FARUM-KOMMISSIONEN · Bind 7

Idrætsfremme

Bind 7 · Idrætsfremme

Publikationen kan bestilles
via Justitsministeriets hjemmeside (www.jm.dk)
eller hos
Rosendahls - Schultz Grafisk Distribution
Herstedvang 10
2620 Albertslund
Telefon: 43 22 73 00
Fax: 43 63 19 69
distribution@rosendahls-schultzgrafisk.dk

ISBN: 978-87-92904-00-3
ISBN: 978-87-92904-01-0 (e-udgave)
Tryk: Rosendahls - Schultz Grafisk A/S

BIND 7

Kapitel 10 Idrætsfremme

Kapitel 11 Reklame- og sponsoraftaler

Indholdsfortegnelse

10.	**Idrætsfremme (sport)**	**6**
10.1.	**Indledning**	**6**
10.2.	**Den retlige ramme**	**8**
10.3.	**Amatørsport og elitesport**	**15**
10.3.1.	Indledning	15
10.3.2.	Amatørklubber og Farum Idræts-Union	17
10.3.2.1.	Involvering vedr. idrætsfaciliteter, tilskud mv.	17
10.3.2.2.	Fælles sekretariat mv.	20
10.3.2.3.	Indekspantebreve	22
10.3.2.3.1.	Kritik	22
10.3.2.3.2.	Farum Tennisklub	23
10.3.2.3.3.	Farum Squash Klub	29
10.3.2.3.4.	Farum Badminton Klub	31
10.3.2.3.5.	Farum Kampsportscenter	31
10.3.2.3.6.	Forklaringer	32
10.3.2.4.	Sammenfatning og vurdering	33
10.3.3.	Kvalitetsudvikling	35
10.3.3.1.	Indledning	35
10.3.3.2.	Etablering af ordningen	36
10.3.3.3.	Forløbet 1998-2003	43

10.3.3.4.	Forklaringer	59
10.3.3.5.	Sammenfatning og vurdering	61
10.3.4.	Idrætsambassadører (idrætskonsulenter)	61
10.3.4.1.	Kritik	61
10.3.4.2.	Medieomtale	62
10.3.4.2.1.	Retlig ramme	73
10.3.4.2.2.	Ordningens etablering	73
10.3.4.2.3.	Kontraktforløb	74
10.3.4.2.3.1.	Orienteringsløberen Allan Mogensen	74
10.3.4.2.3.2.	Badmintonspilleren Peter Rasmussen	76
10.3.4.2.3.3.	Svømmeren Mette Jacobsen	81
10.3.4.2.3.4.	Roeren Mette Bloch	83
10.3.4.2.3.5.	Bordtennisspilleren Michael Maze	84
10.3.4.2.3.6.	Bordtennisspilleren Martin Monrad	86
10.3.4.2.3.7.	Tennisspilleren Charlotte Aagaard	87
10.3.4.2.3.8.	Tennisspilleren Frederik Fetterlein	88
10.3.4.2.3.9.	Tennisspilleren Bob Borella	93
10.3.4.2.3.10.	Svømmeren Karen M. Egdal	94
10.3.4.2.4.	Interne evalueringer mv. (marts og december 2001)	94
10.3.4.2.5.	Politisk behandling	101
10.3.4.2.6.	Ordningens ophør	105
10.3.4.2.7.	Kommunens løn- og økonomigennemgang	108
10.3.4.2.8.	Bistand fra KL	109
10.3.4.2.9.	Tilsynets bedømmelse	113
10.3.4.2.10.	Evt. erstatningskrav	120
10.3.4.3.	Forklaringer	124
10.3.4.4.	Sammenfatning og vurdering	137
10.3.5.	Afholdelse af badmintonturneringen Danish Open i Farum Arena	138
10.3.5.1.	Aftalegrundlag og politisk behandling	138
10.3.5.2.	Tilsynsrådets behandling af sagen	143
10.3.5.3.	Sammenfatning og vurdering	148
10.3.6.	Samarbejdet med Team Danmark	149

10.3.6.1.	Indledning	149
10.3.6.2.	Retlig ramme	150
10.3.6.3.	Sagsfremstilling	150
10.3.6.3.1.	Aftale af 13. juni 2001 om elitelandsby	150
10.3.6.3.2.	Opfyldelsen af aftalen	175
10.3.6.3.3.	Forløbet efter Farum-sagens opkomst	183
10.3.6.3.4.	Advokatundersøgelse	186
10.3.6.3.5.	Tilsynsrådet	196
10.3.6.4.	Forklaringer	213
10.3.6.5.	Sammenfatning og vurdering	214
10.4.	**Professionel sport**	**214**
10.4.1.	Etablering af professionelle sportsklubber i Farum Kommune	214
10.4.1.1.	Farum Boldklub A/S	214
10.4.1.2.	Ajax Farum Håndbold A/S	219
10.4.1.3.	Værløse/Farum BBK A/S	220
10.4.1.4.	Forklaringer	221
10.4.1.5.	Sammenfatning og vurdering	221
10.4.2.	Farum Kommunes medlemskab af sponsorforeninger	222
10.4.2.1.	Farum & Erhverv	222
10.4.2.2.	Ajax-Farum Erhvervsklub	227
10.4.2.3.	Værløse-Farum Erhvervsklub	231
10.4.2.4.	Forklaringer	232
10.4.2.5.	Sammenfatning og vurdering	232
10.5.	**Idrætsbyggerier og aftaler med Farum Boldklub A/S**	**233**
10.5.1.	Idrætsanlæg fremlejet til Farum Boldklub A/S	234
10.5.1.1.	Farum Park	234
10.5.1.1.1.	Den politiske beslutningsproces	234
10.5.1.1.2.	Byggeprocessen	247
10.5.1.1.3.	Konkurrencestyrelsens vurdering af udbuddet af stadionstole	255
10.5.1.1.4.	Indbringelse for Klagenævnet for Udbud	260
10.5.1.1.5.	Driftsaftalen med Farum Boldklub A/S	267

10.5.1.1.6.	Fem fakturaer udstedt af Farum Boldklub A/S til Farum Kommune	292
10.5.1.1.7.	Tilsynets udtalelse af 31. marts 2006 om hotel- og konferencecenteret	299
10.5.1.1.8.	Forklaringer	306
10.5.1.2.	Farum Arena	306
10.5.1.3.	Farum Marina (Furesøbad)	319
10.5.1.4.	Forklaringer	330
10.5.2.	Andre idrætsanlæg	330
10.5.2.1.	Kunstgræsbaner ved Farum Park og Farum Arena	330
10.5.2.2.	Farum svømmehal	331
10.5.2.3.	Tennisfaciliteter	336
10.5.2.4.	Klubhus til australsk fodbold	356
10.5.2.5.	Mobil skøjtebane	357
10.5.2.6.	Kampsportscenter	358
10.5.2.7.	Forklaringer	358
10.5.3.	Afvikling af kommunens og Farum Boldklub A/S' mellemværende	358
10.5.3.1.	Afviklingsaftalen af 18. juni 2002	358
10.5.3.2.	Rammeaftalen af 13. maj 2004	385
10.5.3.3.	Voldgiftskendelse af 26. juni 2009	403
10.5.3.4.	Forklaringer	405
10.5.4.	Byggeregnskaber	405
10.5.4.1.	Regnskabsaflæggelse og revision	405
10.5.4.2.	Tilsynets udtalelse af 1. juli 2005	413
10.5.4.3.	Udgifter udskilt af byggeregnskaber	418
10.5.4.4.	Tilsynets udtalelse af 30. november 2005	421
10.5.4.5.	Forklaringer	423
10.5.5.	Sammenfatning og vurdering	436
10.5.5.1.	Idrætsbyggerierne	436
10.5.5.2.	Aftalerne med Farum Boldklub A/S	440
11.	**Reklame- og sponsoraftaler**	**444**
11.1.	**Indledning**	**444**
11.2.	**Sportssponsorering som markedsføring**	**446**

11.3.	**Sponsorering af sportsklubber i Farum Kommune**	**449**
11.3.1.	Sponsorering af amatørklubber	449
11.3.2.	Sponsorering af professionelle sportsklubber i Farum	449
11.3.2.1.	Skanska Danmark A/S	450
11.3.2.2.	Alletiders Rejser A/S	451
11.3.2.3.	Sport & Event International v/Bjarne Jensen	453
11.3.2.4.	Jørgen Wessberg A/S	454
11.3.2.5.	Hoffmann A/S og Hoffmann/Krüger - Farum A/S	455
11.3.2.6.	Metax A/S	459
11.3.2.7.	Deloitte & Touche Business Service A/S	472
11.3.2.8.	Jydsk Rengøring A/S	473
11.3.2.9.	Clemmens Skilte og Reklame, (senere Clemmens ApS, senere A/S)	475
11.3.2.10.	Air Consult ApS	477
11.3.2.11.	Compaq Computer A/S	479
11.3.2.12.	Sportson A/S (senere Virklund Sport A/S)	481
11.3.2.13.	Kinnarps A/S	483
11.3.2.14.	Minolta Danmark A/S	485
11.3.2.15.	Falck A/S	487
11.3.2.16.	Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk A/S (FIH)	488
11.3.2.17.	Lustrum A/S	489
11.3.3.	Forklaringer	490
11.4.	**Sammenfatning og vurdering**	**490**

Kapitel 10

10. Idrætsfremme (sport)

10.1. Indledning

På en byrådskonference den 30. januar 1998 fremlagde borgmester Peter Brixtofte "HANDLINGSPLAN 1998-2001 Udarbejdet af Borgmesteren og direktionen".

Handlingsplanen indeholdt følgende punkter vedrørende idrætsområdet:[1]

> "pkt. 24 Som et sundt fundament for kommunens socialpolitik og for at forebygge at sociale problemer opstår, skal der også i de kommende år føres en aktiv fritids- og idrætspolitik.
> …
>
> pkt. 59 Farums position som en af landets førende idrætskommuner skal udbygges. I samarbejde med private investorer vil Farum Kommune udbygge idrætsanlæggene, således at arbejdet for bredden følges op af et målbevidst arbejde for også at fremme eliten. Herunder undersøges mulighederne for, på privat basis, at opføre en indendørs opvisningshal og i tilknytning hertil flere tilskuerpladser.
>
> pkt. 60 Samarbejdet mellem skoler, institutioner og de frivillige foreninger skal udbygges. F.eks. ved oprettelse af et idrætsfritidshjem.
>
> pkt. 61 De frivillige foreninger og organisationer skal gives bedre vilkår. Kommunens funktion over for det frivillige arbejde er den opsøgende rolle med henblik på, at der kan skabes de bedste muligheder for den frivillige indsats. Desuden afsætter kommunen økonomiske midler til foreningerne."

I den følgende periode fulgte en række kommunale initiativer på idrætsområdet med de store idrætsbyggerier, fremleje- og driftsaftaler med bl.a. Farum Boldklub A/S, en ordning med ansættelse af kendte idrætsudøvere som kommunale "idrætsambassadører" og etablering af en "elitelandsby" i samarbejde med Team Danmark blandt de mest markante.

[1] 264-39,b3. Idræts- og fritidsudvalget drøftede disse punkter på møder fra 12. februar 1998 og frem.

Peter Brixtofte har om den idrætspolitiske satsning forklaret:

> "Idrætspolitikken i Farum Kommune havde som målsætning både at fremme breddeidrætten og eliteidrætten. … Farum Kommunes mål var at være Danmarks sportsby nr. 1. … Det har som kommunalt formål en markedsføringsmæssig værdi for en kommune at være hjemsted for eliteidræt. Eliteidræt stimulerer desuden breddeidrætten. Med 5.000 tilskuere i Farum Park styrkes også det lokale fællesskab. … Vidnet oplevede 100 % enighed i byrådet om at satse på idrætten. Der var måske nogle, der mente, at kommunen brugte lidt for mange penge på Team Danmark-projektet, men generelt oplevede vidnet et nærmest enstemmigt byråd i holdningen til idrætspolitikken. … Generelt var målet med beslutningerne om den massive udbygning af idrætsfaciliteterne i Farum Kommune at have en superligaklub i Farum og være sportsby nr. 1 i Danmark. Det krævede nogle ordentlige idrætsanlæg."[1]

Bo Finsen, byrådsmedlem (F) og medlem af fritids- og idrætsudvalget, har forklaret:

> "Vidnet var generelt positivt stemt over for udviklingen af kommunen på idrætsområdet, men han mente, at det var en voldsom oversatsning. Vidnet havde sagt offentligt, at han ikke var sikker på, at elitesporten gjorde noget for bredden. Vidnet var dog ikke tæt involveret og havde ikke det store kendskab hertil. Det kom ned til udvalget som store planer fra borgmesterkontoret, som udvalget så nikkede til. Der var flertal, før det blev forelagt i udvalget."[2]

Flemming Oppfeldt, byrådsmedlem (V), har forklaret:[3]

> "På det politiske plan syntes vidnet, at det var "knald i låget" at bruge så meget på idræt. Han syntes således ikke, at det var en god idé at bruge så mange penge på at udvikle eliteidrætten, og det vidste resten af byrådsgruppen også godt. Han blev nedstemt i Venstregruppen. Ved at bøje af på et punkt i politik kan man sikre sig indflydelse på et andet. På et gruppemøde i foråret 2001 fik vidnet dog forhindret en opførelse af en håndboldtræningshal, uden at opførelsen kom til offentlig debat. Sammenlagt var idrætsprojektet alt for stort."

Fra begyndelsen af 1999 blev flere af de idrætspolitiske initiativer genstand for omfattende og kritisk offentlig debat og efterfølgende behandling af de kommunale tilsynsmyndigheder.

[1] 316-248,b2f og b16
[2] 316-211,b3f
[3] 316-217,b12

10.2. Den retlige ramme

Kommuner støtter på grundlag af folkeoplysningsloven og kommunalfuldmagten inden for vide rammer amatøridræt. Endvidere indeholder lov om eliteidræt, der trådte i kraft den 1. juni 2004, i § 7 en bestemmelse, hvorefter kommuner kan yde økonomisk støtte til eliteidræt, medmindre der er tale om egentlig erhvervsvirksomhed. Bestemmelsen skal ifølge lovens forarbejder præcisere retstilstanden og udvide den tidligere gældende adgang til med hjemmel i kommunalfuldmagten at yde støtte til eliteidræt.

Om kommuners engagement i professionel fodbold har Indenrigsministeriet i en redegørelse af 17. september 2001 blandt andet anført:

> "Det er i de kommunale tilsynsmyndigheders praksis og i den juridiske litteratur antaget, at en kommunes adgang til efter kommunalfuldmagtsreglerne at gennemføre foranstaltninger blandt andet er afgrænset af, hvad der traditionelt er betegnet som et almennyttekriterium.
>
> Almennyttekriteriet indebærer, at en kommune som udgangspunkt kun kan gennemføre foranstaltninger, som har sammenhæng med det kommunale fællesskabs behov, og som kommer alle kommunens borgere eller en sagligt afgrænset kreds af kommunens borgere, f.eks. unge eller ældre, til gode.
>
> Dette udgangspunkt indebærer, at en kommune normalt ikke kan gennemføre foranstaltninger, der udelukkende eller i det væsentligste er begrundet i varetagelse af individuelle interesser hos enkeltpersoner eller enkeltvirksomheder. Det er endvidere antaget, at en kommune ikke uden lovhjemmel kan tildele ydelser til enkeltpersoner, der er afgrænset efter økonomiske eller andre sociale kriterier.
>
> En kommune må endvidere som udgangspunkt ikke uden lovhjemmel drive erhvervsvirksomhed. En kommune må derfor ikke opføre en ejendom eller et anlæg med henblik på at stille det til rådighed for eller overdrage det til erhvervsvirksomheder, medmindre kommunen derved har til formål at varetage en opgave, som kommunen lovligt kan varetage. En kommune har derimod mulighed for at opføre en ejendom eller et anlæg til eget brug.
>
> Et kerneområde for kommuners varetagelse af opgaver efter kommunalfuldmagtsreglerne er kommunens tilbud af fritidsaktiviteter for befolkningen inden for blandt andet idrætsområdet. En kommune kan i den forbindelse selv stå for idrætsaktiviteterne, ligesom den kan yde støtte til en sportsklub, som giver borgere adgang til at udøve idrætsaktiviteter. Kommunen kan endvidere vælge at købe denne form for ydelser af en sportsklub, f.eks. ved, at der indgås aftale om, at sportsklubben mod vederlag stiller trænere og idrætsfaciliteter til rådighed for kommunens borgere eller grupper heraf

> Under hensyn til, at en kommune som ovenfor nævnt ikke efter kommunalfuldmagtsreglerne må drive erhvervsvirksomhed eller yde økonomisk støtte til erhvervsvirksomheder, kan en kommune hverken selv drive eller yde støtte til en sportsklub, som har til formål at opnå fortjeneste, herunder en professionel fodboldklub.
>
> Efter kommunalfuldmagtsreglerne er det anset for lovligt, at en kommune tilvejebringer, udvider og driver sportsanlæg med henblik på at medvirke til at fremme idrætten og tilgodese almenhedens interesse i at kunne overvære sportsligt underholdende sportskampe. Endvidere kan en kommunes opførelse af et sportsanlæg have et turismefremmende formål.
>
> En kommune vil således med hjemmel i kommunalfuldmagtsreglerne kunne tilvejebringe eller udvide samt drive et fodboldstadion og stille anlægget til rådighed for professionelle fodboldklubber med henblik på at medvirke til at fremme idrætten og tilgodese almenhedens interesse i at kunne overvære sportsligt underholdende fodboldkampe. Det er dog en betingelse, at kommunens aftaler med den professionelle fodboldklub indgås på markedsvilkår, idet en kommune som nævnt ikke uden lovhjemmel må yde økonomisk støtte til virksomheder, der drives med henblik på at opnå fortjeneste.
>
> En kommune vil herudover kunne indgå andre samarbejdsaftaler med en professionel fodboldklub med henblik på at fremme idrætten og tilgodese almenhedens interesse i at kunne overvære sportsligt underholdende fodboldkampe. Kommunen kan f.eks. indgå aftaler med den professionelle fodboldklub, der lejer kommunens stadion, om, at klubben har ret til at sælge mad og drikkevarer på stadion. På tilsvarende måde kan en kommune lovligt indgå aftaler med en professionel fodboldklub om salg af reklameplads på stadion. Også i denne sammenhæng skal samarbejdsaftalerne indgås på markedsvilkår."[1]

Professionelle sportsklubber, der må betragtes som erhvervsvirksomheder, kan således som udgangspunkt ikke modtage kommunal støtte.[2] Dette udelukker ikke, at en kommune indgår samarbejdsaftaler med en professionel sportsklub, forudsat at aftalerne indgås på markedsvilkår. Det vil navnlig dreje sig om aftaler om klubbens leje af kommunale idrætsanlæg og i den forbindelse om ret for klubben til sælge mad og drikke ved idrætsanlægget og om salg af reklameplads.[3] En kommune kan også efter kommunalfuldmagtsreglerne promovere

[1] 104-2,b2f

[2] Se også bind 11, kapitel 17.14.1. om domspræmisser vedrørende støtte til Farum Boldklub A/S.

[3] Lov nr. 490 af 7. juni 2006 om kommuners og regioners anvendelse af fast ejendom og løsøre til brug for reklamering for andre, der trådte i kraft den 1. juli 2006, giver i videre omfang end tidligere kommunalbestyrelser og regionsråd adgang til inden for de rammer, der udstikkes i loven, at anvende fast ejendom og løsøre til brug for reklamering for andre. Formålet med loven er ifølge forarbejderne at give kommunalbestyrelser og regionsråd en bredere adgang til supplerende finansiering af de opgaver, kommuner og regioner i forvejen varetager, når dette sker under hensyntagen til den neutralitet og saglighed, der bør gælde for kommuners og regioners opgavevaretagelse. Furesø Byråd har den 24. juni 2009 med afsæt i loven vedtaget "Reklame- og sponsorpolitik for Furesø Kommune".

kommunen ved at indgå aftale med en professionel sportsklub om, at kommunen mod betaling får kommunens navn trykt på spillerdragterne. Kommunens køb af sådanne reklameydelser må ikke stå i åbenbart misforhold med formålet. Det er endvidere antaget i tilsynsrådspraksis, at en kommune lovligt kan have et medlemskab i en erhvervsforening, hvis formål er at sponsorere en professionel sportsklub. Der er herved lagt vægt på, at omtalen af kommunen i kampprogrammer og på sponsortavlen samt de kontakter, der kan opnås ved deltagelse af repræsentanter for kommunalbestyrelsen, kan have en imagemæssig effekt til fordel for kommunen.[1]

Om aftaler mellem en kommune og en professionel sportsklub er indgået på markedsvilkår beror på et samlet skøn, der vil kunne være vanskeligt at foretage. Det må på den baggrund antages, at der tilkommer kommunalbestyrelsen en vis margin, og at rammerne efter omstændighederne kan være ganske vide.[2]

Indenrigsministeriet indhentede til brug for redegørelsen via tilsynsrådene oplysninger om, hvilke kommuner der på daværende tidspunkt - februar 2001 - var engageret i professionel fodbold samt oplysninger om den nærmere karakter og det nærmere omfang af engagementet. Det fremgik af materialet, at i alt 23 kommuner var engageret i professionel fodbold. De pågældende kommuners investeringer i stadioner varierede fra ca. 1 mio. kr. til 227 mio. kr. Stadionerne fremstod således i meget forskellig stand og med forskelligartede faciliteter. I langt de fleste tilfælde var det kommunen, der ejede stadion, som herefter udlejedes til den professionelle fodboldklub. De indgåede lejeaftaler var udarbejdet på en række forskellige måder. I nogle kommuner var der fastsat en fast årlig leje. Lejen varierede fra 30.000 kr. årligt op til 2,8 mio. kr. årligt. I andre kommuner var lejen opgjort som en procentvis afgift af bruttoentreindtægten, som oftest 20 %. Andre kommuner opkrævede en afgift pr. solgt siddeplads - mellem 4 og 12 kr. pr. tilskuer - eller et fast beløb pr. kamp, typisk omkring 2.500 kr. pr. kamp. Endelig var der kommuner, som kombinerede de forskellige modeller, således at de udover den faste årlige grundleje opkrævede en procentvis afgift af bruttoentreindtægten. Hovedparten af kommunerne havde herudover indgået andre aftaler med den professionelle fodboldklub end aftaler om leje af stadion. Det drejede sig typisk om forskellige rettigheder i forbindelse med afvikling af kampe på det kommunalt ejede stadion,

[1] 256-16,f1, b46f
[2] Se også Karsten Revsbech: Kommunernes opgaver - kommunalfuldmagten mv. (2005), kap. 25.

herunder f.eks. rettigheder til opsætning af reklamer på stadion samt rettigheder til salg af mad og drikkevarer. I redegørelsen omtales blandt andre følgende dagældende aftaler mellem kommuner og fodboldklubber om leje af stadions mv.[1]

Aftale mellem Gladsaxe Kommune og AB A/S.

Alle hjemmekampe for AB's førstehold afvikles på Gladsaxe Stadion, medmindre andet aftales. For disse kampe og for trænings- og opvisningskampe mod udenlandske hold betales 20 % af entréindtægten af de første 5.000 tilskuere, 15 % af entréindtægten af de næste 5.001-8.000 tilskuere, 10 % af de næste 8.001-11.000 tilskuere og 5 % af entréindtægten af de sidste over 11.001 tilskuere. Derudover betales ved hver hjemmekamp en afgift for 300 sponsorbilletter, beregnet ud fra den til enhver tid gældende pris på siddepladser. AB A/S betaler 275.000 kr. (1999-niveau) årligt for leje af et råhus til brug for sponsorlounge, restaurant, konferencerum mv. på Gladsaxe stadion. Der betales en afgift på 5 kr. (1999-niveau) pr. tilskuer pr. kamp for rettigheder på cateringsområdet på Gladsaxe Stadion samt for oprydning efter kampene. AB A/S betaler 80.000 kr. (1999-niveau) årligt for rettighederne til opsætning af permanente og mobile reklamer på Gladsaxe Stadion. Ved internationale kampe afviklet i UEFA og FTFA regi betales en afgift på 25 % af den til enhver tid værende entréindtægt til Gladsaxe Kommune som kompensation for blandt andet indtægter fra reklamer og TV- rettigheder. Gladsaxe Kommune garanteres en samlet minimumsafgift på 1 mio. kr. (1999-niveau) pr. sæson (1. juli - 30. juni). I beregning af minimumsafgiften indgår afgiften af entréindtægterne, de 300 sponsorbilletter, lejen af råhuset til brug for sponsorlounge mv. og betaling for reklameaftalen. AB A/S betaler el, vand, varme og renovation mv. efter regning. Gladsaxe Kommune har overdraget brugsretten til og driften af idrætsanlægget på Skovdiget til AB (amatørafdeling), som er forpligtet til at fremsende regnskaber til Gladsaxe kommune. AB A/S betaler 900.000 kr. (2001-niveau) årligt til AB for benyttelse af faciliteterne på Skovdiget.

Aftale mellem Odense Kommune og OB A/S.

[1] 104-2,b12ff

OB A/S betaler 2.431.000 kr. pr. år (2000-niveau) for benyttelse af stadion. Råderetten omfatter selve fodboldanlægget med VIP lokaler, køkken, boder, kontorer mv. OB A/S har retten til opsætning af permanente reklamer på stadion. OB og andre klubber har ret til at opsætte mobile reklameskilte under fodboldkampe. OB A/S benytter amatørklubbens klubhus, hvortil der ydes driftstilskud efter folkeoplysningsloven. Driftstilskuddet er modregnet OB A/S' betaling for benyttelse af klubhuset svarende til 125.000 kr. årligt. OB A/S benytter vederlagsfrit fodboldbaner, som er stillet til rådighed for amatørklubben. Odense Kommune afholder udgifter til lys, vand, varme, almindelig rengøring og vedligeholdelse af bane og bygninger, der relaterer sig til afvikling af fodboldkampe på Odense Stadion. OB A/S eller andre arrangører betaler alle driftsudgifter til idrætsparken i forbindelse med afvikling af andre arrangementer end fodboldkampe. Endvidere afholder OB A/S udgiften til rengøring og vedligeholdelse af VIP-lokaler og boder.

Aftale mellem Århus Kommune og AGF A/S.

For leje af Aarhus Stadion betaler AGF A/S til Fonden Aarhus Idrætspark en afgift på 20 % af entréindtægten af de første 5.000 tilskuere, hvilket gradueres ned til en afgift på 5 % af entréindtægten af tilskuere over 11.000. Afgiften er dog min. 20.000 kr. gradueret ned til 5 % for tilskuere over 11.000. I 1999 betalte AGF A/S ca. 1 mio. kr. ekskl. moms i lejeafgift til Aarhus Idrætspark, hvilket svarede til omkring 18 % af entreindtægten.

Aftale mellem Vejle Kommune og Vejle Boldklub-Elitefodbold A/S

Vejle Boldklub-Elitefodbold A/S betaler 20 % af entréindtægten over 45.600 kr. (2001-niveau) og 12 kr. pr. solgt siddeplads ved entrégivende kampe for leje af Vejle Stadion. Betaling for benyttelse af træningsfaciliteter på Vejle Stadion og Nordre Stadion er indeholdt i afgiften for leje af stadion. Vejle Boldklub-Elitefodbold A/S betaler 20 % af de årlige reklameindtægter over 1,7 mio. kr. til Vejle Kommune for retten til permanente og mobile reklamer på Vejle Stadion.[1] Der betales 160.000 kr. årligt (1997-niveau) for benyttelse af VIP-lokale samt 2 kontorlokaler i klubhuset på Vejle Stadion. Kommunen står for den

[1] 179-28,f4,b325f. Vejle Kommune har i brev af 26. februar 2001 til Tilsynsrådet for Vejle Amt oplyst, at kommunen indtil da vedrørende 2000 havde modtaget 94.562 kr. i entreafgift og 188.828 kr. i reklameafgift.

udvendige vedligeholdelse, og Vejle Boldklub-Elitefodbold A/S står for den indvendige vedligeholdelse.

Aftale mellem Aalborg Kommune og AaB A/S.

AaB A/S forudbetaler en benyttelsesafgift på 15 mio. kr. ved færdiggørelsen af en aftalt renovering af stadion i 2000 og 2001. Benyttelsesafgiften dækker de første 15 år efter renoveringens færdiggørelse. Herefter betaler AaB A/S 1.825.000 kr. årligt i benyttelsesafgift, hvilket svarer til 5 % af det af Aalborg Kommune investerede beløb i renoveringen i 2000 og 2001. Endvidere betaler AaB A/S 4 kr. pr. tilskuer, dog minimum for 5.000 tilskuere, ved Danmarksmester- og Landspokalkampe og evt. Europacupkampe. Tilskuer-afgiften på 4 kr. er fastsat til og med 2003, hvorefter beløbet pristalsreguleres. Med virkning fra 2004 skal der maksimalt betales afgift for 10.000 tilskuere pr. kamp. AaB A/S står for alt billetsalg i forbindelse med afvikling af egne kampe på Aalborg Stadion. Aalborg Kommune varetager kontrolløropgaven i forbindelse med AaB A/S' kampe. Kommunens udgifter hertil refunderes fuldt ud af AaB A/S. AaB A/S har rettighederne til både permanente og mobile reklamer på Aalborg Stadion i forbindelse med egne kampe uden særskilt betaling herfor til Aalborg Kommune. Vand, el, varme, rengøring og oprydning er indeholdt i aftalen om benyttelse af Aalborg Stadion.

Aftale mellem Esbjerg Kommune og EfB Elite A/S

Der foreligger ikke en skriftlig aftale mellem Esbjerg Idrætspark og EfB Elite A/S om leje af fodboldstadion. EfB Elite A/S betaler 500 kr. pr. kamp til Esbjerg Idrætspark for leje af fodboldstadion. EfB Elite A/S afholder udgifterne til billetsalgs- og kontrollørfunktionen. EfB Elite A/S har forpagtet retten til at sælge kiosk- og drikkevarer på fodboldstadionet i forbindelse med EfB Elite A/S' kampe. Forpagtningsafgiften er 100.000 kr. årlig.

Konkurrencestyrelsen har udarbejdet en redegørelse af 18. august 2003 om kommunal udlejning af idrætsanlæg, hvori blandt andet anføres:[1]

[1] 105-1

”Det er ikke så ligetil at fastslå, hvad der er markedslejen for et kommunalt ejet stadion. Der er ikke noget fungerende marked for stadionleje. Klubberne spiller normalt deres hjemmekampe på byens stadion, og kun undtagelsesvis, fx ved store, internationale kampe, kan der blive tale om at spille ”hjemmekampen” på et større, nærliggende stadion. Da det således ikke umiddelbart er muligt at finde markedslejen, har Konkurrencestyrelsen i stedet opstillet en model, der afspejler, hvad lejen ville være på et velfungerende marked.

… Modellen tager udgangspunkt i opgørelse af kapitalomkostningerne og drifts- og vedligeholdsomkostningerne for stadion, hvorefter der foretages en fordeling af disse på brugerne.

I modellen indgår superligaklubbens forretningsmæssige behov for at råde over stadionplads sammenholdt med kommunernes forpligtelse i øvrigt til at stille idrætsanlæg til rådighed for borgerne. Dette indebærer en diskussion af hvor store anlæg, superligaklubberne har behov for, og hvilke faciliteter, der skal være. Endvidere indebærer det en vurdering af udnyttelsesgraden, idet en superligaklub kun vil have behov for at råde over stadion et begrænset antal gange hvert år. Det åbner adgang for andre aktørers adgang til at udnytte stadion.

Beregninger af markedslejen ved hjælp af modellen viser, at de fleste danske professionelle fodboldklubber [1999-2001] betaler en stadionleje, der nogenlunde svarer til markedslejen. Tre klubber, Farum (nu FC Nordsjælland), Esbjerg og AGF betaler en leje, der ligger noget under markedslejen (negativt beløb i rubrikken ”forskel”).”

Konkurrencestyrelsen opsummerer en række anbefalinger til kommunerne:

- at kommunerne anvender Konkurrencestyrelsens model til beregning af en markeds-baseret leje, eller såfremt de faktiske omkostninger er højere, lader lejen afspejle disse,
- at stadioner også udnyttes til andet end professionel fodbold,
- kommunerne laver et særskilt omkostningsbaseret regnskab for drift af stadion, herunder opgørelse af omkostningerne for de dele af stadion, som ikke er omfattet af lejeaftalen med den professionelle klub,
- at det nævnte stadionregnskab og størrelsen af det beløb, som klubben betaler for leje af stadion inkl. alle specifikationer, der ikke er forretningshemmeligheder, offentliggøres for at sikre offentlighedens indsigt i forholdene, og
- at den aftalte leje ikke afhænger af tilskuertallet.

10.3. Amatørsport og elitesport

10.3.1. Indledning

Amatøridrætten i Farum nød stor politisk bevågenhed. I forhold til kommissoriets afgrænsning er der ikke generelt rejst kritik af kommunens støtte til amatøridræt. Det er et gængs kommunalt kerneområde med betydelige frihedsgrader. Amatørklubberne og Farum Idræts Unions involvering i kommunens sportslige satsning, herunder udbygning af idrætsfaciliteterne har dog givet anledning til enkelte spørgsmål, jf. afsnit 10.3.2. Det samme gælder anvendelsen af kvalitetsudviklingsmidlerne, jf. afsnit 10.3.3. Spørgsmål om den kommunale opgave og forsvarlig varetagelse af kommunens økonomi har derimod givet anledning til en del spørgsmål vedrørende de såkaldte idrætsambassadører og vedrørende samarbejdet med Team Danmark, jf. afsnit 10.3.4 og 10.3.6.

Morten Bjørn m.fl. har i bogen "Farum - historie, udvikling og miljø" (1998) i kapitel 4 skrevet om "Sport i Farum". De politiske argumenter for idrætssatsningen, herunder afledte effekter, omtales i bogens afsnit "Krop og samfund", side 117f:[1]

> "**Sport som socialpolitisk instrument**
>
> I 1980erne blev det mere synligt at bruge sporten som socialpolitisk instrument. Værløse-Farum Cykelklub gjorde sig meget hurtigt overvejelser vedrørende deres „samfundsmæssige forpligtigelser".
> …
>
> **Sport som kriminalitetsforebyggende faktor**
>
> I september 1989 åbnede Farum Håndbold Forening et værested i Stavnsholthallen for de unge. Værestedet var åbent de 4 første dage i ugen fra kl. 19-22. Her kunne de unge bl.a. spille billard, fodboldspil, bordtennis, dart m.m., eller de kunne slappe af med en kop te og almindelig hyggesnak.
>
> Hver aften var der mindst en voksen til stede som ansvarlig. Der var aktiviteter i vinterens løb såsom uropolitiet, der talte om ungdomskriminalitet, narkotikamisbrug, AIDS og prævention. Aftalen kom i stand pga. et godt samarbejde mellem kommunalbestyrelsen, fritidsnævnet, Farum Idræts Union, de to ungdomsklubber i Farum samt halpersonalet i Stavnsholthallen.
>
> **Sport som identitetsskaber i 1980'erne**

[1] 65-17, fl, b118

Samtidig blev sporten med den relativt store (ungdoms)arbejdsløshed identitetsskabende.
…

Sport og lokalt sammenhold

I lokalbefolkningens bevidsthed blev sporten vigtig: Vær som os i modsætning til de andre. Sporten hjalp med til at skaffe det fællesskab, der forsvandt med landbrugssamfundets ændring.
…

Farum Boldklub begejstrede tilskuerne

At man i Farum lokalt identificerede sig med lokalholdet fremgik af de meget høje tilskuertal til Farum Boldklubs 1. holds kampe.

Klubben sikrede sig i 1997 oprykning fra Danmarksserien til „Bufferligaen". Til hver hjemmebanekamp mødte der, uanset vejret, 400-600 tilskuere, og sæsonpremierekampen mod naboklubben Birkerød blev overværet af mere end 1200 tilskuere, flere end der traditionelt ser en 1. divisionskamp. Farum vandt 3-1.

Sponsorering og fremtidsplaner

Klubben førte ligeledes an vedrørende finansiering. I 1996 opstod Farum & Erhverv. Farum & Erhverv havde, som økonomisk ansvarlig samarbejdspartner med Farum Boldklub i 1997, mere end 35 sponsorer, der hver gav 15.000 kr. For sæsonen 1998 har klubben allerede over 60 sponsorer, og målet i 1999 er 100 medlemmer svarende til en indtægt på ca. 2 millioner kr. Når vi ser på boldklubbens langsigtede mål, vil stadionfaciliter og sponsorlounge i 2003 være færdigudbygget. Tilskuerkapaciteten vil være 20-22.000 svarende til Brøndby stadion. Farum Boldklub vil være en af de førende klubber i Danmark, med egen talentskole."

I afsnittet "Idrætsfaciliteter i Farum efter 1959", side 119f er medtaget en oversigt over medlemmer af idrætsforeninger i Farum i 1994-1996.[1]

Peter Brixtofte har i sin bog "Med hjertet" (2003) i kapitel 24 "Fra serie 2 til 1. division", kapitel 25 "Fra 1. division til SAS-ligaen" og kapitel 26 "Farum Boldklub - en samfundsgavnlig virksomhed og alt er lovligt" beskrevet den sportslige indsats i Farum, særligt vedrørende fodbold.[2]

[1] 65-16,f1,b123-126. Kommunens målsætninger omtales også. Medtaget i beretningens bilag 3.
[2] 65-2,f1,b167f

Der henvises i øvrigt til bind 2, kapitel 3 om Farum-sagens opkomst med referat af medie-omtale.

10.3.2. Amatørklubber og Farum Idræts-Union

Amatørklubberne og Farum Idræts Unions involvering i kommunens sportslige satsning, herunder udbygning af idrætsfaciliteterne har som nævnt indledningsvis givet anledning til enkelte spørgsmål.

Farum Idræts-Union blev dannet i 1963 som en fællesorganisation for alle idrætsforeninger i Farum. Unionens primære opgave var at fordele adgangen til kommunens idrætsfaciliteter og forhandle med Farum Kommune på foreningernes vegne.[1]

Vidnet Gitte Rust har forklaret således om Farum Idræts-Union: [2]

> "Farums Idræts-Union er en paraplyorganisation for alle godkendte idræts-foreninger i Farum Kommune. Med i Idrætsunionen er sportsforeningerne, f.eks. dart, skydeklub, australsk fodbold og så videre, og Idrætsunionen er så et fælles talerør over for kommunen. Bestyrelsen bestod af 5 medlemmer. Vidnet var formand fra 1990/1991 og ca. 10 år frem. I Farum Boldklub havde hun ingen administrative funktioner. Som frivillig må man ikke både være formand i fx boldklubben og i Idrætsunionen, men man kan godt være menigt bestyrelses-medlem samtidig med at man er formand i en idrætsforening."

10.3.2.1. Involvering vedr. idrætsfaciliteter, tilskud mv.

Vidnet Gitte Rust har forklaret:[3]

> "Vidnet var medlem af Folkeoplysningsudvalget. De havde et skema over haller og gymnastiksale. Der var vist også en børnehave, der havde en sal. En gang om året inviterede man idrætsforeningerne til at komme med ønsker og foretog derefter en fordeling af ledige haltimer mellem idrætsgrenene og -foreningerne. Stavnsholthallen og Solholmhallen var de primære, mens badmintonhallen jo kun blev brugt af badmintonklubben.
>
> Adspurgt om Idrætsunionens medvirken til etableringen af faciliteter oplyste vidnet, at de havde en liste med 20 punkter, som vist stammede tilbage fra før

[1] 65-16,f1,b124
[2] 316-91,b2
[3] 316-91,b2

1990. Kommunen anmodede på et tidspunkt Idrætsunionen om at opstille en prioriteret liste, hvilket man gjorde. Af prioriteringslisten fremgik bl.a. at de ønskede en multihal mv. Vidnet husker ikke den præcise prioritering, men fodbold, multihal og svømmehal var blandt ønskerne. Varmvandsbassinet var også med på listen. Vidnet finder det lidt ærgerligt, at det blev Swimmix, der driver varmtvandsbassinet. Det betyder, at kommunen skal leje sig ind, og svømmeklubberne har ingen glæde af bassinet. Det ville være bedre, hvis kommunen havde drevet det.

Foreholdt mail af 16. februar og 15. april 2000[1] forklarede vidnet, at Torben Pedersen var i Sportson A/S. Det kan godt være, at hun har været med til 2-4 byggemøder, og så blev hun "drønet ud." Hun mener ikke, at der blev taget nogen beslutninger på de møder, hun deltog i. Vidnet var imod en ishockey hal, men det brød Peter Brixtofte sig ikke om, det var måske derfor, hun blev kørt ud. Hun var ikke altid enig med Peter Brixtofte. Hun var f.eks. også imod etablering af en skøjtebane.

Vidnet kender intet til renovering af tennishallen. Tennisklubben var medlem af idrætsunionen, men der var måske nogen her, der kendte Peter Brixtofte bedre, og så gik de direkte til "hovedet", dvs. til Brixtofte, til kommunen og til idræts- og fritidsudvalget. Idrætsunionen var ikke med i den proces.

Folkeoplysningsudvalget havde intet at gøre med idrætsfaciliteterne. Folkeoplysningsudvalget var nedsat efter folkeoplysningsloven, og nogle af medlemmerne blev valgt af idrætsforeningslivet i kommunen. Der var nogle penge, der kunne deles ud af.
…

Idrætsunionen havde ikke noget med den professionelle del af boldklubben, Farum Boldklub A/S, at gøre. Farum Idræts-Union var ikke involveret i udlejning af baner på stadion. De havde kun med amatøridræt at gøre."

Vidnet Ole Helms har forklaret:[2]

"Det var Peter Brixtoftes idé og hans folk, der tog initiativet til renovering og udbygning af tennishallen. Baggrunden var, at han ville have Team Danmarks elitecenter til Farum. Team Danmark stillede nogle krav til faciliteterne i forbindelse med et elitecenter. Peter Brixtofte tilbød på et tidspunkt, at kommunen ville bekoste et nyt tag til tennishallen, såfremt tennisklubben ville lade elitecenteret komme ind. Peter Brixtofte havde ikke på forhånd talt med tennisklubben, om de var interesserede i at blive elitecenter, men tennisklubben takkede ja tak til tilbuddet, da det også var til fordel for tennisklubben. Udover fornyelse af taget blev underlaget til tennisbanerne renoveret. Omklædningsfaciliteterne blev renoveret, og der blev malet. Herudover byggede kommunen selv en ny tennishal i forbindelse med den gamle. Tennisklubben bruger i dag

[1] 648-10, b239-243 og b159-160
[2] 316-93. Formand for Farum Tennisklub fra september 1998 til februar 2004.

også banerne i den nye hal. CenterCourt blev også opført og kunne bruges til internationale arrangementer som Davis Cup og den slags. Tennisklubben betalte ikke en krone for disse arbejder. Det må være betalt af kommunen. Det var ikke arbejder som tennisklubben ellers havde behov for at få udført, hvis klubben selv havde skullet betale. Man kunne have nøjedes med at få taget tætnet. Det var Team Danmark og Tennis-forbundet, der havde krav og ønsker. Tennisklubben blev kun inddraget i begrænset omfang.

…

Farum Tennisklub er medlem af Farum Idræts-Union og modtog indkaldelser til møderne, men det havde i praksis ingen betydning. Farum Idræts-Union var alt for svage, de fik aldrig hjælp eller støtte herfra. Tennisklubben måtte køre deres eget løb.

…

Forespurgt af advokat Jesper Lett om det var rigtigt, at vidnet kun havde ét møde med Peter Brixtofte, forklarede vidnet, at de mødtes i tide og i utide i tennisklubben. Peter Brixtofte var medlem af tennisklubben og en ivrig tennisspiller. Det var ved en sådan lejlighed, at Peter Brixtofte gav vidnet et klap på skulderen og sagde, at de gerne ville flytte elitecentret til Farum, og at kommunen i den forbindelse ville betale for et nyt tag på hallen. Det blev ikke lavet nogen skriftlig aftale om taget. Det blev bare lavet."

Vidnet Peter Brixtofte har forklaret:[1]

"Foreholdt vidnet Ole Helms forklaring,[2] forklarede vidnet, at Ole Helms var en beskeden mand. Der var en meget tæt dialog med tennisklubben, og man fulgte tennisklubbens ønsker. Tennisklubben blev meget glad for anlægget, og de mange brugere er også i dag meget lykkelige for hallen."

Vidnet Leif Frimand Jensen har forklaret:[3]

"Adspurgt om vidnets placering som ordførende direktør på idrætsområdet forklarede vidnet, at han husker, at idræt lå under hans søjle i den flade struktur. Der var en overordnet politisk og ideologisk beslutning om at fremme idrætten i kommunen. Det tror han, hele byrådet var med på. Kommunen skulle virkeligt være fremme i idrætslivet. Det havde en stor værdi for trivslen i kommunen. Den politiske idé var, at idrætspolitik var den bedste socialpolitik. Unge med svær social baggrund kom til at føle sig som en del af kommunen. Idrætsforeningerne voksede sig store."

[1] 316-249
[2] 316-93,b3, øverst
[3] 316-240

10.3.2.2. Fælles sekretariat mv.

Ud over fordelingen af lokaler og opstillingen af ønsker til eventuelle fremtidige faciliteter havde Farum Idræts-Union en rolle i relation til at gøre administrationen af de mange amatøridrætsforeninger enklere og lettere.

Den 16. august 2001 behandlede idræts- og fritidsudvalget punktet "Fælles sekretariat, Farum Idrætsunion":[1]

> "Farum Idrætsunion har på baggrund af en undersøgelse blandt sine medlemsforeninger tidligere indsendt en ansøgning om, at der oprettes et fælles sekretariat for foreningerne.
>
> Medfølgende bilag beskriver de arbejdsopgaver, der kunne ligge i sekretariatet, samt hvilke fysiske rammer og hvilket økonomisk grundlag, der ligger til grund for etablering og drift af et fælles sekretariat.
>
> Formanden indstiller, at udvalget stiller sig positivt over for etablering af et fælles sekretariat og ønsker de nærmere betingelser drøftet.
>
> Bilag: Notat: "Fælles sekretariat for Farums Idrætsunion"

Sagen blev udsat til yderligere belysning.

Idræts- og fritidsudvalget traf den 27. september 2001 følgende beslutning:[2]

> "Udvalget konstatere at der er etableringsomkostninger for ca. 350.000 kr. om året samt lønudgifter for 700.000 kr. om året, men henviser i øvrigt sagen til budgetforhandlingerne."

Stefan Krüeger skrev den 29. oktober 2001 i et notat til Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen under kommentarer til budget for 2002:[3]

> "> Sekretariat for Farum Idrætsunion
> - Der er ikke budgetteret for idrætsforeningernes fælles sekretariat, som vil starte op den 1. januar 2002.
> - Forslag: Tillægsbevilling på 1.000.000 kr."

[1] 462-1,f6,b21
[2] 462-1,f6,b13
[3] 285-4,f5,b22

Sagen blev behandlet igen i idræts- og fritidsudvalgsmøde 14. marts 2002. Det fremgår af sagsfremstillingen bl.a.:[1]

> "Folkeoplysningsudvalget har ved deres møde den 20. februar 2002 besluttet at bevilge Farum Idræts Union kr. 210.000 til opstart af deres fællessekretariat. Tilskudet dækker etableringsomkostninger samt to månedslønninger til sekretariatslederen som er ansat pr. den 1. februar 2002. For at sekretariatet kan fungere i år 2002 savnes yderligere kr. 240.000 til løn."

Af det håndskrevne beslutningsreferat for mødet den 14. marts 2002 fremgår:

> "Farum Kommune tilbyder Farum Idræts Union finansieringsmuligheder til løn via indtægt til Farum Kommune fra Team Danmark.
>
> Fællessekretariatet kommer på budgettet 2003."

Af protokollen for udvalgets møde den 27. marts 2002 fremgår:[2]

> "1. Forvaltningen orienterede om at følgende poster i 2002 er under budgetterede:
> …
>
> - Fælles sekretariat (ikke budget lagt i 2002). Farum Idrætsunion modtager de kr. 216.000 for indtægt fra Team Danmark-koordinator[3] samt tilskud fra 5 % puljen under Folkeoplysningsudvalget."

Vidnet Gitte Rust har forklaret:[4]

> "Foreholdt referat af møde i idræts- og fritidsudvalget om etableringen af et fælles sekretariat[5] forklarede vidnet, at det har de arbejdet med i mange år. Der var meget arbejde i kassererfunktionen i de enkelte idrætsforeninger. Derfor ville de oprette et sekretariat for at samle kassererfunktionerne med videre. De fik tilskud på 200.000 kr. fra folkeoplysningsudvalget. De fik i et brev dateret den 22. december 2001 fra Henrik Jerger at vide, at sekretariatet godt kunne gå i luften. Sekretariatet fungerede fra 1. januar 2002 og blev nedlagt 3 måneder senere. Der blev ansat en mand pr. 1. januar 2002, og han blev afskediget 31. marts 2002. Han fik 3 måneders løn. Udgifterne svarede næsten til bevillingen. De resterende ca. 7.000 kr. blev tilbagebetalt kommunen. Sekretariatet sad i ejendommen på Ryttergårdsvej 118 og betalte ikke husleje eller havde anden form for udgifter."

---

[1] 462-1,f7,b158
[2] 462-1,f7,b158
[3] Lønrefusion vedrørende Per Benjaminsen som Team Danmark koordinator.
[4] 316-91. Vidnet har i øvrigt forklaret, at "Farum Idrætsunion lavede en fælles regnskabsmodel, der gjorde det enklere, og sikrede at foreningernes og kommunens bogføring passede sammen."
[5] 462-1,f6,b21

10.3.2.3. Indekspantebreve

10.3.2.3.1. Kritik

Morten Bjørn m.fl. har i bogen "Farum - historie, udvikling og miljø" (1998) i kapitel 4 i afsnittet "Sport i Farum 1959-1997" behandlet en række udvalgte sportsgrene, herunder en lokalpolitisk polemik i 1970'erne omkring kommunal støtte til tennisanlæg. Om tennisklubbens situation på anlægsområdet frem mod bogens udgivelse i 1998 hedder det side 115:[1]

> "**Nye tilskud til tennisklubben**
>
> I december 1997 var tennisklubben igen i fokus, idet kommunens regler for supplerende lokale tilskud blev ændret. Venstre stemte for lokaletilskudene (Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti kunne ikke stemme for), og da partiet havde absolut flertal, blev de nye tilskudsordninger besluttet. Ordningen kom især de klubber tilgode, som havde store dyre haller (tennis og badminton). Således udløste de nye regler et øget tilskud til tennisklubben på 155.000 kr.
>
> **Restgæld på tennishallen blev indfriet til kurs 25**
>
> På samme møde (og med samme flertal) besluttedes det, at klubben kunne indfri restgælden på det indexpantebrev, kommunen betalte og udstedte i 1989, da Farum Tennisklub købte en grund af kommunen og opførte hallen. Restgælden var over 4 millioner kr., men da pantebrevene blev solgt til kurs 25, kunne klubben - ved at betale lidt over 1 million kr. - indfri gælden. Den lave kurs skabte debat i kommunalbestyrelsen.
>
> I 1988 blev de to ketsjerspil (Tennis- og Badminton) adskilt. I oktober 1989 blev tennishallen med 4 baner indviet; og i 1992 indgik kommunen og tennisklubben en brugerstyringsaftale, hvor klubben fik de 200.000 kr., som kommunen brugte til vedligeholdelse, mod selv at ordne banerne.
>
> Klubbens sponsorindtægter var i 1997 omkring 100.000 kr. hovedsagelig fra lokale erhvervsvirksomheder."

Endvidere beskrives side 115-116 forholdene vedrørende badminton, bordtennis og squash.[2]

Farum Avis bragte efter byrådsmøde den 9. december 1997 en artikel "Finsen fik eftersidning af borgmesteren" med underrubrik "Det blev til en ophedet diskussion i byrådssalen, da

[1] 65-16,f1,b114
[2] 65-17, f1, b116

byrådet sidste tirsdag behandlede sagen om salg af pantebrev til Farum Tennisklub. Hvorfor skal kommunen forære klubben 3 mio. kr. lød spørgsmålet fra oppositionen".[1]

10.3.2.3.2. Farum Tennisklub

Farum Kommune ejede oprindeligt de tre ejendomme, Ryttergårdsvej 118, 120 og 131, men solgte i 1989 for 3 millioner kr. Ryttergårdsvej 120 til Farum Tennisklub i forbindelse med opførelse af hallen.

Modsvarende købesummen udstedte Farum Tennisklub i november 1989 et indekspantebrev til Farum Kommune med en hovedstol på 3.000.000 kr. og forrentning 2,5 % p.a. af den indekserede restgæld. Renter tillagdes hovedstolen til december termin 1995. Lånet forfaldt ved foreningens opløsning eller i år 2020.[2]

Socialdemokratiets, SF's og DKP's byrådsgrupper klagede i 1988 til tilsynsrådet over "forslag til principper for salg af kommunale byggegrunde til Farum Tennisklub og Farum Squash klub", herunder med henvisning til, at køber ikke havde noget kontant indskud ved købet af grunden. Byrådet udtalte den 10. november 1988 bl.a.:[3]

> "Fsv angår salget af byggegrunde til Farum Tennisklub og Farum Squashklub er de af Byrådet den 28.9.1988 vedtagne salgsprincipper resumeret i vedlagte notat af 17.10.1988. Det fremgår bl.a. heraf, at
>
> * købesummen for en byggeret på ca. 3.500 m2 er fastsat til 3 mio. kr.
>
> * klubberne for købesummen udsteder pantebreve på normale vilkår (indexlån), idet der dog indrømmes afdragsfrihed - mod inflations-opskrivning af hovedstolen - i pantebrevenes løbetid, og idet renterne i de første 3 år tilskrives hovedstolen
>
> * klubberne afholder samtlige byggemodningsudgifter, dog kun halvt tilslut-ningsbidrag til kloakforsyningen.
>
> Der er således ikke tale om, at Kommunen i forbindelse med salget yder klubberne et tilskud, når bortses fra nedsættelsen af kloakbidraget. Navnlig er der ikke tale om afdragsfrihed i sædvanlig forstand, idet lånets hovedstol efter

[1] 447-8,f29,b11. Medtaget i beretningens bilag 3. Efterforløbet også i pressen er omtalt nedenfor.
[2] 218-62,b8. Efter kommunens budgetark.
[3] 853-17,b9

indexlåneprincippet reguleres i takt med inflationen. Der er heller ikke tale om rentefritagelse, idet renterne i de første 3 år som anført tilskrives hovedstolen, hvorefter de forfalder til betaling.

Den fordel, Kommunen har indrømmet klubberne, er således alene af likviditetsmæssig art."

Sagen gav ikke tilsynsrådet anledning til bemærkninger, jf. udtalelse af 28. november 1988.[1]

Kommunen har senere overfor tilsynsrådet oplyst, at overdragelsen var et led i gennemførelsen af en politik i Farum Kommune, hvorefter alle klubhuse skulle ejes af den relevante forening. Man ønskede hermed at opnå, at foreningerne som ansvarlige ejere ville sørge for, at der blev passet bedre på klubhusene.[2]

Økonomiudvalget behandlede den 9. december 1997 under punkt 166: "Ændring af regler for supplerende lokaletilskud":[3]

"**Sagsfremstilling:**

Bl.a. på grund af et faldende medlemstal er Farum Tennisklub i den situation, at den mister ca. 200.000 kr. i tilskud, herunder alene 130.000 kr. på lokaletilskud.

For at sikre, at klubben kan opnå samme tilskud som tidligere, foreslår forvaltningen at reglerne vedr. supplerende lokaletilskud ændres.

Eksisterende regel er: "Det supplerende lokaletilskud til en forening kan ikke overstige 1026 kr. årligt pr. aktivt medlem under 25 år. Maksimumbeløbet pr. medlem kan ikke overstige det dobbelte af kontingentet for et medlem under 18 år, medmindre anden aftale er indgået."

Ny regel: Det maksimale beløb for supplerende lokaletilskud kan ikke overstige 2.500 kr. pr. medlem under 25 år (dvs. regelen vedr. kontingent bortfalder).

Ændringen af reglen vil medføre, at der for Farum Badmintonklubs vedkommende udløses et tilskud på yderligere 155.000 kr. som for 1997 foreslås finansieret over kassebeholdningen og for 1998 og 1999 over puljen til kvalitetsudvikling.

…

---

[1] 853-17,b3

[2] 255-30,b47. Farum Byråds brev af 10. september 2003 i tilsynsrådets sag nr. 2003-613/421 om Farum Kommunes udendørs tennisbaner på Ryttergårdsvej 131, herunder Center Court tennisbanen.

[3] 305-8,b166

Beslutning: Anbefales idet Helene Lund og Hans Carl Nielsen henholder sig til udtalelser i Idræts- og fritidsudvalget 9.12.97 fra Lis Jakobsen og Bo Finsen d. 12.11.97."[1]

I byrådsmødet den 9. december 1997 behandledes under punkt 112 "Salg af indexpantebrev i matr. nr. 103. Farum, Farum Tennisklub":[2]

"**Sagsfremstilling:**

I forbindelse med salg af grund til Farum Tennisklub i 1989 til opførelse af tennishal blev der udstedt et indexpantebrev på 3.000.000 kr. Samtidig skulle renterne tillægges hovedstolen indtil december termin 1995.

Restgælden på pantebrevet udgør pr. 11. december 1997 kr. 4.112.745,57 inkl. tilskrevne renter og indexregulering.

Borgmesteren indstiller at Farum Tennisklub kan indfri restgælden til kurs 25. Indfrielsessummen vil således være kr. 1.028.186,40.

Økonomiudvalget 1.12.97:

Anbefales
Helene Lund (F) og Hans Carl Nielsen (A) er indstillet på at finde en samlet løsning på tennisklubbens problemer men ønsker sagen udsat med henblik på en samlet vurdering af disse problemer samt en analyse af konsekvenserne for tilsvarende foreninger.

Beslutning:

Vedtaget, idet Hans Carl Nielsen og Lis Jakobsen, Helene Lund, Bo Finsen og Erik Christensen henholder sig til Helene Lund og Hans Carl Nielsens udtalelse i økonomiudvalget 1/12 97"

Bo Finsen, SF's medlem af idræts- og fritidsudvalget, skrev den 2. januar 1998 således til borgmester Peter Brixtofte:[3]

"Her lige efter nytår er det vel på tide, at få gamle "hængere" ryddet af vejen. Du og jeg har en enkelt. Det drejer sig om forholdene for tennisklubben.

På Byrådsmødet i december postulerede du, at jeg ikke var godt nok informeret, og du inviterede til et møde for at give mig yderligere information.

[1] Forslag om at de ændrede regler godkendes med virkning alene for 1997, idet sagen tages op senere med henblik på en nærmere drøftelse af evt. ændringer af de fremtidige lokaletilskudsregler.
[2] 249-8,f1,b240
[3] 218-62,b10

Den "gamle" redaktør af Farum Avis gav vores byrådsdebat overskriften: "Finsen fik eftersidning af borgmesteren". Om det er en eftersidning eller et møde om konkret information, skal jeg lade usagt, men sikkert er det, at vi er uenige om den politiske fortolkning af en lang række facts. Desuden har jeg ikke tidligere kunnet ryste flere informationer ud af forvaltningen.

Jeg skal derfor tillade mig at gentage nogle af de fakts, jeg selv har fundet, og som ingen af Venstres medlemmer af Idræts- og fritidsudvalget har kunne give i den tid, vi diskuterede tingene før byrådsmødet.

Klubben blev privatiseret i 1989. Klubben købte en grund af kommunen. Prisen blev betalt med et pantebrev, hvor Farum Kommune var kreditor for 3 millioner kroner. Lånet skulle indløses den 31. maj år 2020 og der skulle først indbetales renter af lånet efter 11.06.1992.

Rentebetalingen blev senere i juni 1993 udsat, så renter for 1993 og 1994 også blev tilskrevet hovedstolen.

Der er ikke senere betalt renter. Renterne er i hvert fald også i 1995-96-97 tilskrevet hovedstolen. Det er ikke lykkedes mig at finde ud af, hvornår dette er vedtaget.

Lånet udgør december 1997 kr. 4.112.745,57.

Den manglende betaling af renter sætter spørgsmålstegn ved, om det var en hensigtsmæssig løsning, klubben og kommunen indgik i 1989.

I august 1995 budgetregulerede vi med yderligere 128.000 kr. til en hårdt tiltrængt renovering af tennisbanerne. Dette på trods af, at brugeraftalen klart definerer, at "Foreningen har det budgetmæssige, administrative og praktiske ansvar for driften af området." SF var imod denne beslutning.

I 1996 måtte vi igen hjælpe klubben med en bevilling til blandt andet renovering af baner. Det blev vedtaget at give klubben 50.000 kr. hvert år over 10 år.

I 1997 gives der yderligere 57.000 kr. til klubben. Jeg fastholder, at det er et yderligere tilskud, fordi beløbet gives med henvisning til, at byrådet fjerner brugerbetalingen for andre klubber.

Herudover er jeg vidende om, at der har været andre små justeringer af beløbet i henhold til brugerbetalingen i løbet af perioden siden 1989.

På sidste byrådsmøde i december behandledes også "Ændring af regler for supplerende lokaletilskud". Dette for at kunne hjælpe Tennisklubben med yderligere kr. 200.000, da klubben mister disse penge, fordi de ikke kan fastholde antallet af unge medlemmer under 25.

Udover denne lidt lange tekniske gennemgang af tillægsbevillinger m.m. skal jeg tillade mig at erindre om, at tennisklubben årligt har et meget stort beløb til driften. I 1996 fik klubben således kr. 769.252 i henhold til de almindelige regler for tilskud. Så vidt jeg kan se, er dette beløb ikke omfattet af de ca. 200.000 kr., klubben i 1996 fik i henhold til brugeraftalen.

Som det fremgår, er det mange penge Farum kommune hver år giver til klubben. Det er ikke mindst på denne baggrund, at SF fandt, at der skulle laves en samlet løsning for tennisklubben.

Vi bør derfor diskutere, om de tre millioner vi eftergav tennisklubben ikke kunne være brugt til overtage en andel af tennisklubben. Det kunne vel have medført en mindre rentebetaling for klubben samtidig med, at vi fik mere indflydelse.

Jeg vil være glad for, hvis vores møde har en form, så jeg vil kunne referere det i Idræts- og fritidsudvalget. F.eks. i form af et skriftligt mødeoplæg, hvor den samlede økonomiske støtte til tennisklubben fremgår, sådan at det kan indgå i fremtidige overvejelser om, hvad Farum Kommune reelt får for vores tilskud.

Det er specielt vigtigt, nu hvor en mindre og mindre del af støtten går til ungdomsarbejdet, og en større del går til at betale for almindelige banetider.

Jeg har tilladt mig at sende et kopi af dette brev til Farum Avis, da invitationen til mødet nu blev gengivet som en "eftersidning til Finsen", men finder det ellers mest hensigtsmæssigt at se frem til et konstruktivt møde."

Peter Brixtofte svarede den 9. januar 1998:[1]

"Dit brev viser at du desværre ikke forstår en pind af hvad der foregår i Farum.

Det er trist, at du prøver at lave en hetz imod en af vores idrætsklubber, der dels gør et kæmpe arbejde for ungdomsbredden og eliten, dels selvfinancierer en meget stor andel af de samlede omkostninger.

Da du har valgt at skrive til mig gennem pressen får du snarest et brev gennem pressen og der er ikke grundlag for noget møde."

I et åbent brev sendt til Farum Avis den 3. februar 1998 skrev Peter Brixtofte således til Bo Finsen:[2]

"Jeg vender tilbage til dit nytårsbrev til mig den 2. januar - trykt hèr i bladet den 5. januar.

[1] 218-62,b7
[2] 218-62,b5

Jeg synes ikke, du er rimelig. Hverken i din bedømmelse af kommunens håndtering eller, - og det er sådan set det værste - over for de mange frivillige idrætsledere, der ofrer en meget stor del af deres fritid for at skabe de bedst mulige betingelser for, at kommunens borgere kan spille f.eks. tennis under acceptable forhold både sommer og vinter.

Sandheden er jo, at uden kommunens aktive medvirken i 1989 havde vi ikke haft vore indendørs tennisbaner i dag. Og det samme kan med lige så stor sikkerhed siges både om squash - og kampsportscenter, badmintonhal og mange gode klublokaler. Og det er det afgørende for mig. At skabe rammerne for et sprudlende og stærkt idrætsliv i Farum. Modellen med at "forære" byggegrunden mod oprettelse af et langfristet indexpantebrev har vi med stort held også anvendt over for andre klubber (Squash, badminton og kampsportscenter). Andre modeller kunne måske være anvendt - det vil jeg da ikke udelukke - men det afgørende er, at vi får skabt noget sammen med de aktive borgere, der vil yde en indsats, og ikke, hvem der ejer det færdige resultat. Hvorfor skulle kommunen eje f. eks. en tennishal? Det vigtige er, at den er der, og at den kan bruges af byens borgere!!

Det er rigtigt, at indexpantebrevet i tennisklubbens tilfælde har fået tilskrevet renterne til og med 1994. Det er helt i overensstemmelse med de indgåede aftaler. Men fra 1995 og fremefter har tennisklubben betalt renter fuldt ud. Restgælden er derfor siden 1995 kun vokset i kraft af indexeringen.

Alle idrætsforeninger vil næsten pr. automatik være økonomisk pressede. Der vil altid være færre kroner til rådighed, end man kunne ønske sig, hvis man vel at mærke har nogle ambitioner og nogle mål med det, man laver. Kommunen yder derfor forskellige former for tilskud til idrætsforeningerne. Og disse tilskudsregler er ens for alle klubber. Forslaget til tennisklubben om at få indfriet det omtalte indexpantebrev er kun et godt tilbud netop nu, fordi renteudviklingen i Danmark er/har været sådan, at man kan låne til indfrielsen til en rente, der gør det fordelagtigt.

Indfrielsen er således ikke en gave fra kommunen til tennisklubben. Hverken jeg eller nogen anden - heller ikke Bo Finsen - vèd med sikkerhed, om det er bedre at få 5 mio. kr. i kassen i år 2020, end det er at få 1 mio. kr. i kassen hèr i 1998. Kursen ved indfrielsen bestemmes af mange faktorer - og den fastsættes i øvrigt af professionelle bank/børsfolk.

Hvis der i dine beklagelser ligger en antydning af, at jeg eller kommunen som sådan skulle have favoriseret en enkelt idrætsgren på andres bekostning, så tager du i hvert fald grueligt fejl. Tennisklubben er faktisk en af de idrætsforeninger, der har den højeste egenbetalingsandel. En enkelt borger skal f.eks. ikke gå ret mange gange i svømmehallen på et år, før det kommunale tilskud til dette gode langt overstiger det tilskud, som et medlem af tennisklubben får. Alle disse sammenhænge kan du studere grundigt f. eks. i vores publikation "Farum Kommune mod år 2004" fra august 1994.

> Hèr i kommunen sætter vi hvert år mange penge af til kultur- og fritidsaktiviteter for borgerne. Det vedstår jeg gerne - og det synes jeg, at vi skal blive ved med. En gang imellem er vi også nødt til at tænke lidt utraditionelt for at opnå nogle resultater. Også det synes jeg, at vi skal blive ved med - gerne med din - Bo Finsens støtte og medvirken - men om fornødent også uden."

Som nævnt i brevet havde også Farum Squash Klub, Farum Badmintonklub og Farum Kampsportscenter indekspantebreve.

10.3.2.3.3. Farum Squash Klub

Farum Squash Klub udstedte i oktober 1990 et indekspantebrev til Farum Kommune med en hovedstol på 478.000 kr. og forrentning 3,22 % p.a. af den indekserede restgæld. Lånet forfaldt ved foreningens opløsning eller i år 2020.[1]

Farum Squash Klub indfriede sit pantebrev.

Farum Squash Klub havde selv anmodet om et indfrielsestilbud ved brev af 5. januar 1998, hvori det bl.a. hedder: [2]

> "Under vores jubilæums reception søndag d. 4. januar 1998 nævnte borgmester Peter Brixtofte at alle idrætsforeninger i kommunen skulle have fået samme tilbud som tennisklubben. Altså at kunne tilbagekøbe pantebrevet fra Farum Kommunen til kurs 25.
>
> Vi har imidlertid ikke modtaget et sådant brev fra Kommunen. Vi er imidlertid stærkt interesseret i evt. at få samme ordning som tennisklubben. …"

Kommunen tilbød herefter i brev af 14. januar 1998 indfrielse til kurs 30, hvilket blev accepteret. [3]

Det hedder herom i byrådets protokol 14. april 1998 under punkt 101 "Indhold: Indfrielse af indexpantebrev i matr. nr. 108 Farum By - Farum Squash Klub":[4]

---

[1] 220-186,b6. Efter kommunens budgetark.
[2] 220-186,b17
[3] 220-186,b14-16
[4] 220-186,b11

”Sagsfremstilling:

I forbindelse med salg af grund til Farum Squash Klub til opførelse af klublokaler og spillehal blev der udstedt et indexpantebrev på kr. 478.000. Påløbne renter skulle tillægges hovedstolen, indtil december termin 1993.

Restgælden udgjorde pr. 11. december termin 1997 inkl. tilskrevne renter og indexregulering kr. 610.834,81.

Farum kommune har i brev af 14.1.1998 tilbudt Farum Squash Klub at de kan indfri pantebrevet. I brev af 28.1.98 bekræfter klubben, at de ønsker at tage imod tilbudet.

Borgmesteren indstiller derfor, at Farum Squash Klub kan indfri restgælden til kurs 30. Indfrielsessummen vil med renter og indexering frem til indfrielsestidspunktet kunne opgøres til knap 185.000 kr. Omkostninger ved indfrielsen betales af Farum Squash Klub.

Økonomiudvalget 31.3.98:

Anbefales.
Helene Lund (F) og Hans Carl Nielsen (A) kan ikke medvirke med samme begrundelse som ved indfrielse af tennisklubbens pantebrev.

Beslutning:

Godkendt.
F og A kan ikke medvirke.”

Et pantebrevsselskab havde den 1. juli 1997 afvist at købe pantebrevet men tilbudt kommissionssalg:[1]

”Derimod vil vi gerne forsøge at omsætte pantebrevet i kommission og forventer at kunne omsætte pantebrevet til kurs 30,00 med fradrag af 1.50 % af restgælden i stempelomkostninger samt kr. 1.200,00 i tinglysningsafgift. Kurs 30,00 svarer til en effektiv forrentning på 13,00 % p.a.”

[1] 220-186,b20

10.3.2.3.4. Farum Badminton Klub

Farum Badminton Klub udstedte i august 1991 et indekspantebrev til Farum Kommune med en hovedstol på 3.131.979 kr. og forrentning 4,15 % p.a. af den indekserede restgæld. Lånet forfalder ved foreningens opløsning eller i år 2021.[1]

Farum Badminton Klub modtog den 14. januar 1998 tilbud om indfrielse:[2]

> "Som du sikkert véd, har tennisklubben fået tilbud om indfrielse af det pantebrev, som Farum Kommune har i deres halanlæg.
>
> Det er borgmesterens indstilling, at I også skal have tilbudet, således at I, såfremt I kan se jeres fordel heri, kan indfri pantebrevet til dagskurs - pt. kurs 36,50.
>
> Hvis det har jeres interesse, vil Peter Brixtofte indstille til økonomiudvalg/byråd, at indfrielse kan finde sted."

Klubben benyttede angiveligt ikke tilbuddet.

Det bemærkes i øvrigt, at tilsynsrådet den 30. oktober 1991 og igen den 12. december 1991 tog stilling til kommunens deponeringsforpligtelse efter de nærmere vilkår for overdragelsen af hallen til Farum Badminton, herunder vilkåret om kommunens ret til at benytte hallen.[3]

10.3.2.3.5. Farum Kampsportscenter[4]

Farum Kampsportscenter udstedte i marts 1990 et indekspantebrev til Farum Kommune med en hovedstol på 640.000 kr. kr. og forrentning 2,5 % p.a. af den indekserede restgæld. Lånet forfalder ved foreningens opløsning eller i år 2020.[5]

---

[1] 220-185,b6. Efter kommunens budgetark.
[2] 220-185,b4
[3] 175-2,b4. Efter kommunens opgørelse af 3. december 1991 benyttede den kommunale Stenvadskole hallen i ca. 1.400 timer og Farum Badmintonklub ca. 3.000 timer årligt hvorefter kommunen endeligt deponerede 2,4 mio. kr. svarende til 18,9 % af opførelsesudgiften på 12,7 mio. kr., jf. bekendtgørelse nr. 745 af 11. november 1991 om ændring af lånebekendtgørelsen.
[4] § 2 i love for Farum Kampsportscenter er sålydende: "Foreningens formål er at samle og administrere følgende tre klubbers interesser i Farum Kampsportscenter: 1) Farum Kyokushin Karate, 2) Farum Bokseklub og 3) Judoklubben "Kaisha". (544-25,b36).
[5] 220-187,b4. Efter kommunens budgetark.

Farum Kampsportscenter modtog den 14. januar 1998 tilbud om indfrielse til kurs 25 i brev svarende til brevet til Farum Badmintonklub.[1]

Et pantebrevsselskab havde den 1. juli 1997 afvist at købe pantebrevet men tilbudt kommissionssalg:[2]

> "Derimod vil vi gerne forsøge at omsætte pantebrevet i kommission og forventer at kunne omsætte pantebrevet til kurs 25,00 med fradrag af 1.50 % af restgælden i stempelomkostninger samt kr. 1.200,00 i tinglysningsafgift. Kurs 25,00 svarer til en effektiv forrentning på 13,00 % p.a."

Foreningen benyttede angiveligt ikke tilbuddet.

10.3.2.3.6. Forklaringer

Vidnet Ole Helms, formand for Farum Tennisklub fra september 1998 til februar 2004, har forklaret:[3]

> "Foreholdt referat af økonomiudvalgsmøde den 1. december 1997[4] vedrørende tennisklubbens overtagelse af et indekspantebrev til kurs 25 forklarede vidnet, at han ikke har en konkret viden herom, idet dette skete inden han blev formand. Han ved kun, at der var diskussioner i bestyrelsen, hvor et enkelt medlem ikke ville stemme for. Det var Lis Schultz Møller. Hun var nervøs for, at være medunderskriver på købet af pantebrevet til kurs 25. Hun mente, at det var en foræring til tennisklubben og havde generelt den holdning, at enhver skulle betale sit, og så skulle tennisklubben også. Vidnet var med til den ekstraordinære generalforsamling, hvor købet blev besluttet. Tennisklubben havde forhørt sig hos eksperter, der mente, at vilkårene ikke var unormale, idet hallen jo lå der, og grunden reelt ikke kunne bruges til andet. Derfor var kurs 25 en realistisk værdi af pantebrevet. Tennisklubben var ikke i økonomiske problemer.
>
> Foreholdt referat af økonomiudvalgsmøde den 9. december 1997[5] forklarede vidnet, at tennisklubben så vidt han er informeret ikke havde økonomiske problemer, og han mener ikke, at det var et problem, at tennisklubben mistede et tilskud på 200.000 kr. Det var før vidnets tid.
> …

[1] 220-187,b2
[2] 220-187,b3
[3] 316-93
[4] 305-8,f2,b109
[5] 305-8,f2,b131

Vidnet er bekendt med, at administrationsbygningens matr. nr. blev lagt under tennisklubbens matr. nr., men kan ikke redegøre nærmere herfor. Vedrørende den daglige administration er han bekendt med, at klubben på et tidspunkt fik en meget stor regning for varme og vand, og det viste sig, at det var den samlede regning, som klubben havde fået. Tennisklubben fik så kommunen til at refundere sin andel af dette forbrug.

Der blev i 2002 lagt pres på tennisklubben for at sikre kommunen en vis ejendomsret over den nye hal, der havde kostet 11-12 mio. kr. Bestyrelsen valgte at acceptere ordningen om, at kommunen fik et afdrags- og rentefrit pantebrev i bygningen, idet det var rimeligt nok, at kommunen fik sikret en vis ejendomsret til hallen. Hvis klubben gik konkurs, skulle tennisklubben overdrage ejendomsretten til kommunen.
…

Når tennisklubben nogle år efter vælger at underskrive et gældsbrev til kommunen, skete det også ud fra en opfattelse af, at tennisklubben nok var blevet tilgodeset "lidt ud over det sædvanlige"."

Vidnet Leif Frimand Jensen har forklaret:[1]

"Politisk besluttede man, at alle idrætsforeninger - også de små - skulle have deres egne selvstændige lokaler, så man efter at have dyrket idræt havde et sted at mødes til "tredje halvleg" for at dyrke det sociale samvær og bygge netværk. Hvis en idrætsforening var berettiget til støtte efter folkeoplysningsloven skulle kommunens administration arbejde for, at foreningen fik egne lokaler til rådighed. Unge under 25 kunne udløse ekstra støtte, og hvis en idrætsforening var anerkendt, gav kommunen støtte efter bl.a. folkeoplysningsloven. Ud af godt 17.000 borgere i Farum Kommune blev omkring 9.000 registrerede medlemmer i idrætsforeninger. Borgmesteren havde selv meget stor interesse for idræt, og også mange af byrådsmedlemmerne havde et tilhørsforhold til idrætten. Mange i det borgerlige flertal var "rundet" af deres baggrund i idrætsforeningslivet."

10.3.2.4. Sammenfatning og vurdering

Peter Brixtoftes forklaring om tennisklubbens formand Ole Helms som en beskeden mand og om brugernes tilfredshed med anlæg og hal er formentlig meget dækkende for de lokale idrætsforeninger. Kommunens ambitioner og satsning på idrætsområdet gik længere, end hvad de fleste klubformænd havde forestillinger om kunne være realistisk, men man sagde ikke nej tak til de gode vilkår, kommunen tilbød. Der er ingen tvivl om, at Peter Brixtofte som borgmester har haft store visioner på idrætsområdet, og at de med byrådets tilslutning i vidt

[1] 316-240

omfang blev gennemført. Kritikken har navnlig vedrørt den økonomiske forsvarlighed af engagementet sammenholdt med kommunens økonomiske formåen.

Samspillet og dialogen vedrørende tennis illustreres i øvrigt af det forklarede om klubbens involvering i byggeudvalget samt nedenfor vedrørende idrætsambassadører. For fodbolden var der vedrørende den professionelle del direkte sammenfald grundet Peter Brixtoftes dobbeltrolle som borgmester og bestyrelsesformand, jf. bind 4, kapitel 5.6.

Ved kommunens salg af idrætsanlæg til de fire amatørklubber i 1989-1991 mod udstedelse af indekspantebreve opnåede klubberne ejendomsret til anlæggene. Sagen vedrørende salg til tennisklubben fra 1989 gav ikke tilsynsrådet anledning til bemærkninger, jf. udtalelse af 28. november 1988. De øvrige salg 1990-1991 (i undersøgelsesperioden) er angiveligt sket på lignende vilkår.

Der er ikke grundlag for at hævde, at kursfastsættelsen på indekspantebrevene afveg fra markedsvilkår, jf. navnlig brevene af 1. juli 1997 fra et uafhængigt pantebrevsselskab vedrørende Farum Squash Klub og Farum Kampsportscenter. Der er således allerede af den grund ikke anledning til at diskutere, om der herved blev ydet idrætsstøtte til en amatørklub inden for kommunalfuldmagtens rammer. Derimod kunne der måske være grund til at stille spørgsmål om, hvorvidt salgsprisen for de faste ejendomme med finansiering i form af indekspantebreve svarede til markedsprisen, eller om der reelt på det tidspunkt blev givet betydelige tilskud til amatøridrætten. Kommissionen bemærker, at der ikke generelt er grundlag for at konkludere, at det er dyrere for en kommune at bygge og overdrage et idrætsanlæg til en amatøridrætsforening på gunstige vilkår end selv at stå for ejerskab og drift sammenholdt med de tilskud efter fritidsloven og andre lovlige kommunale tilskud, der sædvanligvis ydes til amatøridrætsforeninger. Idrætsforeninger vil nok typisk foretrække at benytte kommunalt ejede anlæg frem for selv at eje dem med de ejerforpligtelser og rettigheder, det i øvrigt måtte medføre.

Forløbet giver ikke i øvrigt kommissionen anledning til bemærkninger.

10.3.3. Kvalitetsudvikling

10.3.3.1. Indledning

Peter Brixtofte skriver i sin bog "Med hjertet" (2003) side 213:[1]

> "Ambitionerne om at bredden udviklede sig til elite startede for alvor i fodboldklubben, men bredte sig hurtigt til en lang række andre klubber. På den baggrund vedtog byrådet, at vi ville sætte særlige økonomiske midler af til de klubber, der ville satse på at udvikle spillerne elitemæssigt. Vi kaldte det for kvalitetsudviklingstilskud.
>
> Alle klubber fik muligheder for at indsende en plan for deres sportslige udvikling i klubben. Hvilke mål ville de sætte sig, og hvordan ville de nå disse mål. Mange klubber ønskede blot at fortsætte som breddeklubber, men en del kom med meget flotte forslag til udviklingsplaner.
>
> Som mange af de frivillige bestyrelsesmedlemmer udtrykte det, var det pludselig blevet mere interessant at deltage i bestyrelsesarbejdet. Nu drejede det sig ikke kun om, hvem der skulle køre lilleputterne til Frederikssund, men også om, hvordan vi kunne rykke en række op.
>
> Hvor mange klubber hidtil havde måtte se på, at de talenter, de havde udviklet fra små, og som blot strøg til bedre klubber, når de blev ældre, kunne de nu fastholde talenterne i deres barndomsklub.
>
> De mange forslag blev vurderet af det byrådsudvalg, der tog sig af sportsområdet, hvorefter der blev givet en bevilling for et par år - mod at klubberne rapporterede tilbage for at give byrådet en evaluering.
>
> Mange af disse evalueringsrapporter er fremragende og viser, hvad et lille skulderklap til frivillige ledere kan føre til af udvikling indenfor fritidsaktiviteter, hvor tusinder af unge og ældre får en meningsfyldt og dejlig fritidsbeskæftigelse med de sociale kontakter, der følger heraf."

Den 4. november 1997 skrev Farum Avis under overskriften: "Kritik af millionfordeling" med underrubrik "SF'eren Bo Finsen og den konservative Sven-Krarup Nielsen kritiserer voldsomt fordelingen af den ekstra million kroner til eliteidrætten".[2]

[1] 65-2,f1,b213
[2] 447-8,f27,b35. Medtaget i beretningens bilag 3.

10.3.3.2. Etablering af ordningen

I idræts- og fritidsudvalgets møde den 19. marts 1997 under punkt 12 "Formandens beretning" var et af punkterne "Eliteidræt i Farum". Det hedder i protokollen alene: "Status for eliteidræt tages op igen på næste møde."[1]

Farum Kommune skrev i et brev af 11. april 1997 "Til idrætsforeningerne i Farum Kommune" således:[2]

> "**<u>Farum Kommune satser på idrætten</u>**
>
> Igennem de seneste år har Farum Kommune i samarbejde med foreningerne sikret gode sportsfaciliteter til glæde for alle idrætsinteresserede. Der er nu opstået et ønske i flere foreninger om et samarbejde med kommunen til støtte for elitearbejdet. Derfor har kommunen taget følgende initiativer på idrætsområdet.
>
> - Farum kommune giver flere timer til folkeskolen, således at der etableres tilbud om frivillig idræt.
>
> - Marie Kruses Skole har etableret en 4-årig gymnasieuddannelse for TEAM DANMARK elever.
>
> - Der er oprettet en forening *Farum & Erhverv* med formålet af styrke samarbejdet mellem erhvervslivet / industrien, Farum Kommune og Farum Boldklub.
>
> Se nærmere i bilag. Alle tre initiativer er tiltag som kommunen støtter, og vi vil gerne bakke op om flere initiativer til fremme af eliteidrætten i Farum Kommune. Men initiativerne må komme fra foreningerne. Derfor vil vi gerne høre jer, hvad I vil, og hvad I har af planer? Farum Kommune vil kun igangsætte et eliteidrætsprojekt, som foreningerne i Farum ønsker. Vi ønsker at støtte og bakke op om jeres initiativer. Hvis nogle af foreningerne i Farum Kommune har planer eller visioner om i fremtiden at satse på eliteidrætten, hører vi gerne fra jer.
>
> Farum Kommune har nedsat et udvalg, bestående af repræsentanter fra folkeskolen, Marie Kruses Skole, Farum Idrætsunion, politikere og forvaltning, der skal arbejde videre med målsætningen om at støtte elitearbejdet i Farum Kommune. Næste møde i arbejdsgruppen er den 28. april 1997, og det vil derfor være hensigtsmæssigt, om I sender et brev med jeres planer *senest d. 24. april 1997.*"[3]

[1] 462-1,f2,b55
[2] 264-18,b33
[3] Underskrevet af Peter Brixtofte og Henrik Jerger.

Ved brev af 11. juni 1997 blev fristen forlænget til den 18. juli 1997.[1]

I idræts- og fritidsudvalgets møde den 18. juni 1997 hedder det under punkt 26 "Eliteidræt":[2]

"**Sagsfremstilling:**

Lis Jakobsen (A) og Bo Finsen (F) har anmodet om en orientering og nærmere drøftelse af de igangværende initiativer omkring Eliteidræt i Farum Kommune, idet de ønsker at få mulighed for at komme med ideer og forslag hertil.

Farum Kommune har nedsat et udvalg, bestående af repræsentanter fra folkeskolen, Marie Kruses Skole, Farum Idrætsunion, politikere og forvaltning, der skal arbejde videre med målsætningen om at støtte elitearbejdet i Farum Kommune.

Farum Kommune har taget følgende initiativer på idrætsområdet:

- Farum Kommune giver flere timer til folkeskolen, således at der etableres tilbud om frivillig idræt.
- Marie Kruses Skole har etableret en 4-årig gymnasieuddannelse for TEAM DANMARK elever.
- Der er oprettet en forening Farum & Erhverv med formålet at styrke samarbejdet mellem erhvervslivet / industrien, Farum Kommune og Farum Boldklub.

Nedenstående foreninger har allerede vist interesse for det nye initiativ:

- Farum Orienteringsklub
- Farum Håndboldforening
- Farum Badminton
- Farum Volleyball Klub
- Farum Tennisklub.

Formanden og forvaltningen vil på mødet fremkomme med yderligere orientering.

Bilag: Brev af 11.4.97 og 11.6.97

Beslutning:

Udvalget ønsker sagen genoptaget på næste møde.

Bo Findsen (F) og Lis Jakobsen (A) beklager, at breve af 11.4.97 og 11.6.97 med indeholdende forslag ikke har været behandlet i fagudvalget. SF og Socialdemokratiet vil gerne medvirke til at styrke eliteidræt, men ikke på

[1] 462-1,f2,b32
[2] 462-1,f2,b41

> bekostning af bredden. SF og Socialdemokratiet ønsker endvidere at få oplysning om økonomien i de hidtidige eliteidrætsaktiviteter og hvilken økonomi der forventes i fremtiden."

Ved brev af 13. august 1997 aflystes et møde i idræts- og fritidsudvalget berammet til den 20. august 1997. I brevet hedder det bl.a.:[1]

> "Til jeres orientering medsendes kopi af alle henvendelser fra de foreninger, som har reageret på kommunens henvendelse om eliteidræt. Sagen genoptages på vores møde i september, som aftalt.
>
> På næste møde vil formanden tillige orientere udvalget om den nye idræts-konsulents opgaver."

I idræts- og fritidsudvalgets møde den 23. september 1997 under punkt 27 "Formandens beretning" var et af punkterne "Status for Eliteidræt". Det hedder i protokollen:[2]

> "Eliteidræt: Formanden orienterede om status. Bo Findsen (F) og Lis Jakobsen (A) konstaterede, at forholdene for eliteidræt kun efterfølgende har været diskuteret i fagudvalget. Bo Findsen (F) og Lis Jakobsen (A) forventer i fremtiden, at alle tiltag vedr. eliteidræt bringes op i udvalget på stillingtagen."

Mogens Beier afgav den 29. september 1997 til Peter Brixtofte et "Notat vedrørende støtte til elitearbejdet" under henvisning til idrætsforeningernes svar på brevet af 11. april 1997. Det hedder bl.a.:[3]

> "Det fremgår af de papirer, jeg har fået, og som danner grundlag for dette notat, at de foran nævnte Eliteidrætsudvalg i perioden fra februar til august i år har afholdt en række møder, men jeg har ikke kunnet finde nogen referater fra disse møder."

Forvaltningen afgav til brug for idræts- og fritidsudvalgets møde den 21. oktober 1997 et notat vedrørende kvalitetsudvikling:[4]

> **"Notat vedrørende kvalitetsudvikling - Idrætsforeningerne i Farum. 20. oktober 1997**
>
> **1. Ændringer i reglerne for supplerende lokaletilskud**

[1] 264-18,b29
[2] 462-1,f2,b29
[3] 264-18,b25-27. Medtaget i beretningens bilag 3.
[4] 264-18,b24. Notatet er dateret 20. oktober 1997 og bærer håndskrevet påtegning: "Til byrådet i dag"

a) Fjerne begrænsningen max. 2 x kontingent for unge under 18 år
b) forhøje max. på 1026 til 1500 pr. medlem under 25 år

2. Yde formålsbestemte ekstra tilskud efter ansøgninger (frist april 1997)

Ændring i supplerende lokaletilskud kr.	til særligt formål kr.	i alt kr."

[8 idrætsforeninger og beløb[1]]

Protokollerne fra idræts- og fritidsudvalgets møder den 21. og 31. oktober 1997 er refereret (delvist) i byrådets protokol nedenfor for 11. november 1997.

Den 22. oktober 1997 skrev kommunen til de 8 idrætsforeninger om idræts- og fritidsudvalgets møde den 21. oktober 1997, eksempelvis til tennisklubben:[2]

"**Kvalitetsudvikling - Idrætsforeninger**

Kære …

På et møde i Idræts- og Fritidsudvalget har forvaltningen foreslået en fordeling af den ekstraordinære pulje til kvalitetsudvikling på baggrund af de henvendelser vi har fået fra idrætsforeningerne.

Det må understreges, at der er gjort store anstrengelser for at få så mange som muligt til at fremlægge deres planer. Det er en glæde, at der er mulighed for at give et tilskud til alle der har besvaret vores henvendelser.

Fordelingen sker ud fra et skøn, da der, ligesom når det gælder 5 %-puljen i Folkeoplysningsudvalget, ikke kan laves faste kriterier.

Det er forvaltningens indstilling, at beløbet skal ydes i såvel 1998 som 1999, samt at der ønskes en skriftlig tilbagemelding efter 1 år med henblik på, at Byrådet kan vurdere de foreløbige resultater af den ekstraordinære bevilling.

Når det gælder tennisklubben er indstillingen, at der ydes 200.000 kr. i 1998 og 1999.

Af særlig interesse for tennisklubben, er der også indstillet nye regler for lokaletilskud, der skulle forhindre, at tilskuddet bliver mindre i forhold til tidligere.

Når det gælder lokaletilskudsreglerne er det allerede med virkning for 1997.

[1] Beløb mv. er føjet ind med håndskrift.
[2] 264-18,b19

Afslutningsvis må det understreges, at dette er forvaltningens indstilling, og at Idræts og Fritidsudvalget diskuterer sagen på et ekstraordinært møde torsdag den 30. oktober, og at Byrådet vil træffe sin endelige beslutning på et møde i november."[1]

Farum Idræts-Union skrev den 29. oktober 1997 således til kommunen:[2]

"**Vedr.: Ekstrabevilling til idrætten mv.**

Tak for forhåndsbevillingen vedr. de ekstra penge til idrætten.

Vi har med interesse set på fordelingen af pengene, og vi står uforstående overfor den måde, pengene er fordelt på. Forudsætningen for at få del i millionen ifølge de udsendte breve, var formuleret på sådan en måde, at foreningerne uden deciderede elitehold (divisionshold) ikke mente, at de kunne komme i betragtning - derfor så få ansøgninger.

Endvidere har vi læst i avisen, at ordningen gælder for 2 år, dog kun til de foreninger, der har svaret på eliteskrivelserne. F.I.U. er dybt taknemmelig for det ekstra år med en million mere.

Vi mener dog, det er uacceptabelt, at denne bevilling kun går til foreninger, der har svaret på skrivelserne vedr. eliteidræt. Ydelserne er nu efter vores opfattelse givet på andre vilkår. Derfor mener F.I.U., at de resterende foreninger burde have en ny chance for at komme i betragtning i 1999.

Vi ville meget gerne have været medinddraget i fordelingen af den første million.

Yderligere finder vi det mærkværdigt, at man har skrevet ud til foreningerne om pengenes fordeling, før det endeligt er blevet besluttet byrådet.

F.I.U. er nu blevet "en lus mellem 2 negle", og vi skal til at forsvare beslutningen omkring de 8 foreningers tildeling over for de 23 andre.

Derudover har vi erfaret, at der er givet en byggetilladelse til FBC 79 vedr. opførelse af et klublokale ved Bybækhallen. Dette medfører, at F.I.U. bliver fastlåst i arbejdet omkring fordelingen af haltimer.

Vi står fuldstændig uforstående over for denne beslutning, idet Fritid & Idrætsudvalget har været velvidende om F.I.U.s holdning til denne problematik.

F.I.U. kan desværre ikke at blande sig i den politiske beslutning, men mener dog, som kommunal samarbejdspartner for idrætten i Farum, at vi bør høres i sådanne tilfælde.

[1] Underskrevet af Peter Brixtofte og Henrik Jerger.
[2] 264-18,b10

I denne forbindelse vil F.I.U. gøre opmærksom på, at vi har flere løsningsmodeller til ovenstående problem, der selvfølgelig tilfredsstiller alle parter.

F.I.U. bør i alle tilfælde også fra Kommunens side være bindeled, som vi er fra idrætten til kommunen.

Derfor glæder det os, at Farum Kommune ønsker at samarbejde med F.I.U. på en langsigtet helhedsløsning på idrætsområdet."[1]

På byrådets møde den 11. november 1997 behandledes under punkt 106 "Kvalitetsudvikling - Idrætsforeningerne i Farum Kommune":[2]

"**Sagsfremstilling:**

På baggrund af indkomne ansøgninger fra nedennævnte foreninger foreslår forvaltningen følgende fordeling af tilskuddet til kvalitetsudvikling for 1998 og 1999:

Farum Orienteringsklub	200.000 kr.
Farum Volleyball Klub	75.000 kr.
Farum Badminton Klub	200.000 kr.*
Farum Håndboldforening	150.000 kr.
Farum Tennisklub	200.000 kr.
Farum Squash Klub	75.000 kr.
Farum gymnastikforening	50.000 kr.
Roklubben Furesø	50.000 kr.
I alt	1.000.000 kr.

*) Heraf 155.000 kr. p.g.a. ændrede regler for supplerende lokaletilskud

Da det er et ønske fra mange klubber at få et motions- og styrketræningscenter, overvejes det, om der i forbindelse med etablering af varmtvandsbassin ved Svømmehallen tillige kan opføre et sådant center.

Det forudsættes, at foreningerne aflægger rapport, hvoraf det skal fremgå, hvad den enkelte klub har fået ud af de penge de har fået til kvalitetsudvikling. Det skal herefter vurderes, hvorvidt det er en god ide at fortsætte denne ordning.

Idræts- og Fritidsudvalget 21.10.97:

Sagen genoptages på et ekstraordinært møde torsdag den 30.10.97 kl. 18.00.

[1] Underskrevet af Gitte Rust m.fl.
[2] 667-25,b3 (249-8,f1,b229)

Lis Jakobsen (A) foreslår, at der indføres en pulje til tilskud til transportudgifter, stævnegebyrer mv. til hold eller enkeltpersoner, der i kraft af deres kvalifikationer skal deltage i landsdækkende turneringer og lignende.

Idræts- og Fritidsudvalget 30.10.97:

Udvalget anbefaler forvaltningens fordeling.

Bo Finsen (F) og Lis Jakobsen (A) er helt enig i idrætsunionens synspunkter som er fremsat i brev af 29. 10. 97 til Farum Byråd.[1]

Bo Finsen (F) og Lis Jakobsen (A) beklager, at venstre trods enigheden om at afsætte penge til eliteidræt ikke ønsker at samarbejde med andre om anvendelsen af pengene.

Lis Jakobsen (A) henholder sig i øvrigt til sin udtalelse fra mødet den 21.10.97.

Økonomiudvalget 4.11.97:

Anbefales, idet Helene Lund (F) henholder sig til Bo Finsens (F) bemærkninger fra Idræts- og Fritidsudvalget den 30.10.97 og idet Hans Carl Nielsen (A) henholder sig til Lis Jakobsens udtalelse fra mødet den 30.10.97 med henvisning til mødet i samme udvalg den 21.10.97.

Beslutning:

F stiller forslag om, at der af den budgetlagte million til kvalitetsudvikling afsættes kr. 250.000 til et motions- og styrketræningscenter samt at der afsættes kr. 80.000 til specialvejledning i kostplaner og kosttilskud til eliteudøvere.

For dette forslag stemmer F (3). Imod stemmer V (9) og A (2).

A foreslår at fordelingen kun skal gælde for 1998.

For dette stemmer F (3) og A (2). Imod stemmer V (9)

For økonomiudvalgets indstilling stemmer hele Byrådet, idet det tilføjes, at der foretages en evaluering efter i år, for at vurdere effekten af bevillingen.

F henholder sig til Bo Finsens (F) bemærkninger i Idræts- og Fritidsudvalget.

A henholder sig til Lis Jakobsens (A) bemærkninger i Idræts- og Fritidsudvalget den 21.10.1997, og ønsker Idrætsunionen inddraget ved fremtidige fordelinger."

[1] Fra Farum Idræts-Union.

De i byrådsvedtagelsen nævnte idrætsforeninger blev ved brev af 4. december 1997 underrettet om de opnåede tilskud i 1998 og 1999 og om evaluering efter 1 år.

Der var ikke i budgettet for 1998 oprindeligt afsat noget beløb til kvalitetsudvikling.[1] I kommunens regnskab for 1998 er der under tillægsbevillinger og omplaceringer anført 1.320.000 kr. vedrørende kvalitetsudvikling svarende til det samlede forbrug ifølge regnskabet.[2]

I kommunens budget for 1999 blev der afsat 1.390.000 kr. til kvalitetsudvikling på idrætsområdet. Af budgetbemærkningerne fremgår: [3]

> "68 Kvalitetsudvikling
>
> I budget 1998 samt overslagsårene 1999 - 2001 blev der afsat 1 mio. kr. til kvalitetsudvikling af idrætsklubberne.
>
> Efter ansøgning fra klubberne vedtog Byrådet den 11.11.97 fordelingen af bevillingen for henholdsvis 1998 og 1999.
>
> Det er en forudsætning at klubberne aflægger rapport, hvoraf det skal fremgå, hvad den enkelte klub har fået ud af pengene.
>
> Herudover blev der på Byrådets møde den 12.5.1998 bevilget 90.000 kr. i henholdsvis 1998 og 1999 til Farum Svømmeklub.
>
> Bevillingen er forhøjet med 300.000 kr. i 1999 samt overslagsårene."

10.3.3.3. Forløbet 1998-2003

Farum Lions Klub skrev den 9. februar 1998 bl.a. således til byrådet:[4]

> "Vedr.: Ekstrabevilling til idrætten m.v.
>
> Farum Lions Klub for australsk fodbold blev indkaldt til fællesmøde af Farum idræts-union. Her var der en lang diskussion om formuleringen af brevet, der var sendt ud til alle klubber, og som kun havde resulteret i få ansøgninger.

[1] 203-9,f3,b15ff
[2] 203-9,f7,b58
[3] 203-10,f3,b85 og 100. Henrik Jerger var udvalgsformand og Thorvald Marcussen var budgetansvarlig.
[4] 264-123,b16

I følge Gitte Rust havde man sendt to breve ud til alle klubber, men vores forening hørte først om kommunens ekstrabevilling til idrætten, da vi blev indkaldt til møde midt i oktober. Vi har ikke modtaget noget brev angående ekstrabevilling til idrætten. Vores forening blev stærkt anbefalet at ansøge nu, selvom det er med forsinkelse.
…"[1]

Byrådet behandlede den 14. april 1998 under punkt 92 "Kvalitetsudvikling - Farum Lions Klub - Australsk Fodbold":[2]

Sagsfremstilling:

Farum Lions Klub ansøger i brev modtaget 9. februar d.å. om økonomisk støtte på 25.000 kr. til klubben.

Tilskuddet skal anvendes til en planlagt to ugers rejse til Australien for at overvære "Grand Final" i Melbourne og for at spille 3-4 kampe i Victoria mod lokale klubber. Klubben har selv skaffet 190.000 kr. og mangler således kun det ansøgte beløb for at kunne realisere rejsen.

Der skal opnås 3 ting med rejsen:

1. Kontakt til en venskabsklub/-by i Australien
2. Presse Australsk fodboldliga til at rette deres kampagne mod Danmark og (Farum)
3. Fremme Australsk fodbold i medierne både herhjemme og i Australien.

Et andet formål er at få en udveksling i gang af studerende for at spille og fremme australsk fodbold i Farums skoler.

Bilag: Ansøgning.

Idræts- og Fritidsudvalget 19.3.98:

Fremsendes økonomiudvalget med anbefaling.

Økonomiudvalget 31.3.98:

Anbefales, idet der i forbindelse med budgetrevisionen i maj 1998 findes kompenserende besparelser.
Per Edrén (C) kan ikke medvirke.
Helene Lund (F) og Hans Carl Nielsen (A) anbefaler."

[1] Underskrevet af Jim Champion.
[2] 249-9,f1,b46

Farum Svømme Klub skrev den 13. november 1997 til Peter Brixtofte og Henrik Jerger:[1]

> "Vedr.: Bevilling til eliteidrætten i Farum.
>
> Farum svømmeklubs bestyrelse og svømmere læste med stor overraskelse i Farum Nyt om tildelingen af penge til eliteidrætten i Farum kommune.
>
> Vi undrede os selvsagt over, at FSK ikke var involveret i dette flotte tilskud til eliteidrætten, da vi har en meget stor elite, konkurrence og talentafdeling bestående af seriøse svømmere, der lægger meget tid og mange kræfter hver dag i Farum svømmehal. Mange af vores svømmere klarer sig endog rigtig flot på landsplan, hvilket sidste weekends flotte kvalifikationsstævne for hold vidner om. Her blev vi nr. 5 på landsplan i 3. division og skal derfor svømme om oprykning.
>
> Vi har dog erfaret, at FSK er blevet orienteret om et eliteidrætsinitiativ, via et brev til vores formand, sendt privat, med en meget tåget formulering vedrørende vores planer for fremtiden, uden at nævne økonomi. FSKs formand valgte, uden at bestyrelsen blev hørt, hvilket klart var en fejl, at opfatte brevet som værende uden betydning for vores svømmere, og FSK har derfor ikke svaret på brevet. Set i bakspejlet er dette noget af en katastrofe, idet vi i forvejen som en lille klub er meget hårdt trængt økonomisk, vi pålægger forældrene til vores svømmere meget store udgifter til træningslejre, stævneophold, transport o.s.v og vi skal tilmed ud at finde ny cheftræner pr. 01.01.98.
>
> Vi oplever desuden, at vores svømmere når de er ude for at finde sponsorer til vores sponsorstævne samt FarumCup, bliver afvist af 99 % af Farums erhvervsliv fordi de har sponsoreret enten badminton, Farum & Erhverv eller anden stor idrætsgren.
>
> Vi ønsker, med dette brev, at gøre opmærksom på vores trængte situation, og at forsøge at rette op på en meget beklagelig intern kommunikationsbrist i klubben. Vi anmoder indtrængende, at hvis der skulle blive bevilget en tillægspulje, være "plads" i 5 % - puljen, eller der på anden måde findes midler til styrkelse af elite-svømningen i Farum, om kommunen så vil overveje en saltvandsindsprøjtning til Farum Svømme Klub."

Peter Brixtofte svarede den 27. november 1997:[2]

> "Tak for dit meget venlige brev. Vedlagt er de, breve, der er sendt men der var stor tidsfrist til at svare og derfor har byrådet valgt at se bort fra klubber, som ikke svarede.
>
> Jeg er imidlertid helt enig i at interne kommunikationsproblemer i klubben ikke skal gå ud over medlemmerne. Ikke mindst fordi I frivillige ledere gør en stor

[1] 264-40,b28
[2] 264-40,b27

indsats. Jeg vil opfordre jer til at indsende jeres svar nu så det kan behandles i Folkeoplysningsudvalget i 5 % puljen, der skal gå til nye initiativer - også inden for sporten."

Farum Svømme Klub søgte herefter den 5. december 1997 folkeoplysningsudvalget om et tilskud på 90.000 kr. "Til eliteidrætten".[1] Sagen behandledes i folkeoplysningsudvalget som ansøgning om tilskud til kvalitetsudvikling fra 5 % -puljen.[2] Det videre forløb er beskrevet i byrådets protokol for den 12. maj 1998.

Byrådet behandlede den 12. maj 1998 under punkt 107 "Ansøgning om tilskud til kvalitetsudvikling" fra Farum Svømme Klub:[3]

"**Sagsfremstilling:**

Farum Svømme Klub ansøger om tilskud til udvikling af eliten i klubben.
Klubbens mål for de kommende år er:

Et herrehold i 2. division senest i 1999 og 1. division i 2001.
Et damehold i 3, division i 1998 og 1. division i 2002.
Et herrehold(2) i 3. division senest i 1999.

Samtidig har ca. 6 af klubbens svømmere reelle muligheder for deltagelse på bruttojuniorlandsholdet senest i 1999, nogle allerede i 98.

Dette bliver dog kun muligt, hvis vi kan finde sponsorer, ekstratilskud eller lignende til træningslejre samt hjælpetrænerudgifter for ca. 90.000 kr. om året.

I følge loven kan tilskud fra 5 % - puljen gives til enkeltpersoner, grupper samt foreninger, der iværksætter nye initiativer, udviklingsarbejder, samlingssteder med folkeoplysning som hovedformål og virksomhed af tværgående karakter.

Virksomhed af tværgående karakter kan både være på tværs af sektorer, på tværs af aldersgrupper, på tværs af nationalitet og samarbejde mellem offentlig institution og privat initiativ.

Endelig kan man støtte forskellige væresteder og samlingssteder.
…

Folkeoplysningsudvalget 28.1.98:
…

[1] 264-40,b24
[2] 264-40,b18
[3] 249-9,f1,b74

Formanden[1] kan ikke anbefale det ansøgte, idet formålet ikke falder ind under Folkeoplysningsloven.
…

Folkeoplysningsudvalget 2.4.98:

Fremsendes Idræts- og Fritidsudvalget til behandling.

Bilag: Breve af 13.11.97, 27.11. og 5.12.97

Idræts- og Fritidsudvalget 16.4.98:

Videresendes til økonomiudvalget.

Udvalget anbefaler et tilskud til kvalitetsudvikling for Farum Svømmeklub på kr. 90.000 i indeværende år og det samme beløb i 1999, idet der i forbindelse med budgetrevisionen i maj 1998 findes kompenserende besparelser.

Formanden[2] beklager, at et flertal i Folkeoplysningsudvalget ikke ønsker at støtte svømmeklubben.

Bo Finsen (F) anbefaler tilskud for 1998, og at bevilling for 1999 tages af millionen afsat til eliteidræt.

Økonomiudvalget 5.5.98

Anbefales.

Helene Lund (F) henviser til Bo Finsens (F) udtalelse i Idræts- og Fritidsudvalget.

Beslutning:

Tiltrædes idet SF henviser til Bo Finsens udtalelse."

Farum Boldklub (amatører) søgte den 23. juni 1998 om andel i kvalitetsudviklingsmidlerne:[3]

"I 1997 iværksatte Farum Kommune et kvalitetsudviklingsprojekt for idrætten. Hensigten var at skabe bedre rammer for de dygtigste idrætsudøvere i foreningernes ungdomsafdelinger.

Farum Boldklub følte sig ikke tilstrækkelig klar over, hvilke hensigter der lå bagved kvalitetsudviklingsprojektet og undlod derfor at ansøge om de midler der var stillet til rådighed.

[1] Sven Krarup Nielsen (C), tidligere byrådsmedlem.
[2] Henrik Jerger (V).
[3] 264-43,b21

Gennem de seneste måneder er det blevet klart for os, at vi tilhører den målgruppe hvis vilkår tilskuddet skulle understøtte.

Vi tillader os derfor at ansøge om 200.000 kr. i indeværende år til dækning af de merudgifter det i år vil medføre, at spille fodbold i Sjællands næstbedste række, med vore ynglinge, herrejunior 2, damejunior, drenge 1, lilleput 1, piger, samt i Danmarks bedste række med vort HerreJunior 1.[1]
…"

Poul Winckler faxede samme dato til idræts- og fritidsudvalget følgende:[2]

"Vedrørende kvalitetsprojekt for idrætten
Såfremt der på budgettet er afsat kvalitetsudviklingsmidler for 1998, og der er dækning inden for budgettets rammer tilslutter undertegnede sig, at Farum Boldklubs ansøgning imødekommes."

Byrådet behandlede den 26. juni 1998 under punkt 131 "Ansøgning om tilskud til kvalitetsudvikling - Farum Boldklub":[3]

"**Sagsfremstilling:**

Farum Boldklub ansøger om et tilskud til kvalitetsudvikling på 200.000 kr. til dækning af de merudgifter det i år vil medføre at spille fodbold i Sjællands næstbedste rakke, med klubbens ynglinge, herrejunior 2, damejunior, drenge 1, lilleput 1, piger samt i Danmarks bedste række med klubbens herrejunior 1.

Klubben har som mål at blive det Nordsjællandske centrum i Eliteungdomsfodbold, og det fordrer, at klubben lægger et niveau, som matcher - i Københavnsområdet Lyngby, AB, Brøndby, KB og B93. De nævnte 5 klubber spiller alle i Superligaen og har talentudviklingsmidler på deres foreningsbudget. Det har Farum Boldklub ikke råd til endnu, og derfor ansøger Farum Boldklub om at få del i de kvalitetsmidler Farum Kommune har stillet til rådighed for 1998.

Formanden indstiller at ansøgningen imødekommes.

Bilag: Ansøgning af 23.juni 1998

Idræts- og Fritidsudvalget 25.6.98
Indstillingen vil foreligge til mødet

[Fremsendes økonomiudvalget med anbefaling.

[1] Underskrevet af Bjørn Strange.
[2] 264-43,b20
[3] 249-9,f1,b119

Bo Finsen (F) kan med henvisning til den nylig afholdte sparerunde og at de 200.000 kr. er en yderligere tillægsbevilling til kvalitetsudvikling på 20% ikke tilslutte sig.][1]

Økonomiudvalget 26.6.98:
Indstillingen vil foreligge til mødet.

[idræts- og fritidsudvalgets indstilling anbefales][2]

Beslutning:

For stemte V's medlemmer.
Imod stemte F's medlemmer (…)
A (PW) undlod at stemme med henvisning til den korte tid, der har været til behandling af sagen.
Byrådet besluttede at tilskudsreglerne generelt tages op som tema."

Byrådet behandlede den 6. oktober 1998 under punkt 154 " Forhøjelse af medlemstilskuddet til foreninger":[3]

"**Sagsfremstilling:**

Alle foreninger, der er godkendt som tilskudsberettiget forening, har ret til at modtage medlemstilskud for aktive medlemmer. Medlemstilskuddet er pt. på 130,00 kr. pr. medlem under 25 år, som har bopæl i Farum Kommune. Medlemstilskuddet pr. medlem kan højst svare til den kontingentsats, som de enkelte medlemmer betaler.

I handlingsplan 1998-2001 hedder det bl.a.:

- Som et sundt fundament for kommunens socialpolitik og for at forebygge at sociale problemer opstår, skal der også i de kommende år føres en aktiv fritids og idrætspolitik.
- De frivillige foreninger og organisationer skal gives bedre vilkår. Kommunens funktion over for det frivillige arbejde er den opsøgende rolle med henblik på, at der kan skabes de bedste muligheder for den frivillige indsats. Desuden afsætter kommunen økonomiske midler til foreningerne.

Med henvisning hertil og med henblik på at forbedre foreningernes muligheder for at højne aktivitetsniveauet foreslår formanden, at medlemstilskuddet med virkning fra 1998 forhøjes til 260 kr. pr. medlem og indarbejdes i budget 1999 og overslagsårene 2000-2002.

[1] 462-1,b86
[2] 305-9,b51
[3] 249-98,b157

Ændringen betyder en merudgift på 375.000 kr., hvortil der søges en tillægsbevilling i 1998.

Idræts- og Fritidsudvalget 22.9.98:

Formandens forslag anbefales.
Bo Finsen (F) tager forbehold, idet SF ønsker at forslaget indgår i de videre budgetforhandlinger.

Økonomiudvalget 6.10.98:
Indstillingen vil foreligge til mødet

[Anbefales. Helene Lund (F) tager forbehold][1]

Beslutning:

For økonomiudvalgets indstilling stemte 11 (V og A).
SF's byrådsgruppe stemte imod.
Det præciseres i øvrigt, at 300.000 kr. ekstra i kvalitetsudvikling ydes til Farum Boldklub i forlængelse af den beslutning Byrådet traf den 26.6.98."

Byrådet behandlede den 8. december 1998 under punkt 173 "Ansøgning om tilskud til kvalitetsudvikling" fra Farum Basketball Klub:[2]

"**Sagsfremstilling:**

Farum Basketball Klub ansøger den 29.10.98 om 90.000 kr. til kvalitetsudvikling.

Tilskuddet skal bruges til at dygtiggøre spillerne i klubben. Til dette formål har klubbens herrehold ansat en professionel baskettræner fra den 15.9.98.

Endvidere ønsker klubben at dygtiggøre trænerne gennem relevante træner- og teambuilding kurser.

Bilag: Ansøgning af 29.10.98

Idræts- og Fritidsudvalget 12.11.98:

Henrik Jerger (V) erklærede sig inhabil og deltog ikke i sagens behandling.
Fremsendes økonomiudvalget med anbefaling af, at klubben bevilges 90.000 kr. i 1999, idet fordelingsspørgsmålet omkring kvalitetsudviklingspuljen tages op i forbindelse med budget 2000.

[1] 305-9,b32 og 264-43,b10
[2] 249-9,b198

Bo Finsen (F) kan ikke medvirke, idet der er ved at gå automatik i enhver bevilling med overskrift af eliteudvikling. SF er skeptisk overfor om bevillingen ikke kan bruges med større udbytte for Farum Kommune på socialt arbejde.

Økonomiudvalget 1.12.98:

Anbefales.
Helene Lund (F) henholder sig til Bo Finsens udtalelse i Idræts- og Fritidsudvalget.

Beslutning:

For stemte V, C og A.
SF stemte imod.
SF henholder sig til Bo Finsens udtalelse i idræts- og fritidsudvalget og Helene Lunds udtalelse i økonomiudvalget."

I september 1998 anmodede kommunen idrætsforeningerne om evaluering af de tildelte midler til kvalitetsudvikling.[1] Der indkom 9 evalueringer, idet evalueringen fra Farum Boldklub var udskudt til foråret 1999, da forening først fik midler i sommeren 1998.

Eksempelvis svarede Farum Svømmeklub bl.a. således: [2]

"I det forløbne år, har Farum Svømme Klub FSK præsteret flotte resultater og stor fremgang for hele konkurrence- og eliteafdelingen. Også talentafdelingen udvikler sig generelt meget fint, vi har god tilgang af nye svømmere, det giver et stort potentiale til kommende årgange. Selve den grundlæggende svømmeskole fungerer fint og også der dukker der hele tiden nye talenter op, det lover godt for fremtiden.
…

Årsagen til denne fine fremgang skyldes flere ting, hvoraf en del kun har været mulige på grund af det ekstra tilskud fra Farum Kommune.

Primært har vi ekstra træner på talent og konkurrencehold to gange om ugen, derudover har det været muligt at få flere svømmere end normalt med på sommertræningslejr, via ekstra tilskud til den enkelte svømmer. Træningslejren gik til Sicilien hvor svømmefaciliterne var i top. 22 svømmere og 2 trænere kom afsted, og det gav meget fin form op til DM og SMB, samt en virkelig god motivation til den kommende sæson.
…

[1] 264-41,b53 for så vidt angår brev til Farum Volleyball Klub. Tilsvarende breve findes på sagen sendt ud til de øvrige modtagere af tilskud, jf. fx sagens b8, 19, 31, 42, 65, 76 og 87.
[2] 667-18,b13

> Vi mener, at tilskuddet i år, og det på forhånd tilsagte tilskud for næste år, kan bidrage til endnu flere fine personlige resultater samt nogle endog særdeles gode holdresultater, der kan sætte Farum Svømme Klub på landkortet indenfor dansk svømmesport."

Farum Badminton beskrev mere specifikt hvordan man havde iværksat en kvalitetsudviklingsplan og konkret disponeret over midlerne.[1] Farum Håndboldklub fremsendte evaluering samt flerårig handlingsplan.[2]

Evalueringerne blev fremlagt i idræts- og fritidsudvalget på udvalgsmøde den 12. november 1998. Af protokollen fremgår bl.a.:[3]

> "Udvalget har med glæde konstateret, at alle klubberne har meget positive tilbagemeldinger vedrørende anvendelse af de bevilgede midler. Udvalget vil fortsat følge udviklingen i klubberne.
>
> Bo Finsen (F) konstaterer, at der er sket en positiv udvikling for eliteidrætten på baggrund af de bevilgede midler. SF er dog stadig skeptisk overfor om de bevilgede midler ikke kan bruges med større udbytte for Farum Kommune på socialt arbejde."

Formanden for idræts- og fritidsudvalget Henrik Jerger skrev herefter den 16. december 1998 et enslydende brev til de klubber, der havde modtaget tilskud:[4]

> "…
>
> Jeres tilbagemeldinger giver det klare indtryk, at der arbejdes særdeles seriøst med kvalitetsudvikling i den ånd som midlerne er tildelt, og I har med den kommunale saltvandsindsprøjtning fået bedre mulighed for at kunne indfri jeres sportslige ambitioner. Det er samtidig glædeligt, at flere af jer melder om øget medlemstilgang.
>
> Den kommunale pulje til kvalitetsudvikling er derfor kommet for at blive. Vi vil fortsat yde støtte til fremme af klubbernes forskellige tiltag for kvalitetsudvikling til glæde og gavn for både elite og bredde.
> …"

[1] 667-18,b14, samt videre på b15-17
[2] 667-18,b18-26
[3] 667-18,b12
[4] 667-18,b2. Brev til Farum Tennisklub. Enslydende breve til andre tilskudsmodtager forefindes på samme sag, b3-10.

Byrådet behandlede den 9. februar 1999 under punkt 8 "Kvalitetsudvikling - Farum Kampsport Center":[1]

"**Sagsfremstilling:**

Farum Kampsport Center består af en bokseklub, en karateklub og en judoklub.

Kampsportcentrets plan bygger på princippet om at styrke breddeidrætten og dermed leve op til kampsportscentrets rammemål ved at styrke eliteidrætten. Eliteidrætten er en forudsætning for tilgang af nye medlemmer til klubberne, hvilket igen har en selvforstærkende effekt, idet øget bredde giver bedre elite. Samtidig accepterer og støtter kampsportscentret idrættens socialrelaterede virkning med den deraf afledte bonuseffekt for kommunens ungdoms- og indvandrerpolitik.

Perspektivplanen indeholder derfor primært elementer, hvis formål er at styrke eliteidrætten. Planen er opdelt således at kampsportscentret årligt afholder et kampsportsstævne som en samlende aktivitet for alle aktiviteter i centret. Herudover afholder hver af klubberne deres egne aktiviteter.

Kampsportscentret ansøger Byrådet om et årligt beløb på 200.000 kr. til dækning af de aktiviteter, der fremgår af perspektivplanen.

Bilag: Perspektivplan for Farum Kamsport Center. Idræts- og Fritidsudvalget 28.1.99

Fremsendes til økonomiudvalget med anbefaling af en tillægsbevilling af kr. 200.000.

Økonomiudvalget 2.2.99:
Anbefales

Beslutning:

SF stiller ændringsforslag om at der skal foreligge endelige planer om anvendelse af beløbet inden det udløses.

For stemte 3 (SF). Imod stemte 15 (V, A, og C)

For økonomiudvalgets anbefaling stemte hele Byrådet."

Byrådet behandlede den 8. juni 1999 under punkt 57 "Ekstraordinær ansøgning om tilskud til kvalitetsudvikling":[2]

[1] 337-1,f2,b20
[2] 337-1,f2,b84

”Sagsfremstilling:

Farum Tennisklub ansøger om et ekstraordinært tilskud til fortsat kvalitets-udvikling af klubbens talenter indenfor junior- og ungsenior afdelingerne.

For at sikre en fortsat sportslig udvikling, og dermed være med til at sætte Farums fingeraftryk på tennislandkortet, ønsker klubben at kunne tilbyde de mest talentfulde juniorer og ungseniorer de bedste trænings- og spilleforhold. Derudover ønsker klubben, at deres største talenter kommer til at prøve kræfter i større nationale og internationale turneringer, hvorved de vil blive væsentligt modnet.

Bilag: Ansøgning af 28.3.99.

Idræts- og Fritidsudvalget 4.5.99:

Fremsendes økonomiudvalget med anbefaling af en tillægsbevilling på 100.000 kr.
Bo Finsen (F) tager forbehold på grund af for kort forberedelsestid.

Økonomiudvalget 8.6.99:

Anbefales.
Helene Lund (F) tager forbehold.

Beslutning:

For stemte 15 (V, C, A)
Imod stemte 4 (F)”

I kommunens budget for 2000 er der på idræts- og fritidsudvalgets område afsat 1.780.000 kr. til kvalitetsudvikling. Af budgetbemærkningerne fremgår:[1]

”<u>68 Kvalitetsudvikling</u>

I budget 2000 samt overslagsårene 2001 - 2003 er afsat 1.780.000 kr. til kvalitetsudvikling af idrætsklubberne.

Beløbet fordeles til klubberne efter ansøgning til Byrådet. Det er en forudsætning for bevilling af tilskuddet, at klubberne aflægger rapport, hvoraf det skal fremgå, hvad den enkelte klub har fået ud af pengene.”

[1] 203-11,f3,b71 og 82. Henrik Jerger var udvalgsformand og Thorvald Marcussen var budgetansvarlig.

Klubberne modtog i juni 1999 meddelelse om de tildelte kvalitetsmidler for 2000. Det hedder i brevene bl.a.:[1]

> ”Med baggrund i de løbende tilbagemeldinger og de flotte resultater, som idrætten i Farum samlet har opnået, og af hensyn til klubbernes planlægning og fremadrettede dispositioner, kan det med glæde oplyses, at det er politisk besluttet at videreføre tilskuddet til kvalitetsudvikling i år 2000.
> …
>
> Det er hensigten at fastholde midlerne til kvalitetsudvikling i Farum Kommunes budgetter i årene fremover - samlet ca. 2 mio. kr. pr. år - idet fordelingen til hver klub fastsættes i forbindelse med byrådets endelige godkendelse af budgetterne. I den forbindelse vil jeg bede jer om en statusrapport for anvendelse af kvalitetsudviklingspengene i maj år 2000. I vil modtage en reminder herom.”

Det fremgår af materiale i kommunens sag: ”Kvalitetsudvikling - Idrætsforeningerne - år 2000” bl.a., at der var sket følgende tildelinger:[2]

”Kvalitetsudviklingspenge:

	1998	1999	2000
Farum Tennisklub	200.000	300.000	300.000
Farum Orienteringsklub	200.000	200.000	200.000
Farum Badminton	200.000	200.000	200.000
Farum Håndboldforening	150.000	150.000	150.000
Farum Volleyball Klub	75.000	75.000	75.000
Farum Squash Klub	75.000	75.000	75.000
Farum Gymnastikforening	50.000	50.000	50.000
Roklubben Furesø	50.000	50.000	50.000
Farum Boldklub	200.000	300.000	300.000
Farum Svømmeklub	90.000	90.000	90.000
Farum Basketball Klub		90.000	90.000
Farum Kampsports Center		200.000	200.000
I alt	1.290.000	1.680.000	1.780.000
Australsk Fodbold			100.000”

[1] 264-42,b28
[2] 264-42,b6

Det ekstra beløb på 100.000 kr. til australsk fodbold blev vedtaget i byrådet den 11. april 2000 under punkt 38 "Kvalitetsudvikling - Farum Lions Australsk Fodbold Klub": med følgende sagsfremstilling:[1]

> "Farum Lions Australsk Fodbold Klub ansøger om økonomisk støtte på 100.000 kr. til en opvisningstur til Australien for 25 juniorer i alderen 11-12 år i perioden 24. juni til 15. juli 2000.
>
> Turen skal ses i sammenhæng med klubbens ambition om sportsligt at udvikle sig til den førende australske fodboldklub udenfor Australien, ligesom turen skal understrege den store medlemstilgang klubben har haft i de senere år, især indenfor ungdommen.
>
> Der deltager i alt 67 personer i opvisningsturen, fordelt med 25 juniorspillere, 5 trænere, 12 søskende og 25 forældre."

Farum Svømmeklub fik i september 2000 et a conto beløb på 50.000 kr. grundet klubbens manglende likviditet. Posteringsbilaget er bl.a. påtegnet "Kvalitetstilskud - overtrækkes ifølge aftale med LEF".[2]

I et internt arbejdspapir af 21. november 2000 skrev idrætskonsulent Per Benjaminsen under overskriften "Kvalitetsudvikling":[3]

> "…
>
> ***Der har siden 1998 været kommunale midler til kvalitetsudvikling i idrætsforeningerne***
>
> ***Ansøgningerne til kvalitetsudviklingsmidlerne er af meget varierende standart.***
>
> Forslag
>
> Idrætsforeninger skal introduceres til principperne om mål og resultatstyring, og kvalitetsudvikling skal som minimum følge nedenstående koncept:
>
> - Idrætsforeningen udarbejder kort (1 år) og lang (4-5 år) målsætning - gerne indholdene hvilke eksakte resultater man ønsker at opnå.
> - Idrætsforeningen udarbejder oversigtsplan (tidsplan) vedrørende de langsigtede mål.

[1] 337-2,f1,b62
[2] 264-42,b5
[3] 963-9,f2

- Idrætsforeningen udarbejder eksakte handlingsplaner for opnåelse af de korte mål,
- Idrætsforeningen udarbejder budget for de eksakte handlingsplaner, samt overslag vedrørende de langsigtede mål.
- Idrætsforeningen og kommunens konsulent fastsætter "målesystem" for at konstatere om målene nås.
- Idræts og fritidsudvalget bevilger midler.
- Idrætsforeningen gennemfører handlingsplaner.
- Idrætsforeningen og kommunens konsulent afholder som minimum halvårligjusteringsmøde vedrørende mål og handlingsplaner.
- Idrætsforeningen udarbejder evalueringsrapport (årsrapport) til Idræts og fritidsudvalget.

Kommunens konsulenter kan om ønskeligt være idrætsforeningen behjælpelig under processen."

Byrådet behandlede den 30. januar 2001 under punkt 7 "Fordeling af kvalitetsudviklingsmidler år 2001/2002":[1]

"Sagsfremstilling:

I forbindelse med udvalgets behandling af evalueringsrapporterne fra de 12 klubber, som får kvalitetsudviklingsmidler, fremsatte udvalget i overensstemmelse med budget 2001 ønske om, at der i forbindelse med fordelingen af midlerne for de kommende år, blev indsendt fornyet ansøgning, hvor klubberne skulle redegøre for deres intentioner for anvendelsen af de tildelte midler.

Idræts- og Fritidsudvalget 16.11.2000: Sagen genoptages på et ekstraordinært møde den 4. december kl. 17.00, idet der ønskes opstillet kriterier for såvel ansøgninger som afrapporteringer. Forslag til fordeling af midlerne for 2001 forelægges ligeledes.

Idræts- og Fritidsudvalget 4.12.2000: Formandens indstilling om fordeling af en samlet bevillingsramme på 2,6 mio. kr. anbefales.

Formanden bemyndiges til løbende at følge op på anvendelsen af midlerne.

Udvalget er enig i, at det skal præciseres hvad midlerne forventes brugt til, samt at der skal fremlægges et årligt regnskab for anvendelsen af midlerne, i overensstemmelse med de af udvalget vedtagne retningslinier.

Formanden udsender brev til ansøgerne med en nærmere præcisering af udvalgets holdning til den fremtidige anvendelse af midlerne.

[1] 337-3,f1,b16

> **Økonomiudvalget:** Udvalget behandlede sagen den 30.01.2001 (pkt. 5) og anbefaler indstillingen fra Idræts- og Fritidsudvalget.
> **Beslutning:**
>
> Tiltrådt."

Klubberne modtog i oktober 2001 meddelelse om de tildelte kvalitetsmidler for 2002. Det hedder i brevene bl.a.:[1]

> "Det er mig en glæde at kunne fortælle jer, at et enigt Idræts- og Fritidsudvalg har taget beslutning om at fastholde rammebeløbet på 2,6 mil. kr. til kvalitetsudvikling for år 2002.
> ..
>
> I er meget velkomne til at kontakte forvaltningen hvis I ønsker at søge andre tilskud indenfor Folkeoplysningslovens rammer.
>
> Per Benjaminsen/Stefan Krüeger vil i den kommende tid kontakte jer for en dialog omkring jeres reviderede mål og handlingsplaner."

På idræts- og fritidsudvalgsmøde den 22. august 2002 behandledes under punkt 69 "Fordeling af Kvalitetsudviklingsmidler 2003". Efter sagsfremstillingen havde forvaltningen modtaget 11 ansøgninger på i alt ca. kr. 3.000.000. Ifølge Farum Kommunes aftale med Indenrigsministeriet var rammen for 2003 nedsat til 2,1 mio. kr.[2]

Sagen blev udsat til nyt møde 11. november 2002. Det hedder under punkt 87 "Kvalitetsudviklingsmidler 2003":[3]

> "Projektets formål er at forbedre vilkårene for idrætsforeningernes elite-/ ungdomsvirksomhed.
>
> 11 foreninger har søgt om i alt kr. 2.882.500,00 for året 2003.
>
> I 2002 blev der bevilget kr. 2,6 mio. til 14 foreninger.
>
> Projektet forventes ikke at fortsætte i 2004.
>
> Forvaltningens indstilling er at midlerne fordeles i henhold til vedlagte bilag.

[1] 264-42,b28
[2] 462-1,f7,b68
[3] 462-1,f7,b9

Beslutning fra Idræts- og Fritidsudvalget den 11-11-2002

> Udsat til næste møde d. 28.11.02 p.g.a. indtrufne ændringer i økonomien i forhold til voksenundervisningen i Folkeoplysningsudvalget."[1]

Efter regnskabet for 2003 var der budgetteret med 1,6 mio. kr. til kvalitetsudvikling for 2003. Det korrigerede budget udgjorde 1,0 mio. kr. svarende til forbruget.[2]

På idræts- og fritidsudvalgsmøde den 14. august 2003 behandledes under punkt 63 udmøntning af rammebesparelse for år 2004-2007 på udvalgets område i forbindelse med kommunens genopretningsplan. Det hedder i sagsfremstillingen bl.a.:[3]

> "Forvaltningen gør opmærksom på, at kvalitetsudviklingsmidlerne på kr. 1.000.000 allerede er sparet væk og således ikke kan indgå som en del af udmøntningen af ovennævnte rammebesparelser i samtlige af overslagsårene."

Ordningen med kvalitetsudviklingsmidler ophørte således.

10.3.3.4. Forklaringer

Vidnet Vini Lindhardt, der fra 1. august 2003 var direktør i Farum Kommune med ansvar for børneområdet, skoleområdet, fritidshjem, idræt og kultur har forklaret:[4]

> "Adspurgt om der vedrørende tilskudsordninger på idrætsområdet var afvigelser i forhold til andre kommuner, forklarede vidnet, at der efter folkeoplysningsloven er meget brede rammer. Tidligere lå Farum meget højt, hvad angår medlemstilskud og lokaletilskud. Niveauet var allerede reduceret, da vidnet kom til, men stadig meget højt. Dette skyldtes bl.a., at en række idrætsforeninger havde købt deres lokaler af kommunen, f.eks. til badminton, squash og tennis, og foreningernes driftstilskud svarede til udgifterne til de pågældende ejendomme. Idrætsforeningerne havde belånt ejendommene og brugt låneprovenuet til at istandsætte ejendommene. De fik et særligt tilskud i overgangsperioden. Kommunen havde garanteret for de lån, foreningerne optog. Vilkårene fandt hun særegne.
> …"

[1] Der ses ikke at være afholdt møde den 28. november 2002.
[2] 203-14,f3,b58
[3] 462-1,f8,b142
[4] 316-203

Vidnet Leif Frimand Jensen har forklaret:[1]

> ”Adspurgt overordnet om de politiske beslutninger vedrørende satsning på eliteidræt og foreholdt uddrag af referat af byrådsmøde den 12. maj 1998 ad ”Formanden kan ikke anbefale det ansøgte, idet formålet ikke falder ind under Folkeoplysningsloven”,[2] forklarede vidnet, at han erindrer, at Sven Krarup Nielsen var formand for folkeoplysningsudvalget. Sven Krarup Nielsen var ikke medlem af byrådet på det tidspunkt. Vidnet deltog ikke længere i folkeoplysningsudvalgets møder. Det havde han gjort tidligere. Vidnet husker, at man i stedet for at søge støtte via folkeoplysningsudvalget tog punktet op i byrådet og gav en bevilling til støtte til eliteidræt, som man så kunne søge om tilskud fra. Der var et mantra: ”hvis du vil have bredde, skal du have elite”. Det var ikke specielt borgmesteren, der sagde ingen bredde uden elite. Det var byrådets holdning. Advokat Valentiner-Branth spurgte, om ikke det også var en del af 62-punktsplanen, hvilket vidnet bekræftede. Da Farum Boldklub rykkede op i eliten, kom der 25-30 % flere unge til for at spille fodbold.
>
> Foreholdt uddrag af referat af byrådsmøde den 26. juni 1998 vedrørende Farum Boldklub ansøgning om tilskud til kvalitetsudvikling[3] forklarede vidnet, at det byggede på den netop nævnte idé om at støtte eliteidræt som baggrund for bredde. Senere kom også tennis, bordtennis og badminton til. Idræts- og fritidsudvalget sendte ansøgningerne til økonomiudvalget, og derefter kom det i byrådet. Vidnet husker ikke beløbets størrelse til kvalitetsudvikling, men det var i hvert fald på en million.”

Vidnet Peter Brixtofte har forklaret:[4]

> ”Byrådet havde vedtaget en beslutning om kvalitetsudviklingspuljer. Det var et tilbud til klubberne fra kommunen, som rakte ud over det lovpligtige tilskud til foreninger. Alle sportsklubber i Farum kunne, hvis de havde interesse i eliteidræt, lave en plan for, hvordan man forbedrede sig, og hvordan man kunne fastholde gode talenter. Der kom en masse kvalificerede ansøgninger fra klubberne, der med disse planer søgte om tilskud. Ansøgningerne blev behandlet i idræts- og fritids- og kulturudvalget, som tog stilling til de indkomne forslag. Ansættelsen af idrætsambassadørerne indgik i denne ordning. De klubber, der fik tilskud, skulle efterfølgende skrive en evalueringsrapport om forløbet. De rapporter er sjove at læse og viser, at når niveauet blev højnet for eliten, blev det også højnet på alle andre niveauer. Udarbejdelse af evalueringsrapporter fik næsten arbejdet i klubberne til at svare til arbejdet i en privat virksomhed.”

Der henvises i øvrigt til forklaringer nedenfor i afsnit 10.3.4.3. om idrætsambassadører.

---

[1] 316-240
[2] 249-9,b74-75
[3] 249-9,b119
[4] 316-248,b5

10.3.3.5. Sammenfatning og vurdering

Byrådet valgte ud over støtte efter folkeoplysningsloven at give støtte efter kommunalfuldmagten til kvalitetsudvikling af idrætten (eliteidræt), og man fulgte op på, om de tilsigtede resultater blev opnået ved bl.a. at indhente evalueringsrapporter.

De med vedtagelsen tilsigtede politiske mål er angiveligt blev nået til glæde for idrætslivet. Den politiske prioritering vedrørende bl.a. bredde- og eliteidræt og samspillet ligger uden for, hvad kommissionen skal og kan beskæftige sig med.

Overordnet set har tildeling af midler til kvalitetsudvikling heller ikke givet anledning til kritik omfattet af kommissoriet.

Beslutningsprocessen vedrørende ordningens tilblivelse har derimod som beskrevet givet anledning til kritik. Opstarten ved kommunens breve af 11. april 1997 til klubberne med svarfrist den 24. april, men herefter ved brev af 11. juni 1997 forlænget til den 18. juli 1997, gav for i hvert fald Farum Lions Klub, Farum Svømme Klub og Farum Boldklub en uklar dagsorden med hensyn til ansøgning om kvalitetsudviklingsstøtte. Det rettede man op på ved byrådsvedtagelserne i 1998. Den politiske beslutningsproces i navnlig idræts- og fritidsudvalget gav anledning til kritik set i forhold til oppositionens muligheder for at få indflydelse på fordelingen af midlerne. Kommunen udmeldte et forventet politisk resultat den 22. oktober 1997 før vedtagelsen i byrådet igen med kritik fra oppositionen, herunder i lyset af den kommunale valgkamp. Farum Idræts-Union rejste i brevet af 29. oktober 1997 ligeledes kritik af fremgangsmåden.

10.3.4. Idrætsambassadører (idrætskonsulenter)

10.3.4.1. Kritik

Med henblik på at udvikle idrætslivet og i særdeleshed eliteidrætten indgik Farum Kommune aftaler med en række kendte eliteidrætsudøvere om at repræsentere kommunen som "idrætsambassadør" eller "idrætskonsulenter" og dermed udøve deres idræt i regi af lokale idrætsforeninger. Aftalerne blev indgået i årene 1998 til 2001 og var typisk formuleret på den måde,

at de pågældende idrætsambassadører skulle fungere som forbilleder for kommunens unge, repræsentere den lokale idrætskultur og medvirke aktivt til at udbygge denne.

Ordningen blev kort efter Farum-sagens opkomst afviklet, men allerede inden da var der taget initiativ til evaluering af ordningen.

Den for kommissionen efter kommissoriet relevante kritik omfatter ikke de af mange af eliteidrætsudøverne opnåede gode sportslige resultater og en beskrivelse heraf, men spørgsmål om den politiske beslutningsproces, at der forelå fornøden bevilling, at honoraret stod i et rimeligt forhold til den aftalte modydelse og sikringen af, at kommunen opnåede denne modydelse. Det bemærkes i den forbindelse, at lignende ordninger efter de for kommissionen foreliggende oplysninger er blevet praktiseret i andre kommuner.

Om kritikpunkter henvises i øvrigt til fremstillingen nedenfor, herunder afsnit 10.3.4.2.8. om KL's lønscanning vedrørende idrætskonsulenter/idrætsambassadører.

Det bemærkes, at der i kommunens materiale og under afhøringerne forekommer omtale af navngivne sportsfolk, hvoraf flere ikke er afhørt af kommissionen. Personrelaterede oplysninger er alene medtaget i det omfang, det skønnes nødvendigt for at løse kommissionens opgave. Det bemærkes, at kommissionen ifølge kommissoriet ikke har til opgave at foretage ansvarsvurderinger.

10.3.4.2. Medieomtale

Ordningen med idrætsambassadører og aftaler med de enkelte eliteidrætsudøvere blev omtalt i medierne, jf. også bind 2, kapitel 3.

Jyllands-Posten skrev den 28. september 2000 en artikel med gengivelse af kritik under overskriften: ”Ambassadører: Farum-sportsstjerner under lup” med underrubrik: ”Socialdemokratiet og SF i Farum kræver at få klar besked om kommunens kontrakter med en række

kendte sportsfolk. Senest har borgmester Peter Brixtofte (V) tilbudt OL-deltageren Pernille Svarre en attraktiv stilling.":[1]

> "Socialdemokratiet og SF i Farum kræver at få klar besked om kommunens kontrakter med en række kendte sportsfolk. Senest har borgmester Peter Brixtofte (V) tilbudt OL-deltageren Pernille Svarre en attraktiv stilling.
>
> Farum vil gerne være landets førende idrætskommune. Som et af mange tiltag har kommunen med borgmester Peter Brixtofte (V) i spidsen derfor indgået kontrakter med en række topidrætsfolk. Svømmestjernen og OL-deltageren Mette Jacobsen, badmintonspilleren Peter Rasmussen, tennisspilleren Frederik Fetterlein og roeren Mette Bloch er allerede på lønningslisten som Farums idrætsambassadører, og senest er verdensmesteren i moderne femkamp, OL-deltageren Pernille Svarre, blevet tilbudt en kontrakt. Desuden har Farum lavet sponsor- og konsulentaftaler med bordtennisspillerne Martin Monrad og Michael Maze, den danske mester i tennis, Bob Borella, samt svømmeren Charlotte Aagaard. Sportsfolkenes aftaler med kommunen vækker bekymring hos SF og Socialdemokratiet, der nu ønsker at få oplyst, hvad aftalerne konkret går ud på, og hvad de betyder økonomisk for kommunen.
>
> "Vi er aldrig blevet præsenteret for en arbejdsbeskrivelse i byrådet. Borgmesteren fortæller blot, når der er ansat en sportsstjerne. Så vi ved dybest set ikke, hvad der foregår. Jeg ved heller ikke, hvor mange idrætsambassadører, der efterhånden er ansat. Rygterne svirrer om, at de får op mod 400.000 kr. om året, så vi vil gerne høre, hvad de laver for pengene," siger Eric Christensen (SF). SF vil rejse spørgsmålet på det næste møde i økonomiudvalget. "For byens skyld og som byrådsmedlemmer har vi et ansvar. Vi gider ikke længere læse om ansættelserne i avisen. Vi vil vide, hvad der foregår," siger Eric Christensen.
>
> **Forlanger redegørelse**
>
> Socialdemokratiet i Farum mener, at kontrakterne med idrætsambassadører har taget overhånd. Mellem første- og andenbehandlingen af budgettet har man derfor bedt om at få en redegørelse af deres ansættelsesforhold. Formand for Socialdemokratiets byrådsgruppe, Poul Winckler: "Jeg mener, at vi er ved at være ude på et skråplan. Borgmesteren burde involvere byrådet, når der er tale om så store lønniveauer," siger han. Poul Winckler har svært ved at se, at idrætsambassadørerne har nogen værdi. "De bliver jo kun ansat, så Farum kan blive kendt i ind- og udland, og jeg ved ikke, hvad de gør for byens unge idrætsudøvere. En del af idrætsambassadørerne bor jo ikke engang i Farum," siger han.
>
> **Berømthedernes by**

[1] 257-11,b396

1. viceborgmester Per Edrén (K) mener, at det er i orden, at kommunen køber sig til opmærksomhed. "Sportsfolkene skaber en positiv interesse for det lokale idrætsliv og fungerer som idoler for de unge. Hvis der bor berømte mennesker i en by, tror jeg, at det har en afsmittende effekt, og det kunne egentlig lige så godt være på andre områder end idræt," siger Per Edrén. "Om de får 200.000 eller 300.000 kr. er for mig lige meget. Jeg tror ikke, at man direkte kan måle en effekt af deres arbejde. Det er et spørgsmål om goodwill og positiv opmærksomhed i idrætslivet," siger han. Ifølge administrerende direktør Jørgen Larsen, Farum Kommune, har aftalen med sportsfolkene allerede haft en effekt. "Bordtennisklubben har fået flere medlemmer. Team Danmark har lavet et elite-center for svømning i Farum, og der er flere centre på vej til byen," siger han. Udviklingschef Stefan Krüeger koordinerer idrætsfolkenes arbejde: "Halvdelen af dem bor eller er på vej til at flytte til Farum, og det er meningen, at de skal rundt på skoler og til klubber og holde foredrag og deltage i træningen. Hvis man kigger snævert på det, kan jeg godt forstå, at det vækker opmærksomhed. Men deres arbejde er et lille led i et større projekt med kæmpe muligheder for det lokale idrætsliv," siger han. Det har ikke været muligt at få en kommentar fra borgmester Peter Brixtofte."

Jyllands-Posten skrev videre den 28. oktober 2000 en artikel med gengivelse af kritik under overskriften: "Eliteidræt: Brixtoftes Farum-modeller":[1]

"At komme til Farum er som en rumrejse til det 21. århundrede. Præsident Peter Brixtofte har som Venstre-borgmester skaffet sig politisk opbakning til et idræts-eventyr, der får de fleste kommuner til at blegne af misundelse. Topidrætsfolk bliver ansat som konsulenter på forskellige niveau'er. Idrætsanlæggene skyder op som paddehatte i efterårssolen. Ambitionerne om at gøre den lille nordsjællandske kommune med omkring 19.000 indbyggere til en lysende neonprik på Danmarks-kortet er lykkedes på rekordtid. "Alle er i arbejde. Alle taler dansk, selv om vi har 75 forskellige nationaliteter repræsenteret. Skattetrykket er faldet fra 21,5 til omkring de 20 procent. Alle folks børn bliver passet. De ældre er garanteret en plads på et plejehjem med 40 kvadratmeter, og allerede fra børnehaveklassen bliver børnene tilbudt en hjemmecomputer," siger en dynamisk 50-årig Peter Brixtofte. "Før kunne man prale af at komme fra et hjem med klaver. Nu kan alle børn i Farum sige, at de kommer fra et hjem med computer."

En glad mand.
Den futuristiske og alligevel meget realistiske Brixtofte er en glad mand, selv om han er træt. Han har netop indviet Farum Park, byens nye fodboldanlæg. Han har netop indviet Farum Arena, byens nye multihal. Snart skal han også indvie et svømmestadion og et tennisanlæg. "Vi har brug for helte," er Brixtoftes klare filosofi. "Og de kan bruges til at forebygge i stedet for at reparere."Det startede med den tidligere verdensmester i badminton Peter Rasmussen, der blev ansat udenom byrådet som fastansat konsulent. Samme status har senere svømmestjernen Mette Jacobsen og tennisspilleren Frederik Fetterlein fået. Som

[1] 257-11,b441

all-round konsulent til specialopgaver har Farum kommune desuden sikret sig medie-blæksprutten Mette Bloch, og derudover - delvist som sponsorater med pligt til at holde foredrag og vise Farum flaget - er yderligere ansat bordtennisspillerne Martin Monrad og Michael Maze, tennisspillerne Bob Borella og Charlotte Aagaaard. Der har været forhandlet med den moderne femkæmper Pernille Svarre - det går nok ikke i orden - og så er der fundet endnu en model, nemlig ansættelsen af merkonomen Kenneth Jonassen - badmintonspiller. Studenterhjælp på kommunekontoret. Modellerne fra sportsverdenen er populære i den borgerlige side af byrådssalen. På den modsatte front, viftes der med de røde advarselsflag: Borgmesteren er diktatorisk, involverer ikke byrådet om sine beslutninger.

Omkring en million.
Som formanden for FOA, de offentligt ansattes forbund, Poul Winckler (S) siger om sin rolle i byrådet, når det gælder ansættelserne og arbejdsvilkårene: ”Vi har netop forhandlet budget for næste år. Og da vi spurgte Brixtofte, hvad de mange konsulenter kommer til at koste, så svarede han bare ”omkring en million”. Det er ikke en demokratisk proces, og jeg kan for eksempel ikke se hvilken sportslig værdi en spiller som Frederik Fetterlein har for Farum,” siger byrådsmedlemmet, der i sit synspunkt bakkes op af hele venstrefløjen i Farum. Men den er i mindretal. Den borgerlige side har klart flertal, og Brixtofte styrer idrætslinjen med hård hånd. Når der skal ansættes konsulenter, helte, er det ham, der tager initiativet. Eksperimentet med Peter Rasmussen var fra start ikke nogen stor succes. Verdensmesteren var meget skadet, og da han første gang optrådte på den slappe line som foredragsholder, spillede nerverne ham et puds. For at få noget ud af den omkring en million kroner, det koster at have tilknyttet de mange profiler, der skal virke som forbilleder, idoler og profiler i en nordsjællandsk succes-kommune, har det dog været nødvendigt at sætte en controller på projektet. En mand, der sørger for, at kommunen nu også får noget for sine penge, så sportsfolkene ikke blot opfatter deres ansættelse som et sponsorat uden forpligtigelser. Det er den svenske jurist Stefan Krüeger, der er rykket ind på rådhuset i Farum. Billederne er endnu ikke hængt op på det kontor, han foreløbig har kontrakt på at sidde i et år frem. Han er også socionom og har studeret idrætspsykologi og pædagogik på Lunds Universitet. Han kommer fra en direktørpost i tennisklubben i Hørsholm-Rungsted. ”Jeg er ansat til at få mest muligt ud af de profiler, vi har tilknyttet. Jeg skal hjælpe dem til aktivitetsplaner, der i samarbejde med dem bliver udarbejdet, så alle ved, hvad alle gør,” siger udviklingschefen.

Gavnligt idrætsmiljø
”Det handler om, at hele kabalen går op. Vi bruger i kommunen penge på at skabe idoler, der kan motivere indbyggerne, primært de unge, til at dyrke idræt. Det er vores opfattelse, at kommer du ind i en idrætsmiljø, vil det gavne både dig selv om din kommune. De penge, der bruges, kommer ind igen på længere sigt. Modvirker kriminalitet og anden dårligdom. Dit helbred bliver bedre, derfor også lavere omkostninger i hospitalsvæsenet, o.s.v.” Krüeger skal gøre Farum til Danmarks førende idrætsby. I stillingsbetegnelsen hedder det: ”Hans opgaver bliver at samarbejde med Danmarks Idræts-Forbund og Danske Gymnastik- og

> Idrætsforeninger, DGI. Han skal endvidere samarbejde med alle idrætsforeninger og skoler i Farum kommune med henblik på at inspirere til nye aktiviteter og tiltag for bredde- og eliteidræt. formålet er at synliggøre bredde- og eliteidræt overfor borgerne i Farum kommune og resten af Danmark og at udvikle og fastholde et sundt miljø for de unge i Farum." Svenskeren er ikke i tvivl om, at han har fået et svært men spændende job: "En kæmpe udfordring. Men heldigvis viser det sig, at mange af de folk, vi har fået tilknyttet, også flytter til kommunen og bliver en del af dagligdagen."

Politiken skrev den 31. januar 2000 under overskriften "Badmintonambassadøren" med underubrikken "Peter Brixtofte har ansat badmintonspilleren Peter Rasmussen som idrætskonsulent i Farum Kommune til en løn på 300.000 kroner om året. Samtidig sponsorerer kommunen ham med 60.000 kroner. Den tidligere verdensmester skal være med til at fylde Farums multihal til 50 millioner kroner, som også skal huse tophåndbold":[1]

> "Selv om fodbolden ligger hans hjerte nærmest, begrænser Peter Brixtoftes sportsglæde sig ikke kun til grønsværen. Farum skal forvandles til Danmarks førende sportsmekka, som borgmesteren selv har formuleret det, mens oppositionen og stadig flere Farum-borgere hovedrystende har lyttet med. Byen skal således i oktober være vært for Danmarks mest betydelige badmintonturnering, Danish Open, hvor de danske stjerner Camilla Martin og Peter Gade er sikre deltagere. Men Farum Kommune har dog fået sin helt egen badmintonspiller. I oktober sidste år blev verdensmesteren fra 1997, Peter Rasmussen, ansat som idrætskonsulent i kommunen, der efter nytår har installeret badmintonspilleren i et hus i byen. Ifølge Politikens oplysninger får Peter Rasmussen en årsløn på 300.000 kroner for at fungere som en slags badmintonambassadør for Farum, som han også er sponsoreret af - en aftale, der koster kommunen 60.000 kroner om året. Til gengæld står der så Farum Kommune på trøjen, når Peter Rasmussen stiller op, og han skal for fremtiden repræsentere Farum Badmintonklub, der ligger i Danmarksserien."

BT skrev den 7. juni 2000: "Brixtofte får Mette som sportskonsulent":[2]

> "Farum fortsætter sin oprustning inden for alle de større idrætsgrene. I morgen præsenteres Danmarks bedste svømmer, Mette Jacobsen, som nyt medlem af Farum Svømmeklub, hvor hun også skal virke som sportskonsulent. En stilling den tidligere verdensmester i badminton, Peter Rasmussen også har i den driftige kommune. Derudover skal Mette Jacobsen også være sportsambassadør for Farum Kommune. Aftalen løber foreløbig over tre år. Om det er den forestående aftale, der har inspireret den rutinerede medaljefisker skal være usagt, men hun

[1] 257-11,b83
[2] 257-11,261

demonstrerede senest topform i weekenden med en ny Europarekord på kortbane på 200 m butterfly.

Aftalen skal ses i lyset af kommunens sportsgale borgmester, altid omdiskuterede Peter Brixtofte, der sidste år ikke lagde skjul på sine ambitioner om at gøre Farum til hele Danmarks sportsby nummer 1. »Det (Farum, red.) bliver Danmarks førende sportsmekka,« sagde den begejstrede Brixtofte, da han præsenterede Peter Rasmussen. Siden har sportsklubberne i Farum med kannibalistisk appetit ædt håndboldklubben Ajax og basketballklubben Værløse i såkaldte fælles eliteoverbygninger i forsøget på at få den nordsjællandske kommune til at funkle på sportens Danmarkskort."

Bl.a. Jyllands-Posten bragte samme dag en kort notits (fra Ritzau) om aftalen:[1]

"Svømning: Mette Jacobsen til Farum

På torsdag melder det 27-årige danske OL-håb Mette Jacobsen sig ind i Farum Svømmeklub, hvor hun også skal fungere som svømmekonsulent for de 1400 medlemmer og som sportsambassadør for Farum Kommune. Aftalen gælder foreløbig for tre år. …"

Dagen efter, den 8. juni 2000, fremgik det af B.T., at Michael Maze og Martin Monrad havde indgået aftale med Farum Kommune:

B.T. skrev den 5. juli 2000 som dagens portræt: "Ambassadøren Mette for 122. gang": [2]

"Mette Jacobsen har gode chancer for at vinde karrierens 22. individuelle medalje ved et stort internationalt mesterskab, når hun i aften hopper i bassinet i finalen i 100 meter crawl ved EM i Finland. … Hendes fighterinstinkt er forbilledlig. Derfor overrasker hun ofte på tidspunkter, hvor man allermindst venter det. For nylig også udenfor det våde element, da hun blev præsenteret som ny idrætsambassadør i Farum Kommune.

1. august flytter hun sammen med kæresten, sportschef Jens Glavind til Peter Brixtoftes kommune, og med den fornemme titel følger ikke blot fast mødetid på eget kontor, men også en forlængelse af karrieren. Selv om studiet til fysioterapeut skal gøres færdigt sideløbende med karrieren og det nye job. Mette Jacobsen havde planer om at indstille karrieren efter OL i Sydney, men med privatøkonomien på plads med den nye stilling, fortsætter hun jagten på rekorder

[1] 257-11,b262. Også Ekstra Bladet havde en kort notits om aftalen, og heraf fremgik det i øvrigt også, at Hillerød Kommune havde ansat badmintonspilleren Poul-Erik Høyer i en lignende stilling. Poul-Erik Høyer skulle ifølge artiklen være tilknyttet kommunen som konsulent i en to-årig periode og skulle i kommunen bl.a. undervise 10. klasseeleverne i idrætspsykologi og mentaltræning. (257-11,b263).
[2] 257-11,b299

> og titler. … Siden 21. februar i fjor har hun vundet rub og stub på favoritdistancen, og bookmakerne har udråbt hende som storfavorit til at vinde EM-titlen på søndag. Men inden da er der lige en EM-finale i 100 meter crawl, der skal »overstås« i dag. Og med Mette Jacobsen i storform står den danske rekord måske endnu en gang for fald."

Berlingske Tidende skrev den 12. juli 2000: "Fetterlein til Farum" med underrubrik: "Tennis: Frederik Fetterlein forsøger at give karrieren et pift gennem et engagement med Farum Tennisklub": [1]

> "Farum Kommune fortsætter med at hyre sportsfolk, der enten er, har været eller håber at nå til tops. Præcis hvor tennisspilleren Frederik Fetterlein skal kategoriseres i det system kan forekomme uklart, men i går fyldte han 30 år og samtidig faldt en aftale på plads, som betyder, at han skifter til Farum Tennisklub. »Jeg håber, at det kan give min karriere et hak opad. Med den støtte jeg får fra Farum penge, vil jeg nu have mulighed for at få min egen træner med rundt til turneringer,« siger Frederik Fetterlein, der dog også ser andre grunde til at skifte til Farum.
>
> »Jeg har altid ønsket mig at gøre noget for de unge. Og der er en entusiasme og en drivkraft i Farum, der tiltrækker mig. Jeg vil også utroligt gerne, hvis jeg kan være med til at få dansk tennis op igen, så den bliver populær og kommer væk fra medlemsflugt og så videre, og det tror jeg, at jeg kan,« siger han. Frederik Fetterlein har skrevet en fem-årig kontrakt med Farum, som medfører, at han først og fremmest skal forstærke klubbens 2. divisionshold, hvor Charlotte Aagaard i forvejen spiller. Desuden skal han virke som konsulent for kommunens tennisspillere. Bag Fetterleins skifte ligger dog også en manglende lyst til at blive i Hørsholm Tennisklub, efter at klubben har afblæst samarbejdet med den svenske træner Stefan Krüger. »Da han blev fyret for to uger siden, betød det også, at min motivation for at være i Hørsholm forsvandt,« siger Frederik Fetterlein."

Samme dag opsummerede Politiken i en artikel: "Fetterlein flytter til Farum" at Farum også i "den seneste tid har sikret sig svømmeren Mette Jacobsen, bordtennisspillerne Martin Monrad og Michael Maze samt badmintonspilleren Peter Rasmussen."[2]

Den 20. juli 2000 skrev Ekstra Bladet "Brixtofte snupper svømmerne" med underrubrik: "Team Danmarks elitecenter følger Mette Jacobsen til Farum:"[3]

---

[1] 257-11,b304
[2] 257-11, b 305
[3] 257-11,b309 Af Charlotte Pedersen. Om mediedækningen omkring kommunens aftaler med Team Danmark henvises til næste afsnit.

”Farums idrætsimperium vokser og bliver nu også hjemsted for Team Danmarks elitecenter i svømning. Det fem år gamle elitecenter ligger p.t. i Ishøj, men ifølge Ekstra Bladets oplysninger er svømmeforbundet meget opsat på allerede til efteråret at flytte til Farum. Her har borgmester Peter Brixtofte fuld fart på ansættelsen af idrætsprofiler, blandt andre Mette Jacobsen, der har skrevet under på en tre-årig kontrakt om at være sportsambassadør samt svømme- og astmarådgiver. Butterflystjernen danner privat par med sportschef Jens Glavind, og parret har allerede rykket teltpælene op fra Taastrup for at slå dem fast ned i Farum. Ideen om at flytte elitecentret nordpå opstod i kølvandet af Mette Jacobsens ansættelse og har siden taget så meget fart, at der 'kun' mangler papirarbejdet samt Team Danmarks godkendelse. Ekstra Bladet erfarer, at den ventes at falde på plads i den kommende uge.

PERFEKT TIMET
Jens Glavind bekræfter over for Ekstra Bladet, at forhandlingerne om flytningen af elitecentret er meget varme og lægger ikke skjul på, at han selv er særdeles begejstret for tanken. - Det vil på alle leder og kanter være et perfekt tidspunkt at flytte på. I Farum kan vi få stillet gode kontorfaciliteter til rådighed, og samtidigt bliver det bliver det første sted i landet med såvel et 25 som et 50 meters bassin under samme tag. Det vil selvfølgelig være optimalt for svømmerne, som vi gerne vil give de bedst mulige betingelser. - Det er ét aspekt. Det andet er, at vi står foran et generationsskifte i elitecentret, fordi mange af de 'gamle' rejser. Tilbage er kun Mette Jacobsen og Karen Egdal, og derfor står vi ikke med en masse unge mennesker, som skal til at flytte bopæl og skole, og hvad ved jeg, to gange. Det vil være et naturligt tidspunkt, og set fra et svømmesynspunkt kan jeg kun sige, at jeg virkelig håber, tingene falder i hak, siger Jens Glavind. Sportschefen er forberedt på, at der meget let kan blive murren over, at elitecentret holder flyttedag samtidig med svømmeparret. - Der skal nok være nogle, der kan få ondt af det, men det må de om. Det vil i givet fald komme fra folk, der alligevel altid skal finde et eller andet at brokke sig over, fastslår sportschefen.”

Ekstra Bladet skrev den 11. december 2000: ”Svømmer hen i Mette” med underrubrik: ”Kong Peter af Farum og svømmedronningen er mere end tilfredse med deres kommunale sports-ægteskab:” [1]

”Venstre ved du vistnok, hvor du har. I alt fald ved du vel, hvor du efterhånden kan finde det meste af Danmarks-eliten inden for idrætsgrene som svømning, tennis, badminton og bordtennis. Ellers kom til Farum, min far, og du vil få fart i autografblokken. Tag nu bare sådan en søndag efter kirketid, hvor borgmester Brixtofte har noget sportshalløj kørende i sin fagre nye Arena. Jamen, VIP-logen vrimler af smil, stjernedrys og Farum-pinger i én stor, kommunal kakafoni.

Kong Peter trækker glad borgmester-bugen ind til fotografering - ikke mindst hvis det handler om Farums og Danmarks (i nævnte rækkefølge) svømme-dronning,

[1] 257-11,b483

Mette Jacobsen, som i går tog sig tid til at pinge den lidt til pingpong med verdenseliten, et par dage før hun drager til EM i Valencia. Kort efter svømmer den idræts-driftige borgmester selv hen: - Mette? Hun er simpelthen ... Starter Peter Brixtofte og må synke en klump, mens han leder efter fortsættelsen: - Jamen, hun er bare en ambassadør af Guds nåde. Så glad, så positivt et menneske. Hun har lige svømmet vores lokale klub op i 1. division. - Hun har ingen nykker, og for mig står hun som idealet af en idrætsmand. Begge ben på jorden. Hun er bare, ja, Fru Danmark. - *Hvad er egentlig hendes job-beskrivelse i kommunalt regi?* - Hun er da ansat som ambassadør. Hun kommer blandt andet ude på vores skoler. Hun er vores allergi-konsulent - husk på, hun har jo selv haft en topkarriere på trods af astma. - Men først og fremmest skal hun bare være den, hun er. Hun skal bare - ja, være i billedet, siger Peter Brixtofte, der har fået en hel del svømmende skatteborgere til kommunen via Team Danmarks Elitecenter.

SPÆNDENDE IDRÆTSMILJØ

- *Hvad er det egentlig for en kommunal virkelighed, du er landet i her?* - Det handler i alt fald ikke om politik for vores vedkommende. I Ishøj (hvor elitecentret holdt til i foråret, red.) befandt vi os jo i en socialdemokratisk kommune. Partifarven har ingen betydning. Men det har miljøet. Heroppe har vi et rigtig spændende idrætsmiljø, svarer Mette Jacobsen smilende. - Det er meget væsentligt at flytte herop og være i et decideret elite-miljø, hvor vi også har glæde af de andre idrætsgrene. For eksempel har volleyball-folkene en måde at træne eksplosion i springene på, som vi svømmere kan bruge til start og vendinger. - Da jeg boede i Australien, så jeg også, hvad forskellige idrætsgrene samlet i samme by kan gøre for hinanden. …"

Ekstra Bladet skrev den 15. december 2000: "Farum løber med eliten" med underrubrik: "Team Team Danmark har opsagt tennisaftale med K.B. og Frederiksberg Kommune - judo, orienterings-løb og triatlon flytter også til ny elite -landsby i Farum.":[1]

"Da den første elitesvømmer for nylig brød vandspejlet i Farums klorbassin, begyndte ringene at brede sig til et idræts-imperium i Peter Brixtoftes kommunale rige. De ringe skal nu fragte hele den danske elite inden for tennis, orienteringsløb, triatlon samt judo og jiu-jitsu samme vej. Første flyttebil tropper efter planen op foran den gamle K.B. Hallen til sommer, og det betyder ny adresse for Team Danmarks tennis-elitecenter, der i årevis har huseret på det gamle anlæg på Peter Bangsvej, som for nogle år siden blev suppleret med en tennis-hal. - Ja, det vil være det mest hensigtsmæssige, hvis alt er klart i Farum den 1. august, hvor et nyt skoleår begynder, men vi er senest på plads i udgangen af 2001, bekræfter chefkonsulent i Team Danmark Susanne Hedegaard, som for godt en måned siden meddelte Frederiksberg Kommune, at man ønsker at opsige aftalen med gældende varsel.

[1] 257-11,b487

Det vil efter kontraktens ordlyd betyde to år, til udgangen af 2002, men det forhindrer næppe en hurtigere flytning. Flyttebilen vil blive den første af en mindre kolonne med kurs gennem Hareskoven til Farum. Susanne Hedegaard bekræfter således også Ekstra Bladets oplysninger om, at den danske elite inden for triatlon og orienteringsløb, hvis udøvere allerede har stillet sig på adskillige sejrsskamler verden over, snart følger efter. Det samme gør de kampglade judo- og jiu-jitsu folk.

DRAGE NYTTE AF HINANDEN

- I Farum ser vi muligheden for at skabe et elitemiljø, hvor flere idrætsgrene kan drage nytte af hinanden og hinandens træningsmetoder, og hvor vi kan opnå den synergi-effekt, der ligger i fælles administration, fysioterapi, idrætsmedicin, idrætspsykologi og den slags. - Vi tror, at det især vil gavne de mindre holdsportsgrene som tennis, der ikke havde et rigtigt elite-miljø på Frederiksberg. Det har vi sammen med K.B. og Frederiksberg Kommune forsøgt at udvikle, men det var ikke muligt, hverken med hensyn til øget spilletid på banerne eller omkring de unges boligsituation, fortæller Susanne Hedegaard. Svømmernes flytning fra Ishøj til Farum fremkaldte adskillige krusninger fra førstnævntes side, og Susanne Hedegaard erkender, at der var ting, der kunne være gjort mere elegant i den sammenhæng:

DANMARKS BÅSTAD

- Men det gjaldt for alle parter, og det er under alle omstændigheder en sag, som vi har lært af. Det er klart, at K.B. heller ikke er begejstret for at miste elitecenteret, men jeg er sikker på, at også de vil forstå baggrunden for vores ønske om at skabe elitemiljøer, siger hun. Den konservative Mads Lebech, der er udset til Frederiksbergs kommende borgmester: - Det er en ærgerlig meddelelse at få. Jeg mener, vi har prøvet at være elitecenteret behjælpelig med alt det, vi kunne inden for lovgivningens rammer. Det er vigtigt med en elite, der kan vække interesse for sporten hos andre. For mig kommer det før det rent pr-mæssige i sagen. I pr-ivrige Farum Kommune glæder man sig til gengæld til den nye elite-virkelighed, som man har arbejdet målrettet mod at blive vært for: - Jeg kan ikke kommentere de andre idrætsgrene, du nævner. Men for tennis-sportens vedkommende håber vi at kunne skabe et tennis-mekka, som det man har i Båstad i Sverige. - Det her skulle gerne blive en ny start for dansk tennis, som forhåbentlig kan drage nytte af samværet med andre elite-idrætsfolk. Og så ville det selvfølgelig ikke gøre noget for sporten, hvis Kristian Pless for alvor slår igennem i verdenseliten, siger udviklingschef Stefan Krüeger. Farum Tennis Klub har i forvejen hentet veteranen Frederik Fetterlein og unge Bob Borella, der i lighed med en række andre sportsstjerner er kommunalt ansat som 'ambassadører'. Farum Kommune gearer sig lige nu som tennis-mekka. 1. maj skal en ny centre court med plads til 1100 tilskuere stå klar til at huse større begivenheder. Anlægget, der i alt vil komme til at rumme 11 grusbaner og seks indendørs baner, vil koste kommunen halvanden million kroner."

I en artikel i B .T. den 28. december 2000: "Farum ruster sig til Superligaen" om Farum Boldklub er også idrætsambassadørordningen beskrevet som en del af kommunens samlede ambition på idrætsområdet: [1]

> "… Med den sportsglade borgmester Peter Brixtofte (V) i spidsen er ønsket i Farum at få stablet et elitesportsmekka i Danmark på benene.
>
> **Konstruktive møder**
> Det er blandt andet sket ved, at Farum allerede har ansat en række elitesportsfolk som »ambassadører« for kommunen, og derudover er man godt i gang med at stille faciliteter til rådighed, som kan rumme elitesportscentre. Men man skaber trods alt ikke et superligahold fra den ene dag til den anden. »I Farum er man i gang med at etablere sig som prof-klub, og det tager trods alt lidt tid. Man er langsomt ved at bygge hele organisationen op, og spillerne skal vænnes til at leve som fuldtidsprofessionelle. Men jeg synes, vi har haft mange konstruktive møder med ledelsen om målsætningerne,« siger Christian Andersen."

Frederiksborg Amts avis skrev den 26. februar 2002: "Farvel og tak for samarbejdet" med underrubrik: "Farum Kommune opsiger alle aftaler med de mange idrætsambassadører" bl.a.:[2]

> "Farum Kommune skærer ned i antallet af idrætsambassadører.
>
> Per 1. marts opsiger kommunen aftalerne med alle ni ansatte idrætsfolk, der hidtil har ageret reklamesøjler for idrætten i borgmester Peter Brixtoftes Venstre-kommune.
>
> Vi skærer ikke ned for at spare penge, sådan som mange nok vil tro i disse Farum-tider. Det er rigtigt, at vi opnår en besparelse, men det er en sidegevinst, fortæller Jens Glavind, udviklingskonsulent for Idræt og Fritid i Farum Kommune
>
> Han pointerer overfor Frederiksborg Amts Avis, at kommunen allerede i efteråret begyndte at evaluere på idræts-ambassadørerne. Var de synlige nok i Farums bybillede? Kunne der med fordel struktureres om på udgifterne?
>
> Alle disse spørgsmål er nu blevet vendt, og kommunen har taget konsekvensen og vil opsige alle aftalerne.
>
> Vi er sådan set glade for ordningen med idrætsambassadører i Farum, og ordningen skal også fortsætte. Men efter evalueringen har vi sat os et mål, og det er at stramme op. Pengene skal simpelthen bruges bedre, siger Jens Glavind, der fortsætter:

[1] 257-11,b503
[2] 447-28,f2,b58

Da vi ansatte idrætsfolkene til at være ambassadører for forskellige sportsgrene, så lavede vi samtidig en arbejdsbeskrivelse. Nogle af ambassadørerne har vi fået positive tilbagemeldinger på, mens andre ikke har været så synlige.
…"

10.3.4.2.1. Retlig ramme

Den henvises til den retlige redegørelse i Statsamtet København, Tilsynets, udtalelse af 13. april 2004 som gengivet nedenfor i afsnit 10.3.4.2.9. og i øvrigt til afsnit 10.2.

Det er herefter lagt til grund, at aftaler med idrætsambassadører - således som det i øvrigt også er sket i andre kommuner - kan ske inden for kommunalfuldmagtens rammer. Der kræves en politisk vedtagelse og bevillingsmæssig hjemmel.

10.3.4.2.2. Ordningens etablering

Uden klar politisk vedtagelse synes ordningen med idrætsambassadører at udspringe af kommunens generelle satsning på eliteidræt, således som den også er kommet til udtryk via handlingsplanen og kvalitetsmidler.

Dette faktiske forløb er beskrevet i de følgende afsnit.

Kommunens idrætsambassadører er også betegnet som idrætskonsulenter, og kontrakterne er - i hvert fald fra 2001, betegnet som konsulentaftaler. Også før ordningen med idrætsambassadører har kommunen til varetagelse af idrætsområdet ansat idrætskonsulenter på sædvanlige ansættelsesvilkår. Kommunen ansatte således i 1997 Per Benjaminsen som idrætskonsulent. Denne ansættelse har intet med den her beskrevne ordning at gøre.[1]

[1] 462-1,f2,b29. Denne ansættelse gav i øvrigt anledning til bemærkninger i idræts- og fritidsudvalgets møde den 23. september 1997 under formandens beretning. Det hedder i protokollen: "Idræts- og fritidsudvalget ønsker idrætskonsulentens jobbeskrivelse op til diskussion idet Bo Finsen (F) og Lis Jakobsen (A) konstaterer, at idrætskonsulenten er ansat uden at stillingens indhold har været diskuteret i fagudvalget".

10.3.4.2.3. Kontraktforløb

10.3.4.2.3.1. Orienteringsløberen Allan Mogensen

Farum Kommunes første idrætsambassadøraftale vedrørte orienteringsløberen Allan Mogensen. Det startede som en sponsoraftale.

Allerede den 4. december 1994 skrev formanden for Farum Orienteringsklub, Lars Vedel Jørgensen således til borgmester Peter Brixtofte:[1]

> "**Vedr. sponsorsamarbejde**
>
> Jeg skriver til dig for at foreslå et samarbejde, som måske nok er lidt usædvanligt i Danmark, men som er meget almindeligt i f.eks. Sverige.
>
> Farum Orienteringsklub har fået verdensmester Allan Mogensen hjem, så han kun repræsenterer Farum Orienteringsklub i 1995. Samtidig har Farum OK suppleret sin målsætning, så vi satser på at være mellem verdens 10-15 bedste klubber i verden i løbet af 3 år. Dette er en meget høj målsætning, da klubberne i de andre nordiske lande er meget større og stærkere end i Danmark.
>
> De svenske storklubber trækker imidlertid meget hårdt i Allan og tilbyder forhold, som vi har svært ved at konkurrere med. Vi arbejder derfor meget hårdt med at styrke vores eliteafdeling både økonomisk og løbermæssigt, så vi kan holde på Allan. Desværre har vi samtidig været ude for det uheld, at vores ene hovedsponsor, [NN], er gået konkurs.
>
> Farum Kommune bruger en hel del penge og anstrengelser på at gøre Farum kendt i resten af landet og i udlandet. Vi kunne hjælpe med dette på en meget effektiv måde.
>
> Vi vil derfor foreslå et sponsorarbejde mellem Farum Kommune og Farum OK'S eliteafdeling. På denne måde kan Farum Kommune for et ret beskedent beløb få masser af reklame i ind- og udland. Farum OK er Danmarks mest kendte klub, også i udlandet. Ved at sponsorere disse løbere får Farum Kommune en væsentlig andel i PR-værdien af Farum OK's resultater. I Sverige bruger mange kommuner deres topidrætsklubber som ambassadører på denne måde."

Videre tilbød klubben i brevet en række nærmere specificerede ydelser i form af eksponering ved placering af kommunens logo på bil, løbedragter, annoncer i klubblad mv. samt ret til at bruge Allan Mogensen i forskellige pr-mæssige arrangementer for kommunen. Klubben

[1] 264-17,b23

foreslog en pris på kr. 25.000 pr. år herfor i en 3-årig periode samt betaling af udgifter til tryk og logo.

Farum Kommune accepterede ved brev af 14. marts 1995 klubbens tilbud.[1]

Kort efter at aftalen var indgået ansøgte orienteringsklubben om et yderligere beløb til dækning af ekstra dragter, idet det ansås for uhensigtsmæssigt at trykke kommunens logo på dragter, der var taget i brug. Ved brev af 5. april 1995 meddelte kommunen, at man ikke havde budgetmæssig mulighed for at betale yderligere 11.400 kr. til nye dragter: "Det må I tage ud af de 25.000, der er bevilget i år."[2]

Med virkning fra 1. januar 1998 indgik parterne en ny sponsoraftale:[3]

> "Sponsoraftale mellem Farum Kommune og Farum Orienteringsklub, Allan Mogensen
>
> Farum Kommune ønsker at markedsføre sig, bl.a. ved hjælp af den dobbelte verdensmester i orienteringsløb Allan Mogensen i perioden fra 1/1 1998 til 31/12 2000.
>
> Der er derfor mellem Farum Orienteringsklub/Allan Mogensen aftalt følgende:
>
> - Allan Mogensen bærer Farum Kommunes logo på konkurrencedragt og løbedragt
> - Allan Mogensen medvirker efter aftale i arrangementer som markedsfører Farum Kommune
> - Farum Orienteringsklub reklamerer for Farum Kommune i klubblad og på klubbens kort
> - Farum Kommune sponsorerer til gengæld Farum Orienteringsklub, Allan Mogensens aktiviteter med 6.000 kr. pr. måned i den aftalte 3 års periode"[4]

Aftaleindgåelsen ses efter protokollerne ikke politisk behandlet og savner således beslutnings- og bevillingsmæssigt grundlag.

---

[1] 264-17,b21. Underskrevet af Niels Erik Olsen, plan og information.
[2] 264-17,b17
[3] 528-10,b526
[4] Underskrevet af Lars Vedel Jørgensen og Peter Brixtofte.

Peter Brixtofte skriver i sin bog "Med hjertet" (2003) side 212:[1]

> "I Farum har vi igennem mange år haft en meget succesrig orienteringsklub med en visionær formand Lars Vedel Jørgensen. Klubben har præsteret mange resultater, men det største var, at Allan Mogensen blev verdensmester i den klassiske distance.
>
> Han blev vor første idrætsambassadør. For at han kunne repræsentere Farum verden over - og vise i fjernsyn m.v., at i Farum havde vi en god natur og gode sportsfolk, manglede der en lille smule penge. Den goodwill Farum kommune har opnået som følge af indsatsen fra Allan Mogensen og andre orienteringsløbere udgør mangefold det beskedne beløb, der er ydet i tilskud.
>
> Ambitionerne om at bredden udviklede sig til elite startede for alvor i fodboldklubben, men bredte sig hurtigt til en lang række andre klubber. På den baggrund vedtog byrådet, at vi ville sætte særlige økonomiske midler af til de klubber, der ville satse på at udvikle spillerne elitemæssigt. Vi kaldte det for kvalitetsudviklingstilskud."[2]

Aftalen er også i kommunens egne interne evalueringer og af tilsynet blevet behandlet som en idrætsambassadøraftale uanset, at den principielt er udformet som en sponsoraftale med en klub, og uanset at indholdet stort set svarede til den tidligere aftale for årene 1994 til 1997, idet dog beløbet var hævet fra 25.000 til 72.000 kr. pr. år.[3]

Mens orienteringsløberen Allan Mogensen havde sit udgangspunkt i det lokale idrætsliv, blev de senere aftaler helt overvejende indgået med personer, der før aftalens indgåelse ikke havde haft væsentlig tilknytning til idrætslivet i Farum Kommune.

10.3.4.2.3.2. Badmintonspilleren Peter Rasmussen

Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen underskrev den 3. januar 2000 "Konsulentaftale" med Stuer-Lauridsen Sportsmanagement (SLSM) på vegne af Peter Rasmussen (PR). Aftalen indeholdt følgende bestemmelser:[4]

> "**<u>0: Periode</u>**

[1] 65-2,f1,b212
[2] Jf. afsnit 10.3.3.
[3] 528-10
[4] 528-10,b386

01.10.1999 - 30.09.2002.

1: Idrætskonsulent i Farum kommune

Projektet indeholder:

- PR kommer ud og besøger nogen af de idrætsaktiviteter der bliver lavet for børn og unge i kommunen.
- PR kommer med ideer til kommunen om hvordan han kan bruges på skolerne.
- PR medvirker i en gruppe der kommer med ideer til sportsaktiviteter.
- FK skal godkende de skitserede oplæg PR kommer med til FK.

2: Præmisser og konsulentaftale som følger

Der skal være planlagt møde inden den 01.11.99, hvor parterne kommer med oplæg. Parterne skal være enige om oplæggene. Det skal klart defineres i hvor stor udstrækning FK ønsker at benytte PR. Hver 6 måned skal FK forelægge en aktivitetsplan, som PR skal godkende.

Det tilstræbes, at begge parters interesser tilgodeses. Således er FK opmærksom på, at PR's badmintonkarriere (herunder diverse turneringer og træning - også hvis disse flyttes efter godkendt oplæg) kommer i første række.

3: PR og andre projekter

PR står efter nærmere aftale til rådighed i forbindelse med udvikling af nye ideer. Disse Projekter skabes udelukkende i et samarbejde imellem PR og FK.

FK stiller personer til rådighed til at gennemførelse af projekter.

Parterne forsøger primært, at udvikle projekter inden for kommunens ungdomsarbejde inden for sport. Der nedsættes en udviklingsgruppe med de involverede parter senest 01.11.99 til udvikling af ny ideer.

4: Eksklusivitet

Aftalen er eksklusiv, forstået således, at PR inde for de nævnte områder udelukkende arbejder for FK.

5: Konsulent honorar

FK betaler SLSM/PR kroner 25.000,- (ex. moms) om måneden i honorar i hele periodens løbetid. Første udbetaling finder sted 31.10.99.

Alle beløb i aftalen tillægges moms og udbetales til SLSM, der videre afregner overfor PR.

6: Opsigelse/Ophævelse af konsulentaftalen

Aftalen er uopsigelig i hele aftale perioden.

Aftalen kan alene ophæves som følge af en af parternes væsentlige misligholdelse. Hvis PR misligholder aftalen, kan FK ikke gøre krav gældende overfor SLSM.

7: Særlige vilkår

FK er bekendt med, at konsulentaftalen ikke må influere på PR's aktive badmintonkarriere og at turneringer og træning altid har første prioritet. PR Fremlægger dog aktivitetskalender og meddeler øjeblikkeligt ændringer."

Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen underskrev samme dato aftale om "Sponsorat", hvorefter der blev:[1]

"… indgået en samarbejdsaftale løbende fra aftalens underskrift om, at Peter Rasmussen over hele verden spiller med navnet "Farum" samt et billede af byens våbenskjold på sin spilledragt (front og på et ærme)

§1.

Peter Rasmussens forpligtelser

Peter Rasmussen forpligter sig til at stå til rådighed i 3 dage i perioden fra 1.10.1999 og frem til 30.09.2002. Aftalen er uopsigelig i denne periode.

Peter Rasmussen står til rådighed til enten fotografering, afholdelse af foredrag, afgivelse af autografer, uddeling af legater og andre aktiviteter. Der udføres alene et arrangement pr. dag (en dag defineres som et arrangement a max. 1 times varighed, dog undtaget fotografering).

Vælger Farum Kommune at afholde flere arrangementer samme dag erlægges alene kr. 10.000,- (ekskl. moms) pr. efterfølgende arrangement.

Ønsker Farum Kommune, at anvende Peter Rasmussen udover de ovenfor inkluderede dage aftales det at Farum Kommune alene betaler kr. 20.000,- (ekskl. moms) for Peter Rasmussens deltagelse i arrangementer. Farum Kommune afholder alle udgifter forbundet med transport.

Kampagner skal godkendes af Peter Rasmussen. Peter Rasmussen er alene berettiget til at fremkomme med væsentlige og relevante indsigelser.

Hvis Farum Kommune måtte ønske at anvende Peter Rasmussen i en tv indgås særskilt aftale herom.

[1] 384-10,b389. Sponsorkontrakten er udfærdiget på Stuer-Lauridsen Sportsmanagements brevpapir.

Det præciseres, at parterne er forpligtet til at genforhandle aftalen omkring Farum Kommunes anvendelse af Peter Rasmussen i sin markedsføring et halvt år før kontrakten udløber.

Farum Kommune har option på at forlænge aftalen i yderligere 3 år.

De præciseres, at Farum Kommune må anvende Peter Rasmussen herunder foto, navn m.v. i kontraktens løbetid samt i overensstemmelse med kontraktens løbetid. Dette skal ske med forudgående godkendelse.

§ 2.

Farum Kommune er bekendt med, at Peter Rasmussen er forpligtet til stedse at anvende diverse tøj mærker i de kampagner han deltager i.

§ 3.

Farum Kommune's forpligtelser

Farum Kommune forpligter sig til at erlægge følgende beløb for ovennævnte ydelser:

Honorar for tiden 1.10.1999-31.9.2000 kr. 60.000,00 (ekskl. moms)
Honorar for tiden 1.10.2000-31.9.2001 kr. 60.000,00 (ekskl. moms)
Honorar for tiden 1.10.2001-31.9.2002 kr. 60.000,00 (ekskl. moms)

…"

Ved ny aftale af 24. august 2001 underskrevet for Farum Kommune af Leif Frimand Jensen blev der indgået følgende nye konsulentaftale med Peter Rasmussen - uden Stuer-Lauridsen Sportsmanagement som mellemled:[1]

"§ 1 AFTALEPERIODE

1. Peter Rasmussen er ansat som idrætsambassadør i Farum Kommune. Aftalen kan opsiges med tre måneders varsel, dog tidligst den 30. september 2002.

2. I tilfælde af den ene parts væsentlige misligholdelse af kontrakten og/eller tillæg til kontrakten, er den anden part berettiget til at ophæve kontrakten med øjeblikkelig virkning.

§ 2 ARBEJDSOPGAVER OG ANSVARSOMRÅDE

[1] 528-10,b384. Stefan Krüeger gennemgik som beskrevet nedenfor i 2001 en række eksisterende aftaler og erstattede dem med ensartede aftaler. Det bemærkes, at også Jens Glavinds konsulentaftale følger samme model, men med administrative opgaver, jf. kapitel 7.5.6.

1. Peter Rasmussens arbejdsopgaver og ansvarsområde fremgår af bilag til kontrakten.

§ 3 AFLØNNING

1. Peter Rasmussen aflønnes med i alt kr. 360.000 pr. år (ekskl. moms).

2. Den aftalte løn betales månedsvis bagud med kr. 30.000 pr. måned (ekskl. moms).

§ 4 ØVRIGT

1. Det er tavshedspligt forbundet med hensyn til de oplysninger Peter Rasmussen kommer i berøring med. Tavshedspligten bortfalder ikke med ophøret af Peter Rasmussens ansættelse."

"BILAG
ARBEJDSOPGAVER- OG ANSVARSOMRÅDE:

1. Peter Rasmussen er idrætsambassadør i Farum Kommune med det formål at markedsføre og udvikle idræts- og fritidsområdet i kommunen samt at være et godt forbillede for kommunens borgere.

2. Peter Rasmussen skal efter aftale med kommunens udviklingschef:
   a. arrangere idræts- og fritidsaktiviteter i kommunens idrætsforeninger, skoler og SFO'er;
   b. holde foredrag for kommunens borgere;
   c. deltage i opvisningskampe/stævner; samt
   d. være til stede ved andre arrangementer afholdt af Farum Kommune.

3. Peter Rasmussen skal i samarbejde med kommunens udviklingschef 2 gange årligt udarbejde en aktivitetsplan omhandlende de i p. 2 nævnte aktiviteter. Peter Rasmussen er forpligtet til at følge denne aktivitetsplan.

4. Peter Rasmussen har egen e-mail adresse i kommunen, hvor han er ansvarlig for at besvare relevante spørgsmål fra kommunens borgere og andre som henvender sig.

5. Peter Rasmussen skal repræsentere den lokale klub i sin idræt og deltage i klubbens træning og holdkampe/stævner efter aftale med ansvarlig klubtræner.

6. Ved repræsentative opgaver ifølge p. 2 og 5 er Peter Rasmussen forpligtet for at bære Farum Kommunes logo synligt på sit tøj."

Denne konsulentaftale svarer til det aftalekoncept som kommunen benyttede i en række andre aftaler.

Honoraret udgjorde således ud fra den oprindelige aftale 25.000 kr. pr. måned ekskl. moms for konsulentdelen med et tilhørende sponsorat på 60.000 kr. pr. år ekskl. moms. Ved aftalen af 24. august 2001 blev dette ændret til en løn på 30.000 kr. pr. måned. Moms er ikke nævnt. Ved senere udateret aftale underskrevet af Stefan Krüeger blev indgået ny aftale med den ændring, at beløb nu var eksklusiv moms.[1]

Ved brev af 25. januar 2002 opsagde Stefan Krüeger på kommunens vegne aftalen til udløb den 1. oktober 2002.

10.3.4.2.3.3. Svømmeren Mette Jacobsen

Peter Brixtofte, Leif Frimand Jensen og Mette Jacobsen underskrev et udateret dokument - angiveligt fra maj 2000:[2]

> "Kontraktudkast
>
> Denne kontrakt er indgået mellem Mette Jacobsen, Klovtofteparken 38, 2630 Taastrup (herefter benævnt MJ) og Farum Kommune, ... (herefter benævnt FK).
>
> Aftalen træder i kraft 8/6-2000 og løber uafbrudt til 8/6 2003. Aftalen er uopsigelig for FK, mens MJ har 4 måneders opsigelsesvarsel.
>
> MJ ansættes som Sportskonsulent (Farum Kommune).
>
> "Forpligtigelser for MJ:
>
> 1. MJ skal være indmeldt i Farum Svømmeklub.
> 2. MJ skal ved enhver lejlighed i tale og skrift være en god sportsambassadør for Farum Kommune.
> 3. MJ forpligtiger sig til at markedsføre Farum Kommune gennem hendes deltagelse ved såvel nationale som i stævner. MJ planlægger suverænt hendes stævnekalender - FK holdes fuldt orienteret.
> 4. MJ kan træffes via E-mail og ugentlig kontortid som vejleder omkring Eliteidræt (specielt børneidræt, astma problematikker og doping- spørgsmål) af Farum Kommunes borgere.
> 5. MJ forpligtiger sig til efter nærmere aftale at opprioritere arbejdet for FK via besøg/rådgivning i svømmeklubben og gennem generel skadesforebyggelse, når hun indstiller den aktive karriere.

[1] 528-10,b382
[2] 470-39,b6. Se Jens Glavinds forklaring nedenfor.

6. MJ bibeholder nuværende sponsorer ([AA, BB og CC]), ligesom hun fast-holder samarbejdet med manageren ELM.
7. MJ forpligter sig til at søge at inddrage Farum Svømmeklub i fremtidige sponsor kontrakter - såfremt sådanne kan skaffes.
8. MJ stiller sig til rådighed for lokale medier - ligesom hun forpligter sig til at være up-to-date omkring den lokale sport i FK.

Forpligtigelser for FK:

1. FK sørger for kontor og herunder Internetadgang for MJ. Dermed skabes direkte kontakt til FK's borgere.
2. MJ betales månedligt bagud et honorar på 33.335,- kroner. - 12 gange årligt
3. FK forpligtiger sig til at stille bassin tid og styrketrænings faciliteter i nødvendigt omfang til rådighed for MJ i Farum Kommune.
4. FK knytter en fast kontaktperson til MJ."

Ved ansættelsesbrev af 21. august 2000 underskrevet af Peter Brixtofte blev svømmeren Mette Jacobsen fra 8. juni 2000 fastansat på fuld tid med stillingsbetegnelsen idrætskonsulent til en "årsløn på 400.000 kr. + pension". Ansættelsen skete "efter den til enhver tid gældende aftale/overenskomst om aflønning, ferie mv." efter FOA's overenskomst for teknisk service-medarbejdere, og honoraret blev udbetalt som løn via økonomisystemet.[1]

Der afholdtes pressemøde den 8. juni 2000 i anledning af, at Mette Jacobsen denne dato ville sætte "sit navn på kontrakten med Farum Svømmeklub". Farum Kommune inviterede pressen til morgenkaffe. Pressemeddelelsen var underskrevet af "Poul Erik Andersson, pressechef i Farum" til hvem spørgsmål vedrørende arrangementet kunne rettes.[2]

Kommunen opsagde den 25. februar 2002 denne aftale i lighed med andre konsulentaftaler, her til udløb efter kontrakten den 8. juni 2003.

Efter nogen polemik om Mette Jacobsens arbejdsopgaver blev kontrakten ved aftale bragt til ophør den 30. april 2003.[3]

Stefan Krüeger havde således i en mail af 1. februar 2003 til Mette Jacobsen ønsket, at hun gjorde sig "mere synlig for kommunens borgere. Jeg vil derfor, at du skal have fast kontortid

[1] 470-39,b5 og 528-10,b64-65
[2] 963-9,f3
[3] 528-10,b419 og 470-39

på forvaltningen nogle timer pr. uge. Selvfølgelig skal dine kontortider tilpasses din træning og dine stævner. Jeg havde bl.a. tænkt mig følgende arbejdsopgaver ..."[1]

I brev af 6. februar 2003 fra Stefan Krüeger til Mette Jacobsen blev der både rejst kritik af indsatsen og nævnt, at jurister fra KL anså aftalen for ulovlig, jf. afsnit 10.3.4.2.8.[2] Kontrakten blev foreslået opsagt pr. 1. marts 2003. Mette Jacobsen afviste kritikken og svarede bl.a.: [3]

> "Jeg er opsagt til 8/6. Skal vi lave en aftale om et tidligere stop, skal det selvfølgelig aftales. Hvis aftalen ikke er korrekt (jf. SK) er det altså ikke mit problem - det er kommunens. Jeg mener ikke, at man kan være bekendt at diskutere 1-2 måneders løn, når man uden at blinke har ladet de øvrige kontrakter løbe tiden ud - uden at stille nye krav til indhold. Videre har jeg gang på gang fået at vide i ord og på skrift, at jeg opfylder ALT."

Af en mail af 24. februar 2003 fra Morten Pflug til Stefan Krüeger fremgår det, at Morten Pflug havde talt med Mette Jacobsen, og at hun var indstillet på at stoppe i kommunen med udgangen af april 2003.[4] Det fremgår videre af sagsmaterialet, at der på økonomiudvalgsmøde den 17. februar 2003 blev fremlagt et notat udarbejdet af konsulenter fra Kommunernes Landsforening, og at det blev anbefalet at afslutte ansættelsesforholdet hurtigst muligt.[5]

Der opnåedes herefter med Mette Jacobsen enighed om, at ansættelsen ophørte den 30. april 2003.

10.3.4.2.3.4. Roeren Mette Bloch

[1] 528-10,b410
[2] 528-10,417. Synspunktet var, at der ikke er hjemmel for en kommune til at indgå denne type af aftale. I forbindelse med senere juridiske vurderinger ved tilsynsmyndighederne og kommunens advokat var bedømmelsen, at aftalerne set fra idrætsambassadørernes side var lovlige og dermed bindende for kommunen i det omfang, det aftalte i øvrigt blev efterlevet.
[3] 528-10,b419
[4] 528-10,b401
[5] 528-10,b403

På kommunens sag ligger der en kontrakt mellem Farum kommune og Mette Bloch, udarbejdet på Mette Blochs brevpapir og underskrevet den 10. juli 2000 af Mette Bloch og den 19. juli 2000 af Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen:[1]

> "Kontrakt mellem Farum Kommune og Mette Bloch.
> Farum kommune betaler Mette Bloch 7.500 kr. ex moms pr. måned i 3 år første gang 1. juli år 2000.
>
> Mette Bloch stiller op for roklub efter eget valg og ror med Farum kommunes våbenskjold på front og ryg. Dog er aftalen ikke eksklusive.
>
> Farum kommune har navneret på båden.
>
> Mette Bloch træner på Farum kommunes idrætsanlæg, og er synlig for øvrige idrætsudøvere.
>
> Mette Bloch forpligter sig til inden for 3 års periode, at hjælpe med at skrive annoncetekster som anden markedsføring.
>
> Mette Bloch forsøger så vidt det er muligt at profilere kommunen, og fortsætter med at være synlig via artikler for BT som kommentator i studiet på TV2 under de 16 dage OL varer, og via CD der udkommer til efteråret."

Der ligger endvidere på kommunens sag en udateret og ikke underskrevet konsulentaftale med tiltræden 1. juli 2000, opsigelse tidligst 1. juli 2003 og en årsløn på 90.000 kr. betalt månedsvis med 7.500 kr. Konsulentaftalen er i øvrigt identisk med den ovenfor citerede aftale for Peter Rasmussen, herunder vedrørende de i bilaget opregnede arbejds- og ansvarsområder.[2]

Aftalen med Mette Bloch blev ved brev af 18. februar 2002 opsagt pr. 1. marts 2002 efter gensidig overenskomst.[3]

10.3.4.2.3.5. Bordtennisspilleren Michael Maze

Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen underskrev den 5. juli 2000 følgende samarbejdsaftale med Michael Maze:[4]

---

[1] 255-37,b328
[2] 255-37,b326
[3] 255-37,b325
[4] 528-10,b463

”1

Michael Maze forpligter sig til at repræsentere Farum, dvs. Farum Bordtennisklub i Danmark, ved at spille for Farum i turneringer som f.eks. DM, Pondus Cup samt Top 12 og lign.

2

Michael Maze stiller sig endvidere til disposition ved 3 til 5 årlige arrangementer i Farum regi, i form af opvisningsturneringer, sponsor arrangementer, ad hoc turneringer og pressemøder eller lign. Dette skal foregå på sådanne tidspunkter, at det tager skyldigt hensyn til begge parters behov.

3

Ved samtlige arrangementer nævnt i afsnit 1 samt 2, er Michael Maze forpligtet til at optræde i spilletøj og/eller fritidstøj, med tydelig eksponering af Farum Kommunes logo. Udformning og omfang aftales de to parter imellem, idet der skal tages skyldigt hensyn til Michael Mazes forpligtelser overfor nuværende øvrige sponsorer.

Udgifterne til ovennævnte betales af Farum Kommune.

4

Farum Kommune er bekendt med Michael Mazes øvrige sponsor forpligtelser i forhold til hans engagement i den tyske bundesliga, samt på det danske landshold, og anerkender og respekterer disse.

5

For ovennævnte ydelser betaler Farum Kommune et årligt beløb på dkk 40.000,00.

Endvidere er der aftalt følgende bonusordning:

A. Såfremt Michael Maze vinder DM i single, udbetales en bonus på dkk 10.000,00

B. Såfremt Michael Maze opnår en top-50 placering på verdensranglisten, eller bedre, så udbetales en bonus på dkk 5.000,00 Såfremt Michael Maze opnår en placering blandt de 30 bedste, udgør bonussen dkk 10.000,00.

C. Farum kommune dækker befordringsudgifter efter Statens takster i forbindelse med arrangementer i Farum klubregi.

6

Aftalens løbetid er 2 år, med start fra d.1.7.2000.

7

Farum Kommune har 1. option på en eventuel forlængelse af denne aftale. En sådan eventuel forlængelse, skal være forhandlet på plads senest 12 måneder før udløb af denne aftale."

Som håndskrevet note til pkt. 5 var anført:

"Alle beløb er efter skat. Dvs. at bruttobeløbene reguleres opad i overensstemmelse med skatten"

Noten var særskilt underskrevet af Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen.

Der ligger endvidere på kommunens sag en udateret, men af Leif Frimand Jensen, Stefan Krüeger og Michael Maze underskrevet konsulentaftale. Der ligger endvidere på kommunens sag en uunderskrevet konsulentaftale med tiltræden 1. juli 2000, opsigelse tidligst 1. juli 2003 og en årsløn på 80.000 kr. betalt månedsvis med 6.667 kr. Konsulentaftalen er i øvrigt identisk med den ovenfor citerede aftale for Peter Rasmussen, herunder vedrørende de i bilaget opregnede arbejds- og ansvarsområder.[1]

Aftalen blev bragt til ophør den 28. februar 2003 efter gensidig overenskomst mellem parterne.[2]

10.3.4.2.3.6. Bordtennisspilleren Martin Monrad

Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen underskrev den 5. juli 2000 en samarbejdsaftale med Martin Monrad. Aftalen fulgte konceptet fra aftalen med Michael Maze, herunder håndskrevet note om skat. Beløbene var også de samme. Løbetiden var tre år regnet fra 1. juli 2000.[3]

Der ligger endvidere på kommunens sag en udateret, men af Leif Frimand Jensen, Stefan Krüeger og Martin Monrad underskrevet konsulentaftale med tiltræden 1. juli 2000, opsigelse tidligst 1. juli 2003 og en årsløn på 80.000 kr. betalt månedsvis med 6.667 kr. og i øvrigt

[1] 528-10,b459
[2] 528-10,b458
[3] 528-10,b476

identisk med den ovenfor citerede aftale for Peter Rasmussen, herunder vedrørende de i bilaget opregnede arbejds- og ansvarsområder.[1]

Aftalen blev bragt til ophør den 28. februar 2003 efter gensidig overenskomst mellem parterne.[2]

10.3.4.2.3.7. Tennisspilleren Charlotte Aagaard

Efter en oversigt i tilsynsrådssagen, jf. nedenfor, er anført:[3]

> "Aftalen er underskrevet af Leif Frimand den 24. august 2001, men det er af forvaltningen oplyst, at aftalen er indgået af Peter Brixtofte og Leif Frimand i december 2000. Aftalen indeholder bl.a. betaling efter bilag ved turneringer i udlandet. Denne aftale er senere ændret af Stefan Krüeger, Farum Kommune."

Af kommunens sag fremgår det, at Leif Frimand Jensen den 24. august 2001 underskrev en "sponsoraftale" med Charlotte Aagaard med følgende indhold: [4]

> **"1. Arbejdets beskrivelse**
>
> **a. Spiller på 1. holdet**
>
> - Charlotte Aagaard (CAA) spiller holdkampe, individuel Danmarks Mesterskaber samt eventuelle landskampe repræsenterende FARUM TENNISKLUB i det omfang, det ikke kolliderer med hendes egen individuelle karriere. Vurdering af dette forhold foretages af FARUM TENNISKLUBs cheftræner.
>
> - CAA er på lige fod med de øvrige spillere i seniorelitegruppe underlagt pjecen: "Tilbud/krav for seniorelitegruppen." (denne pjece er vedlagt kontrakten)
>
> **b. øvrige opgaver**
>
> CAA deltager på opfordring, i sports- og promotionarrangementer som FARUM KOMMUNE måtte ønske.
>
> **2. Løn m.v.**
>
> Der er fastsat et sponsorbeløb således:

[1] 528-10,b474
[2] 528-10,b473
[3] 528-10,b249
[4] 528-10,b513

Pr. år udbetales i alt 75.000,- kr.
Beløbet udbetales halvårligt 01.01 og 01.07.
Endvidere fastsættes et reguleret årligt beløb til CAA tennisturneringer i udlandet.
Beløbet er for 2001 fastsat til kr. 45.000,- Beløbet refunderes iflg. fremsendte bilag.

3. Beklædning

CAA er pligtig at overbringe sin tennisbeklædning til FARUM KOMMUNE, der herefter sørger for tryk af logo.

4. Aftaleperiode og opsigelsesfrister
For denne kontrakt gælder følgende:
Kontrakten træder i kraft d. 01.01.2001 og udløber d.31.12.02.[1]
Kontrakten genforhandles senest d. 30.06.04

I tilfælde af, at kontrakten misligholdes af enten FARUM KOMMUNE eller Charlotte Aagaard, kan den opsiges uden varsel."

Der ligger endvidere på kommunens sag en udateret men af Stefan Krüeger og Charlotte Agaard underskrevet konsulentaftale, hvorefter "Charlotte Aagaard er tilknyttet Farum Kommune som idrætsambassadør. Aftalen kan opsiges med tre måneders varsel, dog tidligst den 31. december 2002" og en årsløn på 120.000 kr. betalt månedsvis med 10.000 kr. Konsulentaftalen er i øvrigt identisk med den ovenfor citerede aftale for Peter Rasmussen, herunder vedrørende de i bilaget opregnede arbejds- og ansvarsområder.[2]

Aftalen blev den 25. februar 2002 opsagt til udløb 31. december 2002.[3]

10.3.4.2.3.8. Tennisspilleren Frederik Fetterlein

Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen underskrev den 14. juli 2000 følgende "Konsulent aftale" med Frederik Fetterlein (FF) med følgende vilkår:[4]

"1

[1] Rettet med håndskrift fra 31.12.04
[2] 528-10,b511
[3] 528-10,b510
[4] 528-10, b185. Kontrakten har lighedstræk med samarbejdsaftalen af 5. juli 2000 med Michael Maze og Martin Monrad.

FF forpligter sig til at repræsentere Farum, dvs. Farum tennisklub i Danmark, ved at spille for Farum i holdturneringer og andre turneringer, herunder Davis Cup, Wimbledon og lign.

2

FF stiller sig til endvidere til disposition ved reklame arrangementer i Farum regi, i form af opvisningsturneringer, sponsor arrangementer, ad hoc turneringer og pressemøder eller lign. Dette skal foregå på sådanne tidspunkter, at det tager skyldigt hensyn til begge parters behov.

3

Ved samtlige arrangementer nævnt i afsnit 1 samt 2, er FF forpligtet til at optræde i spilletøj og/eller fritidstøj, med tydelig eksponering af Farum Kommunes logo.

Udformning og omfang aftales de to parter imellem, idet der skal tages skyldig hensyn til FF forpligtelser overfor nuværende øvrige sponsorer.
Udgifter til ovennævnte betales af Farum Kommune.

4

Farum Kommune er bekendt med FF's øvrige sponsor forpligtelser i henhold til hans engagement på det danske landshold, og anerkender og respekterer disse.

5

FF vil være aktiv i ungdomsarbejdet i Farum Tennisklub og i forhold til skoler, fritids- og ungdomsinstitutioner m.v. der ønsker at lære tennis.

FF vil også deltage i andre arrangementer hvor ungdommens idrætsinteresser skal stimuleres.

6.

FF og andre projekter
FF står efter nærmere aftale til rådighed i forbindelse med udvikling af nye ideer.
Disse projekter skabes udelukkende i et samarbejde imellem FF og FK.

FK stiller personer til rådighed til at gennemførelse af projektet.

Parterne forsøger primært, at udvikle projekter inden for kommunens ungdomsarbejde inden for sport. Der nedsættes en udviklingsgruppe med de involverede parter senest 01.11.2000 til udvikling af ny ideer.

7

Eksklusivitet

Aftalen er eksklusiv, forstået således, at FF indenfor de nævnte område udelukkende arbejder for FK.

8

Konsulent honorar
FK betaler FF kroner 25.000,- (ex. moms) om måneden i honorar i hele periodens løbetid.

Første udbetaling finder sted 31.08.2000 eller efter nærmere aftale.

Såfremt FF opretter eller har oprettet et momsregistreret konsulentfirma tillægges alle beløb moms.

9

Periode
01.08.2000 - 31.07.2005

10

Opsigelse/ophævelse af konsulentaftalen

Aftalen er uopsigelig i hele aftaleperioden.

Aftalen kan alene ophæves som følge af en af parternes væsentlige misligholdelse.

11

Særlige vilkår
FK er bekendt med, at konsulentaftalen ikke må influere på FF's aktive tenniskarriere og at turneringer- og træning altid har første prioritet.

FF fremlægger dog aktivitetskalender og meddeler øjeblikkeligt ændringer."

Farum Tennisklub havde med datering 23. juli 2000 udarbejdet en "Jobbeskrivelse Frederik Fetterlein" med start 1. august omfattende træning/sparringstimer og diverse opgaver efter orientering.[1]

Samarbejdet gav øjensynligt hurtigt anledning til nogle vanskeligheder. I et brev af 26. september 2000 underskrevet af Peter Brixtofte og Bo Holmsgaard om Frederik Fetterleins medvirken i arrangementer i 2000 og 2001 hedder det således: [2]

[1] 528-10,b188
[2] 528-10,b193

”Hej Frederik.

Da du stadigvæk ikke har meldt tilbage i f.t. vores oplæg, opringninger og en erindringsskrivelse går vi ud fra, at du kan stille op til følgende arrangementer for Farum Kommune og tennisklubben.
…”

Tennisklubbens cheftræner Henrik Stein mailede den 20. november 2000 brev stilet til Peter Brixtofte og Stefan Krüeger om Frederik Fetterleins manglende fremmøde til en hjemmekamp.[1]

Der foreligger et referat af 21. november 2000 fra møde afholdt den 17. november 2000, hvori ifølge referatet deltog Peter Brixtofte, Frederik Fetterlein, Bob Borella og Stefan Krüeger. Af referatet fremgår følgende: [2]

”Mødet afholdtes på baggrund af henvendelse fra Farum TK’s bestyrelse og cheftræner, Henrik Stein.

Peter Brixtofte gav udtryk for stor tilfredshed med indsatsen i forhold til de repræsentative tiltag i kommunen. På mødet blev de aftaler Frederik og Bob har indgået med Farum Kommune gennemgået. Parterne blev enige om følgende indhold i nedenstående aftaler for Frederik og Bob.

1. Holdkampe for Farum TK
- Frederik og Bob spiller samtlige holdkampe udendørs.
- Frederik og Bob spiller holdkampe indendørs, dog kan de efter aftale med Farum TK’s cheftræner prioritere spil i international turnering (ATP eller ITF).

2. Træning i Farum TK
- Frederik og Bob deltager ikke i Farum TK’s daglige træning.
- Frederik og Bob vil deltage i Farum TK’s træning/sparring op til holdkampe.

3. Arrangementer i Farum TK
- Frederik og Bob vil efter aftale med Farum TK’s cheftræner være med og hjælpe til ved arrangementer i klubben, f.eks. clinics for juniorer.
- Bob vil efter aftale med Farum TK’s cheftræner hjælpe til som træner i klubben.
- Frederik vil spille og sørge for modstander til opvisningskampe ved indvielse af den nye centercourt og de nye indendørsbaner. Forslag til datoer: 5. maj og medio september.

[1] 528-10,b446. Brevet er udateret, men af 528-10,b445 fremgår det, at brevet blev mailet fra Henrik Stein til Stefan Krüeger den 20. november 2000.
[2] 528-10,b447

4. Øvrigt

- Frederik og Bob vil senest medio december 2000 indsende aktivitetskalender for 2001 til Farum Kommune (Stefan Krüeger) og Farum TK (Henrik Stein).
- Frederik og Bob indleverer deres tennistøj til Farum Kommune (Stefan Krüeger) for at få trykt Farum Kommunes logo.
- Frederik og Bob deltager i arrangementer som afholdes af Farum Kommune hvis de ikke kolliderer med deres tennisspil (jf. aktivitetskalender).

Efter mødet blev der afholdt yderligere et møde med deltagelse af Ole Helms, Christian Vilstrup og Henrik Stein fra Farum TK samt Peter Brixtofte og Stefan Krüeger fra Farum Kommune. Ovenstående punkter blev gennemgået. Desuden var der enighed om, at det var en god idé hvis Frederik og Bob kunne deltage på træningslejr for Farum TK's seniorhold i Israel (eller et andet sted) den 17/4-24/4 2001."

Referatet er underskrevet af Peter Brixtofte og Stefan Krüeger.

Der ligger endvidere på kommunens sag en udateret og ikke underskrevet konsulentaftale med tiltræden 1. august 2000 og en årsløn på 300.000 kr. betalt månedsvis med 25.000 kr. Konsulentaftalen er i øvrigt identisk med den ovenfor citerede aftale for Peter Rasmussen, herunder vedrørende de i bilaget opregnede arbejds- og ansvarsområder.[1]

Aftalen blev den 25. februar 2002 efter gensidig overenskomst mellem parterne bragt til ophør 1. april 2002.[2]

Frederik Fetterlein udtalte den 26. februar 2002 til Frederiksborg Amts Avis i en artikel" Fyr nu Jer selv" bl.a., at beskeden fra kommunen i forbindelse med opsigelsen var følgende: [3]

"- Vi har ikke flere penge at betale dig med. Derfor ophører samarbejdet og der er ikke noget du kan gøre ved det. Hvis du brokker dig, skal vi nok finde et punkt i kontrakten, som du ikke har overholdt, og så bliver du fyret alligevel…
…

Han fortæller, at Farum Tennisklub har været vældig tilfredse med hans arbejde. Klubben er rykket op i den bedste række både indendørs og udendørs.
…

[1] 255-37,b181
[2] 528-10,b180
[3] 447-28,f2,b58 Af Lars Ramlow

- De vil gerne have os ud. Det ser godt ud, for så handler kommunen. De viser, at de sparer, men jeg må indrømme, at jeg totalt har mistet min respekt for Farum. Peter Brixtofte havde visioner. Resten er en flok bønder, der ikke ville have været der, hvis det ikke havde været for Peter".

10.3.4.2.3.9. Tennisspilleren Bob Borella

Der blev med Bob Borella indgået "Samarbejdsaftale". Kontrakten på kommunens sag er alene underskrevet af Bob Borella den 7. september 2000. Underskriftsfeltet for kommunen lyder på navnene Peter Brixtofte og Jørgen Larsen.[1] Kontrakten omfatter perioden 1. september 2000 til 31. august 2003. De aftalte vilkår svarer i øvrigt stort set til vilkårene for Frederik Fetterlein, dog med følgende honorar- og bonusvilkår:

"7

Honorar
FK betaler BB kroner 110.000 (ex. moms) pr. år, hvoraf rejseudgifter, i forbindelse med arrangementer i Farum klubregi, udgør skønsmæssigt ansat kr. 40.000. Den del der vedrører befordringsudgifter betales efter Statens takster.

Beløbet udbetales månedligt med 1/12-del.

Første udbetaling finder sted 30.09.2000 eller efter nærmere aftale.

Såfremt BB opretter eller har oprettet et momsregistreret konsulentfirma tillægges alle beløb moms.

8

Bonusordning

Såfremt BB vinder DM, udbetales en bonus på kr. 10.000. Der udbetales kr. 5.000 såfremt BB opnår en 2. plads ved DM.

Der udbetales en bonus på kr. 3.000 for hver Davis Cup kamp BB deltager i.

Der udbetales en bonus på kr. 2.000 for hver landskamp BB deltager i.

Alle beløb under dette punkt er efter skat. Det vil sige, at bruttobeløbene reguleres opad i overensstemmelse med skatten."

[1] 528-10,b203

Aftalen blev den 25. februar 2002 efter gensidig overenskomst mellem parterne bragt til ophør pr. 1. april 2002.[1]

Det ovenfor omtalte referat af møde den 17. november 2000 vedrører også Bob Borella.

10.3.4.2.3.10. Svømmeren Karen M. Egdal

Karen M. Egdal, der er den sidst antagne idrætsambassadør, var også ansat i Farum Kommune som medarbejder i Produktionshuset.

Der ligger på kommunens sag en af Stefan Krüeger og Karen M. Egdal underskrevet konsulentaftale af 7. juni 2001 med tiltræden 1. maj 2001, opsigelse tidligst 1. august 2004 og en årsløn på 50.000 kr. betalt månedsvis med 4.167 kr. og i øvrigt identisk med den ovenfor citerede aftale for Peter Rasmussen, herunder vedrørende de i bilaget opregnede arbejds- og ansvarsområder.[2]

Aftalen blev den 25. februar 2002 opsagt pr. 1. marts 2002 med honorar til udgangen af december 2002. I øvrigt ville kommunen "gerne fortsætte samarbejdet med dig omkring freelance opgaver." [3]

10.3.4.2.4. Interne evalueringer mv. (marts og december 2001)

I et internt notat marts 2001 til Peter Brixtofte, Leif Frimand Jensen og Jørgen Larsen udarbejdet af Stefan Krüeger og Bo Holmsgaard hedder det:[4]

"EVALUERING -
FARUMS IDRÆTSAMBASSADØRER

INDLEDNING

[1] 528-10,b200
[2] 528-10,b474
[3] 528-10,b497
[4] 528-10,b215. Kommissionen har i beretningen udeladt gengivelse af de mere personfølsomme oplysninger da det af hensyn til beretningens formål er fundet tilstrækkeligt at gengive "SAMMENFATNING" sammenholdt med det anførte navnlig i afsnit 10.3.5.2. om tilsynet og i forklaringer.

Kommunens idrætsambassadører er en vigtig del af Farum Kommunes satsning og profilering af idrætten. Vores ambassadører skal være forbilleder for de unge i byen. De skal være værdige ambassadører for den (idræts)kultur, vi ønsker at udvikle og markedsføre. Målet er bl.a. en sundere livsstil, øget socialt samvær, sunde ledetråde og holdninger blandt alle borgere - og specielt de unge i Farum. Her er vores udvalgte idrætsfolk vigtige katalysatorer. De ved, hvad det vil sige at sætte mål og hvilke veje der er farbare, de kender til sejre og nederlag og har en indstilling, som bringer dem videre i udvikling, de kender til struktur og prioriteringer.

Ambassadørernes rolle er:

- at profilere og synliggøre kommunen som "Danmarks førende idrætsby"
- at bidrage til udviklingen af idrætten i Farum
- at sætte fokus på idrætten som model/middel til udvikling af nye mål og standarder
- at tiltrække nye aktører/profiler/foreninger/virksomiheder som medspillere i udviklingen af Farum
- at bidrage til et sundt nærmiljø, hvor vi inspirerer og inspireres - hvor det er tilladt at stile højt og muligt at søge egne individuelle mål
- at være synlige for borgerne og de lokale idrætsklubber - og bidrage til større grad af teamspirit over en bred front.

Der er indgået forskellige aftaler med idrætsprofilerne.

Peter Rasmussen, Mette Jacobsen og Frederik Fetterlein har indgået aftaler som konsulenter. Vi foretrækker at benævne de ansatte idrætsprofiler "idrætsambassadører". Til Peter, Mette og Frederik udbetales et månedligt honorar til dem for deres indsatser. Mette Bloch har en form af konsulentaftale, men hun modtager et betydeligt lavere beløb end ovennævnte. Bob Borella og Charlotte Aagaard har lignende aftaler som Frederik Fetterlein, men med andre økonomiske betingelser. Aftalerne med Michael Maze og Martin Monrad er at ligestille med sponsoraftale. Peter Rasmussen har udover ovennævnte aftale også indgået en sponsoraftale.

Udover nævnte idrætsprofiler er der i kommunen ansat idrætsprofiler som repræsenterer forskellige idrætsgrene, eksempelvis Kenneth Jonassen, Karen Egdal, Michael Elbæk og Dorte Dahl.

Vi vil i denne evaluering vurdere idrætsambassadørernes indsats ud fra følgende kriterier: sportslige resultater, markedsføringsværdi samt repræsentation i forhold til den lokale idrætsforening og kommunen.

EVALUERING
Peter Rasmussen
Aftaleperiode
1. oktober 1999 - 30. september 2002.
…

Mette Jakobsen
Aftaleperiode
8. juni 2000 - 8. juni 2003.
…

Frederik Fetterlein
Aftaleperiode
1. august 2000 - 31. juli 2005
…
Mette Bloch
Aftaleperiode
1. juli 2000 - 30. juni 2003.
…

Michael Maze
Aftaleperiode
l. juli 2000 - 30. juni 2003.
…

Martin Monrad
Aftaleperiode
1. juli 2000 - 30. juni 2003.
…

Charlotte Aagaard
Aftaleperiode
1. januar 2001 - den 31. december 2002.
…

Bob Borella
Aftaleperiode
1. september 2000 - 31. august 2003.
…

SAMMENFATNING

Konkluderende vil vi anbefale at kommunen fortsætter med ansættelsen af idrætsambassadører som et middel i Farum Kommunes målsætning om at være Danmarks førende idrætsby". Vi bør imidlertid fremover stille højere krav til de idrætsprofiler, som vi ansætter i kommunen. Vi har afslutningsvis skitseret en model for Farum Kommunes idrætsambassadører i fremtiden.

Som vi har redegjort for i indledningen er der indgået forskellige aftaler med vores idrætsprofiler. I sammenfatningen har vi opdelt profilerne i tre grupper.

Konsulenter 1

Vi er meget tilfredse med Mette Jakobsen. Hun har også god hjælp af Jens Glavind. Sammen skaber de et billede af Farum Kommune som "Danmarks førende idrætsby".

Peter Rasmussens skade har påvirket hans rolle som idrætsambassadør negativt. Han har imidlertid vist at han er en god ambassadør gennem at yde en god indsats udenfor banen.

Vi mener ikke, at Frederik Fetterlein er egnet som idrætsambassadør for kommunen. Han er berømt og sympatisk, men det er ikke tilstrækkeligt. Han har ikke præsteret sportslige resultater, og Frederiks navn associeres med en useriøs idrætsudøver. Endvidere er Frederik ikke indstillet på at yde den indsats, som kræves af en idrætsambassadør.

Konsulenter 2

Da Mette Bloch ikke er en aktiv eliteidrætsudøver længere er hun nødt til at yde en større indsats udenfor idrætsarenaen. Til dags dato har hun desværre ikke levet op til de forventninger som der kan stilles på en idrætsambassadør i kommunen.

Vi mener at Charlotte Aagaard er en god idrætsambassadør på lokal plan. Hun har dog ikke den store markedsføringsværdi udenfor kommunens grænser.

Vi mener ikke, at Bob Borella er egnet som idrætsambassadør for kommunen. Han har desuden meldt ud at han vil holde op med tennis på eliteniveau. Vi har derfor svært at se ham som idrætsambassadør for kommunen i fremtiden.

Sponsorater

Vi er meget tilfredse med både Michael Maze og Martin Monrad. De er gode repræsentanter for kommunen, da de som seriøse eliteidrætsudøvere er gode forbilleder.

FREMTIDIGE IDRÆTSAMBASSADØRER - MODEL

1) 3-4 store navne som førende idrætsambassadører med arbejdsplads i såvel kommunen som idrætsarenaen - f.eks. Mette Jakobsen.
- verdensstjerner og store idrætsprofiler.
- træner regelmæssigt i Farum og bor gerne i kommunen.
- budget ca. kr. 800.000.

2) 5-6 idrætsambassadører som først og fremmest har idrætsarenaen som arbejdsplads - f.eks. Michael Maze.
- idrætsstjerner med et stort navn i Danmark.
- repræsenterer den lokale klub i Farum.
- budget ca. kr. 400.000.

3) Idrætsambassadører knyttet til den lokale klub - f.eks. Charlotte Aagaard.

- tilhører Danmarkseliten og er del af den lokale klub.
- aflønnes af klubben med hjælp af kommunen (f.eks. kvalitetsudviklingsmidler og sponsorer).

4) Kommunal hjælp med job - f.eks. Kenneth Jonassen, Karen Egdal, Michael Elbæk og Dorte Dahl.
- repræsenterer/træner i den lokale klub.

Vi vedlægger et udkast til nye aftaler for indgående aftaleperiode. Vi mener, at disse skal erstatte de eksisterende."

De nævnte udkast er angiveligt det anvendte kontraktkoncept citeret ovenfor under omtale af Peter Rasmussens kontrakt af 24. august 2001.

Stefan Krüeger skrev den 29. oktober 2001 i et notat til Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen under kommentarer til budget for 2002 bl.a.:[1]

"Budget 2000
- Personale (herunder idrætskonsulenter og idrætsambassadører)
- Personaleudgifter fremgår af vedlagt regneark.
- Forslag: Vi kan lave besparelser på fremfor alt idrætsambassadørerne. …"

Stefan Krüeger afgav den 4. december 2001 notat til Peter Brixtofte, Leif Frimand Jensen og Jørgen Larsen om "Forslag til besparelse på idrætsområdet" med angivelse af aftaleperiode, løn og forslag:[2]

"Peter Rasmussen
Aftaleperiode
1. oktober 1999 - 30. september 2002.
Løn
Kr. 360.000 pr. år, dvs. 30.000 (ekskl. moms) pr. måned
Forslag
Opsige aftalen når den udløber. Hvis Peter lykkes i sin comeback kan der overvejes en ny aftale med ham, men da i beløbsstørrelsen kr. 50.000 - 100.000 pr. år.

Mette Jakobsen
Aftaleperiode
8. juni 2000 - 8. juni 2003. Hun er imidlertid fast ansat.

[1] 285-4,f5,b22
[2] 528-10,b230. I notatet anføres indledningsvis: "Hermed fremsendes ifølge aftale med Jørgen Larsen en oversigt over konsulenterne på idrætsområdet. Jeg har for hver konsulent opdelt aftaleperiode, løn og mit forslag for ansættelsesforhold for fremtiden."

Løn
Kr. 400.000 pr. år (ekskl. pension), dvs. kr. 3.3.333 (ekskl. pension) pr. måned.
Forslag
Jeg foreslår at vi laver Mettes aftale om til et mindre beløb, kr. 240.000 pr. år (ekskl. pension), og samtidig indgår en konsulentaftale med Jens Glavind, hvor han modtager kr. 240.000 om året.

Frederik Fetterlein
Aftaleperiode
1. august 2000- 31.juli 2005
Løn
Kr. 300.000 kr. om året, dvs. kr. 25.000 pr. måned.
Forslag
Aftalen med Frederik bør siges op efter Farum Tennisklubs sidste holdkamp indendørs den 19. januar 2002. Frederik har misligholdt aftalen på bl.a. følgende punkter: spiller ikke professionel tennis længere, deltager hverken til træning eller andre klubaktiviteter i Farum Tennisklub, har udeblevet fra holdkampe, spiller ikke med kommunens logo på sit tøj og har ikke fremsendt aktivitetsplan til kommunen.

Mette Bloch
Aftaleperiode
1. juli 2000 - 30. juni 2003.
Løn
Kr. 90.000 pr. år, dvs. 7.500 (ekskl. moms) pr. måned
Forslag
Vi bør opsige aftalen med Mette, da hensigten med aftalen har været at hun var aktiv eliteidrætsudøver og at hun skrev artilder for kommunen. Hun er nemlig ikke aktiv inden for idrætten og Farum Avis vil ikke gøre brug af hende som skribent. Mette kan tilbydes at blive tilknyttet kommunen som free lancer på konkrete projekter.

Michael Maze
Aftaleperiode
1. juli 2000 - 30. juni 2003.
Løn
Kr. 40.000 pr. år netto og bonus.
Forslag
Aftalen med Michael skrives om til et bruttobeløb og uden bonus. Jeg foreslår kr. 75.000 pr. år.

Martin Monrad
Aftaleperiode
1. juli 2000 - 30. juni 2003.
Løn
Kr. 40.000 pr. år netto og bonus.
Forslag

Aftalen med Martin skal skrives om til et bruttobeløb og uden bonus. Jeg foreslår kr. 60.000 pr. år.

Charlotte Aagaard
Aftaleperiode
l. januar 2001 - den 31. december2002.
Løn
Kr. 75.000 pr. år, dvs. kr. 6.250 pr. måned, og kr. 45.000 pr. år til rejsebeløb.
Forslag
Opsige aftalen når den udløber. Jeg mener imidlertid ikke, at vi skal fortsætte at betale kr. 45.000 pr. år i rejsebeløb. Hun modtager kr. 50.000 pr. år i rejsetilskud fra tennisklubben, hvilket bør være tilstrækkeligt på den niveau som Charlotte spiller for nærværende.

Bob Borella
Aftaleperiode
1. september 2000 - 31. august 2003.
Løn
Kr. 110.000 pr. år, dvs. kr. 9.166 pr. måned, og kr. 40.000 til rejsebeløb.
Forslag
Aftalen med Bob bør siges op efter Farum Tennisklubs sidste holdkamp indendørs den 19. januar 2002. Bob har misligholdt aftalen på bl.a. følgende punkter: spiller ikke professionel tennis længere, deltager hverken til træning eller andre klubaktiviteter i Farum Tennisklub, spiller ikke med kommunens logo på sit tøj og har ikke fremsendt aktivitetsplan til kommunen.

Karen Egdal
Aftaleperiode
1. maj 2001 - 1. august 2004
Løn
Kr. 50.000 kr. pr. år, dvs. kr. 4.167 pr. måned.
Forslag
Aftalen bør siges op. Karen har gennem sit agerende i svømmekonflikten mislighold aftalen med kommunen, da hun ifølge aftalen skal bidrage til markedsføring af idrætten i kommunen og være et godt forbillede. Endvidere har hun trods flere påmindelser ikke fremsendt aktivitetsplan.

Allan Mogensen
Aftaleperiode
???
Løn
Kr. 50.000 pr. år.
Forslag
Farum Orienteringsklub mener, at de har en mundtlig aftale med kommunen. Der har ikke blevet udbetalt noget beløb i 2001. Jeg foreslår, at beløbet udbetales for 2001, men at klubben i 2002 får støtte Allan over kvalitetsudviklingspenge.

Bo Holmsgaard
Aftaleperiode
???
Løn
Kr. 180.000 pr. år, dvs. 15.000 kr. pr. måned. Skal dette beløb konteres på idrætsområdet?

Jørgen Tidemand
Aftaleperiode
- 31. december 2001.
Løn
Kr. 240.000 pr. år, dvs. kr. 20.000 pr. måned.
Forslag
Jeg ville gerne fortsætte samarbejdet med "Jønne". Han er både dygtig og flink, men da det bliver svært for mig at finde arbejdsopgaver til ham som modsvarer ovennævnte løn, kræver en forlængelse af hans aftale, at han også kan arbejde inden for andre områder i kommunen."

10.3.4.2.5. Politisk behandling

Efter Farum-sagens opkomst har byrådet i sin udtalelse af 24. juni 2003 til tilsynet lagt til grund, at aftalerne med idrætskonsulenterne ikke før de blev indgået har været behandlet i byrådet for så vidt angår bevilling 1998-2001 og af det relevante fagudvalg for så vidt angår den indholdsmæssige side af aftalerne, dvs. idræts- og fritidsudvalget.

Tilsynet tiltrådte i sin udtalelse af 13. april 2004 på baggrund af byrådets udtalelse, at der ikke havde foreligget fornøden bevilling.

Kommissionen har ikke til opgave at efterprøve den retlige vurdering.

Byrådets udtalelse bygger på følgende konklusion vedrørende det faktiske forløb:

> "For så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger bevillinger, kan det ikke umiddelbart ses, at der foreligger de fornødne bevillinger for årene 1998-2001.
> Udgifterne er afholdt over forskellige driftskonti, og i enkelte tilfælde har beløb været konteret på byggeregnskaber. Der foreligger ikke på indeværende tidspunkt et nøjagtigt overblik over, hvilke konti der er tale om. Det har derfor været vanskeligt at fremfinde beløb og bilag med henblik på opgørelse af og dokumentation for de afholdte udgifter.
>
> For 2002 og 2003 er udgifter til idrætsambassadører/ konsulenter indarbejdet i

budgetterne, som er godkendt af Byrådet. …"

Kommissionen har navnlig på baggrund af Peter Brixtoftes udsagn[1] eftersøgt spor af politisk behandling i protokoller fra byråd, økonomiudvalg samt idræts- og fritidsudvalget.

Der er ikke fundet dagsordenpunkter til behandling i protokollerne omfattende idrætsambassadører (idrætskonsulenter) før efter Farum-sagens opkomst.[2]

Derimod er ordningen omtalt i byrådets spørgetid den 10. oktober 2000. Det hedder i protokollen:[3]

> "Byrådet indledtes med spørgetid.
> Der var indkommet spørgsmål fra …
> Borgmesteren besvarede de indkomne spørgsmål …
> …
>
> Helene Lund (SF) kommenterede spørgsmålet og svar om idrætskonsulenterne"

Det fremgår af båndudskrift[4] fra byrådets spørgetid bl.a., at Peter Brixtofte oplyste, at der var syv aftaler om idrætskonsulenter til en sammenlagt udgift på ca. 1 million kroner. Borgmesteren redegjorde over for byrådet for aftalerne:

- Peter Rasmussen "som har til opgave at … lave idrætsaktiviteter for børn og unge ved skoler og ungdomsarbejde og inden for sport. Han laver et kanon godt stykke arbejde".

- Mette Jacobsen "der skal vejlede omkring astma problemer og … idrætskonsulent. Hun kommer til at indgå i vores sundhedsafdeling omkring netop børn med astma. Der er utrolig mange med astmaproblemer desværre. Hun er en dygtig specialist og hun har selv haft astma og … en slags ambassadør for kommunen og rådgiver for svømmeklubben".

- Frederik Fetterlein "ungdomsarbejde i Farum … er med til at sælge kommunen".

---

[1] "Vidnet er 100 % sikker på, at ordningen i hvert fald blev forelagt og drøftet i økonomiudvalget. Det må fremgå af referaterne.", jf. afsnit 10.3.4.3.
[2] 336-4,f3,b10. Økonomiudvalgsmøde 14. februar 2002 under punkt 3. "Uvildig undersøgelse af Farum Kommunes forhold". Det foreslås, at undersøgelsen bl.a. skal omfatte "- anvendelse af sports- og idrætskonsulenter/ idrætsambassadører og udgifterne hertil".
[3] 337-2,f2,b175
[4] 975-138,f2. Ca. 6 minutter i alt.

- Charlotte Aagaard, "her jeg kan stort set sige, det er det samme som Fetterlein"

- Martin Monrad i bordtennis ("som er med til 3-5 årlige arrangementer, turneringer sponsorarrangementer, ad hoc turnering, pressemøder og lignende")

- Michael Maze "er det samme …"

- Borella "som også er nogenlunde det samme "

"Vi har den grundlæggende opfattelse i vores by, at idræt er noget som er utrolig godt for vores ungdom og såvel også for andre og det er utrolig vigtigt at vi har nogle fornuftige mennesker som går i spidsen … Det er noget for noget … Det svarer måske sammenlagt til 3 fuldtidsbeskæftigede ud af 1000 ."

Helene Lund bemærkede:

"… Vi ved godt der er 7, og vi har fået at vide at de koster ca. 1 million. Det, vi er kede af i SF, det er, at det ikke på noget tidspunkt er noget, der har været diskuteret nogen steder, i hvert fald ikke i politisk sammenhæng. … Det kan godt være en god ide, men vi vil bare godt have været involveret i, at vi diskuterer hvad vi lige præcis mangler her i Farum. … Men nu kan jeg så forstå, at det drejer sig om 3 fuldtidsstillinger."

Herefter gik Peter Brixtofte videre til næste spørgsmål.

Den 22. februar 2001 skrev Helene Lund bl.a. således til borgmester Peter Brixtofte:[1]

"Derudover vil jeg gerne gentage min tidligere anmodning om at få specificeret, hvor i Farums budget for 2001, man kan finde detaljer om lønudgifterne til de sportskonsulenter, kommunen har ansat.

Jeg formoder, at der nu er udarbejdet en mere detaljeret stillingsbeskrivelse for hver enkelt sportskonsulent, hvilke jeg ligeledes beder om at få tilsendt."

Den 11. juni 2001 skrev Helene Lund til borgmester Peter Brixtofte vedrørende behandling af regnskab 1999 og 2000 til behandling på byrådsmøde dagen efter:[2]

"Ad regnskab 2000:

[1] 256-4,f1,b368
[2] 256-4,f1,b368. Ifølge Helene Lunds forklaring fik hun aldrig svar, jf. afsnit 10.3.4.3.

…

2. Hvor finder jeg lønudgiften til de enkelte sportskonsulenter?"

Der er ikke fundet skriftligt svar, men efter økonomiudvalgsmøde den 12. juni 2001 sendte SF's byrådsgruppe den 1. juli 2001 en række spørgsmål til regnskaberne med angivelse af, at spørgsmålene "erstatter de spørgsmål, der blev fremsendt pr. mail den 11. juni i år". Spørgsmålet om sportskonsulenter nævnes ikke.

På byrådsmødet den 12. juni 2001 er der ikke efter lydoptagelsen fundet omtale svarende til spørgsmålet af 11. juni 2001.

I budgetterne er der første gang fundet særskilte bemærkninger om idrætsambassadører på et elektronisk dokument oprettet den 23. oktober 2001 benævnt "Budgetopfølgning 2001, Lønudgifter til Farum Idræts- og Fritidsforvaltning".[1]

Her er til "Administrationen" omfattende Stefan Krüeger, Per Benjaminsen og to andre medarbejdere afsat 1.210.000 kr. og til "Øvrige personaleområder, 1,00 Idrætskonsulent" 600.000 kr. fordelt med 480.000 kr. til Mette Jacobsen og 120.000 kr. til Bo Holmsgaard.

Herefter følger posten "Idrætskonsulenter i øvrigt (ambassadører)" med i alt 1.250.000 kr. fordelt med individuelle beløb til Peter Rasmussen, Frederik Fetterlein, Mette Bloch, Michael Maze, Martin Monrad, Bob Borella, Charlotte Aagaard, Karen Egdal og Allan Mogensen.

Der er endvidere fundet et elektronisk dokument af 27. oktober 2001 benævnt "Budget 2002, Farum Idræts- og Fritidsforvaltning - Lønudgifter" med tilsvarende opdeling. Beløbet til "Administrationen" er forhøjet til 1.460.000 kr.[2] De øvrige beløb er uændrede i forhold til budgetopfølgningen for 2001.

Der er endelig fundet en senere udgave af budgetopfølgningen for 2001 dateret 29. oktober 2001, hvor det ud for Stefan Krüeger, Mette Jacobsen og Bo Holmsgaard er anført: "Udg. afholdes p.t. o/konto 06" og ud for "Idrætskonsulenter i øvrigt (ambassadører)": "Udgiften

[1] 963-9,f6
[2] 963-9,f8

afholdes fra administrationens konsulentkonto (konto 06)".[1] Det samlede beløb til "Administrationen er reduceret til 1.155.000 kr., og beløbet til "Øvrige personaleområder" er hævet til 645.000 kr.

10.3.4.2.6. Ordningens ophør

De eksisterende aftaler med idrætsambassadørerne blev som refereret ovenfor ved kommunens breve af 25. februar 2002 opsagt til udløb enten på det først mulige tidspunkt efter kontrakterne eller tidligere "efter gensidig overenskomst".

Kommunen foretog igen en intern evaluering af idrætsambassadørernes indsats med notat dateret 13. marts 2002 udarbejdet af Stefan Krüeger og Jens Glavind. Dette notat har ingen navngivne adressater, men er formentlig udarbejdet til brug for idræts- og fritidsudvalgets gennemgang på møde den 14. marts 2002, jf. nedenfor. Det hedder efter indledning identisk med notatet fra marts 2001:[2]

> "Der er indgået forskellige aftaler med idrætsprofilerne/-ambassadørerne.

Navn	Idrætsgren	Lønudgift	Aftale varighed
Charlotte Aagaard	Tennis	120.000	31/12-2002
Peter Rasmussen	Badminton	360.000	1/10-2002
Mette Jacobsen	Svømning	440.000	8/6-2003
Martin Monrad	Bordtennis	90.000	1/7-2003
Michael Maze	Bordtennis	90.000	1/7-2003
Samlet		1.100.000	

> Frem til 1/3 var Frederik Fetterlein, Karen Egdal, Mette Bloch og Bob Borella ligeledes tilknyttet kommunen. Deres aftaler er ophævet efter gensidig overenskomst.
>
> Udover nævnte idrætsprofiler er der i kommunen ansat idrætsprofiler som repræsenterer forskellige idrætsgrene, eksempelvis Kenneth Jonassen, Karen Egdal, Michael Elbæk og Dorte Dahl."

Herefter følger en evaluering efter samme kriterier som i notatet fra marts 2001.

[1] 963-9,f7
[2] 528-10,b222

Sammenfatningen vedrørende de enkelte idrætsambassadører var en gentagelse af ordlyden fra notatet fra marts 2001 bortset fra mindre afvigelser vedrørende Michael Maze, Martin Monrad, Charlotte Aagaard og Bob Borella. Det hedder afslutningsvis:

> "Til sidst vil vi anbefale at kommunen fortsætter med ansættelsen af idrætsambassadører som et middel i Farum Kommunes målsætning at være "Danmarks førende idrætsby". Vi bør imidlertid fremover stille højere krav på de idrætsprofiler vi ansætter i kommunen. Nedenfor har vi skitseret en model for Farum Kommunes idrætsambassadører i fremtiden."

Efter protokollen for idræts- og fritidsudvalgets møde den 14. marts 2002 blev punktet "Gennemgang af Farum Kommunes Idrætsambassadører" udsat til næste møde.[1]

Spørgsmålet om kommunens økonomi og genopretningsplanen kom ind i overvejelserne. På idræts- og fritidsudvalgets møde den 27. marts 2002 omtaltes idrætsambassadørerne og kvalitetstilskud under punktet "Fremlæggelse af besparelser på området Idræt og Fritid". Herunder diskuteredes bl.a. følgende besparelsesforslag:[2]

> "
>
> - Konsulentbistand (kr. 450.000 i 2002). I 2003 (budget kr. 1.250.000) skal der laves yderligere besparelser. Lars Bjarne Pedersen (SF) og Lasse Zetterström (S) mener, at det bliver nødvendigt, at ordningen nedlægges, når kontrakterne med idrætsambassadørerne i 2003 udløber - med mindre det kan synliggøres, at nogle kan bruges til konkrete arbejdsopgaver i Forvaltningen.
>
> - Tilskud til foreninger og oplysningsforbund (budget i 2002 kr. 15.957.000), skal vurderes efter en sammenligning med nabokommunerne, som forvaltningen skal præsentere hurtigst muligt. Rapporten skal fokusere på tilskud som kommunen giver ud over hvad, som er lovpligtig ifølge Folkeoplysningsloven. Lars Bjarne Pedersen (SF) og Lasse Zetterström (S), mener at det bliver nødvendigt, at samtlige ekstraordinære tilskud, f.eks. kvalitetsudviklingsmidler (budget kr. 2.600.000), nedlægges, når forpligtelserne for kommunen ophører. Forvaltningen skal sørge for, at udvalget modtager retningslinier og evalueringer fra kvalitetsudviklingsprojektet. Endelig vil retten til overførsler fra 2001 til 2002 blive inddraget efter forslag fra Folkeoplysningsudvalget."

[1] 462-1,f7,b163
[2] 462-1,f7,b158

På idræts- og fritidsudvalgets møde den 3. april 2002 behandledes under punktet "Gennemgang af Farum Kommunes Idrætsambassadører" det udsatte punkt fra mødet den 14. marts 2002:[1]

> "**Sagsfremstilling:**
> Indlæg v/Jens Glavind, Udviklingskonsulent, Farum Kommune om Farum Kommunes idrætsambassadører, med henblik på at træffe beslutning om ordningens videreførelse.
>
> **Bilag:**
> Liste over idrætsambassadører blev udleveret på Idræts- og Fritidsudvalgets møde den 14.3.02.
>
> **Beslutning:**
> Idrætsambassadørerne skal være til stede den 29.5.02 - dialogmødet med Idrætsforeningerne. Her skal de præsentere sig selv.
>
> Der blev stillet forslag om at Idrætsambassadørerne kan f.eks. inddrages i skolernes undervisning, som lønnede timelærere, og der ved være selvfinansierende.
>
> I fremtiden vil forvaltningen i højere grad fakturere større Idrætsforeningers gentagne brug af Idrætsambassadørerne.
>
> Der kan ikke træffes endelig beslutning om Idrætsambassadørernes fremtid før de endelige sparebeløb er udvalget bekendt."

På idræts- og fritidsudvalgets møde den 22. august 2002 gennemgik udvalget forvaltningens forslag til budget 2003. Det fremgår af kommentarer til budgetforslaget at alle konsulentaftaler vil være ophørt i 2004.[2]

På idræts- og fritidsudvalgets møde den 23. maj 2003 behandledes punktet "Personale på Idræts- og Fritidsområdet". Det hedder i sagsfremstillingen bl.a.:[3]

> "Idræts- og Fritidsområdet har i 2002 og 2003 gennemført personalebesparelser gennem opsigelser af samtlige aftaler med konsulenter og idrætsambassadører."

Det må herefter lægges til grund, at ordningen efter vedtagelse i 2002 endeligt ophørte i 2003. Dette er bekræftet af Morten Pflugs vidneforklaring gengivet nedenfor.

---

[1] 462-1,f7,b153
[2] 462-1,f7,b64
[3] 462-1,f8,b220

10.3.4.2.7. Kommunens løn- og økonomigennemgang

Kommunens økonomiske afdeling foretog i et notat af 28. maj 2003 med bilag en gennemgang af de skete betalinger efter kommunens løn- og økonomisystem:[1]

"Notat vedr. Idrætsambassadører

Peter Rasmussen

I økonomisystemet ser Peter Rasmussen ud til at være blevet betalt 37.500 kr. om måneden i perioden okt. 1999 til dec. 2000 med Sportsmanagementfirmaet Stuer Lauridsen & Bay som mellemled. Beløbene er alle konteret på mellemregningen for byggeriet Farum Arena. Fra Jan. 2001 til aug. 2001 ændredes Peter Rasmussens kontrakt, og han blev herefter ansat som konsulent uden om Stuer Lauridsen. Alligevel ser der ud til at have været noget tvivl om hvordan han har skullet aflønnes, som vedlagte regneark viser. I perioden jan. 2001 til dec. 2001 virker det nemlig lidt tilfældigt, om han bliver aflønnet som konsulent (moms) eller med almindelig fast løn (ingen moms). I perioden jan. 2002 til september aflønnes Peter Rasmussen som konsulent, men betalingen for februar måned har ikke kunnet dokumenteres med udtræk.

Det forestår stadig at kunne dokumentere forholdet mellem Peter Rasmussen og Stuer Lauridsen & Bay. Af bilagene (fakturaerne) fra Stuer Lauridsen fremgår det nemlig ikke, at betalingen vedrører deres aftale med Peter Rasmussen. Usikkerheden omkring dette forhold forstærkes yderligere, idet Stuer Lauridsen & Bay fortsætter med at modtage 37.500 kr. i ni måneder efter at deres aftale med Peter Lauridsen skulle være opsagt.

Karen Egdal

Karen Egdal har primært modtaget sin løn gennem lønsystemet. Sekundært kan adskillige enkeltstående poster i økonomisystemet ledes tilbage til hende via hendes CPR-nr. (Se udskrifter).

Frederik Fetterlein

Frederik Fetterlein har modtaget 375.000 kr., fordelt på tre udbetalinger. (Se udskrifter).

Michael Maze

Micheal Maze har ifølge økonomisystemet modtaget 140.000 kr. fordelt på to udbetalinger. (Se udskrifter). De 80.000 kr. han modtager d. 02.10.02 er betaling

[1] 528-10,b67. Se bind 5, kapitel 7.5.7. om Stuer Lauridsen Sportsmanagement ApS.

for perioden 01.06.01 til 01.06.02. De 60.000 kr. han modtaget d. 31.01.03, er betaling for perioden 01.06.02 til aftalens ophør i 2003. Det har ikke været muligt at finde betalinger for perioden fra kontraktens start til juni 2001.

Martin Monrad

Martin Monrad har ifølge økonomisystemet modtaget 140.000 kr. fordelt på tre udbetalinger. (Se udskrifter). Det har ikke været muligt at finde betalinger for perioden fra kontraktens start til juni 2001,

Mette Bloch
De fleste af udbetalingerne til Mette Bloch er bogført med hendes CPR-nr. som henvisning. En enkelt var ført på mellemregningen for Farum Park II. Den sidste betaling på 22.500 kr. er bogført på konto 0300127150 men betalingen er udbetalt lønsystemet. Det har ikke været muligt at få bekræftet dette, men det er højst sandsynligt, at denne betaling vedrører de sidste tre måneders betaling til Mette Bloch. (Se udskrifter og regneark).

Allan Mogensen

Allan Mogensen har fået betaling ifølge sin kontrakt. (Se udskrifter).

Bob Borella

Der foreligger ikke yderligere posteringer i økonomisystemet.

Mette Jacobsen

Har fået løn via lønsystemet.

Charlotte Aagaard
Har fået løn via lønsystemet."

10.3.4.2.8. Bistand fra KL

Efter Farum-sagens opkomst indgik kommunen aftaler med KL om konsulentbistand til bl.a. behandling af tilsynssager og til gennemgang af personaleområdet, jf. bind 15, kapitel 25.4.2.2.

KL afgav den 30. januar 2003 notat "vedrørende idrætsambassadører". Af notatet fremgår bl.a.:[1]

[1] 528-10,b144

”**1.Baggrund**

Farum Kommune har anmodet KL om at udarbejde en status på antallet af ansatte idrætsambassadører i kommunen og de kontraktretlige forpligtelser i den forbindelse.

KL’s kendskab til kommunens idrætsambassadører er hovedsageligt baseret på oplysninger fra Udviklingschef Stefan Krüger og kun i mindre grad på oplysninger fra lønsystemet og Personaleafdelingen.

Baggrunden herfor er, at hovedparten af idrætsambassadørerne blev ansat på kontraktsvilkår og som følge deraf optræder de ikke i KMD’s lønsystem og er heller ikke blevet administreret fra Personaleafdelingens side som ordinært ansatte.”

Herefter følger en oversigt over de idrætsambassadører, der var tilknyttet ordningen (dog er Allan Mogensen ikke medtaget i oversigten), og det konstateres, at der alene resterer igangværende aftaler med bordtennisspillerne Michael Maze og Martin Monrad, som begge var opsagt til udgangen af juni 2003, samt med Mette Jacobsen hvis ansættelse udløb 7. juni 2003.

Det fremgår videre omkring møder mellem KL's konsulenter og Stefan Krüeger:

”Ved en samtale den 31. oktober 2002 med udviklingschef Stefan Krüger oplyste KL’s konsulenter, at man var af den opfattelse, at idrætskontrakterne var ulovlige, da de ikke forfulgte et lovligt kommunalt formål. F.s.v.a Mette Jacobsen oplyste Stefan Krüger ved den lejlighed, at Mette Jacobsen ikke ydede en arbejdsindsats, der modsvarede den høje løn, som hun fik, men at han følte sig bundet af den indgåede aftale. KL oplyste hertil, at der i givet fald var grundlag for at hæve kontrakten på grund af misligholdelse.

På et møde den 23. januar 2003 mellem en af KL’s konsulenter og Stefan Krüger drøftedes mulighederne for at komme ud af de tilbageværende 3 kontrakter med hhv. Michael Maze, Martin Monrad og Mette Jacobsen.
…

Efterfølgende har Stefan Krüger aftalt med Michael Maze og Martin Monrad, at disses aftaler med Farum Kommune ophæves med virkning fra udgangen af februar 2003. Dermed ophæves også udbetaling af honorarer som efter aftale alene er blevet udbetalt i forbindelse med, at de pågældende har udført opgaver for Farum Kommune.

Med hensyn til Mette Jacobsen oplyste Stefan Krüger, at han fra starten af januar 2003 havde indledt drøftelser med Mette Jacobsen med henblik på at få kontrakten bragt til ophør før tiden, bl.a. ud fra den betragtning, at Mette Jacobsen

ikke opfyldte sin del af kontrakten, der efter kommunens opfattelse bl.a. indebar afholdelse af foredrag og fast kontortid. Mette Jacobsen havde ved den lejlighed udtalt, at det mente hun sig ikke forpligtet til.

KL's konsulent oplyste hertil, at der så meget desto mere var tale om en ulovlig sponsorkontrakt, som burde ophæves med øjeblikkelig virkning.
…

4. KL's vurdering

Efter KL's opfattelse bør Farum Kommune snarest muligt tage skridt til at ophæve kontrakterne med de 3 idrætskonsulenter ud fra den betragtning, at de er ulovlige, fordi de ikke forfølger et sagligt kommunalt formål og i realiteten - i hvert tilfælde for Mette Jacobsens vedkommende - er udtryk for en ren sponsor-kontrakt uden egentlig modydelse."

Stefan Krüeger udarbejdede et notat om ordningen dateret den 13. februar 2003, hvori han supplerede notatet fra KL og bidrog med et generelt overblik. Af notatet fremgår bl.a.:[1]

"I marts 2001 blev der på foranledning af borgmester Peter Brixtofte, lavet en evaluering af idrætsambassadørerne af Bo Holmsgaard og undertegnede. I evalueringen fremgik der blandt andet følgende:

- Vi var kun tilfredse med indsatserne af Mette Jacobsen i samarbejde med Jens Glavind, Michael Maze og Martin Monrad.
- Vi anbefalede, at eksisterende aftaler skulle erstattes af nye aftaler
- Vi ville, at der stilledes højere krav på de idrætsprofiler som ansattes.
- Vi anbefalede, at der udarbejdedes en ny og mindre "løn-tung" model for ansættelser af idrætsambassadører i fremtiden.

I februar 2002 blev samtlige aftaler med idrætsambassadørerne opsagte enten med umiddelbar virkning eller til udgangen af kontraktens løbetid. Da aftalerne med Mette Jacobsen, Michael Maze og Martin Monrad ikke blev opsagte med umiddelbar virkning, har de været gældende i 2003. Opsigelserne og en evaluering af idrætsambassadørerne blev behandlet på Idræts- og Fritidsudvalgets møder den 14. marts og 27. marts 2002.
…

Jeg er enig med KL i at aftalen med Mette Jacobsen bør ophøre. Derimod er jeg ikke sikker på at aftalerne med idrætsambassadørerne er ulovlige, da de indeholder kommunale formål.

Jeg har foreslået, at Mette Jacobsen aftale opsiges med virkning fra udgangen af februar 2003, da det ikke er muligt for hende at overholde forpligtelserne ifølge

[1] 528-10,b148

aftalen. Mette Jacobsen har foreslået, at aftalen ophører med 3 måneders opsigelse, dvs. med udgangen af april 2003."

Som anført i afsnit 10.3.4.2.3.3. blev der herefter opnået enighed med Mette Jacobsen om, at ansættelsen ophørte den 30. april 2003.

I KL's lønscanning omtalt i bind 5, kapitel 7.3.4. er der i delrapporten fra februar 2004 for idræts- og fritidsområdet ud over nogle gennemgående bemærkninger særligt om dette område anført:[1]

"5.3. Usædvanlige eller ulovlige løn- og ansættelsesvilkår inden for Idræts- og Fritidsområdet

[som beskrevet for konto 6-området]

Dertil kommer, at der inden for Idræts- og Fritidsområdet er etableret nogle ansættelsesforhold, som ud fra en umiddelbar betragtning må anses for usædvanlige set i forhold til kommunens muligheder for at kunne kontrollere, at arbejdet bliver udført og at der er overensstemmelse mellem arbejdsopgaverne og den løn, som gives. Der tænkes her specielt på området for idrætskonsulenter/idræts-ambassadører. Konsulenterne har noteret sig, at alle aftaler/kontrakter med idrætsambassadørerne er ophørt, men særligt for så vidt angår Mette Jacobsens ophør skal det bemærkes, at Farum Kommune - efter det for konsulenterne oplyste - har indgået en fratrædelsesaftale i strid med den rådgivning, som konsulenterne har givet overfor Stefan Krüger.[2]

Konsulenterne har endvidere konstateret, at enkelte medarbejdere har opnået økonomisk gunstige fratrædelsesaftaler, som efter konsulenternes opfattelse har været unødvendige set i forhold til kommunens grundlag for at ønske disse medarbejderes fratrædelse. Disse eksempler fremgår ligeledes af de vedlagte skemaer *(bilag 4-7)*.

5.3.1 Sammenfatning vedrørende usædvanlige eller ulovlige løn- og ansættelses vilkår

Sammenfattende er det konsulenternes vurdering, at Idræts- og fritidsområdet har haft så stor (politisk) bevågenhed, at man i en række tilfælde er gået på kompromis med, hvad der må anses for passende lønniveauer til de medarbejdere, som er beskæftiget eller har været beskæftiget inden for området.

[1] 294-4
[2] KL's konsulenter antog som beskrevet ovenfor, at aftalen var ulovlig. Se herom tilsynets udtalelse af 13. april 2004 i næste afsnit.

Ud over idrætskonsulenterne/idrætsambassadørerne har også en del administrative medarbejdere i forvaltningen og medarbejdere i Svømmehallen fået lønninger, som efter konsulenternes opfattelse ligger ud over det normale."

For idræts- og fritidsområdet har KL's konsulenter særlige bemærkninger om budgetteret og faktisk personaleforbrug. I delrapporten for idræts- og fritidsområdet hedder det:[1]

"4.1. Organisation og budgetteret personaleforbrug
…

Derudover har konsulenterne konstateret, at Farum Kommune i 2002 har aflønnet eller aflønner følgende medarbejdere, der angiveligt har arbejdet som idrætsambassadører/konsulenter i et ikke nærmere defineret omfang inden for Idræts- og Fritidsområdet:

- Mette Bloch - konsulentkontrakten opsagt til udgangen af februar 2002
- Karen Egdal - konsulentkontrakten opsagt til udgangen af februar 2002
- Frederik Fetterlein - konsulentkontrakten opsagt med udgangen af marts 2002
- Peter Rasmussen - konsulentkontrakten opsagt til udgangen af september 2002
- Charlotte Aagaard - konsulentkontrakten opsagt til udgangen af december 2002
- Jens Glavind - konsulentkontrakten udløber uden yderligere varsel med udgangen af december 2002
- Michael Maze - konsulentkontrakten opsagt til udgangen af juni 2003
- Martin Monrad - konsulentkontrakten opsagt til udgangen af juni 2003

For ovennævnte personer er aflønningen sket via kontoen til konsulentbistand fra idrætskonsulenter og idrætsambassadører. Den samlede udgift til honorarer er for 2002 beregnet til ca. 830.000 kr.

Derudover har konsulenterne noteret sig, at Mette Jacobsen er ansat som idrætskonsulent, men er aflønnet via en almindelig lønkonto inden for Idræts- og Fritidsområdet. Bob Borella (fratrådt 31.3.2002) var ligeledes ansat som idrætskonsulent, men aflønnet under hovedkonto 6."

10.3.4.2.9. Tilsynets bedømmelse

Ved brev af 19. marts 2003 til Farum Byråd rejste tilsynsrådet af egen drift sag om kommunens idrætsambassadører i perioden 1998-2001. I brevet henvistes til, at idrætsambassadørordningen ikke længere var en del af det, der skulle undersøges i forbindelse med den uvildige undersøgelse. Det hedder i øvrigt:[2]

[1] 294-4
[2] 255-37,b467. Tilsynsrådet gav svarfrist til den 24. juni 2003 og indskærpede muligheden af tvangsbøder.

”I udtalelsen bedes Farum Byråd gøre rede for, hvilke mundtlige og skriftlige aftaler Farum Kommune har indgået med idrætsambassadører, samt hvilke beløb der er udbetalt til disse, herunder hvad der er ydet til gengæld, og om beløbene står i rimelig forhold til modydelsen. Endelig er det væsentligt at få afklaret, om pengene er anvendt i en kommunal interesse, samt om udgifterne er afholdt i overensstemmelse med kommunalfuldmagtsreglerne.

Det bør belyses, om der gennem kontrakterne med idrætsambassadørerne er ydet ulovlig støtte til enkeltpersoner, og om idrætsambassadørerne uberettiget har fået dækket udgifter, som burde have været afholdt af idrætsambassadørerne indenfor de udbetalte honorarer.

Af udtalelsen bedes desuden fremgå, om idrætsambassadørerne har været ansatte eller blot har solgt tjenesteydelser til kommunen.

I udtalelsen bedes desuden gjort rede for, hvem der har indgået aftalerne på kommunens vegne, hvem der har godkendt udbetalingerne, samt hvornår aftalerne er indgået.

Kopi af aftalerne bedes sendt til Tilsynsrådet tillige med udtalelsen. Hvis aftalerne er mundtlige skal Tilsynsrådet anmode om at modtage en beskrivelse af aftalernes indhold, jfr. den kommunale styrelseslov § 63. …

Videre bedes gjort rede for, om der har været bevilling til de foretagne udbetalinger.

Afslutningsvis skal Tilsynsrådet anmode Farum Byråd vurdere, om aftalerne og udbetalingerne giver Byrådet anledning til at søge beløb tilbagebetalt til kommunen.”

Kommunen svarede ved brev af 24. juni 2003 bl.a.:[1]

”**1. Sagsfremstilling**

…

Idræts- og Fritidsforvaltningen har i henholdsvis marts 2001 samt marts 2002 udarbejdet evalueringer vedrørende ”Farums idrætsambassadører”. Evalueringen fra marts 2001 er tilgået Peter Brixtofte, Leif Frimand og Jørgen Larsen. Evalueringen vedlægges som bilag 13.

I evalueringen fra marts 2001 konkluderede forvaltningen, at man var tilfredse med Mette Jakobsen, Peter Rasmussen, Michael Maze og Martin Monrad, hvorimod det var forvaltningens opfattelse, at Frederik Fetterlein, Mette Bloch,

[1] 255-37,b188-194. Medtaget i beretningens bilag 3.

Charlotte Aagaard og Bob Borella ikke havde opfyldt betingelserne i kontakterne. Der skete imidlertid ikke yderligere i forhold til idrætsambassadørerne i 2001.

I evalueringen året efter - marts 2002 - konkluderede forvaltningen på samme vis som for året 2001. Evalueringen vedlægges som bilag 14. Det fremgår ikke, hvem evalueringen fra marts 2002 er stilet til.

Forvaltningen har den 4. december 2001 udarbejdet et forslag til besparelser på idrætsambassadørområdet, jf. bilag 15. Forslaget er sendt til Peter Brixtofte, Leif Frimand Jensen og Jørgen Larsen. Der ses imidlertid ikke at være sket yderligere i relation hertil.

I februar 2002 fremsendte Idræts- og Fritidsforvaltningen opsigelser til idrætsambassadørerne, jf. vedlagte bilag 2-11. De enkelte kontrakters ophør fremgår endvidere af oversigten i bilag 1. Det fremgår heraf, at kommunens sidste kontraktlige forpligtelse i forhold til en idrætsambassadør ophørte 30. april 2003.

Forvaltningen har endvidere i 2003 foreholdt Mette Jakobsen, at det var forvaltningens opfattelse, at hun ikke havde opfyldt kontrakten.
…

De oprindelige kontrakter med idrætsambassadørerne er indgået af Peter Brixtofte og/eller Leif Frimand Jensen. De efterfølgende ændringer til kontrakterne er hovedsageligt indgået af Stefan Krüeger, Farum Kommunes Idræts- og Fritids-forvaltning.

Udbetalingerne til idrætsambassadørerne er primært godkendt af Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen samt enkelte medarbejdere i forvaltningen.

For så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger bevillinger, kan det ikke umiddelbart ses, at der foreligger de fornødne bevillinger for årene 1998-2001.

Udgifterne er afholdt over forskellige driftskonti, og i enkelte tilfælde har beløb været konteret på byggeregnskaber. Der foreligger ikke på indeværende tidspunkt et nøjagtigt overblik over, hvilke konti der er tale om. Det har derfor været vanskeligt at fremfinde beløb og bilag med henblik på opgørelse af og dokumentation for de afholdte udgifter.

For 2002 og 2003 er udgifter til idrætsambassadører/konsulenter indarbejdet i budgetterne, som er godkendt af Byrådet. Uddrag af budget 2002 og 2003 vedlægges som bilag 18.

2. Det retlige grundlag for en kommunes engagement i professionel idræt
…

3. Farum Byråds bemærkninger

Det er Farum Byråds opfattelse, at kontrahering med idrætskonsulenter med det ovennævnte formål kan ligge indenfor kommunalfuldmagtens grænser og dermed være lovlige under forudsætning af, at der foreligger en modydelse, og at denne modydelse står i rimeligt forhold til det udbetalte beløb.

Indgåelse af kontrakter med idrætsambassadører med ovennævnte formål kan tilgodese en understøtning af idrætten i Farum Kommune og kommer en bred kreds af kommunens borgere til gode.

Det skal i forlængelse heraf anføres, at der må antages at blive stillet skærpede krav til modydelsen, når der er tale om udbetaling af bidrag af en ikke uvæsentlig størrelse til enkeltpersoner. Kommunen kan ikke uden lovhjemmel tildele ydelser til enkeltpersoner, der er afgrænset efter økonomiske eller andre sociale kriterier. Kommunen skal således kunne godtgøre, at man tilgodeser et almennyttigt formål, hvilket alt andet lige kan være vanskeligt at sandsynliggøre, hvor der ydes et løbende og ikke ubetydeligt bidrag til en enkeltperson i modsætning til fx større underholdnings- eller idrætsarrangementer/aktiviteter, som har til formål at tilbyde underholdning til en bredere kreds af borgerne i kommunen og/eller at tiltrække turister/besøgende til kommunen.

Det er således centralt for vurderingen af lovligheden af aftalerne med idrætsambassadørerne, hvilken ydelse de har leveret til gengæld for kommunens betalinger.

Farum Byråd finder, at der generelt er stor usikkerhed med hensyn til, hvilke ydelser idrætsambassadørerne rent faktisk har leveret.

Det er Farum Byråds opfattelse, at de foreliggende aktivitetsplaner umiddelbart forekommer utilstrækkelige i forhold til den betaling, som Farum Kommune har ydet. Det er uklart, i hvilket omfang idrætsambassadørerne har varetaget opgaver ud over det, der fremgår af aktivitetsplanerne. Der foreligger kun meget lidt skriftligt materiale herom. Grundet stillingsfratrædelser såvel på direktionsplan, som i Centralforvaltningen og i Idræts- og Fritidsforvaltningen har det ikke været muligt at fremskaffe yderligere oplysninger herom.

Farum Byråd finder det kritisabelt, at der ikke foreligger oversigter over og dokumentation for idrætsambassadørernes aktiviteter for kommunen.

Det er ligeledes Farum Byråds opfattelse, at forvaltningen burde have stillet større krav til idrætsambassadørernes aktivitetsniveau samt i forlængelse heraf foretaget en tættere opfølgning af den faktiske udførelse af aktiviteterne.

Hertil kommer, at årlige udbetalinger på henholdsvis kr. 400.000 kr. og 300.000 kr. må anses at være ganske store beløb i relation til udbetaling til enkeltpersoner. Der må særligt i disse tilfælde stilles ganske store krav til den modydelse, der skal leveres. Der ses imidlertid heller ikke i disse tilfælde at foreligge fyldestgørende aktivitetsplaner, der modsvarer kommunens betaling eller en opfølgning på de aktiviteter, der faktisk er udført.

Farum Byråd finder det beklageligt, at modtagerne af evalueringen ikke allerede i 2001, hvor forvaltningen gjorde opmærksom på, at enkelte idrætsambassadører ikke levede op til betingelserne i kontrakterne, reagerede herpå ved at søge at bringe disse kontrakter til ophør hurtigst muligt.

Farum Byråd finder det på det foreliggende grundlag vanskeligt at udtale sig om, hvorvidt de indgåede aftaler er i overensstemmelse med markedsprisen. Der foreligger således ingen beregninger over, den nytteværdi idrætsambassadørerne har tilført, eller hvilken afledet/indirekte virkning disse aktiviteter har haft på Farum Kommunes ungdomskultur, erhvervsliv og skattegrundlag mv.

Det er Farum Byråds opfattelse, at aftalerne med idrætskonsulenterne burde have været behandlet i Byrådet for så vidt angår den bevillingsmæssige (1998-2001) side og af det relevante fagudvalg for så vidt angår den indholdsmæssige side af aftalerne, forinden de blev indgået på vegne af Farum Kommune.

Farum Byråd finder det kritisabelt, at udbetalingerne til idrætsambassadørerne er foretaget på en så ugennemsigtigt måde, at det ikke med sikkerhed kan fastslås, hvilke beløb der er betalt og til hvilket formål. Farum Byråd kan således ikke på det foreliggende grundlag tage stilling til om alle udbetalte beløb kan henføres til ydelser, der er leveret i overensstemmelse med en kommunal interesse.

I forlængelse heraf må Farum Byråd med beklagelse oplyse, at det ikke har været muligt med sikkerhed at afklare spørgsmålet om, hvorvidt kommunen har afholdt omkostninger udover den kontraktretlige forpligtelse. Farum Byråd har ikke umiddelbart konkrete oplysninger herom, men kan på den anden side ikke afvise, at det kan have været tilfældet.

Forvaltningen skal i den forbindelse udtale, at det er forvaltningens opfattelse, at det vil være juridisk tvivlsomt - for ikke at sige umuligt - for Farum Kommune at rejse og gennemføre krav om tilbagebetaling i forhold til de pågældende idrætsambassadører.

Farum Byråd vil derfor undersøge, hvorvidt det er muligt at gøre et erstatningsansvar gældende overfor de personer, der har indgået aftaler med de pågældende idrætsambassadører."[1]

Herefter fulgte yderligere korrespondance.

Statsamtet København, Tilsynet, fremkom den 13. april 2004 med følgende udtalelse:[2]

"**Ad 1) Kontraheringen med idrætsambassadørerne**

[1] Underskrevet af Lars Carpens og Karsten Ole Knudsen.
[2] 528-10,b107-117. Medtaget i sin helhed i beretningens bilag 3 bl.a. af hensyn til den retlige beskrivelse (side 8-12).

Kommunernes adgang til at yde støtte til eliteidræt er reguleret af kommunalfuldmagtsreglerne.

Adgangen til at gennemføre foranstaltninger efter kommunalfuldmagtsreglerne er blandt andet afgrænset af, hvad der traditionelt betegnes som et almennyttekriterium.

Almennyttekriteriet indebærer, at en kommune som udgangspunkt kun kan gennemføre foranstaltninger, som har sammenhæng med det kommunale fællesskabsbehov, og som kommer alle kommunens borgere eller en sagligt afgrænset kreds af kommunens borgere, f. eks. unge eller ældre, til gode.

Af almennyttekriteriets anvendelse følger, at en kommune normalt ikke kan gennemføre foranstaltninger, der udelukkende eller i det væsentligste er begrundet i varetagelse af individuelle interesser hos enkeltpersoner eller enkeltvirksomheder.

Farum Byråd har i brev af 24. juni 2003 til Tilsynsrådet oplyst, at der har foreligget aktivitetsplaner for idrætsambassadørerne. Farum Byråd har dog samtidig oplyst, at de foreliggende aktivitetsplaner forekommer utilstrækkelige i forhold til den betaling, som Farum Kommune har ydet, samt at der er stor usikkerhed med hensyn til, hvilke ydelser idrætsambassadørerne rent faktisk har leveret.

Farum Byråd finder det endvidere vanskeligt at udtale sig om, hvorvidt de indgåede aftaler er i overensstemmelse med markedsprisen.

Det er Farum Kommunes forvaltnings opfattelse, at det vil være juridisk tvivlsomt - for ikke at sige umuligt - for Farum Kommune at rejse og gennemføre krav om tilbagebetaling i forhold til de pågældende idrætsambassadører.

Det er Tilsynets opfattelse, at en kommune lovligt indenfor kommunalfuldmagtens grænser kan indgå aftaler med eliteidrætsfolk, og udbetale beløb til disse. En sådan udbetaling af kommunale midler er kun lovlig under forudsætning af, at der foreligger en modydelse, og at denne modydelse står i rimeligt forhold til de udbetalte beløb.

Tilsynet har lagt til grund, at der ved indgåelsen af aftalerne med idrætsambassadørerne blev stillet krav om modydelser i form af aktivitetsplaner m.v., der skulle opfyldes af idrætsambassadørerne, og at der i disse aktivitetsplaner indgik aktiviteter, der kom kommunen og kommunens borgere til gode i henhold til det ovennævnte almennyttekriterium.

Det er på den baggrund Tilsynets opfattelse, at aftalerne må anses for lovligt indgået.

Tilsynsrådet har lagt til grund, at Farum Kommune har undersøgt mulighederne for at gøre et erstatningsansvar gældende overfor idrætsambassadørerne.

Tilsynet finder ligesom Farum Kommune, at det vil være tvivlsomt, om der kan gennemføres erstatningssager mod de daværende idrætsambassadører, og Tilsynet finder derfor ikke, at Farum Kommune lider et tab, ved ikke at gøre krav gældende mod idrætsambassadørerne.

Tilsynet foretager sig herefter på det foreliggende grundlag ikke yderligere.
Tilsynet skal gøre opmærksom på, at Tilsynet ved denne udtalelse ikke har taget stilling forholdene omkring afviklingen af idrætsambassadørerne.

Tilsynet har noteret sig, at Farum Kommune agter at undersøge, hvorvidt der er grundlag for at rejse erstatningskrav mod daværende borgmester Peter Brixtofte og daværende ordførende direktør Leif Frimand for tab, for ikke at have foranlediget at aftalerne med tre af idrætsambassadørerne blev opsagt, til trods for at Farum Kommunes forvaltning ved evalueringer havde konkluderet, at de pågældende idrætsambassadører ikke havde opfyldt deres aftaler med kommunen.

Tilsynet skal anmode om at blive holdt orienteret om de erstatningsretlige spørgsmåls udfald.

Ad 2) De bevillingsmæssige forhold

Lov om kommunernes styrelse § 40, stk. 2 (uændret) tillægger kommunalbestyrelsen bevillingsmyndigheden.

Den dagældende lov om kommunernes styrelse § 31, stk. 2 (nu § 31, stk. 3) pålægger kommunalbestyrelsens formand en pligt til at drage omsorg for og til at påse, at ingen udgift afholdes uden bevilling.

Farum Byråd har i brev af 24. juni 2003 oplyst, at aftalerne med idrætsambassadørerne burde have været behandlet i Byrådet for så vidt angår den bevillingsmæssige (1998-2001) side.

På baggrund af Farum Byråds oplysninger, finder Tilsynet, at udbetalingerne af beløb til idrætsambassadørerne er en overtrædelse af lov om kommunernes styrelse § 40, stk. 2 (uændret).

Tilsynet finder endvidere, at daværende borgmester Peter Brixtofte har handlet i strid med den dagældende lov om kommunernes styrelse § 31, stk. 2 (nu § 31, stk. 3), hvoraf det fremgår, at borgmesteren som formand for kommunalbestyrelsen skal sørge for, at ingen udgift afholdes uden bevilling, jf. § 40, stk. 2 (uændret), hvoraf det fremgår, at bevillingsmyndigheden er hos byrådet.

Tilsynet foretager sig herefter ikke yderligere."

10.3.4.2.10. Evt. erstatningskrav

Efter tilsynets udtalelse af 13. april 2004 resterede alene spørgsmålet om, hvorvidt der kunne og skulle føres erstatningssag mod Peter Brixtofte og/eller Leif Frimand Jensen.

Leif Frimand Jensen besvarede ved brev af 4. januar 2004 en henvendelse fra kommunen bl.a. herom således:[1]

> "Ad skrivelse af 18. nov. om idrætsambassadører:
>
> - I de tilfælde, hvor jeg har underskrevet eller været medunderskriver af sådanne aftaler/ansættelser, er dette sket efter instruks.
>
> Det må være enhver i Farum kommune bekendt, at nogle sådanne ansættelser ikke har kunne foretages af nogen embedsmand uden politisk instruks.
>
> Idrætsambassadørernes ansættelser har i øvrigt været genstand for åben diskussion i Byråd samt i lokalpressen, hvor man, hvis man havde ønsket det, kunne have taget ansættelserne op til fornyet politiske drøftelser.
>
> At jeg står som efterretningsadressat på et internt evalueringsnotat gør vel ikke at jeg bliver erstatningsansvarlig for nogle ansættelser og afskedigelser som jeg ingen indflydelse har haft på.
>
> - Jeg må således afvise ethvert erstatningsansvar."

Peter Brixtofte besvarede ikke en tilsvarende henvendelse.

Kommunens advokat, advokat Lars Marcus Pedersen fremkom i brev af 15. april 2004 med sin vurdering, hvori det bl.a. hedder:[2]

> "**1. Sagens faktum**
>
> Farum Kommune indgik i årene 1998-2001 aftaler med en række idrætsudøvere, der skulle fungere som idrætsambassadører for kommunen. Heri lå ifølge det oplyste, at de pågældende skulle fungere som kommunalt ansatte forbilleder for kommunens unge, samt være ambassadører for idrætskulturen i kommunen, herunder aktivt bidrage til at udbygge denne idrætskultur.
>
> I marts 2001 udarbejdede kommunen en evaluering af de pågældende kontrakter. Det fremgår af evalueringen, at 3 af idrætsambassadørerne er uegnede til

[1] 528-10,b138
[2] 528-10,b45

stillingen. Nærværende gennemgang vedrører derfor alene disse tre idrætsudøvere, idet et eventuelt erstatningskrav imod Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen i givet fald alene vil blive relevant vedrørende: Mette Bloch, Frederik Fetterlein og Bob Borella.

Det fremgår af aftalen mellem Farum Kommune og roeren Mette Bloch, at sidstnævnte modtog kr. 90.000 om året. Den af Farum Kommune oprindelig udarbejdede aftale ses ikke at være underskrevet. I stedet foreligger der en aftale udarbejdet på Mette Blochs brevpapir. Det fremgår heraf, at Mette Blochs opgaver bestod i at placere Farum Kommunes logo på sin båd, træne på Farum Kommunes anlæg, hjælpe med at skrive annoncetekster samt profilere kommunen via kommentatorvirksomhed i TV samt via en CD-udgivelse.

Af aftalen mellem Farum Kommune og tennisspilleren Frederik Fetterlein, indgået den 14. juli 2000 fremgår det, at Frederik Fetterlein modtager kr. 300.000 om året for at fungere som idrætsambassadør for kommunen. Arbejdsopgaverne er dels beskrevet i selve aftalen, dels i et bilag. Disse arbejdsopgaver blev siden omdefineret på et møde i november 2000. Af referatet herfra kan det konstateres, at Frederik Fetterleins opgaver primært bestod i deltagelse i Farum Tennisklubs førsteholdskampe samt deltagelse i diverse arrangementer af sportslig/social art. I den forbindelse aftaltes det, at Frederik Fetterlein kunne fravælge tenniskampene, for i stedet at stille op i internationale turneringer.

Aftalen mellem tennisspilleren Bob Borella og Farum Kommune er kun underskrevet af Bob Borella. Aftalen er i øvrigt identisk med den med Frederik Fetterlein indgåede, dog modtog Bob Borella kr. 110.000 om året, men med mulighed for at modtage bonus såfremt Bob Borella vandt det danske mesterskab eller spillede landskampe. Aftalen er tillige ændret ved ovennævnte møde i november 2000.

Aftalerne med de pågældende idrætsudøvere er udformet som konsulentaftaler. Udgifterne er delvist afholdt over kommunens lønsystem, men også over en række andre konti. Der er for så vidt angår de to tennisspillere samtidig med aftaleindgåelsen, udarbejdet en aktivitetsplan/jobbeskrivelse, der dog er reduceret/-modificeret noget efterfølgende.

Kommunen foretog - efter det oplyste på foranledning af tidligere borgmester Peter Brixtofte - i marts 2001 en evaluering af de indgåede aftaler, hvori det blev konkluderet, at de tre ovennævnte idrætsudøvere ikke var egnede som idrætsambassadører for kommunen.

I december 2001 udarbejdede Stefan Krüeger fra fritids- og idrætsforvaltningen i Farum Kommune et forslag til besparelser på idrætsområdet. Det fremgår heraf, at aftalerne med Mette Bloch, Frederik Fetterlein og Bob Borella bør opsiges.

Aftalen med Mette Bloch blev opsagt den 18. februar 2002 til udløb den 1. marts 2002 og aftalerne med Frederik Fetterlein og Bob Borella blev opsagt den 24. og 25. februar 2002 til udløb den 1. april 2002.

Det lægges til grund, at udbetalingerne til idrætsambassadørerne ikke har bevillingsmæssig hjemmel, eller har været genstand for politisk behandling. Derimod har ambassadørerne været behandlet i pressen[1] i forbindelse med indgåelse af aftalerne. Aftalerne er underskrevet af Leif Frimand Jensen og Peter Brixtofte, idet dog aftalen med Bob Borella som nævnt ikke er underskrevet.

2. Retligt grundlag

Der henvises generelt til mine bemærkninger omkring retstilstanden vedrørende kommunal støtte til professionel idræt, i min redegørelse om støtte til Ajax-Farum Håndboldklub A/S. Redegørelsen er tilstillet kommunen samtidig med nærværende.

Det konkluderes heri, at en kommune inden for kommunalfuldmagten lovligt kan indgå sponsoraftaler med idrætsudøvere, forudsat at der er tale om et sponsorat indgået på markedsvilkår, og dermed ikke økonomisk støtte til en privat erhvervsvirksomhed.

Farum Kommunes indgåelse af aftaler med idrætsambassadørerne, er ikke i sig selv ansvarspådragende. Dette er kun tilfældet, såfremt der er et misforhold mellem aftaleparternes ydelser.

Sammenfattende må det konkluderes, at aftalerne som udgangspunkt har et element af gensidigt bebyrdende aftaler. Da der endvidere ikke er tale om rene proforma opgaver, er det min opfattelse, at konsulentaftaler som de foreliggende som udgangspunkt lovligt kan indgås inden for kommunalfuldmagtens grænser, men grænsen overskrides, såfremt der ikke er et rimeligt forhold mellem betalingens størrelse og idrætsudøverens modydelse.

3. Vurdering og sammenfatning

De fremlagte aftaler indeholder en klar arbejdsbeskrivelse for de omfattede idrætsudøvere. Der er endvidere ikke tale om rene proforma opgaver. Som udgangspunkt er der derfor ikke belæg for at antage, at aftaleindgåelsen med idrætsambassadørerne i sig selv er erstatningspådragende.

For så vidt angår aftalen med Frederik Fetterlein må dette dog modificeres. Når henses til, at aftalen med Frederik Fetterlein er ganske tilsvarende kommunens aftale med Bob Borella, men mod en væsentlig højere betaling, kan det ikke afvises at indgåelse af aftalen med Frederik Fetterlein i sig selv er ensbetydende med ulovlig sponsorstøtte.

De tre idrætsudøvere opfyldte ifølge det foreliggende ikke de indgåede aftaler. For så vidt angår de to tennisspillere, blev deres jobbeskrivelser som følge heraf ændret, dog uden at dette medførte, at de to spillere leverede den aftalte ydelse.

[1] Jf. bl.a. afsnit 10.3.4.2.

> På den baggrund er spørgsmålet derfor, om den manglende opsigelse af aftalerne med de tre idrætsudøvere i sig selv er erstatningspådragende, henset til at forvaltningen allerede i marts 2001 - og igen i december 2001 - henledte borgmesterens opmærksomhed på, at de pågældende ikke levede op til deres kontraktlige forpligtelser."

Herefter følger advokatens bemærkninger om det mulige erstatningskravs størrelse og overvejelser om sagsanlæg.

Efter behandling i byrådsmøde den 11. maj 2004[1] skrev kommunen herefter til tilsynet den 13. maj 2004. Advokatens indstilling er refereret således:[2]

> "Det er tillige advokatens vurdering at aftalerne med idrætsambassadørerne lovligt har kunnet indgås. Advokaten er dog af den opfattelse at aftalen med Frederik Fetterlein kan have et element af ulovlig sponsorstøtte, da denne modtog en højere betaling for samme ydelse end andre af idrætsambassadørerne.
>
> Advokaten udtaler at ud fra en snæver juridisk betragtning vil der være grundlag for at rejse en erstatningssag mod Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen, for ikke at have foranlediget at aftalerne blev opsagt da dette var muligt, efter et rimeligt opsigelsesvarsel.
>
> Advokaten opgør under hensyn til et rimeligt opsigelsesvarsel kommunens tab til kr. 192.977,78 dog med forbehold for at retten vil kunne tillægge kontrakterne en skønsmæssig værdi, der evt. vil reducere erstatningskravet yderligere.
>
> Advokaten mener dog ikke, at der her er tale om sager, der vil medføre at Byrådet vil rejse erstatningssag mod tidligere ansatte og politikere. Til orientering vedlægges kopi af advokatens skrivelse.
>
> Hertil kommer at sagen vedrører et område hvor der er meget flydende grænser for lovligheden da der er tale om støtte til idrætsudøvelse samt arrangement af sportslig og social karakter, der generelt - i visse afgrænsede former - må betegnes som et sagligt kommunalt formål.
>
> Kommunen anmodes derfor om nøje at afveje hvorvidt sagen bør anlægges uagtet at dette ud fra en snæver juridisk betragtning findes at være muligt.
>
> Forvaltningen henholder sig til det af advokaten udtalte og mener på baggrund heraf ikke at sagen bør føres.

[1] 528-10,b34

[2] 528-10,b37. Gengivelse i øvrigt af advokatens indstilling i en sag, der aldrig blev anlagt, er ikke fundet relevant for kommissionens beretning. Kommissionen skal ikke foretage retlige vurderinger af ansvarsspørgsmål.

Byrådet har taget kommunens advokat og forvaltningens opfattelse til efterretning og henholder sig hertil."

Ved brev af 31. marts 2005 svarede tilsynet:[1]

"Det antages efter kommunalfuldmagtsreglerne, at der på hviler en kommune en generel forpligtelse til at handle økonomisk forsvarligt. Der tilkommer i den forbindelse kommunen et betydeligt skøn ved vurderingen af, om en given disposition er økonomisk forsvarlig.

Tilsynet har ikke grundlag for at udtale, at Farum Byråd har handlet i strid med grundsætningen om økonomisk forsvarlighed ved at undlade at rejse en erstatningssag. Tilsynet har herved lægt vægt på, at byrådet har truffet beslutning herom efter rådgivning fra en advokat.

Tilsynet foretager sig herefter ikke videre i sagen."

10.3.4.3. Forklaringer

Der er afgivet en række forklaringer om emnet i dette afsnit.

Vidnet Stefan Krüeger har forklaret:[2]

"Vidnets notat af 29. oktober 2001 om budget 2002 og økonomisk analyse[3] blev afleveret til borgmestersekretæren, men om det er kommet videre herfra, ved han selvfølgelig ikke. Det var dengang vidnets opfattelse, at kommunen havde fuld kontrol med økonomien. Vidnet mener, at alle større beslutninger gik gennem Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen, dog således at økonomien gik via Hans Jørgen Brink, der så sendte det videre, men vidnet husker ikke detaljerne. De møder, han holdt med Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen, var mere fremadrettede, og vidnet husker ikke, hvor eksakt viden Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen fik om det hidtidige forløb. Han erindrer heller ikke, hvor detaljerede oplysninger Henrik Jerger fik forelagt som formand for idræts- og fritidsudvalget.

Foreholdt notat af 4. december 2001[4] forklarede vidnet, at baggrunden for notatet var, at der skulle foretages besparelser på idrætsområdet, herunder navnlig besparelser omkring idrætsambassadører. Ordningen med idrætsambassadørerne fungerede ikke rigtigt. Jørgen Larsen og vidnet ønskede at lave om på ambassadør-ordningen, og på denne baggrund skrev de notatet. Jørgen Larsen

[1] 528-10,b5
[2] 316-83
[3] 285-4,f5,b22-26
[4] 528-10,b230-234

fortalte vidnet, at økonomien skulle holdes på et helt andet niveau. Man kunne sætte spørgsmålstegn ved, om ordningen lå inden for kommunalfuldmagtens grænser. Der var en del uenighed om, hvad man skulle gøre. Peter Brixtofte kunne godt lide idrætsambassadør-ordningen. Jørgen Larsen var mere skeptisk over for udgiftens størrelse og art og havde brug for opbakning.
…

Adspurgt vedrørende brugen af konsulenter oplyste vidnet, at han kendte kommunens politik vedrørende brug af konsulenter. Han var selv konsulent. Vidnet og idrætsambassadørerne havde en kontrakt med kommunen at henholde sig til. Der var 2-3 konsulenter på kontrakt. Vidnet kunne ikke indgå konsulentaftaler på egen hånd, og han har kun været involveret i indgåelsen af kontrakten med Jens Glavind. Der kom ingen nye idrætsambassadører i Farum Kommune efter vidnets ansættelse.

Det var enten Leif Frimand Jensen eller Peter Brixtofte, der forhandlede og indgik idrætsambassadør-aftaler, og selve ordningen var Peter Brixtoftes idé.

Foreholdt udateret konsulentaftale med Mette Jacobsen[1] forklarede vidnet,[2] at Mette Jacobsens kontrakt blev taget fra det af hende og Jens Glavind fremsendte udkast og skrevet på kommunens brevpapir. Formålet med idrætsambassadørerne var at generere PR for Farum Kommune og at markedsføre idrætten. Ideen var sådan set god nok, men den blev alt for dyr og var alt for løst styret. Vidnet søgte at få styr på ordningen.

Foreholdt evalueringsnotat dateret marts 2001[3] forklarede vidnet, at baggrunden var, at Jørgen Larsen og vidnet ikke mente, man fik det ud af ordningen, som man kunne ønske. Bo Holmsgaard var skolechef og hjalp på idrætsområdet, hvilket han fik et tillæg for. Jørgen Larsen og Leif Frimand Jensen var helt eller delvist enige i notatets konklusioner, mens Peter Brixtofte ikke var helt enig i notatet. Han havde dog mange andre ting at se til og var nok reelt ikke helt uenig i de grundlæggende ting, men nedprioriterede evaluering og opfølgning. Omkring kritikken af Frederik Fetterlein var reaktionen nok baseret på, at Peter Brixtofte godt kunne lide Frederik Fetterlein og mente, at opsangen var tilstrækkelig.

Foreholdt udateret brev fra Farum Tennisklub[4] forklarede vidnet, at han kun svagt husker brevet, dog fandt han, at Frederik Fetterlein var ansat af Farum Kommune og ikke af tennisklubben, og at det derfor ikke tilkom tennisklubben at stille krav i videre udstrækning. Holdkampe var ikke nogen vigtig opgave, og tennisklubben burde være glad for forstærkningen.

Foreholdt mødereferat vedrørende møde den 17. november 2000[5] forklarede vidnet, at det er ham, der har skrevet mødereferatet, men han kan dårligt huske

[1] 470-39,b6-7
[2] Vidnet har efter gennemlæsning af protokollatet ønsket følgende indsat: ”at han har fået fortalt,”
[3] 528-10 b215-222
[4] 528-10,b446
[5] 528-10,b447

det. Det han husker er, at hvis man arbejder med en normal kommunal opgave, er det noget man må afklare med kommunen, mens det andet burde køre gennem tennisklubben. Vidnet mener, at relationen mellem Farum Kommune og Frederik Fetterlein/Bob Borella var lidt perifer. Ad punkt 4 forklarede vidnet, at dette punkt blev opfyldt.

Foreholdt notat af 13. marts 2002[1] forklarede vidnet, at kontrakterne med Frederik Fetterlein, Mette Bloch, Karen Egdal og Bob Borella ophørte pr. 1. marts 2002 efter gensidig overenskomst. Mette Jacobsen var Danmarks bedste svømmer, Peter Rasmussen var Danmarks bedste badmintonspiller og et "navn", og Michael Maze var også på topplan. De tre personer opfyldte deres kontrakt, og aftaler med de tre havde været nok. De gav Farum Kommune PR. Ambassadørerne var for dyrt købte i forhold til det, man fik igen. Det kunne godt gøres tilsvarende for mindre beløb."

Vidnet Jens Glavind har forklaret:[2]

"Forholdt aftalen med Mette Jacobsen som sportskonsulent[3] forklarede vidnet, at der blev holdt et møde, hvor der deltog i alt 4 fra kommunen, men han husker ikke umiddelbart hvem. Mødet blev holdt på Regattapavillonen i maj 2000. Kontrakt-udkastet havde han og Mette Jacobsen med på mødet. Det var en overraskelse, at kontraktudkastet blev underskrevet, og at der ikke blev udarbejdet en egentlig kontrakt. Det var vidnet, der havde skrevet udkastet, og det var alene udformet som et stikordsudkast. Aftalen blev underskrevet på mødet med Peter Brixtofte og en anden, det hele gik meget hurtigt. I mødet deltog fra kommunen Peter Brixtofte, Henrik Jerger, en økonomimand, vist nok Martin Vith, og Martin Vith's kæreste, der var sekretær i Folketinget.

Kontakten var oprindelig kommet i stand gennem Poul Erik Andersson, der var tilknyttet kommunen som pressekoordinator. Han tog kontakt til Farum Kommune og foreslog, at Mette Jacobsen burde kontakte kommunen/Peter Brixtofte. Peter Rasmussen var på det tidspunkt allerede blevet idrætsambassadør.

Mette Jacobsen var uløseligt forbundet med svømmeklubben i Nakskov og havde aldrig svømmet for andre klubber, og vidnet og Mette Jacobsen gjorde sig derfor store overvejelser. Mette Jacobsen og vidnet var enige om, at aftalen skulle være med et reelt indhold ud over selve svømningen for at bevare hendes gode navn og rygte. Det var Peter Brixtofte selv, der tog kontakt til Mette Jacobsen ved en opringning, og de havde derefter 2 uger til at overveje tingene.

Forholdt notat af 13. marts 2002[4] forklarede vidnet, at han samarbejdede med Stefan Krüeger, men han var ikke ansat. Han stoppede i oktober 2001 fra svømmeforbundet, og i den periode, han var arbejdsløs, talte han meget med

[1] 528-10,b223-229
[2] 316-84
[3] 470-39,b6-7
[4] 528-10,b223-229

Stefan Krüeger. Vidnet var ikke kæreste med Mette Jacobsen i marts 2002. Deres forhold ophørte i 2001.

Foreholdt notat dateret marts 2001 om evaluering af idrætsambassadører[1] forklarede vidnet, at han har set notatet, men han har ikke aktivt deltaget i dets udarbejdelse. Bo Holmsgaard var også en slags konsulent, idet han var ansat på skoleområdet, men ud fra en særskilt aftale løste opgaver omkring idræt og fritid.

Forholdt notat af 4. december 2001[2] forklarede vidnet, at han godt kender forslaget til besparelse på idrætsområdet, som Stefan Krüeger havde udarbejdet, men havde han ikke noget med det at gøre.

Vidnet bemærker, at der i dag stort set ikke er en by uden idrætsambassadører, men nu kalder man det noget andet. Vidnet skulle i Farum afvikle idrætsambassadørordningen. Han talte med de pågældende idrætsambassadører, lavede evaluering og strammede voldsomt op. Det var ikke så svært. Nogle af idrætsambassadørerne havde aldrig sat deres ben i Farum, siden de underskrev aftalen. Nogen af aftalerne var primært en form for støtte, og i nogle tilfælde var der reelt tale om tildeling af lommepenge. Vidnet var overrasket over, hvor mange forskellige typer aftaler, der var lavet. Der var for mange varianter. De aftaler, hvor der var defineret modydelser, og hvor opgaverne i øvrigt var veldefinerede og blev udført, gav kommunen goodwill og for idrætsmiljøet på sigt et godt udbytte, idet niveauet over hele linjen blev hævet. Det var ærgerligt, at der ikke havde været nogen styring omkring drift eller daglig opfølgning. Der var kun blevet foretaget nogle minievalueringer.
…

Adspurgt af kommissionen om hvilke betegnelser, der evt. i dag anvendes for idrætsambassadører i andre kommuner, forklarede vidnet, at de kaldes "idrætskonsulenter" eller lignende, idet betegnelsen idrætsambassadører fik en lidt odiøs klang efter sagen i Farum. Der findes ingen modelkontrakt i dag, men generelt findes ordningen mange steder, og der er veldefinerede opgaver med mere kød på knyttet til ordningen de fleste steder og i det hele taget mere styr på det hele. Vidnet forklarede, at i forhold til den viden han har, er der ingen ambassadører/konsulenter, der får en løn på niveau med den, de bedst betalte fik i Farum.

Frederik Fetterleins ambassadørløn var 300.000 - 400.000 kr., og det var han ikke værd. Den løn var rablende vanvid. Charlotte Ågaards løn var rimelig. Peter Rasmussen og Mette Jacobsen havde givet gode resultater, idet de havde gode arbejdsbeskrivelser og gjorde noget ud af leve op til disse. Bob Borella var heller ikke pengene værd. Stefan Krüeger rettede ordningen op på et tidspunkt, men ordningen blev aldrig gennemtænkt eller fulgt op. Den første idrætsambassadør i Danmark var i øvrigt Morten Frost, der helt tilbage i 1988 blev idrætsambassadør i Ishøj.
…

[1] 528-10,b215-222
[2] 528-10,b230-234

Forespurgt af Valentiner-Branth under henvisning til evalueringen af idrætsambassadører, marts 2002[1] forklarede vidnet, at Mette Bloch blev opsagt til omgående fratræden. Frederik Fetterleins var så vidt vidnet som ikke-jurist kunne vurdere håbløs at opsige, og det gjaldt derfor om at få ham til at acceptere en frivillig ordning. Det lykkedes. Vidnet kontaktede Fetterlein, hvorefter Stefan Krüeger tog et møde med ham. Vidnet havde allerede i efteråret 2001 diskuteret med Stefan Krüger hvordan man opsagde kontrakterne eller udviklede kontrakterne til noget positiv. Afviklingen blev således i vidt omfang påbegyndt inden Farum-sagens opkomst i februar 2002 og skyldtes Stefan Krügers initiativ."

Vidnet Henrik Stein har forklaret:[2]

"Forespurgt om forholdet mellem kommunen og tennisklubben forklarede vidnet, at Farum Tennisklub havde en høj stjerne i Farum Kommune. Tennisklubben var velvillig, lydhør og matchede med de idéer, kommunen havde. Farum Kommune havde over en årrække opbygget et fundament for tennissporten i form af faciliteter og ønskede en elitær overbygning, som man hos tennisklubben var meget interesseret i at være en del af.

Vidnet forklarede, at Farum Kommune var interesseret i idrætsambassadører, og vidnet var løbende med i diskussionen omkring mulighederne herfor, men ikke specielt omkring Bob Borella og Frederik Fetterlein.

Forholdt notat om aftale med Bob Borella[3] forklarede vidnet, at det er vidnet, der har skrevet notatet. Vidnet havde gjort gældende, at det tydeligt fremgik, at det ville få nogle økonomiske konsekvenser, når man fik kvalificerede spillere på det niveau ind i klubben. Det skal læses sådan, at der blev gjort opmærksom på, at der også kunne være ekstra udgifter. Tennisklubben blev tilgodeset af kommunen i det omfang, man havde behov for.

Vidnet stod ikke for kontraktforhandlingerne. Peter Brixtofte stod for kontraktforhandlingerne på kommunens vegne, og senere var Stefan Krüeger den ansvarlige. Alle henvendelser fra tennisklubben gik gennem bestyrelsen, men vidnet havde en løbende dialog med Peter Brixtofte.

Vidnet husker, at han lavede statistik på idrætsambassadørerne over kampe, sejre med mere.

Forholdt udateret brev fra Farum Tennisklub[4] forklarede vidnet, at det er ham, der har skrevet brevet.

---

[1] 528-10,b223
[2] 316-85
[3] 528-10,b206
[4] 528-10,b446

Forholdt mødereferat vedrørende møde den 17. november 2000[1] forklarede vidnet, at han husker, at mødet blev holdt, og at han efterfølgende fik et referat. Mødet var en reaktion på klager fremsat af vidnet. Det var tydeligt med til at få Frederik Fetterlein og Bob Borella til at agere efterfølgende. De spillede dog ikke på noget tidspunkt samtlige holdkampe. De spillede over 3 år, men han husker ikke præcist hvor længe.

I første omgang var det en god ide at få idrætsambassadører til Farum Kommune. Charlotte Ågaard blev en daglig "krumtap". Det var spændende. Vidnet lever i dag sammen med Charlotte Ågaard. Farum Tennisklub fik ikke det optimale ud af Frederik Fetterlein og Bob Borella.

Udover de lovpligtige tilskud oprettede Peter Brixtofte kvalitetsudviklingspuljen med henblik på at udbygge elitesporten. Der kunne søges midler fra denne pulje årligt. Tennisklubben blev kraftigt tilgodeset i den forbindelse."

Vidnet Preben Kragelund har forklaret:[2]

"Adspurgt vedr. idrætsambassadør-ordningen oplyste vidnet, at hverken vidnet eller Team Danmark var involveret i aftaler/ansættelse af idrætsambassadører, men selvfølgelig var man da i Team Danmark glade for, at de aktive idrætsudøvere på denne måde fik en vis indkomst."

Vidnet Gitte Rust har forklaret:[3]

"Vidnets kendskab til idrætsambassadør-ordningen stammer alene fra, hvad hun har læst i avisen."

Vidnet Ole Helms har forklaret:[4]

"Tennisklubben var ikke aktivt involveret i ambassadørordningen, hverken i aftaleindgåelsen eller i valg af ambassadørerne. Ambassadørerne var aktive spillere, og det var meningen at opbygge et tennishold, der skulle være det bedste i Danmark. Der var et krav til ambassadørerne i aftalen om, at de skulle deltage i klubbens arrangementer og således navnlig stille op til holdkampe.

Foreholdt klager over Frederik Fetterlein mv.[5] forklarede vidnet, at tennisklubben var utilfreds med, at Bob Borella og Frederik Fetterlein var i Fjernøsten og spille turnering, så de ikke kunne deltage i de afgørende klubkampe. Bob Borella og

[1] 528-10,b447
[2] 316-90
[3] 316-91
[4] 316-93
[5] 528-10,b446-448

Frederik Fetterlein blev af Peter Brixtofte kaldt hjem, så de kunne deltage i disse klubkampe. Det havde en effekt. De andre kontraktmæssige aftaler omkring deltagelse i holdkampe og seminar i tennisklubben blev ikke fuldt ud overholdt af Bob Borella og Frederik Fetterlein. Han erindrer herunder, at forældre og børn forgæves har ventet på Frederik Fetterlein."

Vidnet Karen Egdal har forklaret:[1]

"Foreholdt konsulentaftalen/idrætsambassadøraftalen af 7. juni 2001[2] forklarede vidnet, at det var Stefan Krüeger, hun havde indgået aftalen med. Hun tiltrådte 1. maj 2001, og baggrunden var, at hun havde position som eliteudøver og havde hørt, at Mette Jacobsen og Frederik Fetterlein havde en sådan aftale. Derfor ville hun godt være en del heraf og blandt andet holde foredrag i idrætsforeninger og på skoler. Aftalen var, at hun afleverede sin aktivitetskalender, og så skulle kommunen kontakte hende og foreslå tid og sted for foredrag mv. Hun blev aldrig kontaktet af kommunen og bedt om at holde foredrag mv. Hun skulle være synlig i Farum Kommune og stillede op ved et arrangement i Farum Arena og ved noget cykling.

…

Tingene var meget sammenspiste. Jens Glavind var ud over at være træner på Elitecentret og landstræner for svømmelandsholdet også ansat i Farum Kommune "Idræt & Fritid". I jobbet hos Farum Kommune arbejdede Jens Glavind sammen med Stefan Krüeger, hvorfor både Jens Glavind og Stefan Krüeger kendte til vidnets aktivitetskalender med stævner og træningslejre. I marts 2002 blev opsigelsen med virkning pr. 1. januar 2003 aftalt. Stefan Krüeger dukkede op med et stykke papir, hvor der stod, at aftalen var opsagt efter gensidig overenskomst, og det skrev hun under på. Vidnet fik løn som idrætsambassadør, men hun husker ikke, hvor længe hun fik løn. Da vidnet fik opsigelsen, var hun indforstået med den. Vidnet stillede op for Farum Svømmeklub og lavede et stykke arbejde for dem. Vidnet stillede også gerne op og ville holde foredrag, men hun blev aldrig kontaktet af kommunen og bedt om at udføre noget."

Vidnet Jørgen Larsen har forklaret:[3]

"Adspurgt om ordningen med idrætsambassadører forklarede vidnet, at ideen har han ikke været med til. Det var alene borgmesteren, der tog beslutningen om ansættelsen af idrætsambassadører, og så blev det vist godkendt i byrådet. Efterfølgende blev vidnet orienteret om ansættelserne.

Foreholdt notat af marts 2001 fra Stefan Krüeger[4] forklarede vidnet, at han husker notatet i en lidt kortere udgave, så måske er det den korte udgave, han har set.

[1] 316-94. Det fremgår i øvrigt af forklaringen, at hun var ansat i den kommunale forvaltning (Produktionshuset) fra december 2000.
[2] 528-10,b498-499
[3] 316-179
[4] 528-10,b215-222

Adspurgt hvorfor notatet også var stilet til vidnet, forklarede vidnet, at baggrunden for, at der både stod Peter Brixtofte, Leif Frimand Jensen og vidnet som modtagere, var, at der var frustration hos bl.a. Stefan Krüeger vedrørende idrætsambassadører, herunder om man fik valuta for pengene, hvorefter vidnet anbefalede Stefan Krüeger at skrive de punkter ned, han var frustreret over og forelægge det for borgmesteren. Der var specielt et par idrætsambassadører, der vakte megen irritation. Vidnet husker ikke om idrætsambassadørernes løn blev afholdt over konto 6. Ad notatets sammenfatning og adspurgt om hvordan notatet blev behandlet i kommunen, forklarede vidnet, at han havde en forestilling om, at Stefan Krüeger havde en direkte samtale med borgmesteren om notatet, men han ved det ikke med sikkerhed. Vidnet opfordrede Stefan Krüeger til at stile notatet til Peter Brixtofte, for der blev talt om idrætsambassadørerne på gangene, og om at de fik løn uden at lave noget. Notatet kan måske være stilet til vidnet, fordi han anbefalede Stefan Krüeger at forelægge det for borgmesteren. Vidnet har ikke talt med Leif Frimand eller Peter Brixtofte om notatet. Vidnet mener ikke, at der var nogen forventninger om, at vidnet selv skulle gøre noget, så derfor foretog han sig ikke videre.

Foreholdt notat af 4. december 2001 fra Stefan Krüeger[1] med formuleringen "efter aftale med Jørgen Larsen" forklarede vidnet, at der som nævnt var frustration over ordningen og kritik af, at man ikke fik nok for de penge, man gav idrætsambassadørerne. Der havde også tidligere været kritik, idet Bo Holmsgård havde været med til at lave en evaluering, og derfor var det naturligt at samle op. Efter at han modtog notatet i december 2001, foretog han sig ikke noget specielt. Hvis Stefan Krüeger kom og klagede gentagne gange til vidnet og f.eks. havde kritik af Frederik Fetterlein, så forklarede vidnet Stefan Krüeger, at han måtte skrive kritikpunkterne ned og aflevere dem til borgmesteren. Det var en hektisk periode, hvor der var 7.000 opgaver i huset, og der var mange andre notater, som vidnet aldrig fik læst. Han mener dog at have læst dette notat, men det forekommer ham ikke, at han har drøftet det med Peter Brixtofte eller Leif Frimand Jensen.

…

… Kompetence til at ansætte og fyre konsulenter og idrætsambassadører lå alene hos borgmesteren…"

Vidnet Morten Pflug har forklaret: [2]

"Vidnet havde stor sympati for tankegangen om eliteidræt omfattende bl.a. en Team Danmark idrætslandsby og idrætsambassadører i Farum. Det passede godt ind og var meget visionært dengang.

…

[1] 528-10,b230-234
[2] 316-229

Adspurgt af advokat Valentiner-Branth om vidnets arbejde som formand for idrætsudvalget i efteråret 2002 forklarede vidnet, at aktivitetsniveauet i kommunen generelt skulle sænkes. Øvelsen bestod i at finde et reduceret service-niveau, der var nogenlunde holdbart i forhold til indtægterne. I idrætsudvalget skulle budgettet reduceres fra 75 mio. kr. årligt til cirka det halve, hvilket lykkedes. De afviklede herunder ordningen med idrætsambassadører."

Vidnet Henrik Jerger har forklaret:[1]

"På idrætsområdet havde Farum Kommune en politisk ambition om at være førende. Eliteidrætten trak bredden, og det var en god satsning også på det sociale område. Idrætsambassadørerne skulle fungere som gode rollemodeller for de unge mennesker. Adspurgt om det var en udvalgsbeslutning, forklarede vidnet, at han ikke har været med til at træffe en sådan beslutning. Han havde slet ikke fantasi til at forestille sig en ordning med idrætsambassadører. Han mener ideen blev undfanget af Peter Brixtofte, og at det var Peter Brixtofte, der stod for kontrakterne med idrætsambassadørerne. Der var ingen formel beslutning, heller ikke i vidnets udvalg. Adspurgt om kommunen fik valuta for pengene, forklarede vidnet, at han ikke var inde over ansættelseskontrakterne, og han aner ikke, hvad kommunen fik ud af det, men han har fra idrætsudøvere hørt, at det nok mere var "navne", man fik, end reelt arbejde med de unge. En række af ambassadørerne fik mange penge i forhold til, hvad de lavede.
…

Adspurgt af advokat Preben Kønig hvad målestokken var for vurderingen af idrætsambassadørernes virke, forklarede vidnet, at idrætsambassadørerne skulle tiltrække ungdommen til de forskellige sportsgrene. Vedrørende tennis skete der ikke meget. Mette Jacobsen gjorde en god indsats vedrørende svømning. Badminton ved vidnet ikke noget om."

Vidnet Poul Winckler har forklaret:[2]

"Vidnet var interesseret i idræt. Han havde intet kendskab til beslutningerne om ansættelse af idrætsambassadører. Det var et rent diktat fra borgmesteren."

Vidnet Sabine Kirchmeier-Andersen, har forklaret:[3]

"Adspurgt om beslutningen om idrætsambassadører og om, at der ikke synes at have foreligget byrådsbeslutning herom, forklarede vidnet, at hun ikke tror, at der blev ansat idrætsambassadører, mens hun var i byrådet, så hun har ikke nogen viden herom. Vidnet ved, at SF havde reageret voldsomt og kritiseret beslutningen. Vidnets viden stammer alene fra at have læst om det i pressen, det var

[1] 316-235
[2] 316-231
[3] 316-243

ikke noget, hun selv havde forholdt sig til. Adspurgt om vidnet i 2001 havde viden om, at Stefan Krüeger og Peter Rosgaard vurderede Frederik Fetterleins og Bob Borellas indsats som idrætsambassadører som utilfredsstillende, forklarede vidnet, at det ikke er noget, hun har fået oplyst som byrådsmedlem."

Vidnet Leif Frimand Jensen har forklaret:[1]

"Adspurgt til det bevillingsmæssige grundlag for idrætsambassadørordningen og til beslutningen om etablering af ordningen forklarede vidnet, at alle i byrådet kendte til ordningen, der bl.a. var slået stort op i lokalpressen med navne på dem, der var blevet idrætsambassadør i kommunen. Det var idrætsfolk, som enten allerede havde et navn eller var på vej op. Ideen kom ikke fra embedsværket, men fra det politiske niveau der var interesseret i at fremme idrætten og samtidig støtte de unge talenter. Idrætsambassadørerne skulle så f.eks. holde foredrag på skoler og daginstitutioner om idræt og også i et vist omfang selv deltage i idrætsaktiviteterne i kommunen. Vidnet havde været med til forhandlingerne i nogle af aftalerne, men ikke i alle. Som vidnet husker det, så var mange af aftalerne knyttet til erhvervs- og beskæftigelsesområdet under Lars Bjerregaard Jensen. Idrætsambassadørerne havde ikke deres gang på borgmestergangen. Vidnet havde i forhold til Michael Maze, Caroline Wozniackis far og Mette Jacobsen været med til at give ideer til, hvad de pågældende kunne bidrage med.

Adspurgt om hvorfor der ikke foreligger en bevilling til afholdelse af udgifterne, forklarede vidnet, at han tror, at idrætsambassadørernes løn gik ind over almindelig personaledrift på konto 6. Det var ikke noget, vidnet beskæftigede sig med. Lars Bjerregaard Jensen og Stefan Krüeger havde ansvaret for idrætsambassadørerne. Vidnet husker sagen med Frederik Fetterlein, der ikke levede op til sine forpligtelser og til sidst stoppede som idrætsambassadør.

…

Foreholdt notat om idrætsambassadører af marts 2001[2] forklarede vidnet, at Bo Holmsgaard her var konsulent, men også skoleinspektør og tidligere professionel bordtennisspiller. Notatet blev sendt til vidnet, fordi vidnet var involveret i idrætsområdet og havde kendskab til idrætsambassadørerne og havde den funktion i forhold til Peter Brixtofte, som han havde. Ad "Frederik Fetterlein" og ad "Bob Borella" samt ad "sammenfatning" og adspurgt hvordan vidnet agerede på de negative vurderinger af disse to, forklarede vidnet, at han husker, at have set notatet. Han erindrer dog slet ikke Bob Borella. Vidnet husker, at Frederik Fetterlein blev tosset over, at han ikke skulle være idrætsambassadør længere, og han havde et sammenstød med Peter Brixtofte, da Fetterlein selv mente, at han opfyldte sine forpligtelser. Vidnet tog de oplysninger, han fik, ad notam. Vidnet vil tro, at Jørgen Larsen som ansvarlig for konto 6 fik besked om, at Frederik Fetterlein og Bob Borella skulle ud. Vidnet husker ikke sagen konkret. Vidnet har mødt Frederik Fetterlein et par gange i kommunen, hvor Frederik Fetterlein kom til arrangementer. Adspurgt om hvorfor de pågældende idrætsambassadører stadig

[1] 316-240
[2] 528-10,b215-222

var tilknyttet kommunen godt 1 år senere, forklarede vidnet, at det ved han ikke. Vidnet foretog sig ikke noget i sagen. Det må være enten Jørgen Larsen eller Stefan Krüeger, der tog sig af det. Det var vidnets indtryk, at Frederik Fetterlein og Mette Bloch ophørte som idrætsambassadører.

Adspurgt af advokatfuldmægtig Snorre Kehler om det var Peter Brixtofte, der håndterede sagerne, forklarede vidnet, at Peter Brixtofte var inde over alle sager om idrætsambassadørerne, men vidnet ved ikke, hvor meget han drøftede sagerne med sine politiske kollegaer. Det var en politisk beslutning. Der var ingen embedsmænd, der kunne ansætte eller afskedige idrætsambassadører. Hvis det skulle ske, ville det være Peter Brixtofte, der gav Stefan Krüeger, Jørgen Larsen, vidnet eller en anden besked om at skrive et afskedigelsesbrev. Adspurgt af advokat Palmer Jørgensen om han har set nogle breve omkring afskedigelserne, forklarede vidnet, at det erindrer han ikke at have set."

Vidnet Helene Lund har forklaret:[1]

"Idræt var Bo Finsens område, men hun har kendskab til ordningen med idrætsambassadører. Spørgsmålet har ikke været behandlet politisk, før ordningen blev iværksat. Vidnet skrev til Peter Brixtofte og efterlyste en oversigt over hvor mange sportsfolk, der var ansat i administrationen, og hvad det var for en stilling, de bestred, samt hvor idrætsambassadørerne stod opført i budgettet.[2] Vidnet fik aldrig et svar. Vidnet husker ikke, om hun havde skrevet til avisen eller tilsynsrådet om idrætsambassadører. Adspurgt til evalueringen af idrætsambassadørerne forklarede vidnet, at der var meget polemik og SF's holdning var, at der ikke skulle bruges penge på idrætsambassadører, og at det ikke var en kommunal udgift. Vidnet er ikke blevet præsenteret for en evaluering, men om evalueringen blev fremlagt i idræts- og fritidsudvalget, ved hun ikke."

Vidnet Peter Brixtofte har forklaret:[3]

"Vidnet oplevede 100 % enighed i byrådet om at satse på idrætten. Der var måske nogle, der mente, at kommunen brugte lidt for mange penge på Team Danmark-projektet, men generelt oplevede vidnet et nærmest enstemmigt byråd i holdningen til idrætspolitikken. Farum var ikke den eneste by i Danmark, der ønskede at fremme idrætten i netop deres by. Der er i dag kommet en ny lov om støtte til eliteidræt, og på det område var Farum Kommune nok lidt på forkant og visionær. Når den amerikanske præsident Barack Obama kom til Danmark for at tale for at få OL til netop sin by, Chicago, er det jo også udtryk for samme holdning til, at man ønsker at få idræt i byen.

Adspurgt til beslutningsgrundlaget vedrørende etablering af idrætsambassadørordningen og oplyst om, at kommissionen ikke i protokollerne har kunnet se

[1] 316-245,b13
[2] Jf. mail af 11. juni 2001 omtalt ovenfor i afsnit 10.3.4.2.5.
[3] 316-248,b3 10.3.4.2.5.

en politisk behandling af sagen, forklarede vidnet, at ansættelsen af idrætsambassadørerne var en del af det samlede koncept med fremme af elitesporten. Ideen var at få tilknyttet dygtige idrætsfolk, som kunne undervise ude i klubberne, hvilket ville højne standarden generelt for idrætten i kommunen. Ideen opstod nok samtidig med planerne vedrørende Farum Kaserne. Det var bl.a. fordi Frederik Fetterlein, der var dansk mester i tennis, kom til kommunen som idrætsambassadør, at man også fik Dansk Tennis Forbund og Team Danmark til kommunen. Vidnet husker ikke hvilken idrætsambassadør, der først blev ansat i Farum, men han mener, at det var verdensmesteren Peter Rasmussen, der vist nok blev ansat i oktober 1999.

Foreholdt at idrætsambassadørordningen ikke efter protokollerne ses forelagt og vedtaget af byrådet, bemærker vidnet, at omkostningerne til ordningen med idrætsambassadørerne i hvert fald har ligget inden for budgettet. Vidnet husker, at Helene Lund på et tidspunkt bad om en oversigt over samtlige idrætsambassadører, så byrådet har utvivlsomt kendt til ordningen. Der var en stor diskussion med blandt andet Helene Lund. Efter denne diskussion var der enighed om, at ordningen "var den rigtige vej at gå". Vidnet er 100 % sikker på, at ordningen i hvert fald blev forelagt og drøftet i økonomiudvalget. Det må fremgå af referaterne.

Adspurgt af advokat Holm-Nielsen om man så kunne se i budgettet, at der var afsat et beløb til idrætsambassadører, forklarede vidnet, at han ikke husker, hvor man kan se det, men udgifterne blev godkendt ved regnskabsaflæggelsen hvert eneste år. Det kan godt være, at det var vidnet selv, der oprindeligt fik ideen om at ansætte idrætsambassadører, men det husker vidnet ikke. Det var i hvert fald en god idé og en kæmpe succes. Udvælgelsen af ambassadørerne er nok sket enten efter samtaler med idrætsklubberne eller efter, hvem man kendte. Som øverste leder af administrationen kunne vidnet alene træffe afgørelse om, hvem der skulle ansættes, når det ikke var chefer. Han kunne derfor ansætte idrætsambassadører, men kan evt. have drøftet ansættelse af bestemte idrætsambassadører i økonomiudvalget. Andre udvalg var ikke involveret. Hele listen over idrætsambassadører har vidnet dog haft forelagt for byrådet på et tidspunkt, og den er blevet godkendt.

Foreholdt vidnet Ole Helms forklaring[1] forklarede vidnet, at han har deltaget i flere møder med tennisklubben og han mødtes mange gange med klubbens bestyrelse. Han er ikke enig med Ole Helms i dennes forklaring om, at tennisklubben ikke aktivt skulle have været involveret i ansættelsen af idrætsambassadørerne. Ole Helms må huske forkert. Idrætsambassadørerne skulle jo spille kampe for klubben, undervise i klubben og aktivt medvirke til at få nye medlemmer, da befolkningen i Farum i en periode var gået mere over til golf, og det havde været svært at tiltrække nye medlemmer til tennisklubben. Det kunne ikke lade sig gøre uden aftale med klubben. Det er derimod rigtigt, at det var vidnet, der fortrinsvis bestemte, hvem der skulle være idrætsambassadører for en klub og fik ideen til, hvem det skulle være, men det skete i samarbejde med

[1] 316-93,b4 nederst

klubberne, også tennisklubben, og indholdet i ordningerne drøftede han med klubberne. Tennisklubben blev rent faktisk også bedre efter iværksættelse af ordningen. Stillingen som idrætsambassadør blev ikke annonceret i avisen. Det var et spørgsmål om, hvem man syntes, der var den rigtige at få til byen.

Foreholdt vidnet Jens Glavinds forklaring ad aftalen med Mette Jacobsen som sportskonsulent[1] og adspurgt om vidnet husker forløbet, forklarede vidnet, at det var Poul Erik Anderson, der kendte Mette Jacobsen og tog initiativet til at få hende til Farum. Jens Glavind var gift med Mette Jacobsen og var hendes træner. Det kan godt være, at indgåelsen af aftalen med Mette Jacobsen gik hurtigt, men Farum Kommune var en aktiv og dynamisk kommune. Vidnet tror ikke, at svømmeklubben eller dens bestyrelse var involveret i ansættelsen. Vidnet kunne ikke forestille sig, at nogen svømmeklub i Danmark ville sige nej til ansættelsen af Mette Jacobsen.

Adspurgt om kommunens kontrol med og evaluering af idrætsambassadør-ordningen forklarede vidnet, at det var meningen, at Jens Glavind skulle holde kontrol med, hvad kommunen fik ud af aftalerne.

Byrådet havde vedtaget en beslutning om kvalitetsudviklingspuljer. … Ansætelsen af idrætsambassadørerne indgik i denne ordning. ...[2]

Adspurgt om kritik omkring indsatsen fra tennisspillerne Frederik Fetterlein og Bob Borella, forklarede vidnet, at der altid vil være nogen, der ikke gør det så godt som aftalt, men Farum fik tildelt Team Danmark Centeret, der hidtil var henlagt til KB's anlæg, hvilket ansættelsen af netop de to i høj grad medvirkede til.

Foreholdt notat om idrætsambassadører af marts 2001[3] forklarede vidnet, at han husker notatet. Det var ham, der bestilte evalueringen af, hvordan de enkelte idrætsambassadører fungerede. Han havde også tidligere fået et notat herom. Ad notatets vurdering af Frederik Fetterlein og Bob Borella og adspurgt hvad vidnet gjorde over for den negative kritik, forklarede han, at han tog sig af det og gjorde, hvad han kunne for at få idrætsambassadørerne til at forbedre sig og overholde deres kontrakter. Han har foreholdt dem kritikken. Sammenfattende var ordningen på tennisområdet en kæmpe succes, og de fik et fantastisk samarbejde med Team Danmark.

Foreholdt notat af marts 2002 vedrørende idrætsambassadører[4] og adspurgt om, hvordan blev der fulgt op på kritikken i notatet, forklarede vidnet, at han jo stoppede kort efter og derfor ikke havde mulighed for at følge op. Al begyndelse er svær, og der begås fejl, og således var det også med ordningen med idrætsambassadører, men udviklingen for tennisområdet i Farum var fabelagtig og samlet blev niveauet højnet for eliten. Frederik Fetterlein rykkede tennisklubbens

[1] 316-84,b3-4 midtfor
[2] Kvalitetsudviklingspuljer er behandlet i foregående afsnit.
[3] 528-10,b215-222
[4] 528-10,b223-229

1. hold op. Der blev holdt DM i Farum, som også havde mesterskaberne for både herrer og damer i svømning og basketball. Håndboldholdet kom også op i ligaen, og det tiltrak store internationale idrætsaktiviteter og gav reklame for byen. Det gjorde indbyggerne i Farum stolte af deres by og skabte omsætning og reklame for Farum. Hvordan måler man det? Det første store WTA-tennisstævne i Danmark skal afholdes i august 2010 i Farum med Caroline Wozniacki i spidsen. Endelig finder vidnet det væsentligt, at konklusionen i notatet dog er, at man fortsætter ordningen."

10.3.4.4. Sammenfatning og vurdering

Som med hensyn til kvalitetsudviklingsmidler har man fra klubbernes side - ikke overraskende - sagt tak til kommunens gode tilbud. Vedrørende idrætsambassadører var det ikke økonomiske midler, der kunne søges og anvendes efter klubbernes egne oplæg, men tilbud om bestemte navngivne idrætsambassadører som klubberne så skulle indgå i et samarbejde med. Styringen lå i meget høj grad hos kommunen og nærmere angivet borgmesteren. Idræts- og fritidsudvalget blev ikke involveret.

Tilsynet fandt i modsætning til KL's konsulenter, at Farum Kommunes aftaler med idrætsambassadørerne var lovligt indgået.

Tilsynet var i øvrigt enig i, at der ikke var grundlag for at rejse erstatningssag mod hverken idrætsambassadører, Peter Brixtofte eller Leif Frimand Jensen, jf. tilsynets udtalelse af 31. marts 2005 om de sidstnævnte.

Tilsynets retlige vurdering er udtryk for, at ordningen med idrætsambassadører falder uden for normal kommunal ansættelsespraksis. Opgaverne for idrætsambassadørerne var i praksis overvejende af elitesportslig karakter. Der fordredes til ordningens etablering politisk godkendelse og i øvrigt fornøden bevilling. Idrætsambassadørernes løn gik derfor ikke blot ind over almindelig personaledrift på konto 6.

Det kan efter båndudskriften fra spørgetiden den 10. oktober 2000 lægges til grund, at borgmesteren på et tidspunkt har orienteret byrådsmedlemmerne om de skete ansættelser, og at byrådsmedlemmerne - også efter presseomtale - har været bekendt med ordningen.

Da protokollerne ikke indeholder tilførsler herom, må det imidlertid lægges til grund, at der for årerne 1998 - 2001 ikke forelå politisk beslutning om etablering af ordningen eller bevilling hertil.

Dette er som fastslået af tilsynet et kritisabelt forløb.

10.3.5. Afholdelse af badmintonturneringen Danish Open i Farum Arena

10.3.5.1. Aftalegrundlag og politisk behandling

Af udateret "Arrangementsaftale Danish Open mellem Dansk Badminton Forbund (DBF) og Farum Kommune (FK)/Farum Badminton" fremgik bl.a.:[1]

> "Denne aftale mellem Farum Kommune (FK) med Farum Badminton som medkontrahent og Dansk Badminton Forbund (DBF) er udarbejdet med henblik på gennemførsel af den internationale Grand Prix Turnering, som i øjeblikket er kaldet Danish Open. Turneringens navn kan ændres såfremt kommercielle forhold kræver dette.
>
> Det er aftalt, at FK og DBF vil søge at udvikle og skabe rammerne til en turnering som er iblandt de absolut bedste badmintonturneringer i verdenen arrangementsmæssigt og præmiepengemæssigt.
>
> Turneringen forventes afholdt i uge 43 i år 2000, i uge 42 i 2001 og i uge 42 i år 2002. Internationale forhold kan dog medføre flytning af turneringens dato, hvilket vil blive meddelt hurtigst muligt efter eventuelle ændringer, og senest 9 måneder før turneringens oprindeligt fastsatte dato.
> …
>
> Danish Open placeres i den nyprojekterede hal i Farum, som er færdigbygget senest 15. september 2000. Såfremt der opstår problemer med byggeriet, som medfører at DBF vurderer, at en forsvarlig gennemførsel af turneringen ikke er mulig i den planlagte hal, flyttes arrangementet til en alternativ hal i Københavnsområdet, hvor de involverede parter vil samarbejde om at gennemføre arrangementet.
>
> Såfremt en flytning til anden hal bliver nødvendig vil FK betale omkostningerne herved, herunder halleje, ekstraomkostning ved set-up af hallen (lys, tilskuerpladser, tilskuerfaciliteter etc.), tabte entreindtægter, eventuelle ekstra transportomkostninger for spillere/ledere, eventuelle tab ifm. kommercielle forhold mv. Alternativ placering kan være fx. i Brøndby Hallen, Forum eller

[1] 544-36,b170ff

lignende hal med passende faciliteter. Det aftales konkret mellem parterne, hvor en alternativ placering af arrangementet er mest hensigtsmæssig.

Udgangspunktet vil være at DBF holdes udgiftsneutrale ifm. en flytning af turneringen. DBF vil dog på forhånd afstå fra at gøre yderligere krav gældende end svarende til de reelt afvigende omkostninger og indtægter i forbindelse med en flytning af arrangementet.
…

Betaling af Danish Open afgift til DBF: Farum Kommune betaler en afgift på kr. 1.000.000,- til Dansk Badminton Forbund.
…

DBF modtager de første 50.000,- kr. af billetindtægten som tilskud til markedsføringen. Herefter fordeles billetindtægter ligeligt mellem FK og DBF med 50 % til hver part. Det er på forhånd aftalt, at FK vil lade sin andel af billetindtægten tilfalde Farum Badminton, som foreslås at søge momsfritagelse for deres del af denne indtægt. …

Arrangementsaftalen indgås under forudsætning af, at Danish Open får en samlet præmiesum på US$ 250.000,-. Denne præmiesum er bl.a. baseret på en budgetforudsætning om entreindtægter til turneringen, samt annonceindtægter i programmet. Såfremt den samlede indtægt på entre til turneringen og annoncer i programmet ikke opfylder forventningerne i budgettet og dette medfører at det samlede DBF-resultat for turneringen udvikler sig til et underskud vil FK dække et sådant underskud med en underskudsgaranti på op til 20.000 US$. Eventuelle besparelser på DBFs omkostninger modregnes underskudsdækningen. Denne underskudsgaranti er stillet med henblik på at sikre præmiesummen på US$ 250.000,-."

Økonomiudvalget i Farum behandlede på sit møde den 30. november 1999 pkt. 155 med følgende protokoltilførsel:[1]

"Budgetomplacering i forbindelse med halbyggeri[2] og afholdelse af Danish Open.

Sagsfremstilling:
Borgmesteren vil på mødet fremlægge forslag til budgetomplacering.

Beslutning:
Godkendt. (Fremlagt skriftligt ved notater af 30/11 1999).
Helene Lund undlod at stemme."

[1] 336-1,f2,b301
[2] Om opførelsen af Farum Arena se afsnit 10.5.1.2.

På mødet var følgende notits blevet fremlagt:[1]

> ”Budgetomplacering i forbindelse med halbyggeri og afholdelse af Danish Open
>
> I budgettet er der under Forsynings- og Ejendomsudvalgets område afsat 4.343.000 kr. om året til leasingudgifter til en ny opvisningshal. Beløbet er baseret på en samlet anlægsudgift på 50 mill. kr.
>
> Anlægsudgiften vil imidlertid blive 38 mill. kr. i stedet for de først antagne 50 mill. kr., hvilket giver en årlig leasingydelse på 3,3 mill. kr. Besparelsen på 1 mill. kr. foreslås overført til en ny konto ”Danish Open under Idræts- og Fritidsudvalget.[2]

Endvidere fremlagdes ”Notat vedrørende de økonomiske konsekvenser af Danish Open”, hvoraf bl.a. fremgik:[3]

> ”Dansk Badminton Forbund, Farum Kommune og Farum Badminton Klub har indgået en arrangementsaftale om afholdelse af Danish Open 2000 i en nyopført multihal i Farum. I forbindelse med arrangementet har Farum Kommune og Farum Badminton Klub forpligtet sig på en række omkostninger, men får til gengæld også del i en række direkte og indirekte indtægter. Det samlede resultat af aftalen vil være en udgift for Farum Kommune og Farum Badminton Klub på 350.000 kr.
>
> Udgifterne ved arrangementet vil løbe op i 1,3 mill. kr., hvilket dækker over købet af selve arrangementet samt en række andre omkostninger, der vurderes til at være i størrelsesordenen 300.000 kr. Det drejer sig blandt andet om udsmykning og skiltning, oprydning og rengøring, lønudgifter, banket og åbningsceremoni, plakater og billetter mv.”

Det fremgik endvidere, at aftalen også indebar, at Farum Kommune og Farum Badminton Klub ville modtage en række faste indtægter, som skulle modregnes i de nævnte udgifter. Der skønnedes således en samlet billetindtægt på ca. 400.000 kr., indtægter på ca. 250.000 kr. ved salg af mad og drikke og sponsorindtægter og andre indtægter på op imod 200.000 kr.[4]

Endelig var det i notatet anført:

---

[1] 544-33,b230

[2] Ifølge de reviderede byggeregnskaber beløb anlægsudgifterne til hallen sig til 146.320.697,05 kr. inkl. moms og inkl. grundudgift på 7.950.000 kr. (256-58,f16).

[3] 544-33,b231f

[4] Det må således bero på en regnefejl, når notatet angiver nettoresultatet til en udgift på ca. 350.000 kr.

”Oplysningerne i dette notat er baseret på arrangementsaftalen mellem Danmarks Badminton Forbund og Farum Badminton Klub/Farum Kommune, regnskabsoplysninger fra Danish Open i Vejle 1999 samt Effektanalyse nr. 2 af VM i Badminton den 10.-23. maj 1999 i Brøndby Kommune. Der er overalt anvendt forsigtige budgettering, f.eks. er både tilskuerantallet og billetprisen særdeles forsigtigt skønnet.”

Den 1. december 1999 skrev Peter Brixtofte til byrådsmedlem Poul Winckler (A):[1]

”Kære Poul

Jeg har modtaget din mail[2] her til morgen.

For 1½ måned siden blev jeg kontaktet af Dansk Badminton Forbund, hvor muligheden for, at vi fik Danish Open til Farum, blev forelagt.

I den forbindelse oplyste Dansk Badminton Forbund, at hvis vi som kommune skulle medvirke, skulle vi deltage i de totale arrangementsomkostninger med 1 mio. kr. idet der dog også ville være en del indtægtsmuligheder, i forbindelse med afviklingen.

Jeg ringede øjeblikkeligt til dig og forelagde dig ideen og sagde samtidig også hvordan vi kunne finansiere det. Du sagde at det var en smadder god ide og at vi endelig skulle prøve at få arrangementet.

Undervejs har jeg flere gange orienteret dig om forløbet og at det så ud til at vi kunne få Danish Open til Farum.

I denne fase har jeg ligeledes orienteret såvel Hans Carl Nielsen som Peter Madsen om de forskellige muligheder.

Det er derfor 100% uacceptabelt for mig at jeg ikke kan stole på at vi har en sådan aftale og et tilsagn fra dig (Jer), når vi når frem til stregen.

Mange venlige hilsener

Peter Brixtofte”

Poul Winckler svarede den 3. december 1999 bl.a.:[3]

”Du skriver, at du i umiddelbar tilknytning til, at Dansk Badminton havde gjort henvendelse til dig kontaktede mig og forelagde mig ideen.

[1] 544-33,b227
[2] Findes ikke på sagen.
[3] 544-33,b219f

Det husker jeg godt, og jeg kan også. bekræfte, at jeg syntes, det kunne være en god ide, hvilket jeg fortsat mener.

Hvad der derimod ikke er korrekt, så er det, at jeg skulle have sagt OK til finansieringen. Jeg mener ikke, at du refererede til dette, men at det ville koste kommunen at få arrangementet til byen, var jeg ikke i tvivl om. Det er her problemet er, hvilket jeg skal vende tilbage til.

Jeg læser dit brev således, at du med baggrund i vores samtale har arbejdet videre, og at du i denne fase har orienteret såvel Peter Madsen som Hans Carl om de forskellige muligheder.

Her vil jeg gerne udtrykke, kommunikation er ikke nogen nem sag, og jeg er sikker på, at du i din "stressede" hverdag med mange lange møder og mange samtaler kan danne dig det billede, at du har mit og mine to partikammeraters tilsagn til projektet.

I Socialdemokratiet har vi imidlertid ikke formået at kommunikere de samtaler, som har fundet sted mellem dig mine kollegaer, hvilket ikke er din fejl.

Og personligt har jeg ikke forelagt mine kollegaer noget projekt, al den stund, at der ikke var noget, før jeg som andre i pressen kunne konstatere, at projektet var en realitet, og som det blev nævnt, at det koster kommunen 1 mio. kr. brutto for hver gang, man blev værtsby for Danisch Open.

På mødet mandag den 29. november drøftede vi så finansieringen ud fra en meget kortfattet tekst i økonomiudvalgets dagsorden. Samme aften blev der udarbejdet et notat "Økonomiske konsekvenser af Danisch Open". Og der blev på det samme møde oplyst, at midlerne skulle/kunne findes i budgetforliget ved en omplacering af midler fra de 4.343.000 kr., som var af sat til leasingudgifter til den nye opvisningshal ud fra betragtningen, at anlægsudgiften vil blive på 38 mio. kr. mod det budgetterede 50 mio. kr. Dette papir blev lagt frem på det økonomiudvalgs møde tirsdag kl. 17.00, som jeg ikke deltog i.

Jeg havde på mødet den 29. november ikke muligheder for at overskue projektet, og jeg vil ikke lægge skjul på, at jeg var vred over den fremgangsmåde, du havde valgt. Jeg synes det er flot, at Danisch Open kommer til Farum, og det er et flot arbejde, du har udført. Men det er ikke acceptabelt - og undskyld mig Peter, at det foregår så tilfældigt, som det har været til fældet, Jeg er ikke i tvivl om, at du mener, at kommunikationen fra din side har været OK, for du har jo, som du skriver, samtalt med blandt andet mine kollegaer.

Men det er ikke tilfældet Vi har en klar nedskrevet aftale, der forpligtiger til, at der ikke igangsættes ufinansierede aktiviteter eller besluttes tillægsbevillinger uden, at der er enighed herom. Derfor mødes vi forud for det månedlige økonomiudvalgsmøde.

> Til dette møde var der ikke tilstrækkelige nedskrevne oplysninger at behandle. Og der nytter det ikke noget at henvise til samtaler, der har været ført og slet ikke med så mange, som der tilsyneladende har været involveret også fra mit partis side.
>
> Det giver muligheder for, at man ikke nødvendigvis har de samme informationer eller aftaler."

På byrådets møde (lukket møde) den 7. december 1999 blev den foreslåede budgetomplacering godkendt. SF undlod at stemme.[1]

Danish Open blev herefter afviklet i Farum Arena i dagene 25. til 29. oktober 2000.[2] Ifølge kommunens regnskab for 2000 blev kommunens samlede udgift hertil 1.905.000 kr.[3] Der ses ikke at være meddelt tillægsbevilling til overskridelsen af den budgetterede udgift på 1 mio. kr. Der blev endvidere afholdt en udgift på 625.000 kr. til bordtennisturneringen Farum Open, som der ikke ses at have været beslutnings- og bevillingsmæssigt grundlag for. Af en regnskabsnote vedrørende den samlede budgetoverskridelse på 1.530.000 kr. for de to turneringer fremgår, at 1,1 mio. kr. af beløbet burde være ført på anlægskonto for Farum Arena, hvorefter den reelle merudgift var 430.000 kr.[4]

10.3.5.2. Tilsynsrådets behandling af sagen

Ved brev af 11. februar 2000 klagede Lars Wismann til Indenrigsministeriet over forskellige forhold i Farum Kommune. Af klagen fremgik bl.a.:[5]

> "I forbindelse med et betalingsidræts badmintonstævne i Farum i efteråret år 2000 har Borgmester Peter Brixtofte meddelt, at Farum Byråd vil bevilge kr. 1 mio. til udlodning af pengepræmier til de deltagende professionelle eliteidrætsfolk.
>
> Jeg vil blot anmode Indenrigsministeriet meddele mig i hvilket omfang, en kommune må anvende kommunale midler til udlodning af pengepræmier ved betalingsidrætsstævner samt om det kan betragtes som en kommunal opgave indenfor kommunalfuldmagten."

[1] 337-1,f2,b250 og 203-11,f5,b32
[2] Og på ny 16. til 21. oktober 2001 og 29. oktober til 3. november 2002.
[3] 203-11,f6,b82
[4] 203-11,f6,b88
[5] 179-31,b41ff

Indenrigsministeriet videresendte den 2. marts 2000 klagen til tilsynsrådet,[1], der ved brev af 10. marts 2000 anmodede Farum Byråd om en udtalelse.[2]

Den 15. marts 2000 skrev Peter Brixtofte til tilsynsrådet bl.a.:[3]

> "Skal Tilsynsrådets brev læses således, at Tilsynsrådet ukritisk gør Lars Wismanns grove beskyldninger til Tilsynsrådets?
>
> Dette ønsker vi svar på, inden vi skal vurdere, med vores advokater, konsekvenserne af disse beskyldninger."

Tilsynsrådet svarede den 17. marts 2000 bl.a.:[4]

> "Tilsynsrådet anmodede den 10. marts 2000 Farum Byråd om en udtalelse i anledning af en klage over Farum Kommunes erhvervelse af luksusejerboliger for senere udlejning til udvalgte borgere og klage over kommunaludlodning af pengepræmier til betalingsidrætsstævner.
>
> Tilsynsrådet citerede klagetemaet da klagen indeholdt flere klagepunkter, som Tilsynsrådet imidlertid i forvejen behandler.
>
> Tilsynsrådet har således behandlet klagen på sædvanlig vis og forventer at Farum Byråd fremkommer med en udtalelse der indeholder de oplysninger, der er nødvendige for Tilsynsrådets behandling af sagen."

Peter Brixtofte vendte tilbage ved brev af 20. marts 2000:[5]

> "Det fremgår stadig ikke klart om Lars Wismanns beskyldninger er Tilsynsrådets, da der ikke er tale om nogle citationstegn.
>
> Vi har stadig brug for en afklaring af dette, inden vi taler med vores advokater, om konsekvenserne af disse beskyldninger.
>
> Uanset om Tilsynsrådet gør Lars Wismanns beskyldninger til sine egne, er vi fortsat interesseret i, at finde ud af konkret hvad der bliver spurgt om, da vi er helt uforstående overfor disse beskyldninger.

---

[1] 179-31,b35
[2] Anmodningen omfattede også en udtalelse til et klagepunkt vedrørende "Farum Kommunes erhvervelse af luksus ejerboliger for senere udlejning til udvalgte borgere på gunstige vilkår".
[3] 175-72,b140
[4] 175-72,b141
[5] 175-72,b142

Det må være det mindste at forlange, at Tilsynsrådet kan forklare hvad de spørger om, inden Tilsynsrådet forventer, at vi kan svare.

Mange venlige hilsener
Peter Brixtofte"

Tilsynsrådet svarede den 29. marts 2000:[1]

"Under henvisning til brev af 20. marts 2000 kan Tilsynsrådet meddele at Tilsynsrådet i breve af 10. og 17. marts 2000 har anmodet Farum Byråd om en udtalelse i anledning af en klage fra Lars Wismann på helt sædvanlig vis.

Tilsynsrådet afventer Byrådets udtalelse i sagen."

Den 30. marts 2000 skrev Peter Brixtofte herefter til tilsynsrådet:[2]

"I brev af 29 marts 2000 anmoder Tilsynsrådet om en udtalelse i anledning af klagen fra Lars Wismann på helt sædvanlig vis.

I de tidligere breve af 10. marts og 17. marts 2000 formulerede Tilsynsrådet sig på en sådan møde, at Tilsynsrådet gjorde klageren Lars Wismanns beskyldninger til sine egne.

Vi vælger at forstå situationen sådan, at Tilsynsrådet med sit brev af 29. marts 2000 har lagt afstand til de tidligere skrivelser. Dette er uhyre klogt, da beskyldningerne er lodret forkerte, jf. vedlagte kopi af læserbrev fra Farum Avis, den 28 marts 2000.[3]

Pa trods af det dybt useriøse i klagernes indhold, som Tilsynsrådet ikke har fundet anledning til at undersøge nærmere uden at ulejlige byrådet, anmodes nu om Byrådets udtalelse pa helt sædvanlig vis.

Byrådets vil få sagen forelagt til udtalelse på det førstkommende byrådsmøde."

Sagen blev behandlet på byrådets møde (lukket møde) den 11. april 2000, hvor et udkast til svar til tilsynsrådet blev godkendt.[4]

[1] 175-72,b143
[2] 175-72,b144. Byrådet var angivet som afsender, og brevet var underskrevet af Peter Brixtofte og Jørgen Larsen.
[3] Læserbrevet vedrørte de ovennævnte udlejede boliger.
[4] 337-2,f2,b80

Af Farum Kommunes svar af 28. april til tilsynsrådet fremgik vedrørende spørgsmålet om udlodning af pengepræmier:[1]

> "Lars Wismann [påstår] overfor Tilsynsrådet, at Farum Byråd vil bevillige 1 mio. kr. til udlodning af pengepræmier til deltagende eliteidrætsfolk - også denne påstand er forkert."

Tilsynsrådet fremsendte den 4. maj 2000 kommunens svar til Lars Wissmann,[2] der den 7. maj 2000 skrev til tilsynsrådet bl.a.:[3]

> "Jeg vedlægger til Tilsynsrådets orientering avisartikler fra Berlingske Tidende, Frederiksborg Amtsavis og Politiken alle d. 26.11.2000 og Farum Avis d. 30.11.1999. På forsiden af Berlingske Avis oplyses det citat: Borgmester Peter Brixtofte hiver Danish Open i badminton til kommunen de kommende to år ved at udskrive en check til præmier på kr. 1 mill. om året. Det er et gennemgående træk fra alle aviserne, at det er Farums støtte på en mill. kr. der muliggør pengepræmier til de professionelle spillere på i alt kr. 250.000$ således, at de med udsigt til de store præmier overhovedet gider komme til Farum.
>
> Gennemførelsen af turneringen Danish Open foretages af Farum Badmintonklub der gennemfører arrangementet ved hjælp af klubbens frivillige. Det er min påstand, at Tilsynsrådet ved gennemgang af de betingelser som støtten er givet på eller tænkes givet på ikke øremærker tilskuddet således, at det ikke må anvendes helt eller delvis til pengepræmier. I øvrigt så er det jo sådan, at arrangører af professionelle idrætsstævner først og fremmest tjener en kommerciel interesse, hvorfor den almennyttige interesse ikke kan være en kommunal opgave.
>
> Jeg anmoder derfor atter Tilsynsrådet om at tage stilling til, om Farum Kommune ved sit tilskud til Danish Open har haft til hensigt at muliggøre de store pengepræmier og hermed direkte eller indirekte er dem der muliggører de store pengepræmier, hvilket stiller det spørgsmål som Tilsynsrådet må besvare: I hvilket omfang må en kommune anvende kommunale skatteopkrævede midler til at udlodde eller muliggøre udlodning af pengepræmier i forbindelse med professionel betalingsidræt."

Tilsynsrådet anmodede den 11. maj 2000 i anledning af Lars Wismanns supplerende bemærkninger Farum Byråd om en fornyet og uddybende udtalelse.[4]

---

[1] 175-72,b151
[2] 175-72,b157
[3] 175-72,b158ff
[4] 175-72,b168

Byrådet behandlede sagen på ny den 6. juni 2000 og godkendte et udkast til svar til tilsynsrådet.[1] SF ønskede følgende mindretalsudtalelse tilføjet:

> "SF tager svarudkastet til efterretning hvad angår ejendommene i Farum Hovedgade. SF finder ikke, at det medfølgende notat anskueliggør, at Danish Open kan afholdes uden udgifter for Farum Kommune."

Af det afsendte svar til tilsynsrådet fremgik vedrørende Danish Open:[2]

> "Badmintonturneringen Danish Open gennemføres i et samarbejde mellem Farum Badminton Klub, Dansk Badminton Forbund og Farum Kommune ifølge en indgået arrangementaftale. Arrangementet forventes ikke at medføre udgifter for Farum Kommune set i lyset af de erfaringer, der har været ved tidligere Danish Open-arrangementer.
>
> Notat af 29. november 1999 vedrørende de økonomiske konsekvenser af Danish Open vedlægges tillige med kopi af udskrift af beslutningsprotokollen fra byrådsmødet den 6. juni 2000 vedrørende behandlingen af nærværende udtalelse."

Der fulgte herefter en brevveksling mellem kommunen og tilsynsrådet om den del af klagen der vedrørte de udlejede ejendomme.[3]

Den 11. januar 2001 skrev tilsynsrådet til Lars Wismann bl.a.:[4]

> "For så vidt angår det rejste spørgsmål om udlodning af pengepræmier i forbindelse med Danish Open har Tilsynsrådet fundet det nødvendigt, inden Rådet afgiver udtalelse om spørgsmålet, at indhente yderligere oplysninger herom. Rådet har på den baggrund i dag anmodet Farum Byråd om at fremsende kopi af den aftale, som kommunen har indgået med Farum Badminton Klub og Dansk Badminton Forbund om afholdelse af arrangementet, samt eventuelle andre oplysninger, der belyser kommunens økonomiske engagement i arrangementet."

Tilsynsrådet anmodede ved brev af s.d. kommunen om at fremsende det omhandlede materiale.[5]

---

[1] 337-2,f2,b127 og 336-2,f2,b137
[2] 175-72,b196f
[3] 175-72,b170ff
[4] 175-72,b200ff
[5] 175-72,b216

Farum Kommune fremsendte med brev af 2. februar 2001 kopi af aftalen med Dansk Badminton Forbund.[1]

Ved brev af 20. marts 2001 gav tilsynsrådet Lars Wismann afslag på aktindsigt i aftalen med Dansk Badminton Forbund.[2]

Den 7. december 2001 udtalte tilsynsrådet om Farum Kommunes aftale med Dansk Badminton Forbund om afholdelse af Danish Open:[3]

> "Efter en gennemgang af aftalen og de i øvrigt foreliggende oplysninger finder Rådet endvidere ikke, at der er grundlag for at antage, at kommunen ved indgåelsen af aftalen skulle have handlet ulovligt
>
> Tilsynsrådet har herved lagt vægt på, at tilbud om fritidsaktiviteter for befolkningen inden for blandt andet idrætsområdet er et kerneområde for kommuners varetagelse af opgaver efter kommunalfuldmagtsreglerne. En kommune kan i den forbindelse selv stå for idrætsaktiviteterne, ligesom den kan yde støtte til en sportsklub, som giver borgerne adgang til at udøve idræts-aktiviteter.
>
> Det er Tilsynsrådets opfattelse, at afholdelsen af arrangementer som Danish Open ligger inden for rammerne for, hvad Farum Badmintonklub i forlængelse af sine hovedopgaver kan påtage sig at arrangere og inden for rammerne for hvad Farum kommune inden for kommunalfuldmagtens rammer lovligt kan støtte
>
> Tilsynsrådet lægger herved til grund, at hverken Farum Badmintonklub eller Dansk Badmintonforbund er professionelle organisationer i den forstand, at de har et erhvervsøkonomisk formål."

10.3.5.3. Sammenfatning og vurdering

Kommissionen må lægge til grund, at der på tidspunktet for indgåelsen af aftalen med Dansk Badminton Forbund ikke forelå beslutnings- og bevillingsmæssigt grundlag herfor, idet aftalen først efterfølgende blev forelagt for økonomiudvalg og byråd.

Der ses ikke at være meddelt tillægsbevilling til overskridelsen af kommunens budgetterede udgift til turneringen på 1 mio. kr. Der blev endvidere afholdt en udgift på 625.000 kr. til

[1] 175-72,b212f
[2] 175-72,b198f
[3] 175-72,b206ff

bordtennisturneringen Farum Open, som der ikke ses at have været beslutnings- og bevillingsmæssigt grundlag for.

Tilsynsrådet har den 7. december 2001 udtalt, at støtten til afholdelsen af Danish Open i Farum ligger inden for, hvad Farum Kommune efter kommunalfuldmagtens rammer lovligt kunne støtte.

Forløbet giver ikke i øvrigt kommissionen anledning til bemærkninger.

10.3.6. Samarbejdet med Team Danmark

10.3.6.1. Indledning

Ved lov nr. 643 af 19. december 1984 om eliteidrættens fremme[1] (i det følgende betegnet som Team Danmark loven) etableredes Team Danmark som fokusorgan for eliteidræt i Danmark. Frem for at råde over egne idrætsfaciliteter var det tanken, at Team Danmark skulle have adgang til eksisterende anlæg rundt omkring i landet og lade eliten træne her. På et tidspunkt opstod ideen om elitelandsbyer - også kaldet Team Danmark landsbyer, hvor en række træningsaktiviteter med videre blev samlet. Farum blev elitelandsby i 2001.

Peter Brixtofte har som tiltalt forklaret:[2]

> "Aftalen med Team Danmark af 13. juni 2001 om etablering og drift af en elitelandsby i Farum kommune havde det formål fra Farums side at skaffe de bedste idrætsfolk i Danmark til Farum med henblik på træning mv. Kommunen stillede i henhold til denne aftale de nødvendige faciliteter til rådighed for Team Danmark, men fik til gengæld råd og vejledning og økonomisk bistand til kommunens egne sportsfolk, ligesom aftalen gav særdeles god omtale af Farum i offentligheden. Tiltalte fremhævede herved som blot en af mange konsekvenser, at antallet af medlemmer i fodboldklubberne steg med 40 %. Tiltalte husker ikke, om det første initiativ om etablering af aftalen fremkom fra kommunen eller Team Danmark, men det var Team Danmarks idé."

[1] Nu afløst af lov nr. lov nr. 288 af 26. april 2004 om eliteidræt med de ændringer, der følger af lov nr. 563 af 24. juni 2005. Ud fra loven blev det angivet, hvordan finansiering skulle tilgå fra forskellige kilder, hvoraf en stor del hidrørte fra overskuddet fra det der dengang stadig hed Dansk Tipstjeneste.
[2] Hillerød Rets dom af 10. april 2007 side 88. Dommen er medtaget i beretningens bilag 9.1.

Daværende direktør for Team Danmark Preben Kragelund har for kommissionen bl.a. forklaret:[1]

> "Elitelandsbyen var et nyt koncept, der blev udviklet for at koncentrere indsatsen. Hidtil havde konceptet været hovedcenter, regionalcenter og talentcenter. Elitelandsbyen var en slags koncernmodel. Der eksisterede elitelandsbyer i Århus og Brøndby, men Team Danmark manglede Nordsjælland. Vidnet talte med Peter Brixtofte om, at Team Danmark gerne ville starte en elitelandsby i Farum. Man startede med forhandlinger og møder 1-1½ år før underskrivelsen af aftalen i juli 2001. Der er kun oprettet elitelandsbyer i Århus, Brøndby og Farum."

I det følgende omtales det samlede forløb vedrørende kommunens samarbejde og aftaler med Team Danmark og specialforbund under DIF tilknyttet Team Danmark elitearbejdet. Dele af forløbet omkring den såkaldte Team Danmark-bygning har været inddraget i straffesagen mod Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen og er derfor ikke nærmere omtalt her, idet der dog lejlighedsvis er refereret fra relevante dele af straffesagen.

10.3.6.2. Retlig ramme

Den henvises til de retlige redegørelser i tilsynets udtalelser af 11. juni 2003 og 12. februar 2004 vedrørende samarbejdsaftalen med Team Danmark[2] og i øvrigt til afsnit 10.2.

10.3.6.3. Sagsfremstilling

10.3.6.3.1. Aftale af 13. juni 2001 om elitelandsby

Aftalen mellem Farum Kommune og Team Danmark om Farum som elitelandsby blev forhandlet på plads i løbet af foråret 2001 og underskrevet den 13. juni 2001,[3] efter behandling i kommunalbestyrelsen dagen før.[4] På dette tidspunkt var kommunens store idrætsbyggerier i vidt omfang færdiggjorte, men aftalen indebar dog, at der skulle etableres nogle yderligere anlæg.

---

[1] 316-90,b2
[2] 256-29,b95-101 og 256-14,b7-15. Medtaget i beretningens bilag 3.
[3] 69-12,f2,b4
[4] 337-3,f2,b129

Peter Brixtofte har om samarbejdet med Team Danmark for kommissionen forklaret:[1]

> "Filosofien bag, at en kommune på Farums størrelse skulle indgå i et større samarbejde med Team Danmark, var den samme som vedrørende eliteidræt i øvrigt. Eliteidrætten styrkede bredden, var god for kommunens markedsføring og gjorde folk stolte af at bo i Farum. Der var flere idrætsudøvere, der bosatte sig i Farum. Team Danmark-faciliteterne kunne også bruges af borgerne i Farum Kommune, bl.a. svømmebassinet med både 25 m og 50 m baner samt det opvarmede bassin. De lavede Farum til et "paradis" for sportsfolk. Det var kendt, at kommunen havde en "sportsgal" borgmester, og Team Danmark var derfor også selv meget udfarende med ideer. Farum blev den første Team Danmark landsby. Andre kommuner ønskede også at blive udpeget som sådanne, bl.a. Brøndby og Århus Kommune. Vidnet husker ikke, om det var ham eller Team Danmark, der tog initiativet til, at Farum skulle være Team Danmark landsby. Hvis det var ham, er han stolt over det, men det kan også have været resultatet af en proces parterne imellem."

Peter Brixtofte har som tiltalt forklaret:[2]

> "Tiltalte Brixtofte forklarede at han selv havde forhandlet med Team Danmark om at Farum skulle være en såkaldt Team Danmark landsby. Han redegjorde for forhandlingerne for byrådet på dennes møde 12. juni 2001 under pkt. 60 og pkt. 78, og byrådet godkendte planerne. Det var hele tiden meningen, at FIH skulle finansiere denne aktivitet, men tiltalte husker ikke, hvilken embedsmand fra kommunen der har ført de relevante forhandlinger med FIH"

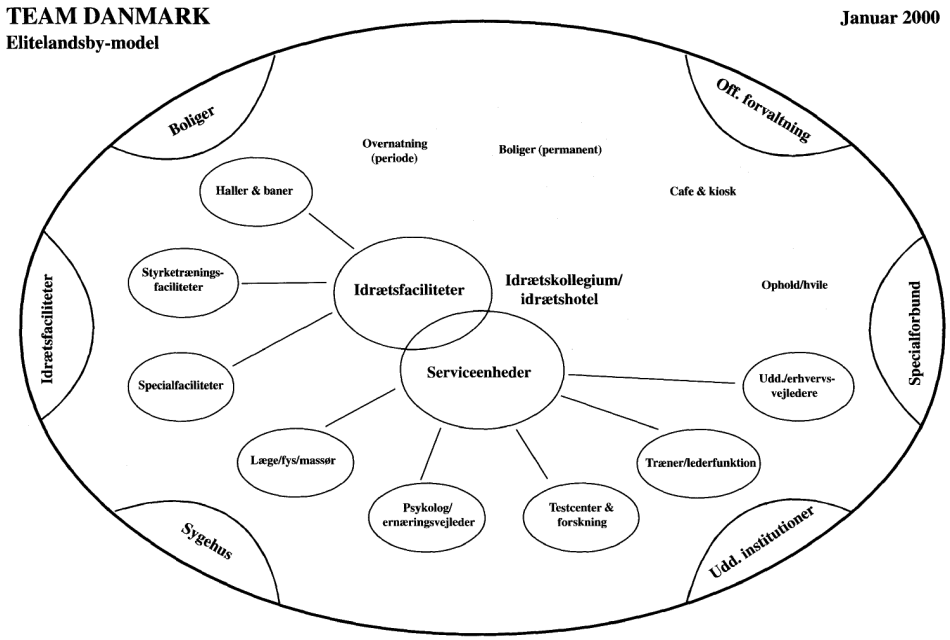
Leif Frimand Jensen har om forhandlingsforløbet for kommissionen forklaret:[3]

> "Adspurgt om vidnet havde været med i forhandlinger med Team Danmark, forklarede vidnet, at han har deltaget i møder med Preben Kragelund og Susanne Ellegård fra Team Danmark.
>
> Foreholdt vidnet Preben Kragelunds forklaring[4] forklarede vidnet, at de fleste idrætsfaciliteter først blev brugt efter skoletid, så der var ledig tid i dagtimerne. Så kunne man udmærket udnytte faciliteterne der. … Vidnet havde ikke mandat til at sige ja til en udvidelse af kampsportscenteret etc. Der var mange faciliteter, som kommunen ikke rådede over, og vidnet havde ikke mandat til at love etablering af disse idrætsfaciliteter, f.eks. Kampsportscentret. Kun de lokaler og faciliteter, som kommunen ejede og havde råderet over, havde vidnet mandat til at lade indgå i aftalerne. Resten måtte der laves specialaftaler om. Vidnet havde et godt kendskab

[1] 316-248,b6-7
[2] Hillerød Rets dom af 10. april 2007 side 71. Dommen er medtaget som beretningens bilag 9.1.
[3] 316-240,b13
[4] 316-90,b2-3

til Farum Kommunes faciliteter, og han kendte om ikke enhver, så dog mange "kroge", så han var den rette mand at sende i byen."

Hovedindholdet i "Elitelandsby-modellen" er illustreret grafisk i en oversigt dateret januar 2000:[1]

Berlingske Tidende bragte den 4. marts 2000 en artikel "Farum dropper hal-projekt" med underrubrik "I backgear: Farum-borgmester Peter Brixtofte håbede forgæves på mere Team Danmark-støtte til en beachvolleyhal":[2]

"Farum Kommune har i forsøget på at opnå en rolle som sportsmekka utrolig fart på. For meget, mener kritikerne. Men det kan også gå for stærkt, selv for den driftige borgmester Peter Brixtofte. For Danmarks beachvolley-elite flytter ikke som ventet til den nordsjællandske kommune i slutningen 2000. »Vi har udskudt projektet, vi kunne simpelthen ikke nå det. I øvrigt synes jeg heller ikke, at Team Danmark har villet give den støtte, som vi troede,« siger Peter Brixtofte fra Barcelona, hvor han i øjeblikket er nede for at følge 1. divisionsholdet, som er på træningsophold i Spanien. Borgmesteren fastslår, at han udover Team Danmark-støtte til nogle af de løbende udgifter også regnede med støtte til selve byggeriet til en pris omkring fire millioner kroner af den særlige beachvolley-hal, der skulle stå klar til efteråret - ved siden af den multihal, hvor Danish Open i badminton skal afvikles, og fusions-håndboldklubben Ajax Farum skal spille sine hjemme-kampe i fremtiden.

[1] 283-87,b135
[2] 257-11,b153

> Team Danmark-direktør Preben Kragelund understreger, at det fra hans side hele tiden har stået klart, at Farum ikke ville få støtte til anlægsudgifterne, hvilket han også blev citeret for i Berlingske Tidende i november. »Men vi ville gerne støtte med 200-300.000 kr. til udstyr, men ikke til byggeriet. Men jeg tror, at Peter Brixtofte fra starten troede, at vi ville være med til det. Men det gør vi aldrig, og det fandt han også ud af,« siger Preben Kragelund. Han regner dog med, at parterne efter sommerferien igen skal snakke sammen om projektet, som ingen tilsyneladende ønsker helt dødt. Peter Brixtofte afviser da også, at misforståelsen har betydning for, om hallen bliver bygget. »Der er overhovedet ingen bad feelings. Men nu tager vi en sportsgren ad gangen. Næste gang tager vi fat i basketball,« siger Peter Brixtofte."

Af et kortfattet håndskrevet referat dateret den 27. juli 2000 fremgår det, at der denne dag blev afholdt et møde, hvori deltog Susanne Hedegård og Ejvind Næsborg fra Team Danmark, Peter Brixtofte og yderligere en person, der ikke umiddelbart kan identificeres.[1] Idrætsgrenene svømning, badminton, kampidræt, squash og tennis nævnes. Der blev ifølge referatet aftalt nyt møde 15. august.

Stefan Krüeger blev pr. 1. august 2000 ansat i kommunen som udviklingschef inden for idræt. Det hedder i ansættelseskontrakten af 7. august 2000 bl.a.:[2]

> "**§ 3 Arbejds- og ansvarsområde**
>
> **3.1** Stefan Krüeger skal bistå og rådgive Farum Kommune i sportslige, økonomiske og juridiske spørgsmål i forbindelse med kommunens udvikling som Danmarks førende idrætskommune.
>
> **3.2** Stefan Krüegers arbejds- og ansvarsområde fremgår af vedhæftede bilag til aftalen.
>
> **3.3** Stefan Krüeger er understillet og rapporterer direkte til Farum Kommunes Borgmester."

Efter det nævnte bilag til kontrakten var som punkt 1 og 2 under arbejds- og ansvarsområder anført:[3]

---

[1] 283-87,b74
[2] 283-87,b60
[3] 283-87,b62-63. Bilaget er medtaget i sin helhed i beretningens bilag 3. Bemærk herunder, at Stefan Krüeger havde direkte referat til borgmesteren efter kontraktens § 3.3 og efter bilagets punkt 6 "Nye projekter" skulle samarbejde bl.a. med formanden i Farum Boldklub A/S, jf. i øvrigt kapitel 5.6. om habilitet.

”**1. Team Danmark**
Opgaver:
Bistå og rådgive ved forhandlinger med Team Danmark.

Samarbejder bl.a. med:
Idrætsforeninger i Farum Kommune
Skoleledelse i Farum Kommune.

Formål:
Team Danmark aktiviteter til Farum Kommune.

2. DIF og DGI
Opgaver:
Bistå og rådgive ved forhandlinger med DIF og DGl samt deres special-idræts-forbund.

Samarbejder bl.a. med:
Idrætsforeninger i Farum Kommune.
Ansvarlige for Farum Hallen og Farum Park.

Formål:
DIF og DGl aktiviteter samt stævner til Farum Kommune.
Team Danmark aktiviteter til Farum Kommune.”

Det fremgår i øvrigt af et efterfølgende (og muligvis aldrig effektueret) tillæg til aftalen dateret den 7. februar 2001,[1] at det skulle tilstræbes, at en del af Stefan Krüegers løn blev betalt af Team Danmark. Begrundelsen herfor var, at Susanne Hedegård angiveligt havde udtrykt ønske om, at Stefan Krüeger blev tilknyttet Team Danmark som koordinator i Farum Kommune,[2] en funktion der dog senere blev tildelt Per Benjaminsen, hvis løn også delvist blev refunderet af Team Danmark.[3]

Farum Kommune indgik i efteråret 2000 med Team Danmark en ”Samarbejdsaftale om drift af Elitecentret/træningscentret for svømning i Farum”. Aftalen er dateret 23. oktober 2000 og underskrevet af Peter Brixtofte[4]. Den havde virkning fra 1. oktober 2000. Aftalen omfattede vederlagsfri benyttelse af faciliteter i Farum Svømmehal og Farum Park, men med nærmere

[1] 283-87,b55-56
[2] 283-87,b58
[3] Jf. 470-39,b51-52. Dette er den uunderskrevne ”konsulentaftale”, fundet i Kommunernes Landsforenings sag om ”Ansættelsesforhold for idrætsambassadører”, hvorimod den ikke findes i Per Benjaminsens personalesag, trods det at det vides, at han kom til at varetage denne koordinator-funktion.
[4] Det fundne eksemplar af kontrakten er ikke underskrevet af Team Danmark eller Dansk Svømme & Livredningsforbund.

afgrænsning af de økonomiske forhold vedrørende driften, herunder om refusion af udgifter til konsulentbistand. Aftalen kunne fra begge sider opsiges med 1 års varsel. Om de fysiske rammer hedder det i bilag 1 til aftalen bl.a.:[1]

> "Fysiske faciliteter (jf. §4)
>
> De fysiske faciliteter der er til rådighed vederlagsfrit for TEAM DANMARK til brug for Dansk Svømme & Livrednings Forbund til elitetræning inden for svømning, er beliggende i og omkring Farum Svømmehal og Farum Park.
>
> Faciliteterne er følgende:
>
> - Svømmehal med minimum 6 baner à 50 meter.
> - Svømmehal med minimum 4 baner à 25 meter.
> - Styrketræningsmulighed aftalt mellem TEAM DANMARK og lokalt center.
> - Mødelokale.
> - Lokale til rådgivning, vejledning og bistand (læge, fysioterapeut, massør m.fl.).
> - Kontor for DSLFs sportschef/landstræner.
>
> Overnatnings- og bespisningsmuligheder findes i Farum Park og kan reserveres til godkendt betaling."

Af en artikel i Ekstra Bladet den 27. oktober 2000 under overskriften "En ægte Høyer" fremgår bl.a., at Team Danmarks direktør Preben Kragelund havde fået hvervet med at klippe snoren over ved indvielsen af Farum Arena.[2]

Det fremgår af artikler i pressen, at flytningen gav anledning til visse problemer i overgangsfasen. Således skrev Ekstra Bladet den 25. november 2000 "På dybt vand" med underrubrik "Henrik Olsen, næstformand i Ishøj Kommunes kulturudvalg, er fortørnet over, at svømmeforbundet opsiger aftale og derefter beder om timer samme sted". Artiklen blev fulgt op dagen efter under overskriften "Dårligt hjemmearbejde".[3] To dage senere, den 28. november 2000, skrev avisen under overskriften "Team Danmark fortryder flytteræs":[4]

> "Team Danmark skulle aldrig have givet grønt lys til i en ruf at flytte elitesvømmernes træningscenter fra Ishøj til Farum. Det erkender svømmernes Team Danmark-konsulent Birger Kyhl, som i går greb fat i svømmechef Jens Glavind for at få en forklaring på, hvorfor Glavind mener, han har ret til

[1] 256-29,b128 Aftalen har i øvrigt lighedstræk med den senere tillægsaftale af 13. juni 2001 beskrevet nedenfor.
[2] 257-11,b437
[3] 257-11,b468-469
[4] 257-11,b472

> træningstimer i både Ishøj og Farum, selv om Ishøj har fået sin opsigelse på skrift i et brev signeret af Team Danmark-direktør Preben Kragelund. - Jeg har ringet til Jens Glavind, der påstår, at han ikke kender ordlyden af det brev, vi sendte til Ishøj Kommune. Man kan selvfølgelig diskutere, om vi skulle have sendt en kopi af brevet til DSLF (svømmeforbundet, red.), men vi mener ikke, der kunne være tvivl om, at var vi færdige i Ishøj, så var vi færdige i Ishøj, siger Birger Kyhl. Han ærgrer sig over, at Team Danmark gik med til at smække døren til Ishøj i en fart. - Resultatet er, at der 'hænger' nogle svømmere - tre styk - i Ishøj, og det er jo ikke Team Danmarks idé, at den aktive skal komme i klemme. Det er lige det modsatte, men problemet har åbenbart været, at Farum Kommune har lovet guld og grønne skove, og da det så kom til stykket, så manglede der lidt - både af guldet og de grønne skove. - Nu må Farum imidlertid finde de timer, svømmerne mangler, og så må andre flytte. Det er ærgerligt, at det skulle blive sådan, men tingene er desværre gået for hurtigt, og det er altså ikke den måde, vi plejer at flytte et center på, siger Birger Kyhl, men fastslår, at flytningen står ved magt, og at Farum må i gang med at finde ekstra træningstimer til de beklemte svømmere."

I hvert fald i slutningen af 2000 synes planerne om at samle Team Danmarks elitearbejde i færre større enheder at være blevet meldt ud til offentligheden, idet det f. eks. af en artikel i Jyllands-Posten den 23. december 2000 under overskriften "Dansk Idræt: Eliten samles i landsbyer" med underrubrik "Århus, Farum og Brøndby skal fremover huse de bedste danske idrætsudøvere" fremgik:[1]

> "Eliten i dansk idræt skal fremover samles i Århus, Farum og Brøndby. Team Danmark lukker en lang række af de nuværende elitecentre rundt om i landet og flytter i stedet aktiviteterne til tre nye Elitelandsbyer. Eliteorganisationen har udpeget Århus og de to storkøbenhavnske kommuner som eliteidrættens kommende metropoler. Byerne besidder de fornødne faciliteter til at skabe det elitemiljø, der skal være med til at udvikle den hjemlige elite. Elitelandsbyerne skal ikke kun være et sted, hvor atleterne dagligt træner og bor sammen med udøvere inden for andre idrætsgrene. De aktive vil få endnu bedre muligheder for dagligt at få bistand af læger, fysioterapeuter, psykologer og ernæringsvejledere samt uddanne sig eller arbejde sideløbende med karrieren.
>
> "Landsbyerne bliver for den absolutte elite, der behøver daglig træning i et elitecenter. Vi kan ikke give dem optimale betingelser 20 forskellige steder i landet. Derfor ønsker vi at samle dem få steder, hvor alle de facetter - en aktiv kræver - står til rådighed inden for en rimelig geografisk afstand," forklarer Susanne Hedegaard Andersen, chefkonsulent i Team Danmark. Når valget falder på Århus, Farum og Brøndby, er det på baggrund af, at de nødvendige faciliteter allerede er til stede eller er på vej, og derfor er det Team Danmarks plan inden for det næste år at samle så stor en del af eliten som muligt de tre steder. Den nyudbyggede Århus Idrætspark kommer bl.a. til at rumme atletik, sportsdans og

[1] 257-11,b499-500

billard. Der bliver dog også plads til badminton, selv om Idrættens Hus i Brøndby - som hidtil - skal være den primære ramme om badminton-elitens daglige træning. Endelig er Århus også hjemby for skydning og kan blive det for bueskydning.

Sund fornuft
"I en så stor idrætsgren som badminton med så mange spillere på internationalt plan kan der være sund fornuft i at have mere end et sted, hvor de kan udvikle sig. De allerbedste spillere skal dog kun være ét sted, og det bliver i Brøndby," siger Susanne Hedegaard Andersen. De bedste svømmere er allerede flyttet til Farum, og om et halvt år følger også tennis. Desuden er det planen at flytte eliteaktiviteterne inden for judo, orienteringsløb og triathlon til borgmester Peter Brixtoftes nye sportsmekka.
…

Team Danmark har netop opsagt aftalen med K.B. og Frederiksberg Kommune om det nuværende elitecenter i tennis, der efter planen flytter til Farum 1. august. "Det er urealistisk at tro, at vi kan få ret mange andre idrætsgrene koblet på de samme lokaliteter. Derfor kan det ikke lade sig gøre at skabe et elitemiljø, hvis man kun har to spillere, der træner dagligt på højt internationalt niveau," vurderer chefkonsulenten. Susanne Hedegaard Andersen understreger, at den nye strategi skal sikre de aktive mulighed for at få hverdagen til at hænge bedre sammen. Hun nævner den danske OL-deltager i taekwondo, Hanne H. Poulsen, som eksempel. "Hanne overvejer at stoppe, fordi hun ikke kan få hverdagen til at hænge sammen. Hun bor ét sted og træner et andet. Kostvejlederen bor et tredje sted og idrætspsykologen et helt fjerde samtidig med, at hun ikke har kvalificeret træning dagligt."
…

Ikke råd til at vente
Etableringen af de tre elitelandsbyer kan ikke gå stærkt nok, mener Susanne Hedegaard Andersen. Det haster. "Vi har ikke råd til at vente længere. Skal vi omsætte dansk idræts nuværende potentiale til medaljer i forbindelse med OL i Athen om fire år, så skal vi være klar. Derfor pisker vi os selv med skorpioner for at geare os internt til at kunne løfte denne opgave sammen med specialforbundene.""

Under straffesagen mod Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen forklarede Preben Kragelund som vidne,[1]

"at han fra l982 til 2004 har været direktør i den selvejende institution Team Danmark, som varetager planlægning af eliteidræt i Danmark. Fra slutningen af 1990'erne og særlig efter de olympiske lege i Sidney i 2000 ønskede Team Danmark at koncentrere sit arbejde i nogle enkelte områder i stedet for fortsat at være spredt over hele riget. Man havde allerede samarbejde med Århus og

[1] Hillerød Rets dom af 10. april 2007 side 120. Dommen er medtaget som beretningens bilag 9.1.

Brøndbyerne, men ønskede derudover et tredie sted, helst i Nordsjælland. Vidnet mødte ved en lejlighed tilfældigt Peter Brixtofte, og under samtalen mellem dem talte begge om, at Farum kunne blive den tredje såkaldte elitelandsby. Vidnet tiltræder, at disse indledende drøftelser fandt sted inden en artikel i BT 18. februar 2001 herom. I forhandlingerne deltog fra Team Danmarks side vidnet og sportschef Susanne Hedegaard, fra Farum kommune Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen. Da man først kom i gang med de praktiske drøftelser, deltog fra Farums side i vidt omfang Stefan Krüeger og i mindre omfang Per Benjaminsen, men skulle der indgås aftale eller træffes væsentlige beslutninger var det fortsat Peter Brixtofte og/eller Leif Frimand Jensen. Efter udvælgelsen af de relevante idrætsgrene til placering i Farum snarere end i en af de to andre byer, trådte nærhedsprincippet i virksomhed, dvs. at man tilstræbte anbringelse af administrationsfaciliteter af disse sportsgrene i vedkommende elitelandsby og nær træningsfaciliteterne for denne sportsgren. Da en avisartikel 31. marts 2001 i Jyllands-Posten fremkom, var man langt henne i drøftelserne, bl.a. om bygning af et tennisanlæg, idet tennis var en af de udpegede sportsgrene som skulle flyttes til Farum. Samarbejdsaftalen om etablering af elitelandsby i Farum blev indgået den 13. juni 2001, og vidnet vedstår sine særdeles tilfredse bemærkninger i Ekstra Bladet dagen efter. Han betegner det skete som en solstrålehistorie og som Team Danmark fik det ønskede på et fad foran dem. Det indgik i alle aftaler om elitelandsby, at vedkommende kommune forpligtede sig til at stille faciliteter til rådighed for de pågældende sportsgrene med eller uden betaling, hvilket afgjordes konkret. Endvidere kunne man aftale, hvornår Team Danmark skulle have rådighed over faciliteterne, typisk ved at man reserverede den tid, hvor der ikke var mange brugere fra det lokale samfund, f.eks. om formiddagen. Forespurgt om, hvad kommunen fik ud af aftalen, svarede vidnet, at eliteidræt er ansigtet udadtil for en by, og at det er almindelig antaget, at det har en positiv virkning for en by at blive eksponeret som hjemsted for eliteidræt, også selv om vidnet ikke selv kender videnskabelige undersøgelser herom. Vidnet er klar over, at der også eksisterer såkaldte Team Danmark gymnasier, og man har en aftale med Undervisningsministeriet om, at gymnasierne har pligt til at oprettet klasser med særligt råderum for sporten, når der fremkommer ønsker herom. På et eller andet tidspunkt, uden at vidnet rigtigt husker hvornår eller hvordan, er Marie Kruses skole i Farum blev inddraget heri."

Som anført i forklaringen indgik Farum Kommune og Team Danmark den 13. juni 2001 aftale om etablering og drift af en elitelandsby med ikrafttræden den 1. august 2001. Aftalegrundlaget bestod af en overordnet samarbejdsaftale benævnt "Samarbejdsaftale for etablering og drift af Elitelandsby i Farum Kommune" samt delaftaler.[1] Det hedder i den overordnede samarbejdsaftale bl.a.:[2]

"Aftalens parter

[1] 69-12,f1-6
[2] 69-12,f2,b1-4

§1

Denne samarbejdsaftale er indgået mellem Farum Kommune og TEAM DANMARK (Institutionen til Fremme af Dansk Elitesport). Aftalen vedrører de forbund/unioner, der er nævnt i bilag 1.

§2

Aftalen omfatter mulighed for etablering og drift af en Elitelandsby for de vedhæftede specialforbunds elite-, trænings- og kraftcentre. Aftalen fastlægger endvidere de rammer for det samarbejde, Farum Kommune og TEAM DANMARK indgår ved anvendelse af de uden- og indendørsanlæg, kollegieværelser, kollegielejligheder og øvrige lokaler, som ejes/lejes og/eller administreres af Farum Kommune. Aftalen træder i kraft den 1. august 2001.

Formål og anvendelse

§3

Formålet med indgåelse af denne aftale er at tilbyde elitesportsfolk på internationalt niveau trænings-, service- og bofaciliteter af høj kvalitet.

Elitelandsbyens faciliteter

§4

De fysiske sports-, service-, kollegie- og kontorfaciliteter, som Farum Kommune stiller til rådighed for specialforbundene og TEAM DANMARK i henhold til denne aftale, er defineret i tillæggene til denne samarbejdsaftale.
…

Tids- og økonomiske rammer for benyttelse af Elitelandsbyen

§6

Farum Kommune stiller de kommunalt ejede og lejede uden- og indendørs sportsfaciliteter til rådighed for de forbund og unioner, der er omfattet af denne aftale. Farum Kommune har ansvaret for, at disse sportsfaciliteter altid er anvendelige på et elitært niveau.

De samlede økonomiske rammer for de sportsfaciliteter, Farum Kommune stiller til rådighed for de forbund og unioner, der er tilknyttet Elitelandsbyen, aftales særskilt mellem TEAM DANMARK og Farum Kommune.[1]

Forbund og unioner, der ønsker deres eliteadministration lagt i eller ved Elitelandsbyen, aftaler selv rammerne for denne etablering med TEAM DANMARK.

[1] Jf. herunder tillægsaftale fra oktober 2003 beskrevet nedenfor.

…

Elitelandsbyens driftsmæssige forhold

§8

Materiel, som TEAM DANMARK har indkøbt og placeret i og omkring Elitelandsbyen, kan efter aftale med Farum Kommune vederlagsfrit benyttes af lokale elitesportsfolk, i det omfang materiellet og faciliteterne ikke benyttes af Elitelandsbyens sportsfolk.

Anvendelsen sker uden ansvar for TEAM DANMARK, hvilket Farum Kommune skal meddele brugerne, inden anvendelsen finder sted.

§9

TEAM DANMARK aflønner og forsikrer de trænere, instruktører og øvrige service- personale, som er ansat af TEAM DANMARK til at arbejde med de elitesportsfolk, som er tilknyttet Elitelandsbyen.

TEAM DANMARK kan efter nærmere aftale i hvert enkelt tilfælde refundere lønudgifter til f.eks. servicepersoner ansat af andre arbejdsgivere, i det omfang disse beskæftiger sig med elitesportsarbejde i Elitelandsbyen. …
…

Opsigelse

§13

Denne aftale, som er gældende til den 31. juli 2011, kan af Farum Kommune og TEAM DANMARK alene opsiges skriftligt med 2 års varsel til udgangen af et kalenderår.

Ved aftalens ophør er TEAM DANMARK berettiget til at medtage det udstyr, som TEAM DANMARK har placeret i Elitelandsbyen inden for de seneste 3 år.
…"[1]

Det fremgår af aftalens bilag 1, at nedenstående specialforbund var omfattet på tidspunktet for aftaleindgåelsen:[2]

"Specialforbund i Elitelandsbyen

- Dansk Judo- og Ju-Jitsu Union.
- Dansk Karate Forbund.
- Dansk Orienterings-Forbund.
- Dansk Svømme & Livrednings Forbund.
- Dansk Taekwondo Forbund.
- Dansk Tennis Forbund.

[1] Underskrevet af Peter Brixtofte og Preben Kragelund.
[2] 69-12,f1,b5

• Dansk Triathlon Forbund.

Dette bilag kan suppleres med tilladelse til andre specialforbund på et hvilket som helst tidspunkt, såfremt Farum Kommune og TEAM DANMARK er enige herom.

Etablering og gennemførelse af talentudviklingsaktiviteter kan ligeledes finde sted, såfremt aftalens parter er enige herom."

Som tillæg til samarbejdsaftalen foreligger aftaler af samme dato vedrørende judo- og ju-jitsufaciliteter tiltrådt af Dansk Judo- og Ju-jitsu Union[1], taekwondo- og karatefaciliteter tiltrådt af Dansk Taekwondo Forbund og Dansk Karate Forbund[2], orienteringsfaciliteter tiltrådt af Dansk Orienterings-Forbund[3], svømmefaciliteter tiltrådt af Dansk Svømme & Livrednings Forbund[4], triathlon-faciliteter tiltrådt af Dansk Triathlon Forbund[5] samt aftale af 1. november 2001 om tennisfaciliteter med tiltræden af Dansk Tennis Forbund[6]. Her ud over foreligger - som omtalt nedenfor - tillægsaftale indgået i efteråret 2003[7] samt lejekontrakter vedrørende ejendommene Ryttergårdsvej 118,[8] Slangerupvej 2[9] og gymnastiksal, bygning nr. 40, på Farum Kaserne.[10]

De i 2001 indgåede tillægsaftaler til samarbejdsaftalen om elitelandsbyen[11] er i hovedtræk opbygget over et enslydende paradigme, hvoraf bl.a. fremgår, at en række faciliteter specifikt knyttet til de enkelte sportsgrene stilles til rådighed, f.eks. svømmehal til svømmere og triatleter[12] samt tennisbaner mv. til tennisspillere. Til udøvere af kampsportsgrenene taekwondo, karate, ju-jitsu og judo omtales et kampsportscenter,[13] der ikke var etableret på aftaletidspunktet. Herudover omtales for alle sportsgrene adgang til Farum Park, Idrætskollegiet

[1] 69-12,f1,b18
[2] 69-12,f1,b12
[3] 69-12,f1,b16
[4] 69-12,f1,b8
[5] 69-12,f1,b10
[6] 69-12,f1,b14 (underskrevet eksemplar).
[7] 69-12,f4.
[8] 69-12,f3.
[9] 69-12,f5
[10] 69-12,f6
[11] 69-12,f1
[12] Til triathlon var også omtalt fx omklædningsrum ved sø og cykelværksted.
[13] Bl.a. omtalt på 69-12,f2,b12.

samt Sportellet ved Farum Park.[1] Som eksempel gengives her tillægsaftalen af 13. juni 2001 om svømning:[2]

"**<u>Elitelandsbyens svømmefaciliteter - tillæg til samarbejdsaftale</u>**

De sports-, service- og kollegiefaciliteter som Farum Kommune stiller til rådighed for ***Dansk Svømme & Livrednings Forbund*** er:
Farum Svømmehal
Farum Park
Idrætskollegiet
Sportellet ved Farum Park

De sportsfaciliteter, der stilles vederlagsfrit til rådighed for DSLFs elitesportsfolk, er følgende:

- Svømmehal med minimum 6 baner à 50 meter.
- Svømmehal med minimum 4 baner à 25 meter.
- Styrketræningsmuligheder etableret i samarbejde mellem Farum Kommune og TEAM DANMARK.
- Mødelokale.

De servicefaciliteter, der stilles vederlagsfrit til rådighed for DSLFs elitesportsfolk, er følgende:

- Læge, fysioterapeut & massør.
- Psykolog, diætist & uddannelsesvejleder.

De kontor-, kollegie- og overnatningsmuligheder, der mod aftalt betaling stilles til rådighed for DSLFs eliteadministration og elitesportsfolk, er følgende:

- Kontor for sportschef, lands- og centertrænere m.fl.
- Kollegieværelser og lejligheder efter godkendelse af TEAM DANMARK.
- Overnatningsmuligheder til periodevise samlinger.
- Daglige bespisningsmuligheder.

De faciliteter og rekvisitter, som Farum Kommune stiller til rådighed, skal benyttes på hensigtsmæssig og forsvarlig måde, og det er DSLFs eliteansvarlige, der sørger for, at rekvisitter og faciliteter afleveres i den stand, som de blev modtaget i.

DSLFs brug af ovennævnte faciliteter finder sted efter ansøgning til og godkendelse af styregruppen. …

<u>Forsikringsspørgsmål</u>
…

[1] Herved menes formentlig de til Farum Park tilknyttede hotelfaciliteter.
[2] 69-12,f2,b8

Uoverensstemmelser
…"

Peter Brixtofte har som tiltalt forklaret:[1]

> "Tiltalte underskrev aftalen af 13. juni 2001 med Team Danmark om etablering og drift af en elitelandsby i Farum samt de mange bilag til denne aftale, hvilke bilag først og fremmest opregner de særlige faciliteter mv. for de forbund, som for ventedes at flytte til Farum. Generelt nævntes kollegieværelser som en del af Farum kommunes ydelser, hvormed mentes de nye ungdomsboliger. Endvidere omtaltes et såkaldt Sportel, som da vist nok var det samme som Farum Kursus- og Konferencecenter, men som også kan henvise til et byggeri ved Paltholmvej. Tiltalte henviste til det store generelle behov for ungdomsboliger, ikke blot i forbindelse med idrætsområdet, men for overhovedet at holde på de unge mennesker i Farum."

Preben Kragelund har om kommunens forpligtelser forklaret:[2]

> "Forespurgt om hvorvidt Team Danmark kunne forvente at en kommune ville stille faciliteter til rådighed, forklarede vidnet, at den daværende kulturminister Mimi Stilling Jacobsen ved Team Danmark-lovens vedtagelse i Folketinget den 13. december 1984 som svar på et spørgsmål herom havde sagt, at det forventedes, at kommunerne stillede faciliteterne gratis til rådighed for Team Danmark. Den brede idræt træner mest om aftenen. Eliteidræt kunne til træning så udnytte de ledige tider på dagen - typisk i dagtimerne."

I forvaltningens notat af 12. juni 2001, dvs. samme dato som byrådsmødet beskrevet nedenfor, opregnes udestående punkter:[3]

> "**NOTAT VEDR. TEAM DANMARK-AFTALE**
>
> I anledning af aftalen som skal indgås mellem Team Danmark og Farum Kommune er vi enige om det meste, men har følgende udestående punkter som skal drøftes på frokostmødet:
>
> **Størrelse af leje for kontorlokaler i "Team Danmark" bygningen**
> - Lejen skal inkl. lokale, depoter, møbler, el, vand, varme, rengøring etc.
>
> **Leje for det nye Kampsportscenter (inkl. styrketræningsfaciliteter)**

[1] Hillerød Rets dom af 10. april 2007 side 208. Dommen er medtaget i beretningens bilag 9.1.
[2] 316-90,b2-3
[3] 256-29,b247. Det fremgår ikke af selve notatet, hvem der har modtaget det. I advokatundersøgelsen omtales notatet således: "Den 12. juni 2001 - dagen inden samarbejdsaftalen blev underskrevet - fremsendte Stefan Krueger og Per Benjaminsen et notat vedr. Team Danmark aftalen bl.a. til forhenværende Borgmester Peter Brixtofte, bilag 4.8." (110-8,f1,b10, og b30). Frokostmødet er angiveligt med repræsentanter fra Team Danmark.

- Det nye Kampsportscenter (inkl. styrketræningsfaciliteter) vil koste ca. 15-20 mio.
- Vi har fortalt Team Danmark, at den årlige leje vil være på ca. 1. mio.

Koordinator i Farum
- Team Danmark ønsker en koordinator i Farum.
- Vi har foreslået, at de betaler 25-50 % af Per Benjaminsens løn.

Leje for tennistimer i "prime time"
- Da Team Danmark ønsker tennistimer i "prime time" - efter kl. 16 hverdage og weekends - er Farum TK nødt til at blive kompenseret.

Endvidere har Team Danmark og Farum Kommune følgende udstående punkter:

Boliger
- Team Danmark ønsker i første omgang boliger for 10-12 personer (3-4 lejligheder) pt. den 1. august.
- Vi har p.t. ingen boliger. Vi er derfor nødt til at undersøge alt. muligheder, f.eks. lejlighed i Rugmarken eller nogen institution.

Skole
- Marie Kruse skole fik for få tilmeldinger til sin idrætsklasse og derfor skal Team Danmarks aktive gå i en almindelig klasse.
- Team Danmark og Marie Kruse skole skal træffe en aftale om en "fleksibel skoleordning" for de aktive."[1]

Der foreligger i øvrigt flere notater og mødereferater mv. i tiden fra september 2000 frem til byrådsmødet den 12. juni 2001.[2]

Byrådet behandlede den 12. juni 2001 punktet "Indgåelse af samarbejdsaftale med Team Danmark": [3]

"**Sagsfremstilling:**

Der foreligger udkast til samarbejdsaftale mellem Farum Kommune og Team Danmark om etablering af Farum som elitelandsby.

Økonomiudvalget: Udvalget behandler sagen den 12/6-2001 (pkt. 72) og udvalgets indstilling vil foreligge til mødet.

[1] Underskrevet af Stefan Krüeger og Per Benjaminsen.
[2] Dette forløb er også omtalt i advokatundersøgelsen i næste afsnit. Fra advokatundersøgelsen er punkt 4.1 og 4.3-4.7 medtaget i beretningens bilag 3 (110-8,f2,b5-9,29-43).
[3] 353-3,f1,b4 (og 337-3,f1,b129)

Økonomiudvalget behandlede sagen den 12/6-2001 (pkt. 72) og traf følgende beslutning:

Et flertal på 6 medlemmer (V-4, A- 1, C- 1) anbefaler, at borgmesteren bemyndiges til at indgå samarbejdsaftalen med Team Danmark.

Helene Lund (SF) anbefaler, at sagen oversendes til Idræts- og Fritidsudvalget med henblik på faglig vurdering hvad angår anlæggenes kapacitet, herunder konsekvenserne for breddeidrætten og kommunens borgeres adgang til anlæggene.

SF ønsker en skriftlig oversigt over økonomiske konsekvenser for Farum Kommune før stillingtagen til samarbejdsaftalen.

Sabine Kirchmeier-Andersen (A) ønsker, at den endelige aftale sendes til Byrådet til godkendelse.

Beslutning:
Et forslag fra SF om at sende sagen til behandling i Idræts- og Fritidsudvalget blev forkastet med 13 stemmer imod (V-11), Per Edrén (C) og Hans Carl Nielsen (A).

For forslaget stemte SF (4).

Sabine Kirchmeier-Andersen (A) undlod at stemme.

Borgmesteren redegjorde for aftalen og for de bygningsmæssige ændringer og tiltag, der har været indtil nu og de ændringer og tiltag, der vil finde sted i forbindelse med indgåelse af aftalen, herunder udbygningen af tennisanlæg, kampsportcenter og administrationslokaler.

Økonomiudvalget indstilling blev herefter vedtaget med 14 stemmer for (V-11, C-1, A-2).

SF (4) henholdt sig til Helene Lunds mindretalsudtalelse i Økonomiudvalget. Sabine Kirchmeier-Andersen (A) henholdt sig i øvrigt til sine bemærkninger i Økonomiudvalget."

Det fremgår ikke af beslutningsprotokollen, hvilke bilag kommunalbestyrelsen modtog.

Der foreligger udskrift af båndoptagelse af mødet:[1]

"**Peter Brixtofte:**

[1] 353-3,f1,b5-16. Udskriften er i sin helhed medtaget i beretningens bilag 3.

Det sidste punkt er indgåelse af samarbejdsaftale med Team Danmark. Og det har været i økonomiudvalget, som indstiller, at vi tiltræder. Det er sådan, at der har været arbejdet gennem lang tid på at få lavet en samarbejdsaftale. Og det er glædeligt, at Farum bliver den første by i Danmark, som indgår en samarbejdsaftale med Team Danmark og bliver herefter erklæret Team Danmark landsby - og vi har ikke noget imod at blive erklæret landsby, for vi er ikke så stor en kommune. Her ligger en rammeaftale. Formålet er både at gavne eliten i Danmark og eliten lokalt og bredden lokalt. Og det sker ved, at man bygger de faciliteter, som kræves, for at Team Danmark mener, at de kan være her. Men det betyder samtidig, at vi får så mange flere faciliteter, at også bredden får flere timer, og dermed får flere ting - altså faciliteter - til rådighed. Så er der i hovedaftalen her nogle indbyrdes aftaler - noget for noget. Team Danmark betaler alle instruktører og meget andet, som stilles til rådighed, og som også kan stilles til rådighed for os. Ligesom at nogle af de faciliteter som Team Danmark har, også kan stilles til rådighed for kommunens øvrige elitefolk. Og omvendt så har vi så investeret i at bygge det, vi tidligere diskuterede, nemlig vores tennisareal og udvidelse af kampsportscenter. Og derudover er der ikke andet på nuværende tidspunkt end, at på den baggrund vil give den forventede, at man så indenfor de enkelte områder laver nogen udbyggende aftaler om judo og ju-jitsu. Og så er orienteringsløb, altså Dansk orienteringsforbund - altså løb. Og så er der svømmefaciliteter. Og der har vi jo lige været nogle tusinde mennesker samlet for at indvi vores dejlige nyrenoverede svømmehal med 25 meter bassin og 50 meter bassin, hvor vi så også i øvrigt har varmtvandsbassin og terapibassin - alt sammen noget som er til stor glæde for Farums borgere, men også til de elitesvømmere vi har i Danmark, hvor jeg så i øvrigt kan oplyse, at Dansk Svømme- og Livredningsforbund, altså selve forbundet, også flytter til Farum og lejer sig ind i de lokaler, administrationslokaler, som bygges i tilbygningen til tennis-halsudvidelsen. Og dernæst er det indenfor taekwondo og karate. Og det er indenfor tennis, hvor hele elitecentret tennis flytter til Farum: Og for at tage det som eksempel, så er det sådan, at en sådan aftale med Team Danmark er indgået sammen med vores tennisklub - sådan så at tennisklubben har været med til at fordele timerne. Og når man lægger det sammen, betyder det, at der bliver betydelig flere af de der rigtig gode indendørstimer til motionsfolkene i tennis - og det er jo bl.a. fordi, at eliten træner på de tidspunkter, som ikke bruges, hvor vi andre er på andet arbejde. Så det er ikke sikkert, at det bliver det sidste - jeg har også glemt at nævne triatlon - de flytter også til Farum. Og jeg tror ikke, at det bliver det sidste forbund og det sidste elitearbejde, som flytter til Farum. Men for at komme i gang med det, så har vi altså aftalt med Team Danmark ved at lave en rammeaftale - en overordnet rammeaftale - hvor at vi kan få alle de her ting til at hænge sammen. Og der er ikke i dag flere investeringer, vi skal foretage end dem, som er kendte. Og på den baggrund håber jeg - da vi ikke har nogen mavesure her i byrådet - at alle kan tilslutte sig det flotte, at vi får den anerkendelse, at Danmarks Team Danmark vil satse på Farum som det sted, hvor man vil prøve at udvikle vores topfolk indenfor de forskellige idrætsgrene. Det skal jo så lægges oveni, at Håndboldforbundet har valgt Farum Arena som fast hjemmebane for alle herrelandskampe og damerne har valgt Farum Arena på alle hjemmekampe øst for Danmark, idet Århus Arena ikke skal snydes - øst i Danmark - tak skal du have. Jeg skal også hjælpe dig en anden gang. Derudover så ved vi, at en række store

arrangementer er besluttet lagt til Farum. Både indenfor badminton - Danish Open - og indenfor bordtennis - Farum Open. Og at basketballholdet - Great Danes - også har besluttet, at de spiller deres hjemmekampe i Farum Arena. Og hvis vi lægger det hele sammen med, at vi til næste år far europamesterskaberne i damehåndbold - det bliver fordelt mellem Farum Arena og Århus Arena - og vi får europamesterskaberne for U17 i fodbold, hvor alle Danmarks kampe og finalen bliver spillet, så må man sige, at det vi har satset på som en helhed, nemlig at skabe rammerne om nogle rigtig gode forhold for idrætten, at det er lykkedes. Og det afgørende for os har været, som det altid har været, at det både gavner eliten og samtidig gavner bredden. Og det er det, vi har opnået med de aftaler. Derfor håber jeg, at økonomiudvalgets indstilling om, at jeg får lov til at gøre det her færdig på den her baggrund og alt det her materiale, der ligger, at det kan byrådet tilslutte sig. Jeg synes personligt, at det er en stor dag for Farum. Og da vi ikke har nogen mavesure, så går jeg ud fra, at alle glæder sig over, at vi har denne store dag.
Bo Finsen.

Bo Finsen:
Ja, jeg er jo ked af at måtte melde mig blandt de mavesure - det er der jo ligesom lagt op til. Jeg synes nu, at jeg har mærket efter - og den er stor nok - at jeg kan finde noget surhed, men det må jeg så leve med.

Vi har - Helene Lund har anbefalet, at sagen oversendes til Idræts- og fritidsudvalget med henblik på en faglig vurdering hvad angår anlæggenes kapacitet, herunder konsekvenserne for breddeidrætten og kommunens borgeres adgang til anlæggene. Og så ønsker vi en skriftlig oversigt over de økonomiske konsekvenser for Farum Kommune, før stillingtagen til samarbejdsaftalen. Det kan godt være, at det er en lykkelig ting, at vi får det her teamsamarbejde med Team Danmark. Det kan godt være, at det er det. Men på nuværende tidspunkt jeg kan bare sige, at vi aldrig har haft en ordentlig og en dybtgående debat, da hele den idrætssatsning, der er sket i Farum Kommune - den er kommet lidt som en tyv om natten startende med et augustmøde engang, hvor vi startede med at udvide Farum Arena. Og så er det ellers gået slag i slag i slag for at udvide det der. Og der er sket en ekstrem satsning. Og det kan godt være, at det er flot, og det kan godt være, at det er godt for Farums borgere. Jeg føler mig ikke overbevist om, at det hele tiden er til gavn for bredden. Jeg tror til gengæld, at eliten måske kan præge og sørge for, at bredden kommer med. Men rent faktisk ved jeg, at der er nogle problemer allerede på svømmehallens område. Der er nogle problemer med, og jeg kunne godt tænke mig en konsekvensberegning på, der klart viser, at svømmeklubbernes bredde har ligeså meget tid, som de havde, før alt det nye skete her. Den vil jeg meget gerne have. Jeg vil også gerne have at vide, hvad det betyder for basketball. Jeg skal sige til Peter, fordi han altid, har beskyldt mig for ikke at vide, hvad der foregår i idrætsklubberne i Farum, men min datter går til basketball - hun har gjort det længe - og hun har adskillige kampe og træninger, der er blevet aflyst på baggrund af, at man har brugt hallen til noget andet. Det synes jeg ikke umiddelbart er til gavn for den bredde. Det må hun betragtes som værende, selvom hun ikke vejer særlig meget. Så er det ikke til gavn for bredden, når man afviser eller aflyser deres kamptræning. Det er sådan nogle ting, jeg godt

kunne have tænkt mig at vide, før vi nu traf denne beslutning. Og derfor henholder vi os til, at vi gerne vil have den tilbage, sådan at vi får en generel debat. Og vi vil ikke kaldes mavesure på de mange ting, der er sket, fordi nogle af dem er udemærket, men vi kunne godt tænke os, at konsekvens…, før vi tager stilling til det.

Peter Brixtofte:
Skal vi ikke først stemme om, hvorvidt det skal tilbage til udvalget? Hvem stemmer for det?
Det gør SF og Sabine.

Sabine Kirchmeier-Andersen:
Til byrådet eller til udvalget?

Peter Brixtofte:
Til udvalget.

Sabine Kirchmeier-Andersen:
Til udvalget, nå okay.

Peter Brixtofte:
Og hvem stemmer imod? Det gør Hans Carl Nielsen og Konservative og Venstre. Og Sabine undlader?

Sabine Kirchmeier-Andersen:
Ja.

Peter Brixtofte:
Hans Carl Nielsen.

Hans Carl Nielsen:
Bo stiller spørgsmålstegn ved, om den satsning, der foretages nu, også er til gavn for både bredden og eliten. Du nævner et konkret eksempel ved basket, som jeg også har lidt at gøre med. Og det er da klart, at det er ærgerligt, når basket eller andre skal aflyse et træningspas eller en træningsaften, fordi der er et stort arrangement i en hal som Farum Arena. Jeg synes altså, at det er mere interessant at glæde sig over, at en hal som Farum Arena med alle de faciliteter, der er, alle de andre dage bliver sat til rådighed for børn, unge og seniorer til træning og til kamp. Da Farum Arena ikke var der, der kunne de faktisk ikke træne basket i Farum. Arena. Nu har de bygget Farum Arena, og vi har en masse kolossalt store oplevelser derude. Og vi får masser af ros for Farum Arena. Både fra eliteidrætsfolk fra udlandet, fra Danmark. Vi får det fra arrangører af de kampe, der spilles derude. Vi får det også fra masser af breddeidrætsfolkene. Det der med at aflyse en træningsaften, det må vi finde nogle løsninger på. Det er jeg enig med dig i. Men man kan altså ikke insistere på, at de skal løbe rundt og træne (bånd udløber)

(Anden ukendt mand starter på bånd 2).

Jeg tror, hvis omverden hørte vores diskussion, så vil de helt kunne forstå det her. Altså jeg vil godt melde mig til at være den mest skeptiske overfor alle de ideer.... sport her i Farum. Jeg har gennemgået aftalen, og .... Der er da også de mennesker, der både bruger tid på det, følger det eller deltager i det og stræber efter det. Og jeg ser det har et stort element, pædagogisk element,… stræbe efter. Det da flot, de kan vælge mange steder både i erhvervsliv kærlighedslivet alle mulige steder. Altså at man arbejder med den meget målrettede, så jeg synes at det er en enorm anerkendelse, der ligger til os, og vi skal tage imod den. Og den binder os ikke i så frygtelig mange år, hvis det endelig skulle være. Hvis vi skal tænke på den meget negative mavesure måde, så kan man jo opsige den ret hurtigt den aftale. Men jeg synes vi skal vende den lidt om og så sige, at det er vores chance - den tager vi imod.

Peter Brixtofte:
Sabine

Sabine Kirchmeier-Andersen:
Ja, jeg har stillet forslag om, at den endelige aftale sendes til byrådet til godkendelse. Det har jeg gjort, fordi jeg synes, at der er for mange af den slags aftaler, hvor borgmesteren bemyndiges til at forhandle det ene og det andet og det tredje igennem, uden at vi sådan set bagefter - ikke før ved regnskabets time ser, hvad det så endelig er blevet til. Og jeg synes derfor, at det ville være en god ide, at vi fik den her endelige aftale til godkendelse. En af grundene er den, at jeg synes, at borgmesteren tit har fået for lang snor. Den anden er, at da vi skulle gennemlæse aftalen, der vedlå der faktisk ikke det tillæg til samarbejdsaftalen, som var det allermest interessante. I sagen lå der kun selve aftalen. Og det tillæg der specificerede, hvad det så egentlig var, som skulle stilles til rådighed, det var ikke tilgængeligt, hverken da Helene Lund kiggede på det, og da jeg kiggede på det - og jeg sad da endda med Hans Carl også, og der lå kun selve aftalen. Det gør jo altså, at det er temmelig vanskeligt sådan on the fly at kunne se, hvad det er, der rent faktisk er aftalt. Og derfor synes jeg at det ville være en god ide, at byrådet fik den til endelig godkendelse. For det har vitterligt ikke været alle, der har fået mulighed for at sætte sig ordentligt ind i sagen. Men når det så er sagt, så vil jeg da gerne deltage i den jubel om, at det selvfølgeligt er en dejlig ting, at vi kan få nogle gode idrætsfaciliteter herovre i Farum, og at vi kommer ind på en satsning, som ikke er mange forundt. Men jeg vil godt minde om det, jeg læste op før om kommunens ansvar og vores ansvar overfor borgerne. Det er vores ansvar at sikre, at tingene ikke løber løbsk, og derfor er det vigtigt at holde snor i Peter. Så jeg vil gerne foreslå, at vi stemmer om, at forslaget sendes og aftalen sendes til byrådet til godkendelse.

Peter Brixtofte:
Bo.

Bo Finsen:
Jeg kan ikke helt overskue afstemningstemaet nu, men jeg har meget sympati for det, Sabine siger.

Jeg vil lige sige til Hans Carl, som jeg normalt ellers ikke svarer så forfærdelig meget, at der ikke er tale om, at min datter spiller i Farum Arena. Hun spiller i minihallen, som hun altid har gjort, men det er stadigvæk den, der også er optaget. Og jeg kan altså klart her nu - og det er bare tilfældigt, at min datter spiller basketball - men jeg kan bare klart her sige, at der er nogle forringelser for bredden i idrætten, og det er sådan noget, vi gerne vil have indregnet. Jeg har heller ikke sagt, at jeg var mavesur her, og jeg synes det her, er det værste, der nogensinde overgår Farum. Vi har bare i alt beskedenhed sagt, at vi synes, at når nu vi har satset så voldsomt, så vil vi gerne i de allersidste krampetrækninger have lov til lige at hive i nødbremsen og diskutere den helt overordnet om, hvad betyder det for bredden og er det så godt for bredden, som det er blevet påstået hele vej en igennem. Jeg har læst overskrifterne. Jeg vidste godt, at grammofonpladen ville køre om alt, hvor godt det er. Så det synes jeg også er fint nok for mig, at det der bliver sagt er rigtigt. Men er det en grammofonplade, der kører? Er det en besværgelse? Vi ved det ikke. Og der er problemer. Og jeg nævnte også, at der var problemer på svømmeklubbens område. Så der er altså stadigvæk problemer. Så skal jeg lige huske at sige, at Peter sagde, at der ikke vil være nogle økonomiske konsekvenser i det, vi har aftalt. Det vil jeg gerne have slået fast, at vi har dermed ikke vedtaget nogle udvidelser af en eller anden hal - kampsportscentret f.eks. ved at have vedtaget den her aftale. Der er ikke nogle økonomiske konsekvenser forbundet med den her aftale. Det vil sige, at jeg forudsætter, at enhver udvidelse af f.eks. kampsportscenteret eller andet vil blive forelagt byrådet til godkendelse.

Peter Brixtofte:
Jeg nævnte Kampsportscentret som en del af denne her aftale.

Bo Finsen:
Jamen, ikke at den skulle udvides vel?

Peter Brixtofte:
Jo.

Per Edrén:
Lige for at drille Bo, som sagde, at det ikke var så tit, jeg rejste mig op og sagde noget her i byrådet. Og det er såmænd rigtigt nok, fordi jeg har måske i modsætning til Bo ikke samme behov for at sige noget hele tiden. Men derfor vil jeg så også godt sige igen her, der har vi jo et strålende eksempel på, hvordan SF ser begrænsninger i stedet for muligheder. I fokuserer på begrænsninger hele tiden, hvor der måske er andre, der er mere fokuseret på, hvilke muligheder der er. Og det synes jeg, det er en af de ting, når man kommer med et forslag som det her, ser det her, og siger: Prøv lige at tænk på, hvilke muligheder der er for Farum, hvilken fantastisk mulighed der er her for Farum. Sådan siger flertallet, SF de siger: Ja, men vi nok hellere lige tænke en ekstra gang. Vi må hellere lige begrænse os lidt, det er nok farligt det her. Ja, men jeg synes, prøv mentalt at vende jer en lille smule om, og så prøv og tænk på de muligheder i stedet for begrænsninger. Men en ting som ikke har været med i diskussionen her, det er de

beskæftigelsesmæssige konsekvenser af den her slags ting. Det er noget jeg måske tænker på som formand for erhvervs- og arbejdsmarkedsudvalget. Det er, prøv og tænk på hvilke beskæftigelsesmæssige konsekvenser alt den her erhvervsmæssige - idrætserhvervsmæssige - aktivitet, som foregår her i Farum medfører. Det er jo flere hundrede arbejdspladser, som kommer til byen. Skal vi bare uden videre sige: Det gider vi ikke her. Næ, prøv og tænk, prøv og kig på de kontrakter her. Se på hvor mange mennesker, der kommer til at arbejde i Farum. Prøv og se hvilken dynamik, hvilken erhvervsaktivitet, som det også medfører. Det synes jeg også - hvis man ellers prøver at tænke i muligheder - at man skal gøre sig de overvejelser med. Og så synes jeg i øvrigt, at det var næsten på grænsen af det uforskammede Sabine og sige, at Peter skal holdes i kort snor. Det synes jeg faktisk - det kan man ikke være bekendt at sige. Jeg synes ikke, at man kan sige, at borgmesteren er uansvarlig og skal holdes i kort snor. Det synes jeg - det kan man ikke være bekendt at sige.

Peter Brixtofte:
Hans Carl og så Sabine. Jeg bliver nødt til at tage rækkefølgen.

Hans Carl Nielsen:
I lørdags var jeg til landskamp. Herrehåndboldholdet spillede i Farum Arena, og det er faktisk ret fantastisk, at kvalifikationskampen til europamesterskabet spilles her i Farum. Jeg fik at vide bagefter af nogen, der havde set transmissionen i fjernsynet, som var blevet transmitteret direkte i TV2, at Farum var blevet nævnt næsten uafbrudt og rosende og alt muligt andet for den meget gode arena, vi har bygget derude. Det er jo en fantastisk omtale kommunen får. Tænk på, hvad det trækker til kommunen, at vi har de faciliteter, de arrangementer vi har. Jeg mødte en række borgmestre ude til arrangementet i Farum Arena, fordi der var faktisk en række borgmestre fra Vestjylland, som var kommet til Farum. Kommune-foreningen derovre med borgmesteren i spidsen var kommet til Farum for at se, hvad det er, der foregår. Jeg talte både med min partifælle - borgmesteren i Holstebro. Jeg talte med en venstre borgmester. Jeg talte med andre borgmestre. Og de var dybt imponerede af det, vi præsterer i Farum. Og det synes jeg bare, vi måske kunne dele i fællesskab - også på tværs af partierne - med stoltheden over det, vi præsterer, og som andre kommer hertil for at se og er imponerede over på tværs af alle partiskel. To dage før jeg mødte disse borgmestre af forskellig partifarve ved Farum Arena, der havde vi siddet sammen med Svendborgs kulturudvalg. Jeg minder om, at Svendborg har socialdemokratisk borgmester, de har en venstremand som formand for kulturudvalget. Det er så omvendt her. Men det viser bare, at der også er andre, der kan finde ud af at samarbejde på tværs af partierne. Jeg havde SF'eren til bords - var jeg lige ved at sige - SF's medlem af kulturudvalget, og vi fik en god lang og dybsindig snak om, hvad der skal til, for at sådan noget som det her skal ske. Han var dybt misundelig. Han ville ønske, at sådan noget kunne ske, men han synes at den socialdemokratiske borgmester i Svendborg var svær at trække op til sådan noget som det her. Det siger jeg ikke med nogen beklagelse, fordi jeg kunne nævne masser af andre borgmestre, der ville være lige så svære at trække op. Og masser af byråd hvor det ville være meget svært at finde et flertal, der turde satse, sådan som vi tør satse her. Men det tør vi altså, og vi får masser ud af det. Bl.a. en masse ros - og også nogen

misundelse fra dem, som kommer og ser det. Helt på tværs af partiskel. Landsbyen fra Team Danmark sammen med Århus og Brøndby - det er da et scoop for en by af Farums størrelse. Det er da fantastisk. Og det bliver vi altså kun, fordi vi har faciliteterne, skaffer faciliteterne, og fordi vi tror på, at vi også fortsætter den satsning. Og det synes jeg er meget vigtigt at holde fast i. Den skal vi fortsætte. For den har vi masser ud af - ikke bare os der sidder her - men først og fremmest Farums borgere.

Peter Brixtofte:
Først Sabine, og så Bo.

Sabine Kirchmeier-Andersen:
Ja, jeg håber ikke, at det blev opfattet som uforskammet - det var såmænd ikke meningen. Det var sådan set blot et forsøg på, at når jeg sagde, at Peter skulle holdes i snor, det var sådan et forsøg på at sige, at i al den her jubel skal man altså ikke glemme, at vores økonomi også skal holde til det, og at vi har et ansvar overfor kommunen generelt i det hele taget. Her står der i de her aftaler bl.a., at man skal stille visse faciliteter vederlagsfrit til rådighed. Og det er jo fint nok, at vi får en virksomhed til byen eller en aktivitet til byen, som skaber arbejdspladser osv. Men det er jo normalt ikke sådan - heller ikke når en virksomhed f.eks. bygger et eller andet sted, hvis det havde været en it-virksomhed - at man stillede produktionsmidlerne gratis til rådighed for den enkelte. Og det synes jeg bare, at det skal man holde lidt øje med, og det er sådan set bare det, der ligger i det. Vi har - været med mange gange til at vedtage nogle ting, hvor der ikke har været nogen økonomiske beregninger på. Og jeg mener bare sidste gang - og det var om Billen - der var ikke nogen økonomiske beregninger på bordet, og det har der ikke været flere gange. Og jeg er enormt glad for, vi har vedtaget, at vi skal kigge på beregningerne, men det var jo ikke muligt på sidste byrådsmøde at få udsat beslutningen, således at man kunne have det økonomiske grundlag, før man traf beslutningen. Og det er sådan set bare det, jeg gerne vil have, at vi hver gang vi laver sådan nogle ting, og vi træffer sådanne beslutninger, rent faktisk har taget konsekvenserne på bordet, sådan så vi har den en reelle afgørelse i stedet for at udskrive en blanco check.

Peter Brixtofte:
Det var Bo.

Bo Finsen:
Jeg har ikke flere bemærkninger, men skal bare i al beskedenhed både bemærke og sige, at... det vi gerne vil, det er, at vi gerne vil have en gennemgang og drøftelse. Og vi har ikke sagt, at vi var mavesure. Vi vil gerne have den tilbage i udvalget, så vi kan få en ordentlig gennemgang af tingene omkring alt det her med eliteidræt, og det er i al beskedenhed det vi har sagt, og det vil man også kunne læse af udskriften. Så det skal jeg ikke bruge mere tid på. Så vil jeg godt lige sige til Per Edrén, når du siger, at vi skal være positive, og at vi bare skal lade det komme. Vi har ikke lyst til sidde som de tre aber og gøre sådan her, sådan her, og sådan her. Vi har lyst til rent faktisk at tage diskussionerne op, få dem forelagt i udvalgene, få dem gennemdiskuteret, få dem ind i byrådssalen og så rent faktisk

træffe nogle ordentlige konklusioner. Og jeg kan godt sige, jeg vil godt sige til jer helt alvorligt, jeg vil synes, at det er uanstændigt, hvis I vedtager det her, hvis det er rigtigt, som vi hørte før, at Peter rent faktisk siger, at så har vi også vedtaget en udvidelse af kampsportscentret.

Er der nogle af jer, der ved, hvor mange kvadratmeter det skal udvides med? Er der nogle af jer, der ved, hvor meget det vil koste eller noget som helst andet om det kampsportscenter? Har I lyst til virkelig at vedtage der her i form af en samarbejdsaftale omkring Team Danmark? Det kan da ikke være rigtigt. I burde skamme jer, hvis I godtog de økonomiske dispositioner på den måde, og kalde sig et økonomisk ansvarligt parti, som jeg egentlig troede Venstre var, det vil være helt forkert herefter.

Peter Brixtofte:
Helene.

Helene Lund:
Ja for en kort bemærkning, jeg vil mig .... tegn på, at vi er ved at slippe jorden helt med fødderne i sin almene begejstring, hvordan det går. Vi kan jo godt skamrose hinanden halvt ihjel, og der går, og der er meget, der går godt. Men jeg synes noget af det fornuftigste, der er sagt her i dag, det var et citat, som Sabine læste op, fordi det kalder vores mavesurhed. Det er jo i virkeligheden bare et krav om ansvarlighed og gennemskuelighed og moral og etik i den måde, vi forvalter Farum Kommune på, og det er det, det handler om, og ikke så meget andet.
Så er det altså…

Peter Brixtofte:
Altså, og det kommer fra et parti, som har stemt for at købe Rørmosegård for 32½ mio. kr. til boliger, hvorefter de går. ind for, det skal være et land-brug og bliver 2 mio. værd, hvorefter kommunen herefter skal tabe 31 mio. Og det kommer fra sådan et parti, hvor det var sådan, at hvis hele byrådet gjorde som SF, så ville vi blive slæbt for domstolene og få store bøder og ville blive dømt, at vi ikke var værdige til at sidde i byrådet. Men heldigvis, som Helene jo også skrev til … Heldigvis var det jo sådan, at flertallet i byrådet ikke gjorde som SF. For heldigvis var flertallet ansvarligt.

Hans Carl.

Hans Carl Nielsen:
Jeg prøvede at beskrive, at det ikke var så meget mig, men vores forskellige partikolleger på borgmesterposter og andet rundt omkring i landet, der nærmest er ved at slippe jorden, når de kommer her og ser hvad det er, vi præsterer. Det er faktisk det, der er tilfældet. Og så lige til SF og til Bo. Bo det kan da godt være, at det der med og ikke høre og ikke se og ikke tale, men problemet er jo, at når du f.eks. konkret nævner, at din datter og andre måske, der går til baskettræning, de ikke kan komme til at træne i minihallen, fordi der er arrangement i Farum Arena, som ligger beslag på baghallen. Hvorfor kommer der så ikke et forslag fra SF om, hvordan kan vi løse det? Er der behov for derude eller hvad? Hvorfor hele tiden

sidde tilbage og se på, at tingene kommer? Hvorfor ikke komme med nogle konkrete forslag til en satsning på det her område også - ligesom andre kommer med forslag? Var det ikke en mulighed? Ligesom med skøjtebanen.

Peter Brixtofte:
Det kan være at vi skal have en hal til, Bo. En træningshal. Men hvis det viser sig, så er vi andre parate til at se på det (Der bliver snakket i munden på hinanden) Så må jeg bare sige overordnet om økonomien. Alle ved, har fået at vide, at der er 700-800 mio. i kassen. Alle har fået en budgetfremskrivelse, der viser, at ved årets udgang er der 901 mio. Alle ved at når man fremskriver de kommende år, vil man hele tiden have en kassebeholdning i nærheden af en milliard. Med dette serviceniveau og med de gældende skatteprocenter er vi indenfor landets laveste grundskyld. Det er de overordnede økonomiske tal indenfor hvilke, vi bevæger os inklusive de dispositioner, vi foretager i dag. Er det ikke utroligt at skulle høre om en kommune, der har Danmarks suverænt største likviditet, at det ikke kører ansvarligt, og at man er så bekymret? Og det kommer fra dig, Sabine, som repræsenterer et parti, som kørte kommunen så meget i sænk i sin tid, at kommunen blev sat under administration. Du kan tage det helt afslappet, for der bliver aldrig socialdemokratiske tilstande igen her i byen. Er der andre, der vil sige noget?
Det er der ikke - så går vi til afstemningen.

Sabine Kirchmeier-Andersen:
Jeg vil godt have, at der bliver stemt på mit forslag.

Peter Brixtofte:
Det er sådan, at vi stemmer om økonomiudvalgets indstilling. Vi har stemt tidligere om, hvorvidt det skulle sendes til udvalget. Vi kan kun stemme om én indstilling, og vi stemmer om forslaget for økonomiudvalget. Og hvem stemmer for det? Det gør Venstre, og det gør Konservative, og det gør Hans Carl, det gør Socialdemokratiet. Og hvem stemmer imod?
Helene Lund:
Idet vi henholder os til min bemærkning i økonomiudvalget.

Peter Brixtofte:
Og Sabine, vil du da henholde dig til dine bemærkninger fra økonomiudvalget?

Sabine Kirchmeier-Andersen:
Det vil jeg gerne.

Peter Brixtofte:
Godt."

10.3.6.3.2. Opfyldelsen af aftalen

Efter byrådsmødet skrev Sabine Kirchmeier-Andersen den 28. juni 2001 således til Peter Brixtofte vedrørende bl.a. omkostninger ved aftalen:[1]

> "Kære Peter,
>
> af tillægget til det udkast til samarbejdsaftalen som jeg fik forelagt på sidste økonomiudvalgsmøde den 12.06.01, fremgår det at Farum Kommune bl.a. stiller følgende faciliteter til rådighed for Dansk Judo og Ju-Jitsu Union, Dansk Taekwondo Forbund og Dansk Karate Forbund:
>
> - Farum Park
> - Farum Kampsportscenter
> - Idrætskollegiet
> - Sportellet ved Farum Park
>
> Idet jeg går ud fra at den underskrevne aftale som jeg endnu ikke har modtaget i kopi, ikke adskiller sig fra den fremlagte aftale på dette punkt, anmoder jeg om at få oplyst om der er indgået aftaler med de respektive ejere, lejere og fremlejere af faciliteterne om at Kommunen kan stille disse faciliteter til rådighed, og i givet fald på hvilke betingelser det skal ske.
>
> Jeg hæfter mig især ved at Farum Kampsportscenter er en selvejende institution, og at formanden for Kampsportscentrets bestyrelse har oplyst at der ikke p.t. foreligger nogen aftale med Kommunen om at Kampsportscentret kan stilles til rådighed for Team Danmark. Jeg kan ikke forstå hvordan Kommunen uden en sådan aftale kan lade Kampsportscentret indgå i aftalen med Team Danmark.
>
> Endvidere har Farum Kommune fremlejet Farum Park og Sportellet med tilhørende faciliteter til Farum Boldklub A/S. Også her bør der foreligge en aftale om at Kommunen på Boldklubbens vegne kan stille faciliteterne til rådighed for Team Danmark. I henhold til den lejekontrakt der har været fremlagt i byrådet har Farum Boldklub A/S imidlertid fuld råderet over Farum Park.
>
> Idrætskollegiet, som ikke er bygget endnu, kan vel næppe heller af Kommunen stilles til rådighed uden at der foreligger en aftale med den fremtidige ejer.
>
> Især forholdene omkring Farum Kampsportscenter giver anledning til stor bekymring fra min side, idet jeg ved behandlingen af sagen i Byrådet naturligvis er gået ud fra at aftalerne med alle involverede parter er på plads.
>
> Det er ligeledes uklart ud fra den fremlagte aftale inkl. tilhørende bilag og tillæg, hvilke forpligtelser der bliver pålagt Kommunen, når aftalen træder i kraft. Det er f.eks. ikke oplyst hvilke af de omtalte bygninger allerede står til Kommunens

[1] 256-29,b358-359

disposition, og hvilke bygninger der først skal opføres eller ombygges for at de kan blive stillet til rådighed.

Jeg anmoder derfor om at forvaltningen hurtigst muligt udarbejder en oversigt til Farum Byråd over de idrætsfaciliteter som omtales i tillægget til aftalen med oplysning om:

- Hvorvidt faciliteterne ejes, skal opføres eller lejes af Kommunen
- Hvilke anlægs- og driftsudgifter etableringen af faciliteterne i hvert enkelt tilfælde vil påføre Kommunen
- Hvordan udgifterne tænkes finansieret

Jeg anmoder høfligst om at svarene på mine spørgsmål og anmodninger gives snarest muligt og skriftligt."

Peter Brixtofte svarede ved brev af 10. juli 2001:[1]

"Kære Sabine,

Tak for dit brev af den 28. juni 2001. Jeg har svært ved at forstå dine bekymringer, som du giver udtryk for i brevet.

Når der i samarbejdsaftalen står at Farum Kommune stiller faciliteter til rådighed, betyder det at der i Kommunen kan tilbydes de sports-, service- og kollegiefaciliteter, som nævnes i aftalen. Vi har været i dialog med berørte parter, blandt andet foreningerne i Farum Kampsportscenter, siden efteråret 2000. Vi har oplevet samtlige parter som positivt indstillet til at Team Danmark skal bruge/leje deres faciliteter. Du bør bemærke, at Team Danmark selv skal sørge for at træffe en endelig aftale om betingelserne med respektive ejere/lejere af faciliteterne.

Da de nye bygninger du nævner i brevet, hverken skal ejes eller opføres af Kommunen, er det ikke Kommunen som påføres anlægs- og driftsudgifter. Eventuelt kan det blive aktuelt med at Kommunen vil yde tilskud til driftsudgifter, hvis en idrætsforening driver faciliteterne (jf. Folkeoplysningsloven, tilskud til privatejede idrætshaller). Denne eventuelle udgift er imidlertid ikke afhængig af Team Danmark, da de aktuelle foreninger selv har ønsket en udbygning af deres faciliteter. Med Team Danmarks flytning af udvalgte specialforbund til Farum bliver disse faciliteter maksimalt udnyttet, da Team Danmarks specialforbund i stor udstrækning træner på andre tidspunkter end foreningerne. Du bør desuden bemærke, at Team Danmark vil betale leje f.eks. brug af Farum Kampsportscenter.

Du har således ingen anledning at bekymre dig, uden i stedet bør du glæde dig over at Farum, som første by i landet er blevet udnævnt til "elitelandsby" af Team Danmark."

[1] 256-29,b360

Den 6. august 2001 svarede Sabine Kirchmeier-Andersen herpå:[1]

> "Kære Peter,
>
> Tak for dit svar den 10. juli på min forespørgsel af 28. juni vedr. Team Danmark aftalen. Jeg er desværre ikke helt tilfreds og stadig forundret.
>
> Der står ikke noget i aftalen med Team Danmark om at Kommunen kan tilbyde idrætsfaciliteterne, som du skriver i dit brev. Der står stiller til rådighed i § 4 såvel som i tillægget til aftalen, hvoraf det også fremgår at dette sker vederlagsfrit med undtagelse af kontorlokaler, kollegiepladser og overnatningsmuligheder etc.
>
> Du skriver at Team Danmark betaler leje for brug af f.eks. Farum Kampsportscenter. Hvor er dette nævnt i kontrakten? Hvem skal så i givet fald betale for opførelsen af det nye kampsportscenter? Og hvem skal Team Danmark betale leje til?
>
> Der står ligeledes i aftalen at der skal etableres et styrketræningscenter i samarbejde mellem Kommunen og Team Danmark. Hvem skal etablere og betale det?
>
> Hvilke økonomiske aftaler er der indgået for de faciliteter som allerede eksisterer?
>
> Jeg anmoder endnu en gang om en oversigt over hvilke økonomiske forpligtelser kommunen har påtaget sig i forbindelse med Team Danmark-aftalen (uanset hvilken karakter de end måtte have) og henleder din opmærksomhed på at du selv den 14.06.01 har udtalt følgende til Frederiksborg Amts Avis: "Aftalen med Team Danmark indebærer direkte en årlig udgift på fem-seks millioner kr. for kommunen".
>
> Jeg anmoder derfor om at de økonomiske konsekvenser af Team Danmark-aftalen bliver behandlet på det næste økonomiudvalgsmøde."

Der er ikke som punkter eller på anden måde i økonomiudvalgets protokol fundet spor af en sådan efterfølgende behandling i 2001.

Peter Brixtofte har som tiltalt forklaret:[2]

> "Tiltalte fastholdt, at byrådet har godkendt alt. Når det af referatet af byrådsmødet fremgår, at borgmesterens redegørelse om bl.a. opførelse af de nævnte tennisbaner og Team Danmark bygningen er taget til efterretning, er det ensbetydende med, at redegørelsen er godkendt, hvorved tiltalte fremhævede, at også SF stod bag denne

[1] 256-29,b361
[2] 651-6,b110

> del af vedtagelsen. Når et flertal har vedtaget samarbejdsaftalen med de her indeholdte elementer, er det også ensbetydende med, at byrådet har truffet de nødvendige vedtagelser."

Der er ikke fundet protokoltilførsler i beslutningsprotokollerne fra byråd og udvalg vedrørende indgåelse af aftaler med Team Danmark forud for byrådsmødet den 12. juni 2001, jf. også advokatredegørelsen omtalt i næste afsnit. Af presseomtale i slutningen af 2000 fremgik, at Farum var blandt de kommuner, der var udvalgt som mulig elitelandsby.

Leif Frimand Jensen har som tiltalt forklaret:[1]

> "Tiltalte forklarede, at han har haft mange samtaler med Bo Finsen i årenes løb og ikke vil bestride at der også har været en samtale af det af Bo Finsen i brevet af 5. juni 2001 til tiltalte Brixtofte nævnte indhold, nemlig om indendørsbanerne til tennis og klubhuset til australsk fodbold. Tiltalte fastholder, at de to indendørs baner til tennis har været drøftet i byrådet jævnsides med andre idrætsanlæg og har været kendt af byrådet længe, hvorfor han nærmest undrer sig over, at Bo Finsen ikke har set det længe før 5. juni 2001. Det har hele tiden været meningen, at administrationsbygningen for Team Danmark og tennisanlægget skulle fuldføres, og netop Team Danmark aftalen har været på tapetet længe inden 5. juni 2001.
> …
>
> Tiltalte anerkender, at den endelige samarbejdsaftale med Team Danmark først blev definitivt vedtaget af byrådet deri 12. juni 2001, men der har i mange måneder forinden været drøftelser også i byrådet."

Leif Frimand Jensen har for kommissionen mere generelt forklaret om beslutningsprocesserne, at der også uden for det regulære kommunalbestyrelsesarbejde fandt orientering og mere vidtgående forberedelsesprocesser sted, og har således (konkret omkring kommunens indgåelse af leasingaftaler) forklaret:[2]

> "Med et flertalsstyre som i Farum Kommune, så foregik en stor del af beslutningsprocessen i lukkede kredse. Han vil således uden at vide det tro, at emnet forinden afstemningen i kommunalbestyrelsen er drøftet i VK-gruppen. Det er ikke drøftet i forvaltningen. I byrådsmødet kunne oppositionen så argumentere for ændringer. Vidnet opfatter det sådan, at også meget andet blev fastlagt i en slags underhåndsaftaler på forhånd. Det kendes tilsvarende fra andre kommuner."

[1] 651-6,b144-145
[2] 316-239,b15

Bo Finsen har som vidne i straffesagen forklaret:[1]

> "Vedrørende drøftelsen af punkt 78 på samme byrådsmøde af 12. juni 2001, indgåelse af samarbejdsaftale med Team Danmark, anførte vidnet, at nok skærpedes diskussionen altid op til et valg, men SFs gruppe var ægte bekymrede; afgørende beslutninger blev trufne på borgmestergangen uden at passere vedkommende udvalg, inden de kom i byrådet, og selv venstremænd fik ikke altid fornøden underretning. Vedrørende borgmester Brixtoftes udtalelse under byrådsmødet om, at kommunen havde en kassebeholdning på 7-800 mill. kr., udtalte vidnet, at han ikke da kunne overskue spørgsmålet, men tallet stod jo på papir, var udarbejdet af forvaltningen og givet til byrådsmedlemmerne, og så måtte han jo tro på det. Der blev under drøftelsen af dette punkt krævet afstemning om SF's forslag om at sende sagen til Idræts- og Fritidsudvalget, og den afstemning tabte de. Herefter betragtede SF det derpå passerede som en konsekvens af afstemningen. Vidnet præciserer dette derhen, at da SF henholdt sig til Helene Lunds tidligere mindretalsudtalelse, må det forstås som, at SF også stemte imod nu. Vidnet tiltræder, at der var politisk flertal for økonomiudvalgets forslag."

Lars Gram har som vidne i straffesagen forklaret:[2]

> "Vidnet hørte første gang om Team Danmarksbygningen og tanken om at gøre Farum til Team Danmark by i forbindelse med byrådsmødet den 12. juni 2001. Han vil dog ikke udelukke, at man har talt løseligt om projektet på gruppemøder i Venstre også forinden; i Venstre satsede man jo stærkt på sport. Som formentlig alle andre borgere i Farum havde han set tennisanlægget begynde at vokse op og spurgte uformelt andre medlemmer af venstregruppen, måske også embedsmænd i forvaltningen, om sammenhængen, og man sagde til ham, uden at han kan sætte navne på, at det var blot en del af aftalen om FIH om stadionbyggeriet, og at man kunne smutte de to ting med. Foreholdt borgmesterens redegørelse i byrådsmødet, hvoraf bl.a. fremgår, at det lå indenfor rammen af aftalen med FIH, bekræfter vidnet, at sådan sagde borgmesteren. Ved samme møde blev borgmesteren spurgt om de økonomiske vilkår for Team Danmark aftalen, men sagde intet herom."

Sabine Kirchmeier-Andersen har som vidne i straffesagen forklaret:[3]

> "Vidnet var i et dilemma under behandlingen af Team Danmark-sagen. På den ene side var hun positivt stemt overfor den store beslutning om at gøre Farum til elitelandsby for Team Danmark, men på den anden side var hun ked af hele tiden at være den eneste, som hver gang skulle spørge til de økonomiske konsekvenser. Bilagene var ej heller i denne sag til stede, selvom de var nødvendige blandt andet nogle akter om et kampsportcenter, og af denne grund kunne hun ikke stemme for forslaget. Hun forstår ikke, at borgmesteren ikke allerede på byrådsmødet kunne

[1] 651-6,b170-171
[2] 651-6,b247-248
[3] 651-6,b260

> sige, hvad han sagde til Frederiksborg Amts Avis et par dage efter, nemlig at det hele kostede kommunen 5 mill. kr. om året. Hun forsøgte i en følgende korrespondance med borgmesteren indtil den 6. august 2001 at få klarhed, men fik aldrig de ønskede svar. Hun har hjemme en mængde e-mails fra sig selv, hvor hun uden resultat har rykket for svar. Sagen om bevillingsspørgsmålet med tennishallerne var SF's sag, men hun stemte med SF og var enig med dem, men efterhånden følte hun sig som Don Quixote, der kæmpede imod vindmøllerne."

Om Team Danmarks lejeaftaler med kommunen kan oplyses:

Efter lejekontrakt underskrevet i december 2002 lejedes Administrationsbygningen, også kaldet Team Danmark-bygningen, på Ryttergårdsvej 118 for en månedlig leje på 35.000 kr. Lejemålet var påbegyndt den 1. januar 2002. Lejemålet var uopsigeligt fra udlejers side de første 5 år og herefter med 1 års varsel, dog med særligt vilkår:[1]

> "Såfremt samarbejdsaftalen mellem Farum Kommune og Team Danmark vedrørende etablering og drift af elitelandsby i Farum Kommune opsiges med omgående varsel, kan lejer opsige nærværende lejemål med samme varsel."

Efter lejekontrakt fra august 2003 blev lokalerne beliggende på Farum Kaserne, Slangerupvej 2, lejet fra 1. august 2003 for 4.000 kr. pr. måned stigende til 6.000 kr. fra 1. august 2004. Lejemålet var tidsbegrænset til 4 år og med særligt vilkår:[2]

> "I forbindelse med udbygning af Farum Kaserne kan udlejer opsige lejemålet med 6 måneders varsel til en 01.08."

Efter lejekontrakt fra november 2003 lejedes "Gymnastiksalen, Bygning nr. 40" på Farum Kaserne for en månedlig leje på 4.200 kr. Lejemålet var påbegyndt 1. april 2003 og tidsbegrænset til 30. september 2004 og med særligt vilkår:[3]

> "Lejer kan opsige lejemålet med et varsel på 3 måneder til fraflytning den 1. i en måned."

Som tidligere omtalt blev den såkaldte koordinatorfunktion, hvor Team Danmark ydede delvis lønrefusion, varetaget af Per Benjaminsen. Denne har bl.a. forklaret:[4]

---

[1] 69-12,f3,b1-6
[2] 69-12,f5,b1-5
[3] 69-12,f6,b1-5. Tidsbegrænsningen havde sammenhæng med nedrivningsplaner for kasernen.
[4] 316-89,b2-4

”Vidnet forklarede om sine personlige forhold, at han er uddannet i gymnastik og fysisk planlægning. Han har arbejdet i PostDanmark med kvalitetsstyring. Han har været ansat i Farum Kommune siden 20. august 1997 som konsulent. Han blev i 2002 udnævnt som Team Danmark koordinator i kommunen. Ansættelsesforholdet blev ikke ændret, kun arbejdsforholdene. Vidnet var bindeled mellem Farum Kommune og Team Danmark.

…

Vidnet deltog vedrørende Team Danmark i 1-2 møder på sidelinjen. Der var tale om, at der skulle tilknyttes en koordinator, og det blev vidnet udnævnt som i 2002. Man talte oprindelig om, at det skulle være en person, som skulle kunne ”begå sig på de bonede gulve”, men vidnet var driftsmand og fik at vide, at det nok ikke skulle være ham, men det blev nu alligevel vidnet, der blev valgt. Han var ikke med til udformningen af kontrakten. Han var involveret i lejekontrakten til administrationsbygningen blandt andet om dagspriser.

Foreholdt notat af 8. april 2002 til Peter Brixtofte,[1] forklarede vidnet, at han genkender det som skrevet af ham selv. Baggrunden for notatet var, at der i samarbejdet omkring elitelandsbyen lå, at sportsfaciliteter som Farum Kommune havde, skulle stilles til rådighed, men herudover skulle der også være adgang til bl.a. styrketræningsfaciliteter.[2] Man havde først tænkt på at bruge det styrketræningscenter, som et privat selskab havde åbnet. Deres lokaler lå under tribunen på stadion. Samarbejdet med dem fungerede imidlertid ikke, og derfor søgte Team Danmark andre egnede lokaler, som kunne bruges til deres form for træning. De fandt det ”røde hus” på Rugmarken. Vidnet spurgte Peter Brixtofte, om der var mulighed for at leje bygningen på Rugmarken, fordi Team Danmark var interesseret i at leje bygningen. Peter Brixtofte svarede med ”vi kan ikke mere” håndskrevet på notatet. Men det var en misforståelse, for Team Danmark ville betale almindelig husleje. Senere fandt man nogle lokaler på Farum Kaserne, hvor Team Danmark bekostede indretning af baderum og omklædning mv. Bygningerne var bedre for Team Danmark.

Vidnets koordinator-funktion var, at Team Danmark skulle have ét sted at henvende sig i Farum Kommune. Etableringen af elitelandsbyen medførte, at mange af de unge idrætsfolk, der flyttede til byen, blot var 16-18 år gamle, og de skulle registreres på folkeregisteret, tilmeldes til uddannelse, tilknyttes en læge og så videre. Derfor var det bedst, at de kun skulle henvende sig ét sted for at få hjælp. Samtidig varetog vidnet koordinering af Farum Kommunes faciliteter, således at disse blev udnyttet bedst muligt.

Ydermere havde vidnet kontakten til boligselskaberne, både de private og de almennyttige, og hjalp de unge idrætsudøvere med hvor de skulle henvende sig, når de søgte en bolig. Han kunne etablere kontakt. Idrætsudøverne blev skrevet op til boligerne. Det er vidnets indtryk, at det foregik på ganske almindelige vilkår,

[1] 256-29,b264
[2] Angiveligt placeret i lejemål på Farum Kasserne.

men han sørgede da for at følge op og spørge til, hvordan det gik, men der var ham bekendt ingen mulighed for at springe "boligkøen over"."

Peter Brixtofte har om kommunens satsning på idræt og samarbejdet med Team Danmark (i sammenhæng med kvalitetsudviklingspuljen og idrætsambassadørordningen) bl.a. forklaret:[1]

"Kommunen havde sparet 50 mio. kr. på administration, andre 50 mio. kr. på at alle i Farum kom i arbejde, og endelig var der sparet 30 mio. kr. på udliciteringer, så på den baggrund kunne kommunen enten sætte skatten yderligere ned, eller også kunne man investere i sportsfaciliteterne, som man valgte, hvilket gav indbyggerne livsglæde og kommunen en tiltrækningsværdi.

Adspurgt hvordan kommunen håndterede forpligtelsen i henhold til aftalen med Team Danmark om at huse idrætsfolkene, forklarede vidnet, at ungdomsboligerne blandt andet skulle have været til Team Danmark folkene. Foreholdt vidnet Preben Kragelunds forklaring[2] forklarede vidnet, at kommunen havde anvisningsret til en del af boligerne i Farum Midtpunkt. I 1985-1986, da vidnet kom til som borgmester, var der store sociale problemer i Farum Midtpunkt. Området havde et dårligt ry, og boligerne var svære at udleje, så det var kommunens politik at få området gjort til en "normal bebyggelse" til almindelige lejere. Vidnet kan ikke forestille sig, at nogen er sprunget over på ventelisterne for at udleje til idrætsfolk. Det gik i hvert fald aldrig ud over eksempelvis en enlig mor, men derudover blev der selvfølgelig i de enkelte tilfælde taget hensyn til ansøgernes personlige forhold. Man ville hellere have sportsfolk end narkomaner i bebyggelsen."

I sin bog "Med hjertet" har Peter Brixtofte kort omtalt sammenhængen mellem etableringen af svømmefaciliteter og Team Danmarks brug af disse:[3]

"For at fremme den elitemæssige udvikling i Farum har vi bygget fremragende og fremtidsorienterede anlæg, som er til rådighed for elite men naturligvis også for bredden. Vi har i svømmehallen bygget et 25-meter træningsbassin sammen med varmtvandsbassiner til genoptræning og til bl.a. baby svømning. Farum er på denne baggrund blevet Team Danmark Center for svømning."

[1] 316-248,b7.
[2] 316-90,b4 øverst,
[3] 65-2,f1,b213. Anvendelsen af varmtvandsbassinet blev dog udliciteret til firmaet Swimmix. Se hertil også 462-1,f7,b43.

10.3.6.3.3. Forløbet efter Farum-sagens opkomst

Umiddelbart efter Farum-sagens opkomst i medierne udarbejdede Per Benjaminsen et internt notat af 12. februar 2002, der i kort form opsummerede status på kommunens aftale med Team Danmark:[1]

"*Status på aftalen om etablering af en Elitelandsby i Farum er følgende:*

… [Samarbejdsaftale og tillæg til samarbejdsaftale er indgået bortset fra tennis og underskrift på tiltrædelse fra forbund vedrørende Taekwondo og karate]

Status på etablering:

Sportsfaciliteter

Svømning:	Træner i Farum svømmehal. I et fornuftigt samarbejde med de lokale svømmeklubber er fundet tilfredsstillende tid og plads.
Triathlon:	Træner i samarbejde med svømning.
Tennis:	Råder over de to nye indendørs tennisbaner. Forhandlinger med den lokale tennisklub om fordeling af tider.
Orientering:	Har kun behov for omklædningsfaciliteter. Evt. orienterings-klubbens eller svømmehal.
Taekwondo:	Skal bruge indendørs træningsplads ca. 400 m2. Højt prioriteret af TD
Judo og Ju-jitsu:	Skal bruge mindre indendørs træningsplads. Lavere prioriteret af TD
Karate:	Skal bruge mindre indendørs træningsplads. Lavere prioriteret af TD

Styrketræning Team Danmark efterspørger ca. 450 m2 centralt beliggende ved idrætsfaciliteterne og medicincenter.

For nuværende benyttes privat Fitness center i Farum Park, det er ikke tilfreds-stillende for Team Danmark.

Der er udarbejdet et projekt for udvidelse af Kampsportscenteret, således at det bl.a. kunne indeholde styrketræning træningslokaler til Judo og Ju-jitsu, Karate og Taekwondo i TD regi, samt de lokale klubbers behov for mere træningsplads. Projektet har kampsportsklubberne haft i licitation. Prisen blev på ca. kr. 25.000.000. Omkostningerne til drift samt belåning er TD villige at betale 25 % af

[1] 256-29,b271-272.

(Det er samme niveau de betaler andre steder). Lokaletilskud fra Farum Kommune ville derfor blive af størrelsesorden 2.000.000 pr år.
Dette projekt er afvist af FK.

Ny løsning skal findes.

Kontorlokaler er etableret til alle forbund (Svømning og tennis er flyttet ind. Triathlon er ved at flytte. De øvrige forbund flytter ind successivt.)
Medicincenter: Er etableret og indflyttet. Det er i samtalerne nævnt at medicincentret muligvis skal bruge mere plads. Orienteringsklubbens hus kunne være en mulighed, da orienteringsklubben selv ønsker at komme nærmere skoven.
Øvrige stabsfunktioner: Kontorlokaler er etableret.

For ovenstående, er leje aftalt til kr. 30.000 pr. måned men kontrakt ikke underskrevet (ligger hos Farum Boldklub A/S)

PS. Dansk Svømme Union lejer 2. sal for kr. 18.000 pr. måned.

Det er aftalt at TD for mulighed for at leje et antal kollegieværelser og mindre lejligheder når byggeriet af Kollegiet og Sportellet er færdig.

Det er aftalt at overnatningsmuligheder til periodevise samlinger vil være Sportellet.

Daglig bespisningsmulighed: Der har været debatteret forskellige forslag, men opgaven er ikke presserende.

Der er enighed om at koordinatorfunktionen for alle TD aktiviteter i Farum Kommune betales af TD. Honoraret forhandles for nuværende med udgangspunkt i kr. 20.000 pr. måned.

TD lægger meget vægt på at alle de ovennævnte idrætsgrene skal etableres idet der ellers ikke er udøvere nok til at opretholde fællesfunktioner (Læge, fysioterapi osv.)"

Under formandens beretning i idræts- og fritidsudvalget den 14. marts 2002 orienteredes bl.a. om "Status på aftalen med Team Danmark. Herunder kampsportscenter samt Team Danmark koordinator."[1]

På møde den 27. marts 2002 drøftedes besparelsesforslag på området som led i kommunens genopretningsplan. Under opregning af underbudgetterede poster i 2002 anføres bl.a.: [2]

[1] 462-1,f7,b172
[2] 462-1,f7, b158. Se foregående afsnit om Farum Idrætsunion og fællessekretariat.

”• Fælles sekretariat (ikke budgetlagt i 2002). Farum Idrætsunion modtager de kr. 216.000 for indtægt fra Team Danmark-koordinator samt tilskud fra 5 % puljen under Folkeoplysningsudvalget.”

Under ”Andre beslutninger” er anført, at

- ” • Gitte Melchiorsen (V) ønsker, at forvaltningen opkræver leje af Dansk Svømmeunion og Team Danmark for kontorlokalerne i administrationsbygningen på Ryttergårdsvej 118. Lejere skal deponere lejen, indtil der ligger en endelig afgørelse vedr. ejerforholdene af administrationsbygningen og tennisbanerne.
- …
- Lasse Zetterström (5) ønsker, at forvaltningen undersøger indtægtsmuligheder fra Team Danmark i forbindelse med aftalen, som er indgået med kommunen.”

Af samme udvalgs protokol for resten af 2002 fremgår det, at relationerne til Team Danmark har influeret på en række sager behandlet i udvalget:

- Møde den 17. juni 2002, hvor udvalgsformanden gav en ”Orientering om forhandlingerne med Team Danmark om administrationsbygningen og Tennishallen”.[1]

- Møde den 26. september 2002, hvor udvalget bl.a. diskuterede en aftale mellem kommunen og Farum Tennisklub om anvendelse af de 2 nye tennisbaner. I den forbindelse skulle anvendelsen af baner inden kl. 18 aftales med Team Danmarks Elitecenter. Der omtaltes i øvrigt en betaling fra tennisklubben på kr. 125.000 årligt til dækning af kommunens udgifter til varme, el samt forsikring.[2]

- Møde den 11. november 2002, hvor udvalget i forbindelse med budgetopfølgningen i oversigten har medtaget poster omkring lønrefusion samt merudgifter forbundet med den såkaldte Team Danmark-bygning.[3]

[1] 462-1,f7,b95
[2] 462-1,f7,b42
[3] 462-1,f7,b7,17,31. Forhold vedrørende denne bygning er i øvrigt behandlet i straffesagen, jf. omtalen nedenfor i afsnit 10.5.2.3.

10.3.6.3.4. Advokatundersøgelse

Farum Kommunens relationer til Team Danmark er omfattet af den uvildige undersøgelse, som økonomiudvalget traf beslutning om i et møde den 14. februar 2002 og som blev udført af advokatfirmaet Rønne & Lundgren med bistand af revisionsfirmaet S. A. Christensen & W. Kjærulff, jf. bind 15, kapitel 25.4.1.2.

Advokatundersøgelsens konklusioner bygger på gennemgang af skriftligt materiale i kommunens besiddelse mv. samt en række frivillige interviews (uden vidnepligt og ansvar).[1]

Beretningen vedrørende kommissoriepunkt 4 er betegnet: "Konsekvenser af aftalen med Team Danmark." Om rammerne for undersøgelsen hedder det i advokatredegørelsen:[2]

> "Kommissoriets pkt. 4
>
> Farum Kommune har oprindeligt formuleret kommissoriets pkt. 4 således:
> *"En vurdering af de budgetmæssige forhold i forbindelse med aftalen med Team Danmark"*
>
> Præcisering af kommissoriets pkt. 4
>
> Kommissoriets pkt. 4 er efterfølgende den 13. maj 2002 af Rønne & Lundgren blevet præciseret således:
>
> *"Der foretages en analyse af Farum Kommunes aftale med Team Danmark, efter hvilken aftale, Farum bliver såkaldt "Eliteby".*
> *Undersøgelsen vil fokusere på at afdække, hvilke forpligtelser Farum Kommune har påtaget sig på baggrund af aftalen med Team Danmark. Her tænkes især på tilvejebringelse af idræts- og boligfaciliteter, afholdelse af udgifter til arrangementer mv.*
>
> *Det vil endvidere blive undersøgt, om der har været det beslutnings- og bevillingsmæssige grundlag for kommunen til at påtage sig disse forpligtelser."*
> …
>
> Redegørelsen indeholder ikke nogen detaljeret redegørelse af de økonomiske konsekvenser, aftalen vil få for Farum Kommune. Årsagen hertil er, at der i rapporterings- og undersøgelsesfasen til stadighed har pågået en dialog mellem Farum Kommune og Team Danmark omkring implementeringen og fortolkningen af aftalen og en dialog internt i Farum Kommune om samme. Det har derfor ikke

[1] 110-8,f1,b29-32. Bilagsoversigt.
[2] 110-8,f1,b3

været muligt at analysere, hvilke økonomiske konsekvenser aftalen vil få for Farum Kommune.

Det er i projektindsamlingsfasen konstateret, at der foreligger et udkast til lejekontrakt mellem Farum Kommune og Team Danmark og mellem Farum Kommune og Dansk Svømmeunion vedr. Team Danmarks og Dansk Svømmeunions leje af lokaler i Administrationsbygningen, Ryttergårdsvej 118, Farum. Ved udarbejdelse af denne rapport var aftalerne ikke færdigforhandlet og det har derfor ikke været muligt at foretage en analyse af, om aftalerne er baseret på markedsvilkår.

Informationsindsamlingsfasen afsluttedes 1. juli 2002. Oplysninger fremkommet efter denne dato indgår ikke i rapporten.

Forbehold

Undersøgelsen omfatter ikke stillingtagen til eventuelle strafferetlige konsekvenser af konklusionerne, ligesom der ikke er taget stilling til, om der er grundlag for at rejse erstatningskrav mod en eller flere personer i forbindelse med sagen.

Rønne & Lundgren har ønsket at interviewe forhenværende Borgmester Peter Brixtofte. Peter Brixtofte har gennem sin advokat afslået dette."

Selve undersøgelsesdelen beskriver bl.a. samarbejdsaftalen, dennes indhold og indgåelse, nærmere omkring hvilke faciliteter der omfattes, hvad der er aftalt omkring vederlag og forløbet frem mod aftaleindgåelsen.[1] Det fremgår heraf bl.a., at en række forhold blev forhandlet mellem kommunen og Team Danmark i løbet af 2000 og 2001, herunder størrelsen af lejen. I den forbindelse refereres fra et notat udarbejdet af Stefan Krüeger dateret den 6. September 2000:[2]

"***2.2 Farum Kommunes tilbud***

2.2.1 Kontorsleje

Vi vil kunne tilbyde de nye kontorlokalerne for kr. 750 pr. kvm. (kr. 600 pr. kvm. ekskl. moms), dvs. 50 pr. kvm. billigere end DTF's leje i dag. Lejen er dog ekskl. el, varme og vand. Det er en meget fordelagtig leje, da markedsleje i Farum ikke er under kr. 1.000 pr. kvm. Til sammenligning kan nævnes at Parken i København udlejer lokaler for kr. 1.550 pr. kvm. Det forventes, at Team Danmark fortsætter med at betale leje for Elitecentrets lokaler, dvs. ¼ af den samlede leje.

[1] 110-8,f1,b8-13. Advokatredegørelsens punkt "4.3.2. Samarbejdsaftalens tilblivelse" og "4.3.3. Opfølning på samarbejdsaftalen" er medtaget i beretningens bilag 3.
[2] 110-8,f2,b30 svarende til bilag 256-29,b232.

Der vil kunne findes muligheder for fordelagtige løsninger for rengøring, telefon og Internet m.m. med Farum Tennisklub og/eller Farum Boldklub A/S."

Omkring det videre forløb vedrørende leje af administrationslokaler samt om etablering af kampsportscenter fremgår det af redegørelsen bl.a., at kommunen den 19. juli 2001 beskrev tre forslag til opførelse af kampsportscenter:[1]

> "Team Danmark kommenterede skrivelsen den 31. juli 2001, i hvilken forbindelse Team Danmark fremkom med deres forslag til finansiering af kampsportscentret, bilag 4.10. Det fremgår heraf, at Team Danmark nu tilbød at deltage i finansieringen med et mindre beløb, mens hovedparten af omkostningerne ifølge Team Danmark fortsat skulle afholdes af Farum Kommune.
>
> Samme dag skrev Team Danmark til Farum Kommune vedr. verificering af Team Danmark-husleje i Administrationsbygningen, bilag 4.11. I skrivelsen blev der henvist til en tidligere mundtlig aftale om, at Team Danmark for leje af Administrationsbygningen skulle betale kr. 600,- pr. kvm. inkl. moms, kontorinventar, varme, el samt rengøring og vedligeholdelse. Der blev redegjort for sammensætningen af denne leje.
>
> Lejen i den endelige lejekontrakt, der blev underskrevet mellem parterne, blev aftalt til 800,- kr. pr. m2 inkl. moms. Lejeaftalen er indgået efter, at informationsindsamlingen ophørte 1. juli 2002.
>
> Etableringen af kampsportscenteret blev i efteråret 2001 udbudt i licitation. Licitationsresultaterne fremgår af Jørgen Wessberg A/S' skrivelse til Farum Kampsport af 12.12.2001, bilag 4.12. De samlede omkostninger ved antagelse af det billigste tilbud blev opgjort til 21.181.433,-.
>
> I en telefax af samme dato, bilag 4.13, redegjorde Jørgen Wessberg A/S overfor Farum Kommune for mulige besparelser, hvorefter det samlede omkostningsbudget kunne reduceres til kr. 15.990.955,- ekskl. moms."

Videre beskrives det i redegørelsen, at det billigste tilbud i forbindelse med licitationen vedrørende kampsportscentret var på "kr. 26.476.794 alt incl. men minus grundkøb", hvorefter Peter Brixtofte skrev til Team Danmark og betegnede dette som en negativ overraskelse, der nødvendiggjorde afsøgning af alternative løsningsmodeller.[2] Det fremgår af redegørelsen

[1] 110-8,f2,b11-12
[2] 110-8,f1,b12 samt 110-8,f2,b53

samt bilag hertil, at drøftelser omkring kampsportscenter og finansiering heraf fortsatte frem til efter årsskiftet 2001/2002, uden at der dog fandtes en løsning.[1]

Redegørelsen indeholder i øvrigt en oversigt over hvilke faciliteter, der efter det samlede aftalekompleks skulle stilles til rådighed af kommunen for Team Danmark og specialforbund, og dermed skematisk samler aftalernes indhold:[2]

"**4.4. Oversigt over de Forpligtelser, som Farum Kommune har påtaget sig**

Samarbejdsaftalen med Team Danmark indeholder en række forpligtelser for Farum Kommune - primært i form af forpligtelser til at stille forskellige faciliteter til rådighed for Team Danmark. Forpligtelserne er anført ovenfor under pkt. 4.3.1 og kan opdeles i forpligtelser, der skal stilles til rådighed uden vederlag fra Team Danmark, og forpligtelser, der stilles til rådighed mod vederlag.

Forpligtelserne der ifølge aftalen stilles til rådighed uden vederlag omfatter:

a. Sportsfaciliteter:

a.l Dansk Svømme & Livrednings Forbund

- o Svømmehal med minimum 6 baner a 50 meter
- o Svømmehal med minimum 4 baner a 25 meter
- o Styrketræningsmuligheder etableret i samarbejde mellem Farum Kommune og Team Danmark
- o Mødelokale

a.2 Dansk Triathlon Forbund

- o Svømmehal i samtræning med DSLF
- o Styrketræningsmuligheder etableret i samarbejde mellem Farum Kommune og Team Danmark
- o Lagerrum (15 m2) i svømmehallen til svømme- og videoudstyr
- o Cykelværksted med mulighed for udendørs afvaskning af cykler
- o Mulighed for at svømme i Furesøen i sommermånederne
- o Omklædningsrum med bruser ved Furesøen
- o Lagerrum (15 m2) ved Furesøen til svømme- og videoudstyr
- o Aflåst skur ved Furesøen og Farum Svømmehal til cyklerne
- o En svømmebane på 400-1000 meter
- o Kajak til træneren
- o Omklædningsrum med bad i vintermånederne

a.3 Dansk Judo- og Ju-Jitsu Union

[1] 110-8,f1,b13 samt 110-8,f2,b58-67
[2] 110-8,f1,b14-16

- o Åben plan dojo med 2 kamparealer, en sal på i alt ca. 405 m2 bygget op på fjedrende underlag og forsynet med store kastemåtter, sandsække, plethandsker og sparkepuder. Der skal være mulighed for 2 gange daglig træning for fighting, dojo og judokæmpere. Når Team Danmark ikke benytter lokalet, kan den lokale judoklub benytte det. Der ønskes tilskuerpladser langs den ene side af dojoen, ligesom der ønskes isolering af tv- og musikanlæg.
- o Styrketræningsmuligheder etableret i samarbejde mellem Farum Kommune og Team Danmark
- o Omklædningsrum for kvinder og mænd (2 gange 20 personer) med til hørende bruserum og saunafaciliteter
- o Tørrerum til tørring og affugtning af træningstøj
- o Materialerum til opbevaring af faldmåtter m.v.

a.4 Dansk Orienterings-Forbund

- o Omklædnings- og badefaciliteter
- o Styrketræningsmuligheder etableret i samarbejde mellem Farum Kommune og Team Danmark

a.5 Dansk Taekwondo Forbund og Dansk Karate Forbund

- o Træningslokale på minimum 30 m² delt op på 2 kamparealer på hver minimum 12 meter x 12 meter. Når Team Danmark ikke benytter lokalet, kan den lokale taekwondoklub og karateklub benytte lokalet.
- o Omklædnings- og badefaciliteter
- o Styrketræningsmuligheder etableret i samarbejde mellem Farum Kommune og Team Danmark.

a.6 Dansk Tennis Forbund

- o 3 tennisbaner med internationalt anerkendt overflade i tidsrummet 7.30 til 11.00 og 15.00 til 17.00 ude og inde samt 2 gange om ugen i tidsrummet 16.00 til 18.00 ligeledes på 3 tennisbaner.
- o Styrketræningsmuligheder etableret i samarbejde mellem Farum Kommune og Team Danmark.

De nævnte servicefaciliteter stilles til rådighed for samtlige 6 forbund.

Uanset at aftalerne med de enkelte underforbund foreskriver, at tillige servicefaciliteterne læge, fysioterapeut og massør samt psykolog, diætist og uddannelsesvejleder tillige skal stilles vederlagsfrit til rådighed af Farum Kommune, kan det under henvisning til oplysninger fra Per Benjaminsen, bilag 4.26, fastslås, at parterne har den fælles opfattelse af aftalen, at de nævnte personer ansættes og aflønnes af Team Danmark, dvs. uden udgift for Farum Kommune.

Det skal fremhæves, at Dansk Judo- og Ju-Jitsu Union ifølge samarbejdsaftalens ordlyd vederlagsfrit skal have stillet kamparealer til rådighed på ca. 405 m². Dansk Taekwondo Forbund og Dansk Karate Forbund skal vederlagsfrit have stillet kamparealer på minimum 300 m² til rådighed.

Samtlige 6 forbund skal vederlagsfrit have stillet styrketræningsfaciliteter til rådighed. Samtidig skal samtlige 6 forbund vederlagsfrit have stillet servicefaciliteter til rådighed i form af læge, fysioterapeut, massør, psykolog, diætist og uddannelsesvejleder.

De faciliteter, der skal stilles til rådighed mod betaling, er primært kontor-, kollegium-, overnatnings- og værkstedsfaciliteter. Vederlaget er ikke fastsat i aftalen. Det er overladt til parterne efterfølgende at indgå særskilte aftaler herom.

Per Benjaminsen har over for Rønne & Lundgren oplyst, at der ikke for Farum Kommune har været udgifter forbundet med at skaffe boligfaciliteter til idrætsudøverne, jf. bilag 4.26. Alle faciliteterne er etableret i eksisterende bygninger.

Samarbejdsaftalen som helhed må betragtes som en rammeaftale, der stiller store krav til parternes efterfølgende udfyldning heraf både i relation til etableringen af de fysiske faciliteter og i relation til fastsættelsen af de økonomiske vilkår. Den efterfølgende dialog mellem parterne bærer da også præg af en gensidig vilje til at finde tilfredsstillende løsninger for alle parter.

I denne forbindelse skal det særskilt fremhæves, at Team Danmark - på trods af samarbejdsaftalens ordlyd - tilsyneladende ikke har fastholdt Farum Kommune på, at styrketrænings- og kampsportsfaciliteterne skal stilles vederlagsfrit til rådighed. Som det fremgår af faktumbeskrivelsen i pkt. 4.3, har Team Danmark indvilliget i at betale et vist lejevederlag for brugen af faciliteterne, når disse blev etableret. Pr. den 1. juli 2002 var der dog ikke opnået enighed om størrelsen af dette vederlag."

Det fremgår videre omkring forsøg på at værdisætte aftaleindholdet:[1]

"Det materiale, der har været præsenteret for Rønne & Lundgren, giver ikke et tilstrækkeligt grundlag for at beløbsfastsætte forpligtelserne for Farum Kommune. Hertil er samarbejdsaftalen holdt i for generelle vendinger. Omfanget af de økonomiske forpligtelser kommer derfor til at afhænge af de i gangværende/fortsatte forhandlinger med Team Danmark om udfyldning af aftalen."

På baggrund af interviews med Stefan Krüeger og Per Benjaminsen fastslog redegørelsen videre:[2]

[1] 110-8,f1,b16
[2] 110-8,f1,b25

”Det materiale, der har været præsenteret for Rønne & Lundgren, giver ikke anledning til at betvivle oplysninger fra Per Benjaminsen og Stefan Krüeger. Det lægges derfor til grund, at de væsentligste faciliteter, der ikke var etableret på underskriftstidspunktet, var de fysiske rammer for Taekwondo, Judo, Ju-Jitsu og karate. Herudover manglede der kvalificerede rammer for styrketrænings-faciliteterne.”

Omkring den politiske vedtagelse af aftaleindgåelsen fastslås det:[1]

”Forhandlingerne med Team Danmark har ikke været på dagsordenen til møder i hverken Byråd, Økonomiudvalg eller Idræts- og Fritidsudvalg i 2000. I 2001 har samarbejdsaftalen været på dagsordenen og drøftet i Byrådet og Økonomiudvalget den 12. juni 2001, dvs. dagen før aftalens indgåelse. Aftalen har ikke i øvrigt været på dagsordenen på udvalgsmøder i 2001.

…

På baggrund af vedtagelsen i Byrådet kan det konkluderes, at Peter Brixtofte, da aftalen blev underskrevet den 13. juni 2001, havde det fornødne beslutnings-mæssige grundlag for at indgå aftalen.”

Omkring det bevillingsmæssige grundlag fremgår det af redegørelsen bl.a.:[2]

”Budget 2001 og 2002 har været gennemgået med henblik på at få undersøgt, om Team Danmark-aftalen og de heraf følgende udgifter for Farum Kommune er nævnt i budgettet.

Undersøgelsen har været koncentreret om de generelle bemærkninger til budgettet og bemærkningerne specifikt i relation til Idræts- og Fritidsudvalget. Det kan konstateres, at Team Danmark-aftalen ikke er nævnt direkte under disse punkter i budget 2001 og 2002.

Ved gennemgangen af møder fra Økonomiudvalget og Byrådet for år 2001 er der ikke konstateret drøftelser omkring tillægsbevillinger i relation til Team Danmark.”

I redegørelsen konkluderes herefter:[3]

”Rønne & Lundgren har undersøgt, hvorvidt der forud for beslutningen om indgåelsen af Team Danmark-aftalen var foretaget egentlige beregninger af de økonomiske konsekvenser for Farum Kommune. Ingen af de for Rønne & Lundgren forelagte dokumenter peger i retning af, at sådanne beregninger blev

[1] 110-8,f1,b21
[2] 110-8,f1,b21
[3] 110-8,f1,b25f

foretaget og det findes (derfor) ubetænkeligt at lægge til grund, at der ikke forud for beslutningen var foretaget sådanne samlede beregninger.

Forløbet af Byrådsmødet den 12. juni 2001 (dvs. dagen før underskrivelsen af samarbejdsaftalen) støtter antagelsen af at sådanne beregninger ikke var foretaget. Beregningerne blev efterlyst af SF forud for, at der blev truffet afgørelse om, hvorvidt samarbejdsaftalen kunne tiltrædes. Byrådsflertallet bestående af V (11), C (1) og A (2) traf afgørelse uden at iværksætte sådanne beregninger.

Uanset at der på beslutningstidspunktet ikke var foretaget en tilbundsgående analyse af de mulige økonomiske konsekvenser, må det for Byrådet have stået klart, at der ville være udgifter forbundet med etableringen af det kampsportscenter, der ifølge Team Danmark-aftalen skulle stilles til rådighed for Team Danmark.
…

Byrådet var således bekendt med, at der ville være udgifter forbundet med at opfylde aftalen med Team Danmark, men Byrådet kendte ikke størrelsen heraf.

Peter Brixtofte havde viden om, at udgifterne til kampsportscentret på tidspunktet for indgåelsen af aftalen blev anslået til et større millionbeløb. Der kan blandt andet henvises til notatet udarbejdet af Stefan Krüeger og Per Benjaminsen den 12. juni 2001. …[1]

Herudover kan der henvises til korrespondancen mellem Team Danmark og Farum Kommune forud for aftalens underskrivelse (citeret under pkt. 4.3.2). Det fremgår heraf, at Team Danmark og Farum Kommune i månederne op til aftalens underskrivelse diskuterede forskellige løsningsmuligheder på kampsports-problematikken med etableringsudgifter på mellem 3,7 og 25 mio. kr.[2]
…

Oplysningerne om de forventede udgifter blev ikke bibragt de øvrige Byråds-medlemmer, da sagen blev behandlet på Byrådsmødet den 12. juni 2001.

Budgetterne for Idræts- og Fritidsudvalget for årene 2000, 2001 og 2002 har været gennemgået. Budgetterne indeholder ikke udgifter eller indtægter direkte relateret til Team Danmark-aftalen. Der kan heller ikke konstateres tillægsbevillinger i de pågældende år direkte relateret til Team Danmark-aftalen.

Budgetterne indeholder ikke udgifter specifikt relateret til opførelsen eller udvi-delsen af kampsportscentret.

For hvert af de tre budgetår er det anført, at budgetoplægget er udarbejdet i henhold til den af Økonomiudvalget vedtagne budgetprocedure for det forudgående års budget samt de næstfølgende overslagsår. Budgettet er således en

[1] Refereret i afsnit 10.3.6.3.1.
[2] 110-8,f1,b8-13. Advokatredegørelsens punkt 4.3.2. "Samarbejdsaftalens tilblivelse" og 4.3.3. "Opfølgning på samarbejdsaftalen" er medtaget i beretningens bilag 3.

videreførelse af det forudgående års aktiviteter, medmindre budgetoplægget specifikt fremhæver reguleringer.

For ingen af årene er der anført reguleringer, der direkte relaterer sig til Team Danmark-aftalen.

Det kan herefter konstateres, at der ikke på beslutningstidspunktet forelå noget bevillingsmæssigt grundlag for at afholde eventuelle udgifter, der kunne blive konsekvensen af Team Danmark-aftalen. Det kan samtidig konkluderes, at der ikke frem til 1. juli 2002 er vedtaget tillægsbevillinger i relation hertil."

Efter gennemgang af den dagældende kommunestyrelseslov § 40, stk. 2, 2. pkt., og en diskussion af det nærmere indhold heraf fremgår det i redegørelsen:[1]

"Da samarbejdsaftalen blev underskrevet, havde Peter Brixtofte det fornødne beslutningsmæssige grundlag for at indgå aftalen, men der forelå ikke tilstrækkeligt bevillingsmæssigt grundlag for at afholde eventuelle udgifter, der kunne blive konsekvensen af samarbejdsaftalen.
…
På beslutningstidspunktet, den 12. juni 2001, eller i hvert fald på tidspunktet for daværende borgmester Peter Brixtofies underskrivelse af samarbejdsaftalen den 13. juni 2001, blev der derfor efter Rønne & Lundgrens opfattelse i lovens forstand iværksat foranstaltninger, der ville medføre udgifter for Kommunen. KSL § 40, stk. 2, 2. pkt. blev derfor overtrådt, da der ikke samtidigt blev givet en bevilling til opførelsen af kampsportscentret."

I tilknytning hertil konstateres det, at den dagældende kommunestyrelseslovs § 40, stk. 2, 3. pkt., ikke er relevant, idet aftaleindgåelsen ikke var "påbudt ved lov eller anden bindende retsforskrift". Videre konstateres det, at:[2]

"selve beslutningen om at indgå aftalen (og dermed forpligtelsen til vederlagsfrit at stille kampsportsfaciliteter til rådighed for Team Danmark) ikke i sig selv kan anses som en bevilling til at afholde den ekstraordinære udgift."

Advokatundersøgelsen munder ud i følgende:[3]

"4.7 Konklusion på den retlige bedømmelse
Aftalen mellem Farum Kommune og Team Danmark er indgået af forhenværende Borgmester Peter Brixtofte på vegne Farum Kommune efter en godkendelse i Byrådet, hvor alene SF's 4 medlemmer og Sabine Kirchmeier-Andersen (A) tog

[1] 110-8,f1,b28
[2] 110-8,f1,b28
[3] 110-8,f1,b29

afstand fra aftalen. SF's 4 medlemmer stemte imod godkendelsen, mens Sabine Kirchmeier-Andersen (A) undlod at stemme. Der foreligger således den nødvendige bemyndigelse til aftalens indgåelse.

Ud over et antal forpligtelser til at stille allerede etablerede faciliteter til rådighed for Team Danmark har Kommunen ved aftalens indgåelse påtaget sig en forpligtelse til vederlagsfrit at stille et kampsportscenter til rådighed, som på aftaletidspunktet ikke var etableret. Der forelå på beslutningstidspunktet ingen oplysninger, som var stillet til rådighed for Byrådet, om omfanget af de økonomiske forpligtelser, som Kommunen dermed påtog sig. Der blev heller ikke meddelt den nødvendige bevilling til at opfylde forpligtelserne over for Team Danmark. Byrådets godkendelse af aftalen må anses for at være i strid med Styrelseslovens § 40, stk. 2, andet punktum.

Der foreligger ikke nogen oversigt over, hvilke økonomiske forpligtelser aftalen med Team Danmark i øvrigt indebærer for Farum Kommune, eller oversigt over hvilke omkostninger, der rent faktisk er pådraget fra aftaletidspunktet indtil 1. juli 2002. Som følge af aftalens rammemæssige karakter er det ikke muligt alene baseret på aftalen at vurdere de samlede økonomiske konsekvenser heraf.

Forhenværende Borgmester Peter Brixtofte undlod i forbindelse med Byrådets behandling om beslutning om indgåelse af aftale med Team Danmark at meddele foreliggende oplysninger om, at etablering af kampsportscenter måtte antages at koste op til kr. 25 mio., selvom han efter det tilvejebragte materiale var bekendt med disse oplysninger, og uanset at der under Byrådsbehandlingen blev stillet spørgsmål herom."

Farum Kommune modtog den 10. marts 2003 bl.a. ovennævnte delrapport.[1] Kommunen udsendte dagen efter en pressemeddelelse hvoraf bl.a. fremgår:[2]

"…
Der er samlet tale om et meget stort materiale, som forvaltningen endnu ikke har bearbejdet. Byrådet er i forlængelse af Byrådsmødet tirsdag den 11. marts 2003 blevet orienteret om at delrapporterne nu er afgivet til kommunen af den uvildige undersøger, Advokatfirmaet Rønne og Lundgren. Byrådets medlemmer har samtidig fået sagsindsigt i delrapporterne.

Mandag den 18. marts 2003 vil økonomiudvalget på baggrund af et oplæg fra forvaltningen drøfte hvordan Byrådets behandling af delrapporterne på førstkommende møde den 8. april 2003 kan tilrettelægges.

Tilsynsrådet har allerede sidste år anmodet Byrådet om at vurdere disse sager og afgive udtalelser til Tilsynsrådet efter behandling i et møde."

[1] 256-29,b170
[2] 256-29,b171

10.3.6.3.5. Tilsynsrådet

Beretningen med bilag fra advokatundersøgelsen som beskrevet ovenfor indgik som en del af det materiale, tilsynsmyndighederne havde til rådighed ved behandling af kommunens samarbejde med Team Danmark, jf. i øvrigt bind 5, kapitel 25.4.1.2.2. om tilsynsrådets benyttelse af undersøgelsen.

Tilsynsrådet anmodede i et brev af 19. marts 2003 byrådet om at modtage delkonklusionen og de medfølgende bilag samt byrådets udtalelse "Vedrørende aftaler med Team Danmark" og svarfrist senest den 24. april 2003. Det hedder om den forventede beretning og udtalelse:[1]

> "Tilsynsrådet forudsætter …, at der er gjort rede for Farum Kommunes eventuelle støtte til Team Danmark i perioden 1. januar 1998 til og med 2001, herunder hvilke beløb, kommunen måtte have afholdt, og om der har været afholdt udgifter i strid med kommunalfuldmagtsreglerne, samt om udgifterne har været afholdt i en kommunal interesse og om ydelserne stod i et rimeligt forhold til modydelserne. Dette gælder også anden form for støtte end direkte økonomisk støtte.
>
> Det bør indgå i undersøgelserne, hvilke forpligtelser, kommunen har påtaget sig fx i form af at stille boliger og faciliteter til rådighed, samt om der er ydet støtte til enkeltpersoner og/eller til erhvervsdrivende selskaber.
>
> Kopi af aftalerne bedes sendt til Tilsynsrådet tillige med udtalelsen. Hvis aftalerne er mundtlige skal Tilsynsrådet anmode om at modtage en beskrivelse af aftalernes indhold, jfr. den kommunale styrelseslov § 63.
>
> Videre bedes gjort rede for, om der har været bevilling til den eventuelt foretagne støtte.
>
> Afslutningsvis skal Tilsynsrådet anmode Farum Byråd vurdere, om delkonklusionen giver Byrådet anledning til at foretage yderligere, fx søge beløb tilbagebetalt til kommunen."

I et brev af 10. april 2003 svarede byrådet efter gengivelse af advokatundersøgelsens retlige konklusion bl.a.:[2]

> "Farum Byråd tager til efterretning, at Byrådet i forhold til Team Danmark er bundet af den af 13. juni 2001 indgåede aftale. Farum Byråd tager ligeledes til efterretning, at Byrådets godkendelse af aftalen må anses for at være i strid med

[1] 256-29,b364-365
[2] 256-29,b121

Lov om Kommunernes Styrelses § 40, stk. 2, andet punktum, og at der således ikke foreligger den fornødne bevillingsmæssige hjemmel til indgåelse af en aftale med det foreliggende indhold.

Farum Byråd skal oplyse, at det ved indgåelsen af aftalen af 13. juni 2001 med Team Danmark har været forudsat, at eliteidrætsudøverne skulle anvende den ledige kapacitet, der var i kommunens eksisterende idrætsfaciliteter. For så vidt angår faciliteter i form af kampsportscenter, var der imidlertid ikke i kommunen ved aftaleindgåelsen tilstrækkelige faciliteter til at imødekomme Team Danmarks ønsker. På tidspunktet for aftalens indgåelse var der ikke mellem Farum Kommune og Team Danmark fundet en endelig løsning på dette forhold.

Farum Byråd kan oplyse, at aftalen med Team Danmark indtil dato ikke har medført faktiske økonomiske udgifter for Farum Kommune, idet Team Danmark til kampidrætsgrene har lejet Kasernen i Farum Kommune. Frem til 1. april 2003 har Ingeniørregimentet stillet lokalerne i Farum Kaserne til rådighed for Team Danmark. Fra 1. april 2003 skal Team Danmark betale leje til Farum Kommune for benyttelse af lokalerne. Forhandlingerne vedrørende fastsættelse af lejevilkår er endnu ikke afsluttet. Det forventes, at Team Danmark kan benytte Kasernen frem til efteråret 2004, hvorefter der skal findes en anden løsning til kampsportsgrenene.

Farum Byråd skal meddele, at Byrådet fremsender sagen til behandling i Idræts- og Fritidsudvalget med henblik på, at udvalget foretager en indledende behandling og herunder overvejer den kommunale interesse i en fortsættelse af aftalen med Team Danmark samt de økonomiske vilkår, der i dag og fremover vil være forbundet hermed.

Det fremgår af § 13 i aftalen mellem Farum Kommune og Team Danmark, at aftalen løber til år 2011, men at aftalen skriftligt kan opsiges af begge parter med 2 års varsel til udgangen af et kalenderår.

Farum Byråd vil herefter blandt andet på baggrund af en indstilling fra Idræts- og Fritidsudvalget træffe beslutning om det videre forløb i sagen, herunder om sagen skal videreføres strafferetligt.

Tilsynsrådet anmoder i skrivelse af 19. marts 2003 ligeledes om oplysning om kommunens aftaler med Team Danmark i perioden fra 1. januar 1998 frem til indgåelse af aftale af 13. juni 2001.

Farum Byråd kan oplyse, at der i den periode alene forelå en aftale med Dansk Svømme- og Livrednings Forbund. Aftalens indhold er overensstemmende med det, der nu fremgår af aftalen af 13. juni 2001 mellem Farum Kommune og Team Danmark. Aftalen vedlægges som bilag.
…"

Det fremgår af brev af 10. september 2003 fra Farum Kommune til tilsynsrådet, at idræts- og fritidsudvalget behandlede sagen på et møde den 5. maj 2003:[1]

> "Udvalget besluttede ikke at opsige aftalen med Team Danmark men at overholde forpligtelserne i henhold til aftalen. Udvalget besluttede endvidere, at forvaltningen skulle videreforhandle med Team Danmark for at finde økonomiske vilkår, som modsvarede markedslejen og tog udgangspunkt i både eksisterende og nytilkommende lokaler/træningstider."

Resultatet af forhandlingerne med Team Danmark blev som tidligere nævnt indgåelse af tillæg til samarbejdsaftalen i oktober 2003, jf. nærmere nedenfor om forløbet i september og oktober 2003.[2]

I den mellemliggende tid var der en del korrespondance mellem tilsynsrådet og byrådet. Centralt i dette forløb var tilsynsrådets høring over "udkast til afgørelse vedrørende konsekvenser af samarbejdsaftalen med Team Danmark" af 28. maj 2003 vedrørende de bevillingsmæssige forhold. Udkastet svarer til den senere afgørelse af 11. juni 2003, hvori det hedder:[3]

> "**Vedrørende konsekvenser af samarbejdsaftalen med Team Danmark**
>
> Tilsynsrådet har behandlet en sag om lovligheden af Farum Byråds beslutning på byrådsmødet den 12. juni 2001 om at indgå en samarbejdsaftale med Team Danmark.
>
> Denne udtalelse vedrører alene de bevillingsmæssige forhold og ikke den konkrete aftales indhold.
>
> Efter den kommunale styrelseslov § 40, stk. 2 skal det bevillingsmæssige grundlag være til stede, når kommunalbestyrelsen træffer beslutninger, der vil medføre udgiftskrævende foranstaltninger.
>
> Et medlem af kommunalbestyrelsen kan blive ansvarlig, hvis der træffes beslutninger på et utilstrækkeligt grundlag.
>
> Det er Tilsynsrådets opfattelse, at De som nuværende eller tidligere medlem af Farum Byråd har gjort Dem skyldig i pligttilsidesættelse, ved at have truffet beslutning om, eller undladt at stemme imod, at indgå en aftale, hvor de økonomiske konsekvenser ikke fremgår på beslutningstidspunktet.

[1] 256-29,b13-14
[2] 256-29,b7
[3] 256-29,b104

Det er dog Tilsynsrådets opfattelse, at handlingen ikke er af en sådan grovhed, som er forudsætning for at begære påtale rejst efter lov om kommunernes styrelse § 61 c.

Sagsredegørelse og supplerende sagsredegørelse med Tilsynsrådets retlige vurdering vedlægges.

Tilsynsrådet forbeholder sig ret til efterfølgende at rejse krav om erstatning for et eventuelt tab, som kommunen måtte lide, jf. den kommunale styrelseslov § 61, stk. 3.

Tilsynsrådet skal bemærke, at Tilsynsrådet ikke har taget stilling til en eventuel tilsidesættelse af kommunalfuldmagtsreglerne.
…"

Udkastet til afgørelse af 28. maj 2003 var vedlagt en sagsredegørelse, hvori det bl.a. hedder:[1]

"**3. Tilsynsrådets retlige vurdering**

3.1 Byrådsbeslutningen af 12. juni 2001

3.1.1 Bevillingsmæssige forhold

Tilsynsrådet må konstatere, at Farum Byråd på byrådsmødet den 12. juni 2001 ved flertalsbeslutning gav daværende borgmester Peter Brixtofte bemyndigelse til ikke alene at forhandle en samarbejdsaftale, men også at indgå samarbejdsaftalen med Team Danmark.

Tilsynsrådet finder, at daværende borgmester Peter Brixtofte havde det fornødne beslutningsmæssige grundlag for at indgå samarbejdsaftalen med Team Danmark.

Tilsynsrådet må konstatere, at der i samarbejdsaftalen med Team Danmark indgår, at Farum Kommune skal stille et kampsportscenter til rådighed for Team Danmark. Farum Kommune havde på tidspunktet for aftalens indgåelse ikke rådighed over faciliteter, der var anvendelige til kampsportscenter.

Tilsynsrådet må konstatere på grundlag af de foreliggende oplysninger, at budget 2001 og 2002 ikke indeholder anlægs- eller driftsbevillinger i relation til et kampsportscenter.

Tilsynsrådet må konstatere på grundlag af de foreliggende oplysninger, at der i budgettet for Idræts- og Fritidsudvalget ikke er konstateret tillægsbevillinger relateret til Team Danmark eller er udgifter specifikt relateret til etablering af faciliteter til kampsportscentret.

[1] 256-29,b95-101. Medtaget i beretningens bilag 3.

Det fremgår af den kommunale styrelseslov § 40, stk. 2, at foranstaltninger, der vil medføre udgifter, som ikke er bevilget i forbindelse med vedtagelsen af årsbudgettet, ikke må iværksættes, førend kommunalbestyrelsen har meddelt den fornødne bevilling.

Det fremgår af den kommunale styrelseslov § 40, stk. 3, at enhver tillægsbevilling skal angive, hvorledes den bevilgede udgift skal dækkes.

Ved anlægsbevillinger skal der foruden anlægsbevillingen afsættes et rådighedsbeløb.

Det fremgår af den uvildige undersøgelses delkonklusion, at der på byrådsmødet den 12. juni 2001 foregik en udveksling af synspunkter/bemærkninger mellem daværende byrådsmedlem Bo Finsen og daværende borgmester Peter Brixtofte, hvoraf bl.a. fremgår, at en del af samarbejdsaftalen med Team Danmark forudsætter etablering af faciliteter til kampsportscentret.

Det er Tilsynsrådets vurdering, at de tilstedeværende byrådsmedlemmer til byrådsmødet den 12. juni 2001 har været bekendt med, at der i samarbejdsaftalen med Team Danmark indgik visse økonomiske konsekvenser, der ikke er taget højde for i byrådets beslutning den 12. juni 2001 i form af et rådighedsbeløb.

Det er Tilsynsrådets opfattelse, at de 14 byrådsmedlemmer der den 12. juni 2001 stemte for at bemyndige daværende borgmester Peter Brixtofte til at indgå samarbejdsaftalen med Team Danmark, har handlet i strid med den kommunale styrelseslov § 40, stk. 2, idet der vedtoges at indgå en aftale uden at beløbsfastsætte de økonomiske konsekvenser i form af en anlægsbevilling og et rådighedsbeløb.

Det er Tilsynsrådets opfattelse, at det byrådsmedlem der undlod at stemme, har handlet i strid med den kommunale styrelseslov § 40, stk. 2, idet der vedtoges at indgå en aftale uden at beløbsfastsætte de økonomiske konsekvenser i form af en anlægsbevilling og et rådighedsbeløb, idet det ikke fratager ansvar, at undlade at stemme.

Tilsynsrådet har noteret sig, at Farum Byråd tager til efterretning, at byrådets godkendelse af aftalen må anses for at være i strid med lov om kommunernes styrelse § 40, stk. 2, andet punktum, og at der således ikke foreligger den fornødne bevillingsmæssige hjemmel til indgåelse af en aftale med det foreliggende indhold.

Det kan på nuværende tidspunkt ikke gøres op, om Farum Kommune har lidt et tab som følge af at indgå samarbejdsaftalen med Team Danmark. Tilsynsrådet tager forbehold for et eventuelt erstatningsansvar."

Omkring tilsynsrådets vurdering af den subjektive tilregnelse, klarhedskriteriet, forældelsesspørgsmål samt handlingens grovhed fremgår det videre:

”3.1.2 Subjektiv tilregnelse

Det er Tilsynsrådet opfattelse, at de 15 byrådsmedlemmer var vidende om, at samarbejdsaftalen med Team Danmark ville medføre udgiftskrævende foranstaltninger for Farum Kommune.

Det er videre Tilsynsrådets opfattelse, at de 15 byrådsmedlemmer var vidende om, at byrådets beslutning den 12. juni 2001 ikke indeholdt den fornødne beløbsangivne bevilling til etablering af faciliteter til kampsportscentret.

Tilsynsrådet har lagt vægt på, at daværende byrådsmedlem Bo Finsen på byrådsmødet den 12. juni 2001 rejste tvivl om, at der var taget højde for de økonomiske konsekvenser af at indgå samarbejdsaftalen med Team Danmark. Efter Tilsynsrådet opfattelse vidste eller burde de 15 byrådsmedlemmer have vidst, at samarbejdsaftalen med Team Danmark ville medføre udgiftskrævende foranstaltninger.

3.1.3 Klarhedskriteriet

Det er Tilsynsrådet opfattelse, at det fremgår klart af den kommunale styrelseslov § 40, stk. 2, at foranstaltninger, der medfører udgifter ikke må iværksættes, førend byrådet har meddelt den fornødne bevilling.

Det er Tilsynsrådets opfattelse, at det ikke fremgår af byrådsbeslutningen af 12. juni 2001, hvilke økonomiske konsekvenser, samarbejdsaftalen med Team Danmark ville medføre.

3.1.4 Forældelse

Straffeloven § 93, stk. 1, nr. 1 indeholder en absolut forældelsesfrist for sager, hvor straffen for overtrædelsen ikke vil overstige bøde. Da straffen efter den kommunale styrelses lov § 61 c, stk. 1, for kommunalbestyrelsesmedlemmers grove pligttilsidesættelse er bøde, forældes strafansvaret på 2 år. Byrådets flertal traf beslutningen den 12. juni 2001.

Strafansvaret for de 16 byrådsmedlemmer er ikke forældet efter straffelovens forældelsesfrist i § 96, stk. 1, på 6 måneder, da Tilsynsrådet først ved modtagelsen af den uvildige undersøgelses delkonklusion kommissoriepunkt 4 den 20. marts 2003 modtog de oplysninger, der nu giver tilsynsrådet grundlag for at begære påtale rejst efter den kommunale styrelseslov § 61 c.

3.1.5 Handlingens grovhed

Det er Tilsynsrådets opfattelse, at byrådets beslutning den 12. juni 2001 ville medføre udgiftskrævende foranstaltninger i form af etablering af faciliteter til kampsportscentret. Det er videre Tilsynsrådets opfattelse, at de økonomiske forhold ikke fremgik ved byrådsbeslutningen den 12. juni 2001.

Det er dog Tilsynsrådets opfattelse, at den manglende stillingtagen til de økonomiske konsekvenser ved byrådsbeslutningen af 12. juni 2001 ikke er af en sådan grovhed, som er forudsætning for at begære påtale rejst efter lov om kommunernes styrelse § 61 c, stk. 1.

Tilsynsrådet har lagt vægt på, at beslutningen om at indgå samarbejdsaftalen med Team Danmark forinden var behandlet i økonomiudvalget.

Tilsynsrådet har videre lagt vægt på, at beslutningen blev vedtaget af byrådet, idet det må have stået byrådet klart, at der dermed stiltiende blev bevilget det til kampsportscentret fornødne beløb."[1]

Sagsredegørelsen afsluttes med følgende konklusion:

"**4. Tilsynsrådets konklusion**

Det er Tilsynsrådets opfattelse, at de 14 byrådsmedlemmer der den 12. juni 2001 stemte for at bemyndige daværende borgmester Peter Brixtofte til at indgå samarbejdsaftalen med Team Danmark og det byrådsmedlem der undlod at stemme, har handlet strid med den kommunale styrelseslov § 40, stk. 2, idet der vedtoges at indgå en aftale uden at kende de økonomiske konsekvenser.

Det er dog Tilsynsrådets opfattelse, at den manglende stillingtagen til de økonomiske konsekvenser ikke er af en sådan grovhed, som er forudsætning for at begære påtale rejst efter lov om kommunernes styrelse § 61 c, stk. 1.

Tilsynsrådet har noteret sig, at Farum Byråd tager til efterretning, at byrådets godkendelse af aftalen må anses for at være i strid med lov om kommunernes styrelse § 40, stk. 2, andet punktum, og at der således ikke foreligger den fornødne bevillingsmæssige hjemmel til indgåelse af en aftale med det foreliggende indhold.

Tilsynsrådet tager forbehold for eventuel tilsidesættelse af kommunalfuldmagtsreglerne i forbindelse med samarbejdsaftalen indgåelse.

Det kan på nuværende tidspunkt ikke gøres op, om Farum Kommune har lidt et tab, som følge af at indgå samarbejdsaftalen med Team Danmark. Tilsynsrådet tager forbehold for et eventuelt erstatningsansvar."

Tilsynsrådet traf herefter den 11. juni 2003 afgørelse svarede til det tidligere fremsendte udkast stilet til Peter Brixtofte, Per Edrén, Erik Fuchs, Lars Gram, Marianne Helslev, Mogens Hovgård, Bent Jensen, Henrik Jerger, Sabine Kirchmeier-Andersen, Hans Carl Nielsen, Flemming Oppfeldt, Morten Pflug, Hüseyin Tas, Ketty Træholt og Poul Winckler, og sendt i

[1] 256-29,b99-100

kopi til Farum Byråd, Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Statsadvokaturen for Særlig Økonomisk Kriminalitet samt til advokat Peter Breum til orientering.[1]

Brevet af 11. juni 2003 var foruden den tidligere fremsendte sagsredegørelse vedlagt en supplerende sagsredegørelse med gennemgang af høringssvar til udkastet til afgørelse af 28. maj 2003:[2]

> "**Supplerende sagsredegørelse**
>
> Tidligere byrådsmedlem Hans Carl Nielsen har i brev af 4. juni 2003 afgivet bemærkninger til Tilsynsrådets udkast til afgørelse og medfølgende sagsredegørelse.
>
> Byrådsmedlemmerne Erik Fuchs og Morten Pflug har i telefax og e-mail af 10. juni 2003 afgivet bemærkninger til Tilsynsrådets udkast til afgørelse og medfølgende sagsredegørelse.
>
> Advokat Peter Breum har på vegne af byrådsmedlem Sabine Kirchmeier-Andersen i telefax af 6. juni 2003 afgivet bemærkninger til Tilsynsrådets udkast til afgørelse og medfølgende sagsredegørelse.
>
> Byrådsmedlem Sabine Kirchmeier-Andersen har i e-mail af 11. juni 2003 afgivet bemærkninger til Tilsynsrådets udkast til afgørelse og medfølgende sagsredegørelse.
>
> Tidligere byrådsmedlem Poul Winckler Nielsen har i brev af 9. juni 2003 afgivet bemærkninger til Tilsynsrådets udkast til afgørelse og medfølgende sagsredegørelse.
>
> **1. De indkomne bemærkninger**
>
> I brevet af 4. juni 2003 bemærker Hans Carl Nielsen, at han tager det manglende grundlag for påtalebegæring til efterretning.
>
> Hans Carl Nielsen erklærer sig uenig i, at der ved byrådsbeslutningen af 12. juni skete en overtrædelse af gældende ret.
>
> Hans Carl Nielsen anfører slutteligt, at han ikke vidste eller burde vide, at byrådets beslutning af 12. juni 2001 ville være ulovlig.
>
> Tilsvarende bemærkninger er afgivet af Erik Fuchs og Morten Pflug i telefaxen og e-mailen af 10. juni 2003, der endvidere bemærker den relative korte tidsfrist, der

[1] 256-29,b74. Formandsafgørelse efter styrelseslovens § 51, stk. 1.
[2] 256-29,b71

ikke har gjort det muligt at fremkomme med uddybende og detaljerede bemærkninger til Tilsynsrådets udkast til afgørelse.

I brevet af 9. juni 2003 fremkommer Poul Winckler med bemærkninger tilsvarende med de af Hans Carl Nielsen afgivne bemærkninger.

I brevet af 6. juni anmoder Peter Breum om fristudsættelse i yderligere 2 uger, da hans klient agter at besvare forespørgslen.

I e-mailen af 11. juni 2003 bemærker Sabine Kirchmeier Andersen, at hun ikke er enig i afgørelsen, idet hun anfører, at hun ved sagens behandling, ikke havde mulighed for at afgøre, hvorvidt aftalen ville medføre udgifter for kommunen. Sabine Kirchmeier-Andersen anfører endvidere, at daværende borgmester Peter Brixtofte ved sagens behandling i økonomiudvalget og efterfølgende bekræftede, at byrådets beslutning om at indgå samarbejdsaftalen var udgiftsneutral for kommunen.

Sabine Kirchmeier-Andersen bemærker slutteligt, at det ved byrådets afstemninger om frivillig anvendelse af kommunens ressourcer til lovlige formål, vil være muligt at undlade at stemme.

2. Tilsynsrådets bemærkninger og retlige vurdering

Det er fortsat Tilsynsrådets opfattelse, at der ved Farum Byråds beslutning af 12. juni 2001 om at indgå samarbejdsaftalen med Team Danmark er sket en tilsidesættelse af lov om kommunernes styrelse § 40, stk. 2.

Tilsynsrådet skal i den forbindelse gøre opmærksom på, at Farum Byråd i brev af 10. april 2003 til Tilsynsrådet har meddelt, at Farum Byråd tager til efterretning, at byrådets godkendelse af aftalen må anses for at være i strid med lov om kommunernes styrelse § 40, stk. 2, 2. pkt., idet der ikke forelå den fornødne bevillingsmæssige hjemmel til at indgå aftalen med foreliggende indhold.

Det er ligeledes fortsat Tilsynsrådets opfattelse, at de 15 byrådsmedlemmer burde have vidst, at byrådets beslutning af 12. juni 2001 indebar en tilsidesættelse af lov om kommunernes styrelse § 40, stk. 2, idet det fremgår af Rønne & Lundgrens afskrift af båndoptagelsen fra byrådsmødet, at byrådsmedlem Bo Finsen forud for afstemningen gør opmærksom på, at aftalen implicit har økonomiske konsekvenser.

Tilsynsrådet har en lovbestemt forældelsesfrist i sagen, hvorfor det ikke er muligt at imødekomme Peter Breums anmodning om fristudsættelse i yderligere to uger, hvilket er meddelt ham.

Sabine Kirchmeier-Andersen oplyser, at hun [ ] ved sagens behandling, ikke havde mulighed for at afgøre, hvorvidt aftalen ville medføre udgifter for kommunen. Som nævnt ovenfor blev der under byrådsmødet fremhævet af Bo

> Finsen, at der var berettiget tvivl om, at der var økonomiske konsekvenser af at indgå samarbejdsaftalen med Team Danmark.
>
> For så vidt angår Sabine Kirchmeier-Andersens bemærkninger om, at det kan være lovligt at undlade at stemme ved afstemninger om kommunens frivillige anvendelse af kommunens ressourcer til lovlige formål, kan Tilsynsrådet på nuværende tidspunkt ikke [ ] afvise, at samarbejdsarbejdsaftalen med Team Danmark er en lovlig anvendelse af kommunens ressourcer. Der kan henvises til betænkning nr. 996/1983 "Ansvarsplacering og reaktionsmuligheder i kommune-styret" side 28.
>
> Denne afgørelse vedrører udelukkende de bevillingsmæssige forhold af byrådets beslutning den 12. juni 2001 og ikke en vurdering af, om samarbejdsaftalen er en lovlig anvendelse af kommunens ressourcer.
>
> Det er derfor fortsat Tilsynsrådets opfattelse, at Sabine Kirchmeier-Andersen burde have stemt imod Farum Kommunes indgåelse af samarbejdsaftalen med Team Danmark, idet det bevillingsmæssige grundlag ikke var til stede ved byrådets afstemning om indgåelse af samarbejdsaftalen med Team Danmark.
>
> Tilsynsrådet forbeholder sig fortsat ret til at rejse krav om erstatning for et eventuelt tab, som kommunen måtte lide.
>
> Tilsynsrådet skal fortsat bemærke, at Tilsynsrådet ikke har taget stilling til en eventuel tilsidesættelse af kommunalfuldmagtsreglerne."

Udover de omtalte bemærkninger fra byrådsmedlemmer fremgår det af tilsynsrådets sag, at der også kom bemærkninger fra Flemming Oppfeldt, der i en efterfølgende mail stillede spørgsmål til, hvorfor hans indkomne bemærkninger i en mail af 10. juni 2003 kl. 9.42 ikke var omtalt. I den oprindelige mail hedder det:[1]

> "I forbindelse med beslutningen den 12. juni 2001 blev der IKKE givet et bindende økonomisk tilsagn overfor Team Danmark. Enhver forestilling om, at samarbejdsaftalen var en bindende økonomisk forpligtelse som Team Danmark kunne retshævde, er usand. Det fremgik jo også af forhandlingen i Farum Byråd.
>
> Der var ikke af byrådet stillet noget som helst i udsigt overfor Team Danmark, andet end at vi i fællesskab ville udvikle Farum til en idrætslandsby. Det krævede efterfølgende en nogle delbeslutninger som byrådet ville kunne sige JA eller NEJ til. Jeg bemærker, at de faciliteter der er omtalt alle var etablerede herunder et kampsportscenter. Sådan et stod der faktisk i Farum den 12. juni 2001.
>
> Byrådet havde sin fulde handlefrihed til efterfølgende at beslutte, hvorvidt en bestemt facilitet skulle udvides eller etableres eller ikke skulle etableres. Det

[1] 256-29,b83

kunne samarbejdsaftalen ikke diktere. Jeg vil understrege, at jeg med disse linier forholder mig til, hvad byrådet rent faktisk besluttede den 12. juni 2001, og jeg kan ikke gå ind i en polemik om, hvilke forventninger Team Danmark og andre efterfølgende måtte give udtryk for i den uvildige undersøgelse. Jeg forholder mig rent faktisk som verden så ud den 12. juni 2001.

Derfor er jeg uenig med Tilsynsrådets vurdering. Der skete ikke nogen overtrædelse af loven den 12. juni 2001. Under alle omstændigheder kan jeg ikke anerkende, at blive påtvunget den opfattelse, at jeg på forhånd vidste, at byrådets principbeslutning af 12. juni 2001 om Team Danmark ville være ulovlig, og jeg bibeholder mig retten til indbringe Tilsynsrådets eventuelle afgørelse herom i henhold til styrelseslovens § 61, stk. 7."

Tilsynsrådet svarede Flemming Oppfeldt ved brev af 16. juni 2003:[1]

"Tilsynsrådet har ved afgørelsen af sagen inddraget og vurderet Deres bemærkninger, der i det væsentlige svarer til de eksisterende høringssvar.

Tilsynsrådet beklager, at modtagelsen af Deres e-mail ikke står nævnt i sagen."

Tilsynsrådet anmodede ved brev af 16. juni 2003 Farum Byråd om senest den 11. september 2003 at redegøre for sagens videre forløb under henvisning til byrådets brev af 10. april 2003.[2]

I svar af 10. september 2003 udtalte byrådet bl.a.:[3]

"Farum Byråd kan oplyse, at Idræts- og Fritidsudvalget behandlede sagen på et møde den 5. maj 2003.

Udvalget besluttede ikke at opsige aftalen med Team Danmark men at overholde forpligtelserne i henhold til aftalen. Udvalget besluttede endvidere, at forvaltningen skulle videreforhandle med Team Danmark for at finde økonomiske vilkår, som modsvarede markedslejen og tog udgangspunkt i både eksisterende og nytilkommende lokaler/træningstider.

Idræts- og Fritidsudvalget ville herefter behandle sagen på et senere møde.

Farum Byråd kan oplyse, at repræsentanter for idræts- og fritidsforvaltningen har gennemført forhandlinger med Team Danmark. Der foreligger et udkast til aftale, som i øjeblikket behandles i Team Danmark.

[1] 256-29,b82
[2] 256-29,b68
[3] 256-29,b13

> Idræts- og fritidsforvaltningen har oplyst, at man påregner at kunne behandle sagen på et møde i Idræts- og Fritidsudvalget den 17. september 2003. Sagen behandles herefter i økonomiudvalg og byråd."

Byrådet tiltrådte i et møde den 7. oktober 2003 indgåelse af aftale med Team Danmark om "Tillæg til Samarbejdsaftale for etablering og drift af elitelandsby i FK", jf. § 6 stk. 2, i samarbejdsaftalen.[1] Tillægget blev herefter underskrevet af parterne den 22. og 30. oktober 2003.[2]

Aftalen omfattede taekwondo/styrketræning, svømning samt tennis. Team Danmark skulle betale 4.200 kr. pr. måned for "udgifter vedrørende lys, varme, vand, renovation samt vedligehold" omkring "Gymnastiksalen, Bygning nr. 40", 8.500 kr. pr. måned for samme type udgifter vedrørende tennisanlæggene (som i øvrigt stilledes til rådighed efter nærmere aftale mellem parterne og Farum Tennisklub) samt 10.000 kr. pr. måned for "øgede udgifter vedrørende lys, varme, vand, rengøring samt personale til øgede åbningstider" i forbindelse med benyttelse af svømmehallen. Adgang til svømmehallen var i øvrigt nøje reguleret i aftalen, ligesom det fremgik, at "Benyttelse af svømmehallen udenfor normal åbningstid (ferie og helligdage) aftales særskilt, og afregnes med fast pris på kr. 1000,- pr. time." Aftalens ikrafttræden var fastsat til 1. april 2003 for taekwondo/styrketræning og 1. august 2003 for tennis og svømning. Det fremgik i øvrigt, at det mellem parterne var aftalt, at aftalen skulle revurderes efter et år.

Den 29. oktober 2003 skrev tilsynsrådet til kommunen om koordinatorfunktionen og om leje af administrationsbygningen med svarfrist senest to dage efter første ordinære byrådsmøde i januar 2004:[3]

> "Det fremgår af bilag 4.20 til den uvildige undersøgelse, kommissoriepunkt 4, konsekvenser af aftalen med Team Danmark, at Farum Kommune stiller en koordinatorfunktion til rådighed for Team Danmark mod vederlag på 18.000 kr. pr. måned.
>
> Tilsynsrådet skal anmode Farum Byråd om at oplyse, om Farum Byråd har meddelt bevilling til koordinatorfunktionen.

[1] 256-29,b7
[2] 69-12,f4,b1-2
[3] 256-29,b3-4

> Det fremgår af bilag 4.27, at den årlige leje for administrationsbygningen udgør 800 kr. pr. m², mens det fremgår af bilag 4.3, at markedslejeniveauet i Farum ikke er under 1000 kr. pr. m².
>
> Tilsynsrådet skal anmode Farum Byråd om at oplyse, om Team Danmark ved leje af administrationsbygningen betaler markedsleje. Tilsynsrådet skal herunder anmode Farum Byråd om en redegørelse for, hvordan markedslejen er vurderet."

Efter den gennemførte reform af det kommunale tilsyn fra 1. januar 2004 overgik tilsynet fra Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt til Statsamtet København, Tilsynet.[1]

Første ordinære byrådsmøde i januar 2004 var den 20. januar. Her behandledes både punkt om svar til tilsynet og punkt om "Tillæg til lejeaftale for Team Danmark vedr. TD-bygningen".[2]

I svaret til tilsynet af 22. januar 2004 udtalte byrådet bl.a.:[3]

> "Den medarbejder, der varetager de omhandlede koordinationsopgaver, er dækket af lønbudgettet i Idræts og Fritidsforvaltningen, ligesom indtægten fra Team Danmark til koordinationsfunktionen er medtaget i de årligt budgetterede indtægter på Idræts- og Fritidsområdet.
>
> Farum Byråd har herved sikret den bevillingsmæssige hjemmel for såvel udgifter som indtægter i forbindelse med koordinationsfunktionen.
>
> Med henblik på besvarelse af det rejste spørgsmål, hvorvidt Team Danmark ved leje af administrationsbygningen betaler markedsleje, vedlægges som bilag et eksemplar af Farum Kommunes lokalplan 31.6 af juni 1998.
>
> Det fremgår heraf på side 9 om lokalplanens formål, at lokalplanen bl.a. skal sikre, "at der kan foretages udbygning af svømmehallen, og at et område syd for svømmehallen kan anvendes til bebyggelse/anlæg til offentlige formål såsom idrætshaller, klubhuse, fælleshuse/forsamlingslokaler, daginstitutioner, fodboldstadionanlæg med tilhørende tribuner og service/omklædningsfaciliteter m.v."
>
> Udlejning af kontorfaciliteter kan i overensstemmelse hermed alene udlejes til sådanne formål, herunder sportsformål. Dette begrænser kredsen af potentielle lejere, ligesom dette efter forvaltningens hidtidige opfattelse reducerer den markedsmæssige værdi af lejemålet.

---

[1] 256-29,b5. Sagsbehandleren fulgte med til Statsamtet København, men det var efter overflytningen nu statsamtsmand Bente Flindt Sørensen, der havde det overordnede ansvar for sagen.
[2] 256-14,b72-73
[3] 256-14,b51

Forvaltningen har oplyst, at det ved en mundtlig rundspørge i foråret 2002 til lokale ejendomsmæglere blev tilkendegivet, at kvadratmeterlejen i Farum Kommune for kontorlejemål til kommercielle formål på daværende tidspunkt lå på ca. kr. 1.000,00. På baggrund heraf vurderede forvaltningen, at den markedsmæssige kvadratmeterleje for udleje af en del af administrationsbygningen til Team Danmark kunne fastsættes til kr. 800,00.

Forvaltningen bemærker generelt, at den opnåelige markedsleje for kontorlejemål i det storkøbenhavnske område, herunder for Farum Kommunes vedkommende i de sidste par år har været for nedadgående idet udbudet af erhvervslejemål så langt har oversteget efterspørgslen.

Farum Byråd henholder sig herved til forvaltningens vurdering af markedslejen."

Ved brev af 12. februar 2004 afgav tilsynet herefter udtalelse om koordinatorfunktion og leje af administrationsbygningen (som opfølgning på tilsynsrådets afgørelse af 11. juni 2003 om de bevillingsmæssige forhold). Det hedder i udtalelsen:[1]

"**Bevilling til koordinatorfunktion**

Det fremgår af lov om kommunernes styrelse § 40, stk. 2 (uændret), at foranstaltninger, der vil medføre indtægter eller udgifter, som ikke er bevilget i forbindelse med vedtagelsen af årsbudgettet, ikke må iværksættes, før kommunalbestyrelsen har meddelt den fornødne bevilling.

Farum Byråd har i brev af 22. januar 2004 til Tilsynet oplyst, at den medarbejder i Farum Kommune, der varetager de omhandlede koordinationsopgaver, er dækket af lønbudgettet i Idræts- og Fritidsforvaltningen, ligesom indtægten fra Team Danmark til koordinationsfunktionen er medtaget i de årligt budgetterede indtægter på Idræts- og Fritidsområdet.

Det er på den baggrund Tilsynets opfattelse, at Farum Byråd har meddelt den fornødne bevilling til såvel indtægter, som udgifter i forbindelse med koordinationsfunktionen.

Tilsynet foretager sig ikke yderligere i den anledning.

Leje af administrationsbygningen

Det følger af de almindelige kommunalretlige grundsætninger om kommuners opgavevaretagelse (kommunalfuldmagtsreglerne), at såfremt et område ikke er reguleret i den skrevne lovgivning, finder kommunalfuldmagtsreglerne anvendelse til at fastslå, hvorvidt en kommune lovligt kan yde støtte til dette område.

[1] 256-14,b7-15. Medtaget i beretningens bilag 3.

Efter kommunalfuldmagtsreglernes må en (primær)kommune som udgangspunkt ikke yde støtte til enkeltpersoner eller erhvervsdrivende virksomheder eller til områder, der varetages af amtskommuner eller staten, jf. det under lovgrundlag anførte.

Finansiering af Team Danmark er reguleret i Team Danmark lovens § 8. Af denne bestemmelse fremgår, at finansieringen af Team Danmarks opgaver for så vidt angår offentlige midler, sker via tips- og lottoindtægter. Der er således ikke hjemmel til at yde kommunal støtte til Team Danmark, hverken i Team Danmark loven eller kommunalfuldmagtsreglerne.

Betaler Team Danmark en leje for administrationsbygningen, der ligger væsentligt under markedsniveau, vil dette være at betragte som uhjemlet støtte til Team Danmark.

Farum Byråd har i brev af 22. januar 2004 til Tilsynet oplyst, at det af Farum Kommunes lokalplan 31.6 af juni 1998 fremgår, "at der kan foretages udbygning af svømmehallen, og at et område syd for svømmehallen kan anvendes til bebyggelse/anlæg til offentlige formål såsom idrætshaller, klubhuse, fælleshuse/-forsamlingslokaler, daginstitutioner, fodboldstadionanlæg med tilhørende tribuner og service/omklædningsfaciliteter m.v."

Farum Kommunes forvaltning har vurderet, at den markedsmæssige kvadratmeterleje for udleje af en del af administrationsbygningen til Team Danmark kunne fastsættes til 800 kr. pr. m². Denne vurdering er foretaget på baggrund af lokalplanen, der begrænser kredsen af potentielle lejere, samt en mundtlig rundspørge i foråret 2002 til lokale ejendomsmæglere, hvor det blev tilkendegivet, at kvadratmeterlejen i Farum Kommune for kontorlejemål til kommercielle formål på daværende tidspunkt lå på ca. 1.000 kr. pr. m².

Farum Byråd henholder sig til forvaltningens vurdering af markedslejen.

Det er på den baggrund Tilsynets opfattelse, at Team Danmark betaler en leje, der er vurderet ud fra de markedsmæssige vilkår og at Farum Kommune således ikke der igennem yder uhjemlet støtte til Team Danmark.

Tilsynet foretager sig ikke yderligere i den anledning."

Herefter fulgte en gennemgang af sagsforløb og lovgrundlag.

Om forløbet efter undersøgelsesperioden kan oplyses, at Team Danmark i en pressemeddelelse af 31. oktober 2006 skrev om indvielse af "nye træningsfaciliteter i Farum til de bedste brydere, taekwondokæmpere, triatleter, tennisspillere, orienteringsløbere og svøm-

mere. … Team Danmarks Sportsmedicin og ernæringsteam får også faciliteter i forbindelse med det nye træningscenter." De nye faciliteter var lejet frem til efter OL i Kina i 2008.[1]

I et referat af bestyrelsesmøde i Team Danmark den 26. juni 2009 sammenfattes det hidtidige forløb og fremtidsperspektiver:[2]

> "**1. Problemstilling**
> Bestyrelsen skal orienteres om status og fremtidsperspektiver for Team Danmarks Elitelandsby i Farum.
>
> **2. Baggrund**
> Team Danmark indgik pr. 1. august 2001 en samarbejdsaftale med Farum Kommune (nu Furesø Kommune) om etablering og drift af en Elitelandsby for en række specialforbunds elite-, trænings- og kraftcentre. Formålet med aftalen var at tilbyde elitesportsfolk på internationalt niveau trænings-, service- og bofaciliteter af høj kvalitet. Samarbejdsaftalen indeholdt en række gensidige rettigheder og forpligtigelser for henh. Team Danmark og Farum Kommune (bilag). Følgende 7 specialforbund var i 2001 omfattet af samarbejdsaftalen: Dansk Judo- og Ju-Jitsu Union (DJU), Dansk Karate Forbund (DKaF), Dansk Taekwondo Forbund (DTaF), Dansk Orienterings-Forbund (DOF), Dansk Tennis Forbund (DTF), Dansk Triathlon Forbund (DTriF) og Dansk Svømmeunion (SVØM). Endvidere blev Danmarks Brydeforbund (DB) tilknyttet Elite-landsbyen i 2005.
>
> De seneste 8 års udvikling af Elitelandsbyen i Farum har været meget forskellig for de enkelte specialforbunds elitearbejde. Nogle forbund (bl.a. Dansk Svømme Union og Dansk Triathlon Forbund) har opnået gode sportslige resultater og et stærk organisatorisk "set-up" for atleterne i den forløbne periode, mens andre forbund (bl.a. Dansk Taekwondo Forbund og Danmarks Brydeforbund) af komplekse årsager har haft meget svært ved at fastholde og udvikle et højt internationalt niveau via elitearbejdet i Farum. Andre forbund (Dansk Judo- og Ju-Jitsu Union og Dansk Karate Forbund) kom aldrig til at træne i Farum, inden de overgik til rådgivningskategorien i Team Danmarks støttekoncept.
>
> De enkelte forbunds elitearbejde har i perioden 2001-2009 fundet sted på forskellige geografiske lokaliteter i Farum af meget varierende kvalitet. Ved elitelandsbyens start var idrætsfaciliteterne på Farum Kaserne centrum for al fysisk træning, triathlon og kampsportstræning. Ved Farum kasernes nedlæggelse kunne Farum Kommune ikke hjælpe TD med træningsfaciliteter og TD måtte leje sig ind i et privat lejemål på Hørmarken til en forholdsvis høj husleje. Siden foråret 2006 har Team Danmarks hovedaktiviteter (sportsmedicinsk klinik, fysioterapi, omklædning, styrketræningslokaler, kontor- og opholdsfaciliteter og to større træningssale på 15 x 20 meter) i Elitelandsbyen foregået i en ombygget fabriksbygning (ca. 1.200 kvm) på Hørmarken 1 i Farum.

[1] 69-12,f8,b1
[2] 69-12,f10,b1-3

Udover disse træningsfaciliteter er der aftaler om brug af svømmehaller (svømning og triathlon), tennishal og tennisbane samt udendørs svømning i Fure-sø bad (triathlon).

Team Danmark yder endvidere tilskud til 8 private boliglejemål i umiddelbar nærhed af Hørmarken samt tilskud til en madordning i Farum Park.

Dansk Svømme Union har igennem længere tid ønsket at flytte forbundets EC-aktiviteter fra Farum Svømmehal til den nye svømmehal (50 meter bassin) ved Bellahøj, primært for at optimere de daglige træningsforhold (tider og baner) og samtidigt minimere transporttid for svømmerne til og fra uddannelsesinstitutioner i København. Team Danmark har - i tæt samarbejde med SVØM - i foråret 2009 indgået en samarbejdsaftale med Københavns Kommune, således at SVØM's EC-aktiviteter flyttes fra Farum til Bellahøj pr. 1. september 2009 (umiddelbart efter VM 2009). Aftalen sikrer de bedste topsvømmere (4 Verdensklasseatleter og 10 Eliteatleter) gode daglige træningsbetingelser frem til udgangen af 2012. Team Danmark har været enige i SVØM's beslutning om at flytte EC-aktiviteterne til København for at fastholde og videreudvikle de danske svømmernes høje internationale niveau.

Dansk Tennis Forbund har ændret status i Team Danmarks støttekoncept pr. 1. januar 2009 (Udviklingsprojekt), hvilket betyder at der pt. kun er tilknyttet 4 spillere på EC-centret i Farum mod tidligere 10-12 spillere. Derudover foregår langt hovedparten af [NNs] træning i udlandet.

Dansk Orienterings-Forbund har ændret status i Team Danmarks støttekategori pr. 1. januar 2009 (Udviklingsprojekt). DOF har været – og er fortsat - meget tilfreds med træningsfaciliteterne på Hørmarken, mange af DOF's allerbedste atleter er dog tilknyttet udenlandske klubber (Norge og Sverige) og har ikke daglig træning i Farum.

Dansk Triathlon Forbund har ændret status i Team Danmarks støttekoncept pr. 1. januar 2009 (Udviklingsprojekt). Forbundet har i alt 9 atleter (4 Verdensklasse-atleter, 4 Eliteatleter og 1 Team Danmark-atlet). Forbundet har opnået gode internationale resultater igennem de seneste 8 år, både i olympiske og ikke olympiske discipliner. DTriF er særdeles tilfredse med de nuværende træningsfaciliteter og servicetilbud på Hørmarken, og flere af atleterne har bosat sig i Farum og omegn.

Dansk Taekwondo Forbund valgte - i enighed med Team Danmark - i efteråret 2008 at stoppe forbundets eliteaktiviteter på Hørmarken, primært fordi de bedste atleter ikke ønskede at være tilknyttet EC i Farum, men foretrak decentral klubtræning. DTaF har opnået meget få internationale resultater i perioden 2001-2009.

Danmarks Brydeforbund har opnået gode internationale resultater i perioden 2005-2007 (VM- og EM-medaljer), men i det seneste år har der været stor uenighed om trænings setup mellem DB og landets bedste eliteklub (Thor

Nykøbing). Uenigheden har bl.a. betydet at to bedste atleter med internationalt niveau ([AA og BB]) har fravalgt det daglige trænings-setup på EC på Hørmarken, således at der pt. kun er 2 atleter er fast tilknyttet elitecentret i Farum.

Team Danmarks kontrakt med udlejeren af Hørmarken er ubegrænset i tid (6 måneders opsigelse), mens Team Danmarks aftale med Farum Kommune (Furesø Kommune) er gældende til 31. juli 2011 (2 års opsigelses varsel til udgangen af et kalenderår).

Team Danmarks årlige udgifter til Elitelandsbyen i Farum er ca. 1,8 mio. kr.

3. Indstilling
Det indstilles, at Team Danmark opsiger lejeaftalen med udlejer af Hørmarken pr. 31. december 2009 samt indgår i dialog med Furesø Kommune mhp. at drøfte det videre perspektiv for fremtidigt samarbejde om eliteidræt i Furesø Kommune. Derudover drøftes fremtidige strategier og løsninger for de berørte specialforbund.

4. Økonomiske konsekvenser
Der forventes en samlet årlig besparelse på kr. 1,2–1,5 mill. kr. ved fraflytning af elitelandsbyen i Farum. Der må forventes engangs-omkostninger ifm. fraflytning i størrelsesordenen 0,3–0,5 mill. kr.

5. Bilag
"Samarbejdsaftale for etablering og drift af Elitelandsby i Farum Kommune" (18.6.2001)"

Der er i dag alene to elitelandsbyer i Danmark, nemlig i Århus og i Brøndby.[1]

10.3.6.4. Forklaringer

Uddrag af afgivne forklaringer for kommissionen er medtaget i sagsfremstillingen, jf. afsnit 10.3.6.1. og 10.3.6.3.1. - 10.3.6.3.2. I øvrigt henvises til protokollen.[2]

[1] 69-12,f9. Fra Team Danmarks hjemmeside. I Brøndby har følgende sportsgrene fast træningssted: Trampolin, ishockey, badminton, fodbold, bordtennis, håndbold, vandski og volleyball. I Århus har følgende sportsgrene fast træningssted: Badminton, brydning, atletik, bueskydning, håndbold, ridning, skydning, og sportsdans.
[2] Se herunder Gert Helge Andersson (nr. 79), Stefan Krüeger (nr. 83), Jens Glavind (nr. 84), John Olsen (nr. 86), Per Benjaminsen (nr. 89), Preben Kragelund (nr. 90), Gitte Rust (nr. 91), Ole Helms (nr. 93), Karen Egdal (nr. 94), Jørgen Bredal Tidemand (nr. 95), Michael Elbæk (nr. 108), Erik Geert Pedersen (nr. 116), Keld Nybo Jensen (nr. 198), Bo Finsen (nr. 211), Flemming Birger Oppfeldt (nr. 217), Morten Pflug (nr. 229), Leif Frimand Jensen (nr. 240), Sabine Kirchmeier-Andersen (nr. 243), Peter Brixtofte (nr. 248 og 249), Bent Albrechtsen (nr. 253)

10.3.6.5. Sammenfatning og vurdering

Der henvises til tilsynets udtalelser om forløbet, idet bemærkes, at det faktiske forløb efter kommissionens undersøgelse i det væsentlige svarer til det faktiske grundlag, som tilsynet lagde til grund, dog nu suppleret med en række vidneforklaringer.

For så vidt angår den generelle problemstilling vedrørende byrådsmedlemmernes beslutningsgrundlag henvises til bind 3, kapitel 4.

Særligt om idrætsbyggerier med relation til Team Danmark-aftalen henvises til afsnit 10.5.2.

10.4. Professionel sport

10.4.1. Etablering af professionelle sportsklubber i Farum Kommune

10.4.1.1. Farum Boldklub A/S

Farum Boldklub blev etableret i 1991 ved en sammenlægning af Farum Idræts Klub og Stavnsholt Boldklub. Den 30. juli 1996 blev boldklubbens støtteforening Farum & Erhverv stiftet, jf. nærmere herom i afsnit 10.4.2.1. I 1998 rykkede klubbens 1. hold i fodbold op i 2. division, og der blev etableret en professionel afdeling.

I sommeren 1998 modtog Farum Kommunes advokat, Andreas Fischer, en henvendelse fra kommunen om etablering af en professionel fodboldklub i Farum.[1] Med brev af 6. september 1998 fremsendte advokat Andreas Fischer til Farum Kommune et notat herom, udkast til vedtægter for Farum Boldklub A/S og et udkast til samarbejdsaftale mellem Farum Boldklub og Farum Boldklub A/S.[2] Den 5. oktober 1998 afholdt Farum Boldklub og Farum & Erhverv på Farum Rådhus et fælles bestyrelsesmøde. I mødet deltog advokat Christian Kruse-Madsen, der som advokat Andreas Fischers kompagnon havde overtaget sagen. På mødet blev stiftelsen af Farum Boldklub A/S drøftet, og det blev besluttet at afholde stiftende generalforsamling den 17. november 1998. Mødedeltagerne blev orienteret om, at et lovet ekstra tilskud til idrætsforeningerne endnu ikke var på plads, men at det ville blive vedtaget på et

[1] 819-12,b495
[2] 819-12,b472

byrådsmøde den følgende dag, og at foreningerne straks herefter ville modtage det ekstraordinære tilskud.[1] Tilskuddet blev som forudsat vedtaget af Farum Byråd den 6. oktober 1998.[2]

Med brev af 5. november 1998 til Farum Kommune, att. Mogens Beier, fremsendte advokat Christian Kruse-Madsen en handlingsplan for etablering af Farum Boldklub A/S, dagsorden for den stiftende generalforsamling, udkast til referat af samme, udkast til vedtægter for selskabet, udkast til samarbejdsaftale, udkast til forretningsorden for bestyrelsen, udkast til invitationsskrivelse til aktietegnerne og udkast til aktienotaer. Af handlingsplanen fremgik blandt andet, at advokat Christian Kruse-Madsen på vegne Farum Boldklub og Farum & Erhverv indkøbte et færdigregistreret aktieselskab, idet de to parter hver indskød 256.275 kr.[3] Hvor advokatarbejdet på sagen tidligere var blevet faktureret til Farum Kommune, blev det nu faktureret til Farum Boldklub.[4] På den stiftende generalforsamling den 17. november 1998 blev Peter Brixtofte valgt som formand for bestyrelsen, der herudover bestod af Hans Jørgen Laustsen, Carsten Pedersen, Søren Christian Sørensen, Bjørn Strange, Simon Svarrer og Poul Winckler.[5] Af referatet af et konstituerende bestyrelsesmøde afholdt samme dag fremgår, at det blev besluttet at tilknytte advokat Christian Kruse-Madsen som selskabets juridiske rådgiver.[6]

Advokat Christian Kruse-Madsen fremsendte faktura af 20. december 1999 til Farum Kommune. Honorarkravet på 660.000 kr. + moms omfattede en række forhold vedrørende Farum Stadion. Honoraret omfattede også:

> ”Undersøgelser og møder om de retlige muligheder for kommunal deltagelse i aktieselskaber og udarbejdelse af notater herom. Rådgivning ved overvejelserne om organiseringen af Kommunens idrætsliv, herunder undersøgelser om et koncept for etablering af en professionel boldklub.
>
> Drøftelse af konceptet ved møde med repræsentanter for en anden professionel boldklub.
>
> Udarbejdelse af notat om klubbens etablering.

[1] 819-12,b445
[2] 249-9,b157
[3] 819-12,b396ff
[4] 819-2,4f og b22
[5] 819-12,b184
[6] 720-8,f2,b3

Udarbejdelse af udkast til vedtægter og samarbejdsaftale for klubben."[1]

Den 3. marts 2000 fakturerede advokat Kruse-Madsen et honorarkrav på 25.000 kr. + moms over for Farum Boldklub A/S. Honoraret omfattede

> "bistand i forbindelse med stiftelse af selskabet og gennemførelse af aktieemission i efteråret 1999, herunder udarbejdelse af selskabets stiftelsesdokumenter, anmeldelse til Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, samt bistand ved udarbejdelse af prospekt."[2]

Peter Brixtofte har om etableringen af Farum Boldklub A/S forklaret:

> "Det var vidnet, der tog initiativ til at få en professionel fodboldklub i Farum. Hvis man ikke har en professionel fodboldklub, men kun en forening, kan man ikke indgå kontrakter med spillerne. Det var amatørboldklubben, der havde spillelicens. Farum Boldklub A/S blev derfor stiftet, da Farum Boldklub kom i 2. division i 1997. Når man bygger et stadion til 10.000 tilskuere, er det ikke for at spille i serie 1. Det var kommunens klare mål at få en superligaklub, der kunne fylde stadion. I dag har stadion i gennemsnit 5.000 tilskuere pr. kamp. Det kører meget godt.
>
> Det blev ikke drøftet, om kommunen ifølge kommunalfuldmagten kunne hjælpe med at stifte Farum Boldklub A/S. Det var klart, at kommunen ikke måtte drive privat virksomhed. Vidnet erklærede sig inhabil, hver gang der skulle indgås aftaler mellem kommunen og Farum Boldklub A/S. Per Edrén, der ud over at være byrådsmedlem også er advokat med møderet for Højesteret, fik i stedet hver gang ansvar som viceborgmester for sagerne, når vidnet som både borgmester og formand for boldklubben var inhabil. Det kan man også se på alle underskrifterne. Vidnet har korrekt erklæret sig inhabil, når det var påkrævet. Det har Indenrigsministeriet efterfølgende efter gennemgang af alle beslutninger slået fast, dog bortset fra 2 mindre betydningsfulde dagsordenpunkter, hvor vidnet burde have erklæret sig inhabil.
>
> Vidnet mener, at det var en kommunal opgave og i kommunens interesse at sørge for at få en superligaklub, fordi kommunen havde leaset et stadion og havde en stor interesse i at få det brugt. Det var derfor også rimeligt, at kommunen bistod med advokathjælp til etablering af den professionelle klub. Det er ikke støtte til en erhvervsvirksomhed. Kommunen ville have gjort det samme, hvis man for eksempel havde ønsket at få en stor it-virksomhed til kommunen. Boldklubben gav stor aktivitet på bl.a. restaurationsområdet. Det er også i kommunens interesse, at der er hotelværelser i byen. Det ligger inden for kommunalfuldmagten at fremme byens ve og vel. Der var altså en helt klar kommunal interesse

[1] 819-2,b48ff
[2] 819-2,b51

i, at en advokat undersøgte muligheden for at få en professionel fodboldklub i Farum.

Det var en kommunal interesse at få oprettet Farum Boldklub A/S med et superligahold, fordi byrådet havde vedtaget stadionbyggeriet og for derigennem at udvikle idrætslivet i Farum Kommune. Mogens Beier var som formand for "Farum Boldklubs Venner" med til at sørge for, at boldklubben fik råd til at købe A-aktier. Mogens Beier var entusiastisk og engageret. … Vidnet husker ikke, om det var ham, der satte Mogens Beier i gang med at bygge aktieselskabet op. Hvis det er tilfældet, er vidnet i hvert fald glad for, han gjorde det.[1]

Advokat Christian Kruse-Madsen har forklaret, at han

"fik sine første opgaver for Farum Kommune i 1998, og rådgav i første omgang på to opgaver, der var forbundne. Først bistod han i efteråret 1998 kommunen med EU-udbud i forbindelse med bygning af en ny tribune på fodboldstadionet. Nogenlunde samtidig blev advokat Andreas Fischer og vidnet af Farum Kommune anmodet om en udredning om, hvordan man etablerede et professionelt sportsselskab med udgangspunkt i en eksisterede amatørklub. Adspurgt om, hvorvidt det var en kommunal opgave, forklarede vidnet, at han da overvejede det, men eftersom det handlede om udformningen af et sådant set-up, mente han nok, at det kunne betragtes som en kommunal opgave, fordi udgangspunktet var i en amatørklub. Adspurgt om der kunne være tvivl om, hvilken fodboldklub der skulle tages udgangspunkt i, forklarede vidnet, at der havde været nogle kontakter med AB, om de ville bruge stadion, men ellers var det da klart, at man havde en bestemt klub i tankerne.

Foreholdt brevet af 5. november 1998 fra vidnet til Farum Kommune forklarede vidnet, at Farum Kommune ikke var klient på den opgave. Klienten var Farum Boldklub under stiftelse. Adspurgt om hvorfor brevet blev stilet til Mogens Beier, forklarede vidnet, at Mogens Beier var jurist i kommunen og sad på det tidspunkt på rådhuset. Vidnet mener ikke, at der var nogen kontaktperson i Farum Boldklub. Vidnet blev kontaktet af kommunen, der bad vidnet om at transformere det generelle oplæg til et konkret projekt for Farum Boldklub A/S. Vidnet husker, at advokatfirmaet har faktureret boldklubben for ydelsen.

Foreholdt referat af konstituerende bestyrelsesmøde i Farum Boldklub A/S den 17. november 1998 forklarede vidnet, at han blev bedt om at komme til den stiftende generalforsamling, som blev holdt på borgmesterkontoret. I mødet deltog en række personer, der repræsenterede Farum amatørboldklub og Farum & Erhverv. Kontraktgrundlaget blev gennemgået og selskabet blev stiftet. Ad "Det blev besluttet at tilknytte advokat Christian Kruse-Madsen fra advokatfirmaet Dragsted & Helmer Nielsen som selskabets juridiske rådgiver", forklarede vidnet, at han opfattede sig selv som repræsentant for Farum Kommune i alle kontraktforhold mellem kommunen og fodboldaktieselskabet. Han vil ikke

[1] 316-248,b8ff

bestride referatet, men han har ikke opfattet sig selv som boldklubbens faste advokat. I kontraktforhold vedrørende stadion repræsenterede han Farum Kommune, der var i en midter-position mellem FIH og Farum Boldklub A/S. FIH havde egne jurister og Farum Boldklub A/S havde ingen advokat."[1]

Om faktureringen over for henholdsvis kommunen og boldklubben har advokat Christian Kruse-Madsen forklaret:

"Foreholdt faktura af 3. marts 2000 til Farum Boldklub A/S[2] og adspurgt om beløbet på 25.000 kr. var en normal sats i forhold til tidsforbruget på ca. 40 timer, forklarede vidnet, at det var det ikke. Der var to ting i det. Dels ønskede vidnet givetvis at behandle boldklubben venligt, for det var jo ikke nogen rig klub, og derfor fakturerede han i underkanten, og dels var der måske noget af det opgjorte forbrug, der snarere vedrørte den opgave, som blev løst for kommunen vedrørende amatøridræt i forhold til professionel idræt. Vidnet kan ikke forklare uoverensstemmelsen i de angivne sagsnumre, men begge numre vedrører arbejde udført på den samme opgave.

Foreholdt faktura af 20. december 1999 til Farum Kommune[3] forklarede vidnet, at den ikke kun vedrørte bistand med udvidelsen af Farum Stadion, men reelt var en regning for alt det arbejde, de udførte for kommunen over en periode på 1½ år. De fremsendte fakturaen til Farum Kommune, fordi det var kommunen, der havde bestilt arbejdet, og det var kommunen, der bad om at få fakturaen tilsendt. I fremlejekontrakten var kommunen den ene part. Udarbejdelse af udkast til vedtægterne i fodboldselskabet var ikke noget, som boldklubben skulle betale, men en del af det generelle oplæg. Kommunen havde bedt om et færdigt oplæg. Snittet blev lagt således, at klubben skulle betale for det konkrete arbejde. Vidnet skønnede, at opgaven for kommunen lå inden for kommunalfuldmagtens grænser. Fakturaen er udarbejdet af advokat Andres Fischer med input fra vidnet.

Adspurgt om hvorvidt vidnet var venlig over for boldklubben ved fakturering hertil, fordi det var Farum Kommune, der fik regningen for en række af de opgaver, der reelt vedrørte Farum Boldklub A/S, forklarede vidnet, at det ikke var tilfældet. De skønnede, at de opgaver, de løste for kommunen, alle lå inden for kommunalfuldmagtens grænser, og på det tidspunkt, hvor det gik over til den konkrete selskabsstiftelse med videre, sendte de regning til boldklubben. Men udredningsarbejdet og de dertil hørende opgaver var bestilt af kommunen og blev derfor også faktureret hertil. Det var ikke sådan, at de fordelte regningen, og fakturaerne er også lavet på to forskellige tidspunkter - ultimo 1999 og marts 2000, omend de vedrører samme tidsperiode."[4]

[1] 316-165,b2ff
[2] 819-2,b51
[3] 819-2,b48-50
[4] 316-196,b4f

Carsten Pedersen, medarbejder i Farum Kommunes økonomiske forvaltning, var fra stiftelsen medlem af bestyrelsen for Farum Boldklub A/S og blev ulønnet direktør for selskabet. Carsten Pedersen har forklaret,

> "at advokat Christian Kruse-Madsen var advokat for selskaberne Farum Boldklub A/S og Farum Boldklub Holding A/S og formentlig også for Farum Kommune. Boldklubben kan godt have betalt mindre advokatregninger, fx for at advokaten var dirigent på selskabets generalforsamling. Større advokatregninger må være blevet betalt af kommunen."[1]

Selskabet ændrede den 5. september 1999 navn til Farum Boldklub Holding A/S, og fodboldaktiviteterne blev med virkning fra den 1. juli 1999 overdraget til et nyt selskab med navnet Farum Boldklub A/S. I sæsonen 1999-2000 rykkede klubben op i 1. division og den 29. maj 2002 op i Superligaen, hvor klubben siden har spillet. Den 1. juli 2003 tog Farum Boldklub A/S binavnet FC Nordsjælland A/S i brug og har siden spillet under dette navn.

10.4.1.2. Ajax Farum Håndbold A/S

Ajax Farum Håndbold A/S blev stiftet den 27. april 2000 i forbindelse med etableringen af et elitesamarbejde imellem håndboldklubberne Ajax København og Farum Håndbold Forening.[2] Selskabet var ejet af Ajax København med 50 % og Farum Håndboldforening og Farum Boldklub A/S med hver 25 %.[3] Ifølge den indgåede aktionæroverenskomst skulle Multihallen i Farum (Farum Arena) i henhold til aftale mellem selskabet og Farum Boldklub A/S være hjemmebane for selskabets hold. Farum Boldklub A/S skulle tillige forestå administrationen af selskabets forhold i henhold til særskilt indgået administrationsaftale.[4] Advokat Christian Kruse-Madsen blev formand for selskabets bestyrelse.[5] Samarbejdet ophørte i 2003. Ajax København fik herefter på ny hjemmebane i Baunehøjhallen i København og videreførte selskabet under navnet Ajax København A/S.

Gitte Weis Melchiorsen, der i en årrække var formand for Farum Håndboldklub, har om fusionen af Ajax København og Farum Håndboldklub forklaret, at

---

[1] 316-117,b2
[2] 239-3,b2
[3] 819-59,b16
[4] 819-59,b19
[5] 239-3,b4

> "Hun mener, Peter Brixtofte udtrykte det på den måde, at hvis de i Farum Håndboldklub ville være med, var det en god idé. Hvis ikke kom Ajax alligevel til Farum for at spille i den nye Arena. Peter Brixtofte havde lavet en aftale med Ajax om, at de skulle have hjemmebane i Farum. Vidnet var skeptisk over for aftalen, fordi de to klubber var på forskelligt niveau, og der var langt fra Baunehøjhallen til Farum, både geografisk og mentalt, men de så nogle muligheder i det og sagde ja til fusionen."[1]

10.4.1.3. Værløse/Farum BBK A/S

Værløse/Farum BBK A/S blev etableret i august 2000 som led i et elitesamarbejde mellem basketballklubberne Alba, Skjold-Birkerød, Farum og Værløse. De fire klubber ejede 75 % af selskabet og Farum Boldklub A/S 25 %.[2] Ifølge den indgåede aktionæroverenskomst skulle Multihallen i Farum (Farum Arena) i henhold til aftale mellem selskabet og Farum Boldklub A/S være hjemmebane for selskabets hold. Farum Boldklub A/S skulle tillige forestå administrationen af selskabets forhold i henhold til særskilt indgået administrationsaftale.[3] Fra juni 2002 indgik de fire klubber sammen med klubberne Herlev og BMS i eliteoverbygningen BF Copenhagen, og det oprindelige selskab blev tvangsopløst.[4] Foreningen BF Copenhagen blev erklæret konkurs den 7. oktober 2003.[5]

Advokat Christian Kruse-Madsen fakturerede den 22. december 2000 Farum Kommune blandt andet 220.000 kr. + moms i honorar for

> "Rådgivning om diverse spørgsmål i forbindelse med eliteidræt i kommunen, herunder reglerne for etablering af sportsaktieselskaber for henholdsvis professionel håndbold og professionel basketball og diverse spørgsmål i forbindelse med det professionelle fodboldaktieselskab."

Advokat Christian Kruse-Madsen har herom forklaret:

> "... i 2000 fik vidnet en henvendelse fra Farum Kommune om de ville udarbejde et oplæg omkring stiftelse af en professionel basketballklub og en tilsvarende håndboldklub for at sikre brugere til anlæggene. De professionelle klubber skulle tage udgangspunkt i amatøridrætten i kommunen. Adspurgt om hvorfor Farum Kommune skulle betale for rådgivning i den anledning, forklarede vidnet, at det

[1] 316-232,b5
[2] 819-61,b10
[3] 819-61,b12
[4] 424-22,b1ff
[5] 69-15,f6,b1

nok er kommunen, man skal spørge herom. Vidnet forklarede videre, at når kommunen ville udvikle sig i en sportslig retning og bygge sportsanlæg, så havde kommunen interesse i, at sportsfolk kom til kommunen. Derfor skønnede vidnet, at kommunen kunne bestille opgaven. Adspurgt om hvorfor fakturaen indeholder udgifter til udarbejdelse af dokumentsættet, forklarede vidnet, at arbejdet udført for og faktureret til kommunen omfattede vedtægter, samarbejdsaftaler etc., men ikke selve stiftelsen. Både basketball- og håndboldklubberne var amatørklubber i Farum, og klubberne præsterede ikke noget videre rent sportsligt. Borgmesteren havde en vision om en samlet løsning, der gik ud på, at lave en professionel boldklub med udgangspunkt i amatøridræt og lave et samarbejde med andre højere rangerende professionelle hold, der så skulle spille i Farum. Adspurgt om hvorfor vidnet sendte regningen til kommunen og ikke til de respektive amatørklubber, forklarede vidnet, at det var kommunens afgørelse. De bad om at regningen herfor blev sendt til kommunen, og vidnet vurderede, at det var inden for kommunalfuldmagtens grænser."[1]

10.4.1.4. Forklaringer

Forklaringer er medtaget i sagsfremstillingen, jf. afsnit 10.4.2.1 og 10.4.2.3.

10.4.1.5. Sammenfatning og vurdering

Det må efter det foran anførte lægges til grund, at Farum Kommune i forbindelse med etableringen af Farum Boldklub A/S, Ajax Farum Håndbold A/S og Værløse/Farum BBK A/S har afholdt ikke ubetydelige udgifter til advokatbistand til udarbejdelse af oplæg til stiftelse af de tre professionelle klubber med udgangspunkt i de eksisterende amatørklubber.

Afholdelse af de nævnte udgifter ses ikke at have været genstand for behandling i økonomiudvalg eller byråd.

Uanset det behov for tilstedeværelse af professionelle brugere, som den samtidige opførelse af store sportsanlæg i Farum Kommune måtte have skabt, og uanset en mulig positiv effekt i relation til den generelle udvikling af idrætslivet i kommunen kan etablering af professionelle sportsklubber ikke anses for en kommunal opgave. Kommunens betaling af udgifter hertil udgør ulovlig støtte til privat virksomhed. Der henvises til afsnit 10.2. om den retlige ramme.

[1] 316-196,b4f

10.4.2. Farum Kommunes medlemskab af sponsorforeninger

Farum Kommune har haft 7 medlemskaber i hver af foreningerne Farum & Erhverv, Ajax-Farum Erhvervsklub og Værløse Farum Basket Erhverv, hvis overordnede formål har været at yde økonomisk støtte til henholdsvis Farum Boldklub A/S, Ajax Farum Håndbold A/S og Værløse/Farum BBK A/S.

10.4.2.1. Farum & Erhverv

Den 30. juli 1996 blev der på borgmesterkontoret i Farum afholdt stiftende møde i foreningen "Farum & Erhverv". Der blev valgt en foreløbig bestyrelse med Peter Brixtofte som formand, og det blev besluttet at afholde stiftende generalforsamling den 26. oktober 1996.[1] På den stiftende generalforsamling valgtes en bestyrelse med repræsentanter for Farum Boldklub, Farum Kommune og erhvervslivet i kommunen. Peter Brixtofte blev formand for bestyrelsen. Kontingentet for 1997 blev fastsat til 15.000 kr. ekskl. moms.[2] Foreningens formål blev i vedtægternes § 1, stk. 3, bestemt således:

> "Foreningens formål er at fremme og styrke samarbejdet mellem erhvervslivet/industrien, Farum Kommune og Farum Boldklub. Foreningen skal danne et netværk mellem ovenstående fire parter til gensidig gavn. Den økonomiske støtte til Farum Boldklub gælder kun eliten såvel for seniorer som ungdom."[3]

Efter stiftelsen af Farum Boldklub A/S i 1998 blev formålsbestemmelsen, der nu fandtes i vedtægternes § 1, stk. 4, formuleret således:

> "Foreningens formål er at fremme og styrke samarbejdet mellem erhvervslivet, Farum Kommune og Farum Boldklub A/S. Det er tillige foreningens formål at give økonomisk støtte til Farum Boldklub A/S."[4]

Kontingentet blev i 1999 forhøjet til 17.500 kr. ekskl. moms og i 2002 til 19.000 kr. ekskl. moms.[5] Ifølge materiale fra foreningen[6] gav et medlemskab følgende fordele:

---

[1] 264-19,b217
[2] 264-19,b162f
[3] 264-19,b9
[4] 175-52,b92
[5] 256-16,f1,b43
[6] 256-16,f1,b45

”

- Medlemskab af Farum & Erhverv (sponsor/erhvervsforening med ca. 175 medlemmer)
- 2 stk. VIP-kort til traktement i Harald Nielsen Loungen for hjemmekampe i 1. division og Landspokalturneringen.
- 2 reserverede siddepladser til Farum Boldklubs hjemmekampe i 1. division og Landspokalturneringen.
- Tilbud om køb af 2 stk. billetter til udenlandsture for sponsorer.
- Tilbud om køb til erhvervsklubarrangementer.
- Løbende information om Farum & Erhverv.
- Tilbud om leje af Harald Nielsen Loungen til firma/private arrangementer.”

Farum Kommune tegnede i alt 7 medlemskaber lydende på forskellige byrådsmedlemmers og embedsmænds navne. Farum Byråd har ved brev af 22. januar 2004 over for tilsynsrådet oplyst, at der var tale om kommunale og ikke personlige medlemskaber, at beslutningen om at tegne medlemskaberne formentlig blev truffet af Peter Brixtofte, at spørgsmålet ikke ses at have været politisk behandlet, og at det intetsteds fremgår, at Farum Byråd har meddelt bevilling hertil. Kommunens udgift til de 7 medlemskaber var i 2002 133.000 kr. ekskl. moms. Kommunen opsagde medlemskaberne i 2002 med virkning fra sæsonens slutning medio 2003.[1]

Leif Frimand Jensen har om medlemskaberne forklaret:[2]

> ”Kommunen støttede også Farum Boldklub A/S via erhvervsforeningen Farum & Erhverv. Farum Kommune købte 5 eller 7 medlemskaber, og foruden relevante udvalgsformænd blev vidnet, Jørgen Larsen og Lars Bjerregaard Jensen alle medlemmer til en pris af 17.500 kr. om året. Til gengæld blev det forlangt, at de var til stede ved alle hjemmefodboldkampe med den opgave at skabe kontakter til erhvervslivet, herunder for at fremme kommunens beskæftigelsespolitik. Som embedsmand kunne man derfor ikke bare blive væk fra stadion en søndag.”

[1] 256-16,f1,b36ff
[2] 316-240,b15f

Annie Gøde Andersen, filialdirektør i Nordeas afdeling i Farum, der var medlem af bestyrelsen i Farum & Erhverv fra foreningens stiftelse og som i 2000 afløste Peter Brixtofte som foreningens formand, har forklaret blandt andet:[1]

> ”Adspurgt om Farum Kommunes støtte til driften af Farum & Erhverv eller til Farum & Erhvervs rejser forklarede vidnet, at hun kun kender til kommunens medlemskaber. Det var vidnet og Gitte Rust, der stod for det meste, og de medbragte selv kaffe og rundstykker. Amatørklubben hjalp lidt. De fleste af de 2 mio. kr., der kom ind årligt, blev brugt på fodboldklubben, og kun en lille del gik til bespisningen i forbindelse med kampene. Der blev ikke brugt penge fra de kontingenter, der kom ind, til middage på rejser, mens hun sad i bestyrelsen. Kommunens udvalgsformænd var med til alle kampe, og derved fik de en masse kontakter. Lars Bjerregaard Jensen havde f.eks. stor gavn af de kontakter, han fik, og Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen fik en masse mennesker og virksomheder til byen. Set ude fra fik Farum Kommune gavn af alle de nye virksomheder, der kom til Farum. Det var meget socialt, og det var en meget ”nær” måde at tage sig af hinanden på, hvilket ikke er noget, som vidnet har hørt om fra andre byer. Det var aldrig sådan, at kommunen lavede arbejde for Farum & Erhverv.
> …
>
> Adspurgt af advokat Valentiner-Branth om Farum Kommunes engagement på erhvervsområdet kunne betegnes som ”generel erhvervsfremme”, og om der var en ”iværksætterånd”, svarede vidnet bekræftende. Det var fantastisk i forhold til andre kommuner. Vidnet er stadig med i et udvalg, der kaldes ”tænketank”. Det handler om udvikling for erhvervsfolk i kommunen. I dag har Farum Kommune udviklet sig til en ”soveby”. Iværksætterånden er gået i stå.”

Michael Henriksen, der har været aktionær, bestyrelsesmedlem og direktør i Farum Boldklub A/S, har adspurgt vedrørende Farum & Erhverv forklaret,

> ”at dengang i Farum Kommune kendte alle hinanden, og folk fra Farum Kommune var med på rejser til f.eks. Barcelona. Lars Bjerregaard Jensen formidlede arbejde og kom ”af med rødderne” via det samarbejde, der opstod. Kontakten var nemmere, når man mødtes efter arbejde, for der var et netværk. Vidnet har haft mange ”rødder” i sit firma for at lære dem, hvordan man opfører sig på en arbejdsplads. At kommunen havde 7 medlemskaber var måske i overkanten, og f.eks. halvt så mange havde været okay, men det var en fordel, at man som erhvervsvirksomhed vidste, hvem der var hvem i kommunen. I dag fungerer det helt anderledes; de unge i Farum hænger på gadehjørnerne, og der er en helt anden kontakt med kommunen.”[2]

[1] 316-163,b4f
[2] 316-134,b5

Til illustration af de kontakter mellem kommune og erhvervsliv, der kunne skabes via medlemskab af Farum & Erhverv, kan nævnes firmaet KHRAS Arkitekter, der i 2001 tegnede et medlemskab af både Farum & Erhverv og Ajax-Farum Erhvervsklub. En medarbejder i arkitektfirmaet sendte den 13. marts 2001 en mail til Klaus Mildahl Clemmens, hvori det blandt andet hed:[1]

> "Nu er vi jo blevet sponsor både for håndbold og fodbold så et møde med Frimand om evt. opgaver ville være ønskeligt idet direktionen jo gerne ser opgaver ifb. sponsorat.
>
> Du talte om et møde med Frimand så snart sponsoraftalen var på plads??
> …
>
> Vil du maile eller ringe tilbage så vi kan drøfte situationen.??"

Klaus Mildahl Clemmens svarede den 19. marts 2001:

> "Som nævnt på vores "pizza-møde" er Leif Frimand klar til at afholde møde med jer den første uge i april. Kan I finde et par datoer som passer, skal jeg forsøge at få plads i hans kalender.
>
> SU på mail tak."

KHRAS Arkitekter fremkom med nogle forslag til mødedatoer, og Klaus Mildahl Clemmens skrev herefter til Leif Frimand Jensen:

> "Hej Leif
>
> Som aftalt sidst ville du gerne holde møde med KHR. Her er deres forslag til dato...
>
> Vil du være flink at ringe til dem inden du rejser..."

Tilsynet med kommunerne i Københavns og Frederiksborg Amter m.fl. afgav den 16. marts 2004 en udtalelse om Farum Kommunes medlemskaber af Farum & Erhverv og Værløse-Farum Erhvervsklub.[2] Tilsynet udtalte, at der syntes at være sket en overtrædelse af kommunestyrelseslovens § 40, stk. 2, idet medlemskaberne var tegnet uden bevilling fra byrådet. Om den kommunale interesse udtalte tilsynet, at en kommune efter kommunalfuldmagtsreglerne

[1] 216-33,b370f
[2] 256-16,f1,b5ff

kan indgå sponsoraftaler, så længe der ikke er tale om økonomisk støtte til en privat virksomhed. Det forudsattes herved, at der ikke var et misforhold mellem den informations- og reklamemæssige værdi af aftalen og kommunens betaling. Tilsynet fandt, at indgåelse af en sponsoraftale kunne ske ved at tegne medlemskaber i en erhvervsklub. Tilsynet lagde herved vægt på, at en kommune gennem et medlemskab af en erhvervsforening har mulighed for at møde det lokale erhvervsliv, og at der derigennem kan knyttes vigtige kontakter for kommunen. Tilsynet pegede endvidere på, at Farum Kommune havde været kendt som en aktiv kommune med hensyn til at støtte det lokale idrætsliv samt sørge for sportsligt underholdende kampe for kommunens indbyggere. Tilsynet udtalte videre, at en aftale mellem en kommune og en sponsorforening til fordel for en professionel sportsklub dog er underlagt visse begrænsninger, idet der ikke lovligt af en kommune må ydes økonomisk støtte til en privat virksomhed, herunder en professionel sportsklub, og at det derfor er afgørende, at en eventuel aftale indgås på markedsvilkår. Tilsynet fandt, at de konkrete fordele, som kommunen havde opnået ved at tegne medlemskaber i sponsor-foreningerne, ikke var af en sådan karakter, at de umiddelbart kom kommunens borgere til gode. Tilsynet fandt dog, at man ikke kunne se bort fra, at omtalen af kommunen samt de kontakter, der kunne opnås ved deltagelse af repræsentanter for kommunalbestyrelsen, kunne have en imagemæssig effekt til fordel for kommunen. Det var imidlertid tilsynets umiddelbare vurdering, at kommunens udgifter ikke stod mål med effekten, og at samme effekt måtte formodes at kunne opnås alene ved tegning at ét medlemskab af de enkelte sponsorforeninger. Tilsynet fandt således, at det havde været i strid med kommunalfuldmagtsreglerne, at Farum Kommune havde tegnet 7 medlemskaber af både Farum & Erhverv og Værløse-Farum Erhvervsklub. Tilsynet lagde vægt på, at de mange medlemskaber havde kostet kommunen mere end 100.000 kr. pr. sponsorforening om året og på værdien af de modydelser, som kommunen havde fået for kontingenterne. Tilsynet havde noteret sig, at Farum Byråd ikke fandt, at der var grundlag for at rejse krav om erstatning eller tilbagebetaling. På denne baggrund, og da Farum Kommune ikke længere var medlem af hverken Farum & Erhverv eller af Værløse-Farum Erhvervsklub, foretog tilsynet sig ikke videre i sagen.

Leif Frimand Jensen har foreholdt tilsynets udtalelse af 16. marts 2004 om Farum Kommunes medlemskab af Farum og Erhverv forklaret,[1]

[1] 316-242,b14f

”at han efter, han var holdt op i kommunen, blev hørt af tilsynsrådet og svarede tilbage, at han ikke havde bemærkninger. Vidnet fik besked fra Peter Brixtofte om, at kommunen skulle tegne medlemskaber, så udvalgsformændene som minimum kunne være repræsenteret. Der blev så tegnet 7 medlemskaber, der gav adgang for 7 x 2 eller i alt 14. Vidnet, Jørgen Larsen og Lars Bjerregaard Jensen fik medlemskab. Adspurgt om den politiske stillingtagen og bevilling til medlemskaberne forklarede vidnet, at det har han ikke interesseret sig for ud over, at der var truffet en politisk beslutning om medlemskab. Bevilling kunne ske ved en tillægsbevilling, når året var omme. Byrådspolitikerne kendte selvfølgelig til, at kommunen havde indgået disse medlemskaber. Embedsmændene havde mødepligt. Ad ”Den kommunale interesse” og ad ”En aftale mellem en kommune og en sponsorforening…” og ad ”Umiddelbart er det imidlertid tilsynets vurdering…” forklarede vidnet, at det var et vurderingsspørgsmål, og efterfølgende kunne man vurdere anderledes. På det tidspunkt medlemskaberne blev tegnet havde samarbejdet med erhvervslivet i Farum kolossal betydning for beskæftigelsesområdet. Det medførte, at man lige kunne løfte røret og ringe til en erhvervsvirksomhed, sige tak for sidst og spørge, om virksomheden kunne finde plads til en mand, der skulle i arbejdsprøvning. Vidnet har fået oplyst, at kommunen har sparet mange 100 mio. kr. over årerne med den beskæftigelsespolitik, der blev ført. Det er ikke et tal vidnet selv har regnet på. Det var et spørgsmål om integration og om at få fat på unge, der ellers dryssede rundt på gader og stræder. Der ønskedes politisk et tæt samarbejde med erhvervslivet, og det gjorde man som aktiv spiller i erhvervsforeningen. Man kan skønne anderledes, men skønnet var rigtigt, da det blev taget. Vidnets netværk blev kolossalt stort via foreningen.”

Foreningen Farum & Erhverv blev videreført under navnet FCN Erhverv. Farum Kommune tegnede i 2004 et enkelt medlemskab af FCN Erhverv. Furesø Byråd besluttede den 26. september 2007 at opsige medlemskabet.[1]

10.4.2.2. Ajax-Farum Erhvervsklub

Den 19. juli 2000 blev der afholdt stiftende generalforsamling i Ajax-Farum Erhvervsklub.[2] Foreningens formål blev i vedtægternes § 1, stk. 4, bestemt således:

”Foreningens formål er at fremme og styrke samarbejdet mellem erhvervslivet, Farum Kommune og AJAX-FARUM Håndbold A/S. Det er tillige foreningens formål at give økonomisk støtte til AJAX-FARUM Håndbold A/S.”[3]

[1] 840-8
[2] 256-54,f1,b285
[3] 256-54,f1,b281

På generalforsamling den 27. august 2000 valgtes en bestyrelse med repræsentanter for AJAX-FARUM Håndbold A/S, Farum Kommune og erhvervslivet i kommunen. Peter Brixtofte blev medlem af bestyrelsen, og Leif Frimand Jensen blev valgt som revisor. Det årlige kontingentet blev fastsat til 17.500 kr. ekskl. moms, for medlemmer af Farum & Erhverv udgjorde kontingentet dog 12.500 kr. ekskl. moms.[1]

Et medlemskab af Ajax-Farum Erhvervsklub gav følgende fordele:[2]

- 2 stk. adgang til sponsorsiddeplads,
- adgang til sponsorlounge og let buffet med fri øl, vin og vand,
- 2 billetter til årligt socialt/sportsligt arrangement,
- medlemmets navn på sponsortavle på Farum Park,
- førsteret til køb af ekstra VIP adgangskort og billetter til hjemmekampene og
- tilbud om deltagelse på den årlige håndboldrejse.

Farum Kommune tegnede den 22. september 2000 7 medlemskaber,[3] der kom til at lyde på forskellige byrådsmedlemmers og embedsmænds navne. Tilsynsrådet, der har behandlet sagen, har lagt til grund, at der var tale om kommunale og ikke personlige medlemskaber.[4] Farum Byråd har ved brev af 13. august 2003 over for tilsynsrådet oplyst, at beslutningen om at tegne medlemskaberne ikke har været politisk behandlet af Farum Byråd, og at der ikke har foreligget bevilling til at afholde udgifter hertil.[5] Selv om Farum Kommune som medlem af Farum & Erhverv var berettiget til at betale det reducerede kontingent på 12.500 kr. ekskl. moms pr. medlemskab, betalte kommunen det fulde kontingent på 17.500 kr. ekskl. moms. Kommunens udgift til de 7 medlemskaber var således 122.500 kr. ekskl. moms pr. sæson i 3 sæsoner. Kommunen opsagde medlemskaberne den 30. september 2002 med virkning fra den 30. april 2003.

Et flertal i Farum Byråd besluttede den 11. marts 2003 at lade de 7 medlemskaber erstatte af en sponsoraftale for perioden 1. juli 2002 til 30. juni 2003. Af sagsfremstillingen til byrådet

[1] 256-54,f1,b278
[2] 256-54,f1,b96
[3] 256-16,f1,b111
[4] 256-54,f1,b95
[5] 256-54,f1,b321

fremgik, at forvaltningen vurderede den eksisterende aftale som kritisabel, og at man derfor i samarbejde med Ajax/Farum i efteråret 2002 havde udarbejdet en ny sponsoraftale. Det fremgik endvidere, at den nye aftale ikke ville få økonomiske konsekvenser for kommunen, da beløbet var uændret i forhold til kontingentet for de 7 medlemskaber, men at kommunens ydelser var ændret til formål som kom flere af kommunens borgere til gode.[1] Aftalen, der blev indgået 12. marts 2003, gav kommunen ret til følgende ydelser:

"

- Fri entre for unge under 18 år
- Reklame i arenaen værdi i alt 40.000 kr.
- 100 billetter til kommunens ældre ved 3 kampe i Farum Arena værdi i alt 21.000 kr.
- Op til 1 uges håndboldskole for kommunens unge værdi 20.000 kr.
- Op til 4 foredrag på byens skoler af elitespillere og -trænere værdi 15.000 kr.
- 2 medlemskab af Ajax-Farum Erhvervsklub værdi 35.000 kr.
- ½-side annonce i kampprogram eller storskærm værdi 8.000 kr."

Endvidere gav aftalen Farum Kommune ret til at kalde sig sponsor for Ajax-Farum Håndbold A/S, at anvende Ajax-Farum Håndbold A/S' logo i sit PR- og reklamemateriale, at anvende Ajax-Farum Håndbold A/S' spillere ved enkelte PR-arrangementer, og at anvende forhal i Farum Arena til eksponering af kommunen i forbindelse med kampe og arrangementer i Ajax-Farums regi.[2]

Farum Kommune har i brev af 19. februar 2003 til tilsynsrådet oplyst, at kommunen endvidere har ydet Ajax-Farum Håndbold A/S støtte ved to konkrete lejligheder. Kommunen har således ydet et bidrag på 7.821,56 kr. til annoncering af klubbens hjemmekamp den 15. oktober 2000. Støtten skulle ifølge kommunen ses i lyset af kommunens ønske om i forlængelse af åbningen af Farum Arena at synliggøre arenaen for dermed at skabe mulighed for lejeindtægter. Endelig har kommunen til støtte for håndboldklubben betalt faktura på 161.450,00 kr. fra Sport & Event International for "Sponsormiddag for erhvervsdelegation i Paris i forbindelse med erhvervsrejse, seminar og besøg i Det Danske Hus i Paris inklusive bustransporter og bådcharter". Arrangementet blev afholdt i perioden 2. til 5. februar 2001.[3]

[1] 337-5,f1,b115
[2] 511-8,b94ff
[3] 254-65,b157ff

Københavns Statsamt, Tilsynet, afgav den 5. marts 2004 en udtalelse om Farum Kommunes medlemskaber af Ajax-Farum Erhvervsklub. Tilsynet konstaterede, at kommunestyrelseslovens § 40 var overtrådt, idet der ikke forelå bevilling til medlemskaberne. Det var endvidere tilsynets opfattelse, at Peter Brixtofte i sin egenskab af borgmester burde have sørget for, at spørgsmålet om medlemskaberne af Ajax-Farum Erhvervsklub blev behandlet i Farum Byråd, og at der blev indhentet den fornødne bevilling til medlemskaberne. På den baggrund var det tilsynets opfattelse, at Peter Brixtofte ikke havde handlet i overensstemmelse med lov om kommunernes styrelse § 31, stk. 3, jf. § 40, stk. 2. Tilsynet fandt endvidere, at en udgift på 122.500 kr. eksklusiv moms pr. sæson for medlemskaber af Ajax-Farum Erhvervsklub stod i et åbenbart urimeligt forhold til de modydelser, Farum Kommune havde modtaget. Tilsynet lagde i den forbindelse vægt på, at kommunen alene havde fået et skilt på Farum Park, hvor det fremgik, at man var sponsor for Ajax-Farum Håndbold A/S. De øvrige ydelser havde nærmere karakter af at være ydelser, som enkelte medlemmer af Farum Byråd eller Farum Kommunes forvaltning kunne benytte sig af f.eks. sammen med kommunens samarbejdspartere eller kommende samarbejdspartere. Tilsynet fandt dermed ikke, at medlemskaberne kom Farum Kommunes borgere til gode. Der blev således ikke stillet nogen ydelser til rådighed for Farum Kommunes borgere i forbindelse med Farum Kommunes medlemskaber af Ajax-Farum Erhvervsklub. Tilsynet fandt endvidere ikke, at medlemskaberne af Ajax-Farum Erhvervsklub kunne betegnes som deltagelse i bestyrelsen af et selskab, en forening, en fond mv., som nævnt i kommunestyrelseslovens § 68 a. Tilsynet fandt således, at en udgift på 122.500 kr. eksklusiv moms pr. sæson for medlemskaber af Ajax-Farum Erhvervsklub ikke var lovlig.[1]

Med hensyn til Farum Kommunes nye sponsoraftale med Ajax-Farum Håndbold A/S udtalte tilsynet den 22. april 2004, at der ikke fandtes at være misforhold mellem de ydelser, kommunen ifølge aftalen skulle modtage, og det beløb på 122.500 kr. eksklusiv moms, som kommunen havde betalt til klubben. Tilsynet lagde herved vægt på, at der var tale om ydelser, der skulle komme Farum Kommunes ungdom til gode i form af gratis entre til kampe, en uges håndboldskole og foredrag på byens skoler af elitespillere og trænere. Tilsynet lagde endvidere vægt på, at Farum Kommunes ældre gennem aftalen ville få adgang til at se 3 kampe, samt at Farum Kommune gennem aftalen skulle have en række ydelser af informationsmæssig

[1] 256-54,f1,b92ff

karakter. Tilsynet fandt på den baggrund ikke grundlag for at tilsidesætte Farum Kommunes skøn med hensyn til, om aftalen var indgået på markedsvilkår. Tilsynet fandt herefter ikke grundlag for at foretage videre i sagen, idet tilsynet herved gik ud fra, at kommunen ved administrationen af sponsoraftalen havde sikret sig, at modydelserne i det væsentlige havde været opfyldt, uanset at der ved underskrivelsen af aftalen kun var lidt over tre måneder tilbage af aftalens løbetid.[1]

10.4.2.3. Værløse-Farum Erhvervsklub

Sponsorer for Værløse-Farum BasketBall Klub A/S blev tilbudt medlemskab af Værløse-Farum Erhvervsklub, hvis formål ifølge klubbens hvervemateriale var at skabe et eksklusivt erhvervs- og sponsorforum, hvor sportsligt og forretningsmæssigt samvær var de bærende elementer.[2]

Medlemskab af Værløse-Farum Erhvervsklub indebar ifølge materiale fra klubben følgende fordele:

"

- Navn i kampprogram under Værløse-Farum Erhvervsklubs medlemmer
- Navn på sponsortavlen i loungen.
- 2 stk. VIP kort til samtlige hjemmekampe: Sponsorsiddepladser. Adgang til sponsorlounge traktement
- 2 stk. adgangsbilletter til samtlige hjemmekampe."[3]

Farum Kommune tegnede i 2000 7 medlemskaber af erhvervsklubben lydende på forskellige byrådsmedlemmers og embedsmænds navne. Kontingent for 2000 og 2001 blev betalt den 21. februar 2001 med i alt 218.750 kr. svarende til 12.500 kr. ekskl. moms i årligt kontingent pr. medlemskab.[4] Medlemskaberne blev opsagt den 30. september 2002 med virkning fra sæsonens udløb i 2003.

Farum Byråd har ved brev af 22. januar 2004 over for tilsynsrådet oplyst, at der var tale om kommunale og ikke personlige medlemskaber, at beslutningen om at tegne medlemskaberne

[1] 555-4,b3ff
[2] 256-16,f1,b93
[3] 256-16,f1,b94
[4] 256-31,b140

formentlig blev truffet af Peter Brixtofte, at spørgsmålet ikke ses at have været politisk behandlet, og at det intetsteds fremgår, at Farum Byråd har meddelt bevilling hertil.[1]

Statsamtet København, Tilsynet, afgav den 16. marts 2004 en udtalelse om Farum Kommunes medlemskaber af Farum & Erhverv og Værløse-Farum Erhvervsklub. Se herom ovenfor under afsnit 10.4.2.1.

10.4.2.4. Forklaringer

Forklaringer er medtaget i sagsfremstillingen, jf. afsnit 10.4.2.1.

10.4.2.5. Sammenfatning og vurdering

De i alt 21 medlemskaber af de tre sponsorforeninger påførte Farum Kommune årlige udgifter på mere end 400.000 kr. inklusiv moms.

Afholdelse af de nævnte udgifter ses ikke at have været genstand for behandling i økonomiudvalg eller byråd.

Kommissionen bemærker, at Peter Brixtofte, der var bestyrelsesformand og aktionær i Farum Boldklub A/S, bestyrelsesformand i Farum & Erhverv og medlem af bestyrelsen i Ajax-Farum Erhvervsklub, var inhabil i forbindelse med behandling af sager om kommunens tegning af medlemskaber i de to nævnte sponsorforeninger, jf. forvaltningslovens § 3, stk. 1, nr. 3. Efter det fremkomne må det imidlertid antages, at Peter Brixtofte også som borgmester var involveret i kommunens tegning af medlemskaber. De habilitetsproblemer, som borgmesterens dobbeltrolle gav anledning til, er i øvrigt nærmere behandlet i beretningens bind 4, kapitel 5.6.

Sammenfattende har tilsynsrådet fundet, at kommunen ikke ved de mange medlemskaber af de tre sponsorforeninger, der til dels havde sammenfaldende medlemskredse,[2] opnåede image- og reklamemæssige eller andre fordele, der stod i et rimeligt forhold til udgifterne til medlem-

[1] 256-16,f1,b36ff
[2] 819-24,b138

skaberne. De fordele, herunder af beskæftigelsespolitisk karakter, der måtte være opnået, må således efter det foreliggende antages at kunne være opnået ved tegning af færre medlemskaber af hver af de tre foreninger.

10.5. Idrætsbyggerier og aftaler med Farum Boldklub A/S

Opførelsen af en række store og kostbare idrætsanlæg i Farum Kommune i perioden 1999-2002 vakte allerede, da anlæggene begyndte at skyde op, betydelig offentlig opmærksomhed. Der blev tidligt sat spørgsmålstegn både ved det økonomisk holdbare i, at en kommune af Farums størrelse lod så omfattende anlæg opføre, og ved den politiske beslutningsproces i kommunen, og der kom også fokus på Peter Brixtoftes dobbeltrolle som borgmester og formand for Farum Boldklub A/S. Også kommunens aftaler med boldklubben om fremleje og drift af idrætsanlæggene, drift af daginstitutioner, udlån af kommunalt personale og ansættelse af spillere i kommunalt regi var allerede fra 1999 genstand for omfattende og kritisk omtale i medierne og i en offentlig debat.[1] Relationerne imellem klubben og kommunen er også blevet behandlet af de kommunale tilsynsmyndigheder, der i flere tilfælde har udtalt kritik af de af kommunen trufne dispositioner. I det følgende behandles gennemførelsen af idrætsbyggerierne og kommunens aftaler med Farum Boldklub A/S om klubbens fremleje og drift af idrætsanlæg og de senere aftaler om afvikling af kommunens og Farum Boldklub A/S' mellemværende. Aftalen med Farum Boldklub A/S om drift af tre fritidsinstitutioner er behandlet i bind 6 kapitel 9.2.8.3., og omstændighederne vedrørende udlån af kommunalt

[1] Se f.eks. Ekstra Bladet 6. januar 1999, 1. sektion, side 30: "Brixtoftes boldfiduser. ... nu vil Brixtofte skaffe cirkus til byen. Projektet går ud på at omdanne Farum Boldklub fra at være en knoldesparkerklub til at være Nordsjællands svar på Brøndby IF. Det lokale stadion skal også genopbygges, og her er målet en miniudgave af Old Trafford. Fint skal det være. Alle siddepladser skal forsynes med armlæn til begge sider. Men som altid, når Brixtofte er involveret, er der et skær af gråzone over foretagendet. Meget gråt i dette tilfælde. Udviklingen i Farum Boldklub står nemlig i skærende kontrast til forholdene på rådhuset, og selv om man ikke skulle tro det, så hænger de to ting sammen. Farum Kommune er ved at afvikle mere end halvdelen af de 240 ansatte. Det er hård kost, og derfor kan det undre, at en række personer med muligvis tvivlsomme kvalifikationer samtidig er blevet ansat på rådhuset. Ved nærmere eftersyn viser det sig, at de nyansatte er spillere fra Farum Boldklub."; Politiken 28. januar 2000, 1. sektion, side 1: "Højt Farumspil med stadion. Farums borgmester Peter Brixtofte pumper en kvart milliard skattekroner i nyt stadion til den lokale fodboldklub. Om 20 år kan klubben, som Brixtofte er formand for, købe stadionet for 15-20 millioner kroner, mens kommunen risikerer at hænge på regningen."; Jyllands-Posten 30. januar 2000, side 5: "Farum: Aftalt spil. Farum Kommune med borgmester Peter Brixtofte og Farum Boldklub med formand Peter Brixtofte hænger sammen. Spillere bliver ansat i kommunen, sponsorer får opgaver samme sted. Og kommunen sikrer klubben store indtægter ved at lade den drive det ny stadion, en ny multihal og tre ungdomsinstitutioner. Eksperter tvivler på, at det er lovligt."; Politiken 31. januar 2000, Magasinet s. 14: "Drømmenes teater. Farums borgmester Peter Brixtofte vil gøre det lokale fodboldhold til et af landets bedste, og han er ikke bange for at bruge kommunekassen og borgmesterkæden i forsøget på at gøre sin store drøm til virkelighed. Men det kan ende med at blive et dyrt mareridt for kommunens borgere."

personale til boldklubben og ansættelse af spillere i kommunalt regi er behandlet i bind 5, kapitel 8.

10.5.1. Idrætsanlæg fremlejet til Farum Boldklub A/S

10.5.1.1. Farum Park

10.5.1.1.1. Den politiske beslutningsproces

Den 17. marts 1998 traf Farum Byråd principbeslutning om udbygning af det daværende stadions faciliteter. Af sagsfremstillingen til byrådet fremgik:

> "For at sikre de fornødne tilskuer- og klubfaciliteter i forbindelse med Farum Boldklubs forventede fremgang i Divisionsfodbold, indstiller Borgmesteren, at Farum Idrætspark udbygges, så den kan honorere de krav, herunder sikkerhedskrav, som der i dag kræves til idræt på højt niveau.
>
> For at opnå realistisk økonomi i en sådan udbygning har der været ført indledende forhandlinger med Superligaklubben AB der er interesseret i at indgå i projektet, for herved at skabe sig en ny hjemmebane for deres Superligahold.
>
> Parken A/S har ligeledes været med i den indledende fase, som konsulent og er også interesseret i at indgå aktivt i projektet.
>
> Hele projektet søges financieret af private investorer.
>
> Borgmesteren indstiller, at Byrådet træffer principbeslutning om udbygning af det nuværende stadions faciliteter, og at der nedsættes en arbejdsgruppe bestående af repræsentanter fra Farum Boldklub - Boldklubben AB - Parken A/S - Farum Kommune."[1]

SF anbefalede, at sagen blev tilbagesendt til idræts- og fritidsudvalget. Herudover ønskede SF forelagt et forslag til løsning af de trafikale problemer projektet medførte. Såfremt projektet ikke kunne finansieres af private investorer, ønskede SF projektet taget op til fornyet drøftelse i økonomiudvalget.

Sagen havde været behandlet i økonomiudvalget på dets møde en time forud for byrådsmødet kl. 18.00. Borgmester Peter Brixtofte havde været fraværende med afbud til begge møder.

[1] 249-9,b35

Efter byrådsmødet udsendtes en pressemeddelelse med følgende indhold:

> ”Farum, den 17. marts 1998
>
> Må først offentliggøres den 17. marts 1998 kl. 18.30
>
> Pressemeddelelse
>
> AB og Farum går sammen om nyt stadion.
>
> Farum Boldklub er inde i en forrygende udvikling. Fra Serie 2 går vejen nu mod de højere rækker - forhåbentlig 2. Division efter sommerferien. Dette skyldes en god ledelse og en Erhvervsforening med mange sponsorer.
>
> Derfor skal Farum Idrætspark sikres bedre tilskuer-faciliteter herunder udbygning af faciliteter for sponsorerne.
>
> AB er også interesseret i at have en hjemmebane der kan honorere de krav en Superliga-klub stiller til en hjemmebane.
>
> På den baggrund vil de 2 klubber gå sammen om at bygge en ny hjemmebane som klubberne skal dele på aftalte vilkår.
>
> PARKEN (vores national stadion) vil medvirke, ved drift af stadion og som konsulent ved opførelsen.
>
> De forberedende undersøgelser viser at projektet kan gennemføres uden gener for naboerne. Farum Kommune vil sætte et betydeligt beløb af til at gennemføre en effektiv trafiksanering af først og fremmest Ryttergårdsvej. Byggeriet forventes færdigt i sommeren 1999.
>
> Med realisering af det nye projekt bliver Farum hjemmebane for en Superligaklub som forhåbentlig vil virke som en dynamo på Farum Boldklub i deres videre udvikling, så vi med tiden får 2 klubber på højt niveau.
>
> Oprettelsen af det nye stadion giver endvidere mulighed for at skabe et elitecenter i Nordsjælland med bl.a. udbygning af fodboldskolen[1] og genoptræningsfaciliteter der også kan være til gavn for Farums borgere m.fl.

[1] 963-9,f1. Der er muligt sammenhæng med et ved gennemgang af kommunens computere fundet dokument: ”Fodboldskole” oprettet 16. september 1998. Det hedder i dokumentet bl.a.: ”Ideen er at oprette en skole for unge mennesker mellem 14-18 år, hvor man kombinerer elitefodbold med normal skolegang. Det er meningen at eleverne først og fremmest skal komme fra Nordsjælland/hovedstadsområdet, da det er hensigten at det normale familieliv/mønster ikke skal slås i stykker, ved at eleven indkvarteres på skolen. Det er så vidt muligt meningen at eleverne bliver boende hjemme, og kun i særlige tilfælde skal indkvarteres på skolen. Skolen skal oprettes i samarbejde med Marie Kruse Skolen.”. Der er angiveligt tale om foreløbige overvejelser internt i kommunen idet det under ”Handlingsplan” bl.a. hedder: ”Få en snak med PBX, LEF, og JLA omkring selve ideen og få konkretiseret hvor alvorligt man mener det med denne fodboldskole og hvordan det skal gribes an, og hvem der skal involveres.”

Hele projektet søges financieret af private investorer."

Formanden for kommunens byplans- og miljøudvalg, Eric Christensen (F), var kritisk over for fremgangsmåden i forbindelse med den politiske behandling af planerne og udtalte:

> "Ingen vidste noget om det stadionudvalg, som Peter Brixtofte foreslog at nedsætte - ikke engang hans egne partifæller. Men da alle i Byrådssalen er interesseret i et nyt stadion, så stemte alle for at lade et udvalg se på mulighederne. Hvad vi ikke vidste, var, at alle beslutninger allerede var taget af Peter Brixtofte himself."[1]

Da det i løbet af et par uger blev klart, at der var politisk flertal i Gladsaxe Kommune for at udbygge Gladsaxe Stadion, trak fodboldklubben AB sig fra projektet. Den ændrede forudsætning for projektet førte ikke til en fornyet politisk behandling i byrådet, og planlægningen af udbygningen fortsatte. Dagbladet Politiken skrev den 2. april 1998:

> "Der bliver masser af parkeringspladser, og beboerne får bedre trafikforhold, end de har nu. Ingen behøver at være bange for stadionplanerne, siger Peter Brixtofte. Parkens marketingchef Jørgen Jacobsen er konsulent på bygningen af det ny stadion, som vil koste 60-70 millioner kroner. Peter Brixtofte regner med, at udgiften til renter, afdrag og andre omkostninger i så fald vil ligge omkring syv millioner kroner om året - plus udgiften til de trafikale omlæggelser. - Men syv millioner er jo intet i forhold til de sociale goder, som et nyt stadion kan tilføre byen. Elite skaber bredde. Og bredde betyder flere unge i idrætsklubberne og færre unge i misbrug og kriminalitet, siger Peter Brixtofte. - Tænk på at et barn i hjemmepleje koster en halv million kroner om året. Det ny stadion vil altså koste det samme som pasningen af 14 børn uden for hjemmet. Det er ikke meget på et kommunalt budget, og pengene er som social udgift givet godt ud, siger Peter Brixtofte. Stadion-projektet skal ligge klart 1. juni, og umiddelbart efter skal spaden stikkes i jorden for første gang. Fra 1. juni 1999 skal der så spilles divisionsfodbold på Farum Stadion med plads til 10-12.000 tilskuere."

Den næste sag med relation til stadionplanerne blev behandlet på byrådets møde den 14. april 1998, da det blev besluttet at give en tillægsbevilling på 350.000 kr. til trafikvurderinger forskellige steder i kommunen, herunder trafikproblematikken omkring et nyt stadion.[2]

Næste behandling af stadionplanerne i byrådet fandt sted den 26. juni 1998, da byrådet besluttede offentliggørelse af forslag til lokalplan 31.6, der blandt andet skulle sikre mulighed

[1] Politiken den 2. april 1998, 1. sektion, side 21.
[2] 249-9,b57

for anlæg i det pågældende område af fodboldstadionanlæg med tilhørende tribuner og service/omklædningsfaciliteter mv.[1] Af lokalplanforslaget fremgik, at det eksisterende stadionanlæg tænktes omdannet til et egentligt fodboldstadion, i første omgang med en overdækket tribune samt en servicebygning på den nordlige langside af fodboldhanen. Tribunen skulle ifølge forslaget have siddepladser til 2000 - 3000 tilskuere, hvilket skønnedes at kunne dække behovet flere år frem i tiden, idet det dog samtidig fremgik, at det var Farum Kommunes ønske med lokalplanen at sikre mulighederne for eventuel senere udvidelse af fodboldstadionanlægget med tribuner mv. på de øvrige sider af fodboldbanen. Det var i lokalplanforslaget anført, at driftsform og ejerskab til stadionanlæg, idrætshaller mv. kunne være "offentlig, forening eller aktieselskab".[2] Der blev afholdt borgermøde om lokalplanforslaget den 27. august 1998, og der var ved høringsfristens udløb den 1. september 1998 fremkommet 52 indsigelser og kommentarer. Med nogle ændringer vedrørende lyd- og lysforhold samt trafik- og parkeringsregulering blev lokalplanforslaget vedtaget af Farum Byråd den 6. oktober 1998. SF's medlemmer af byrådet stemte imod blandt andet under henvisning til, at der ikke var forelagt konkrete oplysninger om ejerforhold, finansiering og kommunal kontrol af driften af stadion.[3]

På byrådsmødet den 6. oktober 1998 besluttede det samme flertal endvidere at udbyde projektet Farum Park i EU-licitation.[4] Ved bekendtgørelse i Frederiksborg Amts Avis den 15. oktober 1998[5] og i EF-tidende den 16. oktober 1998[6] blev der herefter iværksat begrænset udbud vedrørende opførelse af hovedtribune mv. og i den forbindelse salg af Farum Stadion. Fristen for anmodning om deltagelse i udbuddet var fastsat til den 6. november 1998. Der indkom anmodninger om deltagelse i udbuddet fra seks virksomheder, hvoraf fire blev prækvalificeret. [7]

Af udbudsmaterialet af 24. november 1998 fremgik, at udbuddet omfattede salg af den daværende stadionejendom, bygge- og anlægsentreprise om opførelse af ny hovedtribune med diverse servicefaciliteter samt tilbageleje til kommunen med fremlejeret og afståelsesret samt

[1] 249-9,b120f
[2] 254-52,b177ff
[3] 431-6,f3,b94 og 249-9,b154
[4] 249-9,b180
[5] 175-59,f6,b23
[6] 175-59, f6,b34-35
[7] 223-66,b141-142 og b157-160

ret for kommunen eller ordre til at tilbagekøbe ejendommen efter 20 år. Prisen for stadionejendommen skulle være mindst 16.500.000 kr. Det fremgik endvidere, at lejemålet skulle løbe uopsigeligt i en 20-års periode fra byggeriets planlagte færdiggørelse 1. oktober 1999 frem til 1. oktober 2019, at Farum Kommune eller ordre skulle have ret til at tilbagekøbe stadionejendommen ved uopsigelighedsperiodens udløb eller et af kommunen valgt senere tidspunkt til en pris svarende til l0 % af anlægssummen, at Farum Kommune skulle have ret til at afstå, bortforpagte eller fremleje lejemålet mod at genindtræde i tilfælde af lejers/forpagters/fremlejetagers misligholdelse, og at udlejer i de første 5 år efter byggeriets aflevering skulle finansiere en fremtidig etapevis udbygning at stadion mod en tilsvarende lejeforhøjelse og regulering af tilbagekøbsprisen.[1]

De fire prækvalificerede virksomheder afgav alle tilbud inden fristens udløb den 13. januar 1999. Tilbuddene blev evalueret på et møde i Farum Kommune den 15. januar 1999.[2] Sagen blev behandlet på et ekstraordinært økonomiudvalgsmøde den 18. januar 1999 kl. 8.00 og på et ekstraordinært byrådsmøde samme morgen kl. 8.30. Byrådets flertal besluttede at acceptere et tilbud fra Hoffmann & Sønner A/S i samarbejde med FIH, hvorefter købesummen for det eksisterende stadion var 24.000.000 kr. og entreprisesummen for hovedtribune mv. 37.549.000 kr. SF fandt fortsat hverken behovet for en udvidelse af stadion eller fordelen ved et salg heraf dokumenteret og anbefalede, at stadion forblev på kommunale hænder. Lis Jakobsen (A) undlod at stemme under henvisning til, at der ikke havde været den fornødne tid til at sætte sig ind i sagen.[3] Kommunens accept af tilbuddet blev meddelt tilbudsgiveren ved brev senere samme dag.[4] Der blev afholdt byggemøde om projektet hos kommunens rådgivende ingeniør den 19. januar 1999, og der blev på mødet fastsat en tidsplan, hvorefter arbejdet på byggepladsen skulle påbegyndes den følgende dag. [5]

Af en båndoptagelse af byrådets behandling af punktet fremgår:

> ”Borgmesteren: Ja og så er der kommet forslag til … Det er pkt. 3 på dagsordenen. Og der er kommet fire forslag... og heldigvis var det enkelt at tage stilling … Og vejret er jo heldigvis godt så vi kan godt komme hurtigt i jorden. Og der er alt-

[1] 175-59,f6,b4-22
[2] 223-105,b1-6
[3] 336-1,f2,b10 og 337-1,f2,b13
[4] 337-1,f2,b12 og 175-59,f6,b3 og b147-157
[5] 223-66,b196-197

så kommet 4 bud. Fra Monberg & Thorsen, Rasmussen og Schiøtz, Hoffmann & Sønner og Skanska. Der er forskellige priser på, hvad man vil give for stadionejendommen. Der er to på 24 mio. kr. en på 16,8 og 16,5. Så er der 4 forskellige entreprisesummer. …

Der er ikke nogen tvivl. Det er Hoffman & Sønner og Monberg & Thorsen, der ligger meget tæt, men vi kan jo ikke sige til den der er næst billigst, at du får opgaven. Finansielt skiller de to bedste bud sig ud fra hinanden. …

Jeg indstiller altså, at vi accepterer tilbuddet fra Hoffmann & Sønner og FIH som det bedste ud fra en samlet vurdering. … ja Bo!

Bo Finsen: Nu kender du jo vores indstilling til det, så nu er det kun et spørgsmål … renteberegning…

Lis Jakobsen: Ligger der nogle beregninger … leasingafgift … budgettet. Er der taget højde for afgiften i budgettet … for lidt tid til at vurdere …

Borgmesteren: Vi har budgetteret med 5 ... det bliver netto ca. 4 … Forvaltningens indstilling foreligger i form af et referat med en gennemgang af tilbuddene, som er udsendt til byrådets medlemmer … udbuddet er vedtaget. Nu har vi 4 tilbud at vælge imellem.

Helene Lund: … føler sig dårligt rustet til at tage stilling. Kan vi så efterfølgende få svar på vore spørgsmål om alle de økonomiske konsekvenser? …

[Diskussion om procedure, herefter afstemning. Borgmesterens indstilling vedtages.]"

Peter Brixtofte har forklaret:

Foreholdt uddrag af referat af byrådsmøde den 17. marts 1998,[1] om "Udbygning af Farum Idrætspark" ad "Hele projektet søges finansieret af private investorer", forklarede vidnet, at der nok allerede på det tidspunkt havde været kontakt til FIH, således at der med private investorer tænkes på FIH, men han husker det ikke. I 62-punktplanen stod der som målsætning, at Farum Kommune skulle være førende idrætsby, og det gik Venstre til valg på i 2001 - og faktisk også allerede i 1997. Der blev lavet en aftale om, at AB skulle flytte fra Gladsaxe til Farum. Denne aftale blev dog væltet af amatørklubben, og Gladsaxe Kommune byggede så en stor tribune til AB for at undgå, at klubben flyttede. I overvejelserne over, hvem der skulle eje Farum Park, havde man oprindeligt overvejet det selvstændige selskab, der også ejede Parken i København, men da Parken blev solgt til FCK, var det ikke længere en mulighed.

[1] 249-9,b35-36

Foreholdt uddrag af referat af byrådsmøde den 6. oktober 1998[1] om "Farum Park - Opførelse af tribune samt servicebygning" forklarede vidnet, at der oprindeligt var en lille tribune med plads til 200 tilskuere. Det nye byggeri bestod af en tribune og en bygning. Tribunen gav plads til ca. 2.800 tilskuere. Det er det, der er blevet betegnet som etape 1. Da byrådet den 17. marts 1998 besluttede at udbygge Farum Idrætspark og siden den 6. oktober 1998 besluttede at udbyde opførelse af tribune og servicebygning, var der vidnet bekendt ikke tanker fremme om, at der skulle bygges mere. Man blev senere inspireret af en flot tegning. Inden byggeriet af etape 1 var færdigt, besluttede byrådet således at bygge etape 2, og man indrettede sig herefter, eksempelvis ved at det oprindeligt planlagte anretterkøkken blev opgivet til fordel for ideen om nu en hel restaurant. Det første byggeri blev udbudt sådan, at der efter EU-prækvalificering blev fundet 4 til at byde på opgaven.

Foreholdt uddrag af referat af det lukkede byrådsmøde den 18. januar 1999,[2], om "Indkomne tilbud vedrørende etablering af nyt stadion", forklarede vidnet, at grunden til, at der ikke i sagsfremstillingen eller referatet er nævnt noget om økonomien i byggeriet, kan være, at godt nok var mødet lukket af hensyn til forhandlingerne om byggeriet, men byrådets dagsorden og byrådets beslutninger offentliggøres. Man kunne så se, hvad det kostede. Tilbudsgiverne skulle ikke kunne se hvad andre har tilbudt. Det er muligt, at økonomien har været nævnt mundtligt under mødet.[3]

Leif Frimand Jensen har forklaret:

"Foreholdt uddrag af referat af byrådsmøde den 17. marts 1998,[4] principbeslutning om udbygning af stadion, og adspurgt hvilke private investorer der hentydes til i materialet, forklarede vidnet, at det kunne meget vel være FIH, der var begyndt at komme på banen i kommunen, men det kunne måske også være andre. Der blev skævet til bl.a. England, hvor der var koncepter vedrørende køb, opførelse og drift af stadions. Møderne med FIH skete alene med det politiske niveau uden vidnets deltagelse. Ad "Hele projektet søges finansieret af private investorer", forklarede vidnet, at det er hans opfattelse, at politikerne hele tiden har været klar over, at driften ville belaste kommunekassen, men selve byggeriet skulle finansieres af private.

...

Foreholdt uddrag af referat af byrådsmøde den 18. januar 1999[5] og uddrag af referat af forudgående økonomiudvalgsmøde[6] ad "økonomiudvalget indstiller, at tilbuddet fra Hoffmann & Sønner sammen med FIH accepteres", forklarede vidnet, at tilbuddet var et samlet tilbud fra FIH og Hoffmann & Sønner om både opførelse

[1] 249-9,b180
[2] 337-1,f2,b13
[3] 316-248,b16f
[4] 249-9,b35-36
[5] 337-1,f2,b13
[6] 336-1,f2,b11

og finansiering. Adspurgt, om det ikke indebar økonomiske konsekvenser for kommunen, og om det så ikke burde fremgå af indstillingen, hvilke forpligtelser kommunen påtog sig, forklarede vidnet, at det ville have økonomiske konsekvenser, for det skulle betales over 20 år. Vidnet ved ikke, hvor langt man var kommet. Det var første spadestik. Vidnet tror, at der i tilbuddet lå et finansieringsforslag. I alle byrådssager lå der en mappe fremme med bilag, ligesom der var underbilag hos Mogens Beier. Byrådsmedlemmerne kunne se, hvad de enkelte tilbud indeholdt, og vidnet tror derfor også, at de kunne se økonomien. Vidnet husker ikke, om der var andre tilbud. Forud for alle byrådsmøder blev sagerne - med enkelte undtagelser - fire dage før et byrådsmøde lagt i et aflåst skab i partirummet. Her kunne byrådsmedlemmerne, der alle havde nøgle til skabet, evt. sammen med partimedlemmer, se sagerne igennem. Det blev dog meget lidt brugt. Adspurgt om ikke det var muligt at skrive, hvad det ville koste kommunen på blot én linje, forklarede vidnet, at det var det, men man ville skrive kortest muligt tekst i sagsfremstillingen, og så lå tallene jo også i sagen. Andre byråd har sagsfremstillinger over flere sider, men sådan ønskede man det ikke i Farum Kommune. Man kunne også på et byrådsmøde spørge om, hvad det ville koste at bygge.
...

Foreholdt uddrag af referat af byrådsmøde den 8. juni 1999[1] og adspurgt om det heller ikke her fremgår, hvad det ville koste, forklarede vidnet, at han tror, at det ligger i sagen, og man kunne spørge om det.
...

Foreholdt uddrag af referat af byrådsmøde den 3. august 1999[2] og adspurgt om, at etableringen af tribune 2 ikke synes at fremgå af materialet, forklarede vidnet, at han ikke husker betegnelserne for tribunerne, men han vil tro, at tribunen nok er underforstået i det beskrevne. Faciliteter med restaurant og hotelværelser var en del af tribune 2, så det ligger, som vidnet læser det, nærmest i den anførte tekst, at det var tribune 2 med kulturfaciliteter. Der kan godt være ført drøftelser om restaurant og hotel, når man nu var i gang med at bygge til kulturfaciliteter. Det blev dog ikke et rigtigt kulturhus, men en restaurant og i underetagen et fitnesscenter. Adspurgt om hvornår man besluttede, at der skulle være hotel, forklarede vidnet, at han ved det ikke, men måske lå det allerede i planerne på det tidspunkt. Man tog udgangspunkt i Hotel Marina og undersøgte forholdene omkring, hvordan landsholdet træner. Man kikkede her på hvor mange faciliteter Hotel Marina havde i forhold til Farum Park, så man kunne tiltrække landsholdet og måske også udenlandske klubber på træningsophold. Der skulle være faciliteter, bl.a. med et stort møderum i underetagen. Adspurgt om hvorvidt etablering af sådanne faciliteter var en kommunal opgave, forklarede vidnet, at han ikke husker, om man drøftede kommunalfuldmagten under byggeriet af hotellet. Vidnet ved, at andre kommuner havde ret til at drive et hotel, hvis der i området manglede faciliteter til at betjene erhvervslivet. Bregnerød Kro havde kun 9 værelser. Vidnet har ikke selv været med til overvejelser om, hvorvidt der var et kommunalt formål.

[1] 337-1,f2,b112
[2] 337-1,f2,b160

> Foreholdt uddrag af referat af byrådsmøde den 11. april 2000[1] om 3. etape, tribune B og adspurgt om man i forvaltningen havde gjort sig overvejelser om det fornuftige i at have et stadion til 10.000 tilskuere i en kommune med 17.900 indbyggere, forklarede vidnet, at hans egen mening var fuldstændig underordnet i sammenhæng med den politiske beslutning. Vidnets politiske observans ligger langt væk fra det politiske flertal. Der havde været masser af beslutninger, der blev truffet politisk, som vidnet var uenig i, og det sagde han, indtil beslutningen blev truffet. Det var efter vidnets opfattelse fuldstændigt sindssygt at bygge et stadion af en sådan størrelse i Farum Kommune, men hvis der politisk var en tro på, at det ville løfte kommunen, og at det havde en markedsføringsværdi, så var det sådan, det var. Stadions siddepladser blev ikke fyldt, og det er de heller ikke i dag.
> ...
>
> Venstre og Konservative brugte slet ikke partirummet. SF brugte det meget. SF havde en støttegruppe, som var med til at kikke på sagerne. Socialdemokratiet brugte det også. Som politiker kunne man bede forvaltningschefen eller embedsmændene om at forklare, hvad der nærmere lå i sagen. ... Når politikere senere påberåbte sig, at de ikke havde kendskab til "noget som helst", må det være fordi de ikke gad at gå ned i partirummet. De havde mulighed for selv at undersøge sagen. Politikerne kunne også bare læse Farum Avis. Avisen vidste åbenbart mere end politikerne gjorde."[2]

Mogens Hovgaard Nielsen (V), næstformand for forsynings- og ejendomsudvalget 1998-2001 og medlem af idræts- og fritidsudvalget 1998-2001 og 2002-2006, har forklaret:

> "I forsynings- og ejendomsudvalget beskæftigede de sig ikke med kommunens køb og salg af fast ejendom, men spørgsmål om opførelse af carport og nye huse mv. Overordnede økonomiske transaktioner, herunder spørgsmål om kommunens køb og salg af fast ejendom var borgmesterens område.
>
> I idræts- og fritidsudvalget har vidnet kun meget begrænset været involveret i kommunens bestræbelser på at udvikle eliteidrætten. De store overordnede byggerier var løftet ud af udvalgenes regi. Det var borgmesterens område. Disse store sager havde udvalget således ikke noget med at gøre. Det kan virke paradoksalt bagefter, men idræts- og fritidsudvalget stod for den daglige drift, den "almindelige hverdagsidræt". Udvalget havde kun et driftsbudget. De havde ikke et anlægsbudget."[3]

Hans Carl Nielsen (A), næstformand for idræts- og fritidsudvalget 1999-2001 og medlem af forsynings- og ejendomsudvalget 2000-2001, har forklaret:

[1] 337-2,f2,b85- 86
[2] 316-240,b20ff
[3] 316-220

> ”Adspurgt om, i hvilket udvalg sager om idrætsbyggerier blev behandlet forud for byrådsmøderne, forklarede vidnet, at han antager, at det har ligget i økonomiudvalget. De fagudvalg, vidnet var medlem af, havde kun med driften at gøre og ikke anlæg. Fra 1999 til 2001 blev idrætsbyggerierne ikke behandlet i idræts- og fritidsudvalget. Adspurgt om ikke leasingudgifter havde driftmæssige konsekvenser, og om de dermed påvirkede økonomien, forklarede vidnet, at det må have været borgmesterens faglige vurdering, at leasingudgifterne skulle ligge et andet sted. Styrelsesvedtægten bestemmer, hvem der skulle lave hvad, og det angik ikke fagudvalget. Leasingudgifter har ikke været behandlet i de udvalg, vidnet har været medlem af.”[1]

Helene Lund (F) har som vidne under straffesagen mod byrådsmedlemmer om arbejdet i økonomiudvalget forklaret:

> ”Vidnet ærgrede sig over, at hun ikke fik ført sine egne spørgsmål og indsigelser til protokols.
>
> Der blev kun brugt tid på de sager, som borgmesteren fandt interessante. Ellers var sagerne i økonomiudvalget ikke genstand for nogen debat eller diskussion. Møderne var notorisk korte, for borgmesteren trumfede sagerne igennem.
>
> Der var altid en ubehagelig stemning. Hun burde hver gang have fået ført til protokols, at ”for øvrigt mener jeg, at jeg har fået forelagt for få oplysninger”.”

Pr. 1. februar 1999 blev det hidtidige Farum stadion af Farum Kommune overdraget til FIH for 24 mio. kr., der blev betalt kontant den 2. februar 1999.[2] Med virkning også fra den 1. februar 1999 lejede kommunen den solgte ejendom af FIH. Af lejekontrakten af 20. december 1999 fremgik, at kommunen i perioden 1. februar til 1. oktober 1999 opførte en ny hovedtribune m.m. i henhold til entrepriseaftale med H. Hoffman & Sønner A/S, og at FIH ved entreprisens forventede færdiggørelse den 1. oktober 1999 godtgjorde kommunen enhver omkostning ved entreprisen, idet kommunen herefter betalte en kvartalsvis leje på 1,96 % af et beløb på 24 mio. kr. med tillæg af det beløb, som FIH havde godtgjort kommunen for entreprisen. Lejekontrakten havde en løbetid på 20 år.[3] Denne og andre sale-and-lease-back aftaler imellem Farum Kommune og FIH er nærmere behandlet i beretningens bind 13, kapitel 21.6.

[1] 316-221,b10f
[2] 110-4,f2,b82ff
[3] 110-4,f2,b87ff

Den 3. august 1999 blev spørgsmålet om etablering af et kultur- og idrætscenter som en del af 2. tribune på stadion behandlet i idræts- og fritidsudvalget, økonomiudvalget og byrådet. Sagsfremstillingen til byrådet var sålydende:

> "FIH har, som ejer af Farum Park/Farum Stadion afgivet tilbud om en udvidelse af aftalen om etablering af Farum Stadion, således at der etableres et Kultur- og Idrætscenter som en del af 2. tribune på stadion.
>
> Udvidelsen og financieringsforslaget fra FIH anbefales af formanden for Idræts- og Fritidsudvalget og Borgmesteren og det anbefales, og at borgmesteren bemyndiges til af indgå aftale om projektet.
>
> Bilag: Financieringsforslag fra FIH.
>
> Vedtagelse om udvidelsen af stadion skal sendes i nabohøring.
>
> Idræts- og Fritidsudvalget 3.8.99:
>
> Indstillingen vil foreligge til mødet
>
> Økonomiudvalget 3.8.99:
>
> Indstillingen vil foreligge til mødet."

Af et vedlagt brev af 28. juli 1999 fra FIH fremgik blandt andet:

> **"Finansiering af en evt. udvidelse af Farum Park**
>
> FIH har med stor interesse læst det modtagne oplæg til en udvidelse af Farum Park fra Gert Anderson, Arkitektfirma ApS samt Jørgen Wessberg A/S.
>
> FIH ønsker grundliggende at tilpasse de ejendomme, der lejes ud til kommunen, til brugernes behov, således også i denne sag. Ønsker Farum Kommune at iværksætte de foreslåede udvidelsesplaner vedr. Farum Park, kan vi hermed bekræfte, at FIH er indstillet på at finansiere disse efter samme finansieringsmodel som første udvidelse af Farum Park.
> ...
>
> FIH deltager gerne i yderligere diskussion vedr. gennemførelsen af projekterne. Dette oplæg har udelukkende til formål klart at tilkendegive FIHs vilje til at udbygge de af kommunen lejede ejendomme efter kommunens ønsker mod en huslejeforhøjelse."

Af brevet fremgik endvidere, at FIH med en forventet opførelsespris på 102 mio. kr. ekskl. moms anslog stigningen i leasingafgiften til 2.215.052 kr. ekskl. moms. kvartårligt baseret på renteniveauet den 28. juli 1999 og en scrapværdi på 10 % efter 20 år.[1]

Byrådet traf beslutning om udvidelsen og bemyndigede borgmesteren til at indgå aftale om projektet, der ikke blev genstand for yderligere behandling i byrådet.[2] Ved brev af 6. august 1999 bekræftede FIH over for Farum Kommune under henvisning til telefonisk aftale med borgmester Peter Brixtofte den foregående dag, "at leasingvilkårene for den igangværende samt den netop besluttede udvidelse af Farum Park fastlægges således: Et samlet udvidelsesbeløb på kr. 150 mio. (ekskl. moms) fastlåser et tillæg til leasingafgiften fra 1. august 2000 på kr. 3.384.419 betalt kvartalsvis forud, ydelsesprocent 2,2563 %, ud fra restværdi på kr. 15 mio. efter 20 år (80 ydelser)."

2. etape af Farum Park blev taget i brug i 2000. Ifølge et tillæg til Farum Kommunes leasingaftale med FIH udgjorde den samlede byggesum 163.518.686 kr. ekskl. moms og forhøjelsen i den kvartårlige leasingafgift 3.959.232 kr. ekskl. moms.[3]

Opførelsen af Farum Parks etape 3 og 4 blev vedtaget af et flertal i Farum Byråd den 11. april 2000, idet SF stemte imod, og Sabine Kirchmeier-Andersen (A), der var indkaldt som suppleant, undlod at stemme. Peter Brixtofte og Poul Winckler (A) havde erklæret sig inhabile og deltog ikke i behandlingen.

Af sagsfremstillingen vedrørende forslaget om opførelse af 3. etape fremgik:

> "F.I.H. har fremsendt et tilbud på opførelse af Farum Park 3. etape.
>
> 3. etape omfatter opførelse af Tribune B plus et hjørne. Tribune B opføres ved den østlige ende af fodboldbanen.
>
> Etapen omfatter tillige banevarme og banelys samt udenomsarealer.

[1] 288-20,b3
[2] 337-1,f2,b160
[3] 110-4,f2,b99

> Den forventede årlige leasingydelse er beregnet til ca. 4,6 mio. kr. ved en leasingperiode på 20 år fra 2001 og en tilbagekøbspris efter 20 år på 10 % af anlægsudgiften.
>
> Anlægget er aftalt videreudlejet til Farum Boldklub A/S på samme vilkår som for Tribune A og D jf. tidligere beslutninger i Byrådet.
>
> Under henvisning til tidligere vedtagelser og aftaler i Byrådet samt budgetoverslag for 2001-2003 indstiller forvaltningen, at Byrådet accepterer tilbuddet.
> Økonomiudvalget: Udvalget behandler sagen den 11/4-2000, og udvalgets indstilling vil foreligge til mødet."[1]

Af den tilsvarende sagsfremstilling vedrørende forslaget om opførelse af 4. etape fremgik, at denne omfattede opførelse ved den sydlige langside af tribune C med 2 hjørner, og at den forventede årlige leasingydelse var beregnet til ca. 5,0 mio. kr. ved en leasingperiode på 20 år fra 200l og en tilbagekøbspris efter 20 år på 10 % af anlægsudgiften.[2]

Projektet vedrørende opførelse af Farum Park var herefter ikke genstand for yderligere behandling i byrådet.

3. og 4. etape af Farum Park blev taget i brug i 2001. Ifølge tillæg til Farum Kommunes leasingaftale med FIH blev den samlede byggesum for 3. etape 38.150.013 kr. ekskl. moms og for 4. etape 147.533.153 kr. ekskl. moms. De to etaper medførte tilsammen en forhøjelse af den kvartårlige leasingafgift på 4.065.586,98 kr. ekskl. moms.[3] Kommunens samlede engagement med FIH vedrørende Farum Park udgjorde herefter 436.652.347 kr. ekskl. moms[4] svarende til en årlig leasingafgift på ca. 40 mio. kr. ekskl. moms. Den beregnede lejebetaling ekskl. moms fra Farum Boldklub A/S var i 1999 18.912 kr.,[5] i 2000 496.339 kr.[6] og i 2001 1.480.571 kr.[7]

[1] 337-2,f2,b86
[2] 337-2,f2,b87
[3] 110-4,f2,b100f
[4] 460-1,f2,b1
[5] 256-49,b195
[6] 256-49,b197
[7] 256-49,b198

10.5.1.1.2. Byggeprocessen

Farum Kommune indgik "totalrådgiveraftale" om opførelsen af Farum Parks 1. etape med det rådgivende ingeniørfirma Jørgen Wessberg A/S. Af aftalen, der er underskrevet for rådgiver den 11. juni 1998, fremgår bl.a.:[1]

> "Aftalen omfatter teknisk rådgivning og projektering af arkitekt- og ingeniørarbejderne ved projektet "Farum Park"- Etape 1, som består af tribune i alt ca. 2.800 siddepladser med tilhørende service- og teknikrum beliggende under tribunen, samt 3 etages servicebygning i alt ca. 1.200 m² indeholdende fællesrum, lounge, mødefaciliteter, køkken, vådrum, omklædningsrum, lægerum etc., således som det fremgår af foreliggende projektforslag, hvilket foreligger i revideret udførelse som forprojekt af 11. juni 1998.
>
> Det er en del af nærværende opgave - etape 1, at hvor det forekommer naturligt og økonomisk forsvarligt,- forberedes der for den senere tilbygning af etape 2's tribuner med tilhørende faciliteter."

Aftalen blev bekræftet af Farum Kommune ved brev af 18. juni 1998, hvori det hedder:[2]

> "Undertegnede Farum Kommune erklærer herved, at Rådgivende Ingeniører A/S Jørgen Wessberg tilsikres den aftale om teknisk rådgivning og bistand i forbindelse med forberedelse og gennemførelse af Farum Park-projektet, der er udarbejdet og underskrevet af Jørgen Wessberg v/ Stig Wessberg den 11.06.98 enten ved, at Farum Kommune som delaftale i forbindelse med hovedprojektet som bygherre underskriver aftalen af 11.06.98, eller ved, at Farum Kommune sikrer, at aftalen af 11.06.98 indgår som vilkår for den investor, der forudsættes knyttet til projektet som bygherre og senere ejer.
>
> Aftalen af 11.06.98 indeholder som bilag honorarspecifikation og rateplan af 03.06.98 og opgør det totale rådgiverhonorar til kr. 5.677.082,-."

Aftalen om rådgivningsopgaven, der ikke ses at have været i udbud, har ikke været behandlet i Farum Byråd og er således indgået uden fornøden bevilling.

Om kommunens aftalegrundlag med H. Hoffmann & Sønner A/S har selskabets administrerende direktør Jørgen Huno Rasmussen til brug for politiets efterforskning udarbejdet et notat, hvoraf blandt andet fremgår:[3]

---

[1] 222-21,b115
[2] 222-21,b114
[3] 285-5,f4,b2-11

”Den i henhold til tilbuddet fastsatte entreprisesum var gennem den af Hoffmann vundne licitation dermed udtryk for markedsprisen for byggeriet (etape 1).

I relation til de efterfølgende etaper (2, 3 og 4) blev disse iværksat ved beslutninger i Farum Kommune henholdsvis i februar 2000 (etape 2) og april 2000 (etape 3 og 4).

De for udførelsen af etape 2 - 4 relevante mængder (omfanget af entreprenørens ydelser) blev fastlagt i form af tegninger og beskrivelser af bygherren og dennes rådgivere gennem disses beslutninger om omfang, udvidelser og ændringer af det samlede byggeprojekt. De tilsvarende tilbudte og aftalte priser var som udgangspunkt baseret på de ved den ovenfor anførte licitation vedrørende etape 1 anvendte enhedspriser (der var markedspriser). I andre tilfælde er ydelser prissat som dokumenterede, nødvendige omkostninger med et på forhånd aftalt procenttillæg til dækningsbidrag.

Det følger således af denne tilbuds- og kontraktform, at Hoffmann ikke på noget tidspunkt under byggeriet selvstændigt kunne fastsætte priser, idet niveauet var lagt fast på forhånd (dels ved licitationens prisniveau, dels ved en fastlåst dækningsgrad), hvorfor bygherren dermed var sikret mod efterfølgende at komme til at betale en ”overpris” for nogle kontraktmæssigt hjemlede ydelser.

I overensstemmelse med sædvanlige entrepriseretlige regler og det eksisterende kontraktgrundlag blev der naturligvis herudover i byggeperioden foretaget reguleringer for de af Hoffmann overfor bygherren dokumenterede fordyrelser og ekstraudgifter hidrørende fra f. eks. beslutninger fra bygherrens side om ændringer, fremrykning, udskydelse, forcering, o. lign. eller fra uforudseelige forhold, alt i overensstemmelse med gældende bestemmelser herom. Sådanne forhold blev som alle øvrige prissætninger i alle tilfælde forhandlet med og godkendt af bygherrens rådgivere og ændrer ikke ved, at Hoffmann ikke havde mulighed for selvstændigt at fastsætte priser eller efterfølgende at ændre det aftalte prisgrundlag.

Byggeriet af samtlige etaper af Farum Park udgjorde ca. 240 mkr., og de af Hoffmann foretagne faktureringer herfor i overensstemmelse med kontraktgrundlaget fandt sted på den måde, at disse fakturaer fremsendtes til bygherrens rådgivende ingeniørfirma Jørgen Wessberg A/S med henblik på dettes kontrol af, at sådanne faktureringer var i overensstemmelse med kontraktgrundlaget, før betaling til Hoffmann fandt sted.

Farum Kommunes rådgivende ingeniørfirma har, som ved ethvert byggeri, haft til opgave at kontrollere, at bygherren kun betalte markedspris. Undertegnede har ikke personligt deltaget i forhandlinger om byggeriet, men i følge forhandlingsdeltagerne varetog ingeniørfirmaet aktivt denne rolle ved detaljerede drøftelser med Hoffmann’s medarbejdere i relation til alle opgørelser fra Hoffmann.”

En række vidner har over for kommissionen afgivet forklaring om byggeriet af Farum Park.

Ingeniør Stig Wessberg, Jørgen Wessberg A/S, har forklaret:[1]

> ”I praksis var det kommunen, der styrede tingene. Vidnet husker ikke, hvem der var med i styregruppen. Han mener, at forskellige idrætsorganisationer var repræsenteret. Han mener videre, at Thorvald Marcussen skulle sikre den tekniske del af byggesagen. Problemet var, at bygherren, FIH, ikke havde en organisation til at være bygherre. FIH fungerede bare som den, der finansierede. I det daglige var det i starten Ib Bolvig fra Farum Boldklub, der styrede. Herefter var det Preben Lund og så Jørgen Lindhardt. De tre afløste hinanden. Thorvald Marcussen passede idrætsanlæggene og var den daglige ”praktiske gris”. I starten gik opgaven ud på at tegne en langside. Undervejs ændrede det sig, så man nu ville udbygge stadion, lige før udbuddet.
> ...
>
> Især i fase 1, som er tribune A, blev projektet beskrevet, hvorefter det blev udbudt. Kommunen fik en række tilbud med pris, valgte et ud og fik herefter arbejdet kontrolleret af Stig Wessberg. Der kom meget til undervejs. Eksempelvis udvidede man projektet med banevarme og ønske om spa og fitness i kælderen. Projektet ændrede sig således en del. Vidnet fandt ud af løbende, at kommunens ambitioner var meget større end først beskrevet. Arkitekten blev sat i gang med at tegne, hvordan et færdigt stadion kunne se ud. Kommunen havde mange ideer om konferencecenter osv. Stig Wessberg blev kaldt til møder når som helst, også i weekender mv., hvis Peter Brixtofte fik nye ideer. ... Mens Jørgen Wessberg A/S arbejdede på projekteringen af tribune B, fik de at vide af kommunen, at der var indgået aftale med Hoffmann & Sønner, som havde vundet første etape. Den aftale blev indgået, uden at Jørgen Wessberg A/S på forhånd viste noget om det, og før Jørgen Wessberg A/S havde sagt noget om, hvordan man kunne lave det, og det gav problemer. Det gjorde det svært for vidnet og hans virksomhed at styre priserne. Virksomheden var således meget uenig med Hoffmann & Sønner om, hvad tingene skulle koste, også på de efterfølgende byggerier. ... Derfor endte man med en aftale, hvor Hoffmann og Sønner skulle udføre arbejdet i regning som åben kalkulation med 10 % dækning til Hoffmann og Sønner.
> ...
>
> Adspurgt af kommissionen om de udvidelser af projektet, som kom til undervejs, således at det samlede projekt løbende i henhold til vidnets skriftlige besvarelse til kommissionen blev udvidet med 50 %, forklarede vidnet, at det ikke er ”normalt” med en udvidelse af den størrelse af et projekt. Et af problemerne var, at når der blev taget en beslutning den ene dag, ville kommunen gerne have det færdigt den næste. Normalt lavede man et program for de fremsatte ideer og deres funktionalitet og omsatte det så til et projekt. Det gik rimeligt fornuftigt på 1. etape af byggeriet, men vidnet og Jørgen Wessberg A/S var ikke på forhånd klar over, at kommunen havde et større ønske om et fuldt stadion samt svømmehal, hotel, konferencecenter, administrative kontorer, udlejningslokaler og så videre ud over den nævnte tribune. Det kom på hen ad vejen, mens byggeriet var i gang.
> ...

[1] 316-70,b3ff

Der kom rigtig mange ændringer undervejs på grund af stigende ambitioner. Hans vurdering er, at det nok blev 10 - 15 % dyrere at bygge på den måde, hvor beslutninger omgøres sent i forløbet, hvor det nogle gange betød, at der skulle laves om på noget af det, der allerede var lavet."

Ingeniør Flemming Aggerbeck, Jørgen Wessberg A/S, har forklaret,[1]

"at økonomien ikke var det primære for kommunen. Arbejderne skulle udføres, som kommunen forlangte det, og så måtte "økonomien følge efter". Det var atypisk i forhold til andre byggerier, vidnet kender til. Der blev ikke spurgt om, hvad tingene kostede. Der skulle ikke nødvendigvis foreligge en pris fra entreprenøren, før arbejdet blev iværksat. Slutterminen for færdiggørelse var bestemmende.

Etape 1 på Farum Park, tribune A, var i licitation. Jørgen Wessberg A/S prøvede også på forhånd at få en pris fra H. Hoffman & sønner A/S på etape II, sports- og konferencecentret, men før der lå en "låst" og aftalt pris på etape II, havde kommunen lavet en aftale med H. Hoffmann & Sønner A/S og sat arbejdet i gang.

Når bygherren ønskede ændringer, tegnede og projekterede Gert Andersson og Jørgen Wessberg, og herefter blev arbejdet sat i gang. Der blev oftest ikke indhentet en pris forud. Vidnet havde ret dårlige erfaringer med at blive enige om en pris med Hoffmann & Sønner for så vidt angår tribune D og konferencecentret, og det samme gentog sig i forbindelse med tribune B. Jørgen Wessberg A/S havde én opfattelse af, hvad projektet skulle koste, og H. Hoffmann & Sønner en anden. Da kommunen så alligevel bare gik ind og satte Hoffmann & Sønner i gang, følte Jørgen Wessberg A/S sig "overrulet" af kommunen.
...

Ad revisors forbehold om manglende skriftlig indgåelse af aftale om "hovedentreprise" med H. Hoffmann & Sønner A/S forklarede vidnet, at Jørgen Wessberg A/S som nævnt forsøgte at få en aftale om prisen på arbejdet, men inden de forhandlinger var færdige, sagde man fra Hoffmanns side, at arbejdet var sat i gang. Det er korrekt, at der herefter ikke er indgået nogen skriftlig aftale. Vidnet kan ikke huske, om det var Leif Frimand Jensen eller Peter Brixtofte, der havde sat H. Hoffmann & Sønner A/S i gang. Det findes der dokumenter om. Så vidt vidnet husker, stod der ikke noget i brevet fra kommunen til H. Hoffmann & Sønner A/S om, hvorvidt det var et regningsarbejde. Vidnet har aldrig før oplevet, at et projekt på 100 mio. kr. blev iværksat og gennemført uden en kontrakt.
...

Foreholdt kommunens byggeregnskab med revisionsbemærkninger om Farum Park III, herunder vedrørende ekstraarbejder og repræsentationsudgifter[2] forklarede vidnet, at projektet omfattede "den anden kortside" af stadion. Også her ville Jørgen Wessberg A/S have en pris på plads, men kommunen satte ligesom ved Fa-

[1] 316-74,b2ff
[2] 256-58,f8,b1-12

rum Park II Hoffmann i gang inden endelig aftale, og så kunne Jørgen Wessberg A/S ikke gøre mere."

Arkitekt Geert Andersson, der var underrådgiver for Jørgen Wessberg A/S, har forklaret: [1]

"Det var et godt projekt. Projektet blev større og større, og dermed blev honoraret også større, og alle var derfor glade.

...

Peter Brixtofte, der havde fået lavet et kontor i Farum Park, ringede vidnet op og sagde, at han havde fået en idé om, at logerne kunne laves, så de også var hotelværelser. Peter Brixtofte ønskede også en bro, som blev opført mellem to tribuner og det fortsatte sådan med nye ideer, der kom fra Peter Brixtofte gennem hele stadion-projektet. Leif Frimand Jensen spurgte først vidnet og så ingeniøren, Jørgen Wessberg A/S, hvad tingene ville koste, og så blev det bare sat i gang og gennemført. Sådan var det indtil allersidst, hvor Leif Frimand Jensen sagde "stop, nu er der blevet brugt for mange penge". Det var i forbindelse med en idé om at sammenbygge stadion og tennisanlægget. Det ville være blevet vanvittigt dyrt på grund af de brandtekniske foranstaltninger, det ville kræve. Hoffmann & Sønner A/S havde vurderet prisen. Det var den eneste gang, vidnet har hørt Leif Frimand Jensen sige, at noget var for dyrt.

...

Der var projekteret med store master, som ifølge Jørgen Wessberg A/S's oprindelige forslag kostede 6-7 mio. kr. Efter blandt andet kritik fra de omkringliggende beboere endte man med den nuværende teleskopmodel, som kostede yderligere 8 mio. kr., det vil sige, der i alt for masterne blev brugt 15 mio. kr. Beslutningen om ændringen af mastetyperne blev truffet i tiden lige op til, der skulle være kommunalvalg. De første master blev taget ned og ligger i dag i Ålborg. Det var en dyr fornøjelse.

... Den sidste etape af stadion blev sindssygt dyr, og der kom så mange ting ind i projektet. Det skulle være luksuriøst. Det var i forbindelse med denne etape, at man besluttede, at broen mellem to tribuner "bare skulle laves", og det var også i den forbindelse, man diskuterede sammenbygningen med tennisanlægget. Kommunen tog altid det bedste produkt, som oftest også det dyreste. Taget var et tysk produkt - det findes ikke bedre, det var dyrt. Vidnet kender ikke til kontrakterne og aner ikke, hvad der foregik med dem. Vidnet var med sine løsningsforslag medvirkende til, at projektet blev så dyrt. Han foreslog eksempelvis, at der skulle laves loger ligesom i parken. Yderligere blev det så til, at logerne her skulle omdannes til også at kunne være hotelværelser. Der var en person inde i projektet, som tegnede senge mm. Han blev fyret efter at være kommet med sit bud på logerne/værelserne. Det har nok kostet omkring 100.000 kr. at have ham med. Der blev lavet udtag til en scene i det ene hjørne, og blandt andet noget forberedende el til dette var dyrt. De opsatte stole var ikke almindelige, de var med armlæn. Der

[1] 316-79,b2ff

blev lavet 2 - 4 suiter, der var som 2-værelses lejligheder. Der blev brugt det bedste udstyr. Alle suiterne havde således B&O-skærme til ca. 100.000 kr. stykket. Alt blev bare bestilt hen ad vejen uden den store forudgående planlægning eller beslutning. Der var aldrig tale om, at der skulle passes på økonomien. Det var rent kaos."

Ingeniør Jens Lemb Nielsen, H. Hoffmann & Sønner A/S, har forklaret, at han[1]

"var øverste ansvarlige i H. Hoffmann & Sønner A/S på byggesagen Farum Park. ... Hans kontakt til Farum Kommune var udelukkende via Thorvald Marcussen, som havde den "praktiske tjans" på byggemøderne. ... Al kommunikation omkring økonomien havde vidnet udelukkende med folk fra Jørgen Wessberg A/S.
...

Om prisfastsættelsen i forbindelse med ekstraarbejder forklarede vidnet, at der ofte anvendtes fastsatte enhedspriser fra tidligere tilbud, og i øvrigt blev prisfastsættelsen fremsendt til Jørgen Wessberg A/S, som så godkendte H. Hoffmann & Sønner A/S's priser. Priserne var normalt givet inden arbejdet blev sat i gang. Enkelte mindre delarbejder kan måske have været igangsat, inden endelig pris forelå. Priser og prisfastsættelser på projekter og ekstraarbejder blev fremsat af H. Hoffmann & Sønner A/S på de ugentlige møder med Jørgen Wessberg A/S eller fremsendt til Jørgen Wessberg A/S pr. mail eller post. Selvfølgelig skulle mængder, priser mv. dokumenteres fra H. Hoffmann & Sønner A/S, og der skulle opnås enighed, inden arbejdet blev sat i gang. Vidnet er bekendt med, at Jørgen Wessberg A/S brugte både egen tid og beregnerfirmaer til at prisfastsætte arbejderne og til at kontrollere, at de priser, H. Hoffmann & Sønner A/S kom med, var rigtige. Jørgen Wessberg A/S benyttede blandt andet Viemose & Spiele A/S til at kontrollere, om priserne var korrekte.

Farum Park etape II, med blandt andet sports- og konferencecenteret, startede som ét projekt, men blev noget helt andet. Det er korrekt, at der var en længere diskussion mellem Jørgen Wessberg A/S og H. Hoffmann & Sønner A/S dels om den oprindelige prisfastsættelse, dels prisfastsættelsen efterhånden som projektet udviklede sig.
...

H. Hoffman & Sønner A/S var sat i gang af Stig Wessberg på vegne af Farum Kommune, som de blev det på hver eneste etape, med et beløb på 90 mio. kr. Det passer nok, at hovedentreprise og ekstraarbejder blev ca. 123 mio. kr. i alt inkl. moms. H. Hoffmann & Sønner A/S blev sat i gang af Jørgen Wessberg A/S ud fra de priser, som H. Hoffmann & Sønner A/S havde tilbudt. H. Hoffmann & Sønner fik altid et brev fra kommunen eller Jørgen Wessberg A/S for hver eneste etape om igangsætning, og der skulle foreligge skriftligt materiale på hver etape, så det må forefindes. ... Der blev leveret mange øvrige ydelser til etape II (aptering, inventar, udsmykning, gardiner o.m.a.) som blev entreret af Jørgen Wessberg A/S

[1] 316-80,b2ff

eller kommunen. Der var således uklarhed omkring de 22 mio. kr., hvorvidt disse alene var H. Hoffmann & Sønner A/S ekstraarbejder. Det ekstraarbejde, der blev udført, var "forfininger" og forbedringer, der kom til løbende, med eksempelvis anvendelse af bedre materialer, når bygherren og rådgiveren fandt ud af undervejs, hvordan huset skulle indrettes og benyttes. Eksempelvis kom indretningen af hele kælderen med et fitnesscenter og et rum med billard til spillerne til undervejs. Kælderen er et rum på 1.500 m², der ikke fra start var tænkt indrettet, og det var et stort beløb, der blev brugt hertil. Som et eksempel af mange var indretning af hele kælderen ikke indeholdt i den igangsatte etape. Vidnet kan ikke svare på, om hele projektet med etape II var blevet dyrere eller billigere, hvis hele projektet havde været klar fra start. Han erindrer ikke, at de ligefrem har brudt noget ned for at bygge noget af det til, som kom til undervejs."

Thorvald Marcussen, der var idrætsinspektør i Farum Kommune, har forklaret, at[1]

"hans ansvarsområde var ...som udgangspunkt alt inden for idræts- og fritidsområdet, både økonomisk, personale, drift, nyanlæg og udvendig vedligeholdelse.

... Han var alene med på byggesagerne som den, der stod for det tekniske på området over for arkitekter og ingeniører. Han havde for disse sager intet med økonomi at gøre. Det økonomiske ansvar i anlægssagerne på idræts- og fritidsområdet lå hos Hans Jørgen Brink, der var økonomidirektør, samt Leif Frimand Jensen.
...

Budgetansvaret lå hos den rådgivende ingeniør, arkitektfirmaet og borgmesterkontoret, både for så vidt angår styring af økonomien og budgetansvaret. Alt ekstraarbejde blev bestilt eller i hvert fald godkendt af Leif Frimand Jensen.
...

Vidnet deltog i byggemøder, men var ikke med til at ændre projekterne. Hvis der har været noget om ændringer i projekterne på byggemøderne, har Leif Frimand Jensen altid været med ind over og godkendt det.
...

Foreholdt beslutningsprotokoller i idræts- og fritidsudvalget vedrørende orientering af politikerne,[2] forklarede vidnet, at han løbende orienterede og redegjorde for byggeriernes stade. Økonomien havde han intet kendskab til, og det blev han derfor ikke spurgt om og orienterede heller ikke herom.
...

Det var fra borgmesterkontoret, der kom beslutninger om ekstraarbejder. Vidnet blev holdt orienteret af den rådgivende ingeniør om, at nu var det og det godkendt.
...

[1] 316-71,b2ff
[2] 353-1,f1,b41-44

> Adspurgt af kommissionen om sin deltagelse i byggemøderne forklarede vidnet, at han deltog på vegne Farum Kommune. Når der blev givet meddelelse om et nyt projekt skete det altid på vegne Leif Frimand Jensen via Jørgen Wessberg A/S. Han meldte også tilbage til kommunen, hvad der foregik på møderne. Vidnet har ikke opfattelsen af, at der var de store ekstraopgaver. Ændringerne i byggeprojekterne lå efter hans opfattelse inden for en normal grænse for byggerier. Han var med til at "gyde olie på vandene" mellem ingeniør og arkitekt i projekterne. Hvis Jørgen Wessberg A/S havde problemer, var det ikke ham, som var kontaktpersonen, det var borgmesterkontoret. Hvis der undervejs har været ændringer, der vedrørte økonomien i byggerierne, er det aftalt mellem Jørgen Wessberg A/S og Peter Brixtofte og/eller Leif Frimand Jensen. Firmaet Jørgen Wessberg A/S har helt sikkert altid spurgt i kommunen, før de har foretaget sig noget."

Bjørn Strange, der fra 1999 til 2004 sad i bestyrelsen for Farum Boldklub A/S, har om drøftelserne i det såkaldte Regattaudvalg forklaret:

> "Det man nåede frem til var, at der skulle laves en løsning omkring Nordtribunen. De 3 andre fløje blev bygget efter byrådets beslutning på et senere tidspunkt. Fodboldklubbens bestyrelse inklusiv næstformanden Poul Winckler var stærkt imod, men de var måske ikke skarpe nok i deres afvisning af den store løsning. Modstanden var bl.a. begrundet i en overvejelse om, at det kunne være svært at bevare gejsten omkring boldklubben, når stadion var så stort, at det ikke kunne fyldes op, og det viste sig desværre også at holde stik."[1]

Ib Bolvig Hansen, der var bestyrelsesmedlem i Farum Boldklub A/S i perioden 6. september 1999 til 29. juni 2001 og administrerende direktør for Farum Boldklub A/S fra 18. februar til 25. oktober 2000, har forklaret:

> "Det var vidnets store interesse at få byggeriet op og stå. Set fra hans side var det Farum Kommune, der var bygherre, og vidnet forsøgte så som en del af sit arbejdsområde at bistå med at forme byggeriet ud fra det, han kendte til. ... Som konsekvens af at kommunen var bygherre, var det ikke altid indlysende, hvem der hørte til hvor, herunder hvem der var under vidnet i boldklubben, og hvem der var i kommunen.
>
> Vidnet kendte intet til økonomien i byggeriet og havde frasagt sig alt ansvar i den forbindelse. Ansvaret for økonomien lå hos Carsten Pedersen, Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen. Det var primært Peter Brixtofte, der havde med budgetterne at gøre, og han havde det store overblik, da han var langt dygtigere end vidnet til det."[2]

[1] 316-129,b7
[2] 316-131,b3

10.5.1.1.3. Konkurrencestyrelsens vurdering af udbuddet af stadionstole

På baggrund af omtale i Berlingske Tidende rejste Konkurrencestyrelsen ved brev af 29. januar 1999 over for Farum Kommune spørgsmålet om eventuelle udbudsretlige problemer i forbindelse med udbuddet vedrørende 2.500 stadionstole til Farum Park. Til brug for en nærmere vurdering af udbuddet bad Konkurrencestyrelsen kommunen om inden den 3. februar 1999 at indsende en redegørelse for udbudsbetingelserne og for det hidtidige forløb af udbudsforretningen. Konkurrencestyrelsen anmodede kommunen om at undlade at underskrive kontrakt i sagen, indtil styrelsen havde fået lejlighed til at vurdere sagen nærmere.[1]

Advokat Christian Kruse-Madsen svarede på kommunens vegne Konkurrencestyrelsen ved brev af 3. februar 1999 og oplyste i den forbindelse, at endelig aftale med tilbudsgiveren allerede var indgået.[2]

Konkurrencestyrelsen fremkom i et notat af 19. februar 1999 med følgende vurdering:[3]

> "Farum Kommune udbød den 8. oktober 1998 i begrænset EU-udbud en "bygge- og anlægsentreprise om opførelse af stadionsejendom og køb og tilbageleje af ejendommen".
>
> Det udbudte arbejde omfattede bl.a. stolesæder til tribunen.
>
> Forløbet af udbudsforretningen rejser spørgsmål om mulig overtrædelse af EU-fællesskabsregler på følgende områder:
>
> - Tilbudsgiveres deltagelse i udformningen af udbudsmaterialet, jf. nedenfor punkt a.
> - anvendelse af tekniske specifikationer, som nævner varer af et bestemt fabrikat eller hidrørende fra et bestemt sted, og som derved begunstiger eller bestemte virksomheder, jf. nedenfor punkt b.
> - uberettiget udskydelse af en tilbudsgiver, jf. nedenfor punkt c.
> - forhandling af pris, jf. nedenfor punkt d.
>
> Efter Konkurrencestyrelsens opfattelse er værdien af den kontraktdel, der vedrørte bygge- og anlægsarbejdet (tribune incl. stole), under Bygge- og Anlægsdirektivet tærskelværdi, idet det vindende bud udgjorde 37.549.000 kr. Kommunen har oplyst, at man til budsummen har lagt visse "bygherreleverancer" i form af omkostninger til projektering og byggemodning m v., og at man derfor utvivlsomt er

[1] 250-5,f1,b75
[2] 250-5,f1,b88ff
[3] 250-5,f1,b3ff

kommet over tærskelværdien. Efter Konkurrencestyrelsens opfattelse skal bygherreleverancer imidlertid alene medregnes ved opgørelsen af kontraktværdien, når der er tale om leverancer i form af materialer, men ikke tjenesteydelser, jf. Bygge- og Anlægsdirektivets ankel 6, stk. 5, der - i modsætning til Forsyningsvirksomhedsdirektivets artikel 14, stk. 11 - ikke nævner tjenesteydelser, men alene "de til arbejdets udførelse nødvendige materialer". Dette begreb omfatter næppe heller "løst inventar", jf. specifikationen, der fulgte med kommunens brev af 17. februar 1999.

Dette udelukker imidlertid ikke, at sagsforløbet kan være omfattet af visse af EU-traktatens direkte anvendelige bestemmelser, specielt artikel 6 og artikel 30. Styrelsen er opmærksom på, at Klagenævnet i kendelsen af 11. november 1998 udtalte, at disse traktatbestemmelser i hvert fald almindeligvis ikke indebærer et krav om, at angivelse af et bestemt mærke ikke må forekomme uden tilføjelse "eller dermed ligestillet".

Kendelsen indebærer efter styrelsens opfattelse, at under tærskelværdien er der efter de nævnte traktatbestemmelser alene krav til de procedurer, en indkøber skal følge, såfremt sådanne procedurer vil være proportionale med de tekniske og økonomiske omkostninger ved at følge dem. Kendelsen siger således, at ved udbud af mindre værdi ville det være uforholdsmæssigt omkostningskrævende for udbyderne at skulle overholde udbudsdirektivernes regler om tekniske specifikationer og at skulle foretage den deraf følgende tekniske vurdering af de indkomne tilbud. Efter styrelsens opfattelse udelukker dette imidlertid ikke, at der med hjemmel i de nævnte traktatbestemmelser vil kunne stilles visse procedurekrav til kontrakter med en værdi tæt på tærskelværdien for at sikre, at der ikke sker overtrædelse af forbudet mod diskrimination begrundet i nationalitet.

I den sammenhæng tillægger styrelsen det tillige vægt, at indkøbet af stolene repræsenterer en værdi over Vareindkøbsdirektivets tærskelværdi, og derfor ville have været selvstændigt udbudspligtige, f. eks. såfremt indkøbet var foretaget som bygherreleverance.

a. Tilbudsgiveres deltagelse i udformningen af udbudsmaterialet.

Det fremgår af udbudsbetingelserne (entreprise 15 - sæder), at "sædetypen skal være Mod. 5028 MICRO Space fra Figueras/Spanien c/o Sportson A/S, Framlevvej 1, 8462 Harlev J". Kommunen har oplyst, at borgmester Peter Brixtofte og lederen af kommunens idrætsområde i maj 1998 var i Barcelona på en besigtigelsestur arrangeret af Sportson A/S.

Konkurrencestyrelsen skal herom udtale følgende:

Klagenævnet for Udbud har givet udtryk for, at det ikke automatisk diskvalificerer en tilbudsgiver, at der forud for udbuddet eller ved tilrettelæggelsen af udbuddet har været kontakt mellem ordregiveren og tilbudsgiveren. Eksempelvis har nævnet i kendelsen af 1. juli 1998 (Vestsjællands Amt) udtalt, at det af tilbudsgiveren i samarbejde med andre tilvejebragte materiale, som indgik i udbudsbetingelserne,

utvivlsomt havde været tilgængelig for enhver, der måtte have været interesseret i at opnå prækvalifikation, og at tilbudsgiveren derfor ikke burde have været udskudt. Omvendt udtalte Klagenævnet i kendelsen af 23. august 1995 (Holbæk Kommune), at det måtte påhvile ordregiveren at sandsynliggøre, at et ret omfattende samarbejde, som indklagede havde haft med tilbudsgiveren forud for udbuddet, ikke forrykkede tilbudsgiverens konkurrencemæssige stilling i forhold til de øvrige bydende.

I nærværende sag finder Konkurrencestyrelsen, at den kontakt, der har været mellem ordremodtagerens underleverandør og ordregiveren, med fremsendelse af brochurematerialе og arrangement af besigtigelsestur, meget vel kan have været led i normale forretningsmæssige undersøgelser af markedet for stole af den ønskede kvalitet. Kontakten har ikke i sig selv givet underleverandøren en sådan fordel, at kommunen skulle bortse fra bud, der indeholdt denne underleverance.

Som sagen foreligger oplyst, har Konkurrencestyrelsen ikke holdepunkter for at vurdere, hvorvidt selve det forhold, at underleverandøren af den nævnte sædetype var sponsor i Farum Boldklub, var en medvirkende årsag til valget af sædetype.

b. Angivelse af bestemt fabrikat eller oprindelsessted.

Konkurrencestyrelsen hæfter sig ved, at specifikationerne i "Entreprise 15 - sæder" viser, at det var muligt at beskrive den ønskede leverance uden at angive et bestemt fabrikat.

Underleverandørens fabrikat er udtrykkeligt nævnt i udbudsbetingelserne. Opmærksomheden henledes derfor på Klagenævnets kendelse af 16. oktober 1996 (Stevns Kommune), hvor ordregiver først havde anmodet om leverancer, der var tilpasset et bestemt fabrikat, men dernæst i et rettelsesblad efter fabrikatet havde tilføjet "eller lignende". Ifølge kendelsen havde ordregiveren handlet i strid med udbudsreglerne, fordi det havde været muligt at beskrive de ønskede krav uden at henvise til fabrikatet "eller lignende".

Endvidere henledes opmærksomheden på, at det af ovennævnte kendelse vedrørende Holbæk Kommune fremgår, at ordregiver heller ikke vil være berettiget til at henvise til et uregistreret varemærke ("Media Tower"), når en sådan henvisning medfører en begunstigelse af vedkommende tilbudsgiver, som er i strid med principperne i udbudsdirektiverne.

Farum Kommune har overfor Konkurrencestyrelsen oplyst, at den ovenfor under a citerede udbudsbetingelse skal ses i sammenhæng med rettelsesbladet, der ved anvendelse af ordet "som" tydeliggør, at Figueras-sædet tjener som sammenligning for disse kvalitetskrav og ikke er en forskrift om en bestemt leverandør eller produkt.

Efter en samlet vurdering af de oprindelige udbudsbetingelser og rettelsesblad er det imidlertid Konkurrencestyrelsens opfattelse, at de prækvalificerede konsortier meget nærliggende kan have fået den opfattelse, at det gavnede deres stilling at

lade sæder af mærket Figueras indgå i buddet, og den af kommunen anførte opblødning af dette krav (”som” Figueras) synes ikke afgørende at have fjernet den fordel, som de oprindelige udbudsbetingelser gav leverandører af mærket. Angivelsen af mærket må derfor anses for en overtrædelse af Traktatens artikel 30, fordi angivelsen uberettiget har givet bestemte leverandører en konkurrencefordel, og fordi angivelsen kunne medføre, at potentielle tilbudsgivere med produkter, der i øvrigt lever op til specifikationerne, afholder sig fra at give bud. Der henvises herom til EF-Domstolens afgørelse af 22. september 1988 (Kommissionen mod Irland, Saml. 1988, s. 4929).

c. Uberettiget udskydelse af tilbudsgiver.

Kommunen har over for Konkurrencestyrelsen oplyst, at det ved åbningen af tilbuddene blev konstateret, at én tilbudsgiver ikke havde angivet den valgte sædetype i deres tilbud, og at kommunen derfor samme dag anmodede vedkommende tilbudsgiver om at fremsende ”en specifikation af de tribunesæder som er tilbudt i Deres tilbudsliste”. Tilbudsgiveren svarede hertil, at ”vort tilbud… er angivet uden forbehold og tribunesæderne udføres derfor i overensstemmelse med udbudsmaterialet og EU-bestemmelserne”.

Kommunen meddelte herefter tilbudsgiveren, at forespørgslen om specifikation af tribunesæder skyldes, at prisen ifølge tilbudslisten var urealistisk lav, og at tilbuddet ikke var vedlagt nogen specifikation. Tilbudsgiveren svarede, at årsagen til, at der ikke var vedlagt en specifikation, var, at et krav i de oprindelige udbudsbetingelser om, at tilbuddene skulle vedlægges specifikation for stolene, udgik i medfør af et rettelsesblad. Tilbudsgiveren tilføjede, at de tilbudte stole ”er i fuld overensstemmelse med udbudsmaterialet og svarer fuldstændigt til Figueras stole”, og at det måtte være tilbudsgiverens egen risiko, såfremt prisen var urealistisk lav.

Kommunen har over for Konkurrencestyrelsen tilkendegivet, at forsøget på at få oplyst stolespecifikationen hos tilbudsgiveren har hjemmel i Bygge- og Anlægsdirektivets artikel 30, stk. 4, idet tilbudsprisen på denne del af ydelsen forekom unormalt lav. Kommunen finder tilbudsgiverens svar intetsigende, da svaret ikke giver de ønskede specifikationer, men blot henviser til, at tilbudsgiveren selv mener at være i overensstemmelse med udbudsmaterialet.

Konkurrencestyrelsen skal herom udtale følgende, byggende på kommunens antagelse om, at direktivet finder anvendelse:

Udbudsdirektiverne fastsætter en præcis og detaljeret procedure for efterprøvning af bud, der forekommer unormalt lave, for at give bydende, der har afgivet usædvanligt lave bud, lejlighed til at bevise, at deres bud er seriøse.

I nærværende sag har kommunen fulgt den foreskrevne procedure. Det er imidlertid spørgsmålet, om tilbudsgiverens svar har givet kommunen den fornødne hjemmel til at se bort fra tilbudsgiveren.

Den foreskrevne procedure synes at forudsætte, at vedkommende tilbudsgiver aktivt medvirker til fremskaffelsen af dokumentationen Proceduren giver ordregiveren mulighed for at indhente *uddybende* dokumentation - udover hvad der krævedes oplyst i udbudsbetingelserne.

I den foreliggende sag kunne tilbudsgiveren formentlig have bidraget mere aktivt til sagens afklaring, f. eks. ved fremvisning af prøveeksemplarer af den stol, der indgik i tilbuddet. Konkurrencestyrelsen hæfter sig dog ved, at tilbudsgiverens oplysning (i skrivelse af 15. januar 1999) om, at "de tilbudte stole er i fuld overensstemmelse med udbudsmaterialet og svarer fuldstændigt til Figueras stole", kunne give ordregiveren den fornødne sikkerhed for den tekniske og æstetiske kvalitet af tilbuddet, når det tages i betragtning, at den tekniske og æstetiske kvalitet fremgik detaljeret af udbudsbetingelserne. Supplerende dokumentation ville således i realiteten være en afskrift af udbudsbetingelserne.

Som nævnt indledningsvis synes udbuddet imidlertid ikke at være omfattet af udbudsdirektivet, og den af kommunen fulgte kan næppe siges at være en direkte overtrædelse af traktatens artikel 6 og artikel 30.

d. Forhandlinger om prisen.

Kommunen har over for Konkurrencestyrelsen oplyst, at den vindende tilbudsgiver i sit tilbud havde oplyst at ville reforhandle stoleleverancen med sin underleverandør og i den forbindelse givet tilsagn om at videregive en eventuel gevinst til kommunen. Ifølge kommunen er muligheden for denne gevinst imidlertid ikke indgået i kommunens tilbudsevaluering.

Det er i udgangspunktet forbudt parterne i en udbudsforretning at forhandle priser og andre grundlæggende elementer i kontrakten. Bag forbudet ligger et ønske om at sikre, at udbudskonkurrencen foregår med den størst mulige gennemsigtighed og ligebehandling af alle tilbudsgivere Forhandlingsforbudet giver ordregiveren sikkerhed for straks at have fået realistiske bud. Modstykket er, at tilbudsgivere med de laveste bud er sikrede mod at blive underbudt i en efterfølgende forhandlingsrunde.

Forhandlingsforbudet retter sig i første række mod ordregiverens forhandlinger med leverandørerne. En leverandør kan imidlertid skaffe sig en uberettiget fordel ved bedømmelsen af de indkomne tilbud, såfremt leverandøren tilkendegiver at ville reforhandle prisen på en underleverance og videregive en eventuel gevinst til kommunen. Såfremt der er en risiko for, at hensigten er at udjævne prisforskelle i forhold til andre bud i den konkrete udbudsforretning, skal ordregiveren efter Konkurrencestyrelsens opfattelse se bort fra vedkommende tilbudsgiver. Omvendt kan det ikke udelukkes, at et prisændringstilsagn kan være acceptabelt, når tilsagnet er afhængig af objektive begivenheder, hvis indtræden ligger uden for parternes herredømme. Klagenævnet for Udbud har således i en kendelse af 8. november 998 (Aalborg Kommune) accepteret en prisgarantiklausul, som indgik i udbudsbetingelserne, som tillod ordregiveren at købe uden om ordremodtageren, såfremt andre leverandører kunne tilbyde lavere priser. Klagenævnets begrundelse

var, at alle interesserede inden budafgivelsen på lige vilkår kunne vurdere den økonomiske risiko ved klausulen.

Efter Konkurrencestyrelsens opfattelse har genforhandlingstilbuddet i nærværende sag lighedspunkter med den netop nævnte kendelse. Alle tilbudsgivere havde på forhånd den samme mulighed for at opbygge deres tilbud på samme måde. Og tilsagnet kan ikke ses som et forsøg på at underbyde bestemte andre tilbudsgivere. Det er derfor ikke i strid med forhandlingsforbudet, at kommunen ikke har bortset fra tilbud med det nævnte indhold.

Konklusion
Konkurrencestyrelsen finder, at Farum Kommune i forbindelse med det foretagne udbud har overtrådt fællesskabsretten ved at angive et bestemt fabrikat i udbudsbetingelserne på en måde, der uberettiget favoriserer leverandører af vedkommende fabrikat."

Konkurrencestyrelsen bad kommunen om at bekræfte, at kommunen var enig i styrelsens konklusion, og at man ville tilrettelægge fremtidige udbudsforretninger på en måde, der sikrede overholdelsen af reglerne på dette område.

Advokat Christian Kruse-Madsen svarede ved brev af 4. marts 1999, at kommunen havde noteret sig indholdet af udtalelsen og var enig i, at de oprindelige udbudsbetingelser var uheldigt formuleret. Kommunen var tillige enig i, at EU's udbudsregler skulle overholdes, og ville også fremover tilrettelæge deres udbudsprocedure, således at dette sikredes.[1]

10.5.1.1.4. Indbringelse for Klagenævnet for Udbud

Ingen af etaperne 2-4 var i udbud. Kommunens advokat udarbejdede et notat om de mulige retlige konsekvenser ved at undlade udbud.[2] Således anføres følgende i en intern besked i advokatfirmaet:

"Kære Simon,
Der ønskes et kort notat om sanktionsmulighederne, hvis Brixtofte vælger at negligerer det gode råd om at pålægge FIH udbudspligt og i stedet blot lader arbejdet udføre af den nuværende entreprenør.
PSJ"

[1] 250-5,b10
[2] 819-7,b8-16, 20-22 og 127

I det udarbejdede notat, der er dateret den 19. oktober 1999, konkluderes det, at kommunen risikerer at blive idømt en betragtelig bøde, men næppe erstatningskrav.

Den 19. juni 2000 fik By- og Boligministeriet fra Konkurrencestyrelsen oversendt et brev af 27. maj 2000 fra Lars Wismann, Farum.[1] I brevet anmodede Lars Wismann Konkurrencestyrelsen om at tage stilling til, om Farum Kommune ved opførelsen af Farum Park og Farum Arena havde overtrådt EU's udbudsdirektiv ved ikke at have bragt anlægsarbejderne i udbud.

By- og Boligministeriet besluttede på baggrund af Lars Wismanns brev at undersøge sagen nærmere, og Farum Kommune blev den 22. august 2000 anmodet om at kommentere Lars Wismanns brev. Farum Kommune meddelte den 14. september 2000 ministeriet, at kommunens advokat hurtigst muligt ville udarbejde et grundigt svar.

Den 24. oktober 2000 fremkom Lars Wismann med en række supplerende bemærkninger til sagen.[2] Lars Wismann anmodede ved samme brev om aktindsigt i sagen, hvilken anmodning ministeriet imødekom.

Den 30. oktober 2000 rykkede ministeriet Farum Kommune for svar.

Den 28. november 2000 behandlede Farum Byråd et udkast til svar til By- og Boligministeriet.[3] I svarudkastet var det anført, at det hidtidige Farum stadion pr. 1. februar 1999 efter offentligt udbud var blevet solgt til FIH A/S, at kommunen pr. samme dato havde lejet ejendommen af FIH A/S, og at FIH A/S i overensstemmelse med salgsvilkårene umiddelbart herefter efter forudgående udbud havde opført en hovedtribune på ejendomme. Det fremgik videre, at kommunen pr. 1. juli 1999 havde fremlejet Farum Park til Farum Boldklub A/S, og at FIH A/S som ejer af Farum Park og Farum Boldklub A/S som bruger af Farum Park havde foreslået udbygning af ejendommen med en ny vestlig tribune med tilhørende kursus- og konferencecenter og senere med nye tribuneafsnit på stadions øst- og sydsider. FIH A/S havde som entreprenør på disse opgaver valgt at forsætte med H. Hoffmann & Sønner A/S.

[1] 161-2,f3,b29f
[2] 161-2,f3,b31f
[3] 337-2,f2,b216f

Kommunen havde accepteret udbygningsforslagene, og kommunens rolle havde alene været at tage stilling til den forhøjede lejebetaling til FIH A/S og en forventet højere fremlejebetaling fra Farum Boldklub A/S. Kommunen havde ikke blandet sig i de to private parters valg af entreprenør. I svarudkastet blev sagen herefter sammenfattet således, at opførelsen af hovedtribunen på Farum Park blev udbudt og kontraheret på et tidspunkt, hvor Farum Kommune var ejer af den faste ejendom, hvorpå denne tribune opførtes, og at byggeriet derfor for en sikkerheds skyld blev udbudt i henhold til reglerne i udbudsdirektivet for bygge- og anlægsarbejder. De senere byggerier på Farum Park var derimod udbudt og kontraheret af ejendommens nye ejer FIH A/S på et efterfølgende tidspunkt, hvor Farum Kommune hverken var ejer eller bruger af Farum Park. Byggerierne var således planlagt og besluttet i et samarbejde mellem ejeren FIH og brugeren Farum Boldklub A/S og alene med godkendelse af Farum Kommune. Da hverken FIH A/S eller Farum Boldklub A/S som private firmaer var underlagt reglerne i udbudsdirektivet for bygge- og anlægsarbejder, havde kommunen ikke ment at kunne pålægge disse at følge reglerne heri. For så vidt angik Farum Arena blev der henvist til tilsvarende argumenter.[1]

Peter Brixtofte, Poul Winckler og Hans Carl Nielsen erklærede sig inhabile og deltog ikke i behandlingen af punktet. Udkastet til svar blev tiltrådt med 12 stemmer (V, F og C). Tre medlemmer af byrådet (A) stemte imod og anførte, at "vi er uenige i påstanden om, at kommunen ikke selv benytter Farum Park og Farum Multihal, idet vi mener, at Farum Kommune ved at leje og derefter udlicitere driften af faciliteterne i Farum Park og Farum Multihal løser en kommunal opgave." By- og Boligministeriet blev herefter svaret ved brev af 1. december 2000 i overensstemmelse med byrådets vedtagelse.

Ved brev af 31. december 2000 fremkom Lars Wismann med yderligere supplerende oplysninger.[2]

By- og Boligministeriet anmodede ved breve af 26. februar 2001[3] og 5. april 2001[4] Farum Kommune om at fremlægge samtlige entreprisekontrakter og eventuelle tillæg til entreprisekontrakter indgået vedrørende Farum Park og Farum Arena, byggeregnskaber for de udførte

[1] 161-2,f3,b34ff
[2] 161-2,f3,b86ff
[3] 161-2,f3,b96f
[4] 161-2,f3,b98ff

byggeprojekter, samtlige lejekontrakter og tillæg til lejekontrakter vedrørende Farum Park og Farum Arena samt samtlige rådgiverkontrakter indgået med rådgivere vedrørende projektering, tilsyn og byggestyring i forbindelse med Farum Park og Farum Arena, uanset om kontrakterne var indgået med kommunen eller FIH A/S.

Farum Kommune afviste ved brev af 24. april 2001 umiddelbart at udlevere yderligere materiale, idet kommunen ønskede sikkerhed for, at økonomiske og forretningsmæssige oplysninger ikke blev offentliggjort.[1]

Ved klageskrift af 18. juni 2001 indklagede Kammeradvokaten som advokat for By- og Boligministeriet Farum Kommune for Klagenævnet for Udbud.[2] Klagenævnet blev anmodet om at fastslå, at Farum Kommune i forbindelse med opførelsen af Farum Park og Farum Arena havde handlet i strid med bekendtgørelse om samordning af fremgangsmåderne ved indgåelse af offentlige bygge- og anlægskontrakter i Den Europæiske Union, jf. lov om samordning af fremgangsmåderne ved indgåelse af bygge- og anlægskontrakter og indkøb mv., ved ikke at bringe de indgåede bygge og anlægsentrepriser i udbud i overensstemmelse med bygge- og anlægsdirektivet.

I svarskrift af 15. august 2001 nedlagde Farum Kommune påstand om frifindelse.

Ved brev af 23. oktober 2001 meddelte Klagenævnet for Udbud parterne, at nævnet havde besluttet at udskille spørgsmålet, om de omhandlede byggerier havde skullet i EU-udbud, hvis deres værdier var nået op på eller havde overskredet bygge- og anlægsdirektivets tærskelværdi, til delafgørelse.[3] Den 29. januar 2002 afsagde nævnet kendelse om dette spørgsmål.[4]

Nævnet bemærkede indledningsvis, at kendelsen kun angik de byggerier på Farum Park og Farum Arena, der skete med FIH A/S som bygherre. Nævnet bemærkede herefter, at der ved afgørelsen af, om en foranstaltning er omfattet af udbudspligten i henhold til EU's udbudsregler, skal foretages en fortolkning af udbudsreglerne ud fra disses formål, der ifølge EF-

[1] 161-2,f3,b101f
[2] 161-2,f3,b5ff
[3] 161-2,f3,b207f
[4] 254-6,b3ff

domstolen er at fjerne risikoen for, at der gives indenlandske bydende en fortrinsstilling, og at fjerne risikoen for at de ordregivende myndigheder lader sig lede af andre hensyn end økonomiske.

Vedrørende ejerskabet til Farum Park og Farum Arena udtalte nævnet følgende:

> "De salg af de to ejendomme fra Farum Kommune til FIH, som sagen angår, er sket som led i den særlige finansieringsform sale and lease back. Kommunen kan stadig foretage bygningsmæssige foranstaltninger på ejendommene, og FIH kan ikke foretage sådanne foranstaltninger uden kommunens godkendelse. Endvidere har kommunen ret til at købe ejendommene tilbage efter en periode, ligesom kommunen også bortset herfra til enhver tid kan forlange ejerskabet over ejendommene tilbageført. Salgene af de to ejendomme til FIH er således trods den formelle betegnelse ikke egentlige salg i den sædvanlige betydning af dette ord, og kommunen er derfor stadig den reelle ejer af ejendommene".

Nævnet fandt herefter, at Farum Kommune var en ordregivende myndighed i henhold til bygge- og anlægsdirektivet, jf. direktivets artikel 1, litra b), og det fulgte herefter, at alle de byggerier, som sagen angik, havde skullet udbydes i EU-udbud, hvis deres værdi var nået op på eller havde oversteget tærskelværdien i henhold til direktivets artikel 6.

Nævnet fastslog på den baggrund, at Farum Kommune, i det omfang værdien af de byggerier på Farum Park og Farum Arena, der blev foretaget med FIH A/S som bygherre, oversteg bygge- og anlægsdirektivets tærskelværdi, havde overtrådt direktivet som følge af, at kommunen ikke ved sin indgåelse af sale-and-lease-back-arrangementerne eller ved sine efterfølgende godkendelser af byggerier enten sikrede sig, at FIH A/S udbød byggerierne i EU-udbud som befuldmægtiget for kommunen, eller sørgede for at Farum Kommune blev bygherre, således at kommunen foretog EU-udbud af byggerierne.

Økonomiudvalget i Farum Kommune besluttede den 20. marts 2002 at indbringe Klagenævnet for Udbuds kendelse for domstolene.[1] Dette skete ved stævning af 25. marts 2002 indgivet til Østre Landsret med påstand om, at ministeriet skulle anerkende, at Farum Kommune i forbindelse med opførelsen af Farum Park og Farum Arena ikke havde handlet i strid med EU-udbudsreglerne.[2]

[1] 336-4,f1,b87f
[2] 239-4, f3, b3-16

Efter Klagenævnet for Udbuds delafgørelse pågik nogen korrespondance, idet det søgtes oplyst, om byggerierne havde overskredet tærskelværdierne hver for sig, og/eller om projekterne skulle vurderes samlet og derved havde overskredet tærskelværdierne. Da kommunen fortsat ikke kunne fremlægge byggeregnskaber, skønne over udgifterne til byggerierne eller ville udtale sig om, hvorvidt der skulle ske en sammenlægning af udgifterne til byggerierne i forbindelse med en vurdering af disses mulige overskridelse af tærskelværdierne, traf nævnet den 18. juli 2002 følgende afgørelse:

> "På trods af, at de omhandlede byggerier er foretaget 1999-2001, tilsyneladende navnlig i 2000, er kommunen fortsat ikke i stand til at oplyse byggeriernes værdi eller i det mindste at anslå den. Kommunen har heller ikke trods opfordringen i Klagenævnets brev af 17. april 2002 udtalt sig om, hvorvidt der efter kommunens opfattelse skal ske sammenlægning af de enkelte byggeriers værdi ved beregningen af deres forhold til tærskelværdien. Kommunen har i det hele ikke besvaret spørgsmålene i Klagenævnets brev af 17. april 2002, uanset at Klagenævnet tilkendegav i brevet, at nævnet uden yderligere varsel vil lægge til grund, at alle byggeriernes værdi har overskredet tærskelværdien, såfremt nævnet ikke inden den fastsatte frist har modtaget svar på spørgsmålene.
>
> Klagenævnet lægger herefter til grund, at værdien af alle de omhandlede byggerier har overskredet Bygge- og anlægsdirektivets tærskelværdi. Farum Kommune har derfor overtrådt direktivet som følge af, at der ikke er sket EU-udbud af byggerierne.
>
> Det pålægges ikke kommunen at betale sagsomkostninger til Økonomi- og Erhvervsministeriet, da sagens indbringelse for Klagenævnet er et led i ministeriets virksomhed.
>
> Herefter bestemmes:
>
> Indklagede Farum Kommune har overtrådt Bygge- og anlægsdirektivet med hensyn til de byggerier på Farum Park og Farum Arena, der blev foretaget med Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk A/S som bygherre (de byggerier, der i Klagenævnets kendelse af 29. januar 2002 er benævnt A.2, A.3 og B)[1] som følge af, at kommunen ikke ved sin indgåelse af sale and lease back arrangementerne med finansieringsinstituttet eller ved sine efterfølgende godkendelser af byggerier enten sikrede sig, at Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk A/S udbød byggerierne i EU-udbud som befuldmægtiget for kommunen, eller sørgede for, at Farum Kommune blev bygherre, således at kommunen foretog EU udbud af byggerierne."[2]

[1] A.2 og A.3 er Farum Park etape 2-4
[2] 250-14,b8

Et flertal i Farum Byråd besluttede den 3. september 2002 at indbringe også denne afgørelse for Østre Landsret. SF stemte imod.[1]

Den 16. september 2003 besluttede et enigt økonomiudvalg at hæve begge sager,[2] hvilket Farum Kommune ved brev af 10. oktober 2003 meddelte Østre Landsret.[3] Den 30. oktober 2003 tilkendte Østre Landsret Økonomi- og Erhvervsministeriet 15.000 kr. i sagsomkostninger.[4]

Advokat Christian Kruse-Madsen har om spørgsmålet om udbud forklaret:[5]

> "Vidnet havde et møde med embedsmænd på borgmesterens kontor, hvor han blev overrasket over at se en planche, hvor der nu var 4 sider på stadion, og han spurgte derfor "hvad med udbud?". Han fik at vide, at de ville bygge videre på stadion ud fra den oprindelige aftale, og det skulle han ikke blande sig i. Vidnet havde flere samtaler med Leif Frimand Jensen, som fortalte ham, at det ikke var en sag, han skulle involvere sig i. Vidnet forsøgte at ringe til Peter Brixtofte uden at få fat på ham og lagde besked. Leif Frimand Jensen ringede tilbage til vidnet og gentog, at han ikke skulle blande sig, og borgmesteren havde fået det at vide.[6]
> ...
>
> Foreholdt vidnets interne notat af 20. september 1999,[7] forklarede vidnet, at anledningen til telefonsamtalen med Leif Frimand Jensen var, at vidnet var blevet klar over, at kommunen var i gang med at bygge et kæmpe stadion, idet vidnet så Farum Boldklub A/S' prospekt og så en planche af fodboldstadion på rådhuset og derefter spurgte til, hvad det var, og fik at vide at det var sådan, Farum Stadion skulle se ud. Vidnet gjorde derfor embedsmændene opmærksomme på, at det gav problemer med udbudsreglerne, men embedsmændene mente godt, at de kunne bygge hele stadionet uden at sende det i udbud. Derfor ringede vidnet til Leif Frimand Jensen og gjorde denne opmærksom på, at der var udbudspligt vedrørende byggeriet. Adspurgt om vidnet fik nogen tilbagemelding fra Leif Frimand Jensen vedrørende dette, forklarede vidnet, at det gjorde han ikke, men han forsøgte at følge op på problemet ved at ringe direkte til Peter Brixtofte. For at være sikker på at Peter Brixtofte var informeret om problemstillingen, lagde vidnet flere beskeder hos Peter Brixtoftes sekretær om at ringe tilbage. Derefter ringede Leif Frimand Jensen tilbage til vidnet og fortalte, at Peter Brixtofte var opmærksom på problemstillingen, og at rådgivning fra vidnet vedrørende dette spørgsmål var uønsket. Derfor gik vidnet ikke yderligere ind i sagen.

[1] 337-4,f2,b107
[2] 336,5,f5,b122
[3] 239-4, f1, b13
[4] 239-4, f1, b5-6
[5] 316-196,b6
[6] 316-175,b5
[7] 819-14,b129-131

Leif Frimand Jensen har forklaret:

> "Vedrørende udbud opfattede byrådet det sådan, at når FIH var ejer, var man ikke omfattet af de udbudsregler, som kommunen ville have været omfattet af, hvis kommunen selv var ejer, herunder EU's regler om offentligt udbud. Derfor var der kun udbud vedrørende første etape. Foreholdt advokat Christian Kruse-Madsens forklaring om, at han så en tegning med udbygning af stadion på rådhuset til et firlænget anlæg og derfor opfordrede kommunen til udbud af de efterfølgende faser og videre adspurgt, om advokat Christian Kruse-Madsen over for vidnet og Peter Brixtofte har forsøgt at rejse spørgsmålet om udbudspligt, forklarede vidnet, at han ikke husker, om advokat Christian Kruse-Madsen har rejst det spørgsmål over for ham."[1]

Peter Brixtofte har forklaret:

> "Adspurgt, hvorfor der ikke blev gennemført et EU-udbud omkring de senere etaper, sådan som det skete for etape 1, forklarede vidnet, at de må have vurderet, at det ikke var nødvendigt med et nyt udbud, og at det desuden ville have været skørt at have flere entreprenører på samme byggeri. Ingen har efterfølgende klaget over det. Foreholdt vidnet advokat Christian Kruse-Madsens forklaring,[2] med spørgsmål om udbud og[3] ad "Foreholdt vidnets interne notat af 20. september 1999…", forklarede vidnet, at det siger ham ikke noget. Vidnet husker ikke at have drøftet spørgsmålet om udbud af de efterfølgende etaper med embedsmændene, herunder at han skulle have meddelt, at rådgivning fra advokat Christian Kruse-Madsen om yderligere udbud var uønsket. Foreholdt Klagenævnet for Udbuds afgørelser i 2002 om pligt til udbud forklarer vidnet, at embedsmændene må have ment, at det var i orden. Ellers havde de sat det i udbud. På spørgsmål om evt. interesse i ikke at sætte de senere etaper i udbud, herunder tidsmæssige, forklarer vidnet, at der var mange saglige begrundelser for ikke at sende det i udbud. Der ville have været mange omkostninger forbundet ved at lukke byggepladsen ned efter etape 1 og så åbne op igen med andre entreprenører. Desuden havde man et rådgivningsfirma til at vurdere prisen."[4]

10.5.1.1.5. Driftsaftalen med Farum Boldklub A/S

Den 8. juni 1999 besluttede Farum Byråd at udbyde den daglige drift af det samlede stadionanlæg med henblik på indgåelse af en fremleje/forpagtningsaftale. Det fremgår af byrådsprotokollen, at Peter Brixtofte og Poul Winckler erklærede sig inhabile og ikke deltog i

[1] 316-240,b20
[2] 316-175,b5
[3] 316-196,b6
[4] 316-248,b18

byrådets behandling af punktet. Det fremgår videre, at "Viceborgmester Per Edrén får bemyndigelse til at afslutte sagen på kommunens vegne."[1] Udbuddet af driften skete ved en annonce i Frederiksborg Amts Avis den 12. juni 1999. Af annoncen fremgik blandt andet, at lejemålet ville kunne udvides successivt i takt med fremtidige udvidelser af anlæggene på stadion, og at "en lejer med godt kendskab til idrætslivet, herunder ikke mindst Farum Boldklub, og et godt lokalkendskab" ville blive foretrukket.[2] Farum Boldklub A/S var eneste tilbudsgiver. Boldklubbens tilbudsskrivelse af 28. juni 1999, der var underskrevet af Peter Brixtofte som formand, havde følgende ordlyd:

> "Under henvisning til Deres annonce i Frederiksborg Amtsavis lørdag den 14. juni 1999, skal undertegnede hermed på vegne af Farum Boldklub A/S afgive tilbud om at drive Farum Park på de i annoncen skitserede betingelser og med virkning fra 1. august 1999.
>
> Vi ser frem til at blive indbudt til forhandlinger med henblik på fastsættelse af de nærmere vilkår for driftsaftale."[3]

Første etape af Farum Park blev taget i brug den 1. august 1999. Ifølge et tillæg til Farum Kommunes leasingaftale med FIH var den samlede byggesum 53.455.932 kr. ekskl. moms. Den kvartalsvise leasingafgift på 470.400 kr. blev forhøjet med 1.293.693 kr. ekskl. moms.[4]

Sagen vedrørende udbud af den daglige drift af stadionanlægget var optaget på tillægs-dagsorden til byrådets møde den 3. august 1999. Peter Brixtofte og Poul Winckler erklærede sig inhabile og deltog ikke i byrådets behandling af dette punkt. Sagsfremstillingen til byrådet var sålydende:

> "På baggrund af den bemyndigelse der blev givet 1. viceborgmester Per Edrén på byrådsmødet den 8. juni 1999, har overtagelsen af driften været i udbud.
>
> Der har været 1 tilbudsgiver - Farum Boldklub A/S.
>
> Med baggrund i forhandlinger mellem Farum Boldklub A/S og Farum kommune v/ 1. viceborgmester Per Edrén er der udfærdiget et forslag til kontrakt.
>
> Viceborgmesteren forelægger kontraktforslaget til godkendelse.

[1] 337-1,f2,b112
[2] 110-4,f2,b105
[3] 110-4,f2,b106
[4] 110-4,f2,b98

Bilag: Kontraktforslaget vil foreligge til mødet."

Kontraktudkastet blev godkendt af byrådet, idet der til det fremlagte udkast tilføjedes en klausul, hvori det blev præciseret, at Farum Kommune skulle godkende alle vilkår ved et evt. videresalg inden for de første 10 år efter, at Farum Boldklub A/S havde udnyttet tilbagekøbsretten efter kontraktudkastets § 16, og at det i § 8 og § 9 fastsatte om driftsomkostninger og kommunalt driftstilskud tog sigte på, at Farum Kommune dækkede driftsomkostningerne til el, vand og varme, rengøring og vedligeholdelse mv. 100 %.[1]

Fremlejekontrakt gældende fra den 1. juli 1999 blev herefter underskrevet den 13. september 1999.[2] Kontrakten indeholder blandt andet følgende bestemmelser:

"1.4 Kommunen ønsker mod betaling at stille Farum Park til rådighed for Farum Boldklub A/S, der driver professionel fodbold med Farum Kommune som hjemsted, og - hvis der opstår økonomisk mulighed herfor - eventuelt senere helt at overdrage Farum Park til Farum Boldklub A/S.

1.5 Farum Boldklub A/S vil - så længe de er lejere - påtage sig at stille stadionfaciliteterne til rådighed for Farum Boldklubs amatørafdeling, andre amatørboldklubber i Farum Kommune samt andre aktiviteter, der udøves af Farum Kommunes borgere - alt i det omfang det er foreneligt med Farum Boldklub A/S's egen brug af Farum Park.

1.6 Begge parter er enige om inden for de økonomisk mulige rammer at virke for en løbende udbygning af Farum Park til et fuldt moderne fodboldstadion af international standard med de faciliteter, der henhører hertil.

1.7 Formålet med nærværende kontrakt er at fastlægge vilkårene for samarbejdet mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S.

§ 2 Det lejede

2.1 Det lejede omfatter hele ejendommen "Farum Park", der udstykkes fra matr.nr. 12 a, 12 aæ m.fl. Farum By, Farum, med grundareal ca. 25.000 m² og de derpå liggende bygninger, installationer og inventar af enhver art, jf. vedhæftede kortbilag, bilag 2, og inventarfortegnelse omfattende alle væsentlige dele af det af lejemålet omfattede løsere, bilag 3.

§ 3 Leje

[1] 337-1,f2,b163f
[2] 55-13,b14ff

3.1 Lejen opgøres og betales samlet for hvert kalenderår og forfalder til betaling senest 1 måned efter, at generalforsamlingen i Farum Boldklub A/S har godkendt boldklubbens regnskab for det foregående kalenderår, dog senest den 30. juni i det følgende år.

3.2 Den årlige leje udgør summen af følgende beløb:

50 % af entreindtægterne til Farum Boldklub A/S's hjemmekampe og andre arrangementer, til hvilke Farum Boldklub A/S opkræver entre på Farum Park udover kr. 300.000 årligt.

50 % af den nettolejeindtægt, der indkommer til Farum Boldklub A/S fra andre brugere af Farum Park udover kr. 100.000 årligt - dog ikke af den lejeindtægt, der måtte indkomme fra Farum Boldklubs amatørafdeling eller andre amatørsportsklubber, der oppebærer lokaletilskud fra Farum Kommune. Ved nettolejeindtægt forstås lejeindtægten med fradrag af direkte henførbare meromkostninger forbundet med den pågældende udlejning.

50 % af Farum Boldklub A/S's årlige indtægter på aftale af 21. juni 1999 med Farum Boldklubs Venner vedrørende salg af øl, vand og pølser på Farum Park udover kr. 100.000 årligt.

En i hvert enkelt tilfælde aftalt andel af sponsorindtægterne på fodboldkampe, hvor der efter aftale med en sponsor er fri entré.

En afgift af en eventuel omsætning ved restaurations-, kursus-, overnatnings- og konferencevirksomhed efter følgende skala:

10 % af årsomsætningen indtil kr. 2,5. mio. 9 % af årsomsætningen mellem kr. 2,5 og 3 mio. 8 % af årsomsætningen over kr. 3 mio.

3.3 De i 3.2 nævnte beløb og beløbsgrænser er gældende for kalenderåret 1999. Beløbene forhøjes med den procentvise ændring i nettoprisindekset fra januar det foregående år til januar i det år, der danner grundlag for bonusudregningen.. Sådan forhøjelse sker første gang for året 2000 på grundlag af ændringen i nettoprisindekset fra januar 1999 til januar 2000.

3.4 De beløb, hvoraf huslejen beregnes, er efter fradrag af moms og andre offentlige afgifter af enhver art.

3.5 3.2 udgør en udtømmende beskrivelse af de indtægter, hvoraf Farum Boldklub A/S skal svare afgift til kommunen. Alle andre indtægter, herunder salg af merchandise, reklamer m.v., er afgiftsfrie.

3.6 Farum Boldklub A/S fastsætter selv billetpriserne til sine hjemmekampe, men er forpligtet til at fastsætte priser, der er i tråd med, hvad der opkræves af andre sammenlignelige professionelle klubber.

3.7 Farum Kommune har ret til at lade Farum Boldklub A/S's regnskab gennemgå af en af Farum Kommune valgt registreret eller statsautoriseret revisor, og Farum Boldklub A/S skal i så fald stille alle fornødne regnskabsoplysninger og bilag til disposition. Denne gennemgang er for Farum Kommunes egen regning, med mindre revisor måtte finde fejl og mangler, der giver sig udslag i en efterbetaling til Farum Kommune på mere end 50.000 kr. I så fald betales revisor af Farum Boldklub A/S.

3.8 Lejen tillægges moms.

§ 4 Anvendelsen af Farum Park

4.1 Farum Boldklub A/S skal anvende Farum Park til drift af professionel fodboldvirksomhed med hjemsted i Farum Kommune.

Farum Boldklub A/S er forpligtet til at afvikle samtlige hjemmekampe på Farum Park.

Herudover vil stadionfaciliteterne incl. omklædningsrum, møde- og kursusfaciliteter m.v. blive benyttet af Farum Boldklub A/S til trænings-, møde- og undervisningsformål.

Kontrakten er betinget af, at Farum Boldklub A/S forbliver en professionel fodboldklub med hjemsted i Farum Kommune.

4.2 Farum Boldklub A/S er derudover forpligtet til at udleje stadionfaciliteterne til Farum Boldklubs Amatørafdeling og andre fodboldklubber, der måtte blive stiftet i Farum Kommune til afvikling af amatørfodboldkampe. Endvidere er Farum Boldklub A/S forpligtet til at udleje stadionfaciliteterne incl. omklædningsrum, møde- og kursusfaciliteter m.v. til amatørklubberne til trænings-, møde- og undervisningsformål.

4.3 Farum Boldklub A/S er endelig forpligtet til at foretage udleje af stadionfaciliteterne, herunder kursus- og mødelokalerne på stadion til almene formål for Farum Kommunes borgere.

4.4 Udleje i henhold til 4.2 og 4.3 skal alene ske i det omfang, Farum Boldklub A/S's egen brug af faciliteterne ikke hindres eller begrænses herved.

For 1999 skal Farum Boldklub A/S opkræve husleje i henhold til 4.2 og 4.3 med de i bilag 4 fastsatte beløb. Beløbsgrænserne i bilag 4 forhandles én gang årligt senest den 30. november med virkning for det følgende kalenderår, næste gang den 30. november 1999 for kalenderåret 2000.

4.5 Farum Boldklub A/S fastsætter selv øvrige vilkår for udlejningen, herunder med hensyn til tildelingen af lejemål i tilfælde af flere interesserede brugere.

4.6 Farum Kommune indestår Farum Boldklub A/S for, at Farum Park opfylder alle de for et fodboldstadion med møderum og restauration gældende offentlige forskrifter samt DBU's og FIFA's forskrifter, når den nye hovedtribune afleveres, forventeligt pr. 1. oktober 1999.

Efter afleveringen af den nye hovedtribune er Farum Boldklub A/S ansvarlig for, at Farum Park overholder alle de for et fodboldstadion med møderum og restauration gældende offentlige forskrifter samt DBU's og FIFA's forskrifter og friholder Farum Kommune for ethvert ansvar i så henseende.

Farum Kommune er således uden ansvar for offentlige myndigheders eller DBU's og FIFA's ændringer i betingelserne for drift af Farum Park, uanset om det er ændringer i kendte betingelser eller helt nye krav som betingelse for lovlig drift af et fodboldstadion.

4.7 Farum Boldklub A/S er pligtig at holde Farum Park åben og i forsvarlig drift i det omfang, der er behov herfor.

§ 5 Vedligeholdelse

5.1 Farum Kommune er ansvarlig for den udvendige vedligeholdelse af bygninger og udenomsarealer på stadion.

Den udvendige vedligeholdelse omfatter vedligeholdelse, reparation og om nødvendigt fornyelse af hovedtribunens udvendige bygningsdele, herunder facader og tag, samt den udvendige side af døre, porte og vinduer og eventuel fuldstændig udskiftning heraf. Udvendige bygningsdele omfatter tillige bygningsflader, døre, porte og vinduer samt fastskruet inventar (herunder stole) på den overdækkede del af hovedtribunen. Den udvendige vedligeholdelse omfatter endvidere vedligeholdelse, reparation og om nødvendigt fornyelse af flise-, brostens- og asfaltbelægninger på ejendommens arealer, hegn, låger, udvendig belysning, andre tribuner, skure, halvtag, overdækninger samt i øvrigt enhver vedligeholdelses- og fornyelsesopgave, der ikke i 5.2 og 5.3 er henlagt til Farum Boldklub A/S.

5.2 Den indvendige vedligeholdelse af hovedtribune med installationer og inventar påhviler Farum Boldklub A/S.

Den indvendige vedligeholdelse omfatter vedligeholdelse, maling, reparation og om nødvendigt fornyelse af gulvbelægning, vægge, lofter, låse, nøgler, ruder, beslag, vvs-installationer, kummer, haner, pakninger, elektriske installationer, armaturer samt den indvendige side af vinduer, døre, porte m.v. Den indvendige vedligeholdelse omfatter endvidere vedligeholdelse af og om nødvendigt fornyelse af alt lejet inventar.

5.3 Pasning og vedligeholdelse af græstæppet på fodboldbanen, opstregning, mål, hjørneflag m.m. påhviler Farum Boldklub A/S.

5.4 Parternes vedligeholdelses- og fornyelsesforpligtelser skal opfyldes på en sådan måde, at Farum Park til stadighed fremtræder som et moderne vel vedligeholdt fodboldstadion. Fornyelser og udskiftning af bygningsdele, anlæg, installationer, inventar og løsøre skal ske med dele og materialer af mindst samme standard som det udskiftede.

§ 6 Ejendomsskatter og afgifter

6.1 Farum Kommune betaler ejendomsskatter og andre afgifter, der pålignes Farum Park til offentlige myndigheder.

§ 7 Forsikring

7.1 Farum Kommune har pligt til at tegne og betale forsikringspræmier på alle forsikringer vedrørende den faste ejendom Farum Park. Disse forsikringer skal omfatte all-risk, brand, vand- og stormskade, hærværk og tyveri.

7.2 Farum Boldklub A/S har pligt til at tegne og betale forsikringspræmierne på ansvarsforsikring dækkende ethvert ansvar, der måtte følge af driften af Farum Park, samt driftstabserstatning for en periode på 24 måneder, således at lejen kan betales i overensstemmelse med nærværende kontrakt, samt forsikring af alt løst inventar, som ikke omfattes af bygnings-forsikringen.

7.3 Alle forsikringssummer skal fastsættes således, at der er fuld dækning for værdien af ejendommen og løsøret.

7.4 Skulle Farum Boldklub A/S ikke betale forfaldne præmier, kan Farum Kommune betale disse og kræve beløbet betalt af Farum Boldklub A/S som pligtig pengeydelse i lejeforholdet.

7.5 For så vidt angår driftstabsforsikring skal Farum Kommune tilsikres så stor en andel, at udgiften til 24 måneders leje er dækket Farum Boldklub A/S skal fra forsikringsselskabet fremskaffe dokumentation for, at transport af forsikringssummen i nævnte omfang er noteret.

7.6 Såfremt der skulle indtræffe en skade, der er omfattet af forsikring, skal Farum Boldklub A/S straks give Farum Kommune meddelelse, således at krav kan rejses over for forsikringsselskabet i rette tid. Ethvert tab som følge af for sen meddelelse herom skal bæres af Farum Boldklub A/S.

7.7 I tilfælde af modtagelse af betaling for forsikringsskader skal der straks ske udbedring af den dækkede skade.

§ 8 Driftsomkostninger

8.1 Farum Boldklub A/S skal afholde følgende driftsudgifter vedrørende Farum Park:

a) Udgifter vedrørende vandforsyning, spildevand, sprinklerafgift og miljøafgift. I det omfang disse udgifter betales af Farum Kommune, refunderes de efterfølgende af Farum Boldklub A/S ved påkrav. Der gives eventuelt fritagelse for kommunal vandledningsafgift efter ansøgning.

b) Alle omkostninger vedrørende el, herunder udvendig belysning.

c) Alle omkostninger vedrørende varmeforsyning og forsyning med varmt vand omfattende enhver nødvendig udgift til serviceabonnementer, tilsyn og reparationer, selv om disse har fornyelseskarakter.

d) Alle omkostninger til renholdelse af tribunebygningen indvendig og udvendig samt renholdelse og pasning af andre tilskuerarealer, køre- og parkeringsarealer og alle andre udenoms arealer.

e) Alle omkostninger vedrørende fjernelse af affald i overensstemmelse med offentlige forskrifter.

f) Fjernelse af sne og is på såvel Stadions egne som offentlige arealer efter gældende forskrifter.

g) Alle udgifter og abonnementer vedrørende antenner samt benyttelse på Stadion af radio og TV samt udgifter vedrørende nuværende og kommende kabelforbindelser.

§ 9 Kommunalt driftstilskud

9.1 Der indgås særskilt aftale om fast kommunalt driftstilskud fra Farum Kommune til Farum Boldklub A/S med sigte på, at Farum Kommune dækker driftsomkostningerne til el, vand, varme, rengøring, vedligeholdelse m.v. 100 %, for så vidt angår tilskudsberettigede idrætsaktiviteter.

§ 10 Skader på stadionejendommen

10.1 Såfremt der måtte indtræde skader på stadionejendommen, foretages udbedring heraf af Farum Kommune, medmindre skaden ikke er forsikringsdækket og kan tilregnes Farum Boldklub A/S eller personer, som Farum Boldklub A/S har givet adgang til stadion.

10.2 Såfremt Farum Park på grund af årsager, som ingen af parterne er ansvarlig for, helt eller delvis skulle blive sat ud af drift i en periode på ikke over 24 måneder, er Farum Boldklub A/S pligtig at betale fuld leje i den nævnte periode. Lejen fastsættes i så fald til gennemsnittet af den leje, der er afregnet i de umiddelbart foregående 2 kalenderår. Det i sådan forbindelse

opståede driftstab påhviler Farum Boldklub A/S, der forpligter sig til at tegne fornøden driftstabsforsikring herfor.

Såfremt Stadions istandsættelse ikke skulle være afsluttet inden for de anførte 24 måneder, betales ingen leje fra periodens udløb, indtil Stadion på ny er i drift.

Såfremt Stadions istandsættelse ikke skulle være afsluttet inden for 36 måneder at regne fra det tidspunkt, hvor Farum Boldklub A/S ikke kan benytte det lejede, er lejekontrakten at betragte som bortfaldet uden ansvar for nogen af parterne, medmindre anden aftale træffes.

§ 11 Bygningsmæssige ændringer

11.1 Farum Boldklub A/S må ikke foretage væsentlige bygningsmæssige ændringer uden Farum Kommunes skriftlige tilladelse.

11.2 Indhentning af alle nødvendige tilladelser fra bygningsmyndigheder såvel som overholdelse af alle gældende love og regler er Farum Boldklub A/S's ansvar. Alle omkostninger i forbindelse med sådanne bygningsændringer skal betales af Farum Boldklub A/S, medmindre anden aftale træffes.

§ 12 Ændringer/udbygninger

12.1 Begge parter er enige om inden for de økonomisk mulige rammer at virke for en løbende udbygning af Farum Park til et fuldt moderne stadion af international standard med de faciliteter, der henhører hertil.

12.2 Farum Boldklub A/S kan i de første 5 år efter aflevering af den nye hovedtribune kræve, at Farum Kommune udfører ændringer og/eller udbygninger, der efter en samlet bedømmelse tilfører stadion en tilsvarende værdiforøgelse, såfremt disse ændringer og/eller udbygninger kan finansieres af FIH i henhold til hovedlejekontraktens 12, stk. 2.

Medmindre andet aftales mellem parterne, skal Farum Boldklub A/S i dette tilfælde påtage sig en fast årlig forhøjelse af lejen, der modsvarer Farum Kommunes årlige merudgift til FIH.

12.3 Andre ændringer og/eller udbygninger af stadion end nævnt i 12.2 kræver enighed mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S. Under henvisning til 12.1 erklærer Farum Kommune sig dog velvilligt indstillet over for at finansiere sådanne udbygninger, mod at Farum Boldklub A/S i rimeligt omfang og efter evne bidrager til finansieringen heraf.

12.4 De fornødne tilretninger af nærværende lejekontrakt, der er en følge af udførte bygningsændringer og/eller udbygninger, fastsættes i et kontrakttillæg i forbindelse med ændringen/udbygningen. Tilretningerne skal med de fornødne tillempelser følge principperne i nærværende kontrakt.

§ 13 Navn

13.1 Stadion skal drives under navnet "Farum Park".

13.2 Navnet "Farum Park" er Farum Kommunes ejendom.

13.3 Retten til navnet overgår dog til Farum Boldklub A/S, hvis Farum Boldklub A/S udnytter sin køberet i henhold til § 16.

§ 14 Skiltning og reklamer

14.1 Farum Boldklub A/S har ret til skiltning på ejendommen efter eget skøn, forudsat at dette sker i overensstemmelse med myndighedernes forskrifter herfor. Alle omkostninger herved påhviler Farum Boldklub A/S.

14.2 Skiltning på Stadion, herunder på hovedtribunen, på udenomsarealerne og omkring banearealet kan foretages både med Farum Boldklub A/S's eget navn og med reklameskilte for tredjemand.

14.3 Enhver reklameindtægt tilfalder ubeskåret Farum Boldklub A/S.

§ 15 Opsigelse

15.1 Lejemålet kan fra hver af parternes side opsiges med 6 måneders varsel til den 1. i en måned, fra Farum Kommunes side dog tidligst til den 1. oktober 2019.

15.2 Farum Boldklub A/S's køberet, jf. § 16, bortfalder, hvis den ikke udnyttes senest ved lejemålets ophør. I så fald har Farum Boldklub A/S ret til ved lejemålets ophør at fjerne alt løsøre og inventar samt tekniske installationer, som er bekostet af Farum Boldklub A/S, og som er indsat i det lejede, såsom indbygget kontorinventar, reklameskilte, køkken- og restaurationsudstyr, maskiner og inventardele, lyskilder m.v. uden retableringspligt. Løsøre og inventar, som er en erstatning for inventar, der forefandtes ved lejemålets indgåelse jf. bilag 3, må dog ikke fjernes.

§ 16 Køberet

16.1 Farum Kommune har i henhold til hovedlejekontraktens § 15 og 16 ret til at købe den lejede ejendom af FIH.

16.2 Ved nærværende fremlejekontrakt tiltransporterer Farum Kommune denne køberet til Farum Boldklub A/S gældende så længe, nærværende fremlejekontrakt er i kraft.

I tilfælde af hovedlejekontraktens ophør overgår køberetten dog på ny til Farum Kommune, såfremt Farum Boldklub ikke senest 1 måned efter at have modtaget meddelelse om kontraktophøret har udnyttet køberetten.

16.3 Såfremt Farum Boldklub A/S fremsætter påkrav om udnyttelse af køberetten inden den 1. oktober 2019, er Farum Kommune forpligtet til at medvirke til dette køb i henhold til hovedlejekontraktens § 16.

16.4 Såfremt Farum Kommune har finansieret ændringer og/eller udbygninger af Stadion på anden måde end ved finansiering hos FIH, således at restværdien indgår i tilbagekøbssummen, skal Farum Boldklub A/S ved tilbagekøbet godtgøre Farum Kommune den nedskrevne værdi af Farum Kommunes investering.

Aftale om beregning heraf skal træffes i forbindelse med eventuelle aftaler om sådanne ændringer og/eller udbygninger.

16.5 Farum Kommune skal godkende alle vilkår ved et eventuelt videresalg inden for de første 10 år efter, at Farum Boldklub A/S måtte have udnyttet køberetten. Farum Kommune kan gøre sin tilladelse til videresalget betinget og kan kræve, at en eventuel fortjeneste afgives helt eller delvist til kommunen.

§ 17 Almindelige bestemmelser

17.1 For lejemålet gælder i øvrigt lejelovens almindelige regler, for så vidt disse ikke er fraveget i foranstående bestemmelser.

17.2 Farum Boldklub A/S er bekendt med, at der i en del paragraffer gives Farum Boldklub A/S mindre vidtgående rettigheder eller pålægges større forpligtelser end stipuleret i lejeloven.

17.3 Farum Boldklub A/S er bekendt med og respekterer hovedlejekontrakten mellem Farum Kommune og Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk A/S, bilag 1. I det omfang enkelte bestemmelser i nærværende aftale måtte stride mod hovedlejekontrakten, er parterne enige om at respektere hovedlejekontraktens bestemmelser.

17.4 Såfremt enkelte bestemmelser i denne kontrakt skulle blive kendt ugyldige eller uigennemførlige, f.eks. som følge af foranstående 17.3, påvirkes kontraktens øvrige bestemmelser ikke heraf. Parterne forpligter sig til at erstatte eventuelle ugyldige eller uigennemførlige bestemmelser med andre bestemmelser, der så tæt som muligt kan opfylde samme formål.

§ 18 Uoverdragelighed

18.1 Farum Boldklub A/S's rettigheder i henhold til nærværende kontrakt kan ikke overdrages til tredjemand.

§ 19. Omkostninger.

19.1 Omkostninger ved oprettelse og stempling af nærværende kontrakt afholdes af Farum Kommune.

…

Nærværende kontrakt er trådt i kraft pr. 1. juli 1999. Opgørelsen af husleje i henhold til § 3 beregnes forholdsmæssigt for 1999 for et halvt år. På nær bilag 5 er kontraktbilagene foreløbige, men parterne vil snarest muligt udarbejde endelige bilag i god ånd og under skyldig hensyntagen til kontraktens formål."

Per Edrén har om forløbet forklaret,[1]

"at alle fire kontrakter er underskrevet af ham. … Vidnet har aldrig i kommunens regi drøftet eller været med i forhandlinger om kontraktforhold vedrørende Farum Boldklub A/S… Det er generelt vidnets opfattelse, at det var Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen i samarbejde med andre repræsentanter for kommunen, herunder Mogens Beier, der forhandlede på kommunens vegne. Det var utænkeligt at forhandle uden Peter Brixtofte.

Adspurgt om habilitetsreglerne også forhindrede borgmesterens deltagelse i selve sagsbehandlingen og aftaleforhandlinger, forklarede vidnet, at dengang blev det fortolket på den måde, at forvaltningen var forvaltning, og borgmesteren var chef herfor, og at inhabilitetsreglerne var iagttaget, når blot Peter Brixtofte ikke deltog i de politiske afstemninger og ikke selv skrev under på kommunens vegne. Desuden var det utænkeligt som viceborgmester at opbygge egen forvaltning og selv forhandle. Alt hvad der skulle forhandles, blev forhandlet med Peter Brixtofte som chef for forvaltningen.

På byrådsmødet den 8. juni 1999 oplyste Peter Brixtofte, at han var inhabil, og han forlod mødet. Vidnet overtog ledelsen, og det betød, at han ledede mødet både under forhandlingerne og afstemningen. Adspurgt om han blev briefet af embedsmændene eller andre forinden, forklarede vidnet, at det blev han ikke. Adspurgt om vidnets underskrivelse af aftalen forklarede vidnet, at han anså sig forpligtet til at underskrive på byrådets vegne på grund af borgmesterens inhabilitet. Det var Leif Frimand Jensen, der bad ham om at underskrive. Adspurgt om han nærmere havde forholdt sig til indholdet i aftalerne, forklarede vidnet, at han ikke nøje havde sat sig ind i aftalens vilkår.

… adspurgt om det var vidnet, der havde stået for det omtalte udbud, forklarede vidnet, at han ikke har stået for udbuddet, kun for underskriften af aftalen. Ad byrådsmøde 3. august 1999 forklarede vidnet, at han ikke har deltaget i nogen

[1] 316-228,b11f

forhandlinger, men det er rigtigt, at byrådet havde bemyndiget vidnet til at underskrive. ...

Som medlem af byrådet, må man have tillid til sine embedsmænd og rådgivere. Forslaget blev forhandlet i fagudvalget. Vidnets opfattelse er, hvis kommunens advokat sender et dokument til underskrift, er det en slags indstilling fra kommunens advokat. Derfor gik vidnet ikke i dybden hermed.

Foreholdt konkurrencestyrelsens rapport af 18. august 2003 "Kommunal udlejning af idrætsanlæg" og forespurgt ad "Beregninger af markedslejen…" forklarede vidnet, at hans opfattelse var, at det var legitimt, at kommunen ydede bidrag til stadion, og vidnet opfattede ikke det som en ydelse til Farum Boldklub A/S. Som økonomiudvalgsmedlem havde han tillid til forvaltningens behandling og indstillinger af sager. Direkte adspurgt må vidnet sige, at han ikke interesserede sig for forskellen mellem den kommunale udgift til stadion og kommunens lejeindtægt fra Farum Boldklub A/S.

På advokat Kønigs forespørgsel om det var korrekt, at vidnet ikke deltog i kontraktforhandlingerne mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S og kun lagde underskrift til, bekræftede vidnet dette. Advokat Kønig foreholdt herefter "Bogen om Peter", side 115 nederst med citatet: "det medførte selvfølgelig, at jeg var nød til at sætte mig ind i detaljerne for også moralsk at kunne skrive under…". Vidnet forklarede, at han ikke er blevet korrekt citeret. Sådan har han ikke udtalt sig til forfatteren. Vidnet havde en samtale med forfatteren, og pludselig havde denne forfattet en bog, og vidnet har aldrig haft lejlighed til at korrigere ham. Vidnet er stærkt uenig i flere punkter. Vidnet har ikke været med i forhandlinger med FIH. Adspurgt om vidnet var aktionær i Farum Boldklub A/S, forklarede vidnet, at kulturen i byrådet var, at man var aktionær, og vidnet havde en aktie på 5.000 kr. Adspurgt om vidnet var inhabil, når han selv havde en aktie, forklarede vidnet, at det var han ikke. Vidnets advokatfirma var også sponsor på et tidspunkt for Farum Boldklub A/S, tennisklubben og golfklubben, men er det ikke mere. Sponsorbeløbene var 10.000-12.000 kr. Som aktionær og som sponsor fik man nogle billetter til kampene.

Peter Brixtofte har forklaret:[1]

"Kommunen udbød herefter videreudlejningen af stadion til dem, der ville. Det skete på markedsvilkår. Farum Boldklub A/S bød ind og fik stadion videreudlejet. … Amatørklubben brugte også stadion. Det er rigtigt, at kommunens leasingydelse til FIH er en funktion af opførelsesudgifterne. Vidnet er enig i, at det reelt var Farum Kommune, der finansierede bygningen af Farum Park med 100 %. Det er lovligt, jf. Indenrigsministeriets notat. Indenrigsministeriet er en tilsynsmyndighed, og ministeriet har ikke været kritiske på det punkt over for kommunen. Man må gerne udleje stadion på markedsvilkår, selv om det giver en mindre leje end de reelle byggeomkostninger. Det havde man selvfølgelig også

[1] 316-248,b9ff

spurgt kommunens advokat om, og det er ikke blevet anfægtet. Indenrigsministeriet har sammenlignet med andre idrætsanlæg. Det er så Konkurrencestyrelsens opfattelse, at udlejningen til Farum Boldklub A/S ikke skete på markedsvilkår, og med opfordring til, at kommunen skulle have bedre vilkår, men det er vidnet ikke enig i, og der kom da heller ikke noget som helst efter styrelsens kritik. Der er ikke noget, der adskiller lejeaftalen fra dem, der er indgået i Esbjerg og Gladsaxe. Man kan ikke få et stadion på anden vis. Sådan er det i Danmark. Konkurrencestyrelsen har da ej heller på noget tidspunkt oplyst, endsige præciseret, hvad der da skulle være såkaldte markedsvilkår.
…

Adspurgt hvordan vidnet som - efter egen forklaring - øverste chef for forvaltningen, tilrettelagde forvaltningen i de sager, hvor han var inhabil, så den kunne agere frit uden indblanding fra vidnets side, forklarede vidnet, at det gjorde han ikke noget specielt for at sikre, men han har selv gjort sit bedste og været opmærksom på ikke at blande sig i sager, hvori han var inhabil. Det afgørende var, at det var byrådet, der traf afgørelserne. I de sager, hvor vidnet var inhabil overtog Per Edrén som fungerende borgmester pligter og rettigheder. Per Edrén forelagde sagerne i byrådet. Det kan man se i referaterne. Per Edrén kunne have vist sig på rådhuset og fungeret som chef for forvaltningen i de relevante sager, hvis han havde villet. Foreholdt at Per Edrén har forklaret, at han fra Leif Frimand Jensen bare fik de færdigforhandlede kontrakterne til underskrift, forklarede vidnet, at det ikke kan være vidnets problem, hvis Per Edrén blot stolede på Leif Frimand Jensen. Vidnet gik ud fra, at Per Edrén passede sit arbejde. Han fik 10 % af vidnets løn for at være viceborgmester og fik altså penge for det. Han var også advokat, så han var ikke et helt almindeligt byrådsmedlem, men må formodes at have været inde i tingene og at have kendt til sit ansvar.

På forespørgsel, om det - som forklaret af Leif Frimand Jensen - er korrekt, at Leif Frimand Jensen i møder deltog og forhandlede på kommunens vegne og vidnet på boldklubbens vegne, forklarede vidnet, at langt de fleste kontrakter mellem kommunen og boldklubben var enkle og rimeligt indlysende, og deres indhold gav sig selv, da de skulle indgås på markedsvilkår. Adspurgt om det var politisk klogt at være formand for boldklubben og borgmester samtidig, forklarede vidnet, at alle vælgerne ved valgene i 1997 og i 2001 vidste, at han var formand for Farum Boldklub A/S og med et stort engagement. Ved at vælge ham har vælgerne politisk accepteret denne dobbeltrolle. I Brøndby gjorde de det bare i kulisserne. Vidnet gjorde det meget synligt, så alle kunne se, hvad de fik. Vidnet har knoklet for, at boldklubben skulle rykke op i superligaen, og det lykkedes. Det var værdifuldt for byen at få en stor virksomhed. Han gjorde byen en stor tjeneste. Det kunne være svært at skelne mellem, hvad der var i kommunens interesse og hvad i boldklubbens, da det var vigtigt for byen også, at det gik godt for Farum Boldklub A/S."

Leif Frimand Jensen har forklaret: [1]

> ”Adspurgt, hvorledes Peter Brixtoftes habilitetsspørgsmål i forhold til Farum Kommune og Farum Boldklub blev håndteret, og om man sikrede sig, at Peter Brixtofte ikke som borgmester var involveret i f.eks. forvaltningens behandling af udkast og forhandlinger forud for aftaler, forklarede vidnet, at han ikke ved, hvor meget eller hvor lidt borgmesteren så af aftaleudkast eller deltog i det. Borgmesteren havde selv truffet beslutning om sin habilitet. Vidnet ved, at Per Edrén nogle gange tog over, og vidnet har talt med Per Edrén. Per Edrén og Peter Brixtofte talte også sammen, men hvad de talte om, kunne vidnet ikke svare på, herunder om det vedrørte kommunens aftaler med boldklubben. Vidnet har ikke følt sig forpligtet til at gøre noget i den anledning. Ofte var sagerne rimeligt langt fremme i sagsbehandlingen, før Peter Brixtofte erklærede sig inhabil. Peter Brixtofte var således med i drøftelserne frem til udbud af idrætsanlæg og af, hvad der skulle med i udbudsmaterialet. Men fra det øjeblik det kunne være interessant for Farum Boldklub A/S at byde ind, så erklærede Peter Brixtofte sig for inhabil. …
>
> Adspurgt om vidnet havde deltaget i drøftelserne vedrørende fremlejeaftalen om Farum Park mellem kommunen og Farum Boldklub A/S, forklarede vidnet, at han var med i drøftelserne. Advokat Christian Kruse-Madsen udfærdigede et udkast til en aftale, og udkastet drøftede han med vidnet. De drøftede, hvad der skulle med i aftalen. Vidnet syntes f.eks. det var en god ting, at fremlejen ikke skulle tages op hvert år, men kunne ske som en procentsats af en omsætning efter et vist fradrag, før afgiften skal betales. Vidnet tog udkastet med til Per Edrén som bladrede det igennem. Per Edrén syntes, at udkastet var i orden, og det blev fremlagt på byrådsmødet. Borgmesteren var ikke med i den del af forløbet. Per Edréns engagement som borgmesterens stedfortræder var efter vidnets opfattelse meget lille i de sager.
>
> Adspurgt til hvordan det blev fastlagt, hvad kontrakten skulle indeholde, forklarede vidnet, at meget efter vidnets opfattelse var forhåndsaftalt. Der var således truffet en politisk beslutning, som gav input med hensyn til aftalens indhold. Allerede ved den politiske beslutning om at opføre stadion efter sale-and-lease-back modellen var det reelt besluttet, at der skulle ske videreudlejning, og man havde den opfattelse, at der med den løsning ikke var noget krav om deponering. Ved fastlæggelse af aftalen om videreudlejning til Farum Boldklub A/S så man på, hvilke indtægter der var, og det stod fra starten klart, at ingen klub kunne betale en leje for et stadion, der ville give fuld indtægtsdækning for kommunens udgifter. Peter Brixtofte og andre politikere kontaktede Vejle Kommune, Århus Kommune og Brøndby Kommune for at høre om de aftaler, man havde lavet der. …

[1] 316-238,b14ff

Vidnet er bekendt med, at lejen ikke kunne dække den fulde udgift, men så dækkede kommunen resten. Kommunens filosofi og den politiske idé var at fremme idrætslivet i det hele, ikke kun Farum Boldklub A/S. Farum Boldklubs amatørafdeling fik siden en kolossal tilgang.

Adspurgt af advokat Kornerup Jensen om vidnet har set de andre kommuners aftaler, forklarede vidnet, at han hos Peter Brixtofte har set Vejles og AGFs kontrakter og helt sikkert Brøndbys kontrakt, da Peter Brixtofte fik dem fra advokat Christian Kruse-Madsen, men vidnet fik ingen instruks om, hvordan kontrakterne skulle udformes konkret. Advokat Christian Kruse-Madsen blev bedt om at lave nogle udkast til kontrakterne, og borgmesteren erklærede sig inhabil. Adspurgt af Advokat Kønig om Peter Brixtofte har forhandlet vilkårene med Farum Boldklub A/S, forklarede vidnet, at det ved han ikke, da han ikke selv havde deltaget i forhandlingerne. Modellen for aftalen fandt man i Vejle og Odense, hvor de havde kontrakter med omsætningsbestemt leje over en vis minimumsomsætning (tilskuerindtægter).

…

Under forhandlinger mellem boldklubben og kommunen deltog Peter Brixtofte som formand for Farum Boldklub A/S. Nogle gange repræsenterede Peter Brixtofte dog kommunen som borgmester, og det gav ind imellem problemer med, hvilken kasket Peter Brixtofte havde på. I de møder, hvor advokat Christian Kruse-Madsen deltog, repræsenterede advokaten Farum Kommune og Peter Brixtofte Farum Boldklub A/S. Vidnet repræsenterede altid Farum Kommune bortset fra den meget korte periode, hvor vidnet var administrerende direktør for boldklubben. Carsten Pedersen var ren boldklubmand, selv om han fik udbetalt en del af sin løn fra kommunen. Problemet i forhandlingerne var navnlig, om procenten af omsætningen blev lagt for højt, i forhold til hvad boldklubben kunne betale. Vidnet husker ikke, om man gik tilbage til byrådet med det spørgsmål. Der var møder, fordi man i den oprindelige aftale havde lagt procentsatserne for højt, og så kunne boldklubben ikke få en forretning ud af det. På de møder deltog Peter Brixtofte også."

Carsten Pedersen, ansat i Farum Kommune og sideløbende hermed ulønnet direktør i Farum Boldklub A/S, har blandt andet forklaret:[1]

"Foreholdt fremlejekontrakt og allonge hertil for "Farum Park" mellem Farum Kommune som udlejer og Farum Boldklub A/S under stiftelse som lejer, dateret 13. september 1999, (fremlejekontrakt) og 10. april 2000 (allonge),[2] forklarede vidnet, at han erindrer aftalen om end ikke i detaljer. Han har leveret baggrundsmateriale i form af tal og tilrettet udkastet til fremlejekontrakten, men han deltog ikke decideret i forhandlinger. Peter Brixtofte forhandlede på boldklubbens vegne, men der skete ikke en kommerciel forhandling som sådan. Der blev holdt møder, hvor aftalens indhold blev fastlagt. Advokat Christian

[1] 316-117,b3f
[2] 179-28,f2,b36-50

Kruse-Madsen, Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen deltog i møderne, og til tider var Ib Bolvig og vidnet med. Der var ikke andre repræsentanter for boldklubben, og heller ikke andre bestyrelsesmedlemmer end Brixtofte.

Ad § 3 "Leje" forklarede vidnet, at procentsatsen blev fastsat således, at bundfradragene svarede til de indtægter, boldklubben havde i forvejen, og det, der kom derudover, skulle deles ligeligt med 50 % til kommunen og 50 % til boldklubben. Det var grundfilosofien bag aftalen. Vidnet husker ikke, om man undersøgte lejevilkårene i andre kommuner, da man lavede aftalen vedrørende fodbolden, men man gjorde det, da man lavede aftalen vedrørende håndbolden. Ad § 5 "Vedligeholdelse" og § 8 "Driftsomkostningerne" forklarede vidnet, at han har ingen kendskab til ændringen vedrørende købsretten. Ad § 4 "Anvendelse af Farum Park" forklarede vidnet, at han ikke har været med til forhandlingerne omkring dette punkt. Han er dog bekendt med, at aftaleindholdet var sådan, idet han efterfølgende administrerede efter aftalen. Reelt har det kun været den ændrede kontrakt, der blev brugt, og vidnet kender kun nærmere til indholdet af denne.

…

Foreholdt serviceaftale med Farum Boldklub A/S af 29. oktober 2001,[1] forklarede vidnet, at han har været med til at udforme kontrakten på samme måde som tidligere. Også de samme personer som tidligere deltog til møderne, og det er korrekt, at Farum Kommune har betalt 3,1 mio. kr. + moms for boldklubbens varetagelse af de overtagne forpligtelser. Ad § 3 "Betaling" og § 2 "Opgavens omfang" forklarede vidnet, at han lavede kalkulationen, og at grundlaget for den var, at der forelå erfaringstal for, hvad det faktisk kostede. Det var Peter Brixtoftes kongstanke, at den indvendige drift skulle varetages af boldklubbens folk og ikke de "blå mænd" (dvs. kommunens folk). Vidnet mener, der var en passus om, at beløbet kunne tages op igen, men det må så have været i anden sammenhæng. Der blev ikke senere aflagt regnskab og foretaget regulering på baggrund af de faktiske udgifter."

Advokat Christian Kruse-Madsen har forklaret blandt andet:[2]

"Vidnet var ikke involveret i forhandlingerne om vilkårene i kontrakterne mellem FIH, kommunen og boldklubben og ved derfor ikke, hvem der forhandlede. Vidnets opgave var at koncipere et kontraktgrundlag ud fra de oplysninger, han fik fra kommunen. … Hvem fra kommunen der gav ham oplysninger til brug for kontrakten, husker vidnet ikke, men det ville typisk være kommunaldirektøren. Vidnet har talt en del med Leif Frimand Jensen og Mogens Beier, og også med borgmesteren samt med Per Edrén. Per Edrén skulle underskrive kontrakten på grund af borgmesterens habilitetsproblemer. ... Adspurgt om kommunen forhandlede med Peter Brixtofte i dennes egenskab af formand for boldklubben, forklarede vidnet, at det har han ikke noget kendskab til. Han ved blot at

[1] 420-77,b17-20
[2] 316-165,b3ff

borgmesterens habilitetsproblemer førte til, at han ikke deltog i behandlingen i kommunalbestyrelsen, men gik uden for døren.

…

Adspurgt om forskellen mellem kommunens leasingudgift og lejeindtægt forklarede vidnet, at han ikke var involveret i fastlæggelsen af de økonomiske vilkår, og at han ikke fik forelagt nogen oversigt over forventet lejeprovenu. Vilkårene, som de var aftalt, blev forelagt ham, så de kunne nedfældes i aftalerne, men han husker ikke, hvem der forelagde dem. Kommunen havde undersøgt vilkår i lignende aftaler i andre kommuner. Det var klart, at der ikke ville komme 40 mio. kr. ind årligt i leje, som blev kommunens endelige leasingudgift, men i 1999 talte man ikke om en byggeudgift på 400-500 mio. kr., men kun om 38 mio. kr. for en tribune. Det var en opgave inden for det muliges kunst, når nu kommunen havde besluttet at investere i tribunen, og det endte med at koste et stort beløb. Det var nødvendigt for kommunen med en fodboldklub på stadion for at få lejeindtægter, og fodboldklubben kunne ikke betale så store beløb. Fodboldklubben skulle også kunne overleve, og der var tale om variabel leje. I andre kommuner havde man ordninger med et fast minimumsbeløb, men også med loft på lejen. Adspurgt om markedslejen forklarede vidnet, at han gjorde sig nogle overvejelser, men at det ikke var hans opgave at fastlægge lejens størrelse. Farum Kommune kom med oplysninger om lejeforhold af stadion fra andre kommuner, og på den baggrund måtte det være markedsprisen. Vidnet har ikke selv set disse kontrakter fra andre kommuner, men fik mundtligt forelagt oplysningerne herfra.

…

Adspurgt om hvordan vidnet fik information om, hvad der skulle stå i kontrakterne, og det forhold at kommissionen ikke hidtil har set brevveksling med kontraktudkast, forklarede vidnet, at hans kommunikation om disse emner skete med rådhuset, men at han ikke husker, hvem han talte med om disse ting. Han husker heller ikke, hvordan det foregik, men en væsentlig del af kommunikationen var mundtlig. Han har dog bl.a. talt med jurist Mogens Beier fra Farum Kommune i starten, og senere var det nok også mere Leif Frimand Jensen, som vidnet talte med vedrørende kontrakterne. Vidnet undrer sig over, at der ikke er fundet et udkast. Vidnet har forgæves ledt efter sagen på advokatkontoret, men vil gerne prøve at fremskaffe den.[1]

…

Foreholdt serviceaftale af 29. oktober 2001 mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S vedrørende Farum Arena forklarede vidnet, at han ikke husker baggrunden for, at den aftale blev indgået, men han husker, at der var en del trakasserier mellem de forskellige klubber, der skulle bruge lokalerne. Der var diskussioner om rengøringen etc. Vidnet var ikke med til forhandlingen af indholdet i serviceaftalen, idet han kun blev bedt om at kodificere den indgåede aftale. Ad § 3.1. "Betaling for udførelsen…" forklarede vidnet, at det var tal, han havde fået, men han husker ikke hvorfra, eller hvem der har lavet bilag 1."

[1] Der er ikke fremkommet yderligere materiale fra advokat Christian Kruse-Madsen.

Erik Geert Pedersen, der var juridisk konsulent i Farum Kommune, har forklaret:[1]

> "Foreholdt ny fremlejekontrakt for "Farum Park", dateret 31. juli 2000,[2] forklarede vidnet, at han ikke deltog i forhandlingerne. Det var Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen, der stod for det. Peter Brixtofte erklærede sig inhabil i forhold til selve underskrivelsen af kontrakten, men han deltog aktivt i forhandlingerne, hvorefter Per Edrén som viceborgmester skrev under på kommunens vegne. Peter Brixtofte har også deltaget i byrådsforhandlinger om sager, hvorefter han erklærede sig inhabil ved selve afstemningen. Vidnet har ikke rådgivet Peter Brixtofte om de almindelige habilitetsbestemmelser. Peter Brixtofte havde sin egen faste opfattelse af disse ting.
>
> Han har ikke kendskab til, i hvilket omfang Per Edrén måtte have deltaget ud over med sin underskrift. Per Edrén deltog dog ikke til formøderne, og der blev i øvrigt ikke skrevet mødereferater fra disse. Typisk foregik møderne ved, at Peter Brixtofte holdt successive møder i løbet af dagen, og så var der folk, der kom og gik. Det ene møde kunne afløse det næste og så videre. Vidnet kan derfor ikke udelukke, at Per Edrén har været forbi til møder på andre tidspunkter end vidnet."

Foranlediget af den kritiske omtale i dagspressen af stadionbyggeriet og fremlejeaftalen med Farum Boldklub A/S bad tilsynsrådet ved brev af 31. januar 2000 Farum Byråd om byrådets bemærkninger til den økonomiske struktur omkring driften af Farum Stadion og dets overdragelse til Farum Boldklub A/S, herunder navnlig om der forelå et gavemoment i kontrakterne. Tilsynsrådet udbad sig kontrakterne og udbudsmaterialet vedlagt byrådets besvarelse tillige med udskrift af byrådets beslutningsprotokol.[3]

I forbindelse med færdiggørelsen af 2. etape underskrev parterne den 10. april 2000 en allonge til fremlejekontrakten. Det fremgik heraf, at det lejede også efter udbygningen omfattede hele ejendommen Farum Park, og at øvrige vilkår aftalt i fremlejekontrakten fandt tilsvarende anvendelse for idræts- og kulturcentret, herunder de aftalte vilkår for anvendelse, lejebetaling, vedligeholdelse, ejendomsskatter og afgifter, forsikring, driftsomkostninger, skader på stadionejendommen, bygningsmæssige ændringer mv. Idræts- og kulturcenteret

[1] 316-116,b4
[2] 179-28,f2,b4-14
[3] 175-55,b236. Om tilsynsrådets sideløbende behandling af spørgsmålet om forholdet til reglerne om kommunal låntagning og om Lars Wismanns henvendelser til Indenrigsministeriet henvises til kapitel 21.6.4.4.

skulle dog ikke være omfattet af den i fremlejekontraktens § 16 aftalte transport til Farum Boldklub A/S af Farum Kommunes køberet til den lejede ejendom.[1] Allongen ses ikke at have været behandlet i økonomiudvalg eller byråd.

Farum Byråds besvarelse af tilsynsrådets brev af 31. januar 2000 var på dagsordenen for byrådsmødets lukkede del den 11. april 2000. SF foreslog dette og fire andre punkter vedrørende svar til tilsynsrådet overført til mødets åbne del. Forslaget blev nedstemt af alle øvrige medlemmer af byrådet.[2] Byrådets flertal besluttede på baggrund af indkomne bemærkninger/spørgsmål fra SF at udsætte sagen til næste møde.[3] SF's medlemmer af byrådet fremsendte ved brev af 11. april 2000 en mindretalsudtalelse til tilsynsrådet, hvori blandt andet anførtes:[4]

> "Det er SF's byrådsgruppes opfattelse, at der foreligger et gavemoment i kontrakten mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S i forbindelse med driften og den senere mulighed for overdragelse af Farum Park (Stadion). SF var ved den godkendelse, som Farum Byråd den 3. august 1999 gav af driftsaftalen mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S ikke opmærksom på dette gavemoment, hvorfor SF's byrådsmedlemmer ikke stemte imod godkendelsen.
>
> Som forklaring på SF's manglende opmærksomhed på gavemomentet skal anføres, at punktet ikke var på den oprindelige dagsorden for det ekstraordinære byrådsmøde. Byrådet blev først gjort opmærksom på, at driftsaftalen var på dagsordenen på dette møde, der jo i forvejen var ekstraordinært indkaldt, aftenen før, ved en tillægsdagsorden, uden bilag, hvis tekst ikke gav anledning til ekstraordinær opmærksomhed: Tillægsdagsordenen, uden bilag, blev bragt med taxa til medlemmernes bopæl sent om aftenen. For byrådsmedlemmer, der ikke kontrollerede deres postkasse efter kl. 23 eller var gået i seng, betød det, at de først så dagsordenen på selve dagen for byrådsmødet. ...
>
> Efter at have modtaget tillægsdagsordenspunktet sent om aftenen den 2. august 1999, tilbragte tre af SF's fire byrådsmedlemmer en stor del af den 3. august 1999 på Farum Rådhus for at få lejlighed til at studere den driftsaftale, der hermed var sat på det ekstraordinære byrådsmødes dagsorden samme aften. SF blev orienteret om, at kontraktudkastet ikke forelå endnu, hvorfor en nærmere vurdering af kontrakten var umulig. Først i forbindelse med økonomiudvalgsmødet, der var indkaldt en time før byrådsmødet, blev kontrakten udleveret. Grundlaget for SF's økonomiudvalgsmedlems godkendelse af kontrakten var derfor ikke en gennemlæsning, men en mundtlig redegørelse fra direktionen i mangel af skriftligt

[1] 110-4,f2,b120f
[2] 337-2,f2,b61
[3] 337-2,f2,b77 og 336-2,f2,b75
[4] 175-55,b153f

> materiale ifølge hvilken aftalen flere gange blev betegnet som "den sædvanlige Farum model". Som bekendt indebærer den sædvanlige Farum model, at kommunen har tilbagekøbsret til 10 % af salgssummen efter 20 år. På forespørgsler fra SF om nærmere detaljer i forbindelse med boldklubbens husleje blev der svaret, at det ikke var færdigforhandlet. Resultatet af denne forhandling har aldrig været forelagt Byrådet."

Den 9. maj 2000 behandlede byrådet på ny sagen vedrørende besvarelse af tilsynsrådets brev af 31. januar 2000. Peter Brixtofte, Poul Winckler og Hans Carl Nielsen erklærede sig inhabile og deltog ikke i behandlingen af punktet. Det tidligere udarbejdede udkast til svar blev godkendt af et flertal, idet SF's medlemmer henholdt sig til den tidligere fremsendte mindretalsudtalelse.[1] Af byrådets brev af 10. maj 2000 fremgår blandt andet:[2]

> "Den til byrådsmødet den 11. april 2000 udarbejdede svarskrivelse godkendes.
>
> Byrådet afviser synspunktet i mindretalsudtalelsen fra SF, om at der foreligger et gavemoment i forbindelse med kontrakten mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S. Samtidig afviser Byrådet, at SF er mangelfuldt informeret om sagen, hvilket blandt andet fremgår af udskrifterne fra de pågældende møder, hvor Byrådet blev fuldt orienteret.
>
> Begrundelsen for at besvarelsen til Tilsynsrådet i denne sag behandles på lukket møde er såvel hensynet til Farum Boldklub A/S som hensynet til Farum Kommunes økonomiske og forretningsmæssige interesser jf. Styrelseslovens § 10 og Normalforretningsordnens § 1 stk. 2 pkt. 3."

I den nævnte svarskrivelse, der er dateret 12. april 2000 anførtes blandt andet:[3]

> "Vedrørende oprettelse af Farum Park, og udlejningen til Farum Boldklub A/S, har Byrådet følgende kommentar:
>
> På møderne i økonomiudvalget og i Byrådet den 3. august 1999 blev hovedprincipperne for en lejeaftale med Farum Boldklub A/S godkendt. Som det fremgår af vedlagte udskrift fra møderne var alle væsentlige punkter, herunder tilbagekøbsbetingelserne, en del af drøftelserne hvilket fremgår tydeligt af udskrifterne.
>
> Idet vi henviser til vedlagte kronik af Indenrigsminister Karen Jespersen,[4] kan vi fremhæve to grundlæggende synspunkter, der i dag er udtryk for gældende ret.

[1] 337-2,f2,b105
[2] 175-55,b158
[3] 175-55,b148f
[4] 175-55,b241

> For det første er det lovligt, at kommuner bygger eller udvider sportsanlæg og mod betaling stiller anlæggene til rådighed for professionelle idrætsaktiviteter, herunder fodbold.
>
> For det andet skal lejeaftalen svare til markedsvilkårene. For at sikre sig dette har kommunen annonceret efter mulige lejere (se vedlagte annonce)[1] samtidig med, at vi har undersøgt lejeniveauet for andre tilsvarende stadions.
>
> Som Indenrigsministeren fremhæver, vil det typisk være et helt konkret skøn, som afgør hvad der er markedsvilkår for en sådan aftale om udlejning og/eller salg af et sådan stadion.
> I aftalen med Farum Boldklub A/S er det blandt andet aftalt, at 50 pct. af entreindtægterne går til Farum Kommune, mod typisk 20-10 pct. i andre kommuner.
>
> Denne høje husleje skal ses i sammenhæng med, at boldklubben har en ret til at overtage kommunens ret til at købe selve stadion, det vil sige ikke sports- og konferencecentret, til 10 pct. af opførselssummen efter 20 års brug. De næste 10 år kan Farum Boldklub ikke videresælge stadion uden Byrådets godkendelse.
>
> Vi er enige med Indenrigsministeren i, at det er meget vanskeligt at foretage skøn over markedsvilkårene, men mener, at vi med denne aftale har opnået en for kommunen fordelagtig aftale."

Ved telefax af 22. maj 2000 bad tilsynsrådet Farum Kommune om omgående at faxe manglende bilag til kommunens fremlejekontrakt med Farum Boldklub A/S.[2] Ved brev af 21. juni 2000 til Farum Byråd konstaterede tilsynsrådet, at de nævnte bilag ikke var modtaget, og tilsynsrådet anmodede på den baggrund byrådet om på førstkommende byrådsmøde at behandle tilsynsrådets anmodning og med byrådets svar at medsende udskrift af beslutningsprotokollen med angivelse af de byrådsmedlemmer, der havde stemt for, og de byrådsmedlemmer der havde stemt imod indsendelsen af de forannævnte bilag til tilsynsrådet til brug for tilsynsrådets overvejelse af at anvende sanktioner i henhold til styrelseslovens § 61 c.[3]

Ved brev af 4. juli 2000 anmodede tilsynsrådet Farum Byråd om en nærmere redegørelse for de dispositioner, byrådet havde foretaget i forbindelse med salg og leje af Farum Park og

[1] 175-55,b150
[2] 175-55,b164
[3] 175-55,b165

Farum Multihal, herunder opførelse og finansiering af Multihallen, og en udtalelse om hvorvidt dispositionerne var omfattet af deponeringsreglerne i lånebekendtgørelsen.[1]

Den 31. juli 2000 indgik Farum Kommune med forbehold af byrådets godkendelse en ny fremlejekontrakt med Farum Boldklub A/S. Kontrakten var for kommunen underskrevet af viceborgmester Per Edrén. Blandt ændringerne i forhold til den tidligere kontrakt var bl.a. bestemmelsen i § 3, hvorefter boldklubben var berettiget til at fremleje kælderarealerne til anvendelse til fitness-center, bowlingbaner eller andre publikumsorienterede aktiviteter samt til at fremleje kontorarealerne i bygningen - fortrinsvis til lejere med tilknytning til idræt og kultur - og til helt eller delvist at bortforpagte driften af idræts- og kulturcenteret. Bestemmelserne vedrørende lejens beregning var tilføjet, at 60 % af den nettoleje, som boldklubben oppebar fra fremleje af kælderarealerne, indgik i lejen til kommunen, men var i øvrigt uændrede. Der var i § 5 indsat en bestemmelse, hvorefter erhvervslejelovens §§ 10-12 ikke skulle gælde for lejemålet. Ifølge § 6 havde kommunen nu den fulde ind- og udvendige vedligeholdelse af ejendommen. Ind- og udvendig renholdelse, daglig pasning, belysning og rengøring påhvilede nu for så vidt angik stadiondelen kommunen og alene for så vidt angik idræts- og kulturcenteret boldklubben. Udgifter til vand og varme i stadiondelen var ifølge § 9 indeholdt i lejen op til et beløb på 125 kr. pr. m² bygningsareal. Beløbsgrænsen skulle forhøjes årligt med den procentvise ændring i nettoprisindekset. Overskydende beløb kunne af kommunen kræves betalt efter reglerne i erhvervslejelovens kapitel 9. For idræts- og kulturcenteret kunne kommunen kræve hele udgiften betalt efter erhvervslejelovens kapitel 9.[2]

Ved brev af 2. august 2000 besvarede Farum Kommune tilsynsrådets henvendelser af 22. maj 2000 og 21. juni 2000 blandt andet således:

> ”På baggrund af de aftalte og foretagne udbygninger af Farum Park og de hidtil indhøstede erfaringer samt indførelsen af ny lejelovgivning (erhvervslejeloven) har parterne fundet det hensigtsmæssigt at afløse alle hidtidige fremlejeaftaler af en ny endelig fremlejekontrakt, der således i enhver henseende afløser alle tidligere aftaler mellem parterne og fremover skal regulere vilkårene for lejers

[1] 175-58,b39
[2] 110-4,f3,b2ff

brug af Farum Park. Kopi af kontrakten vedlægges. Bilag til kontrakten vedlægges, i det omfang de er udarbejdet."[1]

Den 8. august 2000 besluttede et flertal i Farum Byråd at godkende den nye fremlejekontrakt. SF's medlemmer af byrådet stemte imod. Af sagsfremstillingen til byrådet fremgik, at et udkast af 21. juli 2000 til ny fremlejekontrakt var vedlagt. Det fremgik ikke, at kontrakten allerede var indgået med forbehold af byrådets godkendelse.[2]

Ved brev af 4. oktober 2000 anmodede tilsynsrådet Farum Byråd om snarest at fremsende byrådets svar på tilsynsrådets brev af 4. juli 2000.[3]

Ved brev af 25. oktober 2000 anmodede tilsynsrådet Farum Byråd om inden en uge at oplyse, hvorpå sagens behandling beroede, og hvornår byrådet agtede at fremsende sin udtalelse samt sagsakter til tilsynsrådet.[4]

Ved brev af 15. november 2000 oplyste advokat Mogens Heide-Jørgensen på vegne Farum Kommune, at den udbedte udtalelse fra byrådet ikke kunne foreligge før efter det ekstraordinære byrådsmøde den 28. november 2000, hvor sagen ville komme på dagsordenen.[5]

Ved brev af 30. november 2000 til tilsynsrådet fremkom Farum Byråd med en udtalelse vedrørende spørgsmålet om lovligheden af dispositionerne vedrørende Farum Park og Farum Arena i relation til lånebekendtgørelsen.[6] Udtalelsen indeholdt ikke en nærmere redegørelse for byrådets dispositioner i forbindelse med fremleje af Farum Park og Farum Arena.

Ved brev af 30. marts 2001 anmodede tilsynsrådet på ny Farum Byråd om fremsendelse af alle relevante akter, herunder en række nærmere angivne dokumenter.[7]

---

[1] 175-55,b172
[2] 337-2,f2,b159
[3] 175-55,b219
[4] 175-55,b199
[5] 175-55,b215
[6] 175-58,b14
[7] 175-58,b12

Den 8. august 2001 besvarede Farum Kommune tilsynsrådets anmodning af 30. marts 2001 og fremsendte en række sagsakter vedrørende Farum Park og Farum Arena til tilsynsrådet.[1]

Ved brev af 28. september 2001 anmodede tilsynsrådet konkurrencestyrelsen om en vejledende udtalelse om, hvorvidt aftalerne mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S kunne anses for at være indgået på markedsmæssige vilkår.[2]

Tilsynsrådet rykkede Konkurrencestyrelsen ved breve af 19. marts 2002, 8. juli 2002, 14. oktober 2002, 9. december 2002, 30. januar 2003, 14. marts 2003 og 20. maj 2003. Konkurrencestyrelsen oplyste telefonisk tilsynsrådet om sagens stade.[3] Konkurrencestyrelsen afgav udtalelse den 15. august 2003,[4] jf. herom nedenfor i afsnit 10.5.3.2. om rammeaftalen af 13. maj 2004 mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S.

Peter Brixtofte har forklaret:[5]

> "Den endelig løsning blev som bekendt, at FIH skulle eje stadion og lease det til kommunen. Farum Kommune skulle så bære leasingudgiften og efter 20 år have mulighed for at overtage stadion til 10 % af prisen. Kommunen udbød herefter videreudlejningen af stadion til dem, der ville. Det skete på markedsvilkår. Farum Boldklub A/S bød ind og fik stadion videreudlejet. Det betyder, at kommunen aldrig selv har brugt stadion, og der skulle derfor efter kommunens opfattelse ikke deponeres. Det spørgsmål er aldrig reelt blevet afklaret."

Bjørn Strange, der fra 1999 til 2004 sad i bestyrelsen for Farum Boldklub A/S som amatørklubbens repræsentant, har forklaret:[6]

> "Foreholdt fremlejekontakt og allonge af 13. september 1999 hertil for Farum Park,[7] forklarede vidnet, at han ikke har deltaget i overvejelserne om fastsættelse af lejeniveauet. Ad § 5 og § 8 og foreholdt ny fremlejekontrakt af 31. juli 2000 fra Farum Park ad § 6[8] forklarede vidnet vedrørende ændringen af lejekontrakten, at han var bekendt med, at kontraktvilkårene blev ændret så det kunne løbe rundt økonomisk for Farum Boldklub A/S. Man kan derfor godt sige, at kontrakten blev

[1] 175-59,b1f
[2] 256-49,b30
[3] 256-49,b523ff
[4] 256-49,b31f
[5] 316-248,b9
[6] 316-129,b5f
[7] 179-28,f2,b36-50
[8] 179-28,f2,b4-14

> passet til efter hvad Farum Boldklub A/S havde råd til at betale. Foreholdt Serviceaftale af 29. oktober 2001 mellem Farum Kommune og Farum Boldklub[1] forklarede vidnet, at ham bekendt er også indgåelsen af serviceaftalen og de øvrige justeringer af aftalerne begrundet i dette hensyn."

Ib Bolvig Hansen, der havde en større aktiepost i Farum Boldklub A/S og i en periode var bestyrelsesmedlem i og administrerende direktør for boldklubben, har forklaret: [2]

> "Foreholdt fremlejekontrakt fra Farum Park af 31. juli 2000[3] forklarede vidnet, at det var ham, der også havde underskrevet fremlejekontrakten. Vidnet husker, at han havde læst den, men om han har forstået den, ved han ikke. Han har aldrig været underforsynet med oplysninger, og den har givetvis også været diskuteret i bestyrelsen. Han husker dog ikke, om han har været med til forhandlingerne. Der var mange forhandlinger i den periode. Der var også mange, der deltog i forhandlingerne, blandt andet advokat Christian Kruse-Madsen. Han var helt bestemt kommunens advokat og nok også boldklubbens. Det var vidnet, der udfærdigede lejeaftalerne vedrørende restaurant Sepp. Han husker ikke, hvem der deltog i møderne. Ad § 9 forklarede vidnet, at det i forhold til, hvad han kender til, ikke er et normalt vilkår, men som lejer er man jo glad for at få det billigst muligt. Vidnet er selv udlejer i andre sammenhænge. Det kan godt være, at kommunen ønskede at varetage andre hensyn og måske ville støtte det hele af f.eks. sociale årsager og fordi man mente, det var godt for Farum."

Morten Pflug, byrådsmedlem for Venstre, har om udgiften til idrætsbyggerierne forklaret, at

> "da de fik tallene i 25-års oversigten kunne vidnet ved at regne på tallene for leasingforpligtelser bl.a. nå frem til, at idrætsanlæggene var blevet fire gange dyrere end den økonomiske ramme, der var aftalt politisk."[4]

10.5.1.1.6. Fem fakturaer udstedt af Farum Boldklub A/S til Farum Kommune

Den 1. november 2001 udstedte Farum Boldklub A/S fem fakturaer til Farum Kommune på i alt 3.102.000 kr. ekskl. moms, der blev betalt af kommunen. Betalingen af de fem fakturaer ses ikke forud at have været behandlet i økonomiudvalg eller byråd. Fakturaerne vedrørte

[1] 420-77,b17-20
[2] 316-131,b3f
[3] 179-28,f2,b3-14
[4] 316-229,b7

- "konsulentassistance i forbindelse med deltagelse i byggemøder og tilsyn, samt forhandlinger i forbindelse med krav, evaluering af projekt, indkøb af leverancer etc.; Perioden januar til oktober 2001 10 måneder á 80 timer á kr. 825,00" (660.000 kr.),[1]
- "foreløbig opgørelse af bygge-relaterede rengøringsudgifter for Farum Park, Farum Marina og Farum Arena (incl. gulv i Stavnsholthallen)" (826.000 kr.),[2]
- "manglende lejeindtægter, jævnfør forsinkelser i byggeriets aflevering og ibrugtagning Bygning C" (1.064.000 kr.),[3]
- "manglende lejeindtægter, jævnfør afhjælpning/udbedring af mangler Bygning C" (252.000 kr.)[4] og
- "krav grundet manglende indtjening, jævnfør afhjælpning/udbedring af fejl og mangler - især omkring ombygning af køkken etc.: Farum Marina" (300.000 kr.).[5]

Jørgen Lindhardt, der i 2001 var administrerende direktør for Farum Boldklub A/S, har om de fem fakturaer[6] forklaret,[7]

> "at han ikke husker faktura 01-239 af 1. november 2001. Han kan ikke nævne bestemte personer i boldklubben, men faktum var, at de alle i boldklubben var meget involveret i stadionbyggeriet og til tider alt for meget. Man ville godt have, at boldklubben var med på råd, herunder også fodboldspillerne. Vidnet havde erfaring med hoteldrift fra sit tidligere arbejde, og der var fra starten af indretninger i stadion byggeriet, som han fandt meget uhensigtsmæssige. Han deltog i mange byggemøder. Man begyndte at drive hotellet, inden resten af byggeriet var færdigt. Vidnet husker ikke opgørelsen af bistanden til "10 måneder á 80 timer á 825,00", men det ser efter vidnets opfattelse lidt voldsomt ud. Alle i boldklubben var dog meget involveret, herunder også hotelchef Rene Dupont, Ib Bolvig og Carsten Pedersen (som dog fik løn fra kommunen). Som admini-strerende direktør interesseret man sig selvfølgelig for, hvilke fakturaer der blev sendt ud, men han husker det ikke nærmere i dag. Under alle omstændigheder blev fakturaerne jo accepteret af kommunen.
>
> Ad faktura 01-240 vedrørende regning for rengøring forklarede vidnet, at anlægsarbejdet omkring Farum Park uden for hotellet ikke var færdigt. Gulvet i foyeren blev meget beskidt af jord, der kom med ind på skoene. De var derfor nødt til at rengøre foyeren næsten hver time, og der var også behov for at holde

[1] 420-29,f1,b107
[2] 420-29,f1,b102
[3] 420-29,f1,b106
[4] 420-29,f1,b105
[5] 420-29,f1,b103
[6] 110-4,f4,b81 og 86-89
[7] 316-133,b5f

det rent ude foran hotellet. Det var jo et pænt hotel med rimeligt høje værelsespriser. På et tidspunkt henvendte vidnet sig til bygherren. De måtte overveje, om de i stedet skulle lukke hotellet helt. Der var forhandlinger om de ekstraordinære omkostninger til rengøring både i og udenfor hotellet.

Angående faktura 01-243 "Farum Marina" skulle der gøres rent før åbningen, som var forceret, og de satte alle folk i sving, bl.a. gjorde vidnet og hans familie rent natten før åbningen.

Ad faktura 01-240 "Farum Arena (gulvsag)" forklarede vidnet, at de måtte leje et gulv og lægge det på, så 1. divisionskampene kunne afholdes, men om det konkret er det, der menes med "uløst", husker han ikke. Ad billede 87 og 88 forklarede vidnet vedrørende "bygning C", at det ved han intet om. Vidnet husker ikke, om hotellet blev taget i brug den 1. juni 2001, men han husker at byggeriet blev forsinket. Vidnet erindrer ikke, om der var et krav på et bestemt overtagelsestidspunkt. Ad faktura 01-243 "Farum Marina" forklarede vidnet, at køkkenet ikke levede op til krav om adskillelse af grønsagsafdelingen og kødafdelingen. Før ombygningen var køkkenet derfor drevet på dispensation, men kort tid inden det nye køkken blev taget i brug, fandt man ud af, at man ikke kunne overføre dispensationen, bl.a. fordi der nu var udvidet kapacitet. … Vidnet husker at have skrevet en kontrakt under vedrørende boldklubbens forpagtning af Farum Marina, og han formoder, at der foreligger en aftale om et bestemt overtagelsestidspunkt."

Bjørn Strange, der fra 1999 til 2004 sad i bestyrelsen for Farum Boldklub A/S som amatørklubbens repræsentant, har om de fem fakturaer forklaret:[1]

"Foreholdt 5 fakturaer fra Farum Boldklub A/S til Farum Kommune,[2] forklarede vidnet, at han har set dem, da de blev udstedt, så de må være blevet forelagt bestyrelsen. Adspurgt om berettigelsen af kravene forklarede vidnet, at kommunens betaling også kan være begrundet i hensynet til at sikre boldklubbens eksistens, men der må jo have været en bindende aftale om tidspunktet for indflytning, for ellers var der vel ingen, der ville betale 1½ mio. kr. Ad faktura nr. 01.242 forklarede vidnet, at den har han på samme måde set. Ad faktura 01.243 vedrørende Farum Marina og kravets berettigelse bemærker vidnet, at hensyn til klubbens overlevelse måske også kan have spillet ind. Han ved, at Farum Boldklub A/S på et tidspunkt drev Farum Marina. Hvis datoerne passer, og når indvielsesfesten skete Sankt Hans aften 2001, må lejemålet være fra dette tidspunkt og frem. Efter indvielsen opstod der dog en voldsom diskussion, idet tingene var for dårligt lavet, og det hele ikke var rigtig færdigt og klar. Farum Kommune var vel så ansvarlig for manglende indtjening. Der var dannet en kontekst eller en symbiose i Farum Kommune med en initiativrig borgmester i spidsen for et byråd, der ønskede at hjælpe en boldklub i gang, og derfor søgte dækning for boldklubbens udgifter. Det må jo være gået lovligt til, og der må da

[1] 316-129,b6
[2] 110-4,f4,b81 og 86-89

nødvendigvis have ligget kontrakter, der kunne begrunde det. Per Edrén var jo den, der var underskriver, og han var advokat.

På kommissionsformandens spørgsmål om hvorvidt vidnets forklaring vedrørende berettigelsen af de fem fakturaer - navnlig efter bemærkningerne om hensynet til boldklubbens overlevelse - med den viden, som vidnet faktisk har, kan sammenfattes til, at det efter vidnets opfattelse "må være gået lovligt til", svarede vidnet ja."

Stig Wessberg, medindehaver af ingeniørfirmaet Jørgen Wessberg A/S, der i forbindelse med byggeriet af Farum Park var totalrådgiver for Farum Kommune, har forklaret:[1]

"Foreholdt anvisning af fakturaer til betaling,[2] forklarede vidnet, at det var Flemming Aggerbeck, der havde underskrevet på vegne Jørgen Wessberg A/S. Grundlaget for den pågældende anbefaling af betaling var en kedelig ting. Vidnet blev kontaktet inden efterårsferien 2001 af Leif Frimand Jensen, som inviterede ham til et møde sammen med Carsten Pedersen fra Farum Boldklub. Man drøftede dels noget med Farum Marina - som vidnet ikke kendte noget til - dels at Farum Boldklub lejede stadion af kommunen og havde betalt leje, selvom byggeriet ikke var færdigt. Boldklubben havde også et i eller andet omfang påtaget sig bygherrerollen i det daglige ved Jørgen Lindhardt og Preben Lund. Boldklubben ønskede at blive holdt skadesløs for forsinkelserne og ønskede endvidere at få betaling for de timer, som boldklubben havde lagt i byggeriet og rengøringen. Vidnet blev bedt om at opgøre, hvor meget forsinkelsen kunne udløse af betaling til boldklubben, og hvor meget Farum Boldklub havde arbejdet som "bygherre". Han gik hjem og undersøgte sagen og forhørte sig rundt omkring om, hvad der var en rimelig pris. Vidnet skrev herefter tilbage til Leif Frimand Jensen og Carsten Pedersen. Flemming Aggerbeck vidste ikke, at denne vurdering var blevet lavet af vidnet. Han blev af kommunen bare bedt om at sætte sit stempel på de nu foreholdte opgørelser vedrørende rengøring. Vidnet havde slet ikke forholdt sig til rengøringen over for Leif Frimand Jensen. Først bagefter fik vidnet at vide, at Flemming Aggerbeck var blevet bedt om at underskrive det nu foreholdte, og det var vidnet ked af. På Farum Marina var vidnets virksomhed slet ikke rådgiver. Vidnet havde på et møde spurgt til en normal belægningsprocent han kunne forholde sig til, idet man jo ikke kunne forestille sig, at centret ville være fuldt udlejet i perioden. De 76 dage, byggeriet var forsinket, udløste en dagspris på 20.000 kr. svarende til værelseslejen for værelserne i konference-centret ved fuld belægning. Det var en pris, der var oplyst af Carsten Pedersen. Det er en fejl, at det blev anbefalet til betaling. Ad billede 107 forklarede vidnet, at han fra Nykredit havde fået oplyst en pris på 900 kr. i timen til en konsulent. Vidnets vurdering var, at Jørgen Lindhardt havde brugt cirka halvdelen af sin arbejdstid på "bygherrearbejdet", idet der ikke var udfærdiget timesedler eller lignende for boldklubbens arbejde. Det var, hvad vidnet mente var rimeligt at tage med svarende til de nævnte 80 timer på en måned."

[1] 316-70,b4f
[2] 420-29,f1,b101-107

Flemming Aggerbeck, ingeniør hos Jørgen Wessberg A/S, har forklaret:[1]

> "Foreholdt fakturaer fra Farum Boldklub A/S til FIH/Farum Kommune[2] forklarede vidnet, at signaturen for anvisning af fakturaerne var hans. Dem skulle han ikke have attesteret. Han har allerede lavet en redegørelse. Leif Frimand Jensen kom ind på vidnets kontor. Leif Frimand Jensen skulle bruge en underskrift. Vidnet attesterede fakturaerne uden nærmere at se, hvad han attesterede. Han ved godt i dag, at det var forkert, men det gjorde han. Vidnet har kun attesteret fakturaer på denne måde denne ene gang, hverken før eller siden. Han overvejede ikke at sige nej. Vidnet havde dengang intet grundlag for at mistænke Frimand for at have skumle bagtanker med at anmode om underskrift på fakturaerne, eller at Frimand ville have vidnet til at gøre noget forkert. Alle fem fakturaer er forevist og attesteret samme dag. Der var blandt andet fakturaer vedrørende Farum Marina, som vidnet intet havde med at gøre."

Carsten Pedersen, der var direktør og senere økonomichef i Farum Boldklub A/S og sideløbende hermed ansat i Farum Kommune, har om de fem fakturaer over for kommissionen forklaret: [3]

> "Han havde som opdrag fra Peter Brixtofte fået at finde ud af, hvilke udgifter boldklubben havde haft, og så sende regningen til kommunen. Det var primært daværende direktør Jørgen Lindhardt fra boldklubben, der fra boldklubbens side ydede konsulentbistand i forbindelse med byggeriet. Det var vidnet, der fysisk udstedte fakturaen. Generelt foregik det på den måde, at vidnet holdt møder med Leif Frimand Jensen og Wessberg, typisk Stig Wessberg selv, og her nåede man i samarbejde frem til et beløb, og det brugte man så som grundlag for at udstede en faktura. Også udgiften på 826.000 kr. for rengøring var noget, man fandt frem til. Der lå ikke en stak fakturaer fremme som dokumentation for dette beløb, men fakturaerne må have været i bogholderiet.
>
> Adspurgt om erstatning for "flytning af ibrugtagningstidspunkt" mener vidnet ikke, at der i kontrakten var fastsat et bestemt indflytningstidspunkt, og han ved derfor ikke om boldklubben havde ret til en sådan erstatning. Han skrev fakturaen for erstatning for forsinkelse ud fra, hvad han fik at vide af Leif Frimand Jensen og Stig Wessberg. Foreholdt de underliggende fakturaer fra Farum Boldklub A/S til Farum Kommune[4] "bygning C" forklarede vidnet, at dem har han ikke kendskab til.
>
> Ad "Farum Marina faktura 01.243" forklarede vidnet, at det er hans opfattelse, at man aldrig nåede at få en aftale om Marinaen, og der var ham bekendt ikke

[1] 316-74,b3
[2] 420-29,f1,b101-107
[3] 316-117,b5f
[4] 110-4,f4,b88

afgivet nogen garanti. Han fik af Peter Brixtofte ordre om, at der skulle udarbejdes en opgørelse over erstatning for manglende indtjening på grund af udbedring af fejl. Beløbet fandt han så frem til i to møder med Leif Frimand Jensen og Stig Wessberg. Han undersøgte ikke, om kravet var rigtigt og rimeligt. Der var ingen dokumentation herfor, og efterfølgende viste det sig, at noget ikke var rigtigt, fx at momsen var taget med flere gange.

Baggrunden for denne og de andre fakturaer var, at Peter Brixtofte gav en ordre til vidnet om, at der skulle laves en opgørelse over, hvad boldklubben havde til gode hos kommunen. Leif Frimand Jensen og Stig Wessberg gav vidnet besked på, hvad beløbene skulle være, og så skrev han fakturaerne. Der forelå ikke dokumentation for kravene. De efterfølgende krav om dokumentation vedrørende punkt 1.6. tror vidnet blot døde hen."

Leif Frimand Jensen har forklaret: [1]

"Foreholdt vidnet Carsten Pedersens forklaring[2] forklarede vidnet, at han bare husker, at der var en kontrovers, fordi byggeriet ikke var klar, og man ikke kunne bruge lokalerne som påregnet. Farum Boldklub A/S henvendte sig, og der var et møde, hvor Stig Wessberg deltog som kommunens rådgiver. Vidnet fik forelagt nogle tal om de ekstra udgifter, og de tal har vidnet ikke forholdt sig til. At Stig Wessberg ikke havde styr på rengøringsudgifterne, har vidnet ikke hæftet sig ved. Vidnet betragtede Stig Wessberg som kommunens rådgiver, og vidnet kan kun beklage, hvis det forholder sig som anført af Stig Wessberg, således at denne ikke havde forudsætninger for at bedømme rengøringsudgifterne. Vidnet troede, at tallene var oplyst fra boldklubben eller konferencecentret. Hvis det var et rent skøn kan det undre, at tallet var 825.000 kr. og ikke blot et rundt tal som f.eks. 800.000 kr.

…

Videre vedrørende Carsten Pedersens forklaring om, at man efter hans opfattelse aldrig nåede at få en aftale om Marinaen, forklarede vidnet, at der lå en byrådsbeslutning om en aftale med boldklubben om Marinaen. Foreholdt at heller ikke udkastet til aftale angiver en tidstermin for overtagelsen, fastholder vidnet, at der var en dato, selvom man ikke i udkastet havde angivet den. Om det faktiske forløb husker vidnet, at der var et møde om køkkenet. De ansatte kokke fandt ikke køkkenet velegnet, og så rev de det ned.

Adspurgt om Carsten Pedersens forklaring om, at opgørelserne over erstatning blev lavet efter ordre fra Peter Brixtofte, at Carsten Pedersen fik beløbene oplyst fra Leif Frimand Jensen og Stig Wessberg, og at der ingen dokumentation var, forklarede vidnet, at det han husker er, at der var møder, og at der var forsinkelser for færdiggørelse af byggeriet. Der kom et krav fra Farum Boldklub A/S om tab

[1] 316-242,b6f

[2] 316-117,b5-6. Herunder om at Carsten Pedersen ikke mente, at "der i kontrakten var fastsat et bestemt indflytningstidspunkt, og han ved derfor ikke om boldklubben havde ret til en sådan erstatning. Han skrev fakturaen for erstatning for forsinkelse ud fra hvad han fik at vide af Leif Frimand Jensen og Stig Wessberg."

som følge af, at byggeriet ikke var færdigt. Det kan godt være, at Peter Brixtofte tog det udgangspunkt, at der skulle udbetales erstatning, fordi man ikke var klar med byggeriet. Stig Wessberg var behjælpelig med at fastlæggelse af beløbene. Vidnet erindrer ikke, hvordan beløbene fremkom, kun at han fik det præsenteret i form af nogle temmelig store fakturaer.

Foreholdt vidnet Flemming Aggerbecks forklaring,[1] forklarede vidnet, at det var korrekt, at vidnet fik fakturaerne, og skulle bruge en underskrift fra Flemming Aggerbeck. Vidnet skulle bruge attestationen, så fakturaerne kunne komme videre i kommunens system til Hans Jørgen Brink. Stig Wessberg havde et kontor i Farum Park, hvor Flemming Aggerbeck sad. Vidnet var ikke i tvivl om, at Stig Wessberg arbejdede sammen med boldklubben om at finde ud af, hvilke udgifter og manglede indtjening boldklubben havde haft, og at fakturaerne var udarbejdet og godkendt af Stig Wessberg. Carsten Pedersen kom til vidnet med fakturaerne. Fakturaerne svarede efter vidnets opfattelse til det aftalte, men de skulle formelt bekræftes. Adspurgt om hvordan Stig Wessberg kunne være involveret i faktura vedrørende Farum Marina, når han ikke havde med det byggeri at gøre, forklarede vidnet, at han ikke helt husker, om ikke også Stig Wessberg havde med Marinaen at gøre. Stig Wessberg var meget involveret i kommunens byggerier. Vidnet tror dog, at arkitektfirmaet Ib Hou styrede Marinabyggeriet, og derfor har udspørgeren nok ret i, at det var Hou, der skulle attestere. Det havde vidnet ikke tænkt over dengang. Nogle gange kan det gå lidt for hurtigt."

Peter Brixtofte har forklaret:[2]

"Foreholdt anvisning af fakturaer til betaling,[3] ad "I henhold til aftale følger foreløbig opgørelse…" og adspurgt i henhold til hvilken aftale, forklarede vidnet, at han ikke ved, hvad det er for en aftale, men hvis Farum Boldklub A/S f.eks. fik ekstra udgifter til rengøring i forbindelse med byggeriet, var det oplagt, at udlejer skulle refundere udgiften. Det er vidnets bedste bud. Adspurgt af advokat Holm-Nielsen ad billede 101 hvem der havde attesteret og anvist fakturaen, forklarede vidnet, at det efter initialerne var Michael Elbæk og Hans Jørgen Brink. Ad billede 103 "krav grundet manglede indtjening…" forklarede vidnet, at som han erindrer det, kunne køkkenet i Farum Marina, efter lokalerne var overdraget til lejeren, ikke bruges i en periode, fordi der var lavet fejl, så det må være det tab. Ad billede 205 vil vidnet tro, den har samme forklaring, men vidnet kan ikke huske det. Ad billede 106 og adspurgt hvordan man fik erstatning for forsinkelser, da lejekontrakten ikke indeholdt et ibrugtagningstidspunkt, forklarede vidnet, at indvielsen af Farum Marina skulle ske Sct. Hans aften. Der må derfor være aftalt ibrugtagning inden da. Der må stå noget om det et sted, eventuelt i en forpagtningsaftale. Han ved ikke om ibrugtagningstidspunktet kan være aftalt mundtligt. Det blev vedtaget i byrådet, hvor vidnet ikke var til stede. Kontrakten havde Per Edrén stået for. Der må foreligge et byrådsreferat eller en byggeplan, eller måske fremgår det af en tidsplan. Adspurgt om embedsmænd havde

[1] 316-74,b3
[2] 316-247,b6f
[3] 420-29,f1,b101-107

videreført kravene til entreprenører, forklarede vidnet, at det kendte han ikke noget til.

Foreholdt vidnet Carsten Pedersens forklaring[1] ad "Baggrunden for denne og de andre fakturaer var, at Peter Brixtofte gav en ordre til vidnet om, at der skulle laves en opgørelse over, hvad boldklubben havde til gode hos kommunen", forklarede vidnet, at det lød meget fornuftigt. Vidnet har bare sagt, at hvis boldklubben havde et tab, så skal tabet selvfølgelig dækkes, det manglede da bare. Man prøvede så at finde ud af, hvilket tab boldklubben havde haft. Ad "Også udgiften på 826.000 for rengøring var noget man fandt frem til" og adspurgt, hvorfor man ikke fremsendte fakturaerne, forklarede vidnet, at fakturaerne lå i bogholderiet, så det havde han ikke haft noget med at gøre."

Om behandlingen af de fem fakturaer i forbindelse med parternes aftale af 18. juni 2002 om afvikling af deres mellemværende henvises til beskrivelsen nedenfor i afsnit 10.5.3.1.

10.5.1.1.7. Tilsynets udtalelse af 31. marts 2006 om hotel- og konferencecenteret

Henrik Münchow[2] rettede den 8. december 2004 henvendelse til tilsynet om den leje, som Farum Kommune modtog for hotel- og konferencecenteret i Farum Park.[3]

Den 1. marts 2005 afholdt tilsynet og Farum Kommune et møde, hvor sagens problemstillinger blev drøftet.

Tilsynet bragte ved brev af 6. juli 2005 til Farum Byråd sagen i erindring og fastsatte fristen for byrådets afgivelse af en udtalelse til den 1. september 2005.

Farum Kommune fremsendte ved brev af 31. august 2005 som en foreløbig besvarelse af anmodningen kopi af et notat udarbejdet af en advokat om spørgsmålet om opsigelse/-ophævelse af fremlejeaftalen vedrørende idræts- og kulturcentret (hotel- og konferencecentret) i Farum Park. Kommunen oplyste, at man ville rette henvendelse til HORESTA med henblik på at få en sagkyndig udtalelse og vurdering af lejevilkårene og sammes konformitet til markedsvilkårene.

---

[1] 316-117,b5
[2] Medforfatter til en gruppe Farum-borgeres hvidbog om tilsynsmyndighedernes rolle i Farum-sagen, jf. bind 16, kapitel 26.5.
[3] 902-3,f3,b256

Af HORESTA's udtalelse af 25. januar 2006 fremgik bl.a.:[1]

> Ud fra et estimat over omsætningens størrelse anvendes "Normtallene for kategori 7 - kursus- og konferencehoteller". I en virksomhed af den karakter og beliggenhed, som den beskrevne, udgør serveringsdelen ca. 57 % af den samlede omsætning. På den baggrund vil en leje på 12,5 % af omsætningen anses som sædvanlig.
>
> På den baggrund konkluderer HORESTA, at lejeniveauet, der er aftalt til 10 % af de første 2,5 mio., 9 % mellem 2,5 og 3 mio., og 8 % over kr. 3 mio., som medfører, at størstedelen af huslejen reelt udgør 8 % af omsætningen, må anses som fordelagtig for lejer, idet den anbefalede markedsleje vil udgøre 12,5 %. Dette forstærkes af de fordelagtige vilkår der er i kontrakten og som er beskrevet ovenfor."

Den 1. marts 2006 afgav Farum Byråd en endelig udtalelse i sagen.[2] Byrådet henholdt sig til forvaltningens vurdering, hvorefter HORESTA's konklusion om, at en leje på 12,5 % af omsætningen var sædvanlig med de i skønnet for vurderingen angivne usikkerheder, ikke var så afvigende fra den aftalte beregningsmodel for betaling af omsætningsbestemt leje, at der derved éntydigt kunne siges at være ydet en ulovlig erhvervsstøtte fra kommunens side.

Tilsynets udtalelse af 31. marts 2006 vedrørte dels behandles lovligheden af det kommunale engagement i hotel- og konferencecentret, dels spørgsmålet om lejefastsættelsen.[3]

Om spørgsmålet, om kommunen lovligt kunne beslutte at etablere konferencefaciliteter som en del af stadion, udtalte tilsynet bl.a.:

> "Som nævnt har tilsynet lagt til grund, at centret oprindeligt blev etableret til idræts- og kulturformål. Det er på den baggrund tilsynets opfattelse, at Farum Kommunes etablering af konferencefaciliteterne i Farum Park ikke kunne anses for omfattet af erhvervsudviklingsloven, da udbygningen af stadion med blandt andet konferencefaciliteter således oprindeligt ikke havde til formål at styrke den erhvervsmæssige infrastruktur.
>
> Vurderingen af beslutningen om at etablere konferencefaciliteter i Farum Park må herefter foretages på grundlag af de almindelige kommunalretlige grundsætninger om kommuners opgavevaretagelse.

[1] 902-3,f3,b61ff
[2] 902-3,f3,b169ff
[3] 902-3,f3,b151ff

Det er fast antaget i de kommunale tilsynsmyndigheders praksis, at det ikke er en kommunal opgave at drive handel, håndværk, industri og finansiel virksomhed. Det er således som udgangspunkt ikke en kommunal opgave at etablere eller være engageret i konference-, hotel- og restaurationsvirksomhed.

Det antages dog, at udgangspunktet kan fraviges i visse tilfælde, hvor det kommunale engagement har karakter af generelle erhvervsforanstaltninger. En kommune kan således som led i udbygningen af den erhvervsmæssige infrastruktur i kommunen iværksætte aktiviteter, der kommer alle virksomheder til gode, og som således ikke har karakter af støtte til enkeltvirksomheder, ligesom det er en forudsætning, at kommunen ikke herved indgår i konkurrence med private erhvervsdrivende.

Der kan henvises til Indenrigsministeriets udtalelse af 2. april 1996 vedrørende A/S Odense Kongreshus, hvor ministeriet udtalte, at man var mest tilbøjelig til at antage, at den udstillings- og kongresvirksomhed, Odense Kommune ved deltagelsen i A/S Odense Kongreshus var engageret i, måtte anses for sådanne infrastrukturforanstaltninger, som kommunen lovligt kunne engagere sig i.

Det er herudover tilsynets opfattelse, at det ikke kan udelukkes, at det kan være et lovligt kommunalt formål at etablere konferencefaciliteter til brug for idrætslivet i tilknytning til et stadion. Tilsynet har i den forbindelse lagt vægt på, at en kommune med hjemmel i kommunalfuldmagtsreglerne kan iværksætte aktiviteter eller yde støtte til aktiviteter på idrætsområdet. Det er almindeligt kendt, at Farum Kommune har satset målrettet på idrætsområdet som en mærkesag, og det kan ikke afvises, at det i den sammenhæng kan anses for en naturlig integreret del heraf at stille faciliteter til rådighed for konferencer og anden mødeaktivitet inden for idrætsområdet for at få det fulde udbytte af sportsfaciliteterne samt som led i markedsføringen heraf med henblik på at tiltrække arrangementer til kommunen af en karakter og størrelse, som der ellers ikke i øvrigt ville være mulighed for.

Efter praksis om etablering at konferencefaciliteter med hjemmel i kommunalfuldmagten er det en forudsætning for lovligheden, at der ikke findes andre konferencefaciliteter i området, som kan opfylde behovet herfor. Tilsynet har derfor lagt afgørende vægt på, at der ikke i Farum findes andre konferencefaciliteter, og at det må anses for væsentligt til opfyldelse af formålet, at konferencefaciliteterne findes i umiddelbar nærhed af idrætsanlæggene.

Tilsynet er på den baggrund mest tilbøjelig til at mene, at Farum Kommunes beslutning om at etablere konferencefaciliteter som led i udbygningen af Farum Park måtte anses for lovlig."

Spørgsmålet om, hvorvidt Farum Kommunes beslutning om at etablere hotelfaciliteter som et led i udbygningen af Farum Park var lovlig, måtte tilsvarende vurderes på grundlag af kommunalfuldmagtsreglerne:

”Som nævnt tidligere er hotel- og restaurationsvirksomhed som udgangspunkt ikke en aktivitet, som en kommune lovligt kan varetage eller støtte.

I praksis er det imidlertid anerkendt, at en kommune lovligt kan støtte hotelvirksomhed under følgende betingelser: Der skal være tale om opretholdelse af en hotelvirksomhed, som ellers ville være lukningstruet, der skal være en kommunal interesse i at sikre overnatningsmuligheder i området, og virksomheden skal bortforpagtes på markedsvilkår.

Kravet om, at der kun kan ydes støtte til virksomheder, der søges opretholdt, indebærer, at der skal være tale om at bevare en eksisterende virksomhed. Kommunen kan ikke etablere et nyt hotel, selvom der kan påvises en særlig kommunal interesse i at skabe overnatningsmuligheder i området. Se hertil Gammelgaard, Kommunal erhvervsvirksomhed, s. 141-145.

Herudover er det i praksis antaget, at en kommune kan etablere eller yde støtte til vandrerhjem af en vis beskeden standard, som ikke har hotellignende karakter. Der henvises herom til Indenrigs- og Sundhedsministeriets notat af 26. maj 2003.

Det er tilsynets opfattelse, at Farum Kommune ikke med hjemmel i disse begrænsede muligheder, som bygger på infrastruktursynspunktet, lovligt kunne træffe beslutning om at etablere hotelvirksomhed som led i udbygningen af Farum Park.

Kommunerne har imidlertid ligeledes efter kommunalfuldmagtsreglerne adgang til i begrænset omfang at påtage sig accessoriske opgaver, dvs. opgaver, der i princippet ikke er kommunale, men som knytter sig naturligt og tæt til varetagelsen af kommunale opgaver.

I praksis har Indenrigsministeriet i sin udtalelse af 2. april 1996 vedrørende A/S Odense Kongreshus således overvejet, om kommunal deltagelse i hotel- og restaurationsvirksomhed kan anses som lovlig ud fra et accessoriesynspunkt. I den konkrete sag fandt ministeriet ikke, at hotel- og restaurationsvirksomheden kunne anses som accessorisk virksomhed i forhold til udstillings- og kongresvirksomheden på en sådan måde, at der var tale om en lovlig opgavevaretagelse. Ministeriet lagde herved betydelig vægt på, at der var tale om virksomhedsformer, som i øvrigt blev varetaget af private erhvervsdrivende i kommunen.

Det er en betingelse, at den accessoriske virksomhed i sit omfang er underordnet i forhold til hovedvirksomheden, ligesom der ved vurderingen også lægges vægt på, om opgaven i øvrigt varetages på en rimelig måde af private erhvervsdrivende.

Efter praksis må det kommunale engagement i accessorisk virksomhed ikke udstrækkes videre, end hensynet til opgavevaretagelsen tilsiger.

Tilsynet lægger på grundlag af det oven for anførte om baggrunden for etableringen af hotel- og konferencecentret som et idræts- og kulturcenter, herunder navnlig pkt. 3.7. i fremlejekontrakten af 31. juli 2000, til grund, at

formålet med etableringen af hotelfaciliteterne var at skaffe overnatnings- og herunder bespisningsmulighed for sportsfolk og andre, der ville benytte de konference- og sportsfaciliteter, som Farum Kommune havde bygget.

I det konkrete tilfælde er det således tilsynets opfattelse, at hotel- og restaurationsvirksomheden oprindeligt blev etableret som en integreret del af konference- og sportsfaciliteterne, hvilket taler for at anse den omhandlede virksomhed som lovlig ud fra et accessoriesynspunkt.

Tilsynet finder i den forbindelse, at det på baggrund at de foreliggende oplysninger må antages, at det var tanken, at den kommunale hovedvirksomhed skulle bestå i stadion- og sportsfaciliteterne, og at konference-, hotel- og restaurationsvirksomheden havde til formål at understøtte dette formål og i den forstand måtte anses som underordnet.

Endvidere taler den omstændighed, at der ikke var andre overnatningsmuligheder i Farum Kommune, som kunne bidrage til den optimale udnyttelse af sportsfaciliteterne, for at anse virksomheden for lovlig ud fra et sådant synspunkt.

Det er imidlertid tilsynets opfattelse, at Farum Kommune ved etableringen af hotelfaciliteterne i Farum Park gik ud over, hvad hensynet til opgavevaretagelsen tilsiger.

Tilsynet skal i den forbindelse henvise til, at der, udover de almindelige hotelfaciliteter, blev etableret 4 suiter og 9 loger, der har en kvalitet, der overstiger almindelige hotelfaciliteter. Disse faciliteter kan efter tilsynets opfattelse ikke anses for nødvendiggjorte af hensynet til den lovlige kommunale opgavevaretagelse.

Sammenfattende er tilsynet således mest tilbøjelig til at mene, at kommunen lovligt kunne træffe beslutning om at etablere konferencefaciliteter som led i Farum Park, og at etableringen af hotel- og restaurationsvirksomhed til dels var lovlig ud fra et accessoriesynspunkt, da disse faciliteter sammen med konferencefaciliteterne måtte anses for at knytte sig naturligt og tæt til stadion og idrætsfaciliteterne i kommunen i øvrigt, og da denne opgave ikke blev varetaget på en dækkende måde af private erhvervsdrivende i kommunen. Tilsynet finder dog, at etableringen af et antal suiter og loger gik videre, end hvad hensynet til den lovlige kommunale opgavevaretagelse tilsiger, og beslutningen herom har derfor været ulovlig."

Tilsynet fandt ikke på grundlag af de foreliggende oplysninger om den aktuelle anvendelse af hotel- og konferencecentret at kunne fastslå, om det aktuelle kommunale engagement i centret var lovligt, og anmodede derfor kommunen om en udtalelse til brug ved vurderingen af dette spørgsmål.

Om lejeberegningen udtalte tilsynet:

> "En betingelse for lovligheden er som nævnt, at centret bortforpagtes til en leje, som mindst svarer til markedslejen for det pågældende byggeri.
>
> Tilsynet lægger HORESTAs udtalelse til grund, hvoraf det blandt andet fremgår, at den aftalte leje medfører, at størstedelen af huslejen reelt udgør 8 % af omsætningen, hvilket må anses for fordelagtigt for lejer, idet den anbefalede markedsleje vil udgøre 12,5 %. Hertil kommer, at lejevilkårene er beskrevet som lempelige for lejer i forhold til, hvad der er sædvanligt i branchen og derfor vil kunne fordre en højere leje.
>
> Tilsynet finder ikke, som anført af Farum Kommune, at forskellen på den beregnede markedsleje og den aftalte leje ligger inden for det kommunen tilkommende skøn. Tilsynet bemærker i den forbindelse, at uanset om der kun er tale om en forskel på 4½ procentpoint, er der dog tale om en forskel på mere end 50 %.
>
> Udlejning til en leje, som er lavere end markedslejen og på vilkår, der er mere fordelagtige end markedsvilkår, anses for ulovlig kommunal støtte til den pågældende virksomhed, som kommunen er pligtig til at bringe til ophør.
>
> Det er på den baggrund tilsynets opfattelse, at kommunen er forpligtet til at genforhandle lejekontrakten med henblik på at bringe lejens størrelse på niveau med markedslejen.
>
> Det bemærkes, at tilsynet samtidig har sendt en kopi af udtalelsen til Konkurrencestyrelsen med henblik på, at styrelsen kan vurdere, om der er grundlag for at udstede påbud efter konkurrencelovens § 11 a."

Farum Kommune besvarede den 20. april 2006 tilsynets anmodning om yderligere oplysninger:[1]

> "Farum Kommune har med henblik på at få oplyst de faktiske omstændigheder i sagen rettet telefonisk henvendelse til forpagteren, der har givet nedenstående faktiske oplysninger:
>
> Der er i virksomheden både for så vidt angår den faktiske anvendelse af konferencelokalerne, restaurationslokalerne og hotelværelserne inkl. de 4 suiter og 9 loger angiveligt hverken i booking eller bogføring opdelte og eksakte registreringer af anvendelse til idræts- og kulturformål, konferencer i øvrigt, erhvervsmæssige formål, private fester, ferieophold m.v.

[1] 902-3,f3,b123

> Det skønnes dog, at den totale anvendelse af hotel- og konferencecentret på det seneste havde fordelt sig med 25 % til idræts- og kulturformål i bred forstand og med 75 % til erhvervsformål m.v. I den forbindelse oplystes det, at en betydelig del af de 75 % har været lokalt baserede erhvervsvirksomheder, indenlandske og udenlandske idrætsforbund og sportsklubber.
>
> Det oplystes endvidere, at fordelingen skønnes tidligere at have været 50/50 %, men at den nuværende ændrede fordeling skyldes en målrettet markedsføring mod erhvervsliv m.v. Dette sidste var og er nødvendiggjort af, at der i modsat fald ikke vil kunne skabes et fremadrettet driftsmæssige og økonomiske grundlag for virksomheden."

Den 2. maj 2006 anmodede tilsynet Erhvervs- og Byggestyrelsen om en udtalelse om, hvorvidt hotel- og konferencecentret eller dele heraf kunne være omfattet af loven om kommuners og amtskommuners deltagelse i erhvervsudviklingsaktiviteter, således som centret efter det oplyste nu var drevet.

Erhvervs- og Byggestyrelsen udtalte den 30. maj 2006, at det sammenfattende var styrelsens konklusion, at centerets aktiviteter hverken havde været eller var omfattet af § 2 i lov nr. 383 om kommuners og amtskommuners deltagelse i erhvervsudviklingsaktiviteter.[1]

Konkurrencerådet traf den 22. juni 2011 afgørelse vedrørende spørgsmålet om konkurrenceforvridende støtte.[2] Konkurrencerådets afgørelse havde afventet en afgørelse fra Højesteret om rækkevidden af partsaktindsigt.

Af konkurrencestyrelsens pressemeddelelse af 22. juni 2011 fremgår bl.a.:[3]

> "Fodboldklubben FC Nordsjællands aftale med Furesø Kommune om fremleje af hotel- og konferencecentret i Farum Park har været så fordelagtig, at der er tale om konkurrenceforvridende støtte. …
>
> Lejen for hotel- og konferencecentret i Farum Park lå væsentligt lavere end det generelle lejeniveau for konferencecentre, da lejeaftalen blev indgået i 2000. Det har givet FC Nordsjælland en økonomisk fordel i forhold til andre konferencecentre.

[1] 902-3,f3,b12ff
[2] 105-6,f3
[3] 105-6,f1

> Konkurrenceforvridende offentlig støtte skal som udgangspunkt tilbagebetales. Da lejeaftalen er indgået før forbuddet mod konkurrenceforvridende offentlig støtte, blev indført i konkurrenceloven, har Konkurrencerådet ikke mulighed for at påbyde støtten tilbagebetalt. Konkurrencerådet har derfor heller ikke opgjort præcist, hvor stor støtten til FC Nordsjælland har været. Furesø Kommune har mulighed for at genforhandle lejebetingelserne fra d. 1. oktober 2011. Derfor har det været relevant at undersøge, om lejeaftalen har været konkurrenceforvridende."

10.5.1.1.8. Forklaringer

Forklaringer vedrørende afsnit 10.5.1.1. er medtaget i sagsfremstillingen.

10.5.1.2. Farum Arena

Af den 62-punkts handlingsplan, der blev fremlagt af borgmesteren på byrådets konference den 30. januar 1998 fremgik af punkt 59:[1]

> "Farums position som en af landets førende idrætskommuner skal udbygges. I samarbejde med private investorer vil Farum Kommune udbygge idrætsanlæggene, således at arbejdet for bredden følges op af et målbevidst arbejde for også at fremme eliten. Herunder undersøges mulighederne for, på privat basis, at opføre en indendørs opvisningshal og i tilknytning hertil flere tilskuerpladser."

Af et orienteringsbrev af 19. marts 1999 fra Peter Brixtofte og Jens Hoffmeyer, formand for Venstre i Farum, til medlemmerne af Venstre i Farum fremgik bl.a.:[2]

> "Om kort tid vil der blive offentliggjort planer for forskellige anlægsaktiviteter, herunder … en opvisningshal til idrætten … . Alle disse planer kan gennemføres indenfor rammerne af en sund økonomi, hvor vi kan fastholde en langt lavere skat i forhold til den gennemsnitlige kommune. … Kommunen har gennemregnet økonomien mere end 20 år frem, og med de forbehold, der altid må tages for uforudsete hændelser, kan linien fastholdes i alle årene."

På Farum Kommunes budget for 2000, der blev vedtaget af byrådet den 12. oktober 1999, var der på forsynings- og ejendomsudvalgets område afsat 4.434.000 kr. årligt i budget- og

[1] 179-18,f1,b345
[2] 544-30,b17f

overslagsårene til "opvisningshal (F.I.H.)". Af budgetforliget, der var indgået mellem Venstre, Konservative og Socialdemokratiet fremgik bl.a.: "Der er enighed om at gennemføre de projekter, der fremgår af anlægsbudgettet (bilag 2), samt de projekter, der medfører lejeomkostninger til ejendomme." I forbindelse med fremlæggelse af budgetforslaget for byrådet fik planen om en opvisningshal følgende ord med på vejen af Peter Brixtofte: "Og så kommer der en ny opvisningshal ude ved Stavnsholthallen, som skal bruges af alle vores indendørs sportsgrene."[1]

Ved brev af 2. november 1999 sendte borgmester Peter Brixtofte invitation til en række "planlægningsmøder omkring den nye Multihal ved Stavnsholtskolen".[2] Den 10. november 1999 afholdt det, der nu blev benævnt som "Regatta-udvalget", herefter møde. I mødet deltog bl.a. repræsentanter for Farum Kommune, FIH A/S og Skanska A/S. Af mødereferatet fremgår, at projektet var meget presset, idet hallen skulle stå færdig til badmintonturneringen Danish Open 1. oktober 2000. Dispositionsforslag, projektforslag og forprojekt skulle derfor udvikles i perioden frem til nytår.[3]

Den 16. november 1999 kl. 7.30 blev der afholdt ekstraordinære møder i Farum Kommunes økonomiudvalg og i byrådet. Eneste punkt på dagsordenen var begge steder fremlæggelse af forslag til lokalplan nr. 25.10 med henblik på at tilvejebringe det planmæssige grundlag for opførelse af en multi-sportshal i tilknytning til den bestående Stavnsholthal. Samme punkt var samme morgen kl. 7.15 behandlet på et ekstraordinært møde i plan- og miljøudvalget. For såvel de to udvalg som for byrådet fremgik det af forvaltningens sagsfremstilling, at lokalplanforslaget ville blive fremlagt på mødet. Forvaltningen indstillede, at forslaget blev sendt i offentlig høring fra den 17. november 1999 til den 11. januar 2000. Byrådet tiltrådte indstillingen, idet SF's gruppe bemærkede, at SF afventede høringssvar før endelig beslutning om, hvorvidt SF kunne gå ind for halbyggeriet eller ej.[4]

[1] 975-67,f1 (båndoptagelse)
[2] 544-71,b133
[3] 223-154,b2
[4] 431-6,f4,b90 og 336-1,f2,b284 og 337-1,f2,b228

Farum Kommune indrykkede herefter i Frederiksborg Amts Avis bekendtgørelse af 22. november 1999 om salg af byggegrund ved Stavnsholthallen i Farum. Af bekendtgørelsen fremgik bl.a.:[1]

> "I henhold til reglerne i Bekendtgørelse om Offentligt udbud ved salg af kommunens faste ejendomme - Bekendtgørelse nr. 472 af 20. juni 1991, udbyder Farum Kommune byggegrund med byggeret på ca. 9.000 m² til salg.
>
> Udbudet sker med forbehold for, at den for projektets gennemførelse nødvendige Lokalplan 25.10 vedtages endeligt af Farum Byråd og under forbehold for Byrådets endelige godkendelse af salget. …
>
> Køberen skal efter nærmere aftale med Farum Kommune lade opføre en multi-sportshal på arealet, idet det bemærkes at ethvert projekt, nyanlæg m.v. skal godkendes af Farum Kommune. Den opførte sportshal udlejes til Farum Kommune.
>
> Kommunen forbeholder sig ret til at tilbagekøbe arealet med bygninger efter en periode på max. 30 år for et beløb, der fastsættes på grundlag af den nedskrevne værdi af bygningerne."

Fristen for afgivelse af tilbud var fastsat til den 6. december 1999.

FIH A/S, der tidligere havde erhvervet Stavnsholtskolen og Stavnsholthallen som led i et sale-and-lease-back projekt, tilbød ved brev af 3. december 1999 at købe grunden for 7.950.000 kr. FIH A/S anførte i brevet:[2]

> "FIH er indstillet på, efter nærmere aftale med Farum Kommune, at opføre og finansiere en multi-sportshal på arealet, som udlejes til Farum Kommune.
>
> Vi har noteret, at Farum Kommune ønsker en tilbagekøbsret til arealet med bygninger efter en periode på max. 30 år for et beløb, der fastsættes på grundlag af den nedskrevne værdi."

På ekstraordinære møder i økonomiudvalg og byråd (lukket møde) den 7. december 1999 besluttede et flertal at sælge grunden til FIH A/S. SF's gruppe fandt, at man burde afvente lokalplanens vedtagelse.[3] I samme lukkede møde behandledes et punkt vedrørende budget-

[1] 179-59,f6,b86
[2] 819-11,b360
[3] 337-1,f2,b249 og 184-26,f2,b125

omplacering i forbindelse med halbyggeri og afholdelse af Danish Open.[1] Af sagsfremstillingen fremgik, at borgmesteren på mødet ville fremlægge forslag til budgetomplacering. Et flertal godkendte forslaget, idet SF's gruppe undlod at stemme.[2]

Totalentreprisekontrakt mellem FIH A/S som bygherre og Skanska Jensen A/S som totalentreprenør vedrørende projektering og opførelse af en ny multisportshal blev underskrevet af Skanska A/S den 22. december 1999.[3] Byggeriet havde ikke været i EU-udbud. Af kontrakten fremgik, at totalentreprisen udførtes til fast tid og pris, og at entreprisesummen var 37,6 mio. kr. ekskl. moms. Kontrakten var bilagt et budget, hvori totalentre-prisesummen var opgjort til 42,6 mio. kr., idet håndværksudgifterne opgjort til 37.550.769 kr. var tillagt bl.a. 8 % dækningsbidrag, honorarer og 3 % risikopulje.[4]

Civilingeniør Lars Bigom, tidligere Skanska A/S, har forklaret:[5]

> "Foreholdt totalentreprisekontrakt af 22. december 1999 mellem FIH og Skanska,[6] om endelig aftalt pris, 37.600.000 kr., oversigt over bilag, der er del af aftale i henhold til punkt 3.1.,[7] og bilag hvori er angivet "i alt totalentreprise 42.600.000 kr."[8],forklarede vidnet, at han ikke kan forklare om beløbet nævnt forrest i aftalen er den samlede sum ekskl. dækningsbidrag med videre for totalentreprisen, eller hvordan man i øvrigt kom ned på de 37,6 mio. kr. Tallet 42,6 mio. kr. havde vidnet og direktør Peter Warming regnet sig frem til. Peter Warming og Peter Brixtofte havde derefter en forhandling, hvor tilbuddet om de 42,6 mio. kr. blev trukket tilbage. Det startede med et projekt på 72 mio. kr. Beløbet skulle under tærskelværdien i EU-direktivet. Der var hverken tid eller mulighed for licitation, så at nå under tærskelværdien var et mål. Det betød, at Peter Warming og Peter Brixtofte aftalte noget andet, end det vidnet var nået frem til. Danish Open skulle nås, og projektet var nødt til at køre.
>
> Foreholdt brev af 1. maj 2000 med bilag fra Skanska til Farum Kommune,[9] forklarede vidnet, at det blev sendt 4 måneder efter aftalens indgåelse. De 5 millioner kr., der er skrevet på aftalesedlen, er et rundt tal, og vidnet er enig i, at det svarer til de 5 mio. kr., der manglede i budgettet. Der er ingen kalkulationer bag det angivne beløb."

[1] Om afholdelse af Danish Open se afsnit 10.3.5.
[2] 337-1,f2,b250
[3] 349-20,b68ff
[4] 349-20,b79f
[5] 316-77,b2f
[6] 349-20,b68
[7] 349-20,b70
[8] 349-20,b80
[9] 349-20,b51-52

Peter Brixtofte har som tiltalt i "sponsor-sagen" forklaret:[1]

> "Selv om tiltalte ikke husker totalentreprisekontrakten i enkeltheder, herunder beløbet på 5 mill kr., var han ganske klar over, at det var nødvendigt at komme under tærskelværdien for at blive inddraget under EU's udbudsregler. Af samme grund vidste tiltalte, at der ville komme ekstraregninger. Tiltalte kan ikke huske, om man blev enige om at skære konkrete ting væk eller blot at nedsætte med et rundt beløb."

Leif Frimand Jensen har som tiltalt i samme sag forklaret:[2]

> "Ved et at de første møder svirrede et tal i luften som 92 mio. kr. fra en af Skanskas repræsentanter som den forventede pris på det samlede projekt. Senere blev man dog enige om at opdele i Multihallen på den ene side og renovering af Stavnsholthallen på den anden side. … Han var ganske klar over, at man omhyggeligt drøftede behovet for at komme under EU's udbudsregler for at undgå et betydeligt tidsspilde på i hvert fald 51 dage, hvorfor man var forberedt på ekstraregninger. Han var særligt klar over, at loftet for arbejder, som kunne udføres uden at komme i konflikt med EU-reglerne, lå omkring 42 mio. kr. Han kan ikke huske, om man satte beløbet ned med et rundt tal eller lod enkelte konkrete poster udgå."

Om Klagenævnet for Udbuds afgørelse vedrørende spørgsmålet om udbudspligt henvises til beskrivelsen ovenfor i afsnit 10.5.1.1.4.

Den 28. december 1999 udbød Farum Kommune i Frederiksborg Amts Avis den daglige drift af den nye hal. Af annoncen fremgik, at lejemålet skulle løbe fra den 1. oktober 2000 efter nærmere aftale, dog maksimalt indtil den 30. september 2020. Lejen ville blive fastsat i forhold til omsætningen. Der ville blive foretrukket en lejer, "med godt kendskab til idrætslivet og et godt lokalt/regionalt kendskab."[3]

Ved brev af 5. januar 2000 accepterede Farum Kommune tilbuddet fra FIH A/S. Af brevet fremgik, at kommunen i forbindelse med opførelsen af hallen havde såvel bygherrerettigheder som -forpligtelser over for totalentreprenøren. Det fremgik endvidere, at "hallens aptering med inventar, sportsrekvisitter o.lign. påtænkes finansieret af den tredjemand, der måtte blive

[1] 456-5,b7
[2] 456-5,b8f
[3] 819-16,b208

overdraget opgaven med drift af hallen. I det omfang apteringen ikke foretages af tredjemand, vil De dog indkøbe dette udstyr på vor anvisning og udleje udstyret til os på samme vilkår, som fastsat i lejekontrakten, j f. pkt. 1-3."[1] Totalentreprisekontrakten med Skanska Jensen A/S blev herefter underskrevet af FIH A/S den 7. januar 2000.

Ved brev af 10. januar 2000 afgav Farum Boldklub A/S tilbud om at drive den nye hal på de i annoncen skitserede betingelser og med virkning fra den 1. oktober 2000, idet boldklubben så frem til at blive indbudt til forhandlinger med henblik på fastsættelse af de nærmere vilkår for driftsaftalen.[2]

På ekstraordinære møder i plan- og miljøudvalget, økonomiudvalget og byrådet den 11. januar 2000 tiltrådtes med nogle ændringsforslag en indstilling om endelig vedtagelse af lokalplanforslaget efter 4 ugers fristens udløb.[3] I samme byrådsmøde blev det besluttet at bemyndige viceborgmesteren til at indgå aftale med FIH A/S om kommunens leje af den nye hal. Det blev endvidere af et flertal besluttet at acceptere tilbuddet fra Farum Boldklub A/S - det eneste der var modtaget - om drift af hallen, således at boldklubben blev indbudt til forhandlinger med henblik på fastsættelse af de nærmere vilkår for driftsaftalen. SF's gruppe ville afvente resultatet af forhandlingerne før endelig stillingtagen, herunder om der eventuelt skulle foretages fornyet licitation. Peter Brixtofte og Poul Winckler erklærede sig inhabile ved byrådets behandling af de to sidstnævnte punkter.[4]

På byrådsmøde den 8. februar 2000 blev lokalplanen endeligt vedtaget. SF beklagede, "at 4 ugers fristen, som Planloven foreskriver, ikke er blevet respekteret. Færdiggørelse af vejanlæg, ind- og udkørselsforhold og den påbegyndende udgravning af grunden og kloakering kan ikke alene anses for at være af forberedende karakter."[5] Tilsynsrådet udtalte den 14. juni 2000 i anledning af en af byrådsmedlem for SF Bo Finsen indgivet klage, at man ikke fandt grundlag for at fastslå, at Farum Byråd havde handlet i strid med planloven ved at lade gravearbejdet påbegyndte før vedtagelsen af lokalplanen.[6]

---

[1] 196-3,b32f
[2] 819-16,b210
[3] 336-2,f2,b8 og 337-2,f2,b7
[4] 337-2,f2,b13f og 336-2,f2,b14f
[5] 337-2,f2,b21f
[6] 175-57,b2ff

Den nye multihal blev herefter med Skanska Jensen A/S som totalentreprenør færdiggjort i forbindelse med en samtidig gennemgribende renovering af den eksisterende Stavnsholthal. Ifølge de reviderede byggeregnskaber beløb udgifterne til det samlede projekt sig til 174.063.131,98 kr. inkl. moms fordelt med 146.320.697,05 kr. til multihallen inkl. Grundudgift på 7.950.000 kr.[1] og 27.742.434,93 kr. til renoveringen af Stavnsholthallen.[2]

Farum Arena blev indviet med åbent hus og indvielsesfest den 7. oktober 2000[3], og senere samme måned blev badmintonturneringen Danish Open som planlagt afviklet på stedet.

Farum Arena blev af FIH A/S udlejet til Farum Kommune, der fremlejede anlægget til Farum Boldklub A/S, der stillede det til rådighed for blandt andre Ajax-Farum Håndbold A/S.

Ifølge den foreliggende lejekontrakt mellem FIH A/S og Farum Kommune om Farum Arena er lejemålet trådt i kraft den 1. januar 2000. Lejen, der udgør 13.659.392,48 kr. ekskl. moms årligt, skal betales fra den 4. januar 2002.[4] Ifølge parternes tillægsaftale af 9. januar 2002 til leasingaftale er en samlet byggesum på 159.707.242 kr. inkl. påløbne renter på byggefinansieringskonti således overført til leasingaftalen pr. 4. januar 2002.[5]

Der blev udarbejdet udkast af 29. september 2000 til fremlejekontrakt mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S,[6] men den endelige fremlejekontrakt blev først underskrevet af parterne den 29. oktober 2001.[7] Af fremlejekontrakten fremgik blandt andet, at lejemålet trådte i kraft den 1. oktober 2000. Ifølge § 4 skulle lejer anvende Farum Arena til afvikling af amatør og professionelle sportsarrangementer, kulturarrangementer mv. i Farum Kommune. Det fremgik videre, at Farum Arena i første række skulle anvendes til afvikling af et normalt årligt turneringsforløb inden for de vigtigste indendørs idrætsgrene, hvor der fandtes en amatør- eller professionel eliteidrætsklub eller et professionelt eliteidrætsaktie- eller anpartsselskab med hjemsted i Farum Kommune. Ved indgåelsen af aftalen var der faste

[1] 256-58,f16
[2] 256-58,f12
[3] 256-54,f2,b415
[4] 110-4,f3,b64ff
[5] 110-4,f3,b63
[6] 819-16,b80ff
[7] 55-13,b31ff

brugere inden for håndbold, basketball, bordtennis, gymnastik og volleyball. For de faste brugere skulle der gives adgang til regelmæssig træning i hallen, ligesom der skulle stilles kontor- og depotfaciliteter til rådighed. Farum Boldklub A/S fastsatte fordelingen af haltimer mellem brugerne. I det omfang det var foreneligt med de sportslige arrangementer i Farum Arena, kunne Farum Boldklub A/S stille Farum Arena til rådighed for kulturelle arrangementer eller forsamlings- og selskabsarrangementer. Kontrakten indeholdt følgende bestemmelser om leje:

"§ 5 Leje

5.1 Lejen opgøres og betales samlet for hvert kalenderår og forfalder til betaling senest 1 måned efter, at lejers generalforsamling har godkendt lejers regnskab for det foregående kalenderår, dog senest den 30. juni i det følgende år.

5.2 Den årlige leje udgør det beløb, hvormed summen af følgende beløb overstiger kr. 300.000:

a. 50 % af de indtægter, der indgår til lejer fra de faste brugere af Farum Arena, dog ikke reklameindtægter.

b. 50 % af de nettolejeindtægter, der indkommet til lejer fra andre brugere af Farum Arena - herunder eventuelle forpagtningsindtægter hidrørende fra restaurationsvirksomhed, dog ikke reklameindtægter. Ved nettolejeindtægter forstås lejeindtægterne med fradrag af direkte henførbare meromkostninger forbundet med den pågældende udlejning.

c. Såfremt lejer selv forestår restaurationsdrift, betales en omsætningsafgift på 10 % af årsomsætningen indtil 2,5 mio. kr. 9 % af årsomsætningen mellem 2,5 og 3,0 mio. kr. 8 % af årsomsætningen over 3,0 mio. kr.

5.3 De i § 5.2 nævnte beløb og beløbsgrænser er gældende for kalenderåret 2000 forholdsmæssigt beregnet fra lejmå1ets ikrafttræden indtil 31. december 2000. Beløbene forhøjes med den procentvise ændring i nettoprisindekset fra januar det foregående år til januar i det år, der danner grundlag for lejeberegningen. Sådan forhøjelse sker første gang for året 2001 på grundlag af ændringen i nettoprisindekset fra januar 2000 til januar 2001.

Såfremt nettoprisindekset skulle ophøre med at blive beregnet, er parterne enige om i stedet at anvende et andet nyt eller bestående indeks, der mest muligt svarer til nettoprisindekset.

5.4 De beløb, hvoraf huslejen beregnes, er efter fradrag af moms og andre offentlige afgifter af enhver art.

5.5 Udlejer har ret til at lade lejers og en eventuel forpagters regnskab gennemgå af en af udlejer valgt registreret eller statsautoriseret revisor, og lejer skal i så fald stille alle fornødne regnskabsoplysninger og bilag til disposition. Denne gennemgang er for udlejers egen regning, med mindre revisor måtte finde fejl og mangler, der giver sig udslag i en efterbetaling til udlejer på mere end 50.000 kr. I så fald betales revisor af lejer.

I et eventuelt bortforpagtningsforhold skal lejer forpligte forpagteren til at påtage sig samme forpligtelse.

5.6 Lejen tillægges moms.

§ 6 Lejeregulering

6.1 Erhvervslejelovens § 10-12 skal ikke gælde for lejemålet.

6.2 Parterne vurderer, at den aftalte omsætningsafhængige leje ved indgåelsen af nærværende kontrakt svarer til markedsvilkår for den pågældende ejendomstype.

Parterne er dog enige om i fællesskab at vurdere lejeberegningen, når der er forløbet 2 fulde sæsoner og at genforhandle lejeberegningen, hvis den på dette tidspunkt har vist sig at medføre åbenbart urimelige resultater.

6.3 Ingen af parterne kan i lejekontraktens løbetid kræve lejeregulering i henhold til erhvervslejelovens § 13."

Udlejer havde ifølge kontrakten den fulde ind- og udvendige vedligeholdelse af ejendommen, jf. § 7.1. Udlejer skulle ifølge § 7.2 sørge for renholdelse, pasning og sædvanlig belysning af ejendommen både udvendigt og indvendigt og af adgangsvejene til det lejede. Renholdelsen og pasningen omfattede tillige udførelsen af omflytninger og indretninger til de varierende arrangementer i hallen. Udlejer skulle renholde og snerydde køre- og parkeringsarealer, fortove, gårde og alle andre udenomsarealer og udendørs anlæg og installationer. Udlejer skulle levere varme, vand og el til ejendommen, og udgiften hertil var indeholdt i lejen, jf. § 10. Lejer havde ret til skiltning på ejendommen, herunder med reklameskilte for tredjemand. Enhver reklameindtægt tilfaldt lejer eller den, som lejer havde videregivet retten til, jf. § 13. Ifølge § 14 var lejemålet tidsbestemt og ophørte uden opsigelse den 1. juli 2012.[1]

[1] 55-13,b31ff

Farum Boldklub A/S indgik den 28. marts 2001 aftale med Nordsjællands Rengøring & Vinduespolering ApS om daglig rengøring af Farum Arena fra den 1. maj 2001 for et årligt vederlag på 940.800 kr. ekskl. moms.[1]

Samtidig med indgåelse af fremlejekontrakten den 29. oktober 2001 indgik parterne en serviceaftale, hvorefter Farum Boldklub A/S påtog sig at løse de opgaver med hensyn til renholdelse og pasning af Farum Arena, som ifølge § 7.2. i fremlejekontrakten påhvilede kommunen. Opgaven omfattede dog ikke renholdelse og snerydning af udendørs arealer, idet denne opgave ifølge serviceaftalen fortsat skulle varetages af Farum Kommune. Betalingen til Farum Boldklub A/S herfor udgjorde for kalenderåret 2001 3,1 mio. kr. ekskl. moms, som skulle betales månedsvis bagud, første gang ved indgåelse af aftalen for den da forløbne periode. Betalingen var baseret på følgende kalkulation:

Udgifter til mandskab	1.500.000 kr.
Udgifter til rengøring	1.250.000 kr.
Udgifter til teknisk service	150.000 kr.
Øvrige driftsudgifter til uniformering, udsmykning, kommunikation, administration mv.	200.000 kr.

Serviceafgiften skulle reguleres i forhold til nettoprisindekset første gang pr. 1. januar 2002. Serviceaftalen kunne af hver af parterne opsiges med 6 måneders varsel til den 1. i en måned.

Der foreligger endvidere udkast af 16. juni 2000 til administrations- og halaftale mellem Ajax-Farum Håndbold A/S og Farum Boldklub A/S. Aftalen er ikke underskrevet, men ifølge brev af 4. september 2002 fra håndboldklubben til Farum Boldklub A/S og Farum Kommune, hvori aftalen under påberåbelse af misligholdelse fra Farum Boldklub A/S' side opsiges, har den været efterlevet af håndboldklubben.[2] Af aftaleudkastet fremgår, at det i forbindelse med etableringen af Ajax-Farum Håndbold A/S den 27. april 2000 er aftalt blandt andet, at Farum Boldklub skal stille hal- og lokalefaciliteter til rådighed for håndboldklubben i Farum Multihal, som Farum Boldklub disponerer over i henhold til administrations- og fremleje-kontrakt med Farum Kommune. Det fremgår videre, at Ajax-Farum Håndbold A/S så vidt

[1] 110-4,f3,b97ff
[2] 420-77,b23

muligt skal have adgang til Multihallen i det omfang, det er nødvendigt for afvikling af Ajax-Farum Håndbold A/S' turneringskampe og træning for egne hold, men Ajax-Farum Håndbold A/S respekterer, at turneringskampene skal koordineres med andre eliteidrætsgrene, der bruger Multihallen i Farum. Brug af Multihallen til de tilknyttede moderklubbers amatørhold sker alene i det omfang, dette kan forenes med Ajax-Farum Håndbold A/S' og andre eliteklubbers brug af hallen. Det fremgår, at aftalen er trådt i kraft den 1. maj 2000, dog for så vidt angår afsnittet om brug af hallen først, når hallen er afleveret til Farum Boldklub A/S, forventeligt ca. den 1. oktober 2000.[1]

Jørgen Lindhardt, der indtil udgangen af 2001 var direktør i Farum Boldklub A/S, har om indgåelsen af aftalerne forklaret:

> "Foreholdt fremlejekontrakt vedrørende Farum Arena af 29. oktober 2001 forklarede vidnet, at det er korrekt, at det er vidnet, der har underskrevet kontrakten, men han husker ikke at have været involveret i forhandlingerne af kontrakten. Han husker dog byggeriet, og herunder at han skulle spørge basket- og håndboldfolkene om deres særlige behov vedrørende pålægning af gulv m.m., så han må have været med til nogle af forhandlingerne. Det er vidnets indtryk, at bestyrelsesformanden Peter Brixtofte var temmelig involveret i aftalerne. Ad § 5 "leje" forklarede vidnet, at han ikke har været med i overvejelserne om fastsættelsen af lejens størrelse. Han har ikke baggrund for at kunne udtale sig om niveauet på anden måde, end at det set fra hans position som direktør fra boldklubben var en fornuftig aftale. Ad § 7 "vedligeholdelse…" forklarede vidnet, at han på et tidspunkt har været med til drøftelserne omkring dette, som skyldtes, at Stavnsholtskolen var nabo til hallen og brugte den som gymnastiksal langt mere end aftalt. Dette var egentlig også fornuftigt nok, når den nu alligevel stod der, men det gav også en del mere rengøring end først antaget. Ad § 10 "Varme, vand og el" forklarede vidnet, at han ikke erindrer, at det spørgsmål blev drøftet.
>
> Foreholdt serviceaftale med Farum Boldklub A/S forklarede vidnet, at han husker aftalen og også har underskrevet den. Han mener, at han var med til selve forhandlingen af aftalen, idet han også var inde i de parallelle diskussioner om rengøring af halgulvet. Ad billede § 3 "betaling" forklarede vidnet, at han ikke husker, hvordan man kom frem til fastlæggelse af vederlaget, men han husker, at Leif Frimand var inde over på kommunens vegne og har underskrevet aftalen. Vidnet husker at have set udregninger om udgifter til mandskab. Det var lederen af Farum Arena, Michael Hansen, der kalkulerede på det. De havde således kalkulationer som viste, at Farum Boldklub A/S i hvert fald ikke ville tabe økonomisk på aftalen."[2]

[1] 485-61,b162ff
[2] 316-133,b3f

Peter Brixtofte har om serviceaftalen, herunder om hvordan man var nået frem til en årlig betaling på 3,1 mio. kr., forklaret,[1]

> "at det kan han ikke huske. Han husker bare, at det skulle være sammenligneligt med aftaler andre steder. Vidnet tror ikke han har haft meget med den aftale at gøre og husker ikke at have været med til forhandlinger. Per Edrén må kende aftalen, da det er ham, der har skrevet under på kontrakten, så det må være ham, der skal spørges. Beregningen holder sikkert. Der var også en skole, som brugte hallen til idrætshal. Der var mange brugere. Det var et lidt specielt arrangement."

Per Edrén har forklaret, at han aldrig har deltaget i møder eller kontraktforhandlinger med Farum Boldklub A/S.[2]

Af et notat af 19. september 2002 fra forvaltningen i Farum Kommune til kommunens idræts- og fritidsudvalg fremgår, at kommunen endnu ikke har modtaget nogen leje fra Farum Boldklub A/S. Det anføres i notatet, at der er risiko for, at tilsynsmyndigheden vil vurdere vilkårene i fremlejekontrakten og i serviceaftalen som ulovlig kommunal støtte. Det anbefales, at opsige serviceaftalen og kræve en ny lejeberegning og en redegørelse for boldklubbens indtægter fra Farum Arena.[3]

Ved brev af 29. november 2002 opsagde Farum Kommune serviceaftalen med Farum Boldklub til ophør pr. 1. juni 2003.[4]

Ved brev af 13. januar 2003 anmodede Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt Farum Byråd om en udtalelse om opkrævning og modtagelse af betaling for Farum Kommunes fremleje af Farum Arena til Farum Boldklub A/S.[5] Ved brev af samme dato anmodede tilsynsrådet endvidere Farum Byråd om en udtalelse om kommunens eventuelle støtte og aftaler med håndboldklubben Ajax-Farum.[6]

Besvarelsen af tilsynsrådets henvendelser blev behandlet på et møde i Farum Byråd den 18. februar 2003. I byrådets svar af 19. februar 2003 vedrørende kommunens relationer til Ajax-

[1] 316-249,b9
[2] 316-228,b10
[3] 485-61,b188ff
[4] 254-65,b165
[5] 485-61,b143
[6] 485-59,b110

Farum Håndboldklub A/S er om serviceaftalen mellem kommunen og Farum Boldklub A/S anført:

> "Farum Byråd kan oplyse, at Farum Boldklub A/S og Farum Kommune den 29. oktober 2001 har indgået en serviceaftale gældende fra 1. januar 2001, hvorefter Farum Boldklub A/S mod betaling fra kommunen har påtaget sig opgaverne vedrørende renholdelse og pasning af Farum Arena, som beskrevet i fremlejekontraktens § 7.2. Det følger således af fremlejekontraktens § 7.4, at udlejer og lejer nærmere kan aftale, hvorledes opgaven i § 7.1-7.2 skal løses.
>
> Serviceaftalen andrager for kalenderåret 2001 3,1 mio. kr. Aftalen underskrives i oktober 2001. Farum Boldklub A/S har i 2001 faktureret kommunen for 1.715.131,57 kr. Det er uklart, hvordan serviceaftalen for så vidt angår året 2001 skal fortolkes, idet beløbet 3,1 mio. kr. vedrører et helt år, men serviceaftalen er først indgået i oktober 2001. Kommunen har såvel før som efter serviceaftalens indgåelse leveret ydelser i form af bistand i forhold til de opgaver, der fremgår af fremlejeaftalens § 7.2. Farum Kommune har ikke i 2001 faktureret Farum Boldklub A/S for den bistand, som Farum Boldklub A/S har købt af kommunen i den periode hvor Farum Boldklub A/S havde forpligtelsen til at levere denne. Kommunen anerkender, at kommunens bistand under serviceaftalen rettelig burde have været faktureret, således at det var fremgået af kommunens regnskab, at kommunen havde leveret denne. Den samlede udgift til pasning og renholdelse af Farum Arena har for 2001 imidlertid samlet set været mindre end beløbet som skulle betales ifølge serviceaftalen på 3,1 mio. kr. Bistanden vedrørte blandt andet pålægning og aftagning af gulvet i forbindelse med Ajax-Farum Håndbold A/S.
>
> Farum Kommune anerkender i denne forbindelse, at driftsopgaven, renholdelse og pasning af Farum Arena, alene kunne overdrages til Farum Boldklub A/S efter forudgående udbud i henhold til EU's udbudsregler.
>
> Farum Kommune skal i relation hertil oplyse, at kommunen ved skrivelse af 29. november 2002 har opsagt serviceaftalen med Farum Boldklub A/S vedrørende renholdelse og pasning af Farum Arena med virkning pr. 1. juni 2003. Kommunen har endnu ikke besluttet, hvorledes driftsopgaven skal løses fremover. Såfremt Byrådet måtte beslutte, at opgaven skal løses af eksterne leverandører, er Byrådet opmærksom på, at dette alene kan ske efter forudgående udbud.
> …
>
> Den ovenfor nævnte serviceaftale har ikke været forelagt Byrådet, ligesom de ovenfor nævnte udgifter ej heller har været bevillingsmæssigt behandlet i Farum Byråd."[1]

I sit svar vedrørende Farum Boldklub A/S' betaling af leje for Farum Arena anførte byrådet blandt andet:

[1] 254-65,b157

> ”Farum Byråd må konstatere, at der ifølge beregningsreglerne i fremlejekontrakten mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S ikke vil fremkomme lejeindtægter fra Farum Boldklub A/S for 2000 og for 2001. For 2002 er det ligeledes forventeligt, at Farum Kommune ikke vil modtage lejeindtægter. …
>
> Farum Byråd skal oplyse, at Idræts- og Fritidsudvalget den 30. september 2002 besluttede, at forvaltningen skulle vurdere hensigtsmæssigheden i de enkelte bestemmelser i fremlejekontrakten, herunder beregningen af lejen for Farum Arena. …
>
> Sagen behandles på Økonomiudvalgets møde den 17. februar 2003 og på det efterfølgende Byrådsmøde den 18. februar 2003. Det er hensigten, at Borgmester Lars Carpens og udvalgsformand Morten Pflug tildeles kompetence til at genforhandle aftalerne med Farum Boldklub A/S, som senere forelægges Økonomiudvalg og Byråd.”[1]

Farum Boldklub A/S fremsendte med brev af 17. november 2003 til Farum Kommune oversigter over alle indtægtsgivende aktiviteter i Farum Arena i 2000, 2001 og 2002. For ingen af årene oversteg nettolejeindtægten bundfradraget på 300.000 kr. i grundbeløb for lejebetaling til kommunen.[2] Størsteparten af indtægterne udgjordes af forpagtningsafgift fra Restaurant Sepp. For 2002 hidrørte ca. halvdelen af de samlede indtægter dog fra Farum Kommune. Oversigterne blev af kommunen fremsendt til tilsynsrådet med brev af 11. december 2003.[3]

Om det videre forløb, herunder opsigelsen af fremlejekontrakten i forbindelse med indgåelsen af rammeaftalen af 13. maj 2004 mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S, henvises til gennemgangen nedenfor i afsnit 10.5.3.2.

10.5.1.3. Farum Marina[4] (Furesøbad)

Furesøbad, beliggende på et areal lejet af Københavns Statsskovdistrikt, blev oprindelig drevet af Farum og Værløse kommuner i fællesskab. I 1999 drøftede de to kommuner en renovering, forskønnelse og udvidelse af Furesøbad og blev enige om at lade udarbejde et

[1] 485-61,b146ff
[2] 256-12,b133ff
[3] 256-12,b132
[4] Drives nu under navnet Furesø Marina.

projektforslag. Den 8. februar 2000 behandlede Farum Byråd et af arkitektfirmaet Hou & Partnere A/S udarbejdet forslag til om- og udbygning af Furesøbad. Det blev vedtaget at arbejde videre med projektet med en økonomisk ramme på 15,2 mio. kr. fordelt med 7,6 mio. kr. til hver kommune. Den 28. april 2000 bemyndigede Farum Byråd borgmesteren til at "indgå aftale med Værløse Kommune om den fremtidige drift og udvikling af Furesøbad og med FIH om finansieringen".[1]

Ved brev af 29. maj 2000 gav FIH A/S med forbehold af byrådets godkendelse Farum Kommune tilsagn om at ville købe Furesøbad og udføre ombygning mv. af ejendommen inden for en samlet beløbsramme på 50 mio. kr. Ejendommen havde ikke været i udbud. Tilsagnet blev ifølge en af FIH A/S udarbejdet engagementsoversigt givet på grundlag af en opringning fra Leif Frimand Jensen.[2] Brevet af 29. maj 2000 er forsynet med kommunens påtegning af samme dato.

Den 22. juni 2000 vedtog byrådet at tiltræde en aftale om ændring af overenskomsten mellem Farum og Værløse kommuner om anlæg og drift af Furesøbad. Af sagsfremstillingen i dagsordenen fremgik, at Værløse Kommune havde besluttet ikke at ville medvirke til at finansiere en om- og udbygning, og at Farum Kommune herefter havde forhandlet sig frem til en løsning, hvor Farum Kommune overtog Furesøbad og selv finansierede om- og udbygningen.[3]

Den 10. oktober 2000 vedtog Farum Byråd at igangsætte arbejdet med ombygning og renovering af Furesøbad. I dagsordenens sagsfremstilling var der henvist til byrådets tidligere beslutninger vedrørende Furesøbad den 8. februar 2000, den 28. april 2000 og den 22. juni 2000.[4] Det rådgivende ingeniørfirma Birger Lund A/S blev knyttet til projektet og forestod blandt andet udbud. H. Hoffmann & Sønner A/S blev valgt som hovedentreprenør. Arbejdet blev igangsat omkring den 8. december 2000.[5]

Ved brev af 11. december 2000 meddelte Farum Kommune FIH A/S, at Farum Byråd på sit møde den 10. oktober 2000 havde vedtaget at acceptere FIH A/S' tilbud af 29. maj 2000 på

[1] 337-2,b93
[2] 460-1,f2,b16
[3] 337-2,b144
[4] 133-2,b184
[5] 410-1,b2f

køb af Furesøbad for 13.000.000 kr. Samtidig accepteredes FIH A/S' tilbud om at udføre ombygninger mv. af de bestående bygninger på grunden indenfor en samlet ramme på 37.000.000 kr. Det fremgik endvidere, at lejemålet skulle være 20-årigt og med tilbagekøbsret efter lejeperiodens udløb for en tilbagekøbssum beregnet som 10 % af summen af FIH A/S' investeringer i købesum, ombygningsudgifter og eventuelle andre investeringer. I øvrigt skulle lejevilkårene svare til de, der var gældende i parternes eksisterende lejeaftaler.[1] Af en senere udarbejdet "Tillægsaftale 3263681 til leasingaftale nr. xxxxxxx" dateret den 9. januar 2002, fremgår, at den samlede byggesum i forbindelse med renoveringen og udbygningen af Furesøbad androg 43.067.320 kr. ekskl. moms.[2] Det reviderede byggeregnskab udviste en samlet byggeudgift på 45.919.190,20 kr. inkl. moms.[3]

Arkitekt Ib Hou har forklaret:[4]

> "Hou & Partnere har lavet et byggeregnskab, der udelukkende indeholder fakturaer fra entreprenører og leverandører for ydelser bestilt, godkendt, attesteret og anvist af arkitekten. Dette byggeregnskab er af Hou & Partnere sendt til kommunen eller FIH. Hvad kommunens byggeregnskab omfatter, ved han ikke, men det omfatter nok også andre ting, end de byggeudgifter Hou & Partnere har opgjort. Vidnet kendte ikke den totale sum på byggeregnskabet. Vidnet mener, byggeregnskabssummen på håndværkerudgifter endte på ca. 33 mio. kr. Han ved, at der til Hou & Partnere kom fakturaer på ydelser, der ikke var bestilt af tegnestuen, fx indkøbte gryder, sikringsanlæg og AV-installationer m.m. Disse fakturaer blev returneret og er således ikke blevet anvist. Vidnet har talt med daværende regnskabschef Hans Jørgen Brink herom. Sådanne udgifter er meget muligt lagt oveni det af Hou & Partnere udarbejdede byggeregnskab.
> …
>
> Foreholdt brev af 21. marts 2001 fra vidnet til Leif Frimand Jensen,[5] forklarede vidnet, at anledningen til brevet var, at kommunen ville holde et Skt. Hans-arrangement. Der var en rammetidsplan for byggeriet, som kolliderede med dette arrangement. Forceringsomkostningerne i brevet angivet til 750.000 kr. ekskl. moms og accepteret af Farum Kommune ved Leif Frimand Jensens påtegning omfatter bl.a. overarbejde og lignende som var nødvendigt for at nå det til Skt. Hans. De indhentede tilbud hos Hoffman og Sønner A/S. Det var voldsomt forceret, men det lykkedes at blive færdig, og Farum Kommune holdt sit Skt. Hans arrangement."

[1] 348-28,b59
[2] 349-28,b62
[3] 256-58,f2
[4] 316-110,b3f
[5] 648-15,b249

Ved annonce indrykket i Farum Avis den 27. marts 2001 udbød Farum Kommune forpagtningen af restaurant, selskabslokaler og Søsportscentret i det ombyggede Furesøbad.[1] Farum Boldklub A/S indgav ved brev af 5. april 2001 sålydende ansøgning om forpagtningen:[2]

> "Farum Boldklub A/S skal herved ansøge om at komme i betragtning til forpagtning af restaurant og Søsportscentret på Furesøbad.
>
> Som det er bekendt har Farum Boldklub A/S indenfor det sidste år lejet og drevet henholdsvis Farum Park og Farum Arena. Vi finder derfor, at forpagtningen af Furesøbad kan indgå som et naturligt led i det forretnings- og driftskoncept, som Farum Boldklub A/S står for.
>
> Det er således vores intention at opbygge en restaurantvirksomhed med samme høje standard.
>
> Herudover finder vi, at det vil være en naturlig del at være tilknyttet Søsportscentret med det engagement som Farum Boldklub A/S i forvejen har i byens sports- og kulturliv."

Sagen blev herefter behandlet på et møde i økonomiudvalget den 8. maj 2001. Det fremgår af sagsfremstillingen i protokollen, at der var indkommet i alt 9 tilbud, og at Furesøbadudvalget i samråd med idræts- og fritidsforvaltningen indstillede, at der blev indgået aftale med Farum Boldklub A/S om forpagtningen. Protokollen er tilført følgende:[3]

> "Borgmesteren erklærede sig inhabil og forlod lokalet.
>
> Helene Lund (SF) stillede forslag om udsættelse af sagen med henblik på at økonomiudvalget kunne få forelagt en sagsfremstilling hvoraf grundlaget for Furesøudvalgets indstilling fremgik.
>
> Helene Lund (SF) og Sabine Kirchmeier-Andersen (A) stemte for forslaget. (C) og (V) stemte imod.
>
> Per Edrén (C) stillede forslag om at Per Edrén bemyndiges til at indlede forhandlinger med henblik på at der indgås lejeaftale med Farum Boldklub A/S. (C) og (V) stemte for forslaget.
>
> Helene Lund (SF) kan ikke medvirke da hun finder grundlaget for beslutningen for spinkelt.

[1] 110-4,f4,b7
[2] 110-4,f4,b8
[3] 110-4,f4,b6

Sabine Kirchmeier-Andersen (A) tilsluttede sig Helene Lunds bemærkninger."

Der blev herefter indgået mundtlig aftale om forpagtningen med Farum Boldklub A/S, der fra indvielsen den 23. juni 2001 drev Restaurant Farum Marina. Der foreligger udkast 2 af 11. december 2001 til en skriftlig fremlejekontrakt mellem kommunen og boldklubben, men en skriftlig aftale blev aldrig indgået. Ifølge udkastets § 5.2 udgør den årlige leje, såfremt lejer selv forestår restaurations- og/eller kioskdrift, 10 % af årsomsætningen indtil 2,5 mio. kr., 9 % af årsomsætningen mellem 2,5 og 3 mio. kr. og 8 % af årsomsætningen over 3 mio. kr. Beløbsgrænserne er gældende for 2001 og forhøjes i forhold til udviklingen i nettoprisindekset. Ifølge udkastets § 10.2 leverer udlejer varme, vand og el til ejendommen. Udlejer forestår herunder den samlede drift, pasning, vedligeholdelse og fornyelse af varmeanlæg og øvrige tekniske installationer. Udgifterne hertil er indeholdt i lejen.[1]

Adspurgt om baggrunden for, at Farum Boldklub A/S skulle stå for forpagtningen af Farum Marina, har Peter Brixtofte forklaret,

> "at Farum Boldklub A/S havde ansvaret for driften af restauranten Sepp i Farum Park, og restauratørerne Palle Pries-Jensen og Søren Mohr Ernst ønskede at udnytte fordelene ved samdrift med Farum Marina. De ansatte kunne om sommeren benyttes i Farum Marina og om vinteren i Farum Park. Farum Boldklub A/S overtog i juni 2001 Restaurant Sepp, da Restaurant Sepp ApS gik konkurs. Palle Pries-Jensen og Søren Mohr Ernst fortsatte som ansatte i restauranten. Farum Marina blev indviet i juni 2001. Foreholdt at kommissionen ikke har kunnet finde en underskrevet aftale om forpagtning af Farum Marina, men alene udkast, forklarede vidnet, at han ikke kan tro, at der ikke blev underskrevet en forpagtningsaftale. Det blev besluttet på byrådsmødet i januar 2001. Det var Per Edrén, der skulle ordne det, og det er derfor ham, man må spørge. Vidnet har ikke været med til det."[2]

Ved brev af 13. september 2002 til Farum Boldklub A/S opkrævede Farum Kommune forpagtningsafgift for 2001. Afgiften var i overensstemmelse med bestemmelsen i kontraktudkastets § 5.2 beregnet til 231.148,60 kr. Afgiften blev betalt af boldklubben den 7. november 2002.

[1] 419-24,b101ff
[2] 316-249,b3

Ved brev af 11. oktober 2002 anmodede tilsynsrådet Farum om en udtalelse om Farum Kommunes aftaler om Farum Marina, herunder oplysninger om Farum Kommunes udgifter og indtægter ved Farum Marina.[1]

Efter anmodning fra byrådsmedlem Erik Fuchs behandlede Farum Byråd den 15. oktober 2002 spørgsmålet om forpagtningen af Farum Marina. Af byrådsprotokollen fremgår blandt andet:

> "Siden økonomiudvalgsmødet den 8. maj 2001 er der udarbejdet udkast til kontrakt, senest udkast 2 af 11. december 2001, som imidlertid aldrig er blevet færdigbehandlet/besluttet.
>
> Forhenværende Borgmester Peter Brixtofte og 1. Viceborgmester Per Edrén har i brev af 30. april 2002 til Politimesteren i Gladsaxe bekræftet, at der er indgået en mundtlig aftale med Farum Boldklub A/S om fremleje/forpagtning af Farum Marina på baggrund af det foreliggende udkast til kontrakt.
>
> Borgmester Lars Carpens beder om en drøftelse i Byrådet af, hvorledes denne sag skal færdigbehandles, herunder om det er Borgmesteren eller 1. Viceborgmesteren som oprindeligt aftalt, der skal færdigforhandle sagen.
> …
>
> Berit Torm (V) erklærede sig inhabil og forlod mødet under behandlingen af dette punkt.
>
> Marianne Helslev (V) stillede forslag om at sagen udsattes med henblik på at der udarbejdes en redegørelse om forholdene omkring Farum Marina til næste ordinære byrådsmøde.
>
> Forslaget vedtoges enstemmigt.
>
> De videre forhandlinger blev overladt til 1. viceborgmester Per Edrén."[2]

Farum Boldklub A/S førte i efteråret 2002 forhandlinger med tredjepart om fremleje af forpagtningen af Restaurant Farum Marina. Ved brev af 5. november 2002 til Farum Kommune meddelte Skov- og Naturstyrelsen, Københavns Skovdistrikt, at de pågældende tredjeparter kunne godkendes som nye forpagtere, idet det herved var en forudsætning, at forpagtningsaftale blev indgået direkte med Farum Kommune, og at der ikke af de nye forpagtere blev betalt for goodwill i forbindelse med overtagelse af forpagtningen.

[1] 256-6,b339
[2] 337-4,f5,b95

Skovdistriktet henviste herved til § 12 i lejekontrakten mellem Farum og Værløse kommuner og Skov- og Naturstyrelsen.[1]

På sit møde den 12. november 2002 besluttede Farum Byråd at udsætte sagen vedrørende forpagtningen.[2] Byrådet behandlede i samme møde tilsynsrådets henvendelse af 12. oktober 2002,[3] som herefter blev besvaret ved brev af 13. november 2002.[4]

Ved brev af 22. november 2002 skrev Farum Kommune til Farum Boldklub A/S:[5]

> "Der har i 2001 og 2002 været forhandlinger mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S om forpagtning af Restaurant Farum Marina. Der er dog som bekendt aldrig indgået en skriftlig aftale.
>
> Der er modtaget en del klager bl.a. fra Skov- og Naturstyrelsen, der har udlejet grunden til Værløse Kommune og Farum Kommune, over driften af Restaurant Farum Marina, da restaurationens åbningstider har været meget begrænsede. Det er en grundlæggende forpligtelse for en forpagter, at holde restaurationen åben for publikum, og det er Farum Kommunes opfattelse, at Farum Boldklub A/S som forpagter ikke har været i stand til at overholde denne forpligtelse.
>
> Farum Kommune har derfor forståelse for, at Farum Boldklub A/S gerne overdrog en forpagtning af Restaurant Farum Marina til en tredje part. Farum Kommune har derfor rettet henvendelse til Skov- og Naturstyrelsen, der som ejer af grunden i henhold til lejeaftalen med Værløse Kommune og Farum Kommune, skal godkende enhver forpagtning af Restaurant Farum Marina.
>
> Farum Boldklub A/S er allerede orienteret om Skov- og Naturstyrelsens besvarelse af 5. november 2002, hvoraf det fremgår, at Farum Boldklub A/S ikke kan bortforpagte Restaurant Farum Marina, og at betaling af good-will ikke kan accepteres i forbindelse med afståelse af forpagtningen.
>
> Farum Kommune er indforstået med, at der herefter indgås en forpagtningsaftale med en anden forpagter end Farum Boldklub A/S, med det sædvanlige forbehold for Skov- og Naturstyrelsens accept af forpagteren og vilkårene for forpagtningsaftalen. Det skal i den forbindelse understreges, at Skov- og Naturstyrelsen ikke vil godkende, at der i forbindelse med indgåelse af en forpagtning direkte eller indirekte betales good-will.

[1] 419-24,b138
[2] 337-4,f5,b127
[3] 337-4,f5,b125
[4] 256-6,b187
[5] 419-24,b79f

> Farum Kommune vil være indstillet på, at Farum Boldklub A/S uden varsel ophører med forpagtningen af Restaurant Farum Marina, hvorefter Farum Kommune vil bortforpagte restaurationen til anden side og i den forbindelse indlede forhandlinger med bl.a. …
>
> Farum Kommune har bl.a. som følge af ovenstående om Skov- og Naturstyrelsens betingelser ikke mulighed for at imødekomme eventuelle betingelser fra Farum Boldklub A/S om kompensationer ved afståelsen af forpagtningen. Med henblik på at sikre en snarlig løsning, bl.a. af hensyn til den forestående julesæson i restauranten, vil Farum Kommune være indforstået med, at spørgsmålet om berettigelse af et krav om kompensation fra Farum Boldklub A/S' side udskydes til afgørelse ved frivillig voldgift.
>
> Såfremt Farum Boldklub A/S ønsker fortsat at forpagte restaurationen, skal Farum Kommune venligst anmode om et dokumenteret og bindende oplæg til, hvordan Farum Boldklub A/S vil drive og finansiere driften af Restaurant Farum Marina, herunder med angivelse af åbningstider i den forestående julesæson og i øvrigt i 2003 og fremefter. Såfremt Skov- og Naturstyrelsen og Farum Kommune kan acceptere et sådant oplæg, bør forhandlingerne om lejevilkårene nu straks gennemføres, ligesom en skriftlig aftale derefter skal indgås med forbehold for Skov- og Naturstyrelsens accept.
>
> Farum Kommune skal præcisere, at det i den givne situation allerede nu kan blive nødvendigt at tage forbehold om at se sig nødsaget til at betragte forpagtningen af restauranten som misligholdt og ophævet i medfør af erhvervslejelovens § 69, stk. i nr. 9. Dette forbehold vil blive aktuelt, såfremt Farum Boldklub A/S ikke over for Farum Kommune og Skov- og Naturstyrelsen kan dokumentere, at restaurationen for fremtiden kan drives og holdes åben i et acceptabelt omfang."

Den 26. november 2002 godkendte Farum Byråd følgende indstilling fra økonomiudvalget vedrørende forpagtningen af Farum Marina:

> "Såfremt Farum Boldklub ikke har indvendinger imod, at kommunen indgår en forpagtningsaftale direkte med tredjemand, bemyndiges borgmesteren til at indgå en aftale herom på markedsvilkår. Endelig aftale skal godkendes af byrådet."[1]

Farum Boldklub A/S svarede kommunen ved brev af 5. december 2002:

> "Vi har modtaget Deres brev af 22/11-02, hvis indhold blev drøftet i bestyrelsen den 3/12-02.
>
> Farum Boldklub har efter forhandlinger med kommunen i 2001 og 2002 forpagtet Restaurant Farum Marina. Der er indgået en bindende forpagtningsaftale, selvom

[1] 336-4,f6,b75f og 337-4,f5,b155

den, på grund af forsømmelse i kommunen, aldrig er blevet nedskrevet i en endelig og underskrevet udgave.

Vi har derfor i god tro drevet restauranten og overholdt alle forpligtelser - herunder åbningstid, betaling af leje m.v. Det er udokumenteret - og ikke korrekt, at åbningstiderne har været meget begrænsede. Der har været åbent dagligt fra indvielsen Sct. Hans 2001 til 30/9 2001 og igen dagligt fra 1/5 til 30/9 2002, kun med begrænsninger for publikum ved afholdelse af arrangementer eller såfremt restaurationen i øvrigt har været optaget.

Kommunen har forsømt, i drøftelserne omkring vor forpagtning og i det foreliggende udkast til forpagtningsaftale, at orientere om, at videreforpagtning samt betaling af goodwill ikke er mulig som følge af en aftale, vi ikke er gjort bekendt med, mellem kommunen og Skov- og Naturstyrelsen. Vi har derfor, ligeledes i god tro og med store omkostninger ved driften oparbejdet en goodwill, dokumenteret ved, at en ny forpagter er rede til at betale kr. 800.000 herfor.

Vi har endvidere haft store omkostninger i forbindelse med etablering af kontakt til den nye forpagter og advokatbistand ved udarbejdelse af forpagtningsaftale.

Bestyrelsen er forundret over og tager skarpt afstand fra, at kommunen, før en endelig afklaring er opnået med os, har taget kontakt til og indledt forhandling om en aftale med den af os fremskaffede forpagter.

Bestyrelsen har på mødet besluttet, at Farum Boldklub ikke selv ønsker at fortsætte med forpagtningen og såfremt kommunen fastholder, at vi ikke kan bortforpagte restauranten, er vi indstillet på at ophøre med øjeblikkelig varsel, men vil kræve, at kommunen så holder os skadesløs for vore tab.

Vi vil snarest fremsende en opgørelse over disse tab og forventer at vort krav indgår i vor mellemregning med Farum Kommune."[1]

I brev af 8. januar 2003 opgjorde Farum Boldklub A/S sit krav i forbindelse med afgivelse af forpagtningen af Farum Marina således:

"Mistet provenu fra forpagter:	kr. 800.000,-
Skønsmæssigt forbrug af timer på opsøgning og forhandling med forpagter	
50 timer á kr. 1350,-	kr. 67.500,-
Advokatomkostning til udfærdigelse af aftale:	kr. 8.500,-
I alt:	kr. 876.000,-

Der er ikke indeholdt moms i beløbet, som vil indgå i den centrale mellemregningskonto."[2]

[1] 419-24,b44f
[2] 429-4,b45

Den 14. januar 2003 tiltrådte Farum Byråd, at Farum Kommune indgik ny aftale om forpagtning af Restaurant Farum Marina med den tredjepart, som først Farum Boldklub A/S og siden kommunen havde ført forhandlinger med.[1]

Ved brev af 20. januar 2003 til Farum Boldklub A/S tog Farum Kommunes advokat på kommunens vegne boldklubbens opsigelse af forpagtningen med øjeblikkeligt varsel til efterretning og afviste det af boldklubben i den forbindelse over for kommunen fremsatte krav.[2]

Med brev af 4. februar 2003 fremsendte Farum Kommune til Farum Boldklub A/S en faktura på 210.764,69 kr. inkl. moms vedrørende el, gas, varme, renovation, elevator og telefon, der efter kommunens opfattelse relaterede sig til boldklubbens drift af restaurationen.[3] Farum Boldklub A/S afviste ved brev af 11. februar 2003 kravet vedrørende el, varme, renovation og elevator under henvisning til kontraktudkastet af 11. december 2001. Kravet vedrørende gas og telefon blev kommunen henvist til at fremsende til restaurant Sepp under konkurs v/ boets kurator. Boldklubben genfremsatte samtidig et krav på 57.860 kr. vedrørende refusion af elregninger betalt af boldklubben.[4]

Efter behandling i byrådet den 18. februar 2003 afgav Farum Kommune ved brev af 19. februar 2003 en supplerende udtalelse om sagen til tilsynsrådet.[5]

Ved fakturaer af 28. april, 14. maj og 23. maj 2003 fremsatte Farum Kommune yderligere krav over for Farum Boldklub A/S vedrørende forpagtningen af Farum Marina. Kravene vedrørte bortkommet inventar for 600.194,25 kr., udbedring af skader for 15.482,34 kr. og driftsudgifter på 80.040,60 kr. vedrørende 2001.[6]

---

[1] 337-5,f1,b17
[2] 419-24,b41
[3] 256-6,b16
[4] 256-6,b47
[5] 256-6,b165
[6] 256-6,b18, 33 og 36

Efter anmodning fra tilsynsrådet afgav Farum Kommune efter forudgående behandling i byrådet den 10. juni 2003 ved brev af 12. juni 2003 yderligere en udtalelse om sagen.[1]

Tilsynsrådet afgav den 1. september 2003 en udtalelse om sagen og anførte blandt andet:

> "Tilsynsrådet har noteret sig, at forpagtningen af Farum Marina har været sendt i offentligt udbud, men at der hersker tvivl om, hvilket materiale der indgik i udbudsmaterialet. Videre har Tilsynsrådet noteret sig, at der ikke foreligger en skriftlig aftale mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S om forpagtning af Farum Marina.
>
> Idet Farum Boldklub A/S's forpagtning af Farum Marina er ophørt foretager Tilsynsrådet sig ikke videre i anledning af disse spørgsmål.
>
> Tilsynsrådet kan konstatere, at Farum Kommune har fremsendt fakturaer til Farum Boldklub A/S for forfaldne krav med relation til Farum Marina, og at Farum Boldklub A/S i fem tilfælde har afvist kravene.
>
> Tilsynsrådet har noteret sig, at Farum Kommune har fastholdt kravene i forhandlinger med Farum Boldklub A/S. Herudover har Tilsynsrådet noteret sig, at Farum Kommune har afvist et krav på 876.000,00 kr. fra Farum Boldklub A/S i forbindelse med afgivelse af forpagtningen.
>
> Tilsynsrådet tager til efterretning, at der foregår forhandlinger mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S om de ovennævnte krav. Tilsynsrådet skal i den forbindelse bemærke, at manglende inddrivelse af forfaldne berettigede krav kan være økonomisk uforsvarligt og dermed føre til erstatningskrav efter styrelseslovens § 61, stk. 3.
>
> Tilsynsrådet foretager sig herefter ikke videre i sagen.
>
> Tilsynsrådet skal dog anmode om at blive orienteret om resultatet at forhandlingerne mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S, herunder oplysninger om hvert af de fem ovennævnte krav som Farum Kommune har rettet mod Farum Boldklub A/S og kravet på 876.000,00 kr. som Farum Boldklub A/S har rettet mod Farum Kommune.
>
> For så vidt angår forpagtningsafgift for året 2002 skal Tilsynsrådet anmode om at blive orienteret, når Farum Kommune har opgjort beløbets størrelse og fremsender faktura til Farum Boldklub A/S for kravet, samt orientering om hvorvidt beløbet indbetales.
>
> Tilsynsrådet tager til efterretning, at Farum Kommune nu udlejer Farum Marina til anden side, og har ikke hermed taget stilling til lovligheden af denne aftale."[2]

[1] 256-6,b13
[2] 256-6,b7ff

Om den endelige opgørelse af Farum Kommunes og Farum Boldklub A/S' mellemværende vedrørende Farum Marina henvises til afsnit 10.5.3.1. om afviklingsaftalen af 18. juni 2002 og afsnit 10.5.3.2. om rammeaftalen af 13. maj 2004.

10.5.1.4. Forklaringer

Forklaringer vedrørende afsnit 10.5.1. er medtaget i sagsfremstillingen.

10.5.2. Andre idrætsanlæg

10.5.2.1. Kunstgræsbaner ved Farum Park og Farum Arena

I begyndelsen af 2002 lod Farum Kommune to kunstgræsbaner ved henholdsvis Farum Park og Farum Arena anlægge. Omkostningerne beløb sig til i alt 14.477.313 kr. ekskl. moms.[1] Banerne blev anlagt, uden at projektet havde været genstand for politisk behandling og således uden bevilling.

Foranlediget af presseomtale bad Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt ved brev af 23. april 2002 kommunen om en udtalelse.[2] Kommunen svarede ved brev 23. maj 2002, at forhenværende borgmester Peter Brixtofte havde den opfattelse, at anlægsudgifterne indgik i aftalen med FIH A/S, og at det derfor ikke var nødvendigt at forelægge sagen for fagudvalget og byrådet. Kommunen henviste i øvrigt til en vedlagt af forvaltningen udarbejdet redegørelse af 28. februar 2002 med bilag.[3]

Tilsynsrådet udtalte herefter den 8. september 2003:

> "Efter det oplyste er kunstgræsbanerne beliggende på Farum Kommunes ejendom, og anlægsudgiften på ca. 14,5 mio. kroner er efter det oplyste betalt af Farum Kommune.

[1] 110-4,f4,b133f
[2] 110-4,f4,b110
[3] 110-4,f4,b111

Da bevillingsmyndigheden er hos byrådet, jf. den kommunale styrelseslovs § 40, stk. 2, nr. 1, og der ikke er givet bevilling af Farum Byråd til udgiften til anlæggelse af de to kunstgræsbaner, er der sket en overtrædelse af § 40, stk. 2.

Den daværende borgmester har heller ikke overholdt § 31, stk. 2, nr. 4, idet han ikke har sørget for, at der var fornøden bevilling til udgiften.

Det må da have stået borgmesteren klart, at han havde pligt til at indhente byrådets bevilling til udgiftens afholdelse.

Kunstgræsbanerne er opført på Farum Kommunes ejendom, hvorfor der ikke er diskussion om ejendomsretten til banerne. Farum Kommune ses ikke at have lidt noget tab ved anlæggelse af kunstgræsbanerne.

På trods af at ordren om anlæggelse af banerne først er afgivet i 2002, har Tilsynsrådet valgt ikke at anvende sanktioner. Dette skyldes, at Tilsynsrådet allerede har indgivet begæring om at rejse tiltale for generel manglende bevillingskontrol 2001, og at Peter Brixtofte ikke længere er borgmester.

Farum Boldklub A/S' vederlagsfri rådighed over banerne indgår ved vurderingen af størrelsen af Farum Boldklub A/S' leje til Farum Kommune for Farum Park og Farum Arena, jf. sagerne med Tilsynsrådets j.nr. …

Tilsynsrådet foretager på dette grundlag ikke videre i denne sag."[1]

10.5.2.2. Farum svømmehal

Som nærmere omtalt i bind 13, kapitel 21.6.4.3. indgik Farum Kommune i efteråret 1998 med FIH A/S og Skanska Jensen A/S aftale om et sale-and-lease-back arrangement vedrørende kommunens skoler, svømmehal og kulturcenter. I aftalen var afsat indtil 39 mio. kr. til renovering af de af aftalen omfattede anlæg. Aftalen gav kommunen mulighed for som lejer at anmode om renovering udover denne beløbsramme mod betaling af en forøget leje til FIH A/S.

Den 3. august 1999 behandlede Farum Byråd et punkt benævnt "Tilbud om etablering af et varmtvandsbassin". Af sagsfremstillingen fremgik, at FIH A/S som ejer af svømmehallen havde givet tilbud om at ville etablere/anlægge et varmtvandsbassin i tilknytning til svømmehallen til brug for genoptræning og babysvømning. Sagsfremstillingen indeholdt ingen oplysninger om projektets økonomi, og det fremgår ikke hvilket materiale, der evt.

[1] 254-34,b6f

måtte have været forelagt for byrådet. Byrådet besluttede at bemyndige borgmesteren til at indgå aftale om projektet.[1]

Spørgsmålet om anlæg af et varmtvandsbassin blev på ny behandlet i idræts- og fritidsudvalget den 13. januar 2000 og den 9. marts 2000, hvor det blev besluttet, at oversende sagen til økonomiudvalget med henblik på en nærmere belysning af økonomien i projektet.[2]

FIH A/S skrev den 9. marts 2000 til Farum Kommune:

> "I forlængelse af vores mundtlige aftale skal vi hermed bekræfte, at FIH er indstillet på at finansiere Farum Kommunes udvidelse af Farum Park samt øvrige projekter angivet nedenstående. Disse projekter finansieres efter samme model som første og anden udvidelse af Farum Park.
>
> Det er d.d. blevet os oplyst af H.J. Brinch, at Farum Kommune påtænker at gennemføre nedenstående projekter med flg. forventede udgifter:
>
> Vi kan indikere en huslejeforhøjelse efter iværksættelsen af projekterne til:

Projekt	Forventet udgift
Farum Park - Fase 3	28 mio. kr.
Farum Park - Fase 4	85 mio. kr.
Farum Park - Skulptur	1 mio. kr.
Udvidelse af svømmehal samt varmtvandsbassin	40 mio. kr.
Totalt	154 mio. kr.

> …
>
> Ydelsesprocent: 2,26 %. Forventet pris: 154 mio. Fast kvartårlig afgift i 20 år: 3.473.000 kr.
>
> Note: Baseret på renteniveauet den 9/3 2000 og en scrapværdi på 10 % efter 20 år."

Økonomiudvalget behandlede herefter sagen den 11. april 2000. Af sagsfremstillingen fremgår:[3]

> "F.I.H. har fremsendt et tilbud på udvidelse af Farum svømmehal med en tilbygning med træningsbassin m.v.

[1] 337-1,f2,b158
[2] 462-1,f4,b129
[3] 336-2,f2,b85

> Den forventede årlige leasingydelse er beregnet til ca. 1,7 mio. kr. ved en leasingperiode på 20 år fra 2001 og en tilbagekøbspris efter 20 år på 10 % af anlægsudgiften.
>
> Under henvisning til tidligere vedtagelser og aftaler i Byrådet samt budgetoverslag for 2001-2003 indstiller forvaltningen, at Byrådet accepterer tilbuddet.
> …
>
> Forvaltningen oplyser efterfølgende, at der i budgettet er afsat 1.216.000 kr. i 2000 og et tilsvarende beløb pr. år i overslagsårene til etablering af varmtvandsbassin, til bl.a. genoptræning af syge og svage borgere, og til udvidelse af Farum Svømmehal. For udvidelsen af Farum Svømmehal alene er der afsat 608.000 kr. (halvdelen af den samlede bevilling), og der er derfor tale om en merbevilling på 1.092.000 kr."

På et byrådsmøde afholdt i umiddelbar forlængelse af økonomiudvalgets møde traf et flertal beslutning om udvidelsen af svømmehallen i overensstemmelse med indstillingen. SF stemte imod.[1]

Den 12. april 2000 skrev Farum Kommune til Skanska Jensen A/S:[2]

> "På baggrund af et tilbud fra Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk om at lade foretage en udvidelse af Farum Svømmehal og at etablere et Varmtvandsbassin i tilknytning til Svømmehallen, har Farum Byråd på sit møde den 11. april 2000 besluttet at acceptere projekterne på de tilbudte vilkår.
>
> Samtidig med at FIH har besluttet at lade Skanska Jensen A/S være entreprenør på projekterne er det mellem Farum Kommune og FIH aftalt, at Farum Kommune påtager sig samtlige bygherrerettigheder og forpligtelser.
>
> Da vi går ud fra, at De er villig til at påtage Dem denne opgave, skal vi samtidig oplyse, at arkitekt på projektet er Gert Andersson Arkitektfirma ApS, Sølvgade 20, 1307 K, og at Farum Kommune har engageret Rådgivende Ingeniører Jørgen Wessberg AIS, Hørkær 26, 2730 Herlev som sagkyndig byggestyrer.
>
> Vi ser frem til at modtage Deres bekræftelse på, at De påtager Dem opgaven og ser frem til et behageligt og konstruktivt samarbejde om den."

Til FIH A/S skrev Farum Kommune samme dag:[3]

[1] 337-2,f2,87
[2] 532-1,b37
[3] 420-99,f6,b198

> ”Byrådet har på sit møde g.d. vedtaget at sige ja tak til jeres tilbud på henholdsvis udvidelse af Farum Svømmehal og etablering af Varmtvandsbassin og færdigudbygning af Stadionanlægget Farum Park.
>
> Vi har d.d. tilskrevet henholdsvis Skanska Jensen og Hoffmann & Sønner, som det fremgår af medfølgende kopier.
>
> Vi glæder os til det fortsatte samarbejde.”

Skanska bekræftede aftalen ved brev af 14. april 2000 og fremsendte den 4. maj 2000 til Jørgen Wessberg A/S et budget for udvidelsen af svømmehallen med en revideret budgetpris på 30.870.255 kr.[1]

Sideløbende med anlægget af varmtvandsbassinet blev der med hjemmel i aftalen med FIH A/S og Skanska igangsat en renovering af svømmehallen.

Ifølge kommunens reviderede byggeregnskab beløb de samlede udgifter til renoveringen og udvidelsen af svømmehallen sig til 129.874.220,86 kr. inkl. moms.[2]

Thorvald Marcussen, der var idrætsinspektør i Farum Kommune, har forklaret:[3]

> ”Vidnet har været med til udbygning af svømmehallen. Vidnets maskinmand og ”højre hånd” har kørt det meste af renoveringen. Økonomi, regnskab og budget lå under Jørgen Wessberg A/S, der var rådgivende ingeniør. Gert Andersson var arkitekt, og udendørs arkitekt var Christian Ross. Vidnet var ikke med i de økonomiske forhandlinger omkring renovering af svømmehallen.”

Dan Brædstrup Holm, tidligere Skanska A/S, har forklaret:[4]

> ”Foreholdt kommunens byggeregnskab for varmtvandsbassin og ombygning af svømmehallen, med revisionsbemærkninger[5] forklarede vidnet, at han ikke kender til dette byggeregnskab. I det foreholdte regnskab indgår både varmtvandsbassin og renovering af svømmehallen. Vidnet husker ikke prisen i budgetoverslagene, men mener ikke hans renoveringsbudget var over 30 mio. kr. Foreholdt at varmtvandsbassinet tillige er budgetteret til cirka 30 mio. kr., tilkendegav vidnet,

[1] 532-1,b38f
[2] 256-57,f10,b1
[3] 316-71,b6
[4] 316-76,b4f
[5] 256-57,f10,b1-13

at han ikke har en forklaring på, at de to arbejder tilsammen kunne blive 103 mio. kr.

…

Svømmehallen havde blandt andet utætheder i bassinet, der tidligere bare var "lappet" med injiceringer. Nu skulle de gamle fliser af, og der skulle lægges nye fliser på, efter der var blevet lagt membran. Så kom der fra Farum Kommune et ønske om at bygge en café, tribune og kontorer i svømmehallen. Skanska arbejdede på alle projekterne sammen med arkitektfirmaet Christian Ross. Der var ikke i renoveringsarbejdet i svømmehallen noget samarbejde med hverken Wessberg, Mangor & Nagel eller Gert Andersson. Der blev afleveret 2 -3 forslag på de nye ønsker. Skanska kapitaliserede disse, og kommunen valgte den flotteste og dyreste løsning. Det var en ekstra opgave, Skanska fik, og det var de glade for. Det er rigtigt, at der var visse tørretider m.v. i projektet for fliser og beton. Farum Kommune betalte for en vis forcering, da man ønskede svømmehallen indviet omkring Skt. Hans sammen med nogle andre byggerier. Forceringen bestod i, at der blev arbejdet i 2- og 3-holds skift. Vidnet mener, at Skanska fik de tørretider, de havde brug for. Opgaven blev rigtig dyr."

Lars Bigom, tidligere Skanska A/S, har forklaret:[1]

"Foreholdt kommunens reviderede byggeregnskab for varmtvandsbassin og ombygning af svømmehallen med revisionsbemærkninger[2] forklarede vidnet, at udvidelsen af svømmehallen med varmtvandsbassinet og renovering af den gamle svømmehal var to helt forskellige projekter. De kørte ikke samtidig og blev overhovedet ikke kørt sammen. Ad "håndværkerudgifter" på 107 mio. kr., forklarede vidnet, at han mener at hvert projekt nok fra start har været på omkring 30 mio. kr. Vidnet kender ikke til renovering af svømmehallen. På vidnets område anvendte Skanska åbne kalkulationer. … Problemet med Farum Kommune var, at der hele tiden kom nye arbejder, og der hele tiden af kommunen blev købt mere til, så et billigt byggeri blev opgraderet hele tiden."

Arkitekt Gert Andersson har forklaret:[3]

"Efter vidnets opfattelse kunne hverken Skanska eller Jørgen Wessberg A/S styre projektet. … Skanska forsøgte at styre det hele, og der blev meget ballade. Vidnet havde forlangt, at Thorvald Marcussen skulle være med til møderne for at sikre, at Farum Kommune var repræsenteret, og det var nok det, der reddede projektet.

…

Der var to projekter, henholdsvis varmtvandsbassin og ombygning af svømmehallen. De to projekter havde ikke noget med hinanden at gøre. Vidnet husker

[1] 316-77,b4
[2] 256-57,f10,b1-13
[3] 316-79,b6

> beløbet 50 mio. kr. ekskl. moms for det samlede byggeprojekt. Årsagen, til at det tilsyneladende blev så meget dyrere, var, at Skanska ikke kunne styre projektet."

Peter Brixtofte har i sin bog "Med Hjertet" skrevet, at udvidelsen af svømmehallen skal ses i sammenhæng med samarbejdet med Team Danmark:

> "For at fremme den elitemæssige udvikling i Farum har vi bygget fremragende og fremtidsorienterede anlæg, som er til rådighed for elite men naturligvis også for bredden. Vi har i svømmehallen bygget et 25-meter trænings bassin sammen med varmtvandsbassiner til genoptræning og til bl.a. baby svømning. Farum er på denne baggrund blevet Team Danmark Center for svømning."[1]

10.5.2.3. Tennisfaciliteter

Idræts- og fritidsudvalget i Farum behandlede den 17. august 2000 punktet "Frigivelse af rådighedsbeløb - tennisanlæg". Af beslutningsprotokollen fremgår:[2]

> "I budgettet for 2000 er der afsat 1 mio. kr. til etablering af en CenterCourt til tennis. Idræt og Fritid indstiller, at der gives en anlægsbevilling til udførelse af projektet."

Idræts- og fritidsudvalgets flertal besluttede at fremsende forslaget til økonomiudvalget med anbefaling. Bo Finsen (F) stemte imod, da SF ikke havde været med i budgetforliget.

Økonomiudvalget behandlede sagen den 5. september 2000, og et flertal anbefalede indstillingen, idet Helene Lund (F) henholdt sig til det, som Bo Finsen havde anført i idræts- og fritidsudvalget. SF fandt derudover, at der burde foretages en samlet trafikanalyse i forbindelse med idrætsanlæggene i Farum Vest.[3] På sit møde senere samme dag vedtog byrådet forslaget med 14 stemmer for og 4 stemmer (F) imod.[4]

For så vidt angår den politiske behandling i byrådsmødet den 12. juni 2001 om Farum Kommunes aftale med Team Danmark om blandt andet brugen af "Team Danmark bygningen" med to indendørs tennisbaner på Ryttergårdsvej 118 henvises til afsnit 10.3.6.

---

[1] 65-2,f1,b213
[2] 462-1,f4,b55
[3] 336-2,f2,b154
[4] 337-2,f2,b171

Stefan Krüeger, der blev ansat i Farum Kommune i august 2000, har udarbejdet et notat af 6. september 2000 med overskriften "Dansk Tennisforbund i Farum", hvoraf blandt andet fremgår:

> **"1.1 Indledning**
> I dag opholder administrationen i DTF sig i Idrættens Hus i Brøndby, og DTF's Elitecenter i KB, København. Vi har forstået, at det ikke er hensigtsmæssigt for DTF at have virksomheden opdelt på denne måde og, at I derfor gerne vil flytte til et sted, hvor I dels kan have fælles kontor og lager, dels have adgang til faciliteter, hvor der kan drives daglig professionel træning og arrangeres større turneringer.
>
> Vi mener at Farum Kommune kan tilbyde DTF og Elitecentret de faciliteter og forhold som der ønskes. Nedenfor følger en kort redegørelse for hvad vi kan tilbyde og hvordan vi tænker os et samarbejde i fremtiden. Desuden har vi sammen med firmaet, Rådgivende Ingeniører A/S Jørgen Wessberg, udarbejdet en skitse over de nye faciliteter. Skitsen og en teknisk beskrivelse er vedlagt.
>
> **1.2 Farum Kommunes idrætsprojekt**
> Som I ved er vi gang med at etablere et unikt idrætsmiljø i Farum. Vi vil skabe et kvalitetstilbud på idrætten som er til glæde for alle og som vil tiltrække idrætsprofiler til Farum. Blandt de anlæg vi bygger kan nævnes Farum Park, med bl.a. fodboldstadium, sports- og konferencecenter med overnatning samt fitnesscenter, Farum Arena for håndbold og basketball og hvor vi bl.a. vil afholde Danish Open i badminton og Farum Open i bordtennis samt en svømmehal, hvor Team Danmark og Dansk Svømme og Livredningsforbund vil etablere Elitecenter for svømning. Vi vil også gerne etablere et tenniscenter i Farum og er derfor meget interesseret i at få DTF's administration og Elitecenter til Farum.
>
> Tennis er en af de idrætsgrene Farum Kommune prioriterer højt, og vi har bl.a. indgået individuelle kontrakter med 3 af Danmarks bedste tennisspillere - Frederik Fetterlein, Bob Borella og Charlotte Aagaard. Endvidere er Farums Tennisklub engageret i et kommunalt kvalitetsudviklingsprojekt, hvor klubben modtager tilskud for at forbedre vilkårene for klubbens elitespillere. Vi kan således garantere, at DTF vil flytte til en kommune som er meget positive over for tennis.
>
> **1.3 Tennisfaciliteter i Farum**
> Hvad kan Farum Kommune tilbyde DTF? Vi mener, at DTF i Farum vil få optimale lokaler til kontor og lager i forbindelse med udbygning af 2 ekstra indendørsbaner. Indendørsanlægget med 6 baner vil også få nyt underlag efter DTF's anbefaling. Endvidere er Farums udendørsanlæg med 10 baner (inkl. 1 ny hard court bane!) og 1 nyrenoveret CenterCourt med tilskuerfaciliteter beliggende ved DTF's lokaler. Vi vil således kunne tilbyde optimale trænings- og turneringsmuligheder i Farum både indendørs og udendørs.
> …
>
> **4. SAMMENFATNING**

> I Farum Kommune har vi som målsætning at kunne tilbyde Danmarks bedste idrætsfaciliteter for et udvalg af idrætsgrene. Tennis er en af de idrætsgrene, vi har valgt at prioritere. Vi stræber efter at skabe et unik idrætsmiljø, der vil give mulighed for samarbejde på tværs af idrætsgrene.
>
> Vi kan tilbyde DTF de faciliteter, som der ønskes, og desuden til en meget fordelagtig pris. Det skal ses på baggrund af, at Farum Kommune er positive over for tennis og gerne vil være med til at profilere tennis i Danmark. Vi ser derfor gerne, at DTF og Elitecentret i Tennis flytter til Farum, da vi mener, at både dansk tennis og kommunen kan have glæde af hinanden i fremtiden."1

Af referat af et møde den 15. december 2000 mellem Farum Kommune og Team Danmark, fremgår blandt andet:

> "Leif Frimand fortalte, at Hoffmann & Sønner er udpeget som entreprenør til bygning af den nye tennishal og administrationsbygningen for Team Danmark. Leifs forhåbning er, at bygningerne skal være færdige pr. 1. august 2001."[2]

Den 21. december 2000 fremsendte arkitekt Gert Andersson "de aktuelle tegninger og billeder af tennishallen" til Farum Kommune.[3]

H. Hoffmann & Sønner A/S afgav den 12. marts 2001 et tilbud på opførelse af en ny tennishal og administrationsbygning for en pris af 30.198.000 kr. ekskl. moms.[4] Tilbuddet, der var stilet til FIH, blev accepteret ved brev af 16. marts 2001 fra Jørgen Wessberg A/S:

> "På vegne Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk (FIH) og Farum Kommune skal vi hermed give Dem accept på at påbegynde opførelsen af byggeriet.
>
> Accepten er afgivet under forbehold af at endelig prisfastsættelse forhandles på plads."[5]

Det fremgår af brevet, at det i kopi blev sendt til FIH (Peter Toftager) og til Farum Kommune (Leif Frimand Jensen).

---

[1] 110-8,f2,b29ff
[2] 110-12,f2,b94
[3] 110-12,f2,b93
[4] 110-12,f2,b97ff
[5] 110-12,f2,b103. Underskrevet af Flemming Aggerbeck.

I slutningen af marts 2001 blev entreprenørarbejdet påbegyndt af H. Hoffmann & Sønner A/S.[1]

Sportson A/S afgav ved brev af 18. april 2001 tilbud på belægning af 2 udendørs og 6 indendørs tennisbaner. Tilbudsprisen var 1.581.120,00 kr. ekskl. moms.[2]

I brev af 25. maj 2001 til Farum Kommune, att. Leif Frimand Jensen, opstillede Jørgen Wessberg A/S et budget for opførelsen af de to indendørs tennisbaner og administrationsbygningen. De samlede budgetterede omkostninger beløb sig til kr. 38.050.000 ekskl. moms og ekskl. udgift til banebelægning og bygherreleverancer.[3]

Ved skrivelse af 30. maj 2001 til Farum Kommune, att. Leif Frimand Jensen, opstillede Jørgen Wessberg A/S endvidere et budget for etablering af ny gulvbelægning i den eksisterende tennishal ejet af Farum Tennisklub og i den nye tennishal. De budgetterede udgifter androg 2.900.000 kr. ekskl. moms.[4]

Efter anmodning fra Bo Finsen (SF) behandlede byrådet på sit møde den 12. juni 2001 følgende punkt på dagsordenen:

> ”Borgmesteren redegør for hvor, hvornår og af hvem det er besluttet at opføre:
>
> 1. Opførelse af to indendørsbaner til tennis med tilhørende administration på Ryttergårdsvej.
>
> 2. Færdiggørelsen af klubhus til Australsk Fodbold ved Stenvadskolen.
>
> Borgmesteren redegør endvidere for hvilke økonomiske konsekvenser det har for kommunens budget, og hvornår, og af hvem denne økonomiske beslutning er truffet.
>
> Borgmesteren redegør for hvilke dispensationer der evt. har været nødvendige at give for opførelsen i forhold til gældende lokalplaner.”[5]

[1] 110-12,f2,b126ff
[2] 110-12,f2,b119ff
[3] 110-12,f2,b104
[4] 110-12,f2,b122
[5] 337-2,f2,b107

Der foreligger udskrift af en båndoptagelse fra byrådsmødet, hvoraf blandt andet fremgår:[1]

"**Peter Brixtofte**:
Så er vi nået til punkt 60, optagelse af punkt på dagsordenen efter anmodning fra byrådsmedlem Bo Finsen. Og Bo har spurgt til omkring opførelse af 2 indendørsbaner til tennis med tilhørende administration på Ryttergårdsvej. […]

[…] opførelsen af de 2 nye indendørs tennisbaner samt administrationsbygningen, er betragtet som en naturlig del af den udbygning, der finder sted af sportsanlæg ved og omkring Farum Park. Derved skabes mulighederne for at skabe den sportslige og administrative ramme for idrætslivet, som blandt andet er vedtaget i 62 punkt programmet, punkt 59, som byrådet vedtog 1. januar 1998.

Og finansieringen sker inden for stadionbyggeriets ramme af FIH. Og det årlige beløb vil være ca. 1,6 millioner kr., hvorfra skal trækkes, at administrationsbygningen udlejes på markedsvilkår til Team Danmark og Dansk Svømme- og Livredderforbund. Det er og så er der i forbindelse med byggetilladelsen givet 4 dispensationer. Det er vedrørende tennis og administrationer. Vi kommer senere tilbage til vores rammeaftale med Team Danmark.

[…]

Bo Finsen:
Tak. Grunden til, at jeg har rejst spørgsmålene, det er, at jeg kan ikke erindre, at jeg har hørt om andet end tennisbyggeriet i sin tid på idræts- og fritidsudvalgsmødet, og det var efter, vi havde vedtaget rammerne på udvidelsen af Farum Arena. Så blev der forelagt en plan på mødet, hvor jeg udtrykkeligt tog afstand fra, at det skulle være det samme som at godkende byggeriet og forlangte, det kom op. Det har det så ikke efterfølgende været, og nu kan jeg se, at byggeriet er gået i gang.

Jeg har forstået din forklaring. Jeg har meget svært ved at tro på, at det kan ligge inden for den ramme, der oprindeligt blev vedtaget. Så må der i hvert fald være skåret noget andet bort, og jeg kan ikke se andet end, det må være en udvidelse - trods alt - af økonomien, uden jeg dog kan forstå det. Det har jeg det meget svært med, fordi jeg synes, at vi vedtager mange ting her i Farum Byråd, og det samme gælder så huset til Australsk Fodbold, som jo også er vedtaget for lang tid siden med renoveringsplaner og en ombygning af Stenvadskolen. […]

Peter Brixtofte:
[…]

Bo Finsen:
[…] Men jeg har meget svært ved at forstå, at det skulle være, ikke være en ekstra udgift. Jeg vil godt sige, at jeg har tænkt mig at indbringe det her for tilsynsrådet, fordi jeg mener, at det må være i strid med styrelseslovens § 40, stk. 2. Og der står, at enhver udvidelse af økonomien, og det bliver så en afprøvning, om det lå

[1] 353-3,f1,b128-133

indenfor det her. [...] Det synes jeg ikke er en rimelig måde at behandle byrådsmedlemmer på, og det synes jeg er forkert. Og først og fremmest er jeg sikker på, at der må være tale om noget ekstra økonomi. Det kan godt være, at jeg ikke kan dokumentere det på lang sigt, fordi vi har jo ikke planerne liggende for, hvor meget den ombygning og renovation af Stenvadskolen Farum Arena, nej sludder, stadion skulle være i alt. Men jeg tror på, at der er tale om en udvidelse, og jeg tror på, at det er i strid med styrelsesloven. Jeg synes ærlig talt, at vi skulle prøve at gøre det lidt bedre.
[…]

Peter Brixtofte:
Og vi har så aftalt i forbindelse med vedtagelsen sidst, at vi på mødet, og det vil sige bagefter, at der får vi en redegørelse og en orientering til hele byrådet om byggeriets status. Så der vil det så fremgå, at det ikke er det tal, der er tale om.

Eric.

Eric Christensen:
Ja, jeg hørte lige, at du sagde, at der var givet 4 dispensationer. Det er der i selve - omkring byggetilladelsen er der givet 4 byggetilladelser, men der er givet mange flere dispensationer i marts måned til grave- og støbetilladelsen, og den - de er givet på en baggrund, som ikke er særlig god, når man skal bygge, lave tilbygning, eller huse eller hvad man nu skal, fordi det var et, nogle tilladelser, der er givet af Peter selv, uden at det har været behandlet i udvalget. Og så meget hastede det jo altså ikke, så borgmesteren synes at kunne bruge den regel, der hedder, at man i nødsituationer - når det skal gå hurtigt - træffer beslutningerne af sig selv. Peter, du skal vænne dig til at lade demokratiet virke - lade udvalgene behandle de ting, som udvalgene skal behandle, og så lade dem tage den tid, det tager. Som Bo også snakkede om, at nogle gange går det for hurtigt. Og vi kræver så meget af borgerne, de skal overholde både lokalplaner og kommuneplaner og alle mulige andre planer, og så skal vi også selv gøre det, Peter.

Vi vil opfordre dig til i fremtiden, at du lader udvalgene træffe beslutningerne. Så kan det godt være, at de kommer frem til de samme beslutninger, som du gør, men så har der i hvert fald været en politisk diskussion. Det er det, vi så mange gange har efterlyst, og især her de sidste par måneder har vi skrevet meget om det i avisen og sagt noget om det

De dispensationer du snakker om, Peter. Det er dispensationer til byggetilladelsen, som kom den 1. juni, og der var grunden jo afsat. Væggene var begyndt at blive rejst op, og taget var begyndt at blive lagt på, og så får de så dispensationerne til at kunne bygge i skel, til at bygge ud over vejlinje og sådan nogle ting. Lad os for fremtiden, Peter, få tingene til behandling, sådan så vi i hvert fald kan sige, at det er vi enige om, og det er vi uenige om. Men ikke det der med, at du selv sidder en kold vintermorgen og træffer nogle beslutninger på dit borgmesterkontor. Lad os andre være med til at træffe dem, det er det vi er her for.

Peter Brixtofte:
Ja, det mener jeg også, vi gør, men det har vi måske forskellige opfattelser af. Men jeg foreslår, at vi tager borgmesterens redegørelse til efterretning. Det gør vi."

I protokollen blev det herefter konstateret, at byrådet tog borgmesterens redegørelse til efterretning.

Ved brev af 17. juni 2001 bad Bo Finsen på vegne SF Farum, Byrådsgruppen, tilsynsrådet om at vurdere, om Farum Kommune havde overholdt kommunestyrelseslovens § 40, stk. 2, bl.a. i forbindelse med opførelsen af bygningen med de to indendørs tennisbaner.[1] Tilsynsrådet bad i den anledning ved brev af 12. juli 2001 Farum Byråd om en udtalelse.[2]

Ved brev af 20. juni 2001 til Farum Kommune, att. Leif Frimand Jensen, opstillede Jørgen Wessberg A/S et budget for renovering af den eksisterende tennishal tilhørende Farum Tennisklub. De samlede budgetterede omkostninger beløb sig til 9.000.000 kr. ekskl. moms og ekskl. udgift til banebelægning. Det blev samtidig oplyst, at arbejdet med renovering af tennishallen var igangsat.[3]

Den 25. juni 2001 afgav H. Hoffmann & Sønner A/S et tilbud stilet til FIH på renovering af den eksisterende tennishal for en pris af 7.908.000 kr. ekskl. moms.[4]

I brev af 27. juni 2001 til Farum Kommune, att. Leif Frimand Jensen, anførte FIH:[5]

"Vi har fra H. Hoffmann & Sønner A/S modtaget vedlagte tilbud omkring renoveringen af tennishallen. Der var endvidere medsendt en à conto begæring på kr. 62.500, som vi også vedlægger.

Såfremt Farum Kommune ønsker renoveringsarbejdet finansieret af FIH, skal vi for god ordens skyld venligst bede om at modtage en anmodning herom fra Farum Kommune med oplysning om forventet beløbsramme, tidsplan samt finansieringsstruktur."

[1] 110-12,f2,b5f
[2] 110-12,f2,b10
[3] 110-12,f2,b118
[4] 110-12,f2,b106ff
[5] 110-12,f2,b144

Tilbuddet fra H. Hoffmann & Sønner A/S blev accepteret ved brev af 29. juni 2001 fra Jørgen Wessberg A/S:

> "På vegne Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk (FIH) og Farum Kommune skal vi hermed give Dem accept på renovering af hallen."[1]

Det fremgår af brevet, at det i kopi blev sendt til Farum Kommune, att. Leif Frimand Jensen. FIH nævnes ikke som modtager af en kopi.

Ved brev af 7. november 2001 besvarede Farum Byråd tilsynsrådets anmodning af 12. juli 2001 således:[2]

> "Da Stenvadskolen og Farum Park ejes af FIH vil enhver kontrakt om bygge- og anlægsarbejder på disse ejendomme være indgået mellem FIH og et eller flere entreprenørfirmaer. Farum Kommune er ikke i besiddelse af kontrakter mellem FIH og entreprenørfirmaet.
>
> Udgifterne til etablering af to indendørsbaner til tennis med tilhørende administration og færdiggørelsen af klubhus til Australsk Fodbold er således afholdt af FIH, og Farum Kommune betaler leasingydelser til FIH i forhold til de afholdte udgifter. De leasingydelser Farum Kommune skal betale ligger som oplyst på Byrådets spørgetid den 12. juni 2001 indenfor de vedtagne rammer."

Den nye tennishal og administrationsbygning blev afleveret den 2. december 2001 og den renoverede, eksisterende tennishal den 6. februar 2002.[3]

Den 7. januar 2002 skrev FIH til Farum Kommune:

> "Kære Leif Frimand
>
> Hermed anerkender vi modtagelsen af Farum Kommunes brev af 12. december 2001, hvori der anmodes om finansiering af opførelsen af Farum Centercourt til kr. 16,1 mio. (incl. moms).
>
> Som vi tidligere har drøftet finder FIH, at det nuværende engagement med Farum Kommune har nået en størrelse som medfører, at FIH skal have den bevillingsmæssige baggrund på plads inden nye projekter igangsættes, såfremt disse ønskes finansieret fra FIH. Vi er dog positiv overfor finansiering af projekter

[1] 110-12,f2,b117
[2] 110-12,f2,b11
[3] 110-12,f2,b126ff

i tilknytning til de eksisterende ejendomme og anlæg, som er omfattet af de bestående leasingaftaler.

Vi har tidligere drøftet Farum Centercourt-projektet sammen, og FIH har fået den opfattelse, at Farum Kommune selv vil finansiere dette projekt.

Da engagementet med Farum Kommune er aftalt til drøftelse med kommunen i forbindelse med den 1. årige kassekredit på opr. kr. 250 mio., som forfalder pr. 1. maj 2002, finder vi det naturligt at drøfte evt. finansiering af Farum Centercourt i samme forbindelse."[1]

Ved brev af 22. marts 2002 til tilsynsrådet henledte byrådsmedlem Helene Lund opmærksomheden på, at de nye tennisanlæg ved Farum Park ifølge oplysninger fra økonomichef Hans Jørgen Brink tilhørte Farum Kommune.[2] Tilsynsrådet bad i den anledning ved brev af 18. april 2002 Farum Byråd om en fornyet udtalelse om sagen.[3]

Af en redegørelse af 26. marts 2002 udarbejdet af Jørgen Wessberg A/S fremgår blandt andet:[4]

"Kort beskrivelse af sagsforløb

Ny tennishal og Administrationsbygning samt renovering af eksisterende Tennishal er udført i forlængelse af Farum Park.

Ny tennishal og Administrationsbygning samt renovering af eksisterende Tennishal blev igangsat på grundlag af et overslag udarbejdet af entreprenøren.

Udformning af udenomsarealer og stisystemer sker løbende i takt med byggeriets fremadskriden

Entreprenør arbejder opstartes	uge 12, 2001
Afleveringstermin ny tennishal og administrationsbygning	uge 44, 2001
Nye indretningsplaner modtages fra bygherre i	uge 29, 2001
Nye indretningsplaner modtages fra bygherre i	uge 34, 2001
Ny afleveringstermin ny tennishal og administrationsbygning	uge 47, 2001

Aflevering af ny tennishal og administrationsbygning er foretaget den 02.12.2001
Aflevering af eksisterende tennishal er foretaget 06.02.2002
Aflevering af banebelægningsentreprise er foretaget 19.12.2001.

[1] 353-1,f1,b217
[2] 110-12,f2,b15f
[3] 110-12,f2,b16f
[4] 110-12,f2,b126ff

Beslutningstager/kontaktpersoner

Igangsætter af byggeriet er Farum Kommune ved Peter Brixtofte og Leif Frimand.

Daglig kontaktperson/beslutningstager har været: Stefan Krüger
Per Benjaminsen
Thorvald Marcussen

…

Grundlag for igangsætning af byggeri er mundtlig aftale med Farum Kommune."

Med brev af 27. marts 2002 returnerede FIH et antal fakturaer vedrørende tennisanlæg til Farum Kommune. I brevet hed det:

> "I forlængelse af vores møde på Farum Rådhus den 26. marts 2002 har FIH som aftalt modtaget fakturaer stilet til FIH i forbindelse med diverse byggeopgaver i Farum Kommune med relation til FIH gennem leasingaftaler.
>
> I forbindelse med modtagelsen heraf har FIH konstateret, at der er medtaget et antal fakturaer vedr. forskellige tennisanlæg, der - som meddelt på mødet - er FIH uvedkommende. Disse returneres hermed."[1]

De med brevet returnerede fakturaer vedrørte udgifter for et samlet beløb på 35.631.285,07 kr. inkl. moms. En række fakturaer var udstedt af H. Hoffmann & Sønner A/S, en faktura var udstedt af Farum Fjernvarme og en faktura var udstedt af Lindberg Installation A/S. Alle fakturaer var udstedt til FIH.

Den 9. april 2002 blev der afholdt et møde mellem Farum Kommune og FIH. Af møde-referatet fremgår bl.a.:

> "Vicedirektør Tyge Korsgaard meddelte indledningsvis, at FIH var af den opfattelse, at der ikke på nogen måde var tvivl om, at tennisanlæg ikke var finansieret af FIH. Der forelå ingen tilsagn herom, og i det omfang tennisanlægget havde været nævnt i korrespondancen, var det udtrykkeligt nævnt, at dette ikke ville blive finansieret af FIH.
>
> Vicedirektør Tyge Korsgaard afviste endvidere, at der på nogen måde kunne være sammenhæng mellem finansiering af tennisanlægget og Farum Park, etape 4.

[1] 110-12,f2,b145

> Advokat Henrik B. Sanders oplyste, at der af kommunens bogholderi fremgik, at man havde forudsat, at byggeriet af disse ejendomme ville blive finansieret af FIH.
>
> FIH udleverede på mødet yderligere korrespondance vedrørende spørgsmålet, og vicedirektør Tyge Korsgaard sammenfattede korrespondancen som følger:
>
> 1. FIH modtager fra Stig Wessberg kopi af brev hvor byggeriet igangsættes.
> 2. FIH meddeler, at byggeriet ikke er finansieret.
> 3. Leif Frimand meddeler mundtligt, at kommunen selv vil finansiere byggeriet.
> 4. En af FIH modtaget faktura, der vedrørte byggeriet af tennisanlægget, blev returneret til Farum Kommune"

Ved brev af 23. maj 2002 besvarede Farum Byråd tilsynsrådets anmodning af 18. april 2002 bl.a. således:

> "FIH [anser] ikke tennisanlægget omfattende centre court og 2 tennisbaner, den nye tennishal, renovering af den gamle tennishal, samt Team Danmark Huset omfattet af finansieringsaftalen med Farum Kommune. Forhenværende borgmester Peter Brixtofte havde den opfattelse, at anlægsudgifterne indgik i aftalen med FIH, som dog ikke foreligger skriftligt. Han mente derfor ikke, at det var nødvendigt at forelægge sagen for fagudvalget og Byrådet."[1]

Ifølge et af Jørgen Wessberg A/S udarbejdet byggeregnskab pr. 28. maj 2002 udgjorde de samlede udgifter til opførelse af de to indendørs tennisbaner og administrationsbygningen 42.489.305,52 kr. ekskl. moms, mens de samlede udgifter til renovering af den eksisterende tennishal androg 9.069.587,00 kr. ekskl. moms, i alt 51.558.892,52 kr.[2]

Ved brev af 17. november 2002 rettede en borger i Farum henvendelse til tilsynsrådet vedrørende de bevillingsmæssige forhold ved renovering af den af Farum Tennisklub ejede tennishal. Tilsynsrådet bad i den anledning ved brev af 21. november 2002 Farum Byråd om en udtalelse om sagen.[3]

Ved brev af 11. december 2002 besvarede Farum Byråd tilsynsrådets anmodning bl.a. således:

---

[1] 110-12,f2,b18
[2] 110-12,f2,b133ff
[3] 256-8,b14

”Der er ikke blevet søgt om en bevilling til disse byggeprojekter af daværende Idræts- og Fritidsudvalg, da projekterne var tænkt som en del af Farum Park-projektet, som skulle finansieres af FIH.

Det bemærkes i den forbindelse, at *beslutning om at opføre disse byggerier/renoveringer ikke er truffet i et politisk forum, da sagen aldrig har været forelagt noget udvalg eller byråd.*

FIH har efterfølgende meddelt, at disse anlægsarbejder ikke kan anerkendes som værende en del af Farum Park byggeriet og dermed ikke kan være omfattet af finansieringsaftalen for Farum Park. Der pågår dog stadig forhandlinger mellem Farum Kommune og FIH om en mulig finansieringsmodel for projekterne.”[1]

Farum Byråd meddelte ved brev af 28. januar 2003 tilsynsrådet, at spørgsmålet vedrørende renovering af Farum Tennishal, indgik som en del af kommissoriet for den af kommunen iværksatte uvildige undersøgelse. Tilsynsrådet modtog den 10. april 2003 delkonklusion fra den uvildige undersøgelse vedrørende sagen.

Ved brev af 12. juni 2003 til tilsynsrådet udtalte Farum Byråd i anledning af den uvildige undersøgelses konklusioner bl.a.:

”Farum Byråd skal i denne anledning udtale, at man konstaterer, at iværksættelsen og gennemførelsen af projekterne i hvert enkelt tilfælde indebar overtrædelser af styrelseslovens § 40, stk. 2. Det bemærkes, at sagen oprindelig blev rejst af SF v/Byrådsmedlem Helene Lund og tidligere Byrådsmedlem Bo Finsen.

Farum Byråd kan i øvrigt tilføje, at kommunens forvaltning har oplyst, at finansieringen af de omtalte anlæg ikke er taget fra midler, som FIH havde stillet til rådighed for kommunen i andre anledninger. Finansieringen har fundet sted over kommunens almindelige drifts- og anlægskonti.

Kommunen er, som det vil være Tilsynsrådet bekendt, allerede i færd med at retablere kommunens økonomi, og i den forbindelse er der også i denne sags anledning igangsat bestræbelser på at finde løsninger. Kommunen har således taget kontakt til Farum Tennisklub med henblik på at tilvejebringe en aftalemæssig ordning med den private klub om sikring af de midler, knap 10,4 mio. kr., som kommunen har anvendt til gavn for tennisklubben. Disse drøftelser er endnu ikke helt afsluttede, men sagen om aftalen med tennisklubben behandles af byrådet på dagsordenen for mødet den 10. juni 2003 parallelt med nærværende sag. Kopi af sagsfremstillingen og beslutningen fra dette punkt vedlægges til Tilsynsrådets orientering.”[2]

[1] 110-12,f2,b23f
[2] 256-8,b75f

I sin afgørelse af 12. december 2003[1] udtalte tilsynsrådet bl.a., at udgifterne til de nye tennisanlæg og renoveringen af den gamle tennishal i strid med kommunestyrelseslovens § 40, stk. 2, var afholdt uden bevilling. Særligt om renoveringen af den gamle tennishal, der tilhørte Farum Tennisklub, udtalte tilsynsrådet:

> "Efter kommunalfuldmagtsreglerne betragtes tilvejebringelse og udvidelse af idrætsanlæg som en lovlig kommunal opgave. Renovering af en eksisterende tennishal må sidestilles hermed som en lovlig kommunal opgave.
>
> Det er herefter Tilsynsrådet vurdering, at en kommune efter kommunalfuldmagtsreglerne kan yde støtte til en forening i form af anlægstilskud til foreningens faciliteter. Tilsynsrådet har lagt vægt på, at en kommune lovligt kan tilvejebringe og udvide idrætsanlæg, samt yde driftstilskud til en forening for eksempel i form af huslejetilskud eller vederlagsfri benyttelse af kommunale faciliteter.
>
> Ved kommunale anlægstilskud til en forenings idrætsanlæg, skal kommunen stille samme betingelser til foreningen, som ved kommunale driftstilskud. Kommunen skal herunder sikre sig, at den forening der ydes anlægsstøtte til, iagttager almennyttekriteriet. Herudover skal kommunen iagttage retsgrundsætningen om økonomisk forsvarlighed.
>
> Farum Tennisklub er en idrætsforening, der er åben for medlemskab for alle med fast bopæl i Farum Kommune på lige vilkår. Tennisklubbens har ikke til formål udelukkende eller i det væsentligste at varetage individuelle interesser hos enkeltpersoner eller enkeltvirksomheder. Støtte til Farum Tennisklub må herefter anses for en lovlig kommunal opgave.
>
> Efter retsgrundsætningen om økonomisk forsvarlighed er det en betingelse for kommunens adgang til at investere i idrætsanlæg, at det udgør en økonomisk forsvarlig disposition for kommunen.
>
> Ved anlægsstøtte til ikke-kommunale idrætsanlæg, skal kommunen sikre sin investering i idrætsanlægget ved et eventuelt videresalg af idrætsanlægget eller eventuelle kreditorers udlæg i idrætsanlægget.
>
> Tilsynsrådet har noteret sig, at Farum Tennisklub agter at anerkende Farum Kommunes investering i Farum Tennishal gennem ejerpantebrev, gældsbrev og håndpantsætningserklæring, og at Farum Kommune derved sikrer sin investering i Farum Tennishal.

[1] 256-8,b14f

Farum Kommunes investering i den af Farum Tennisklub ejede tennishal må herefter antages at være i overensstemmelse med retsgrundsætningen om økonomisk forsvarlighed.

Tilsynsrådet har endvidere lagt vægt på, at ved opløsning af Farum Tennisklub, vil en eventuel formue tilfalde Farum Kommune."

Ole Helms, der var formand for Farum Tennisklub fra september 1998 til februar 2004, har forklaret:[1]

"Det var Peter Brixtoftes idé og hans folk, der tog initiativet til renovering og udbygning af tennishallen. Baggrunden var, at han ville have Team Danmarks elitecenter til Farum. Team Danmark stillede nogle krav til faciliteterne i forbindelse med et elitecenter. Peter Brixtofte tilbød på et tidspunkt, at kommunen ville bekoste et nyt tag til tennishallen, såfremt tennisklubben ville lade elitecenteret komme ind. Peter Brixtofte havde ikke på forhånd talt med tennisklubben, om de var interesserede i at blive elitecenter, men tennisklubben takkede ja tak til tilbuddet, da det også var til fordel for tennisklubben. Udover fornyelse af taget blev underlaget til tennisbanerne renoveret. Omklædnings-faciliteterne blev renoveret, og der blev malet. Herudover byggede kommunen selv en ny tennishal i forbindelse med den gamle. Tennisklubben bruger i dag også banerne i den nye hal. CenterCourt blev også opført og kunne bruges til internationale arrangementer som Davis Cup og den slags. Tennisklubben betalte ikke en krone for disse arbejder. Det må være betalt af kommunen. Det var ikke arbejder, som tennisklubben ellers havde behov for at få udført, hvis klubben selv havde skullet betale. Man kunne have nøjedes med at få taget tætnet. Det var Team Danmark og Dansk Tennisforbund, der havde krav og ønsker. Tennis-klubben blev kun inddraget i begrænset omfang.

Stefan Krüeger var tennisklubbens kontaktperson i stort og småt. Stefan Krüeger sad selv i administrationsbygningen på Ryttergårdsvej 118, og han var selv tennispiller. Vidnet havde en daglig dialog med ham, og der var en positiv stemning i kommunen over for tennisklubben. Man var lydhør over for ønsker.

Foreholdt mødereferat af 27. marts 2001,[2] forklarede vidnet, at det var Ole Pedersen fra tennisklubben, der var formand for byggeudvalget. De øvrige i referatet fra klubben nævnte er inspektør Jacob Jacobsen og cheftræner Henrik Stein. Ole Pedersen var utilfreds med, at han var så lidt med i byggeriet. Tennisklubben undrede sig over, at byggeriet blev så omfattende. Byggeriet gik meget stærkt og skulle være færdig bygget inden en deadline, hvor Team Danmarks aftale med Frederiksberg Kommune om brug af anlæggene på Peter Bangsvej udløb. Peter Brixtofte var den drivende kraft, og han stod i spidsen sammen med sine folk, herunder Leif Frimand Jensen. Stefan Krüeger var en nøgleperson. De kom med ideerne og ønskerne, ikke tennisklubben. Vidnet har

[1] 319-93,b2ff
[2] 654-1,b33

selv deltaget i et møde på Restaurant Sepp. Peter Brixtofte sad for bordenden og dirigerede det hele, de andre havde ikke meget at skulle have sagt. Foruden vidnet deltog fra tennisklubben bl.a. Ole Petersen, Jacob Jacobsen og Henrik Stein. På det møde blev der blandt andet diskuteret overdækning af CenterCourt og baneunderlag, herunder leverandøren Sportson A/S, nu Virklund A/S, og hvilken slags stole der skulle købes og så videre. Overdækning af CenterCourt var også Brixtoftes ide, men det blev trods alt for dyrt for kommunen.

Vidnet vidste godt, at der var flere mulige leverandører af underlag, bl.a. Play Maker, og at det var Sportson A/S, der blev valgt. Det var alene kommunen, der valgte leverandøren. Tennisklubben havde ingen indflydelse herpå."

Stefan Krüeger, der var udviklingschef i Farum Kommune fra august 2000, har forklaret:[1]

"Foreholdt tilbud af 6. september 2000 til Dansk Tennisforbund[2], forklarede vidnet, at tennisklubben ønskede ekstra ting, da de var i gang med at renovere idrætsanlægget. Der skulle komme en lejeindtægt til kommunen. Ad 1.3 forklarede vidnet, at det var den udbygning, der blev bygget senere. Forespurgt om huslejen svarede til eller lå under markedsleje, bemærkede vidnet, at det selvfølgelig skulle give penge tilbage eller løbe rundt. Men han mener nu, at det var alt for billigt. Elitecenteret for Dansk Tennis blev flyttet til Farum, men selve forbundshovedkvarteret blev ikke.

…

Forespurgt om sin rolle i byggerierne forklarede vidnet, at han kun var involveret omkring tennis. Han var med til møderne med Dansk Tennisforbund samt møderne omkring administrationsbygningen. Han har aldrig været med på byggemøderne. Til disse møder havde han på et tidspunkt skrevet et notat om udvidelserne, herunder at det hele ville blive meget dyrt. Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen sagde hele tiden, at det blev betalt over FIH, og at det skulle vidnet ikke bekymre sig om. De to kørte det med forskellige dokumenter og aftaler direkte med FIH.

Foreholdt notat om budgetopfølgning af 29. oktober 2001[3] vedrørende administrationsbygning med tennisbaner forklarede vidnet, at der findes et notat, som vidnet har skrevet til Leif Frimand Jensen om bygningen. Notatet handlede om de økonomiske bevillinger. Thorvald Marcussen kom efter mødet og forklarede, at finansieringen af administrationsbygningen og tennisbanerne var i orden. CenterCourt blev besluttet lang tid før vidnet blev ansat."

Stig Wessberg, Jørgen Wessberg A/S, har forklaret:[4]

[1] 316-83,b8f
[2] 256-29,b232-234
[3] 285-4,f5,b22-26
[4] 316-70,b8

> ”Adspurgt omkring Tennisklubben forklarede vidnet, at han var med til et møde om tennisbyggeriet, hvor det ikke blev afklaret, om det skulle finansieres af Farum Kommune eller FIH. Der var ingen konklusion på mødet. Flemming Aggerbeck fik senere af Leif Frimand Jensen oplyst, at det var omfattet af finansieringen fra FIH, hvilket vidnet eller Aggerbeck så meddelte videre.”

Tyge Korsgaard, tidl. vicedirektør i FIH, har om FIH's brev af 7. januar 2002 til Farum Kommune forklaret,[1]

> ”at FIH havde to indgange. De overtog noget eksisterende eller etablerede noget nyt. Med brevet ønskede FIH at markere over for Farum Kommune, at Center Court-byggeriet ikke var omfattet af det oprindelige tilsagn. Kommunen kunne ikke blot komme og anmode om finansiering, efter at byggeriet var sat i gang. Kommunen skulle spørge FIH først. Det gjaldt også ændringer i projektet. FIH var som ejer ikke forpligtet, før FIH havde givet tilsagn. Ved indvielsen af Center Court-byggeriet gav FIH udtryk for, at engagementet samlet set havde nået en passende størrelse. Det var ikke FIH's opgave at drive kommunalpolitik, men set i forhold til de samlede udgifter, og til at kommuneskatten var blevet sat ned, fandt FIH, at engagementet havde nået en størrelsesmæssig grænse. Der var ikke noget sikkerhedsmæssigt problem for FIH, men de fandt ud fra en overvejelse om god forretningsskik, at der ikke skulle laves flere engagementer med Farum Kommune. Kommunen skulle således ikke forvente, at FIH ville udvide engagementet yderligere.”

Hans Jørgen Brink, der var økonomichef i Farum Kommune, har forklaret, at[2]

> ”FIH ikke ville have noget med tennisanlægget at gøre. FIH blandede tingene sammen. Der var 2 tennisanlæg. Det ene var CenterCourt, og det andet var en tilbygning til den tennishal, der var i forvejen. Vidnet vidste godt, at FIH ikke ville have noget at gøre med CenterCourt, men Frimand havde sagt, at FIH skulle finansiere ombygningen af tennishallen og opførelsen af administrationsbygningen lige ved siden af.”

Hans Jørgen Brink har under straffesagen mod Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen forklaret:[3]

> ”Han vidste, at der skulle bygges en udvidelse til Farum Park, og at dette var omfattet af skrivelsen af 9. marts 2000 fra FIH. Han har ikke set de første breve af 12. og 16. marts 2001 om tennisanlægget, men han har talt med Frimand Jensen om sagen. Denne sagde, at der forelå et tilbud om en tennishal, der var truffet en aftale, og at FIH skulle finansiere. Vidnet kan ikke tidsfæste samtalen med

[1] 316-197,b4
[2] 316-102,b3
[3] 238-99,f2,b108ff

Frimand Jensen nærmere, end at den nok ligger et par måneder senere, da de første regninger begyndte at indkomme. Han var længe af den opfattelse, at administrationsbygningen og det indendørs tennisanlæg var omfattet af aftalen med FIH, nærmere bestemt 4. etape af Farum Park, men at Centercourt ikke var omfattet. … Han mener ikke at have set skrivelserne af 25., 27. og 29. juni 2001, men han fik at vide af Frimand Jensen, at der var en aftale om renovering for ca. 7,9 mio. kr., ligesom Frimand Jensen sagde, at det skulle konteres på 4. etape på Farum Park. Regningen vedlagt brevet af 27. juni 2001 fik han, og han betalte den som anført. Han har derimod set skrivelserne af 27. juli, 29. august og 10. september fra FIH, alle stilede til ham selv. I alle tilfælde har han fået den vedlagte regning attesteret af vist nok Frimand Jensen og betalt den derefter. Han er overbevist om, at han i alle tilfælde har bogført på Farum Park 4. etape, eksempelvis er regningen på et tilslutningsbidrag fra Farum Vandværk blevet betragtet som en anlægsudgift og konteret som sådan. Han husker ikke med bestemthed, om han har forevist Frimand Jensen følgebrevene eller alle følgebrevene, men bemærker dog at disse efter sædvanlig praksis blev hæftet bag på fakturaerne. Da Frimand Jensen deltog i mange møder med Brixtofte vil vidnet ikke udelukke, at flere af regningerne blot er lagt i en underskriftsmappe til ham og senere modtaget tilbage af vidnet. Vidnet er temmelig sikker på at have deltaget i statusmødet med FIH i september 2001 omtalt i FIH's brev af 3. oktober 2001. Han husker ikke om tennisanlægget blev drøftet, men på hans egen private liste var det blot fortsat en del af Farum Park 4. etape, som i hvert fald blev drøftet ved denne lejlighed. … Om FIH's skrivelse af 7. januar 2002 om Centercourt forklarede han, at han gentagne gange i løbet af 2001 udtalte over for borgmesteren, at der efter hans opfattelse ikke var bevillingsmæssig dækning for Centercourt, men hver eneste gang sagde borgmesteren, at det skulle FIH betale, og han ville tale med Frimand Jensen om det. Derimod nævnte vidnet ingenting over for borgmesteren om finansiering af administrationsbygningen og det indendørs anlæg, da vidnet jo fortsat var af den opfattelse, at disse var omfattede af finansieringsaftalen med FIH. Den lille faktura af 30. januar 2000 har han betalt formentlig som en driftsudgift.

Da han igen blev økonomidirektør, og da Frimand Jensen ophørte, blev dennes kontor ryddet, og vidnet fik kendskab til en del korrespondance, som han ikke havde set. Han fandt først nu ud af, at FIH nægtede at finansiere tennisanlægget eller rettere, at FIH nægtede, at dette allerede var finansieret. Han havde den viden, da han oplyste SF om dette, jf. SF's skrivelse af 22. marts 2002 til tilsynsrådet. Han deltog i møderne 9. april og 6. maj 2002, hvor også repræsentanter fra FIH var til stede, og han er ganske klar over, at disse repræsentanter utvetydigt nu sagde, at finansieringen for tennisanlægget ikke var gennemført."

Leif Frimand Jensen har som tiltalt ved Kriminalretten i Hillerød forklaret:[1]

[1] 238-99,f2,b102f

”Han vidste, at byrådet ønskede en udvidelse samt en bygning til Team Danmark som kunne indgå i etapen, men han husker ikke specielt skrivelsen fra Hoffmann & Sønner af 12. marts 2001 med tilbud herom. Han har derimod set skrivelsen fra Jørgen Wessberg A/S af 16. s.m. til Hoffmann & Sønner med accept af tilbudet. Det var ikke sædvanligt, at Wessberg accepterede selv, normalt var det kommunen direkte. Han har set skrivelsen af 25. maj 2001 fra Wessberg til Farum kommune (”att. Leif Frimand”) med nærmere gennemgang af tilbudet. Tiltalte har ikke selv besluttet accept i noget tilfælde. Enten borgmesteren eller ved hans inhabilitet viceborgmesteren accepterede, og derefter overtog økonomidirektøren sagen. Tiltalte husker ikke skrivelsen af 25. juni 2001 fra Hoffmann & Sønner til FIH med tilbud om renovering af den eksisterende tennishal, men han er vidende om, at Farum kommune ville renovere den gamle tennishal samtidig med, at den nye byggedes. Han husker ikke, om han har set skrivelsen af 27. juni 2001 fra FIH til kommunen (”Vi har fra Hoffmann & Sønner A/S modtaget vedlagte tilbud omkring renoveringen af tennishallen. ... Såfremt Farum Kommune ønsker renoveringsarbejdet finansieret fra FIH skal vi for god ordens skyld venligst bede om at modtage en anmodning herom fra Farum Kommune med oplysning om forventet beløbsramme, tidsplan samt finansieringsstruktur”), uagtet den er stilet til ”att. Adm. direktør Leif Frimand”, idet han ikke er sikker på, om han da ferierede. Han har efter gennemsyn af sin aftalekalender tilføjet …, at han har været i Tyrkiet i den relevante uge, men FIH’s brev af 27. juni 2001 har nok ligget i kopi til ham ved hans hjemkomst. Han fastholder fortsat, at det var hans opfattelse, at en aftale forelå vedrørende de relevante to tennisbaner, og han erindrer ikke, om han har foretaget sig noget særligt i anledning af dette brev. Han husker ej heller, om han har set skrivelsen af 29. juni 2001 fra Wessberg. Stig Wessberg kom ofte i kommunen til møder, også med borgmesteren, hvor også tennisanlægget blev drøftet. Det var byrådets bestemte opfattelse, at Team Danmark bygningen var et led i etape 4. Han mener at have drøftet dette med FIH. Foreholdt af anklageren at skrivelsen af 27. juni 2001 nærmest må opfattes som en tilkendegivelse om, at der endnu ikke forelå nogen aftale om finansiering, førend kommunen fremsatte en begæring herom, fastholder tiltalte, at FIH havde accepteret at finansiere dette som en del af etape 4. Efter protokolleringen supplerede tiltalte forklaringen derhen, at han er sikker på, at FIH ville finansiere den nye hal, medens han ikke har viden om, hvorvidt FIH også ville finansiere renovering af den gamle hal.”

Peter Brixtofte har over for kommissionen forklaret:[1]

”Adspurgt om udbygningen af tennisanlæggene indendørs og udendørs og om den politiske baggrund herfor, forklarede vidnet, at den indendørs del blev bygget som led i samarbejdsaftalen med Dansk Tennisforbund, og det blev godkendt af byrådet, herunder også administrationsbygningen. Udendørsanlægget, Center-Court, var en opfølgning på indendørsdelen. Det indgik i Team Danmark-aftalen.

[1] 316-249,b3f

Foreholdt vidnet Ole Helms forklaring,[1] forklarede vidnet, at Ole Helms var en beskeden mand. Der var en meget tæt dialog med tennisklubben og man fulgte tennisklubbens ønsker. Tennisklubben blev meget glad for anlægget, og de mange brugere er også i dag er meget lykkelige for hallen.

Adspurgt om styringen af idrætsbyggerierne, herunder om bestilling af ekstra arbejder og foreholdt Leif Frimand Jensens forklaring om sin rolle, forklarede vidnet, at det var Leif Frimand Jensen, der som embedsmand var ansvarlig på kommunens vegne. Vidnet har ikke selv deltaget i byggestyringen. Kommunen havde det rådgivende ingeniørfirma Jørgen Wessberg A/S til at hjælpe Leif Frimand Jensen."

Ved Hillerød Kriminalrets dom af 10. april 2007[2] blev Peter Brixtofte fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 155, 1. pkt., ved at have ladet udgiften på knap 52 mio. kr. til tennisanlæg m.m. afholde uden bevilling. Retten lagde til grund, at Peter Brixtofte holdt dette skjult ikke blot for byrådet, men også for tilsynsrådet, og at han gentagne gange på udtrykkelig forespørgsel afgav usandfærdige svar herom. Retten fandt på den baggrund, at forholdet måtte anses som groft.

I dommen hedder det nærmere:

"…
Der foreligger ingen aftale mellem Farum kommune og FIH om medtagelse af dette anlæg under engagementet mellem dem. FIH har i ord og gerning vist under forløbet, at man ikke anså det for omfattet af engagementet. Allerede i marts 2001 gjorde Peter Toftager Ejlertsen for FIH, […], dette klart for Flemming Aggerbeck, ansat i Jørgen Wessberg A/S, kommunens rådgivende ingeniør, […], samt for tiltalte Frimand Jensen, som skulle have svaret, at kommunen ville finansiere dette anlæg selv, ligesom FIH's sagsbehandler Keld Nybo Jensen vidste besked herom, […]. Under domsforhandlingen er fremlagt et stort antal fakturaer om anlægget, som har været fremsendt til FIH, men derfra konsekvent er tilbagesendte, […]. Forsvarets anbringende, hvorefter FIH først efter sammenbruddet 6. februar 2002 har bestridt, at anlægget var omfattet af engagementet, forkastes herefter. Forsvarets yderligere anbringende, hvorefter det må antages, at FIH ville have bevilget finansieringen, hvis kommunen havde ansøgt herom, jfr. Keld Nybo Jensens indrømmelse […] over for forsvarets direkte forehold herom, er ligeledes uden betydning; den hypotetiske vilje til i givet fald at indgå en aftale kan ikke erstatte aftalen selv. Nybo Jensen har den 7. januar 2002 i et til Frimand Jensen stilet brev udtrykkeligt krævet de bevillingsmæssige forhold bragt i orden inden finansiering, […]. Under møder i 2002 har FIH gentagne gange fastholdt, at anlægget ikke var omfattet af finansieringsaftalen, […], og sluttelig har økonomiudvalget 18. marts

[1] 316-93,b3 øverst
[2] 238-99,f2,b695ff. Medtaget i beretningens bilag 9.1.

2003 anerkendt, at bygningen er opført uden bevilling hertil, jfr. revisionsberetningen pkt. 5.5.5.5. Det lægges herefter til grund som åbenbart, at anlægget ikke var omfattet af aftalen mellem FIH og Farum kommune.

Forsvaret har subsidiært gjort gældende, at tiltalte Brixtofte har været i god tro herom.

Det er uden særlig bevismæssig betydning, at Brixtofte udadtil har givet udtryk for en opfattelse om, at FIH skulle finansiere anlægget, således over for den ansatte Hans Jørgen Brink, […], og særlig over for byrådet den 12. juni 2001 som svar på et udtrykkeligt spørgsmål fra byrådsmedlemmet (for SF) Bo Finsen og den 7. november 2001 over for tilsynsrådet. Det er ligeledes uden betydning, at byrådets flertal må antages at have ønsket anlægget og har givet udtryk herfor både ved at tage Brixtoftes redegørelse af 12. juni 2001 til efterretning og ved at godkende svaret af 7. november 2001 til tilsynsrådet, hvorefter FIH finansierede. Byrådets tro på, at bevilling var unødvendig som følge af finansiering udefra, kan ikke træde i stedet for en bevilling, hvis denne alligevel - som tilfældet var i denne sag - viser sig påkrævet.

At alle tilkendegivelser fra FIH til kommunen om finansieringsspørgsmålet er sket til Frimand Jensen, ligesom svarene til FIH om, at kommunen ville finansiere selv, er afgivne af Frimand Jensen, jfr. både Toftager Ejlertsen og Nybo Jensen, […], medens tiltalte Brixtofte ikke omtales som adressat eller samtaledeltager, er uden betydning. Leif Frimand Jensen var efter sin genudnævnelse til ordførende direktør i 1999 fritaget for personalemæssigt og økonomisk ansvar og i vidt omfang alene personlig assistent for tiltalte Brixtofte, med hvem han delte kontor i 2001; han har kaldt sig selv kvalificeret bydreng i økonomiske anliggender, […].

Det er herefter uantageligt, at han skulle have behandlet sagen på egen hånd uden underretning til Brixtofte, der var passioneret engageret i alle sager vedrørende idrætslivets fremme i Farum. Endelig er det uden betydning, at tiltalte Brixtofte formelt erklærede sig inhabil i alle sager vedrørende Farum Park, som derefter afgjordes af viceborgmester Per Edrén, […]; ingen fra FIH har nævnt samtaler eller anden forbindelse med Edrén, og at dennes indsættelse som borgmester "ad hoc" kun var af ringe vægt, ses ad forhold 5 nedenfor […].

Det findes herefter godtgjort, at beløbet på ca. 52 mio. forbrugtes uden bevilling, og at tiltalte Brixtofte holdt dette skjult ikke blot for byrådet, men også for tilsynsrådet, ligesom han gentagne gange på udtrykkelig forespørgsel afgav usandfærdige svar herom, hvorfor forholdet må anses som groft.
…"

Østre Landsret tiltrådte ved dom af 6. oktober 2009, at Peter Brixtofte var fundet skyldig som fastslået ved byrettens dom.[1]

[1] 802-87,b29. Medtaget i beretningens bilag 9.2.

10.5.2.4. Klubhus til australsk fodbold

Jesper Lysel, Drift og Anlæg, Farum Kommune, udarbejdede den 23. oktober 2000 et budget for opførelse af en bygning til "Den australske fodbold til Stenvadskolen". Den samlede pris ifølge budgettet var 2,3 mio. kr.[1]

Den 26. oktober 2000 afgav Scandi Camp A/S til tilbud på "hus til udendørssport" til en pris af 1.398.800 kr. eksklusiv moms. Tilbuddet var stilet til Farum Kommune, att.: Jesper Lysel.[2]

Den 1. november 2000 blev tilbuddet accepteret af Leif Frimand Jensen for Farum Kommune.[3]

Den 2. november 2000 blev budgettet af 23. oktober 2000 ved en håndskrevet tilføjelse forøget med 100.000 kr. vedrørende "rep. bane", således at den samlede pris var 2,4 mio. kr. Budgettet fik endvidere følgende påtegning: "NB! Iflg. Leif Frimand NB! Financieres Betales af FIH Farum Park regnskab."

Den 15. marts 2001 blev entreprisen overgivet til bygherren.

Tilsynsrådet behandlede i forbindelse med sagen vedrørende tennisanlæggene også spørgsmålet om det bevillingsmæssige grundlag for klubhuset til australsk fodbold. Tilsynet udtalte den 12. december 2003[4], at udgiften til klubhuset i strid med kommunestyrelseslovens § 40, stk. 2, var afholdt uden bevilling.

Jesper Lysel har til den uvildige advokat- og revisorundersøgelse oplyst blandt andet:

> "Jesper Lysel (Farum Kommune), afdelingen for Drift og Anlæg, tog sig af den praktiske gennemførelse af byggeriet af klubhuset til australsk fodbold. Jesper Lysel har oplyst, at han på et tidspunkt i 2000 var til møde hos Peter Brixtofte, hvor han blev bedt om at beregne, hvad et hus til australsk fodbold ville koste. På baggrund heraf indhentede Jesper Lysel tilbud fra Scandi Camp A/S, hvilket tilbud han efterfølgende lagde hos Leif Frimand Jensen. Her lå tilbuddet i længere tid, formentlig omkring ½ år, hvorefter Jesper Lysel fik besked fra Leif Frimand

[1] 110-12,f2,b65
[2] 110-12,f2,b62
[3] 110-12,f2,b61
[4] 256-8,b14f

> Jensen om, at nu skulle klubhuset etableres. Efter Jesper Lysels opfattelse havde spørgsmålet ikke været behandlet i Byrådet. Han fik blot beskeden fra Leif Frimand Jensen og ved ikke, om beslutningen var taget af Peter Brixtofte.
> …
>
> Jesper Lysel har oplyst, at Scandi Camp A/S blev udvalgt, fordi Jesper Lysel var bekendt med firmaet, som tidligere havde udført byggerier for Farum Kommune (Valhalla, Bakkehuset m.v.). Da der var tale om et pavillonbyggeri og ikke et murstensbyggeri, antog Jesper Lysel, at Scandi Camp A/S ville kunne give et fornuftigt tilbud på byggeriet."[1]

10.5.2.5. Mobil skøjtebane

Der blev for 2001 indgået budgetforlig mellem Venstre, Det konservative Folkeparti, Socialistisk Folkeparti og Socialdemokratiet. Af budgetforligets punkt 25 fremgik:

> "25. Der investeres i en mobil isskøjtebane. Det er oplyst, at den færdige pris er 2,8 mill. kr. Det forventes, at ca. 50 pct. kan hentes via Lokale- og Anlægsfonden, samt at yderligere tilskud kan findes i Friluftsrådet. Den kommunale udgift skønnes at blive knap 1 mill. kr. Samtidig forventes driften helt eller delvist finansieret af bandereklamer."[2]

Der blev på idræts- og fritidsudvalgets budget for 2001 afsat 1 mio. kr. til driften af skøjtebanen. Der blev ikke på budgettet afsat midler til banens anlæg.[3]

Af en budgetopfølgning af 9. februar 2001 for idræts- og fritidsudvalget fremgår, at der pr. 31. januar 2001 er anvendt 3.023.000 kr. mod budgetteret 1 mio. kr. I margin er anført: "Her er et problem". I senere budgetopfølgninger er anført, at overskridelsen forventes finansieret af sponsorer.[4]

I regnskabet for 2001 figurerer vedrørende skøjtebanen en anlægsudgift på 3.023.000 kr. og en nettodriftsudgift på 935.000 kr.[5]

---

[1] 110-12,f1,b8
[2] 203-12,f1,b12
[3] 203-12,f2,b103
[4] 317-11, b5 og 12
[5] 203-12,f4,b95f

Helene Lund (F) har under straffesagen mod et antal byrådsmedlemmer som vidne forklaret:

> "Den mobile skøjtebane blev til efter forslag fra SF. Det var tanken, at bandereklamer skulle finansiere driften, og at kommunen skulle bidrage med 1 mio. kr. til anskaffelsen. Resten af anlægsudgiften skulle søges gennem fonde.
>
> Det er således en fejl, når der i budget 2001 står, at der er en driftsomkostning på 1 mio. kr. Vidnet er ikke blev gjort opmærksom på dette og har ikke hæftet sig ved det. Det fremgår af regnskab 2001, at der var næsten 1 mio. kr. i driftsudgifter for skøjtebanen, og vidnet svarer hertil, at der ikke kom bandereklamer, og at det var forvaltningen, der skulle have sørget for, at reklamerne kom. Vidnet selv sad ikke i idrætsudvalget.
>
> Foreholdt, at det af regnskab 2001, side 191, fremgår, at der er en anlægsudgift til skøjtebane på 3 mio. kr., svarer vidnet, at hun ikke ved, om der blev søgt hos de omtalte fonde, men at det var noget, som forvaltningen burde have sørget for. Gjort bekendt med styrelsesvedtægten er vidnet af den mening, at anlægsudgiften til skøjtebanen rettelig hører under forsynings- og ejendomsudvalget, men indholdsmæssigt mener vidnet, at det hører ind under idrætsudvalget."[1]

10.5.2.6. Kampsportscenter

Det i forbindelse med Farum Kommunes aftale med Team Danmark planlagte men aldrig opførte kampsportscenter er omtalt ovenfor i afsnit 10.3.6.

10.5.2.7. Forklaringer

Forklaringer vedrørende afsnit 10.5.2. er medtaget i sagsfremstillingen.

10.5.3. Afvikling af kommunens og Farum Boldklub A/S' mellemværende

10.5.3.1. Afviklingsaftalen af 18. juni 2002

Den 8. februar 2002 godkendte Farum Byråd en ansøgning fra borgmester Peter Brixtofte om 3 måneders orlov af helbredsmæssige grunde. Henrik Jerger (V) blev af et flertal valgt som fungerende borgmester.[2] Den 14. februar 2002 besluttede økonomiudvalget at iværksætte en uvildig juridisk og økonomisk undersøgelse af en række forhold i Farum Kommune, herunder samtlige økonomiske relationer mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S. På et

[1] 438-62,b7
[2] 337-4,f3,b72f

møde den 7. marts 2002, hvor Peter Brixtofte på ny fungerede som borgmester, godkendte byrådet enstemmigt et forslag til kommissorium for den uvildige undersøgelse.[1]

Ved mail af 3. marts 2002 til Jørgen Torm, Farum Boldklub A/S, bad Stefan Krüeger, chef for idræts- og fritidsforvaltningen i Farum Kommune, om et møde vedrørende parternes aftaler vedrørende Farum Park, Farum Arena og Farum Marina.[2] Et af kommunen udarbejdet notat om aftaler mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S blev fremsendt til boldklubben den 22. marts 2002 og drøftet mellem parterne på et møde den 25. marts 2002.[3] Den 3. april 2002 besluttede idræts- og fritidsudvalget på grundlag af en redegørelse fra idræts- og fritidsforvaltningen af 1. april 2002,[4] at forvaltningen skulle fortsætte dialogen med boldklubben med henblik på en afklaring af parternes mellemværende.[5] I brev af 8. maj 2002 til Farum Boldklub A/S sammenfattede kommunen en række problemområder vedrørende parternes aftaleforhold, som kommunen ønskede løst hurtigst muligt.[6] Ved mail af 14. maj 2002 til Farum Boldklub A/S meddelte Farum Kommune, at fremsendte fakturaer fra boldklubben vedrørende "driftstilskud Farum Arena for maj måned i henhold til aftale" og "driftstilskud Farum Park a conto for 2. kvartal 2002" ikke ville blive betalt, før der forelå en løsning på kommunens krav.[7] I brev af 29. maj 2002 fremkom statsautoriseret revisor Bent Nicolajsen på vegne Farum Boldklub A/S med klubbens forslag til en afvikling af parternes mellemværende. Forslaget indebar, at Farum Boldklub A/S til kommunen til fuld og endelig afgørelse af alle kendte krav skulle betale 1,1 mio. kr. Af brevet fremgik endvidere blandt andet:

> "Resultatet i Farum Boldklub A/S for året 2001 har ikke været tilfredsstillende med et underskud på ca. 4,8 mio. kr., som skyldes en række forhold såsom øgede lønudgifter til spiller- og trænerstab med henblik på at opnå superligastatus, manglende tilgang af forventede nye sponsorater, et meget væsentligt underskud i tilknytning til køb og drift af Restaurant Sepp ApS m.m. Året 2001 har således været præget af en række uheldige dispositioner, som den nuværende ledelse nu arbejder på at rette op.

[1] 337-4,f3,b106
[2] 485-61,b172
[3] 301-39,b9
[4] 301-39,b368ff
[5] 301-39,b180
[6] 301-39,b292
[7] 301-39,b226

> Vi vedlægger et udkast til årsregnskabet for 2001, som alene er et rent arbejds-udkast, og som selvfølgelig ønskes behandlet med fortrolighed.
>
> Som det ses, er der ikke endnu indarbejdet årsberetning eller revisorerklæring, idet udformningen af disse helt vil afhænge af det videre forløb. I den forløbne del af 2002 har underskuddet været af en sådan størrelse, at man i løbet af meget kort tid - d.v.s. indenfor 1 eller 2 måneder - vil have tabt den fulde egenkapital."

Efter fortsatte drøftelser parterne imellem blev et udkast til aftale om afvikling af kommunens tilgodehavende hos Farum Boldklub A/S behandlet på et møde i Farum Byråd den 17. juni 2002. Af forvaltningens sagsfremstilling til mødet fremgår følgende:

> "Farum Boldklub A/S har henvendt sig til Farum Kommune med henblik på en afklaring af Farum Kommunes krav vedrørende blandt andet forbrug af el, personaleudgifter, andre driftsudgifter og refusion af ydelser betalt i forbindelse med forsinkelser af byggeri mv. samt betaling for andel af Falck Securitas udgifter.
>
> Spørgsmålet har været til genstand for forhandling mellem parterne og disses revisorer. Der foreligger nu udkast til aftale.
>
> Bilag: Aftaleudkast."

Aftaleudkastet blev godkendt af et flertal på 12 medlemmer. SF's og Socialdemokratiets byrådsgrupper og byrådsmedlemmet Paul Wachtell stemte imod indgåelsen af aftalen.[1]

Aftalen blev herefter underskrevet af parterne den 18. juni 2002. Af aftalen fremgår blandt andet:[2]

> "Formålet med nærværende aftale er at beskytte FKs tilgodehavende ved dels at sikre en snarlig betaling i kontanter og ved modregning inden udgangen af juli 2002 og dels ved en afvikling af den resterende gæld som ansvarligt lån over en længere periode. Ved at konvertere resttilgodehavendet til ansvarlig lånekapital sikres det, at FB kan medregne lånekapitalen til egenkapitalen i henhold til DBUs regler, hvorefter risikoen for FBs eventuelle betalingsstandsning eller konkurs og dermed tabet af FKs tilgodehavende begrænses, da FB angiveligt herefter opfylder DBUs soliditetskrav. FK har herved søgt at varetage sine økonomiske interesser som kreditor så forsvarligt som muligt, idet et krav om betaling af et større beløb, som følge af FBs likviditetsforhold, må antages at ville udløse en betalingsstandsning og efterfølgende konkurs, hvorefter FKs samlede krav ville fortabes.

[1] 337-4,f4,b83
[2] 254-97,b5ff

> En række af de nedenstående mellemværender er fastsat skønsmæssigt, da det ikke har været muligt at opgøre alle fordelinger af krav matematisk korrekt bl.a. som følge af vanskeligheder ved at indhente oplysninger fra en række af de involverede personer vedrørende navnlig ældre forhold. Endvidere har FKs situation været påvirket af, at en række af de nedenstående forhold vedrører tilbagesøgning af ældre betalinger. Disse betalinger blev på betalingstidspunktet godkendt af FK.
>
> Nærværende aftale tager ikke stilling til de krav, som FK og den nuværende ledelse og revision i FB ikke selv har haft kendskab til på tidspunktet for aftalens indgåelse, eller krav som måtte være kommet til parternes kundskab gennem dagspressen, men som FB ikke anerkender.
>
> FB har tilkendegivet, at en række af nedenstående poster vil blive bestridt helt eller delvist såfremt, mellemværendet ikke afklares ved nærværende aftale, hvorefter FK i givet fald må søge kravene inddrevet ved domstolene."

Med hensyn til de fem fakturaer af 1. november 2001 fulgte det af aftalen, at Farum Kommune ikke ville kræve tilbagebetaling af det betalte honorar på 660.000 kr. ekskl. moms for konsulentassistance i forbindelse med deltagelse i byggemøder og tilsyn mv., der baserede sig på en aftale mellem boldklubben og kommunen, "antageligvis indgået med Leif Frimand og/eller Peter Brixtofte". Det af boldklubben opgjorte timeforbrug blev vurderet som sandsynligt og den beregnede timesats som liggende inden for spektret af lignende rådgivningshonorarer. Af kommunens betaling til boldklubben på i alt 1.316.000 kr. ekskl. moms vedrørende manglende lejeindtægter skulle boldklubben tilbagebetale 352.500 kr. ekskl. moms. Kommunens betaling af 826.000 kr. ekskl. moms for "byggerelaterede rengøringsudgifter" og 370.000 kr. ekskl. moms for manglende indtjening i Farum Marina i forbindelse med ombygning og mangelafhjælpning skulle afklares nærmere.

Det fulgte endvidere af aftalen, at Farum Kommune havde yderligere krav på 925.000 kr. vedrørende el-forbrug i Farum Park, 500.000 kr. vedrørende opgaver udført for boldklubben af personale lønnet af kommunen, 300.000 kr. vedrørende pasning af græstæppe og rullereklamer og 110.000 kr. vedrørende bistand ydet af Falck Securitas om natten i receptionen i Farum Park. For Falck Securitas' fremtidige bistand i receptionen skulle boldklubben i overensstemmelse med tidligere indgået aftale herom betale 2.500 kr. inkl. moms pr. uge. Kommunen, der ikke havde iagttaget erhvervslejelovens formelle regler herom, frafaldt et krav på 1.034.181 kr. ekskl. moms vedrørende forbrug af vand og varme. Endvidere fremgik det af aftalen, at boldklubbens debitorbogholderi udviste en saldo på

1.383.000 kr. og en kreditorsaldo på 413.000 kr. for Farum Kommune ved aftalens indgåelse, og at boldklubben var forpligtet til at betale dens andel af Søren Hjorths og Charlotte Høyers lønninger i de første fem måneder af 2002, hvilket af kommune var faktureret til kr. 316.041. Det heraf følgende nettotilgodehavende for boldklubben på afrundet 654.000 kr. blev modregnet i kommunens krav som anført ovenfor på i alt 2.258.000 kr. Heraf skulle 446.000 kr. betales kontant den 31. juli 2002 og restbeløbet på 1.158.000 kr. over 10 år forrentet med den skattemæssige mindsterente med et tillæg på 0,5 %. Aftalen gav endvidere Farum Kommune ret til samme informationer, som tilgik boldklubbens bestyrelse, og ret til at deltage i bestyrelsesmøder i Farum Boldklub A/S og ret til en overskudsafhængig tillægsrente på 5 % af boldklubbens regnskabsmæssige resultat før skat i alle år med overskud, indtil gælden var afviklet. Farum Boldklub A/S forpligtede sig til ikke at udlodde dividende, før hele gælden til kommunen var indfriet, og til at indfri restgælden til kommunen, hvis boldklubben over en periode på tre år i træk eller i et enkelt år opnåede et samlet positivt resultat efter skat, der var mere end fire gange større end restgælden til kommunen. Som modydelse for den ekstra informationsadgang og det overskudsafhængige tillæg konverterede kommunen restkravet på 1.158.000 kr. til ansvarlig lånekapital, idet kommunen for dette krav accepterede at stå tilbage for andre simple kreditorer i tilfælde af boldklubbens konkurs.

Efter omtale i dagspressen af den indgåede aftale bad Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt ved brev af 19. juni 2002 Farum Byråd om en udtalelse, idet det var tilsynsrådets opfattelse, at sagen ikke kunne afvente den uvildige advokat- og revisorundersøgelse af forholdene i Farum Kommune. Tilsynsrådet bad byrådet om i udtalelsen at redegøre for, hvordan kravet var gjort op, for hvorledes byrådet havde sikret sig, at alt var taget med i det opgjorte mellemværende med boldklubben, og for byrådsmedlemmernes eventuelle inhabilitet ved behandlingen af sagen som følge af at de måtte besidde aktier i Farum Boldklub A/S, have nære relationer til medlemmer af ledelsen i Farum Boldklub A/S eller lignende.[1]

I brev af 20. august 2002 til Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt fremkom Farum Byråd med en udtalelse i sagen, som var vedtaget af byrådet på et ekstraordinært byrådsmøde samme dag. Den socialdemokratiske gruppe og SF's gruppe afgav mindretalsudtalelser.[2]

[1] 256-76,f1,b179f
[2] 337-4,f2,b68

Af Farum Byråds udtalelse fremgår bl.a. følgende:[1]

> "Byrådet skal indledningsvist specielt henlede opmærksomheden på aftalens præampel, der særdeles nøje beskriver forudsætningerne for aftalens indgåelse, herunder Farum Boldklub A/S' vanskelige økonomiske situation, og på aftalens bestemmelse under punkt 2.1.2.
> ...
>
> Yderligere henledes opmærksomheden på indholdet af aftalens punkt 2.3. Afvikling af gælden til Farum Kommune, hvorved der er tale om sikring af et eksisterende tilgodehavende ved afdragsmæssig betaling i den foreliggende situation og ikke tale om at beslutte at yde økonomisk støtte til en virksomhed, der drives med henblik på at opnå fortjeneste."

Den socialdemokratiske gruppes mindretalsudtalelse var sålydende:[2]

> "Socialdemokratiet kan ikke medvirke fordi man ikke kan tilslutte sig bemærkningerne om, at der ikke er tale om at yde økonomisk støtte til Farum Boldklub A/S, idet Socialdemokratiet ikke finder det tilstrækkeligt dokumenteret at Kommunens interesser er fyldestgørende varetaget i den indgåede aftale, f.eks. ved opgørelsen af mellemværendet mellem kommunen og Farum Boldklub A/S. Socialdemokratiet finder det ligeledes betænkeligt, at der med den foreslåede afdragsordning over 10 år ikke er taget højde for, at Farum Boldklubs økonomiske situation vil kunne forbedres markant inden for de kommende år, således at det ville være muligt for kommunen at få sit tilgodehavende tilbage i et hurtigere tempo."

SF's byrådsgruppes mindretalsudtalelse var sålydende:[3]

> "SF kan ikke medvirke.
>
> SF finder ikke det finansielle grundlag i den indgåede aftale klart dokumenteret, hvorfor SF stemte imod Farum Byråds indgåelse af samme aftale den 17. juni 2002.
>
> SF anbefalede ved samme lejlighed mundtligt at aftaleudkastet blev forelagt Tilsynsrådet og Indenrigs- og Sundhedsministeriet med henblik på vurdering af lovligheden forinden vedtagelse."

Ved brev af 18. november 2002 anmodede Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt Farum Byråd om en udtalelse om, bl.a. hvordan Farum Kommune i forbindelse med indgåelsen af gældsaf-

[1] 256-76,f1,b564f
[2] 337-4,f2,b68
[3] 337-4,f2,b69

viklingsaftalen havde kunnet efterprøve rigtigheden af det krav på 654.000 kr., som Farum Boldklub A/S ifølge aftalen havde mod Farum Kommune.[1]

Farum Byråd svarede ved brev af 15. januar 2003 tilsynsrådet. Udtalelsen var vedtaget på Farum Byråds møde den 14. januar 2003.[2] Af udtalelsen fremgår bl.a.:[3]

> "Det var på tidspunktet for indgåelsen af aftalen af 18. juni 2002 med Farum Boldklub A/S ikke muligt fuldt ud at efterprøve rigtigheden af den af Farum Boldklub A/S oplyste fordring mod Farum Kommune.
>
> På baggrund af de oplysninger, der under forhandlingerne med Farum Boldklub A/S blev fremlagt for Farum Kommune, havde Farum Kommune ikke anledning til at betvivle rigtigheden af Farum Boldklub A/S' oplysninger om størrelsen af fordringen mod Farum Kommune.
>
> Som følge af den usikkerhed omkring størrelsen af Farum Boldklub A/S' fordring mod Farum Kommune, blev der imidlertid indføjet en bestemmelse i punkt 2.4.1 i aftalen af 18. juni 2002, hvoraf det fremgår, at Farum Kommune tager forbehold for eventuelle yderligere ældre krav, der efterfølgende måtte vise sig at eksistere. Såfremt Farum Boldklub A/S' opgjorte fordring efterfølgende måtte vise sig ikke at være korrekt opgjort, har Farum Kommune således forbeholdt sig ret til at gøre et sådant krav gældende overfor Farum Boldklub A/S."

I brev af 3. februar 2003 sendte Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt et udkast til afgørelse til de 12 medlemmer af Farum Byråd, der havde stemt for gældsafviklingaftalen på mødet den 17. juni 2002, idet tilsynsrådet anmodede de pågældende medlemmer om at fremsætte eventuelle bemærkninger til udkastet senest den 11. februar 2003. Fristen blev senere forlænget til den 12. februar 2003. Af tilsynsrådets udkast til afgørelse fremgår bl.a. følgende:[4]

> "Denne udtalelse vedrører alene indgåelse af aftalen, men ikke de konkrete økonomiske mellemværender, der indgår i afdragsaftalen.
>
> Efter de almindelige kommunalretlige grundsætninger om kommuners opgavevaretagelse antages der at gælde en helt generel pligt for kommuner til i alle deres forhold at handle økonomisk forsvarligt. Dette indebærer, at en kommune skal søge at inddrive sine tilgodehavender så effektivt som muligt.

[1] 256-76,f1,b757ff
[2] 337-5,f1,b10
[3] 256-76,f1,b22ff
[4] 256-76,f1,b368f

Et medlem af en kommunalbestyrelse kan bliver ansvarlig, hvis det er med til at træffe en beslutning på grundlag af et oplysningsmateriale, der er åbenbart utilstrækkeligt i forhold til beslutningens indhold.

Efter at have indhentet materiale fra Farum Byråd er det Tilsynsrådets opfattelse, at De som medlem af Farum Byråd ved grov uagtsomhed har gjort Dem skyldig i grov pligttilsidesættelse, jfr. § 61 c, stk. i, i den kommunale styrelseslov, ved at have truffet afgørelse på grundlag af et oplysningsmateriale, der er åbenlyst utilstrækkeligt og ved ikke at have handlet økonomisk forsvarligt ved indgåelse af afdragsaftalen.

Det er Tilsynsrådets hensigt på den baggrund at bede anklagemyndigheden om at rejse tiltale med påstand om bødestraf overfor Dem og 11 øvrige medlemmer af Farum Byråd, jfr. § 61 c, stk. 2.

Sagsredegørelse med Tilsynsrådets retlige vurdering vedlægges. ...

Tilsynsrådet skal understrege, at Rådet endnu ikke har taget stilling til de i afdragsaftalen nævnte konkrete økonomiske mellemværender, jfr. aftalens punkt 1-2, men senere vil vende tilbage herom."

Af tilsynsrådets sagsredegørelse af 3. februar 2003 fremgår bl.a. følgende:

"5. Tilsynsrådets retlige vurdering

Indledningsvis skal Tilsynsrådet udtale, at kommuner efter kommunalfuldmagtsreglerne ikke uden lovhjemmel må yde økonomisk støtte til virksomhed, der drives med henblik på at opnå fortjeneste. Professionelle fodboldklubber drives som erhvervsvirksomheder og har til formål at opnå fortjeneste. En kommune kan derfor ikke yde økonomisk støtte til en professionel boldklub, jf. indenrigsministerens svar til Folketingets Kommunaludvalg af 23. marts 2000.

Farum Kommune må derfor efter Tilsynsrådets opfattelse ikke uden lovhjemmel yde økonomisk støtte til Farum Boldklub A/S.

Forudsætningen for, at en kommune kan yde lån til foreninger eller selvejende institutioner eller andre med henblik på at fremme bestemte formål, er, at kommunen efter almindelige kommunalfuldmagtsregler lovligt kan støtte den pågældende aktivitet, jf. bemærkningerne til § 44 i den kommenterede kommunale styrelseslov.

Efter Tilsynsrådets opfattelse er der således ikke hjemmel til, at Farum Kommune kan yde støtte i form af et lån til Farum Boldklub A/S.

I den konkrete sag er der tale om, at Farum Kommune lader et mellemværende henstå i Farum Boldklub A/S.

Tilsynsrådet kan generelt vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt en kommune skal kræve sit tilgodehavende tilbagebetalt, udtale, at der efter almindelige kommunalretlige grundsætninger om kommuners opgavevaretagelse antages at gælde en helt generel pligt for kommuner til i alle deres forhold at handle økonomisk forsvarligt. Dette indebærer, at en kommune skal søge at inddrive sine tilgodehavender så effektivt som muligt. Kommunalbestyrelsen skal i hvert enkelt tilfælde foretage et samlet skøn over mulighederne for at få inddrevet en fordring, herunder ved modregning, uden urimeligt store omkostninger i forhold til fordringens størrelse. En beslutning om at eftergive og afskrive en fordring må alene være begrundet i hensynet til kommunens økonomi og ikke i et hensyn til skyldneren, medmindre der er hjemmel til, at kommunen kan yde støtte til skyldneren. Hvorvidt der foreligger sådanne omstændigheder, at der efter ovennævnte regler er grundlag for, at en kommune lovligt kan eftergive en fordring, beror på en konkret vurdering. Såfremt denne vurdering fører frem til, at der må antages ikke at være grundlag for at eftergive en fordring, er kommunen således forpligtet til at søge sin fordring indfriet. Dette kan ske frivilligt ved kontant betaling eller på en sådan måde - fx ved udstedelse af pantebrev - der stiller kommunen som om fordringen var indfriet ved kontant betaling, eller tvangsmæssigt ved at foretage udlæg i skyldnerens aktiver.

Såfremt skyldneren ikke kan indfri gælden til kommunen ved kontant betaling, vil kommunen i stedet kunne modtage et pantebrev, garanti eller lignende lydende på det skyldige beløb. Da kommunen skal stilles, som skyldneren havde indfriet sin gæld ved kontant betaling, vil det imidlertid være en betingelse, at det skyldige beløb forrentes på markedsvilkår, idet en manglende forrentning ellers må anses for ulovlig støtte.
...

Det flertal, der den 17. juni 2002 i Farum Byråd stemte for at indgå aftalen med Farum Boldklub A/S, har efter Tilsynsrådets opfattelse handlet i strid med almindelige kommunalretlige grundsætninger om kommuners opgavevaretagelse, idet der som nævnt antages at gælde en pligt for kommuner til i alle deres forhold at handle økonomisk forsvarligt. Dette indebærer, at en kommune skal søge at inddrive sine tilgodehavender så effektivt som muligt.

Flertallet i Farum Byråd har efter Tilsynsrådets opfattelse ikke handlet økonomisk forsvarligt, idet man vedtog at indgå en aftale om et mellemværende uden egentlig efterprøvelse af kravets rigtighed og dermed kravets størrelse. Det gælder såvel størrelsen af Farum Kommunes krav som Farum Boldklub A/S' modkrav. Det er Tilsynsrådets opfattelse, at sagens oplysningsmateriale på byrådsmødet den 17. juni 2002 var åbenbart utilstrækkeligt i forhold til beslutningens indhold, hvilket Byrådets mindretal også udtaler i mindretalsudtalelsen i byrådsprotokollen.

Tilsynsrådet har lagt vægt på, at Farum Kommune har lagt skyldnerens, Farum Boldklub A/S, opgørelse af kravet til grund, uden selv at efterprøve kravet.

Tilsynsrådet har endvidere lagt vægt på, at byrådsflertallet ikke som led i sagens oplysninger har haft eller bedt om konkrete oplysninger om - samt efterprøvet -

fordringens erholdelighed - det vil sige en vurdering af fordringens reelle størrelse i forhold til Farum Boldklub A/S' aktiver og betalingsevne.

For Tilsynsrådet foreligger der ingen konkrete oplysninger om, at fordringen skulle være uerholdelig.

Videre er det Tilsynsrådets opfattelse, at flertallet i Farum Byråd har handlet i strid med almindelige kommunalretlige grundsætninger ved ikke at have søgt at få fordringen indfriet eller alternativt opnået sikkerhed for kravet.

De almindelige kommunalretlige grundsætninger om kommuners opgave-varetagelse, der som nævnt antages at indbefatte en pligt for kommuner til i alle deres forhold at handle økonomisk forsvarligt, antages efter Indenrigsministeriets praksis at indebære en forpligtelse for kommuner til at søge sine fordringer indfriet - enten frivilligt ved kontant betaling eller på en sådan måde - fx ved udstedelse af et pantebrev - der stiller kommunen som om fordringen var indfriet ved kontant betaling, eller tvangsmæssigt ved at foretage udlæg i skyldners aktiver.

Tilsynsrådet har lagt vægt på, at Farum Kommune ikke har opnået sikkerhed for kravet - og for eventuelle yderligere krav - mod Farum Boldklub A/S.

De generelle og vagt formulerede forbehold i afdragsaftalen for eventuelle yderligere krav giver med de begrænsninger, som aftalen også indeholder, efter Tilsynsrådets opfattelse ikke Farum Kommune nogen sikkerhed for betaling af yderligere tilgodehavender.

6. Klarhed

Det er Tilsynsrådets opfattelse, at det flertal på 12 medlemmer, der den 17. juni 2002 stemte for indgåelse af aftalen med Farum Boldklub A/S har handlet klart ulovligt. …

Flertallet i Farum Byråd har truffet afgørelse på grundlag af et oplysnings-materiale, der er åbenbart utilstrækkeligt i forhold til beslutningens indhold. Flertallet ses ikke hverken at have efterprøvet fordringen og dermed dens størrelse eller opnået sikkerhed for det beløb, der henstår i Farum Boldklub A/S.

7. Valg af sanktion …

8. Forældelse …

9. Subjektiv tilregnelse

Det var økonomisk risikabelt at indgå en aftale med Farum Boldklub A/S om afdrag af mellemværende over en periode på 10 år uden at opnå sikkerhed for sit krav. Farum Boldklub A/S' vanskelige økonomiske forhold er tydeligt beskrevet i aftalens præambel - "særdeles vanskelig likviditetsmæssig situation".

> Af byrådsprotokollen for mødet den 17. juni 2002 fremgår det, at SF rejste tvivl om det reelle økonomiske mellemværende mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S. Efter Tilsynsrådets opfattelse vidste eller burde byrådsmedlemmerne derfor allerede af den grund vide, at rigtigheden af det opgjorte mellemværende kunne drages i berettiget tvivl og burde undersøges nærmere. Der var dermed en særlig undersøgelsespligt for byrådsmedlemmerne. Det er ikke økonomisk forsvarligt som kreditor alene at lægge debitors opgørelse af kravet til grund.
>
> Med oplysningerne i aftalens præambel om Farum Boldklub A/S' økonomiske situation vidste eller burde byrådsmedlemmerne vide, at indgåelse af afdragsaftalen uden at opnå sikkerhed for fordringen indebar en væsentlig økonomisk risiko for Farum Kommune.
>
> Det er derfor Tilsynsrådets vurdering, at flertallet groft uagtsomt eller forsætligt har gjort sig skyld i grov tilsidesættelse af de pligter, som den pågældendes hverv medfører ved ikke at efterprøve kravets rigtighed og dermed kravets størrelse, og ved ikke at opnå sikkerhed for fordringen.
>
> 10. Tilsynsrådets konklusion
>
> Det er Tilsynsrådets opfattelse, at flertallet i Farum Byråd har handlet ulovligt ved på byrådsmødet den 17. juni 2002 at træffe afgørelse på et åbenlyst utilstrækkeligt oplysningsgrundlag, idet flertallet vedtog at indgå afdragsaftalen med henstand til Farum Boldklub A/S uden en egentlig efterprøvelse af fordringens størrelse og uden fornøden sikkerhed for beløbet.
>
> Tilsynsrådet har på ovennævnte baggrund besluttet at anmode anklagemyndigheden om at rejse tiltale mod det flertal på 12 byrådsmedlemmer ..., der den 17. juni 2002 stemte for indgåelse af afdragsaftalen med Farum Boldklub A/S, jf. § 61 c i den kommunale styrelseslov ved forsætligt eller groft uagtsomt at have gjort sig skyldig i grov tilsidesættelse af de pligter, som den pågældendes hverv medfører. …"[1]

I brev af 12. februar 2003 til tilsynsrådet fremkom borgmester Lars Carpens på vegne af de 12 byrådsmedlemmer, der stemte for gældsafviklingsaftalen på mødet den 17. juni 2002, med følgende udtalelse:

> "Jeg fastholder, at afdragsaftalen er indgået med det formål bedst muligt at beskytte Farum Kommunes økonomiske interesser. Alternativet til en sådan aftale, der muliggjorde Farum Boldklub A/S" fortsatte drift, ville efter min opfattelse have været, at Farum Kommune ikke havde opnået nogen betaling overhovedet.

[1] 256-76,f1,b371ff

> Min opfattelse bestyrkes yderligere af vedlagte notat af 12. februar 2002 med bilag udarbejdet af advokat Mogens Moe for Farum Kommune, hvor advokat Mogens Moe uddyber en række faktiske omstændigheder og juridiske problemstillinger i sagen.
>
> Byrådsmedlemmerne Erik Fuchs og Morten Pflug har den 12. februar 2003 afgivet den vedlagte tillægsudtalelse. ..."[1]

At byrådsmedlemmerne Erik Fuchs og Mortens Pflugs udtalelse fremgår bl.a. følgende:

> "Årsagen til vi stemte for denne aftale, var som det også fremgår af notatet, at vi mente dette var den eneste mulighed for at redde boldklubben fra konkurs og derved miste hele kommunens tilgodehavende.
>
> Vores begrundelse for, at vi mener aftalen er juridisk og økonomisk korrekt, er de oplysninger vi har fået inden afstemningen om, hvilke personer der har været med til at lave denne aftale og deres vurdering af aftalen, de økonomiske konsekvenser for Farum Kommune, samt lovligheden af denne aftale. …"[2]

Advokat Mogens Moes notat af 12. februar 2002[3] var bilagt indhentede udtalelser fra advokat Philip S. Thorsen, der deltog som repræsentant for Farum Kommune i forhandlingerne vedrørende gældsafviklingsaftalen,[4] og fra statsautoriseret revisor Bent Nicolajsen, Kresten Foged A/S, revisor for Farum Boldklub A/S', der ligeledes deltog i forhandlingerne.[5]

Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt udarbejdede på baggrund af de 12 byrådsmedlemmers udtalelse af 12. februar 2003 med bilag en supplerende sagsredegørelse af 18. februar 2003, hvori tilsynsrådet konkluderede:

> "På dette grundlag er det fortsat Tilsynsrådets opfattelse, at flertallet i Farum Byråd ved afstemningen den 17. juni 2002 om afdragsaftalen mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S, har handlet økonomisk uforsvarligt, og Rådet kan derfor i det hele henholde dig til sagsredegørelsen af 3. februar 2002.
>
> Tilsynsrådet skal fremhæve, at indgåelsen af henstandsaftalen mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S er en del af et større vidtrækkende sagskompleks. …

[1] 256-76,f1,b325ff
[2] 256-76,f1,b324ff
[3] 256-76,f1,b327ff
[4] 256-76,f1,b338ff
[5] 256-76,f1,b345ff

Der har endvidere været korrespondance mellem Tilsynsrådet og kommunen om forhold vedrørende Farum Boldklub A/S, der skal undersøges nærmere.

Sagskomplekset er derfor i juni 2002 ikke undersøgt endeligt, men er alene under opklaring. …

Det er derfor Tilsynsrådets opfattelse, at der ikke er tale om en rutinesag, der skal tages stilling til, men en sag, der kan få vidtrækkende konsekvenser for kommunens økonomi. Kravet til byrådsmedlemmernes ansvar og påpasselighed må efter Tilsynsrådets opfattelse vurderes i lyset heraf.

Det er derfor fortsat Tilsynsrådets opfattelse, at flertallet i Farum Byråd ved afstemningen den 17. juni 2002 om afdragsaftalen mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S, har handlet ulovligt ved at træffe afgørelse på et åbenlyst utilstrækkeligt grundlag.

Tilsynsrådet har navnlig hæftet sig ved:

- at der er tale om en vidtrækkende sag, der i juni 2002 alene er under opklaring, hvorfor medlemmerne af Farum Byråd under henseende til sagens karakter og omfang må udvise særlig påpasselighed

- at det ikke er dokumenteret, at der på byrådsmødet er afgivet nogen redegørelse til byrådsmedlemmerne fx i form af underskreven revisor-erklæring for størrelsen på kommunens fordringer, debitoraktiver/-passiver eller erholdeligheden af aktiverne, der giver reel mulighed for at vurdere forligets virkning for kommunen

- at det er ubestridt, at det er debitors - Farum Boldklub A/S' - opgørelse af kravene, der danner basis for aftalen

- at der mangler dokumentation for Farum Boldklub A/S' krav mod Farum Kommune

- at aftalen ikke forholder sig til en række almindeligt kendte krav mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S

- at det utilstrækkelige oplysningsgrundlag bliver bragt op på byrådsmødet, idet SF's byrådsgruppe stemmer imod aftalen med det forbehold i byrådsprotokollen, at SF ønsker en forhandling "mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S, der afspejler det reelle økonomiske mellemværende"

- at aftalen efter Tilsynsrådets opfattelse efter sit formål og sin ordlyd begrænser kommunens muligheder for at gøre sine fordringer gældende som sædvanlige fordringer

- at aftalen som beskrevet i sagsredegørelsen af 3. februar 2003 har karakter af ulovlig støtte.

> Tilsynsrådet finder derfor fortsat, at flertallet på 12 byrådsmedlemmer den 17. juni 2002 har gjort sig skyldige i grov pligttilsidesættelse, jfr. § 61 c, stk. 1, i den kommunale styrelseslov, ved at have truffet afgørelse på grundlag af et oplysningsmateriale, der åbenlyst er utilstrækkeligt og ved ikke at have handlet økonomisk forsvarligt ved indgåelsen af afdragsaftalen. …"[1]

Ved brev af 18. februar 2003 til Statsadvokaturen for Særlig Økonomisk Kriminalitet bad tilsynsrådet anklagemyndigheden rejse tiltale med påstand om bødestraf, jf. kommunestyrelseslovens § 61 c, stk. 2, over for de 12 medlemmer af Farum Byråd, der havde stemt for afviklingsaftalen.[2]

Ved brev af 18. februar 2003 sendte Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt efter Indenrigs- og Sundhedsministeriets telefoniske anmodning kopi af tilsynsrådets afgørelser og sagsredegørelser af 3. februar 2003 og 18. februar 2003 med bilag til ministeriet.

På byrådsmøde den 18. februar 2003 besluttede et flertal i Farum Byråd på baggrund af tilsynsrådets udkast til afgørelse af 3. februar 2002 at udtale bl.a. følgende over for tilsynsrådet:

> "Farum Byråd beklager, såfremt man ikke hidtil over for Tilsynsrådet i tilstrækkeligt omfang har været i stand til at forklare og dokumentere, at Farum Kommunes indgåelse af afdragsaftalen med Farum Boldklub A/S var en økonomisk fornuftig og forsvarlig disposition, der var baseret på et tilstrækkeligt oplysningsgrundlag. Dette forhold har naturligvis også givet anledning til overvejelser i forvaltningen.
>
> I anledning heraf har Farum Kommune ladet advokat Mogens Moe udarbejde et notat om nogle af sagens faktiske omstændigheder og juridiske problemstillinger med særlig vægt på de forhold, der førte til, at 12 byrådsmedlemmer den 17. juni 2002 stemte for at indgå en afdragsaftale med Farum Boldklub A/S. Advokat Mogens Moes notat af 12. februar 2003 til kommunen vedlægges med bilag. ..."[3]

Af byrådsprotokollen fremgår følgende mindretalsudtalelse:

---

[1] 256-76,f1,b44ff
[2] 256-76,f1,b129
[3] 420-29,f4,b485

> ”Helene Lund, Sabine Kirchmeier-Andersen og Paul Wachtell stemmer imod, idet det understreges at SF, Socialdemokratiet og Paul Wachtell fortsat finder aftalens forudsætninger utilstrækkeligt dokumenteret, hvorfor SF, Socialdemokratiet og Paul Wachtell ikke finder det anskueliggjort at der ved indgåelse af aftalen var tale om ”en økonomisk fornuftig og forsvarlig disposition”. SF, Socialdemokratiet og Paul Wachtell stemte imod indgåelse af aftalen den 17. juni 2002.”[1]

Indenrigs- og Sundhedsministeriet afgav den 1. april 2003 en udtalelse om sagen. Ministeriet udtalte som sin opfattelse, at tilsynsrådet ikke havde haft tilstrækkeligt grundlag for at begære påtale rejst efter § 61 c i lov om kommunernes styrelse over for det flertal af Farum Byråd, der vedtog gældsafviklingsaftalen på mødet den 17. juni 2002, idet tilsynsrådet ikke efter ministeriets opfattelse havde haft tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at medlemmerne af flertallet herved tilsidesatte deres pligter efter lovgivningen. Af udtalelsen fremgår nærmere:

> ”Efter Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse indebærer ministeriets legalitetstilsyn med tilsynsrådene, jf. § 61 a i lov om kommunernes styrelse, at ministeriet bl.a. fører tilsyn med, at et tilsynsråds afgørelse om begæring af påtale i henhold til § 61 c, stk. 2, ikke er udtryk for en urigtig retsopfattelse eller hviler på et urigtigt faktisk grundlag. Indenrigs- og Sundhedsministeriet finder således, at ministeriets legalitetstilsyn med tilsynsrådene, jf. § 61 a i lov om kommunernes styrelse, efter bestemmelsens ordlyd og forarbejder samt forarbejderne til bestemmelsen i § 61 c i lov om kommunernes styrelse også omfatter et tilsynsråds beslutning efter § 61 c i lov om kommunernes styrelse.
>
> Indenrigs- og Sundhedsministeriet har i den anledning fundet grundlag for at tage stilling til, hvorvidt Tilsynsrådet for Frederiksborg Amts afgørelse af 18. februar 2003 er i overensstemmelse med lovgivningen.
> …
>
> 3. For så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt flertallet i Farum Byråd havde opfyldt sin forpligtelse til at handle økonomisk forsvarligt ved indgåelsen af gældsafviklingsaftalen, skal Indenrigs- og Sundhedsministeriet på baggrund af de for ministeriet foreliggende oplysninger bemærke følgende:
> …
>
> Efter Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse har Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt ikke haft tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at Farum Byråd ikke handlede økonomisk forsvarligt ved at træffe beslutning om indgåelse af gældsafviklingsaftalen.
>
> Indenrigs- og Sundhedsministeriet har herved for så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt Farum Byråd med indgåelsen af gældsafviklingsaftalen i tilstrækkelig

[1] 337-5,f1,b58

grad har foretaget en *opgørelse* af kommunens tilgodehavende, lagt vægt på, at grundlaget for de enkelte krav, som er omfattet af aftalen, efter det oplyste har været gennemgået og vurderet ved forhandlinger med deltagelse af bl.a. Farum Kommunes advokat og revisor og Farum Boldklub A/S' revisor, jf. 7. afsnit i aftalens præambel, pkt. 1.2 og 2.4 i advokat Philip Thorsens redegørelse af 6. februar 2003 og pkt. 3, 4. afsnit i advokat Mogens Moes notat af 12. februar 2003, og at en stillingtagen til adskillige krav blev udskudt til en nærmere dokumentation af grundlaget for kravet, uden at Farum Kommune gav afkald på disse krav, jf. aftalens pkt. 1.3, 1.6 og 2.4.1. Det kan i den forbindelse efter ministeriets opfattelse ikke tillægges betydning, at forhandlingerne om aftalen tog udgangspunkt i Farum Boldklub A/S' registreringer, jf. pkt. 3, 2. afsnit, i advokat Mogens Moes notat af 12. februar 2003.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har endvidere lagt vægt på, at der efter aftalens ordlyd ikke med aftalen er taget stilling til krav, som parterne ikke ved aftaleindgåelsen havde kendskab til, eller som Farum Boldklub A/S ikke ved aftaleindgåelsen anerkendte, jf. afsnit 5 i aftalens præambel og pkt. 2.1.2 og 2.4.1 i aftalen, pkt. 2.2 i advokat Philip Thorsens redegørelse af 6. februar 2003 og pkt. 3, 5. afsnit i advokat Mogens Moes notat af 12. februar 2003. Det forhold, at det fremgår af aftalens pkt. 2.1.2, at eventuelle yderligere krav mellem parterne skal søges afklaret inden udgangen af 2002, indebærer ikke efter ministeriets opfattelse, at Farum Kommune herved har afskåret sig fra efter udgangen af 2002 at gøre krav gældende mod Farum Boldklub A/S. Det forhold, at det fremgår af aftalens pkt. 2.4.1., at Farum Kommune som udgangspunkt er indstillet på at overveje at konvertere yderligere tilgodehavender til ansvarlig lånekapital, indebærer efter ministeriets opfattelse således, at Farum Kommune herved har taget forbehold for at gøre yderligere krav gældende mod Farum Boldklub A/S. Det kan endvidere bemærkes, at det efter ministeriets opfattelse ved fortolkningen af den del af gældsafviklingsaftalen, der vedrører Farum Kommunes eventuelle yderligere krav mod Farum Boldklub A/S, ikke kan tillægges selvstændig betydning, at det i notat af 7. februar 2003 fra Farum Boldklub A/S' statsautoriserede revisor er anført, at de samlede kravs størrelse med aftalen blev låst fast.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har endvidere lagt vægt på, at baggrunden for ønsket om en afklaring på nuværende tidspunkt af de kendte mellemværender var den særdeles vanskelige likviditetsmæssige situation, Farum Boldklub A/S befandt sig i, og at formålet med aftalen var at beskytte Farum Kommunes tilgodehavende og sikre, at kommunens tilgodehavende ikke ved Farum Boldklub A/S' betalingsstandsning og konkurs ville fortabes, jf. aftalens præambel, 2. og 3. afsnit, pkt. 2.3. og 4.1. i advokat Philip Thorsens redegørelse af 6. februar 2003 samt notat af 7. februar 2003 fra Farum Bold klub A/S' statsautoriserede revisor.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har desuden lagt til grund, at krav om kontant indfrielse af Farum Kommunes tilgodehavende i videre omfang end, hvad der følger af aftalen, måtte antages at føre til Farum Boldklub A/S' betalingsstandsning og konkurs, og at Farum Kommune ved Farum Boldklub A/S' eventuelle betalingsstandsning og konkurs måtte forventes at miste sit fulde

tilgodehavende hos Farum Boldklub A/S, jf. 3. afsnit i aftalens præambel. Det bemærkes i den forbindelse, at Farum Kommune ved Farum Boldklub A/S' eventuelle betalingsstandsning og konkurs ville miste muligheden for at kræve eventuelle yderligere fordringer mod Farum Boldklub A/S, som ikke er omfattet af gældsafviklingsaftalen, indfriet.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har endelig lagt vægt på, at en gennemgang af samtlige bilag med henblik på en afklaring af, om Farum Kommune - ud over de af aftalen omfattede krav - havde yderligere krav mod Farum Boldklub A/S, ville være forbundet med uforholdsmæssigt store omkostninger, jf. pkt. 4.1 i advokat Philip Thorsens redegørelse af 6. februar 2003. Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt har på denne baggrund efter ministeriets opfattelse ikke haft tilstrækkeligt grundlag for at afvise, at kommunen har udvist rimelige bestræbelser på at søge de på tidspunktet for gældsafviklingsaftalens indgåelse kendte fordringers grundlag og størrelse afklaret.

På denne baggrund, herunder henset til den manglende udsigt til indfrielse af Farum Kommunes tilgodehavende og behovet for en gældsafviklingsaftale på daværende tidspunkt for at beskytte kommunens tilgodehavende, er der efter Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse ikke grundlag for at antage, at Farum Byråd skulle have sørget for, at gældsafviklingsaftalen forholdt sig til en række mulige krav mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S - som var omtalt i pressen, i breve fra Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt til Farum Byråd og i Farum Kommunes korrespondance med advokatfirmaet Rønne & Lundgren - hvis grundlag og størrelse ikke var fastslået på tidspunktet for gældsafviklingsaftalens indgåelse, men skulle undersøges nærmere.

Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt har endvidere efter ministeriets opfattelse ikke haft tilstrækkeligt grundlag for at afvise, at størrelsen og grundlaget for de enkelte krav, der var omfattet af gældsafviklingsaftalen, har været genstand for en egentlig prøvelse, idet ministeriet har lagt vægt på Farum Kommunes og Farum Boldklub A/S' samstemmende oplysninger om forhandlingerne om de enkelte fordringer samt ordlyden af gældsafviklingsaftalen.

Der er endvidere efter Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse ikke i de foreliggende oplysninger grundlag for at afvise, at opgørelsen i gældsafviklingsaftalen af de enkelte krav er udtryk for en retvisende opgørelse af de på tidspunktet for gældsafviklingsaftalens indgåelse kendte mellemværender mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har for så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt Farum Byråd med indgåelsen af gældsafviklingsaftalen har sørget for en så effektiv *inddrivelse* af kommunens tilgodehavende som muligt, lagt vægt på, at det fremgår af gældsafviklingsaftalen, at der ikke består væsentlige realiserbare aktiver i Farum Boldklub A/S, jf. aftalens pkt. 2.3.6., at et krav om kontant indfrielse af Farum Kommunes samlede tilgodehavende ifølge aftalen måtte antages at føre til Farum Boldklub A/S' betalingsstandsning og konkurs, jf. 3. afsnit i aftalens præambel, at Farum Kommune ved Farum Boldklub A/S'

eventuelle betalingsstandsning og konkurs måtte forventes at miste sit fulde tilgodehavende hos Farum Boldklub A/S, jf. 3. afsnit i aftalens præambel.

Efter ministeriets opfattelse fremgår det således af aftalen, at Farum Kommunes krav mod Farum Boldklub A/S ville være uerholdeligt, såfremt Farum Kommune havde rejst krav om indfrielse - kontant eller ved udlæg - af det samlede tilgodehavende efter aftalen.

Der er ikke i de for Indenrigs- og Sundhedsministeriet foreliggende oplysninger grundlag for at fastslå, at oplysningerne i aftalen om Farum Boldklub A/S' økonomiske situation ikke er retvisende, jf. også det i pkt. 2.3 i advokat Philip Thorsens notat af 6. februar 2003 anførte om, at Farum Boldklub A/S' revisor og bestyrelse fremlagde dokumentation for, at boldklubben ikke var i stand til at honorere Farum Kommunes krav kontant, samt notat af 7. februar 2003 fra Farum Boldklub A/S' statsautoriserede revisor.

Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt har således efter ministeriets opfattelse ikke haft tilstrækkeligt grundlag for at anføre, at der ikke for tilsynsrådet foreligger tilstrækkelige oplysninger om, at Farum Kommunes fordringer mod Farum Boldklub A/S skulle være uerholdelige, eller at fordringernes erholdelighed ikke er undersøgt. Efter ministeriets opfattelse er der således ikke grundlag for at antage, at kommunen - kontant eller ved pant eller udlæg - kunne have sikret sig det samlede tilgodehavende efter aftalen.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har endvidere lagt vægt på, at det fremgår af gældsafviklingsaftalen, at en del af Farum Kommunes samlede tilgodehavende ifølge aftalen fyldestgøres ved kontant indfrielse og ved modregning, at krav om betaling af et større beløb måtte antages at ville udløse en betalingsstandsning og efterfølgende konkurs for Farum Boldklub A/S, jf. aftalens præambel 3. afsnit, at det forudsættes, at det modkrav, som Farum Boldklub A/S efter aftalen har mod kommunen, er korrekt opgjort, dokumenteret og anerkendt inden aftalens gennemførelse, jf. aftalens pkt. 2.1. 4., der efter aftalen årligt tilskrives renter af den del af Farum Kommunes tilgodehavende, der ikke fyldestgøres ved modregning og kontant indfrielse, jf. aftalens pkt. 2.3.1 og 2.3.3, at Farum Boldklub ifølge aftalen er forpligtet til ikke at udlodde dividende, før Farum Kommunes tilgodehavende er indfriet, jf. aftalens pkt. 2.3.8, og at Farum Boldklub A/S under visse betingelser er forpligtet til at indfri restgælden til Farum Kommune, jf. aftalens pkt. 2.3.8.

Efter Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse har Farum Byråd under disse omstændigheder og med disse vilkår for aftalen udfoldet rimelige bestræbelser på i så vidt omfang, som det af hensyn til Farum Boldklub A/S' aktuelle økonomiske situation var muligt, at sikre kommunens tilgodehavende.

Det tilføjes i den forbindelse, at det efter Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse i betragtning af Farum Boldklub A/S' økonomiske situation, herunder risikoen for boldklubbens forestående konkurs, ikke var relevant for Farum Kommune at kræve sikkerhed stillet for kommunens tilgodehavende, idet et krav

herom efter ministeriets opfattelse måtte antages at øge risikoen for, at Farum Boldklub A/S blev bragt i en konkurssituation, ligesom sikkerhedsstillelse under de i konkursloven fastsatte betingelser ville kunne omstødes ved en senere konkurs, jf. pkt. 4.3. i advokat Philip Thorsens redegørelse af 6. februar 2003 og pkt. 2 i advokat Mogens Moes notat af 12. februar 2003. Hertil kommer, at der ikke består væsentlige realiserbare aktiver i Farum Boldklub A/S, jf. aftalens pkt. 2.3.6.

For så vidt angår det i gældsafviklingsaftalen indeholdte tilsagn om at konvertere Farum Kommunes tilgodehavende i Farum Boldklub A/S til ansvarlig lånekapital med den virkning, at kommunens tilgodehavende i tilfælde af Farum Boldklub A/S' konkurs står tilbage for de øvrige kreditorer, har Indenrigs- og Sundhedsministeriet lagt vægt på oplysningerne om, at konverteringen af Farum Kommunes tilgodehavende til ansvarlig lånekapital indebar, at Farum Boldklub A/S herved kunne opfylde Dansk Boldspil Unions soliditetskrav, hvorved risikoen for Farum Boldklub A/S betalingsstandsning og konkurs og dermed tabet af Farum Kommunes tilgodehavende blev begrænset, jf. 3. afsnit i aftalens præambel, og at Farum Kommunes tilgodehavende ikke herved blev forringet, jf. aftalens pkt. 2.3.6. Det bemærkes hertil, at Farum Kommunes særlige adgang til informationer fra Farum Boldklub A/S i perioden indtil gælden til kommunen er afviklet samt Farum Kommunes ret til at deltage i bestyrelsesmøder i Farum Boldklub A/S, jf. aftalens pkt. 2.3.4, efter ministeriets opfattelse ikke indebærer, at Farum Kommune deltager i driften af Farum Boldklub A/S på en måde, der er i strid med de ovennævnte grundsætninger om, at kommuner ikke lovligt kan drive erhvervsvirksomhed, der har til formål at opnå fortjeneste.

Der er efter ministeriets opfattelse på denne baggrund ikke grundlag i sagen for at afvise, at beslutningen i gældsafviklingsaftalen om at yde henstand til Farum Boldklub A/S og om at konvertere det kommunale tilgodehavende til ansvarlig lånekapital er tilstrækkeligt begrundet i Farum Kommunes økonomiske forhold.

Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt har således ikke efter ministeriets opfattelse haft grundlag for at antage, at Farum Byråd ikke vedtog indgåelsen af gældsafviklingsaftalen af hensyn til kommunens økonomi, men af hensyn til Farum Boldklub A/S. Det kan i den forbindelse efter ministeriets opfattelse ikke tillægges betydning, at aftalen blev indgået på initiativ af Farum Boldklub A/S.

Det tilføjes, at gældsafviklingsaftalens pkt. 2.4.1 ikke efter ministeriets opfattelse kan ses som udtryk for et løfte om konvertering af yderligere tilgodehavender.

Ministeriet har herved lagt vægt på ordlyden af gældsafviklingsaftalens pkt. 2.4.1, hvoraf det fremgår, at Farum Kommune er indstillet på at overveje at konvertere yderligere tilgodehavende, idet dette dog bl.a. vil afhænge af kravets størrelse og karakter samt Farum Boldklub A/S's økonomiske forhold på det pågældende tidspunkt.

Det er på denne baggrund Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse, at Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt ikke har haft tilstrækkeligt grundlag for at

antage, at flertallet i Farum Byråd med beslutningen om at indgå gældsafviklingsaftalen tilsidesatte rammerne for det skøn, som tilkom byrådet ved bedømmelsen af, hvorledes Farum Kommunes tilgodehavende mod Farum Boldklub A/S mest effektivt kunne inddrives.

4. For så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt flertallet i Farum Byråd havde opfyldt sin forpligtelse til at sikre, at de oplysninger, der forelå vedrørende gældsafviklingsaftalen på Farum Byråds møde den 17. juni 2002, udgjorde et forsvarligt beslutningsgrundlag for byrådet, skal Indenrigs- og Sundhedsministeriet bemærke følgende:

…

Efter Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse har Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt ikke haft tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at Farum Byråd ved at træffe beslutning om gældsafviklingsaftalen med de oplysninger, der forelå for byrådet på mødet den 17. juni 2002, har tilsidesat rammerne for det skøn, der tilkom byrådet ved afgørelsen af, om der forelå et forsvarligt beslutningsgrundlag.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har herved lagt vægt på, at gældsafviklingsaftalen - og dermed beslutningsgrundlaget for Farum Byråds beslutning - indeholder oplysninger om Farum Boldklub A/S' økonomiske situation, herunder om risikoen for en forestående betalingsstandsning og konkurs og sammenhængen mellem Farum Boldklub A/S' økonomiske situation og det uafklarede mellemværende mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S, jf. aftalens præambel, ligesom aftalen indeholder oplysninger om, at en eventuel betalingsstandsning og konkurs måtte forventes at medføre, at Farum Kommune ville miste sit fulde tilgodehavende hos Farum Boldklub A/S, jf. aftalens præambel og aftalens pkt. 2.3.6. Ministeriet har desuden lagt vægt på, at det fremgår af aftalen, at der med aftalen ikke er taget stilling til krav, som parterne ikke ved aftaleindgåelsen havde kendskab til, eller som Farum Boldklub A/S ikke ved aftaleindgåelsen anerkendte, jf. aftalens præambel og aftalens pkt. 2.1.2.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har endvidere lagt vægt på, at det fremgår af forvaltningens sagsfremstilling til mødet den 17. juni 2002, at spørgsmålet om afklaringen af mellemværendet mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S havde været genstand for forhandling mellem parterne og disses revisorer, og at det fremgår af gældsafviklingsaftalen, at der i forhandlingerne har deltaget embedsmænd fra Farum Kommune, Farum Kommunes revisor, rådgivende ingeniør og advokat samt Farum Boldklub A/S' ledelse og revisor, jf. aftalens præambel.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har endelig lagt vægt på, at det fremgår af aftalen, at grundlaget for de enkelte krav, som er omfattet af gældsafviklingsaftalen, har været gennemgået og vurderet ved forhandlingerne om aftalen. Det fremgår således bl.a. af aftalens pkt. 1.3, 1.6 og 2.4.1, at Farum Kommune ikke har givet afkald på krav, som ved aftalens indgåelse ikke var tilstrækkeligt dokumenterede. Det fremgår endvidere af aftalens pkt. 2.1.4, at det er forudsat, at

det modkrav, som Farum Boldklub A/S efter aftalen har mod Farum Kommune, er korrekt opgjort, dokumenteret og anerkendt inden aftalens gennemførelse.

Under hensyn til oplysningerne i aftalen om aftalens baggrund og tilblivelse samt under hensyn til aftalens indhold i øvrigt er det således ministeriets opfattelse, at Farum Byråd ved at træffe beslutning den 17. juni 2002 om indgåelse af gældafviklingsaftalen på grundlag af forvaltningens sagsfremstilling og aftaleudkastet ikke tilsidesatte de - vide - rammer, der tilkom byrådet ved dets skøn over, hvilke oplysninger der var tilstrækkelige som beslutningsgrundlag.

Efter Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse kan det i den forbindelse ikke tillægges betydning, at aftalen blev indgået på Farum Boldklub A/S' initiativ og som udgangspunkt på grundlag af Farum Boldklub A/S' oplysninger.

Det kan endvidere efter ministeriets opfattelse ikke tillægges betydning, at Socialistisk Folkepartis gruppe i Farum Byråd på mødet den 17. juni 2002 stemte imod indgåelsen af aftalen med den begrundelse, at aftalen ikke afspejlede det reelle økonomiske mellemværende mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S.

Det er endvidere efter ministeriets opfattelse uden betydning, at gældsafviklingsaftalen ikke var ledsaget af yderligere redegørelser fra forvaltningen eller af bilag, der nærmere belyste Farum Boldklub A/S' økonomiske situation.

Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt har således efter ministeriets opfattelse ikke haft tilstrækkeligt grundlag for at antage, at flertallet i Farum Byråd har tilsidesat lovgivningen ved ikke at søge sagen oplyst yderligere, herunder søge yderligere juridisk og økonomisk rådgivning eller dokumentation fra en advokat, revisor eller anden ekstern rådgiver.

5. Sammenfattende er det således Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse, at Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt ikke har haft tilstrækkeligt grundlag for at begære påtale rejst efter § 61 c i lov om kommunernes styrelse over for det flertal af Farum Byråd, der vedtog gældsafviklingsaftalen på mødet den 17. juni 2002, idet Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt ikke efter ministeriets opfattelse har haft tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at Farum Byråd herved tilsidesatte deres pligter efter lovgivningen."

Den 4. april 2003 afgav Rønne & Lundgren Advokatfirma som led i den uvildige undersøgelse af en række konkrete forhold i Farum Kommune redegørelse om kommisoriepunkt 3 vedrørende relationer mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S og kommisoriepunkt 9.9 vedrørende kommunens anlæg af kunstgræsbaner til boldklubben. Redegørelsen blev af Farum Kommune fremsendt til tilsynsrådet, hvor den blev modtaget den 10. april 2003.

Redegørelsen indeholder sålydende sammenfatning:

”8.8.1 Den foretagne undersøgelse har afdækket en række forhold, der alle klart indicerer, at de af Farum Kommune med Farum Boldklub A/S indgåede aftaler ikke er indgået på markedsvilkår og derfor ligger uden for grænserne for kommunalfuldmagten.

8.8.2 På det foreliggende grundlag må det være nærliggende for Rønne & Lundgren at lægge til grund, at Farum Kommune indså eller burde have indset, at Farum Boldklub A/S ikke uden støtte fra Farum Kommune ville være i stand til at opfylde sine forpligtelser med hensyn til de med Farum Kommune indgåede aftaler.

Det forhold, at Farum Kommune udbød driften af Farum Park, Farum Arena og Farum Marina, fritager ikke efter de i Styrelsesloven indeholdte regler om almindelig opgaveforvaltning Farum Kommune for en forpligtelse til nøje at undersøge medkontrahentens økonomiske bonitet og mulighed for at kunne opfylde sine forpligtelser over for Farum Kommune.

8.8.3 Når henses til de meget betydelige udgifter, Farum Kommune har påtaget sig i forbindelse med de i Kommunen etablerede idrætsanlæg, kunne man forvente, at de aftaler der blev indgået med Farum Boldklub A/S, havde undergået en langt mere detaljeret behandling, end hvad der fremgår af det for Rønne & Lundgren foreliggende materiale. Det må konstateres, at Farum Kommune i den forbindelse langt fra har udvist den økonomiske forsvarlighed, som måtte forventes fra en privat investors side.

8.8.4 Farum Boldklub A/S har 1. november 2001 udstedt 5 fakturaer til Farum Kommune på i alt ca. kr. 4 mio., inkl. moms.

Det må anses for påfaldende, at så store fakturaer er blevet honoreret af Farum Kommune, uden at dette har været særskilt behandlet i Økonomiudvalg eller Byråd.

Det må anses for påfaldende, at beløb i denne størrelsesorden er blevet betalt på grundlag af et antal fakturaer, som kun i yderst beskedent omfang dokumenterer, at der overhovedet skulle foreligge et krav og i bekræftende fald størrelsen heraf.

Det må anses for påfaldende, at betaling af nævnte fakturaer foretages uden modregning i de krav, Farum Kommune har mod Farum Boldklub A/S.

Tidspunktet for fakturering må anses for påfaldende. Det er ikke muligt ud fra det regnskabsmateriale, Rønne & Lundgren har modtaget vedrørende Farum Boldklub A/S, at konstatere, hvorledes betalte fakturaer er blevet indtægtsført, men det må samtidig konstateres, at betaling af fakturaerne

har en positiv bundlinieeffekt for Farum Boldklub A/S, hvis negative resultat for 2001 i modsat fald havde ligget i størrelsesordenen kr. 10 mio.

Med hensyn til de 5 fakturaer udstedt 1. november 2001 finder Rønne & Lundgren anledning til at henlede opmærksomheden på, at der på daværende tidspunkt var et personsammenfald i ledelserne i Farum Kommune og Farum Boldklub A/S.

Størrelsen af de udstedte fakturaer må anses for påfaldende set i forhold til Farum Boldklub A/S' økonomiske forpligtelser. Summen af de 5 fakturaer overstiger, hvad Farum Kommune realistisk gennem en årrække kunne forvente at modtage i fremlejeafgift fra Farum Boldklub A/S.

Det må således på det foreliggende grundlag anses for nærliggende at betragte Farum Kommunes betaling af omtalte udokumenterede fakturaer som støtte fra Farum Kommune til Farum Boldklub A/S.

Honorering af de 5 fakturaer er jf. pkt. 7 ovenfor sket uden det fornødne beslutningsmæssige eller bevillingsmæssige grundlag. Efter det for Rønne & Lundgren oplyste er betaling sket på baggrund af en på de enkelte fakturaer håndskrevet godkendelsespåtegning fra forhenværende Ordførende Direktør Leif Frimand.

De uafklarede forhold vedrørende de 5 fakturaer sammenholdt med størrelsen deraf må give anledning til overvejelse om politimæssig efterforskning.

8.8.5 Det forhold at Farum Kommune har undladt at fakturere for længst forfaldne krav mod Farum Boldklub A/S, herunder specielt den manglende overholdelse af fristen i Erhvervslejelovens § 49, stk. 1, vedrørende vand og varme, må ligeledes karakteriseres som støtte fra Farum Kommune til Farum Boldklub A/S.

8.8.6 Det må anses for uforeneligt med forsvarlig opgaveforvaltning, at en kommune stiller medarbejdere til rådighed for medkontrahenten, uden at der samtidig indgås klare aftaler om refusion. Det foreliggende materiale viser, at Farum Kommune gennem længere perioder har stillet medarbejdere til rådighed for Farum Boldklub A/S, uden at der forelå klare aftaler, som gør det muligt efterfølgende at identificere disse personer og deres arbejdsopgaver for Farum Boldklub A/S.

Det må anses for påfaldende, at Farum Kommune endnu ikke har fået udarbejdet en opgørelse over de krav, der i den forbindelse bør rettes mod Farum Boldklub A/S. Aftalen af 18. juni 2002 (bilag 85) ses således ikke at afskære Farum Kommune fra at gøre et sådant krav gældende mod Farum Boldklub A/S, jf. pkt. 5.5.1.7 ovenfor.

8.8.7 Sammenfattende må det således på det foreliggende grundlag konstateres, at de foretagne undersøgelser giver grundlag for at antage, at de samlede relationer mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S ikke har været baseret på markedsvilkår, og at Farum Kommune derved har handlet uden for rammerne af kommunalfuldmagten med konsekvenser som beskrevet i pkt. 6.6 i redegørelsen. Opmærksomheden henledes specielt på de i Konkurrencelovens § 11 a indeholdte regler, hvorefter Konkurrencerådet kan udstede påbud om tilbagebetaling af ulovlig støtte ydet efter 1. oktober 2000. Opmærksomheden henledes samtidig på, at støtte ydet i strid med EF Traktaten kan kræves tilbagebetalt og i øvrigt er sanktioneret med bøde."[1]

Tilsynsrådet meddelte ved brev af 3. juli 2003 Indenrigs- og Sundhedsministeriet, at rådet havde modtaget væsentlige nye oplysninger i sagen, herunder Rønne & Lundgren Advokatfirmas redegørelse af 4. april 2003, som rådet fandt det hensigtsmæssigt at sende til ministeriet. Tilsynsrådet bemærkede, at rådet forventede at behandle sagen på sit næste ordinære møde primo september 2003. Tilsynsrådet vedlagde endvidere en af rådet udarbejdet sagsredegørelse af 2. juli 2003, hvori rådet dels knyttede kommentarer til det fremsendte materiale, dels på nogle punkter imødegik ministeriets udtalelse af 1. april 2003.[2]

Ved brev af 8. september 2003 meddelte tilsynsrådet Statsadvokaturen for Særlig Økonomisk Kriminalitet, at rådet på baggrund af ministeriets udtalelse af 1. april 2003 havde besluttet at meddele statsadvokaturen, at rådet ikke længere begærede påtale rejst over for de 12 medlemmer af Farum Byråd.[3] Tilsynsrådet sendte samtidig kopi af brevet til Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

I brev af 15. september 2003 til tilsynsrådet udtalte Indenrigs- og Sundhedsministeriet blandt andet følgende:

"

1. Indenrigs- og Sundhedsministeriet kan generelt oplyse, at ministeriet har været i tvivl om formålet med Tilsynsrådet for Frederiksborg Amts brev af 3. juli 2003 til ministeriet, herunder om karakteren af tilsynsrådets forventede behandling af sagen.

Med Tilsynsrådet for Frederiksborg Amts brev af 8. september 2003 til Statsadvokaturen for særlig økonomisk kriminalitet har ministeriet erfaret, at

[1] 110-4,f1,b92ff
[2] 256-76,f1,b409
[3] 256-76,f1,b401

formålet med tilsynsrådets brev af 3. juli 2003 til ministeriet tilsyneladende har været at orientere ministeriet om, at tilsynsrådet ville genoverveje beslutningen om påtalebegæring på et møde primo september 2003, idet tilsynsrådet agtede at frafalde beslutningen om påtalebegæring, såfremt ministeriet ikke reagerede på henvendelsen inden tilsynsrådets møde.

2. Indenrigs- og Sundhedsministeriet har noteret sig, at Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt i overensstemmelse med Indenrigs- og Sundhedsministeriets udtalelse af 1. april 2003 har truffet beslutning om at frafalde påtalebegæring mod de omhandlede medlemmer af Farum Byråd.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet kan i den forbindelse for en god ordens skyld oplyse, at det fremsendte materiale ikke indeholder oplysninger, der giver grundlag for at ændre ministeriets opfattelse af, at Tilsynsrådet for Frederiksborg Amts afgørelse af 18. februar 2003 er i strid med lovgivningen.

De faktuelle oplysninger, der er indeholdt i det fremsendte materiale, giver således ikke grundlag for at ændre ministeriets vurdering af, om Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt ved tilsynsrådets afgørelse af 18. februar 2003 havde tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at Farum Byråd handlede økonomisk uforsvarligt ved at træffe beslutning om indgåelse af den omhandlede gældsafviklingsaftale, ligesom materialet ikke giver grundlag for at ændre ministeriets vurdering af, at tilsynsrådet ikke havde tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at Farum Byråd ved indgåelse af gældsafviklingsaftalen tilsidesatte rammerne for det skøn, der tilkom byrådet ved afgørelse af, om der foreslå et forsvarligt beslutningsgrundlag.
…

3. Indenrigs- og Sundhedsministeriet har noteret sig, at Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt i den medsendte sagsredegørelse har anført en række retlige argumenter, der forholder sig kritisk til ministeriets udtalelse af 1. april 2003.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet kan i den anledning i det hele henvise til ministeriets udtalelse og den heri anførte begrundelse.

4. Indenrigs- og Sundhedsministeriet agter herefter ikke at foretage yderligere i sagen."[1]

Daværende statsamtmand Christian Trønning, har forklaret blandt andet:[2]

"… at Farum-enhedens arbejde fra 1. januar 2003 især kom til at dreje sig om kommunens forhold til Farum Boldklub A/S. Det var en meget stor sag. Tilsynsrådet traf - vist nok i februar 2003 - beslutning om at indgive påtalebegæring mod byrådet for i sommeren 2002 at have truffet en økonomisk uforsvarlig beslutning på et utilstrækkeligt grundlag. Da Jacob Næsager startede i tilsynsrådet i foråret 2002, prøvede han at få styr på sagerne vedrørende Farum

[1] 179-145,f3,b18ff
[2] 316-156,b12f

Boldklub A/S og Farum Kommune, for der var en masse uafklarede spørgsmål. Efter et par måneder havde byrådet pludseligt indgået en afviklingsaftale, som gik ud på at kommune fik 400.000 kr. og yderlige indestod for 1 mio. kr. som ansvarlig indskudskapital. Det var en fantastisk konstruktion. Kommunen havde ruttet med pengene og støttet Farum Boldklub A/S i stedet for at indgå en fornuftig aftale. Lige efter den nye borgmester i Farum tiltrådte, fremkom den endelige afviklingsaftale. Grundlaget var hverken fugl eller fisk i forhold til de oplysninger, som tilsynsrådet lå inde med, og den første del af aftalen handlede om forbehold for ukendte krav i en aftale, der ikke desto mindre betegnes som endelig. Farum Boldklub A/S' krav mod kommunen blev lagt ukritisk til grund. Det var en tvivlsom konstruktion. Det, der skete, var, at man satte en streg over alle krav. Tilsynsrådet havde været uvidende om, at aftalen var undervejs.

Foreholdt brev af 3. juli 2003 fra tilsynsrådet til Indenrigs- og Sundheds-ministeriet,[1] efter at ministeriet havde omgjort tilsynsrådets afgørelse, forklarede vidnet, at tilsynsrådet ikke syntes særligt godt om den afgørelse. Det var usædvanligt, at skrive til et ministerium og sige "nu må I tænke jer om en gang til". Tilsynsrådet oplistede de ting, som støttede den opfattelse, som de havde haft i tilsynsrådet, og henviste til den uvildige undersøgelse som støttede tilsynsrådet i, at grundlaget for byrådets beslutning havde været ufuldstændigt. Den anden del handlede om uforsvarlig økonomisk adfærd fra kommunens side. Vidnet bemærkede, at det er det samme, som hvis en spiller tabte en formue ved spille-bordet, og spilleren blev ved spillebordet for at genvinde det tabte. Der var ingen reaktion fra ministeriets side. Vidnet havde håbet på en reaktion inden næste tilsynsrådsmøde.

Foreholdt notat af 1. september 2003[2] forklarede vidnet, at tilsynsrådet som bekendt ingen magtbeføjelser havde over for Indenrigs- og Sundhedsministeriet. Tilsynsrådet havde efter tilsynsrådsmøde den 8. september 2003 samme dag skrevet til SØK og tilbagekaldt påtalebegæringen. Der var sendt kopi af dette brev til ministeriet. Brevet af 15. september 2003 fra ministeriet kaldte han "rygsvømningsbrevet", hvilket betød, at ministeriet efter vidnets opfattelse strøede sukker på deres dårlige samvittighed. Det var formentlig på grund af kopien af brevet til SØK, at ministeriet skrev den 15. september. … Indenrigs- og Sundhedsministeriet var vidende om, at de skulle holde møde i tilsynsrådet den 8. september, idet Jakob Næsager havde ringet for at forhøre sig om reaktion inden mødet, men fået at vide at de ingen reaktion fik. De måtte derfor skrive til SØK (med kopi til ministeriet) og trække påtalebegæringen tilbage, og så reagerede ministeriet en uge herefter. …

Adspurgt om vidnet havde kendskab til en mulig forhåndsaftale mellem Indenrigs- og Sundhedsministeriet og Farum Kommune om afviklingsaftalen med Farum Boldklub A/S, forklarede vidnet, at han først efterfølgende fra Henrik Græsdal og via pressen har hørt om, at det kunne være tilfældet. Vidnet finder det aldeles fantastisk, hvis ministeriet skulle have godkendt en sådan aftale samtidig med, at Folketinget bevilgede millioner til at afklare, hvad der var foregået, og

[1] 256-76,f1,b483-502
[2] 256-76,f1,b403

hvordan kommunens situation var. Hvis der var en sådan forhåndsaftale, er det åbenbart, at tilsynsrådet gerne ville have vidst det."

Christian Schønau, der 1999-2005 var kontorchef i Indenrigsministeriet, har forklaret blandt andet:[1]

"Adspurgt om den såkaldte afviklingsaftale mellem Farum Boldklub A/S og Farum Kommune blev forelagt ministeriet, inden den blev indgået, forklarede vidnet, at det blev den ikke.

Foreholdt brev af 1. april 2003 fra Indenrigs- og Sundhedsministeriet til Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt[2] forklarede vidnet, at ministeriet tog sagen op af egen drift. Det er ikke sædvanligt, men der er fortilfælde. Det sker kun, når der er noget, der ser meget mærkeligt ud. Vidnet mener, at det var ham selv, der tog beslutningen om at tage sagen op af egen drift, måske i samarbejde med Hans B. Thomsen. Det var de enige om. Hans B. Thomsen var hans chef. Adspurgt om baggrunden for at tage sagen op af egen drift forklarede vidnet, at styrelseslovens § 61 c var brugt helt åbenlyst forkert. Aftalen var indgået på et tidspunkt, hvor risikoen for at Farum Boldklub A/S ville gå konkurs var nærliggende, og hvor tab måtte forsøges begrænset. Der var navnlig to ting i tilsynsrådets afgørelse, som de hæftede sig ved. Dels at beslutningen om at indgå afviklingsaftalen skulle være uforsvarlig, hvilket ministeriet var uenig i, og dels at den hvilede på et ufuldstændigt grundlag, hvilket ministeriet også var uenig i. De behøvede derfor slet ikke bevæge sig ind i bestemmelsens krav om grovhed og så videre, for de var meget langt fra bestemmelsens anvendelsesområde.

Foreholdt brev af 3. juli 2003 fra tilsynsrådet til Indenrigs- og Sundheds-ministeriet,[3] forklarede vidnet, at han modtog brevet. Han opfattede brevet som uklart. Tilsynsrådet var uenig i ministeriets afgørelse og ønskede, at ministeriet lavede den om, men for ministeriet var sagen slut, og vidnet syntes ikke, der var nye oplysninger, som havde betydning for vurderingen efter styrelseslovens § 61 c. Der var telefonisk kontakt mellem en af vidnets medarbejdere og tilsynsrådet. Foreholdt brev af 15. september 2003 fra Indenrigs- og Sundhedsministeriet til tilsynsrådet for Frederiksborg Amt[4] forklarede vidnet, at ministeriet ikke havde haft fantasi til at forestille sig andet, end at tilsynsrådet havde skrevet til SØK og tilbagekaldt anmeldelsen. Det gik op for ministeriet den 8. september 2003, at dette ikke var sket, og derfor sendte ministeriet et utvetydigt brev til tilsynsrådet om, at sagen nu endegyldigt var slut, da der ikke var indgået nye oplysninger i sagen."

[1] 316-188,b5f
[2] 256-76,f1,b429-466
[3] 256-76,f1,b483-502
[4] 179-145,f3,b18-22

10.5.3.2. Rammeaftalen af 13. maj 2004

Den 15. august 2003 besvarede Konkurrencestyrelsen tilsynsrådets anmodning af 28. September 2001 om en vejledende udtalelse om, hvorvidt aftalerne mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S var indgået på markedsvilkår.[1] Af svaret fremgik bl.a.:

> "Tilsynsrådet har bedt Konkurrencestyrelsen vurdere om Farum Boldklub (nu FC Nordsjælland) betaler en leje for Farum Park, der svarer til markedslejen.
>
> Styrelsen har til det formål lavet en model til beregning af markedslejen. Modellen er beskrevet i kapitel 4 i vedlagte rapport om "Kommunal udlejning af idrætsanlæg".[2] Modellen tager udgangspunkt i kommunernes omkostninger til bygning, herunder ombygninger, drift og vedligeholdelse af stadion. Modellen tager også højde for, hvor mange gange om året klubben benytter stadion, og om stadions størrelse svarer til klubbens tilskuertal.
>
> Beregningerne er herefter foretaget som et gennemsnit af de foregående år, således at et enkelt års forskel ikke skal kunne medføre tilfældige voldsomme udsving i lejeberegningerne.
>
> Efter denne model er den markedsbaserede leje for Farum Boldklubs brug af Farum Park beregnet til at være 1,6 mio. kr. om året. Ifølge de oplysninger som styrelsen har modtaget fra tilsynsrådet og Farum Kommune har klubben i perioden 1999-2001 i gennemsnit betalt en leje på 0 kr. om året. Det er derfor Konkurrencestyrelsens vurdering, at Farum Boldklub (FC Nordsjælland) i den undersøgte periode betalte en leje, der lå under markedslejen."

Ved brev af 29. september 2003 bad tilsynsrådet Farum Byråd om at gøre rede for, hvad kommunen havde gjort for at følge op på konklusionerne i Konkurrencestyrelsens beretning om kommunal udlejning af idrætsanlæg. Tilsynsrådet udbad sig samtidig nærmere oplysning om kommunens opkrævning hos Farum Boldklub A/S af leje for Farum Park for årene 2001 og 2002.[3]

Ved brev af 1. oktober 2003 bad tilsynsrådet Farum Byråd om at oplyse, hvad byrådet havde gjort for at følge op på konklusionen i redegørelsen fra Rønne og Lundgren Advokatfirma, og hvad kommunens opgørelse af det samlede mellemværende med Farum Boldklub A/S var mundet ud i. Tilsynsrådet rejste konkret spørgsmål om blandt andet de fem fakturaer af 1.

[1] 256-49,b31f
[2] 256-49,b34ff: "Kommunal udlejning af idrætsanlæg" offentliggjort 19. august 2003.
[3] 256-49,b25

november 2001 fra Farum Boldklub A/S til Farum Kommune, kommunalt betalte lønninger for ansatte hos Farum Boldklub A/S, afviklingsaftalens bestemmelse om erstatning til boldklubben for manglende indtægter som følge af forsinkelse af byggerier, ydelser til Farum Park og Farum Arena leveret af Falck Securitas, ISS og Jydsk Rengøring A/S, el- og telefonregninger, indkøb af sportsudstyr, honorar vedrørende idrætsklinik, inventar til Restaurant Sepp, anskaffelses- og vedligeholdelsesudgifter vedrørende rullereklameskilte, serviceaftalen vedrørende Farum Arena og kommunalt driftstilskud til Farum Park.[1]

Ved brev af 21. oktober 2003 meddelte Farum Kommune FC Nordsjælland A/S, at kommunen ikke kunne godkende boldklubbens beregning af lejen inkl. moms for Farum Park for 2001 og 2002 til henholdsvis 1.850.715 kr. og 1.528.897 kr., idet kommunen fandt, at lejen for de 2 år var beregnet i alt 522.853 kr. for lavt. Kommunen bad samtidig boldklubben om inden 10 dage at indbetale manglende husleje for 2002 med som minimum det af boldklubben beregnede beløb.[2] Brevet og de til grund liggende beregninger blev omdelt på et møde i kommunens økonomiudvalg samme dag og taget til efterretning af udvalget.[3]

Den 4. november 2003 besluttede økonomiudvalget at meddele FC Nordsjælland A/S påkrav om betaling af den skyldige leje på 1.528.897 kr., hvorom der var enighed mellem parterne.[4] Påkravet blev afsendt den følgende dag med frist til betaling den 11. november 2003.[5]

På et ekstraordinært økonomiudvalgsmøde den 11. november 2003 behandlede udvalget en anmodning af 10. november 2003 fra FC Nordsjælland A/S om udskydelse af betalingsfristen. Økonomiudvalgets flertal besluttede at ophæve lejeaftalen. Borgmester Lars Carpens begærede sagen forelagt for byrådet.[6] FC Nordsjælland A/S betalte herefter ved check overbragt senere samme dag det krævede beløb med tillæg af påkravsgebyr.[7]

Den 18. november 2003 afholdt økonomiudvalgets medlemmer et møde med repræsentanter for FC Nordsjælland A/S. Økonomiudvalget besluttede samme dag, at kommunen skulle

[1] 420-29,f4,b147ff
[2] 25649,b253
[3] 336-5,f6,b56
[4] 336-5,f6,b131
[5] 256-49,b277
[6] 336-5,f6,b131
[7] 420-29,f4,b116

fortsætte drøftelserne med boldklubben om genforhandling af aftalerne vedrørende Farum Park og Farum Arena samt om økonomiske udeståender med udgangspunkt i en af forvaltningen udarbejdet bruttoliste over forhandlingsemner.[1]

Ved brev af 20. november 2003 indbød Farum Kommune FC Nordsjælland A/S til forhandlinger om de rejste emner.[2] Farum Kommune underrettede ved brev af 27. november 2003 tilsynsrådet om de igangsatte forhandlinger.[3] Der blev herefter i de følgende måneder afholdt en lang række møder mellem repræsentanter for kommunen og boldklubben, hvorunder kommunen blev bistået af advokat Philip Thorsen.[4] Tilsynsrådet bad ved brev af 3. marts 2004 Farum Kommune om at få oplyst status på forhandlingerne.[5] Kommunen svarede ved brev af 27. marts 2004, at parterne satsede på indgåelse af en endelig aftale med udgangen af april 2004.[6]

Den 28. april 2004 blev der afholdt et møde mellem Farum Kommune og tilsynet med kommunerne i Københavns og Frederiksborg amter mv., der pr. 1. januar 2004 havde overtaget sagen. På mødet redegjorde Farum Kommune for baggrunden for et udkast til "Rammeaftale mellem Farum Kommune og FC Nordsjælland A/S vedrørende fremtidige aftaleforhold og økonomiske udeståender pr. 31. december 2003" samt for aftalens indhold.[7] Med brev af 3. maj 2004 fremsendte Farum Kommune et endeligt aftaleudkast af 30. april 2004 til tilsynsrådet med anmodning om en vejledende udtalelse. Kommunen vedlagde et notat af 23. april 2004 fra advokat Philip Thorsen og kopi af brev af 13. april 2004 fra statsautoriseret revisor Bent Nicolajsen omhandlende FC Nordsjælland A/S' økonomiske situation.[8] I forlængelse heraf fremsendte kommunen samme dag bilag til aftalen vedrørende takster for leje af Farum Arena, oversigt over beregning af leje samt tillæg for ekstra drifts- og vedligeholdelsesudgifter vedrørende Farum Park, Stadiondelen samt oversigt over økonomiske mellemværender.[9] Den 6. maj 2004 fremsendte kommunen endvidere "Notat vedrø-

[1] 336-5,f6,b133 og 420-29,f4,b120ff
[2] 256-49,b253
[3] 420-29,f4,b129
[4] 256-49,b139
[5] 256-49,b151
[6] 256-49,b157
[7] 256-49,b78
[8] 256-49,b100
[9] 256-49,b93ff

rende tilsynets skrivelse af 1. oktober 2003 angående Farum Kommunes økonomiske mellemværende med Farum Boldklub A/S".[1]

Af det fremsendte aftaleudkast af 30. april 2004 fremgår blandt andet:

> "Farum Arena
> 1.1. FCN og FK er enige om, at Fremlejeaftalen vedrørende Farum Arena af 29. oktober 2001 ophæves med virkning pr. 1. juli 2004 f.s.v. angår fremleje af lokaler. …
>
> 1.2. FK er indstillet på med virkning fra den 1. juli 2004 at konsekvensrette Fremlejeaftalen vedrørende Farum Arena af 29. oktober 2001 således, at FCN alene står for driften af boder, kiosker og restauration i V1P-longe i Farum Arena på de hidtil gældende vilkår. Forpagtningsafgiften betales med en fast årlig afgift i henhold til gældende principper. FCN kan bortforpagte restaurationsdriften til Sports- og Konferencecenteret ApS. …
>
> 1.3. FCN og FK er enige om, at FCN fremover kan leje Farum Arena på dagsbasis efter takster godkendt af Farum Byråd, for 2004 jfr. bilag 1 til nærværende aftale.
>
> 1.4. FK har ensidigt fremsat krav om, at Fremlejeaftalen vedrørende Farum Arena ophæves. FCN har accepteret ophævelse af aftalen f.s.v. angår fremleje af lokaler mod erstatning for mistede indtægtsmuligheder. FCN har opgjort tabet til i alt kr. 750.000 for den resterende lejeperiode.
>
> 1.5. FCN og FK er enige om, at FCN forligsmæssigt kan godtgøres for kravet i form af modregning i FK's krav på FCN vedrørende udeståender fra bygge-regnskaberne jfr. nedenstående pkt. 7.4 til fuld og endelig afgørelse.
>
> 2. Farum Park - leje
>
> 2.1. FCN og FK er enige om, at lejen for Farum Park med virkning fra 1. januar 2004 beregnes i overensstemmelse med Konkurrencestyrelsens krav til kommunal udlejning af idrætsanlæg, idet der tages hensyn til, at FCN er en superligaklub under opbygning. Parterne er enige om, at den fremtidige leje for FCN's benyttelse af stadion til hjemmekampe udgøres af en årlig leje på kr. 1.350.000 med et tillæg for øgede drifts- og vedligeholdelsesudgifter for FK, der følger af øget udnyttelse af tilskuerkapaciteten, jfr. pkt. 2.2.
>
> 2.2. Tillægget for øgede drifts- og vedligeholdelsesudgifter jfr. pkt. 2.2. beregnes på baggrund af entreindtægterne ved FCN's hjemmekampe som følgende:
>
> 40 % af entreindtægter fra kr. 2.457.000 til og med kr. 4.044.924 og
> 30 % af entreindtægter fra 4.044.924 og opefter.

[1] 256-76-2,b344

Ved entreindtægter på 4.683.744 kr., svarende til skønnet 6000 tilskuere, opnår FK en samlet indtægt på kr. 2.176.816.
…

2.3. Beregningen af den faste leje baserer sig på anlægsudgifter og driftsudgifter vedrørende stadion i forbindelse med FCN's hjemmekampe, forventet udnyttelsesgrad og estimeret og konstateret tilskuerkapacitet. Denne betaling inkluderer pasning og vedligeholdelse af græstæppet på fodboldbanen til FCN's hjemmekampe, der udføres af FK i et tæt samarbejde mellem FCN og FK med samme niveau som hidtil.

2.4. Ved sponsorfinansierede kampe medgår sponsorindtægterne i entreindtægterne jfr. punkt 2.2 til dækning af øgede drifts- og vedligeholdelsesudgifter.

2.5. Den hidtil gældende model for beregning af leje for brug af stadion ved hjemmekampe i medfør af fremlejekontraktens § 4.2. a fastholdes i tilfælde af at FCN rykker ud af superligaen. Såfremt FCN rykker ud af superligaen kan bundfradraget jfr. pkt. 2.6. indgå ved beregningen af leje for stadiondelen til hjemmekampe eller betaling af leje for andre arrangementer.

2.6. Leje for andre arrangementer udgør 40 % af nettoindtægterne efter et bundfradrag på 300.000 kr. årligt til FK (niv. juli 2000). Med nettoindtægter forstås indtægter med fradrag af direkte henførbare omkostninger ved pågældende arrangement

2.7. FCN betaler på lige fod med andre lejere i Sports- og kulturcenteret markedsleje for de kontorlokaler m.v. der anvendes. Leje herfor går op med FK's anvendelse af lokaler i Farum Park. De lejede lokaler i Farum Park, med angivelse af de enkelte lejere, herunder FK's anvendelse af lokaler i Farum Park vil fremgå af de reviderede kortbilag til Fremlejeaftalen af 2l. juli 2000. FK er berettiget til at fremleje de lokaler FK disponerer over ved aftalens indgåelse. Dette forhold er gældende i aftalens løbetid.
…

2.9. Bestemmelserne om beregning af leje i Fremlejeaftalen af 2l. juli 2000 vedrørende Farum Park § 4 pkt. e og f Idræts- og Kulturcenteret forbliver uændrede.

3. Træningsfaciliteter

3.1. FCN og FK er enige om, at FCN for den faktiske benyttelse af kunststofbaner betaler leje efter det af Farum Byråd godkendte takstregulativ. FCN har fortrinsret til kunststofbanen ved Farum Park på hverdage indtil kl. 16.00. FCN har eksklusiv ret til opsætning af reklamer for egen regning på kunststofbanen ved Farum Park. FK stiller græsbaner til rådighed som en del af stadionlejen.

4. Betaling af leje m.v.

4.1. FCN og FK er enige om, at leje og forpagtningsafgift vedrørende Farum Park, omfattende såvel stadiondel som Idræts- og kulturcenter, og Farum Arena fremover betales á conto kvartalsvis med endelig afregning i forbindelse med godkendelse af årsregnskabet efter kalenderårets afslutning. Betaling for driftsydelser, der ikke vedrører hjemmekampe og leje af kunststofbaner sker løbende på FK's sædvanlige vilkår og på baggrund af opgjort forbrug.
…

5. Farum Kommunes anvendelse af Farum park

5.1. FK har som udlejer ret til at råde over stadion til kommunale formål efter kommunens ønske i den udstrækning FCN ikke har disponeret over stadiondelen til hjemmekampe, andre arrangementer eller til udleje. FK's anvendelse af stadion skal foregå på en sådan måde, at denne ikke forringer FCN's egen brug af faciliteterne, herunder forringer banens kvalitet. Kommercielle arrangementer på stadion forestås af FCN.
...

6. Overdragelse af FC Nordsjælland A/S rettigheder til fremlejemål - Allonge 2

6.1. FCN og FK er enige om, at Sports- og Konferencecenteret ApS kan indtræde i FCN's rettigheder og forpligtelser overfor FK for så vidt angår leje af Sports- og Kulturcenteret på de vilkår, der er anført i seneste udkast af 30. oktober 2003 til Farum Kommunes godkendelse af Allonge 2 til forpagtningsaftale af 29. september 2002 mellem FCN og Michael Henriksen A/S eller ordre.

7. Økonomiske udeståender

7.1. FCN og FK er enige om afvikling af parternes indbyrdes økonomiske udeståender vedrørende perioden frem til 31. december 2003 på følgende vis:

7.2. FCN har anerkendt at skylde FK kr. 972.039,00 for leverede driftsydelser og lejebetaling. FK har anerkendt at skylde FCN kr. 966.476,00 til dækning af FCN's skønnede afholdte omkostninger til forpagtning af Farum Marina til ny tredjemand, afholdte omkostninger til el vedr. Fitnesscenteret, der ikke kan videredebiteres ifølge lejelovgivningen og løbende driftsydelser til FK. FCN og FK er enige om, at disse modstående krav berigtiges ved modregning og kontant betaling.

7.3. I relation til omkostningerne vedrørende el til Fitnesscenteret er det aftalt, at FK overtager retten til at gøre krav gældende overfor Fitnesscenteret for de afholdte omkostninger.

7.4. FCN har anerkendt at skylde FK kr. 748.064,00 vedrørende krav fra byggeregnskaberne. Kravene berigtiges ved modregning i FCN's krav på

godtgørelse for ophævelse af fremlejeaftalen af 29. oktober 2001 vedrørende Farum Arena.

7.5. FCN har anerkendt at tilbagebetale i alt kr. 807.000,00 vedrørende FK's betaling af fakturaer af 1. november 2001 vedrørende rengøring i Farum Park og manglende indtjening i Farum Marina. FCN har sandsynliggjort, at der har været foretaget rengøring for kr. 412.500,00 og har redegjort for beregningen af manglende indtjening på kr. 187.500,00. FK har anerkendt at tilbagebetalinger af kr. 807.000,00 berigtiges ved, at beløbet pr. 1. juli 2004 indgår i afdragsordningen i Afviklingsaftale af 18. juni 2002 mellem FCN og FK, således at beløbet forrentes pr. 1. juli 2004, at første afdrag pr. 1. september 2004 er aftalt til kr. 45.000 plus påløbne renter, at restbeløbet tillægges den oprindelige gæld og pr. 1. september 2005 indgår i de årlige afdrag i restløbetiden på 8. år.

8. Øvrige

8.1 FCN og FK er enige om, at FK's fremtidige forpligtelse overfor FCN/Hotel- og Konferencecenteret ApS ifølge Afviklingsaftalen af 18. juni 2002 pkt. 11.1. efter FK's aftale med Falck/Securitas er ophørt, afgøres ved voldgift i henhold til Afviklingsaftalens bestemmelse pkt. 3.1. med mindre anden aftale kan indgås i mindelighed.

8.2 Med nærværende aftale er alle mellemværender parterne imellem vedrørende perioden frem til 31. december 2003 fuldt og endeligt afgjort med undtagelse af ikke forfaldne krav, herunder leje og forpagtningsafgifter vedrørende 2003 samt eventuelle krav, der følger af Den Uvildige Advokat- og Revisorundersøgelse vedrørende rejser og repræsentation 2000-2001, hvor mulige krav senest kan rejses ved Farum Byråds godkendelse af denne aftale. Sådanne krav hidrørende fra rejse- og repræsentation for 2000-2001 er ikke en del af nærværende rammeaftale, men vil i givet fald blive forhandlet særskilt.

8.3 For yderligere krav vedrørende perioden frem til 31. december 2003 afgiver parterne gensidig saldokvittering, idet ingen af parterne er bekendt med, at der eksisterer sådanne krav, som kan gøres gældende parterne i mellem. …

8.6 Indgåelse af nærværende aftale sker med forbehold for Farum Byråds godkendelse samt Statsamtet for København, Tilsynets udtalelse til aftalen."

I en fremsendt oversigt af 5. maj 2004 over økonomiske mellemværender mellem kommunen og boldklubben blev boldklubbens tilgodehavende, der i udkastet til rammeaftale pkt. 7.2 var opgjort til 966.477 kr., specificeret således:

- Mistet goodwill i forbindelse med afståelse af Farum Marina 125.000 kr.
- regulering af forpagtningsafgift vedrørende Farum Marina 58.000 kr.

- driftsydelser vedrørende Farum Park og Farum Arena 160.913 kr.
- bygherrefejl vedrørende elinstallationer (manglende mulighed for at udskille og viderefakturere fitnesscenters elforbrug) 622.664 kr.

Kommunens tilgodehavende opgjort til 972.040 kr. blev specificeret således:

- Løbende driftsudgifter Farum Marina 19.841 kr.
- regulering af forpagtningsafgift vedrørende Farum Marina 76.159 kr.
- driftsydelser vedrørende Farum Park og Farum Arena 156.020 kr.
- yderligere stadionleje for Farum Park 160.000 kr.
- godtgørelse af kommunalt afholdte lønudgifter for to medarbejdere i boldklubben i 2002 og 2003 560.020 kr.[1]

Af det af Farum Kommune til tilsynet fremsendte "Notat vedrørende Tilsynets skrivelse af 1. oktober 2003 angående Farum Kommunes økonomiske mellemværende med Farum Boldklub A/S" fremgår blandt andet:

> **"Ad. Pkt. 1.1. Fem konkrete fakturaer fra Farum Boldklub A/S**
> Af de omtalte fem fakturaer af 1. november 2001 er fakturaerne vedrørende
>
> • Konsulentassistance byggemøder og tilsyn
> • Manglende lejeindtægter juni, juli og august 2001 og
> • Manglende lejeindtægter oktober og november 2001
>
> efter Farum Kommunes opfattelse endeligt afklaret i forhold til FC Nordsjælland A/S i Afviklingsaftalen af 18. juni 2002 og der kan ikke rettes yderligere krav mod boldklubben i denne anledning. For de resterende to fakturaer der vedrører
>
> • Rengøring og
> • Manglende indtjening i Farum Marina
>
> er disse medtaget under den nye Rammeaftale mellem Farum Kommune og FC Nordsjælland A/S jfr. fremsendte oversigt af 5. maj d.å. pkt. 14 og 15.
>
> Vedrørende merudgifterne til rengøring har FC Nordsjælland A/S via en sammenligning af rengøring i en tilsvarende periode sandsynliggjort, at boldklubben har haft merudgifter til rengøring under byggerierne og mangelafhjælpningen for et beløb på 412.000 kr. FC Nordsjælland A/S og Farum Kommune har forligs-

[1] 256-76,f2,b362ff

mæssigt aftalt, at FC Nordsjælland A/S tilbagebetaler differencen mellem det oprindeligt udbetalte beløb og de skønsmæssige udgifter i alt kr. 620.000.

Med hensyn til driftstabserstatningen ved ombygning af Farum Marina er driftstabet dokumenteret ved forelæggelse af regnskab for Farum Marina for perioden juni til august 2001. Driftstabet er opgjort til kr. 334.000 i mistet dækningsbidrag. Det er forligsmæssigt aftalt, at FC Nordsjælland A/S tilbagebetaler 50 % af den udbetalte driftstabserstatning i alt kr. 187.500.

Ad. Pkt. 1.2. Kommunalt betalte lønninger for ansatte hos Farum Boldklub A/S

Farum Kommune har noteret sig at Den Uvildige Undersøgelse har konkluderet, at kommunen har undladt at fakturere FC Nordsjælland A/S for betalte lønninger til medarbejdere ansat i boldklubben. Farum Kommune kan efter drøftelse med advokat Philip Thorsen og andre involverede, herunder de pågældende personer, redegøre for de nævnte forhold på følgende vis:

a) Ifølge Afviklingsaftalen af 18. juni 2002 er der skønsmæssigt gjort op med Karen Ankerstjerne, Stine Helslev, Carsten Pedersen og Jan Lauersen. Endvidere anerkendte boldklubben at skulle refundere faktisk afholdte udgifter til Søren Hjorth og Charlotte Højer. De eksakte beløb som Farum Kommune har til gode er for de to sidstnævnte i alt kr. 560.020 er medtaget i Rammeaftalen, jfr. oversigten af 5. maj d.å. pkt. 7.

b) For øvrige medarbejderes vedkommende, der har haft tilknytning til FC Nordsjælland A/S samtidig med, at de har haft ansættelse i Farum Kommune enten på normale ansættelsesvilkår eller på specialvilkår, er det vurderet, at de pågældende har ydet en sædvanlig arbejdsindsats i overensstemmelse med det aftalte. De pågældende har haft mulighed for at tilrettelægge deres arbejdstid fleksibelt således, at de har kunnet indpasse træningspas, turneringskampe m.v. Dette er ganske på linie med ansættelsesvilkårene for andre sportsfolk ansat i Farum Kommune, der udøver eliteidræt. Dette er nærmere uddybet i Farum Kommunes skrivelse af 18. marts 2003 til Paul Wachtell med kopi til tilsynsrådet.

a) Der er Farum Kommune bekendt ikke bogført løn under byggeregnskaberne til ansatte i FC Nordsjælland A/S.

Farum Kommune finder ikke på det foreliggende grundlag, at der skal rettes yderligere krav mod FC Nordsjælland A/S vedrørende kommunalt betalte lønninger for ansatte i boldklubben.

Ad. Pkt. 1.3. Erstatning for manglende lejeindtægter under byggeriet

Der henvises til besvarelsen ovenfor under pkt. 1.1. idet det skal tilføjes, at Farum Kommune ved Forligsaftalen af 18. juni 2002 inddrog al mulig dokumentation som grundlag for fastlæggelse af de respektive erstatningsbeløb, som i sidste ende beroede på en skønsmæssig vurdering. Farum Kommune og advokat Philip Thorsen er uenige i Den Uvildige Undersøgelses konklusioner vedrørende disse

forhold, der er truffet uden kendskab til samtlige foreliggende omstændigheder og uden at rette uddybende forespørgsel til de personer der har medvirket til indgåelse af aftalen.

Med hensyn til det nævnte, at man ikke i Forligsaftalen tager stilling til FC Nordsjælland A/S betaling af leje til Farum Kommune for de samme faciliteter som der ydes erstatning for skyldes dette, at lejeindtægterne ved hotel og restaurationsdrift m.v. i flg. Fremlejeaftalerne er afledt af indtjeningen.

Farum Kommune mener således ikke, der er grundlag for at rejse krav mod FC Nordsjælland A/S vedrørende dette forhold, der er endelig opgjort ved Afviklingsaftalen.

Ad. Pkt. 1.4. Undladelse af at opkræve øvrige forfaldne krav
I forbindelse med Rammeaftalen er der taget stilling til alle kendte krav vedrørende driftsydelser, der juridisk vil kunne gøres gældende overfor FC Nordsjælland A/S. Kravene er medtaget under pkt. 2 og 5 i oversigten af *5.* maj 2004.
…

Ad. Pkt. 2. Forhold som helt eller delvis synes at være udeladt af afdragsaftalen
Alle fakturaer omtalt i dette afsnit af Tilsynets brev af 1. oktober 2003 er sorteret ud af byggeregnskaberne. Ved viderefaktureringen af udgifter til FC Nordsjælland A/S har det for Farum Kommune været afgørende, at bilagsmaterialerne tydeligt har tilkendegivet at udgiften vedrører driften af FC Nordsjælland A/S og ikke Farum Kommunes drifts-, bygge- eller anlægsudgifter.
…

Ad. Pkt. 2.1. Falck Securitas, ISS og Jydsk Rengøring
Vedrørende Falck Securitas er FC Nordsjælland A/S og senere Sports- og Konferencecenteret blevet faktureret direkte fra Falck Securitas for bistand i reception i Farum Park om natten 2.500 kr. pr. uge frem til 31. maj 2003. Herefter har Sports- og Konferencecenteret frem til og med 31. marts 2004, hvor Farum Kommunes aftale med Falck Securitas ophørte, betalt et beløb på ca. 44.000 kr. månedligt direkte til Falck Securitas for bistand i reception og for vagtydelser med tilsvarende reduktion for Farum Kommune. Denne andel er skønsmæssigt fastlagt til 50 %.

Fakturaer sorteret ud af byggeregnskaberne fra ISS vedrører rengøring m.m. af Farum Park, Stadiondelen og påhviler ifølge Fremlejeaftalen mellem Farum Kommune og FC Nordsjælland A/S af 21. juli 2000 alene Farum Kommune. Udgifter vedrørende kørsel, pålægning og optagning m.m. af henholdsvis håndbold- og basketgulve i Farum Arena vedrører kommunale arrangementer og er derfor kommunale driftsudgifter. Der er derfor ikke efter kommunes vurdering grundlag for at viderefakturere disse regninger til FC Nordsjælland A/S.

Vedrørende Jydsk Rengøring A/S er udgifterne i forbindelse med faktura 620941 og 620922 medtaget under de samlede krav vedrørende byggeregnskaber jfr. den fremsendte oversigt af 5. maj d.å. pkt. 9. Resten af udgifterne til Jydsk Rengøring A/S vedrører kommunale arrangementer og anden drift.
…

Ad. Pkt. 2.4. Diverse regninger vedrørende driften af Sports- og konferencecenter på Farum Park
Udgifterne til AK Business Electronics, Finsen A/S, Clemmens ApS samt Design Studio er medtaget under de samlede krav vedrørende byggeregnskaber jfr. den fremsendte oversigt af 5. maj d.å. pkt. 9.

Udgifterne til Hau Vedligeholdelse, Falck Securitas samt Dragsted Schlüter Aros hører efter kommunens vurdering ind under den kommunale drift og er afholdt af Farum Kommune.

Med hensyn til fakturaer stilet til Farum Park er fakturaer fra AK Business Electronics og Design Studie medtaget under de samlede krav vedrørende byggeregnskaber jfr. den fremsendte oversigt af *5.* maj d.å. pkt. 9. Øvrige fakturaer dækker aktiviteter der efter kommunens skøn henhører under kommunale formål.

Udgifterne vedrørende Best Western Hotels Denmark er medtaget under de samlede krav vedrørende byggeregnskaber jfr. den fremsendte oversigt af *5.* maj d.å. pkt. 9.

Ad. Pkt. 2.5. Indkøb af sportsudstyr - bolde og merchandise
Udgifter til Select Sport A/S, Brdr. Høyer A/S, Sport'N Farum Værløse Ballerup samt Butikskonsulenten er medtaget under de samlede krav vedrørende byggeregnskaber jfr. den fremsendte oversigt af 5. maj d.å. pkt. 9.
…

Ad. Pkt. 3. Rullereklameskilte
Ad. Pkt. 3.1. Anskaffelsesudgifter vedrørende rullereklameskilte
I henhold til Fremlejeaftale mellem Farum Kommune og FC Nordsjælland A/S vedrørende Farum Park og Fremlejeaftale mellem Farum Kommune og FC Nordsjælland A/S vedrørende Farum Arena pkt. stiller Farum Kommune bygninger, installationer og inventar til rådighed for lejer. Dette er fortolket således at Farum Kommune skal stille rullereklameskilte til rådighed for lejer, da dette må betragtes som sædvanligt udstyr på et tidssvarende anlæg. Farum Kommune har afholdt udgifterne hertil som en anlægsudgift og mener ikke at der skal rettes krav i denne anledning mod FC Nordsjælland A/S.

Ad. Pkt. 3.2. Vedligeholdelsesudgifter vedrørende rullereklameskilte
De af Farum Kommune afholdte udgifter til vedligeholdelse af rullereklameskilte er medtaget under de samlede krav vedrørende byggeregnskaber jfr. den fremsendte oversigt af 5. maj d.å. pkt. 9.
…

Ad. Pkt. 5. Driftstilskud til Farum Park
Farum Kommune er af den opfattelse, at der ikke er ydet driftstilskud til FC Nordsjælland A/S som ikke tidligere er opkrævet eller omfattet af nærværende udkast til rammeaftale mellem Farum Kommune og FC Nordsjælland A/S.
…

Ad. Pkt. 6. Betaling af husleje for Farum Park og Farum Arena
Krav vedrørende manglende betaling af leje for Farum Park og Farum Arena er medtaget i Rammeaftalen jfr. fremsendte oversigt af 5. maj 2004 pkt. 6.

Primo december 2003 betalte FC Nordsjælland A/S skyldig leje vedrørende 2002 for Farum Park bortset fra det beløb der er medtaget i Rammeaftalen jfr. ovenfor.

FC Nordsjælland A/S har ikke frem til 2002 haft nettolejeindtægter der har givet anledning til betaling af leje til Farum Kommune. Dette skyldes det ifølge Fremlejeaftalen indeholdte bundfradrag på kr. 300.000."

Af notatet fremgik endvidere, at Farum Kommune ikke mente at kunne gøre krav gældende over for boldklubben vedrørende telefonabonnementsafgifter, yderligere elregninger, dobbeltbetaling af leverandør, byggepladsforsikring, honorar vedrørende opgiver projekt vedrørende idrætsklinik, inventar til Restaurant Sepp og vedrørende betalinger til boldklubben i henhold til den mellem parterne indtil den 1. juli 2003 gældende serviceaftale.[1]

Ved brev af 11. maj 2004 afgav tilsynet med kommunerne i Københavns og Frederiksborg Amter mv. i medfør af kommunestyrelseslovens § 50 en vejledende udtalelse om udkastet til rammeaftale.

Tilsynet bemærkede indledningsvis, at det ved sin vurdering af aftaleudkastet havde taget hensyn til, at Farum Kommune havde en interesse i at bevare en superligaklub med hjemsted i kommunen, og at en konkurssituation ville være det sandsynlige udfald, hvis der ikke blev indgået en aftale.

For så vidt angår aftalens afsnit vedrørende Farum Arena udtalte tilsynet, at det ikke havde bemærkninger til det anførte vedrørende boldklubbens fremtidige forpagtning af boder, kiosker og restauration, idet tilsynet herved lagde vægt på, at der efter aftalens indhold var tale om en fast forpagtningsafgift. Med hensyn til den fastsatte erstatning til boldklubben på

[1] 256-76,f2,b345ff

750.000 kr. for mistede indtægtsmuligheder som følge af kommunens førtidige ophævelse af lejeaftalen vedrørende halfaciliteterne udtalte tilsynet, at det ikke havde bemærkninger hertil, idet det måtte bero på et forhandlingsmæssigt resultat, hvilken kompensation der måtte betales herfor.

For så vidt angår aftalens afsnit vedrørende Farum Park udtalte tilsynet, at det ikke havde bemærkninger til den aftalte leje, idet man havde lagt vægt på, at den aftalte faste leje efter kommunens oplysninger var beregnet ud fra den af Konkurrencestyrelsen udarbejdede model. Tilsynet havde fundet, at den forskel på 250.000 kr., der var mellem den beregnede leje for Farum Park ifølge Konkurrencestyrelsens redegørelse og den i aftaleudkastet beregnede leje, kunne begrundes med den lavere forventede gennemsnitlige tilskuertilstrømning, hvorfor kommunens beregning lå inden for det skøn, som efter Indenrigs- og Sundhedsministeriets udtalelse af 23. december 2003 om lejeberegning for fodboldstadions, tilkommer kommunen.

Med hensyn til aftaleudkastets punkt 7 om de økonomiske udeståender mellem boldklubben og kommunen udtalte tilsynet, at det ikke fandt grundlag for at udtale, at Farum Byråd ville handle økonomisk uforsvarligt ved at indgå aftale med FC Nordsjælland på baggrund af det foreliggende aftaleudkast. Tilsynet lagde vægt på, at grundlaget for de krav, der var omfattet af aftalen, havde været gennemgået og vurderet af Farum Kommunes advokat og været genstand for forhandling med FC Nordsjælland A/S med deltagelse af såvel kommunens advokat som FC Nordsjælland A/S' revisor. Tilsynet lagde yderligere vægt på, at et krav fra kommunens side om betaling af tilgodehavender i større omfang, end det havde været muligt at formå FC Nordsjælland A/S til at acceptere under forhandlingerne, med al sandsynlighed ville medføre, at det ikke ville være muligt for FC Nordsjælland A/S at skaffe yderligere kapital fra private investorer, hvilket igen ville medføre, at FC Nordsjælland A/S måtte indgive konkursbegæring, hvorved kommunen måtte forventes at miste sit fulde tilgode-havende. Det var på denne baggrund tilsynets opfattelse, at kommunen med den foreliggende aftale havde udfoldet rimelige bestræbelser på - i så vidt omfang det havde været muligt - at sikre kommunens tilgodehavende.

Endelig udtalte tilsynet om aftaleudkastets afsnit 8.2 og 8.3 om frist ved byrådets godkendelse af aftalen for fremsættelse af mulige krav vedrørende rejser og repræsentation 2000-2001 og

om gensidig saldokvittering for eventuelle yderligere krav vedrørende perioden frem til 31. december 2003, at tilsynet under hensyn til kommunens beskrevne interesse i at opnå en aftale med FC Nordsjælland A/S ikke havde fundet, at kommunen ved at afgive saldokvittering som anført i aftaleudkastet ville overskride rammerne for forsvarlig økonomisk forvaltning af kommunens anliggender. Tilsynet henviste herved til det i Indenrigs- og Sundhedsministeriets skrivelse af 1. april 2003 til Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt anførte om rammerne for, hvornår en kommune lovligt kan eftergive en fordring.[1]

På et byrådsmøde den 11. maj 2004 blev aftaleudkastet tiltrådt af et flertal, idet alene Paul Wachtell stemte imod under henvisning til aftaleudkastets pkt. 8.2.[2]

Rammeaftalen blev herefter underskrevet af parterne den 13. maj 2004,[3] og af kommunen fremsendt til tilsynet med brev af 26. maj 2004.[4]

Karsten Ole Knudsen, der fra 1. januar 2003 var kommunaldirektør i Farum Kommune, har om indgåelsen af rammeaftalen forklaret:

> "Forholdet til boldklubben var vanskeligt og meget konfliktfyldt. Vidnet truede boldklubben med sætte dem ud af stadion, fordi de ikke havde betalt leje til Farum Kommune, som de skulle. I foråret 2004 henhørte sagen under Vini Lindhardt. Hun var meget grundig og gennemførte møder med boldklubbens økonomichef. Vidnet har selv haft et møde med Allan Petersen. Endvidere deltog Annie K. Petersen fra kommunen. Det var hårde og ubehagelige forhandlinger, hvor de gennemgik forholdene mellem Farum Boldklub A/S og Farum Kommune. De nåede frem til et regulært forhandlingsresultat, hvor lejeforholdet blev gjort uopsigeligt, og resultatet var både kommunen og boldklubben tilfredse med. Kommunen afskrev en del for at få et fornuftigt resultat, og bl.a. gik Farum Arena delen ud af kontrakten. Boldklubben var tilfreds, for de havde interesse i en afklaring. Det lykkedes således at lukke sagen på en god måde. Set i bakspejlet kan vidnet godt i dag se, at nogle ting kunne være gjort bedre, og enkelte borgere synes, aftalen var lidt sær, men de havde tusindvis af sager og måtte prioritere for at få dem afsluttet."[5]

[1] 420-29,f4,b2ff
[2] 441-6,f2,b137
[3] 256-71,b221
[4] 256-71,b216
[5] 316-172,b8

Ved brev af 12. august 2004 bad tilsynet Farum Kommune om at få tilsendt kopi af de nye fremlejeaftaler vedrørende Farum Park og Farum Arena.[1] Farum Kommune svarede ved brev af 18. august 2004, at de nye aftaler endnu ikke forelå udarbejdet i endelig form, og at kommunen, når de nye fremlejeaftaler forelå i underskrevet stand efter forudgående politisk behandling og godkendelse, ville fremsende disse til tilsynet.[2]

Lars Wismann rettede ved brev af 26. august 2004 henvendelse til indenrigs- og sundhedsministeren i anledning af tilsynets udtalelse af 11. maj 2004 om udkastet til rammeaftale. Lars Wismann opfordrede i sin henvendelse ministeriet til på flere punkter at annullere rammeaftalen, der efter hans opfattelse på ikke markedsmæssige vilkår begunstigede FC Nordsjælland A/S og påførte Farum Kommune urimelige driftsmæssige risici og udgifter på Farum Park og Farum Arena.[3]

Indenrigs- og Sundhedsministeriet svarede ved brev af 25. november 2004 Lars Wismann, at ministeriet ikke fandt grundlag for at tage spørgsmålet om lovligheden af kommunens indgåelse af rammeaftalen med boldklubben op til behandling. Særligt for så vidt angår rammeaftalens punkt 2.6., om at lejen for Farum Park for andre arrangementer udgjorde 40 pct. af nettoindtægterne efter et bundfradrag på 300.000 kr. årligt, bemærkede ministeriet, at tilsynet ikke sås at have taget stilling til lovligheden heraf. På den baggrund havde ministeriet sendt henvendelsen til statsamtmanden til videre foranstaltning for så vidt angår dette spørgsmål og i øvrigt med henblik på, at statsamtmanden kunne vurdere, om henvendelsen fra Lars Wismann i øvrigt gav anledning til, at statsamtmanden behandlede sagen.[4]

Økonomiudvalget i Farum Kommune behandlede den 7. juni 2005 sagen. Af mødereferatet fremgår, at der mellem Farum Kommune og FC Nordsjælland A/S var opnået enighed om allonge til aftale af 18. juni 2002 om afvikling af Farum Kommunes tilgodehavende i Farum Boldklub A/S, at der fra Farum Kommunes side forelå et forslag til allonge til fremlejekontrakt af 31. juli 2000 vedrørende Farum Park, hvorom der fortsat var enkelte udeståender mellem parterne, og at der på tilsvarende vis forelå forslag til forpagtningsaftale vedrørende

[1] 256-71,b215
[2] 256-71,b214
[3] 256-71,b211
[4] 256-71,b211ff

drift af boder, kiosker samt restauration i VW Loungen i Farum Arena, men at der også her var enkelte aftalepunkter, hvorom der ikke var opnået enighed.[1] Farum Kommune underrettede ved brev af 27. juni 2005 tilsynet om den seneste udvikling i sagen.[2]

Med brev af 21. oktober 2005 fremsendte Farum Kommune til tilsynet kopi af følgende underskrevne aftaler: Allonge til fremlejekontrakt af 31. juli 2000 vedrørende Farum Park mellem Farum Kommune og FC Nordsjælland A/S,[3] Allonge til Aftale af 18. juni 2002 om afvikling af Farum Kommunes tilgodehavende i Farum Boldklub A/S mellem Farum Kommune og FC Nordsjælland A/S[4] og Farum Kommunes godkendelse af Allonge 2 til forpagtningsaftale af 29. september 2002 mellem Farum Boldklub A/S og Michael Henriksen eller ordre.[5] De fremsendte aftaler udmøntede indholdet af rammeaftalen på de respektive punkter. Kommunen bemærkede, at der herefter henstod 2 udeståender mellem Farum Kommune og FC Nordsjælland A/S, nemlig fremlejekontrakten om Farum Arena og spørgsmålet om fastsættelse af markedslejen for Hotel- og Konferencecenteret, hvor kommunen fortsat afventede en udtalelse fra HORESTA.[6]

Den 6. december 2005 besluttede et flertal i Farum Byråd at opsige fremlejekontrakten med FC Nordsjælland A/S om Farum Arena, således at der ikke ville blive indgået ny aftale om forpagtning af boder, kiosker og restauration som forudsat i rammeaftalen. Af sagsfremstillingen til byrådet fremgik, at det efter økonomiudvalgets godkendelse af forslag til forpagtningsaftale havde vist sig, at det i praksis ikke havde været muligt at få udnyttet arenaen i det ønskede omfang. FC Nordsjælland A/S' eneret på drift af boder, kiosker og restaurationsvirksomhed var en barriere for, at lokale idrætsforeninger kunne afvikle større arrangementer med en bæredygtig økonomi, og en binding der gjorde det mindre attraktivt for private arrangører at leje sig ind i arenaen.[7] Af et for byrådet fremlagt notat fremgik, at kommunen ved opsigelse af aftalen kunne blive forpligtet til at erstatte boldklubben for mistede indtægter i den resterende aftaleperiode frem til 1. juli 2012, men at en opsigelse på den anden side kunne indebære årlige indtægter/mindreudgifter for kommunen i størrelses-

[1] 256-71,b163
[2] 256-71,b162
[3] 256-71,b60
[4] 256-71,b66
[5] 256-71,b68
[6] 256-71,b71
[7] 256-71,b46ff

ordenen 100.000 til 150.000 kr.[1] Opsigelsen blev meddelt boldklubben ved brev af 12. december 2005.[2] Ved brev af 14. december 2005 underrettede kommunen tilsynet om opsigelsen.[3]

Ved brev af 23. december 2005 vendte tilsynet tilbage over for Farum Kommune vedrørende opfølgning på rammeaftalen. Tilsynet fandt ikke grundlag for at udtale, at Farum Byråd havde handlet økonomisk uforsvarligt ved at træffe beslutning om at opsige fremlejekontrakten med FC Nordsjælland A/S om Farum Arena. Tilsynet lagde herved vægt på, at byrådet, efter at have forelagt spørgsmålet om konsekvenserne af en opsigelse for kommunens advokat, havde truffet beslutningen om opsigelse ud fra en vurdering af kommunens muligheder for at udleje arenaen over for det eventuelle erstatningskrav, man måtte blive mødt med fra FC Nordsjælland A/S. Tilsynet fandt ikke, at byrådet ved denne afvejning havde tilsidesat rammerne for det betydelige skøn, der tilkom kommunen i denne situation. Med hensyn til lejen for Farum Park, der i allongen til fremlejekontrakten af 31. juli 2000 var fastsat i overensstemmelse med bestemmelsen herom i rammeaftalen, udtalte tilsynet, at det kunne henholde sig til sin udtalelse af 11. maj 2004 og på den baggrund ikke havde bemærkninger til den fastsatte leje. Tilsynet havde heller ikke bemærkninger til allongen til afviklingsaftalen af 18. juni 2002 eller til Farum Kommunes godkendelse af allonge 2 til forpagtningsaftalen af 29. september 2002 mellem Farum Boldklub A/S og Michael Henriksen eller ordre.

Tilsynet havde bemærkninger til tre bestemmelser i allongen til fremlejekontrakten af 31. juli 2000 vedrørende Farum Park. For så vidt angår allongens pkt. 1.5, der svarede til rammeaftalens pkt. 2.5, om beregningen af leje i det tilfælde, at FC Nordsjælland A/S rykkede ned fra superligaen, fandt tilsynet, at det ikke ville være i overensstemmelse med lovgivningen at følge bestemmelsen i den oprindelige fremlejekontrakt § 4.2.a således, at hele lejebetalingen var afhængig af tilskuertallet og kun skulle betales i det omfang, den oversteg et grundbeløb på 300.000 kr. (1999). For så vidt angår allongens pkt. 1.6, der svarede til rammeaftalens pkt. 2.6, om leje for andre kommercielle arrangementer udtalte tilsynet som sin opfattelse, at lejen for andre arrangementer ikke alene kunne fastsættes som en procentdel af nettoindtægterne ved arrangementet, men at der måtte fastsættes en grundleje på grundlag af de principper, som

[1] 256-71,b52
[2] 256-71,b50
[3] 256-71,b45

var anført i Konkurrencestyrelsens redegørelse fra august 2003. Herudover kunne der beregnes en tilskuerafhængig leje til dækning af de forøgede drifts- og vedligeholdelsesudgifter, der fulgte af tilskuertilstrømningen. Endelig fandt tilsynet, at bestemmelsen i allongens pkt. 1.8, der udmøntede afviklingsaftalens pkt. 3.1, om ret til at opsætte reklamer på kunststofbanen ikke kunne udelukkes at indebære økonomisk støtte til FC Nordsjælland A/S, da det ikke af de foreliggende oplysninger kunne konstateres, hvorvidt mængderabatten for leje af kunststofbanerne modsvaredes af værdien af retten til opsætning af reklamer.

Tilsynet anmodede Farum Byråd om en udtalelse om kommunens overvejelser i relation til disse bemærkninger.[1]

Farum Byråd behandlede sagen på sit møde den 28. februar 2006[2] og svarede herefter tilsynet ved brev af 1. marts 2006. Byrådet udtalte, at lejen for Farum Park straks af forvaltningen ville blive taget op til genforhandling og fastsættelse under hensyn til Konkurrencestyrelsens beregningsmodeller, hvis FC Nordsjælland A/S måtte rykke ned fra superligaen. Med hensyn til lejen ved boldklubbens afholdelse af andre kommercielle arrangementer i Farum Park udtalte byrådet, at den gældende lokalplan ikke gav mulighed for afholdelse af sådanne arrangementer, og at forvaltningen i tilfælde af ændring af lokalplanen på dette punkt ville påse, at forhandling med FC Nordsjælland A/S om ændring af aftalen ville blive indledt. Endelig udtalte byrådet med hensyn til spørgsmålet om retten til opsætning af reklamer på kunststofbanen, at lejeindtægten for udlejning af kunststofbanerne alene udgjorde en mindre del af den samlede lejeindtægt, og således at lejebetalingen med skyldigt hensyntagen til en vis form for mængderabat efter forvaltningens bedste skøn, som byrådet henholdt sig til, ikke indebar en skjult økonomisk støtte.[3]

Ved brev af 21. marts 2006 udtalte tilsynet, at det efter omstændighederne var indforstået med, at kommunen ikke indledte forhandlinger med FC Nordsjælland A/S om lejen for Farum Park i tilfælde af boldklubbens nedrykning og om lejen for andre kommercielle arrangementer, før disse spørgsmål måtte blive aktuelle. Med hensyn til spørgsmålet om retten til opsætning af reklamer på kunststofbanen tog tilsynet kommunens redegørelse til efterretning

[1] 256-71,b17ff
[2] 692-2,b8
[3] 256-71,b10ff

og fandt efter de foreliggende oplysninger ikke tilstrækkeligt grundlag for at foretage videre vedrørende dette spørgsmål.[1]

10.5.3.3. Voldgiftskendelse af 26. juni 2009[2]

FC Nordsjælland A/S anerkendte ikke Farum Kommunes opsigelse af 12. december 2005, og parterne forhandlede herefter om en forligsmæssig løsning, men det lykkedes dem ikke at blive enige, hverken med hensyn til spørgsmålet om opsigelsens berettigelse eller om størrelsen af en eventuel erstatning. Den 8. maj 2008 indgav Furesø Kommune anmodning til Voldgiftsinstituttet om nedsættelse af en voldgift i sagen og vedlagde klageskrift.

Ved FC Nordsjælland A/S' svarskrift af 3. juli 2008 blev sagen udvidet til også at omfatte spørgsmålet vedrørende erstatning for ophør af ordningen vedrørende vagt- og receptionsbistand om natten i hotellet i Farum Park. Farum Kommunes aftale med Falck Securitas herom udløb med udgangen af marts 2004, og Farum Byråd havde besluttet ikke at forlænge aftalen. Boldklubben havde over for kommunen med henvisning til aftalen af 18. juni 2002 krævet, at man fortsat kunne få passet receptionen om natten mod en ugentlig betaling på 2.500 kr. inkl. moms til kommunen. Forligsforhandlinger parterne imellem, jf. rammeaftalens pkt. 8.1, var endt uden resultat.

Under voldgiftssagen nedlagde Furesø Kommune vedrørende Farum Arena påstand om principalt, at FC Nordsjælland A/S skulle anerkende, at retten til eksklusiv forpagtning/-fremleje af Farum Arena ophørte 14 dage efter voldgiftsrettens kendelse, subsidiært at retten til eksklusiv forpagtning/fremleje af Farum Arena ophørte 14 dage efter voldgiftsrettens kendelse mod kommunens samtidige betaling af et voldgiftsrettens skønsmæssigt fastsat beløb. FC Nordsjælland A/S nedlagde påstand om frifindelse over for kommunens principale påstand, og - i tilknytning til kommunens subsidiære påstand - påstand om at kommunen skulle anerkende, at boldklubbens eksklusiv forpagtning/fremleje af Farum Arena ophørte 14 dage efter voldgiftsrettens kendelse mod kommunens samtidige betaling til boldklubben af 16.175.714 kr. med nærmere angivne renter, subsidiært et mindre beløb efter voldgiftsrettens skøn.

---

[1] 256-71,b6ff
[2] 979-1

Med hensyn til vagtordningen i Farum Park nedlagde boldklubben påstand om, at kommunen skulle betale 13.405.626 kr. med procesrente fra den 3. juli 2008. Heroverfor påstod kommunen frifindelse.

Voldgiftsretten fandt, at kommunen ikke havde været berettiget til at opsige den ordning, der blev etableret ved rammeaftalen, om boldklubbens eksklusive ret til at drive boder, kiosker og restauration i Farum Arena og fastsatte erstatningen herfor skønsmæssigt til 1,5 mio. kr. med rente fra den 8. maj 2008. Den eksklusive ret ophørte herefter 14 dage efter afsigelsen af voldgiftsrettens kendelse mod kommunens samtidige betaling af det nævnte beløb.

Med hensyn til vagtordningen i Farum Park fandt voldgiftsretten, at kommunen havde været berettiget til at afvikle ordningen med virkning fra det tidspunkt, hvor kommunens aftale med Falck Securitas udløb. Voldgiftsretten fandt således ikke grundlag for at fastslå, at kommunen ved aftalen af 18. juni 2002 havde forpligtet sig til i fremtiden at stille en vagtordning til rådighed for boldklubben, og frifandt herefter kommunen.

Voldgiftsretten bestemte, at boldklubben skulle betale delvise sagsomkostninger til kommunen på 200.000 kr. inkl. moms til delvis dækning af advokatbistand, og at parterne i ørvigt hver skulle betale egne sagsomkostninger. Kommunen skulle endeligt afholde omkostninger på 214.850 kr. inkl. moms til syn og skøn. Voldgiftssagens omkostninger på 850.281 kr. skulle betales solidarisk af parterne, således at kommunen i det indbyrdes forhold skulle betale 318.855 kr. og boldklubben 531.426 kr.

10.5.3.4. Forklaringer

Forklaringer vedrørende afsnit 10.5.3. er medtaget i sagsfremstillingen.

10.5.4. Byggeregnskaber

10.5.4.1. Regnskabsaflæggelse og revision

På et statusmøde den 21. maj 2001 blev det mellem Farum Kommune og FIH A/S aftalt, at regnskaber for de af FIH A/S finansierede byggerier for hovedparten af sagerne skulle være udarbejdet af Farum Kommune og revisionspåtegnet inden sommerferien.[1]

Ved brev af 28. juni 2001 rykkede FIH A/S kommunen for byggeregnskaberne.[2]

Den 11. september 2001 afholdt parterne et nyt statusmøde og FIH A/S opsummerede mødets hovedkonklusioner i brev af 3. oktober 2001.[3] Det fremgår heraf, at FIH A/S stillede nye trækningsfaciliteter på 180 mio. kr. til rådighed for Farum Kommune "på sædvanlige vilkår". Endvidere fremgik det, at Farum Kommune senest den 31. december 2001 ville have fremsendt revisorattesterede byggeregnskaber for alle igangværende byggesager, således at alle eksisterende leasingaftaler med tillægsaftaler havde en aktiv afgiftsbetaling fra primo 2002.

I brev af 19. december 2001 anmodede FIH A/S Farum Kommune om at fremsende fornyede indeståelser i en række sager, idet der henvistes til kommunens telefoniske oplysning om, at det ville være særdeles vanskeligt at fremsende de endelige byggeregnskaber for de i gangværende sager inden udgangen af 2001.[4]

Ved brev af 15. februar 2002 rykkede FIH A/S på ny Farum Kommune for byggeregnskaberne og skrev bl.a.:[5]

> "FIH har siden starten af 2001 påpeget nødvendigheden af, at FIH skulle modtage revisorattesterede byggeregnskaber for alle igangværende byggeprojekter på FIHs ejendomme i Farum Kommune.
>
> I forlængelsen af et statusmøde med Farum Kommune (v. Leif Frimand og Hans Jørgen Brink) hos FIH den 21. maj 2001, har FIH den 22. maj 2001 fremsendt en

[1] 816-18,b17f
[2] 816-18,b21f
[3] 816-18,b23ff
[4] 816-18,b26f
[5] 816-18,b33f

oversigt over diverse udeståender i det løbende forretningsforhold mellem Farum Kommune og FIH. I forlængelse af dette møde var der enighed om, at byggeregnskaberne kunne og skulle være afsluttede pr. 30. juni 2001 (dog undtaget Farum Park, hvor byggeregnskabet skulle foreligge ultimo oktober 2001).

FIH kan konstatere at denne deadline - ligesom efterfølgende aftalte deadlines ikke er blevet overholdt. Bl.a. i forbindelse med Farum Kommunes anmodning om at "fastfryse" renten på leasingaftalerne af 23. oktober 2001 er det blevet oplyst til FIH, at byggearbejderne er afsluttede og endeligt fakturerede.

Vi imødeser modtagelsen af byggeregnskaberne indenfor 4 uger i påtegnet stand. I modsat fald vil vi bede vort revisionsselskab - for Farum Kommunes regning - udarbejde byggeregnskaberne på grundlag af samtlige fakturaer i sagerne, som Farum Kommune da skal overbringe til revisionsfirmaet.

Som det blev diskuteret på seneste statusmøde (1. februar 2002) er Farum Kommunes indeståelser for udarbejdelse af aftalegrundlaget for adskillige sagers vedkommende overskredne. Det drejer sig om:

- Daginstitutionen Regnbuen
- Daginstitutionen Furesø Fritidsgaard
- Farum Arena
- Farum Vejgaard
- Farum Marina

Vi har for god ordens skyld aftalt med Farum Kommune at disse dokument-indeståelser fornyes.

Disse dokumenter forventes at være FIH i hænde inden 14 dage, såfremt FIH skal undlade at gøre opsigelsesadgangen gældende i henhold til de eksisterende indeståelser."

Farum Kommune anmodede herefter Kommunernes Revision om at udarbejde og revidere byggeregnskaberne til FIH. Kommunernes Revision bekræftede ved brev af 4. april 2002, at opgaven ville blive løst efter medgået tid til en timepris på mellem 750 kr. og 1.100 kr., og at fakturering ville ske til Farum Kommune.[1]

Ved brev af 2. september 2002[2] anmodede tilsynsrådet Farum Kommune om en

[1] 420-94,f1,b303
[2] 420-94,f1,b229f

”udtalelse omhandlende bl.a., hvorfor Farum Kommune skal bekoste udarbejdelse af FIHs byggeregnskaber, herunder hvilken lovlig kommunal interesse Farum Byråd har varetaget ved at betale for, at FIH får udarbejdet byggeregnskaber.

Tilsynsrådet skal endvidere anmode om at få oplyst, hvilke hyggeregnskaber, der er tale om, samt modtage kopi af de aftaler Farum Kommune har indgået i forbindelse med at have påtaget sig at betale for, at FIHs byggeregnskaber udarbejdes og revideres, herunder kopi af aftaler med FIH og Kommunernes Revision.”

Farum Byråd anførte i sit svar af 10. oktober 2002 bl.a.:[1]

”Det er i aftalegrundlaget mellem Finansieringsinstituttet for Industri & Håndværk A/S (herefter benævnt FIH) og Farum Kommune ikke klart, hvilke forpligtelser, der påhviler Farum Kommune, henholdsvis FIH, i relation til udarbejdelse af byggeregnskaber.

Byrådet har imidlertid anset udarbejdelse af byggeregnskaber for helt centralt med henblik på at få afsluttet det samlede mellemværende med FIH.

Byggeregnskaberne har endvidere været nødvendige med henblik på at afværge et truende tab, idet udarbejdelsen af byggeregnskaber var nødvendig med henblik på at sikre tilstrækkelig dokumentation overfor Told & Skat i relation til spørgsmålet om tilbagesøgning af moms.

Som ovenfor nævnt foreligger der ikke entydige aftaler med FIH vedrørende udgifterne i forbindelse med udarbejdelsen af byggeregnskaber.

Udgifterne til udarbejdelse af byggeregnskaber vil imidlertid indgå i forhandlingerne med FIH om afslutning af det samlede mellemværende, og det er på den baggrund ikke endeligt afklaret, hvorvidt Farum Kommune eller FIH kommer til at bære den udgift, der har været forbundet hermed.”

Ved brev af 18. november 2002[2] bad tilsynsrådet Farum Byråd om en række yderligere oplysninger i relation til byggeregnskaberne.

Farum Byråd svarede ved brev af 15. januar 2003 bl.a.:[3]

”Som det tidligere i brev af 10. oktober 2002 er oplyst er det Farum Kommune der er rekvirent vedrørende Kommunernes Revisions udarbejdelse af bygge-regnskaberne. Kommunen har løbende været i dialog med Kommunernes Revi-

[1] 420-94,f1,b301f
[2] 420-94,f1,b292
[3] 420-94,f1,b260f

> sion omkring tilrettelæggelse af regnskaberne, herunder fremskaffelse af bilag mv. Vi har endvidere anmodet Kommunernes Revision om at fremme arbejdet mest muligt, men af hensyn til arbejdets karakter, er der ikke fastsat krav om tidspunkt for endelig færdiggørelse, idet det med Kommunernes Revision er aftalt, at de enkelte byggeregnskaber løbende færdiggøres i takt med, at de nødvendige regnskabsmæssige oplysninger foreligger og i takt med, at revisionen i relation hertil afsluttes.
>
> Det bestræbes, at alle byggeregnskaber så vidt muligt er udarbejdet inden udgangen af 1. kvartal 2003."

I brev af 19. marts 2003 til Farum Kommune bemærkede tilsynsrådet, at man havde noteret sig, at samarbejdet med FIH A/S og byggeregnskaberne delvist indgik i kommissoriet for den uvildige undersøgelse. Tilsynsrådet anmodede om, at modtage den uvildige undersøgelses delkonklusion og kopi af byggeregnskaber.

Den 20. juni 2003 sendte Farum Kommune tilsynsrådet kopi af advokatfirmaet Rønne & Lundgrens brev af 13. juni 2003, hvorefter undersøgelsen vedrørende byggeregnskaberne først ville blive påbegyndt, når endelige byggeregnskaber forelå i revideret stand.[1]

Tilsynsrådet meddelte den 30. juni 2003[2] Farum Byråd, at tilsynsrådet var indforstået med først at modtage kopi af byggeregnskaberne i takt med, at de blev endeligt færdiggjorte, dog senest den 1. oktober 2003. Tilsynsrådet anmodede samtidig Farum Kommune om senest den 14. august 2003 at fremkomme med en udtalelse om en række forhold vedrørende kommunens aftaler med FIH A/S, herunder vedrørende byggeregnskaberne.

Farum Byråd svarede ved brev af 13. august 2003 bl.a.:[3]

> "Farum Byråd skal nu på foranledning af Tilsynsrådets skrivelse, hvori der anmodes om besvarelse af en hel række spørgsmål, oplyse, at kommunen først vil kunne afgive ønskede oplysninger og vurderinger i sammenhæng med og i forlængelse af resultaterne af den uvildige advokat- og revisorundersøgelse. Det tilføjes, at en række af de ønskede vurderinger ikke med nogen faktisk effekt vil kunne foretages ensidigt af kommunen.

[1] 420-94,f1,b248ff
[2] 420-94,f1,b241ff
[3] 420-94,f1,b220f

> Der er på ingen måde tale om, at sagerne fra Farum Kommunes side ikke forfølges eller ønskes forfulgt i det fornødne og mulige omfang og tempo, men arbejdet er særdeles omfattende, og redegørelser, som de af Tilsynsrådet ønskede, vil i vid udstrækning foranledige udførelse af dobbeltarbejde, fordi hovedparten af de oplysninger, som Tilsynsrådet ønsker senest den 14. august 2003 vil blive tilvejebragt i forlængelse resultaterne i den uvildige advokat- og revisorundersøgelses delrapport.
>
> Farum Kommune er endvidere, som det vil være Tilsynsrådet bekendt, arbejdsmæssigt meget hårdt belastet. I en udpræget ferieperiode som juli måned vil en udførlig besvarelse af Tilsynsrådets spørgsmål i denne sag naturligvis i sig selv, også hvis der ses bort fra dobbeltarbejdet, være endnu vanskeligere, om overhovedet mulig.
>
> Farum Byråd skal på denne baggrund anmode Tilsynsrådet om at afvente den samlede redegørelse og stillingtagen til kommunens samarbejde med FIH A/S og den endelige udarbejdelse af byggeregnskaber."

Tilsynsrådet skrev i brev af 11. september 2003[1] til Farum Kommune, at tilsynsrådet var indforstået med først at modtage kopi af byggeregnskaberne i takt med, at de blev endeligt færdiggjorte, og senest i løbet af oktober 2003. Hvis byggeregnskaberne ikke var færdige ved udgangen af oktober 2003, anmodede tilsynsrådet om at modtage kopi at de fakturaer, der kom til at indgå i de enkelte byggeregnskaber. Tilsynsrådet anmodede om i givet fald at modtage kopi af fakturaerne snarest belejligt, dog senest den 13. november 2003, idet tilsynsrådet agtede at træffe afgørelse om at pålægge tvangsbøder, jfr. § 61, stk. 2, i den kommunale styrelseslov, hvis tilsynsrådet ikke havde modtaget byggeregnskaberne, alternativt kopier af fakturaerne senest den 13. november 2003.

I sit svar af 13. november 2003 anførte Farum Byråd bl.a.:[2]

> "Farum Byråd skal til besvarelse oplyse, at forvaltningen har oplyst, at byggeregnskaberne endnu ikke foreligger i færdig form. Forvaltningen har i overensstemmelse med Tilsynsrådets tidligere tilkendegivelse om at ville modtage regnskaberne i takt med færdiggørelsen senest den 26. september 2003 fremsendt de 5 senest færdiggjorte regnskaber til Tilsynsrådet. Det drejer sig om byggeregnskaberne for
>
> Idrætten, idræts- og fritidsklub
> Adgangsveje til Farum Arena
> Furesøgård

[1] 420-94,f1,b203ff
[2] 420-94,f1,b196ff

Regnbuen/Valmuen
Skoler m.v.

For så vidt angår de øvrige regnskaber henvises til vedlagte oversigt, dateret 4. november 2003, som er udarbejdet af Kommunernes Revision, hvoraf det fremgår, at alle byggeregnskaberne nu forventes færdige januar 2004. Forvaltningen vil fortsat fremsende regnskaberne i takt med færdiggørelsen. Det sidste regnskab vil ifølge de foreliggende oplysninger være regnskabet vedrørende Farum Arena.

Med hensyn til Tilsynsrådets alternative ønske om at modtage kopi af fakturaerne vedrørende de 6 nævnte regnskaber har revisorerne oplyst forvaltningen om, at materialet vedrørende byggeregnskaberne består af i alt ca. 10 hyldemeter med mapper samlet indeholdende ca. 60.000 sider. Tilsynsrådets alternative anmodning indebærer således, at der vil skulle ekstraheres og kopieres materiale fra disse mapper. Kommunernes Revision og forvaltningen oplyser, at der er tale om et arbejde, som det umiddelbart forekommer ufornødent at iværksætte på dette tidspunkt, hvor der sidste regnskaber står for færdiggørelse inden for kortere tid.

Der skal udarbejdes 18 byggeregnskaber.

Af disse er de 8 afsluttet - altså fase 5.

Der er yderligere 3 regnskaber som er i fase 4. De afventer advokatcheck, og får også lov at vente, for at sikre at der ikke dukker bilag op fra andre sager som egentlig burde ind her.

I alt er 12 ud af 18 regnskaber således færdige fra Farum Kommune og Kommunernes Revision.

Der er yderligere 5 regnskaber som er i fase 3 - de sagsbehandles nu af Kommunernes Revision i dialog med Farum kommune.

Der er 2 regnskaber som er i fase 2.
Der er ingen regnskaber, som er i fase 1.

Processen er tidskrævende fordi regnskaberne skal opstilles ud fra et grundlag af ret særegen karakter. Bilagene ligger usorteret, unummeret for 18 byggeprojekter til knap 1 milliard. Bilagene er betalt løbende, og bogført og arkiveret i datoorden.

Først skulle samtlige bilag fremfindes manuelt ud af kommunens samlede bilagsmasse. Der er identificeret bilag svarende til ca. 130 ringbind, vel i alt ca. 60.000 sider, blandt Farum Kommunes millioner af bilag.

Så skal de sorteres ud på de enkelte regnskaber - hvad der ikke er let. Det er fortsat regninger der flyttes fra projekt til projekt - også selv om et delregnskab egentlig blev anset for at være afsluttet.

Herefter sorteres udgifterne på forskellig type udgift indenfor de enkelte regnskaber.

Opgaven går ud på at sammenholde indgåede aftaler, leverede ydelser og betalte beløb.

Alle indgåede entrepriseaftaler skal søges fremskaffet - ofte forefindes dette ikke, men man må lede efter dem, og se om man kan koble evt. aftale med en udgift.

Mange aftaler er ændret mundtligt, og skal søges verificeret, idet oprindelig aftale og udgift ikke umiddelbart kan sammenholdes.

I mange, mange tilfælde er det nødvendigt at henvende sig til den eksterne leverandør, som så selv skal bruge tid på at finde sine bilag - hvis han kan.

I mange tilfælde er der ikke engang et underbilag (altså en regning), men man kan bare se at der er sket en udbetaling. Her må man også kontakte leverandøren. Det kan hertil som eksempel oplyses, at forvaltningen efter at have fremsendt 62 spørgsmål vedrørende Farum Arena til Jørgen Wessberg, er der modtaget svar, der oplyser, at medarbejderen er på ferie i denne uge, samt at firmaet flytter til nye lokaler i november 2003, hvilket betyder at alt materiale vedrørende Farum Arena ligger i flyttekasser. Dette kan betyde en umiddelbar forsinkelse af færdiggørelsen af dette byggeregnskab med mindst tre uger.

Hvert enkelt af disse skridt tager således tid.

Først herefter er sagen overhovedet klar til en sagsgennemgang og revision.

Herefter gennemgår Kommunernes Revision sagen. Der laves opfølgningslister, med ny forespørgsler. Dette nødvendiggør fornyet søgning og leverandørkontakt.

En række udgifter problematiseres om det er udgifter der er relevante for byggeregnskabet - der er identificeret for ca. 18 mio. kr. af sådanne ikke byggeregnskabsrelaterede udgifter (Der er ikke hermed sagt, at disse udgifter vedrører ikke-kommunale forhold).

Herefter fremsender Kommunernes Revision et udkast, og kommunen kommenterer i dialog. Det checkes med advokat. Herefter forelægges sagerne økonomiudvalg og Byråd.

Farum Byråd tager forvaltningen og Kommunernes Revisions oplysninger til efterretning og forventer på denne baggrund, at Tilsynsrådet frafalder sit alternative ønske om at modtage ubearbejdede kopier af fakturaer, men i stedet afvente færdiggørelsen af byggeregnskaberne. Forvaltningen vil fortsat drage omsorg for at Tilsynsrådet løbende får disse tilsendt."

I en udtalelse af 10. marts 2004 til tilsynet oplyste Farum Byråd, at udgifterne ved udarbejdelse af byggeregnskaberne indgik som en del af betalingerne for de enkelte engagementer, og således at Farum Kommune over engagementernes løbetid endeligt afholdt udgifterne hertil. Kommunen henviste i den forbindelse til skrivelse af 26. februar 2004 fra kommunens advokat, Henrik B. Sanders, hvoraf det fremgik, at spørgsmålet havde været drøftet med FIH, som havde fastholdt, at man ikke ønskede at deltage i disse udgifter og ej heller var forpligtet hertil. Begrundelsen herfor var, at sådanne udgifter normalt afholdes af låntager, særligt når denne de facto har udført løbende bogføring af byggeudgifterne. FIH A/S havde i tilknytning hertil oplyst, at dette var fast og sædvanlig praksis.

De resterende byggeregnskaber blev fremsendt til tilsynsrådet, senere tilsynet, efterhånden som de forelå, de to sidste - vedrørende Farum Arena og Musikhuset - med Farum Kommunes brev af 11. maj 2004.[1]

Det fremgår af protokoludskriften fra byrådsmødet den 26. april 2005, hvor byggeregnskaberne blev behandlet, at revisionshonoraret i alt beløb sig til ca. 6 mio. kr.

Statsamtet København, Tilsynet, udtalte den 1. juli 2005 om kommunens udgift til byggeregnskaberne:[2]

> ”Efter kommunalfuldmagtsreglerne antages det, at en kommune ikke må yde støtte til erhvervsvirksomhed i form af støtte til en enkeltvirksomhed. Dette gælder såvel direkte økonomisk støtte som indirekte støtte.
>
> Såfremt en kommune påtager sig at betale udgifter, som en erhvervsvirksomhed rettelig skulle betale, vil der være tale om støtte til denne virksomhed.
>
> Det er endvidere et grundlæggende kommunalretligt princip, at en kommune i sine dispositioner skal udvise økonomisk ansvarlighed. Der tilkommer imidlertid kommunalbestyrelsen et betydeligt skøn ved vurderingen af, om en given disposition er økonomisk forsvarlig.
>
> Tilsynet finder ikke grundlag for at udtale, at Farum Kommune har ydet ulovlig erhvervsstøtte ved at betale for udgifterne til udarbejdelse af byggeregnskaber.

[1] 256-58,f14
[2] 256-56,b2ff

Tilsynet finder ligeledes ikke grundlag for at udtale, at Farum Byråd har handlet økonomisk uforsvarligt ved at betale for udarbejdelse af regnskaberne.

Tilsynet har i den forbindelse lagt vægt på, at det i de anførte udtalelser er lagt til grund, at Farum Kommune er den reelle ejer af ejendommene, og at hensigten med at betale for at få udfærdiget byggeregnskaberne efter det oplyste ikke har været at støtte FIH A/S økonomisk, men at sikre at arbejdet blev udført, således at Farum Kommune kunne få et overblik over sin økonomiske situation. I den forbindelse bemærkes, at det er oplyst, at spørgsmålet om den endelige afholdelse af udgifterne vil blive inddraget i forhandlingerne med FIH A/S om det fremtidige engagement.

Endelig har Tilsynet lagt vægt på, at der ikke i sagen foreligger oplysninger, der giver grundlag for at antage, at udgifterne til udfærdigelsen af byggeregnskaberne har oversteget det rimelige."

10.5.4.2. Tilsynets udtalelse af 1. juli 2005

I sin udtalelse af 1. juli 2005 behandlede tilsynet en række problemstillinger, der alle udsprang af byggeregnskaberne for de byggerier, der var finansieret af FIH.[1]

Udtalelsens punkt III. "Byggeregnskabernes indhold" med underafsnit "A. Revisionens forbehold" vedrører Kommunernes Revisions forbehold på 14 af 17 byggeregnskaber, nemlig på regnskaberne for:[2]

- Furesøgård,
- Regnbuen/Valmuen,
- Skoler mv.,
- Adgangsveje ved Farum Arena,
- Renovering af Stavnsholthallen,
- Ombygning af Svømmehallen/Varmtvandsbassin,
- Billen/Musikhus,
- Idrætten (idræts- og fritidsklub),
- Ombygning af Furesøbad/Farum Marina
- Farum Arena,
- Farum Park I,
- Farum Park II,
- Farum Park Ill,
- Farum Park IV.

[1] 256-56,b2ff. Udtalelsen vedrører fem punkter: I. Farum Kommunes betaling for udarbejdelse af byggeregnskaber, II. Momsrefusion, III. Byggeregnskabernes indhold, IV. Rullereklameskilte og V. Generelt om Farum Kommunes samarbejde med FIH Erhvervsbank A/S.

[2] De tre øvrige byggeregnskaber vedrørte: Undervisningshus ved Stenvadskolen, Stavnsholtskolen og Farum Vejgård, Laden.

Det hedder i sagsfremstillingen:[1]

> ”I de øvrige 14 regnskaber har revisionen taget forbehold. Der er taget forbehold på grund af manglende skriftlige kontrakter eller andet skriftligt materiale, der kunne danne grundlag for udbetalingerne. Revisionen kan derfor ikke indestå for udbetalingernes rigtighed.
>
> Om forbeholdene fremgår følgende af forvaltningens sagsfremstilling til byrådsmødet den 26. april 2005: [2]
>
> *”Det er indledningsvis værd at bemærke, at der i - næsten - alle tilfælde findes en faktura, på hvilket grundlag udbetaling er sket. Forbeholdene relaterer sig således ikke til, hvorvidt der ligger ”en regning” for udbetalingen - det gør der.*
>
> *Der er heller ikke ved revisionen taget stilling til, om tilrettelæggelsen af byggeriet har været hensigtsmæssig eller er blevet unødig dyr. Revisionen udtaler sig således ikke om, hvorvidt den pris leverandøren fakturerer er rimelig eller ej, eller om selve byggestyringen er sket på den mest økonomiske måde. Forbehold eller mangel på samme indikerer altså ikke en vurdering af byggeøkonomien eller rimeligheden i regningerne.*
>
> *Endvidere vurderer revisionen ikke, hvorvidt de fakturerede ydelser er leverede eller ej. Et forbehold er således ikke udtryk for, at kommunen ikke har fået leveret varen.*
>
> *Endeligt gælder, at regninger, som ikke vedrører byggeriet, allerede er udsondret fra de reviderede bilag. Disse regninger er blevet overført og behandlet i en anden sag. I de regnskaber som her fremlægges er der kun regninger med som vedrører byggeriet, og et forbehold er derfor ikke en indikation af, at der er udgifter, som enten er kommunal drift eller endda ikke-kommunale udgifter.*
>
> *Hvad indebærer et forbehold da?*
> *...*
>
> *Det fremgår, at langt de fleste af forbeholdene vedrører manglende kontrakt for arbejdet eller at man ikke har kunnet fremskaffe en underskrevet kontrakt.*
> *...*
>
> *Opsummerer man de forbehold Kommunernes Revision har foretaget, kan følgende fem standardforbehold udledes:*
>
> ***A: ”Hverken kontrakt, tilbud eller acceptskrivelse har været forelagt.”***

[1] 256-56,f1,b6ff

[2] Byrådsprotokollen for 26. april 2005 punkt ”69. Byggeregnskaber m.v. - FIH Erhvervsbank A/S” er i sin helhed medtaget i beretningens bilag 3 under 256-62,b116-120. Det udeladte fra byrådets protokol omfatter bl.a. en opstilling over byggeudgifterne og en sammentælling af de enkelte kategorier af revisionsforbehold. Se i øvrigt.

Der kan være tre årsager til, at A. Hverken kontrakt, tilbud eller acceptskrivelse har været forelagt revisionen.

1) *At skriftligt materiale vedrørende de enkelte leverancer aldrig har været udfærdiget*
2) *At materialet vedrørende de enkelte leverancer ikke længere forefindes i Farum Kommune eller hos leverandøren*
3) *At leverandøren ikke længere eksisterer eller på anden måde har været forhindret i at fremskaffe materialet*

B: "Tilbud og acceptskrivelse vedr. ekstraarbejde har ikke været forelagt"
Udover de under "A" anførte årsager har der været følgende årsager til, at "Tilbud og acceptskrivelse vedr. ekstraarbejde ikke har været forelagt" revisionen

At ekstraarbejderne er aftalt mundtligt
At ekstraarbejderne er aftalt udenom forvaltningen
At ekstraarbejderne er udført under tidspres

C: "Kun mundtlig accept på foreliggende tilbud"
Der henvises til de under "A" og "B" anførte årsager

D: "Manglende underskrift"
I en lang række tilfælde har det ikke været muligt at fremskaffe underskrevne kontrakter m.m. Revisionen har i disse tilfælde fået forelagt ikke underskrevne kopier.

E: "Manglende bilag"
Der er følgende årsager til, at ikke alle bilag har kunne fremskaffes i Farum Kommunes arkiv:

1) *Mangelfuldt dokumentationsmateriale arkiveret*
2) *Vanskeligheder med rekvirering og fremfinding af originale bilag efter Politiets overtagelse af samtlige originalbilag 2000-2001*
3) *Mangelfuld kopiering af originialbilag*
4) *Lemfældig omgang med originale bilag og originale kopibilag*

F: Andre forbehold

I den forbindelse skal det bemærkes, at forvaltningen efter 2 års omfattende og grundigt arbejde med at tilvejebringe grundlaget for udarbejdelsen af de 17 byggeregnskaber ikke er stødt på forhold i forbindelse med de tagne forbehold, der indikerer, at de betalte og dermed afholdte udgifter ikke har reelt indhold i form af overensstemmelse med indgåede aftaler eller faktisk leverede ydelser."

Efter at have modtaget det sidste byggeregnskab anmodede Tilsynet ved brev af 28. juni 2004 Farum Byråd om en udtalelse om regnskaberne, revisions-

beretningerne og revisionens forbehold. Tilsynet anmodede om, at byrådet forinden indhentede en udtalelse fra FIH A/S.

Tilsynet bad byrådet om at redegøre for, hvordan Farum Kommune i øvrigt havde fulgt op på/ville følge op på revisionsforbeholdene, og i den forbindelse oplyse om de af revisionen påpegede forhold havde medført tab for kommunen, og om kommunen i givet fald agtede at søge beløbene inddrevet hos en eventuel ansvarlig tredjemand.

Farum Byråd afgav ved brev af 8. december 2004 en udtalelse i sagen.

Det fremgår af udskriften fra byrådsmødet den 7. december 2004, at økonomiudvalget har understreget, at der ikke ved denne sag er taget stilling til regnskaberne. Der skal forelægges særskilt sag vedrørende forholdet imellem det bevilgede og det forbrugte.[1]

Farum Byråd har i sin udtalelse af 8. december 2004 oplyst over for Tilsynet, at man har forelagt byggeregnskaberne for FIH A/S, som ved brev af 23. november 2004 har tilkendegivet, at man har tillid til, at byggeregnskaberne giver et retvisende billede af de relevante og afholdte omkostninger til projekterne samt er uden væsentlige fejl og mangler. FIH A/S har ikke udtalt sig specifikt om forbehold og bemærkninger i regnskaberne.

Byrådet har endvidere udtalt, at udarbejdelsen af byggeregnskaberne, og den i forbindelse dermed foretagne revision har været meget omfattende. Der har i forbindelse hermed været en løbende og omfattende dialog mellem Farum Kommune og Kommunernes Revision. I dette forløb har indhold og omfang af de enkelte konkrete forbehold været genstand for en omfattende drøftelse. Farum Kommunes økonomiafdeling har, før udarbejdelsen af endelige regnskaber, løbende, i relation til hvert enkelt forbehold, haft mulighed for at undersøge de forhold, der gav anledning til de enkelte forbehold. Farum Kommunes økonomiafdeling har i hvert enkelt tilfælde iværksat undersøgelser med henblik på at fastslå, hvorvidt der i relation til de enkelte forbehold kunne finde en afklaring sted, således at forbeholdet kunne udgå. I det omfang det efter sådanne undersøgelser ikke var muligt at afklare et konkret forbehold, har Farum Kommune været nødsaget til at acceptere dette.

Kommunen finder ikke, at der herefter udestår forhold, som bør give anledning til, at kommunen rejser krav mod tredjemand.

Farum Kommune skønner som udgangspunkt ikke, at det er forsvarligt at iværksætte yderligere tiltag og afholde yderligere betydelige omkostninger i relation til de enkelte forbehold.

Det fremgår endvidere af udskriften fra byrådets møde den 26. april 2005, at byrådet har tiltrådt økonomiudvalgets indstilling om at godkende de 17

[1] Se herom næste afsnit.

udarbejdede byggeregnskaber, idet økonomiudvalget samtidig har understreget, at man ikke hermed har godkendt eller accepteret de forudgående beslutnings- eller bevillingsprocedurer.

For så vidt angår revisionens forbehold skal Tilsynet udtale følgende:

Tilsynet har noteret, at byrådet på sit møde den 26. april 2005 har godkendt byggeregnskaberne.

Revisionen har i byggeregnskaberne taget forbehold på grund af manglende skriftlige kontrakter eller andet skriftligt materiale, der kunne danne grundlag for udbetalingerne.

Efter Tilsynets opfattelse påhviler det kommunalbestyrelsen som øverste ansvarlig for kommunens anliggender at sikre sig, at kommunens administration tilrettelægges på en sådan måde, at de af kommunens revision ønskede oplysninger kan fremfindes. Tilsynet kan konstatere, at der på trods af, at Farum Kommune efter det oplyste har udfoldet betydelige bestræbelser for at finde de oplysninger, der efter Kommunernes Revisions opfattelse har været påkrævede for at sikre byggeregnskabernes rigtighed, er en række oplysninger, som ikke har kunnet findes.

Tilsynet finder imidlertid ikke grundlag for at anmode Farum Kommune om at foretage yderligere undersøgelser med det formål at afklare forbehold og bemærkninger i regnskaberne, da en sådan undersøgelse efter det oplyste ikke kan forventes at føre til noget resultat.

Tilsynet finder endvidere at måtte lægge til grund for sin gennemgang af byggeregnskaberne, at Kommunernes Revision, uanset at revisionen ikke har modtaget den ønskede dokumentation, har taget stilling til at de udgifter, der er medtaget i byggeregnskaberne, vedrører byggerierne. Tilsynet har derfor ikke fundet grundlag for generelt at foretage en nærmere undersøgelse af, hvorvidt de medtagne poster reelt vedrører de pågældende byggerier.

Tilsynet tager til efterretning, at der efter byrådets opfattelse ikke er grundlag for at rejse erstatningskrav mod tredjemand på baggrund af byggeregnskaberne.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne under pkt. V vedrørende Farum Kommunes samarbejde med FIH A/S.

B. Særligt vedrørende de enkelte regnskaber[1]

…"

[1] Tilsynet stillede spørgsmål vedrørende 6 udgiftsposter vedrørende Farum Arena, Furesøbad/Farum Marina og Farum Park I, II og IV.

10.5.4.3. Udgifter udskilt af byggeregnskaber

Kommunernes Revisions specialafdeling for bygge- og anlægsrevision konstaterede ved gennemgang af byggeregnskaberne for byggerier finansieret af FIH en række udgifter mv., som efter deres opfattelse ikke umiddelbart vedrørte byggeregnskaberne.[1]

Det hedder i sagsfremstillingen fra tilsynets udtalelse af 2. september 2005 om disse udgifter bl.a.:[2]

> "Farum Byråd meddelte ved brev af 25. oktober 2004 Tilsynet, at økonomiudvalget den 19. oktober 2004 havde behandlet sagen og tiltrådt indstillingen fra den politisk- administrative arbejdsgruppe. For så vidt angår svarene på de af Tilsynet stillede spørgsmål henviste byrådet til bilagene til økonomiudvalgets behandling af sagen. Byrådet oplyste endvidere, at forvaltningen nu havde igangsat procedurerne for i de relevante tilfælde at vurdere mulighederne for eventuelt at gøre krav om tilbagebetaling eller erstatning gældende mod rette vedkommende.
>
> Af sagsfremstillingen i notatet til brug for økonomiudvalgets behandling af sagen fremgik følgende:[3]
>
> *"Økonomiudvalg og Byråd besluttede den 19. marts 2003, at de udgifter, der var blevet taget ud af byggeregnskaberne samt de udgifter, der figurerer på mellemregningskontoen "diverse" skulle gennemgås og undersøges nærmere. Der blev derefter nedsat en politisk- og administrativ arbejdsgruppe til at udføre dette arbejde.*
>
> *Arbejdsgruppen fik som opgave at gennemgå følgende bilagsmateriale:*
>
> - *Bilag udtaget af bygge- og anlægsregnskaberne for de anlæg som er finansieret af FIH. Bilagene er blevet udtaget af byggeregnskaberne, da der ikke er tale om byggerelaterede udgifter. Udgifterne er samlet på kontoen: "Økonomisk Afdeling" ... Nettobeløbet (dvs. udgifter fratrukket indtægter) udgør:*
>   *13.486.075,36 kr. ekskl. moms.*
> - *Bilag som er bogført på mellemregningskontoen "diverse" med konto nr. ... Beløbet udgør 12.961.015,28 kr. ekskl. moms.*
>
> *Gruppen består af følgende medlemmer:*
>
> *Politiske medlemmer:*

[1] 256-69,f2,b48 Om bilag bogført på mellemregningskontoen "Diverse" (959.61.619-09) henvises endvidere til kapitel 21.5.2.3. og kapitel 23.6.14.
[2] 256-69,f2,b66-68
[3] 511-49,b49ff

- *Paul Wachtell (up)*
- *Per Edrèn (C)*[1]
- *Henrik Jerger (V)*

Administrative medlemmer:

- *John Olsen (økonomichef)*
- *Joachim Jerichow (controller - økonomisk afdeling)*

Arbejdet som var pålagt politisk - administrativ gruppe bestod i følgende: Gennemgang og sortering af bilagene som er udtaget af byggeregnskaberne og bilagene på mellemregningskontoen "diverse".

Bilag udtaget af byggeregnskaberne:

- *Kommunalt afholdte udgifter - almindelige kommunale drifts- eller anlægsudgifter bogført på byggesagerne. Burde rettelig have været ført i kommunens regnskab. Der er ikke givet bevilling til afholdelse af disse udgifter. Der vil blive tale om en afskrivning via kommunens balancekonto, da der er tale om tidligere års udgifter.*
- *Ikke-kommunale udgifter som evt. kan søges betalt hos tredjepart. Overdrages til afdelingen for særlige juridiske anliggender.*
- *Udgifter som Farum Boldklub burde have betalt som almindelige driftsudgifter. Forholdet er afklaret i forbindelse med indgåelse af aftale mellem Farum Boldklub og Farum Kommune.*

Bilag på kontoen "diverse" ...:

- *Kommunalt afholdte udgifter - almindelige kommunale drifts- eller anlægsudgifter bogført på byggesagerne. Burde rettelig have været ført i kommunens regnskab. Der er ikke givet bevilling til afholdelse af disse udgifter. Der vil blive tale om en afskrivning via kommunens balancekonto, da der er tale om tidligere års udgifter.*
- *Udgifter som rettelig kan omposteres til endnu ikke lukkede anlægskonti.*
- *Udgifter som evt., kan søges betalt hos tredjepart. Overdrages til afdelingen for særlige juridiske anliggender.*

Hvad er der gjort: Samtlige bilag er gennemgået, og forhold omkring afholdelse af udgifterne er forsøgt afklaret. I tabel 1 er de bilag, som gruppen har behandlet, opstillet med en indstilling om, hvad det/de næste skridt kan være. Tabel 2 viser fordelingen på udvalgte kategorier, de forventede beløb til afskrivning samt hvad kommunen forventer at få tilbage i momsrefusion.
...

Konklusion: Det kan konkluderes, at langt størsteparten af udgifterne på disse konti er almindelige kommunale drifts- eller anlægsudgifter. Udgifterne er dog

[1] Om den af Peter Brixtoftes forsvarer over for tilsynsrådet og Indenrigsministeriet rejste sag vedrørende Per Edréns habilitet henvises til bind 16, kapitel 26.1.2.

afholdt uden bevilling, hvilket ikke er i overensstemmelse med styrelseslovens § 40. Disse udgifter indstiller gruppen til afskrivning, således at kommunen kan få momsen refunderet via den kommunale momsudligningsordning. Den forventede samlede afskrivning udgør således indtil videre i alt ca. 22.267.933 kr. og momsen 5.566.983 kr. Der er enkelte udgifter, som kan omkonteres til endnu ikke lukkede anlægskonti.

Indstilling

På baggrund af ovennævnte sagsfremstilling indstiller arbejdsgruppen, at

- *Eventuelle mulige erstatningskrav over for tredjemand videresendes til intern eller ekstern juridisk bistand.*
- *At et beløb på ca. 22.267.933 kr. afskrives.*
- *Et samlet momsbeløb på 5.566.983 søges hjemtaget via den kommunale momsudligningsordning."*

Økonomiudvalget tiltrådte indstillingen."

Tilsynet fandt bl.a., at spørgsmålet burde behandles i byrådet og ikke alene i økonomiudvalget, da en sag af denne art ikke hørte under begrebet umiddelbar forvaltning af kommunens anliggender, jf. styrelseslovens § 18. Tilsynet anmodede endvidere om yderligere oplysninger om nogle af udgiftsposterne. Byrådet meddelte ved brev af 13. december 2005 tilsynet, at byrådet på sit møde den 6. december 2005 tiltrådte økonomiudvalgets beslutning af 19. oktober 2004 om at godkende arbejdsgruppens indstilling. Tilsynet tog herefter den 13. februar 2006 byrådets redegørelse til efterretning.[1]

10.5.4.4. Tilsynets udtalelse af 30. november 2005

Tilsynet afgav den 30. november 2005 en yderligere udtalelse vedrørende byggeregnskaberne og forholdet mellem det bevilgede og forbrugte. Det hedder i sagsfremstillingen bl.a.:[2]

"For så vidt angår spørgsmålet om forholdet mellem det bevilgede og det forbrugte ifølge byggeregnskaberne har kommunen ved flere lejligheder, f.eks. ved brev af 19. februar 2004 til Tilsynet i sagen om bygge- og anlægsarbejder 2000-2001, oplyst, at samarbejdet med FIH A/S om finansieringen af byggerier blev praktiseret således, at kommunen foretog udbetalingerne og efterfølgende fik udlægget dækket af FIH A/S efter fremsendelse af a conto begæringer om frigivelse af beløb indenfor den aftalte beløbsramme for de samlede udgifter. Der

[1] 256-69,f2,b5ff. Tabeller over bilagene findes b38-46 og b48-51.
[2] 256-62,f1,b3ff

blev imidlertid kun i yderst begrænset omfang meddelt bevilling til de foretagne udbetalinger, jf. også udskrift af byrådsmødet den 7. december 2004.
…

Efter Tilsynets anmodning har byrådet indsendt den af forvaltningen udarbejdede oversigt over byrådets mødesagsbehandling af de i de 17 byggeregnskaber omhandlede ejendomme og byggeprojekter fra protokollerne for årene 1997-2001 til brug for byrådsmødet den 26. april 2005.[1] Forvaltningen har vedrørende oversigten anført i indstillingen, at aftalegrundlaget i forbindelse med sale-og-lease-back engagementerne såsom salg af de respektive faste ejendomme, om- og nybygningsprojekter med dertilhørende fremtidige driftsudgifter må skulle godkendes og behandles i en form, hvor samtlige nødvendige informationer til brug for en stillingtagen bør oplyses eller fremlægges.

Forvaltningen har videre anført, at det fremgår af oversigten, at beslutningsgrundlaget har været spartansk beskrevet i sagsfremstillingerne, ligesom sagernes faktiske omstændigheder har været ufuldstændigt oplyst og forelagt.

Økonomiudvalget har på sit møde den 12. april 2005 tiltrådt forvaltningens indstilling om at godkende de 17 udarbejdede byggeregnskaber med bemærkning om, at udvalget understreger, at man ikke herved har godkendt eller accepteret de forudgående beslutnings- eller bevillingsprocedurer.

Byrådet har på sit møde den 26. april 2005 tiltrådt økonomiudvalgets indstilling."

Tilsynet udtalte bl.a.: [2]

"Kommuner har efter almindelige kommunalretlige grundsætninger om kommuners opgavevaretagelse en helt generel pligt til at handle økonomisk forsvarligt i alle dispositioner. En kommune har således pligt til at udvise ansvarsbevidsthed i sine økonomiske anliggender, så der ikke påføres kommunen udgifter, der kunne være undgået.

Inden for kommunalfuldmagten er det hovedreglen, at kommunen ikke uden lovhjemmel kan yde direkte eller indirekte økonomisk støtte til private -

Det var på denne baggrund, at Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt bad kommunen om at redegøre for samarbejdet med FIH A/S.
…

Efter en gennemgang af sagen finder Tilsynet ikke grundlag for at udtale, at de lånte eller betalte ydelser til FIH A/S ikke står i rimeligt forhold til modydelserne,

[1] "Oversigt over Byrådets mødesagsbehandling af de i de 17 byggeregnskaber omhandlede ejendomme og byggeprojekter fra protokollerne for årene 1997-2001 incl." er medtaget i beretningens bilag 3 under 256-62,b15-21.
[2] 256-62,f1,b9

således at aftalerne med FIH A/S skulle være udtryk for en ulovlig begunstigelse af FIH A/S.
…

Vedrørende spørgsmålene om byrådets beslutningsgrundlag og bevillingsgrundlaget har Tilsynet noteret, at byrådet har godkendt byggeregnskaberne, men at dette er sket med henvisning til økonomiudvalgets understregning af, at byrådet med sin tiltrædelse ikke hermed har godkendt eller accepteret de forudgående beslutnings- eller bevillingsprocedurer.

Tilsynet har noteret, at kommunen ved sin gennemgang af protokollerne fra byrådets møder vedrørende de enkelte ejendomme med tilhørende byggeprojekter, har konstateret, at beslutningsgrundlaget har været spartansk beskrevet i sagsfremstillingerne, ligesom sagernes faktiske omstændigheder har været ufuldstændigt oplyst og forelagt.

Tilsynet har endvidere noteret, at kommunen har konstateret, at der kun i yderst begrænset omfang blev meddelt bevilling til de foretagne udbetalinger til byggerierne.

Tilsynet har gennemgået den fremlagte oversigt over byrådets mødesagsbehandling af de i de 17 byggeregnskaber omhandlede ejendomme og byggeprojekter fra protokollerne for årene 1997-2001 samt de hertil hørende udskrifter af byrådets behandlinger af sagerne.

Enkelte projekter ses ikke at være behandlet af byrådet. Det drejer sig om adgangsvej til Farum Arena, Musikhuset og Idrætten og renovering af Stavnsholthallen.

De øvrige projekter er i varierende omfang behandlet i byrådet, men i alle tilfælde på baggrund af ingen eller sparsomme økonomiske oplysninger og bevillingsoplysninger.

Det fremgår af § 8, stk. 4 i den kommunale styrelseslov, at det er borgmesterens forpligtelse, som led i forberedelsen af kommunalbestyrelsens møder, at sørge for, at det fornødne materiale til bedømmelse af de sager, der er optaget på dagsordenen, så vidt muligt er tilgængeligt for medlemmerne mindst 3 hverdage inden mødet.

Det er en kommunalretlig grundsætning, at der ved kommunalbestyrelsens behandling af en sag skal foreligge det oplysningsmateriale, der er nødvendigt for, at medlemmerne kan træffe deres beslutning på et forsvarligt grundlag. Officialprincippet indebærer, at kommunalbestyrelsen er forpligtet til at sørge for, at der foreligger det nødvendige oplysningsgrundlag, inden der træffes afgørelse i en sag.

Efter § 40, stk. 2, 2. pkt., i den kommunale styrelseslov, må foranstaltninger, der vil medføre indtægter og udgifter, som ikke er bevilget i forbindelse med

vedtagelsen af årsbudgettet, ikke iværksættes, før kommunalbestyrelsen har meddelt den fornødne bevilling.

Det er på grundlag af oversigten over byrådets behandling af byggerierne og de tilhørende udskrifter af forhandlingsprotokollen ligeledes Tilsynets opfattelse, at sagerne ikke har været fyldestgørende oplyst ved byrådsbehandlingen, ligesom § 40, stk. 2, ikke ses at have været overholdt.

Tilsynet foretager herefter ikke videre sagen.
…"

Der henvises i øvrigt om finansieringen til bind 13, kapitel 21.

10.5.4.5. Forklaringer

Der er afgivet en række forklaringer om byggeregnskaberne.

Hans Jørgen Brink, Farum Kommune, har forklaret bl.a.:[1]

"Foreholdt Kenneth S. Andersens arbejdsnotat fra Kommunernes Revision (KR),[2] ad billede 23 (FIH's krav om byggeregnskaber inden 4 uger) forklarede vidnet, at han husker, at FIH fremsatte kravet. FIH ville dog have byggeregnskabet sat op på en anden måde, end man efter vidnets opfattelse havde aftalt det med FIH. Derfor blev det ikke aflagt byggeregnskab inden for 4 uger, men i løbet af 2003 og 2004. Det trak ud og var længe efter, vidnet var holdt op. FIH og KR deltog på et møde, hvor de aftalte nærmere, hvordan FIH ville have byggeregnskaberne sat op. FIH ville dele udgifterne op på 4-6 områder, men sådan var de ikke bogført. Udgifterne var bogført samlet på mellemregnskabskontoen, som det var aftalt med FIH. Vidnet husker ikke, hvorfor FIH stillede disse nye krav. …

Fremgangsmåden med mellemregningskontoen var allerede aftalt i 2000, da man begyndte på de første byggerier. Vidnet mener, at det var Leif Frimand Jensen og Peter Brixtofte, der aftalte denne fremgangsmåde med FIH. Alle bilag, der var attesteret af en byggesagkyndig eller Leif Frimand Jensen, skulle bogføres og betales via en mellemregnskabskonto, der skulle dækkes af FIH. Derfra skulle hvert enkelt byggeri skilles ud fra hverandre. Alle udgifter blev betalt ud fra a conto beløb modtaget fra FIH. Det var ikke normal procedure ved kommunale byggerier, her brugte man normalt standardkontoplaner. Vidnet kunne derfor ikke lave et samlet byggeregnskab.

Udgifter blev bogført på mellemregningskontoen. Vidnet husker, at udgifterne blev stillet op i et bilag med grundudgifter, udgifter til byggeri, moms og

[1] 316-102
[2] 292-16,b23-83

acontobeløb. Disse opgørelser fik FIH med et par måneders mellemrum. Der kom ingen reaktioner fra FIH om, hvad der var bogført. I februar 2002 ville FIH have regnskabet opstillet på en ny måde. Der blev afholdt et møde hos FIH, hvor Leif Frimand Jensen og vidnet deltog. FIH ville have udgifterne i hvert enkelt byggeri skilt ud på 5-6 kategorier, hvilket var et nyt krav. Adspurgt af kommissionen om der var en reaktion fra FIH på de opgørelser, FIH tidligere havde modtaget, forklarede vidnet, at det var der ikke. Borgmesteren og Leif Frimand Jensen holdt også et møde i starten af 2002 med FIH. Vidnet deltog ikke.

Ad billede 30 (manglende retningslinjer vedrørende byggestyring og aflæggelse af byggeregnskab) forklarede vidnet, at han aldrig har set nogen skriftlige retningslinjer vedrørende forholdet til FIH. Han fik besked fra Leif Frimand Jensen og enkelte gange fra Peter Brixtofte om at bruge metoden med at bogføre på mellemregningskontoen.
…"

John Olsen, ansat i Farum Kommunes økonomiforvaltning fra den 1. august 2001 til den 31. december 2004, har forklaret bl.a.:[1]

"… Det var en politisk beslutning, at nedsætte arbejdsgruppen og at få byggeregnskaberne gennemgået med henblik på en udskillelse af byggeregnskaberne uvedkommende bilag. Gruppen bestod foruden vidnet af administrativ medarbejder Joachim Jerichow og af byrådspolitikerne Poul Wachtell, Henrik Jerger og Per Edrén. Joachim Jerichow udførte størstedelen af det praktiske arbejde og havde kontakten til Kommunernes Revision. Arbejdsgruppen havde til opgave at sortere bilag, der kom retur fra revisionen som udskilte og ikke-relaterede til de enkelte byggeregnskaber. De skulle gennemgå bilagene for at konstatere, om de i stedet hidrørte fra et andet anlægsprojekt, eller det var driftsudgifter fra de tidligere år, som i så fald ikke kunne tilbageføres på det tidligere år eller indsættes for det gældende år. Nogle af bilagene blev sendt til kommunens jurist Anna Bengaard i afdelingen for særlige juridiske anliggender og evt. derfra til kommunens advokat, som så tog stilling til, om Farum Kommune kunne opkræve pengene eller eventuelt skulle starte en erstatningssag. Kommunernes Revision i Esbjerg fik reelt tilsendt en masse usorterede mapper indeholdende alle bilag, som revisorerne forsøgte at opstille i regnskaberne. Revisorerne meldte tilbage, hvad der manglede og sendte lister ud til vidnet og Joachim Jerichow. Det var Joachim Jerichow, der herefter tog sig af at finde det manglende, eventuelt ved at rette henvendelse til leverandørerne. Alle bilag var bogført på mellemregningskonti løbende, hvor de havde stået med henblik på afslutning af byggeregnskaberne.

Foreholdt redegørelse til Farum-kommissionen fra Kommunernes Revision om arbejdsgangen i forbindelse med behandling af byggeregnskaberne,[2] forklarede vidnet, at det nok var rigtigt, at kommunen havde grovsorteret, inden bilagene

[1] 316-86
[2] 292-16 i sin helhed, navnlig b1-2

blev sendt over til Kommunernes Revision. Men det har i så fald kun været helt åbenbare tilfælde af fakturaer, der ikke vedrørte den enkelte byggesag, der var sorteret fra i kommunen. Han kan ikke lige huske den grovsortering, men noget af det har måske været meget åbenlyst og er blevet taget ud inden fremsendelse til Esbjerg. Måske henvises til, at Team Danmark bygningen blev taget fra, da den slet ikke var godkendt som en FIH-sag.

… Der er generelt i revisionen af byggeregnskaberne taget forbehold om manglende skriftligt aftalegrundlag for mange dele af regnskaberne. Vidnet og Joachim Jerichow havde prøvet alt for at finde det, som Kommunernes Revision i Esbjerg havde manglet. De havde søgt både internt i kommunen og ved dialog med leverandørerne. Kommunernes Revision havde også fået lov selv at henvende sig til Jørgen Wessberg A/S. Vidnet ved, at Hoffmann & Sønner A/S er blevet spurgt om dokumentationsmateriale af Kommunernes Revision og Joachim Jerichow. Vidnet har ikke selv spurgt virksomheden om materiale.

Farum Kommune har ikke forholdt sig til, om de tilbageblevne bilag i byggeregnskaberne, efter der var sket en udskillelse, størrelsesmæssigt så rigtige ud, eller om eksempelvis timepriserne var for høje. Jørgen Wessberg A/S havde sagt god for de byggemæssige ydelser.

Foreholdt kommunens reviderede byggeregnskab for "Idrætten, idræts- og fritidsklub",[1] forklarede vidnet, at det ikke er sædvanligt at lease inventar og it-udstyr. Aftalen mellem FIH og Farum Kommune har åbenbart bare gået på, at kommunen kunne få "en pose penge" til at få renoveret og ordnet bygningerne, og man har ikke koncentreret sig om, hvorvidt der så blev indkøbt møbler eller andet for pengene. FIH har åbenbart ikke forholdt sig til aftalens løbetid i forhold til levetiden for it og kontormøbler. Vidnet fik en kæmpe sæk med mange bilag. Det har ikke været den mest hensigtsmæssige måde, afholdte udgifter eller forbruget er blevet håndteret på. FIH ville bare have deres penge og ønskede byggeregnskaberne, så kommunen kunne begynde at betale tilbage. Aftalen mellem FIH og kommunen må have været en "all-in" aftale, hvor alle udgifter vedrørende renovering og bygning samt møbler med videre bare blev accepteret.

Foreholdt Kommunens reviderede byggeregnskab for ombygningen vedrørende Furesøbad/Marina[2] og adspurgt om man i kommunen gjorde noget for at konstatere, om det var rigtigt, at der blev foretaget så mange ekstraarbejder, som der er konteret for, forklarede vidnet, at man forlod sig meget på godkendelsen af regningerne fra Jørgen Wessberg A/S, som var byggesagkyndig for kommunen på de fleste byggesager. Ad billede 12-13 "indvielse på restaurant Sepp", fortæring og rejsegilde med videre forklarede vidnet, at der var en dialog med Kommunernes Revision om, hvor meget der generelt kunne lægges på et byggeregnskab. De blev enige om, at ét arrangement var lovligt nok og kunne komme med i hver bygge- og anlægssag. Vidnet ved ikke, om der blev taget stilling til beløbsstørrelsen, men bare at aftalen var ét arrangement vedrørende hvert byggeregnskab.

[1] 256-57,f4,b1-16, navnlig b5 og 10
[2] 256-58,f2,b1-14 særligt b8-9

Foreholdt kommunens reviderede regnskab for Farum Arena,[1] forklarede vidnet, at der sikkert har været flere arrangementer med oprindeligt, som så er blevet sorteret fra i henhold til aftalen om kun at medtage ét arrangement. Ad billede 19 "udsmykningsudgifter" forklarede vidnet, at udsmykningsudgifter var der ingen regler eller maksimum for, som han kender til. Der blev ikke sparet på noget. Byggerierne er generelt store og ekstravagante, men udgifterne er faktisk afholdte. Udskillelsen af bilag var kun et spørgsmål om, hvorvidt udgifterne kunne finansieres over aftalen med FIH, eller om kommunen selv skulle bære dem fra start. Man kunne godt have konteret bilagene anderledes.
… "

Kenneth S. Andersen, Kommunernes Revision, har forklaret bl.a.:[2]

"Opdraget fra kommunen var, at KR skulle revidere og påtegne disse byggeregnskaber. Adspurgt om hvad erklæringerne skulle indeholde, bemærkede vidnet, at FIH var bygherre. Kommunen ønskede sædvanlig bygge- og anlægsrevision, men FIH stillede nogle krav om "udvidet revision", hvilket indebar stik-prøvekontroller i større omfang end normalt. Dog krævede FIH ikke egentlig "bedragerirevision" med nøje gennemgang af store dele af bilagsmaterialet samt stillingtagen til aktivernes tilstedeværelse.

De opstillede byggeregnskaber blev revideret af KR med Ib Lønborg som den ansvarlige. Vidnet var med på sidelinien. Arbejdet med bilag i relation til byggerierne førte til at man groft sagt opdelte disse bilag i 3 kategorier. En hvor revisorerne satte spørgsmålstegn ved tilhørsforholdet til byggeprojektet, en hvor bilagene var byggerierne åbenbart uvedkommende, og en hvor bilagene var korrekt henført til byggeriet. Farum Kommune havde en gruppe, der efterså, hvorvidt bilag vedrørte det byggeprojektet, de var henført til. I nogle situationer var det ikke et byggeprojekt. Hvis regninger var ukorrekt henført, kom de til at stå på en mellemregningskonto. Hvis kommunen fastholdt, at bilaget skulle henføres til et byggeri, blev bilaget taget med i byggeregnskabet, eventuelt med forbehold fra KR. Samtlige bilag blev ikke gennemgået. Der blev lavet en detaljeret specifikation for at vise, at regnskabet blev lavet således, at samtlige poster var specificerede.

Foreholdt arbejdsnotat fra KR[3] af 28. februar 2002 (FIH's krav om byggeregnskaber inden 4 uger) forklarede vidnet, at FIH kun indledningsvis havde "truet med", at hvis kommunen ikke fremkom med byggeregnskaberne inden fristen, ville man overveje at opsige alle engagementer. Det var en omfattende og løbende dialog, hvor FIH ønskede regnskaberne gjort færdige. Der var også flere møder omkring momsen samt om FIH's godkendelse af regnskabet.

[1] 256-58,f16,b1-20, navnlig b17-18
[2] 316-100
[3] 292-16,b23-83 ad b23

Ad billede 30 (manglende retningslinjer vedr. byggestyring og aflæggelse af byggeregnskab) forklarede vidnet, at der ikke var en skriftlig aftale om byggerierne med FIH. Alle regnede med, at der var en skriftlig aftale, men det var der altså ikke. Der var i øvrigt problemer med at få udleveret bilagene. Farum Kommune havde dem ikke, idet bilagene var blevet hentet af politiet.

Ad "Byggeregnskaber opbygning…" forklarede vidnet, at kommunen ingen resurser havde, og at der manglede tid. Af den årsag var regnskaberne ikke blevet udarbejdet. Forespurgt hvad "bedrageri-revision" er, forklarede vidnet, at det består i udtagelse af mange flere stikprøver, og hvor man f.eks. ser på, hvor mange vinduer der var blevet købt, og så gik ud og talte vinduer i selve byggeriet for at se, om de alle sammen var der. En udvidet revision er "blot" en revision, der på grundlag af flere stikprøver, udtagelse af flere bilag og gennemgang af flere aftaler på baggrund af en risikovurdering går tættere på. Det er ud fra sådanne overvejelser, at revisionen tilrettelægges.

Ad billede 31-32 (Farum Kommune og ikke KR skulle udarbejde byggeregnskaber) forklarede vidnet, at det var Farum Kommune og ikke KR, der skulle udarbejde byggeregnskaber, men det blev efterhånden klart, at kommunen ikke magtede at udarbejde regnskaberne. FIH pressede på, og man ønskede en "omfattende" revision af regnskaberne. Desuden var det et problem, at FIH ikke havde taget moms hjem. Forretningsgangen var generelt den, at kommunen havde betalt fakturaer inkl. moms og sat fakturabeløbet på en mellemregningskonto. Vidnet fandt ud af, at nogle fakturaer var korrekt udstedt til FIH, mens andre var udstedt til Farum Kommune. FIH mente, at den nemmeste løsning på momsproblemet var, at Farum Kommune skrev en samlet faktura med tillæg af moms til FIH ("gennemfaktureringsmodel"), for så var det nemt for FIH at tage momsen hjem. Vidnet havde svært ved at forklare FIH, at problemet var, at det dels ikke var Farum Kommunes udgift, dels at kommunen ikke var momsregistreret. Man prøvede også at udtage nogle af de "store" fakturaer, så FIH kunne hjemtage momsen heraf.

KR foreslog, at parterne tog et møde med Told og Skat. Det var FIH's udgifter og FIH's moms. FIH havde efter vidnets opfattelse ikke lyst til et møde med Told og Skat. Vidnet holdt fast i kommunen, fordi momsbeløbet trak store renter, som kommunen skulle betale. Der blev endelig holdt et møde mellem Farum Kommune, FIH, Told og Skat og Indenrigsministeriet i 2004. Løsningen blev, at man tog momsen hjem via den kommunale udligningsordning for købsmoms. Det betød i realiteten, at landets øvrige kommuner/skatteydere kom til at betale.

Ad billede 43 (diskussion med FIH vedrørende overskridelser på Farum Park IV med 60 mio. kr.) forklarede vidnet, at der ikke var aftalt aflæggelse af delregnskaber. FIH fik derfor først indsigt i overskridelserne ved regnskabets aflæggelse 2 ½ år senere.

Ad billede 48-49 (spørgsmål om finansiering af inventar, herunder løsøre som service og lign.) forklarede vidnet, at ham bekendt endte problematikken med, at det hele kom med som en del af det samlede byggeri. Det var lidt vanskeligt at

finde ud af, hvad der var hvad i byggeriet, for noget kom boldklubben med, og noget kom kommunen med, og en del blev indkøbt som led i byggeriet. Det havde man ikke taget stilling til dengang. Vidnets indtryk er, at det hele endte med at indgå som en del af det, der er leaset over 30 år, hvilket efter vidnets opfattelse var usædvanligt."

Henning N. Pedersen, Kommunernes Revision, har forklaret:[1]

"Omkring udarbejdelse af byggeregnskaber for Farum Kommune forklarede vidnet, at Farum Kommune foretog en grovsortering af bilag fra byggesagerne, som FIH ikke ville finansiere, inden bilagene sendtes til Esbjerg. Herefter pågik i Kommunernes Revision en yderligere sortering i forbindelse med udarbejdelse af byggeregnskaberne. Under udarbejdelsen af regnskaberne satte Kommunernes Revision spørgsmålstegn ved en række bilag, og anmodede kommunen om at tage stilling til, om de anførte bilag skulle udskilles. Alle bilag blev af Kommunernes Revision gennemgået for at se, om de skulle indgå i byggeregnskabet, eller kommunen skulle tage stilling til dem. De udskilte bilag vedrørte udgifter, der ikke havde noget med de konkrete byggesager at gøre. Det var dels deciderede driftsudgifter, dels bilag hvoraf man af notater på dem kunne se, at de ikke vedrørte i hvert fald den pågældende byggesag, som de var placeret under.

… Kommunernes Revision konstaterede, at der blandt bilagene var udgifter, der overhovedet ikke hørte hjemme på et byggeregnskab efter deres art. Vidnet og hans kollegaer byggede blandt andet dette på deres lange erfaring på området. Kommunernes Revision satte spørgsmålstegn ved en række bilag, som de ikke kunne se om skulle føres på byggeregnskabet, og overlod det så til kommunen at vurdere, om de skulle med.

Ved start af opgaven bad Kommunernes Revision om at se og få udleveret finansieringsaftalerne mellem kommunen og FIH. De fik dem ikke. De havde derfor ikke anden mulighed end at lade bilag vedrørende inventar indgå i regnskaberne. Vidnet har ikke med FIH drøftet spørgsmålet, om inventar var omfattet af aftalerne. …

Vidnet rettede henvendelse først til Farum Kommune dernæst til Jørgen Wessberg A/S og senere til Cowi Consult og andre rådgivere for at få fremskaffet skriftlig dokumentation i form af aftalesedler eller lignende. I de tilfælde, hvor Kommunernes Revision ikke så underskrevne skriftlige aftaler, blev der i revisionspåtegningen taget forbehold. Kommunernes Revision har ikke været ude ved entreprenørerne, men i nogle tilfælde har bygherrerådgiverne spurgt entreprenørerne selv. Han erindrer ikke, om Hoffmann A/S er blevet spurgt i den forbindelse. Vidnet ved, at Kommunernes Revision spurgte Jørgen Wessberg A/S vedrørende Farum Park, men de så ikke yderligere dokumentation.

[1] 316-87

Foreholdt det reviderede byggeregnskab for "Idrætten, idræts- og fritidsklub",[1] "inventar" forklarede vidnet, at der ikke var lagt noget snit i forhold til bedømmelse af, hvad der var inventar, og hvad der var fast ejendom. Der er således ikke skelnet mellem løst og fast inventar. Da Kommunernes Revision som nævnt ikke havde aftalegrundlaget mellem kommunen og FIH, vidste man ikke, hvad der var aftalt omkring inventar. Nogle af udgifterne er taget ud, men hvorfor kommunen har valgt det, kan han ikke svare på.

…

Foreholdt det reviderede byggeregnskab vedrørende Farum Park II[2] bekræftede vidnet, at der er tale om store beløb vedrørende inventar. Kommunernes Revision har ikke overvejet, om det hørte med til byggeregnskaberne. Der er efterset, at der er de underliggende bilag på beløbene, men det er ikke vurderet, om der er tale om fast ejendom eller løst inventar. Kommunernes Revision har taget forbehold for regnskabet i forbindelse med manglende dokumentation. Det er muligt, at der mundtligt har været aftaler for en del, hvilket, hvis det er oplyst for Kommunernes Revision, i så fald er skrevet.

Foreholdt faktura med forklæde for regning til E-Agency på godt 500.000 kr.[3] forklarede vidnet, at det ikke er Kommunernes Revision, der har skrevet "annoncekampagne" på forklædet. Vidnet tror, at bilaget for så stor en uspecificeret udgift har været forelagt for Farum Kommune, men han kan ikke sige det på stående fod. På fakturaen er angivet "ifølge budget",,,,,,,,, og typisk ville Kommunernes Revision have bedt om at se det budget, der henvises til, men han ved ikke, om det er sket her. Vidnet bekræftede, at det var et meget stort beløb, som her er svagt dokumenteret.[4]

Adspurgt af advokat Paludan-Müller forklarede vidnet, at Kommunernes Revision har været på besøg hos Jørgen Wessberg A/S og der søgt dokumentation og bilagsgrundlag i det omfang, virksomheden var bygherrerådgiver på de enkelte sager. Det var en speciel situation i Farum Kommune, hvor alle bilag var fjernet fra kommunen af politiet, så Kommunernes Revision fik kopier. Normalt ligger der entreprisekontrakter og underskrevne aftaler, men her var det bare væk fra kommunen. Det er også grunden til, at Kommunernes Revision blandt andet besøgte Jørgen Wessberg A/S. I februar 2002 begyndte FIH at interessere sig for byggeregnskaberne, som de gerne ville se. Vidnet har ikke været med i forhandlingerne omkring momsen, men han undersøgte, hvilke fakturaer der var stilet til FIH og hvilke til Farum Kommune. De fleste fakturaer var stilet til Farum

[1] 256-57,f4,b1-16, navnlig billede 5
[2] 256-58,f7,b15
[3] 652-2,f3,b11-12
[4] Vidnet har efterfølgende i et notat til kommissionen oplyst: "Farum Park II incl. Hotel og konferencecenter Faktura fra E-Agency Copenhagen på 528.411 kr. KR har den 18. december 2002 stillet følgende spørgsmål til Farum Kommune: *"Jævnfør vedlagte bilag ("75,) er der afholdt udgifter på 528.411 kr. vedr. åbning af Farum Park. Umiddelbart kan man ikke ud fra fakturaen se hvad udgiften vedrører. Det bør afklares om ovennævnte udgift skal medtages i byggeregnskabet og finansieres af FIH"*. Farum Kommune har den 4. marts 2003 meddelt, at udgiften skal forblive på byggeregnskabet, og der er i den forbindelse fremsendt kopi af faktura påført "annoncekampagne".

Kommune vedrørende Farum Park. Det var vidnets indtryk, at man var startet med FIH, men så gået videre til kommunen med faktureringen.

Adspurgt af kommissionen om Kommunernes Revision fuldstændig overlod til Farum Kommune at tage stilling til, hvilke bilag der kunne indgå i byggeregnskaberne, forklarede vidnet, at det var udgangspunktet, men nogle af bilagene har Kommunernes Revision dog selv trukket ud med mulighed for senere at ændre, hvis der kom yderligere dokumentation til. Bogføringsbilagene skaffede kommunen selv, eventuelt tror vidnet ved at rekvirere dem fra politiet."

Ib Lønborg, Kommunernes Revision, har forklaret bl.a.:[1]

"… Der var ikke kontakt til FIH i forbindelse med færdiggørelse af regnskaberne. De færdige regnskaber blev heller ikke sendt til FIH, men til Farum Kommune. Forholdene omkring disse byggeregnskaber var specielle i forhold til en almindelig byggesag ved, at Kommunernes Revision blandt andet skulle udskille bilag og notere, hvem fakturaerne var stilet til, ligesom der skulle fremgå momsbeløb, og det stikprøvevis skulle kontrolleres, hvad der var indgået af entrepriseaftaler og andre kontrakter på de enkelte byggerier.
…

Ud fra revisorernes erfaring fra en normal byggesag har Kommunernes Revision løbende vurderet, om de enkelte udgifter efter deres art skulle med på de enkelte byggeregnskaber. I de tilfælde, hvor Kommunernes Revision var i tvivl, spurgte de Farum Kommune, og kommunen traf så afgørelsen. I tilfælde af uenighed med Farum Kommune tog Kommunernes Revision det op som et forbehold i deres påtegning, og FIH har så kunnet tage stilling til, om det var noget, de ville finansiere. FIH har ikke fået forelagt bilag med henblik på en vurdering af, om det skulle indgå i et byggeregnskab.

Fremgangsmåde var usædvanlig. Normalt viser bevillingsbeslutningen, hvilke udgifter der kan indgå i byggeregnskabet, og revisionen har dermed et grundlag for at vurdere de enkelte udgiftsposter i byggeregnskabet. Kommunernes Revision bad også Farum Kommune om at se et sådant bevillingsgrundlag til brug for revisionen af byggeregnskaberne, men det kunne man ikke få. Revisionen blev derfor udført efter, hvilke udgifter man sædvanligvis ser i et byggeregnskab. Påtegningen i de enkelte regnskaber kom til at indeholde mange forbehold. Under normale omstændigheder var der ikke så mange forbehold i et byggeregnskab.

Adspurgt om der blev sondret mellem inventar og fast ejendom, forklarede vidnet, at han ikke har set inventarlister. Han husker ikke, at der skulle have været besked om, at det var et særligt fokuspunkt i udarbejdelse eller revision af regnskaberne. Vidnet kendte ikke leasingaftalerne eller kontormøblernes levetid, så vurderingen af, hvorvidt inventar kunne medtages i byggeregnskabet, er ikke foretaget ud fra en overvejelse over, om inventaret havde en levetid svarede til en bestemt periode.

[1] 316-88

…

Adspurgt af kommissionen om det var normalt, hvis en kommune skulle bygge f.eks. en sportshal, at der så lå en anlægsbevilling specificeret ud på blandt andet håndværker-, inventar- og grundudgifter og omkostninger i øvrigt, forklarede vidnet, at det er korrekt, at der normalt ville være en sådan udspecificeret anlægsbevilling. Det var der ikke i disse sager. Kommunernes Revision efterlyste kommunens aftale med FIH fra start for at se, hvad FIH havde lovet at finansiere, men de kunne ikke få aftalen frem. Vidnet har erfaring fra en kommune i Sydsjælland vedrørende finansiering via sale-and-lease-back. I dette tilfælde lå der en aftale, der kunne sidestilles med en anlægsbevilling. Det var en klar aftale, som også kunne benyttes som grundlag for revisionen. Det er efter vidnets opfattelse meget usædvanligt, at man kunne bygge på så løse og manglende aftaler, som det skete i Farum. Han har set meget gennem tiden i sit arbejde for Kommunernes Revision, men det her var absolut helt ude i yderkanten af "spektret" af, hvad han tidligere har oplevet. Det har været svært at få materiale frem til dokumentation, og det er højst usædvanligt."

Civilingeniør Jørgen Clausen, Wessberg A/S, har forklaret bl.a.:[1]

"Han var daglig byggeleder på Farum Park. Der var et ugentligt byggemøde for at sikre, at projektet skred frem som det skulle. Økonomien og eventuelle fradrag, tillæg og ændringer blev drøftet på disse møder. Vidnet sendte ajourført byggeregnskab til Mogens Beier én gang om måneden. … Thorvald Marcussen var vidnets primære kontaktperson i Farum Kommune. Ønsker om ændringer i projektet kom fra Stig Wessberg eller Thorvald Marcussen. Vidnet skulle så tegne, få tillægspris fra entreprenøren og vurdere, om tillægsprisen fra entreprenøren var rimelig. På spørgsmål om, hvorvidt entreprenørens pris forelå, før arbejdet blev besluttet udført og sat i gang, svarede vidnet, at som regel kom det omvendt. Det var blevet bestemt, at arbejdet skulle udføres og så fik man prisen bagefter til byggeregnskabet. Når han fik besked om ekstraarbejder eller ændring af byggeriet, var det således normalt allerede bestemt, at arbejdet skulle udføres, og det blev derfor sat i gang straks. Når han derefter fik fremsendt en pris, indgik den i det næste byggeregnskab, som blev sendt sammen med anviste fakturaer til Mogens Beier.

…

Foreholdt kommunens byggeregnskab med revisionsbemærkninger for Farum Park II blandt andet indeholdende ekstraarbejder, udgifter til tekniske installationer, Falck Securitas, udsmykning og markedsføring[2] forklarede vidnet, at han kender til ekstraarbejder på 22,9 mio. kr. og vinterforanstaltninger. Vidnet har ikke været involveret i aftaleforhandlinger og -indgåelse omkring ekstraarbejderne, og han ved således ikke, om der er nogen underskrevet aftale desangående. Vidnet sørgede for, at han ved fremsatte ønsker om arbejde fik udfærdiget en "aftaleseddel", når han havde en aftale. Der skulle altid ligge en

[1] 316-72
[2] 256-58,f7,b1-26

aftaleseddel, hvis der kom ekstraarbejde. For Farum Park I ligger der en aftale mellem Jørgen Wessberg A/S og kommunen med beløb, og der er også tilføjet tillæg i forbindelse med aftaler om ekstraarbejder. Vidnet kender ikke selve aftalen med H. Hoffman & Sønner A/S, og han ved ikke, om den ligger skriftligt med underskrifter. Der burde almindeligvis være en underskrevet aftale om ekstraarbejder, når de er i størrelsesordenen 22 mio. kr. …

Foreholdt kommunens byggeregnskab med revisionsbemærkninger for Farum Park III indeholdende blandt andet ekstraarbejder og repræsentationsudgifter,[1] forklarede vidnet, at han har lavet et samlet regnskab på opsætning af tribunen. Han ved ikke, hvor beløbet for hovedentreprisen inkl. moms på 30 mio. kr. kommer fra. Der må være en aftale om en hovedentreprise et sted. Han er sikker på, at der lå et tilbud fra H. Hoffmann & Sønner A/S, inden man gik i gang. Det har været hans udgangspunkt. Udgifterne til banelys, oplyst inkl. moms til 8.782.301 mio. kr., mener vidnet ikke, at han har været med i.

Foreholdt kommunens byggeregnskab med revisionsbemærkninger for Farum Park IV[2] forklarede vidnet, at med hensyn til udgift til hovedentreprisen på 74 mio. kr. ved han, som ved forrige foreholdte regnskab, ikke hvor tallet kommer fra, men der må have ligget et tilbud."

Advokat Henrik Sanders har forklaret bl.a.:[3]

"I relation til FIH beskæftigede vidnet sig med 2 overordnede problemstillinger. Det første drejede sig om momsrefusion på ca. 200 mio. kr. Alene forrentningen af den ikke refunderede moms udgjorde ca. 40.000 kr. om dagen. Dette problem blev derfor prioriteret højt. Det andet problem var FIH's krav om hurtigt at få byggeregnskaber og i øvrigt en oversigt over byggesagerne.
…

Momsproblemet var en af de ting, KR kikkede på, og som blev prioriteret højt. Fakturaerne for byggerierne, som lå i kommunens økonomiafdeling, var en blanding af fakturaer stilet til enten FIH eller til Farum Kommune. Frem til slutningen af marts 2002 blev fakturaerne sorteret i 2 bunker, så alle fakturaer stilet til FIH blev samlet for sig. Adspurgt hvorfor momsen på fakturaerne stilet til FIH først blev refunderet i 2004 sammen med momsen på de øvrige fakturaer, forklarede vidnet, at FIH ikke kunne løfte momsen af efter den først skitserede model, idet Told og Skat stoppede dem. Kommunen skulle umiddelbart betale renter af momsudlægget. Bølgerne gik højt, og der blev holdt mange møder om, hvorvidt det var Farum Kommunes eller FIH's problem, at man ikke fik refunderet den afholdte moms. Farum Kommune fastholdt, at alle renter måtte FIH stå for. Løsningen blev et forlig i sommeren 2005 som gik ud på, at FIH påtog sig 10/18 del af renteudgiften og Farum Kommune 8/18.
…

[1] 256-58,f8,b1-12
[2] 256-58,f9,b1-20
[3] 316-101

Vedrørende KR's efterspørgsel af skriftlige aftalegrundlag for byggerierne, forklarede vidnet, at han var involveret i forsøgene på at finde de manglende aftalegrundlag. Der blev brugt mange resurser på at finde disse aftaler, men det lykkedes aldrig. …"

Peter Toftager, FIH, har forklaret bl.a.:[1]

"Foreholdt Kenneth S. Andersens arbejdsnotat fra KR[2] ad billede 30 (manglende retningslinjer vedrørende byggestyring og aflæggelse af byggeregnskab) og adspurgt om hvorfor overskridelsen i byggeudgifterne først blev konstateret på dette tidspunkt, og hvad FIH's indsigt i det løbende forbrug indtil da var, forklarede vidnet, at hele "set uppet" var det sædvanlige i forhold til andre leasingaftaler med kommuner og med virksomheder. I brev af 20. juli 1999,[3] fra FIH til Farum Kommune var der grundlæggende opridset 3 modeller for byggekredit og for leasingaftalen under byggekreditten. Modellerne medførte større eller mindre involvering i byggerierne af henholdsvis kommunen og FIH. I 1999 valgte kommunen den model, hvor de selv varetog byggestyringen og styrede fakturaer med videre. På det grundlag indgik parterne en leasingaftale, og der fastlagdes en beløbsmæssig råderamme for projektet. FIH modtog fra kommunen á conto begæringer, og man udbetalte uden yderligere dokumentation, idet kommunen i henhold til det aftalte projekt indestod for, at arbejdet var udført og udgifterne afholdt. Anmodningerne om udbetalinger var typisk underskrevet af Peter Brixtofte/Leif Frimand Jensen og Hans Jørgen Brink. Det var en simpel erklæring. Meningen var så, at umiddelbart efter byggeriets færdiggørelse skulle FIH have et byggeregnskab, der kunne give grundlag for justeringer af den endelige leasingkontrakt. En overskridelse på 60 mio. kr. var helt ude i hampen. Den acontobegæring, der vedrørte denne ekstra udgift på Farum Park IV kom oveni allerede fremsendte og udbetalte begæringer vedrørende projektet og anmodningen om de 60 mio. kr. kom først frem på selve det møde, hvor vidnet reagerede på overskridelsen.

…

Foreholdt HLB-rapporten om sale-and-lease-back[4] og kritikken af de samlede inventar-udgifter på 89 mio. kr. forklarede vidnet, at det er usædvanligt, og at FIH normalt alene finansierer aktiver over genstandenes forventede levetid. FIH accepterer normalt ikke så store kontrakter på den type genstande med en løbetid over 30 år. Inventar egner sig ikke som genstand for leasing med løbetid som for bygninger. Inventaret skulle derfor enten have været finansieret kontant, som regulære lån eller der skulle ske tilbagebetaling for disse tings anskaffelsessum, hvilket ikke er sket. Leasingaftalen skulle så have været nedskrevet tilsvarende. Leasingkontrakterne skulle have været "rullet tilbage" og omlagt, og det har der været enighed om mellem parterne. Leasingkontrakterne fungerer imidlertid

[1] 316-103
[2] 292-16,b23-83
[3] 410-9,f2
[4] 552-7,b17-40

stadig uden de nævnte korrektioner. Adspurgt om hvordan FIH håndterer, at de principielt har ejerskab over f.eks. servicet i restauranten og derved bør tage højde for, hver gang et glas går i stykker, oplyste vidnet, at disse ting slet ikke burde være en del af en leasingaftale.

Adspurgt om det forhold, at service og inventar fremgår som en post i det samlede byggeregnskab, og om hvorfor FIH så ikke har fremsat nogen kommentarer i den anledning, mente vidnet, at FIH har skrevet til Farum Kommune i et brev på 10-12 sider sendt i foråret 2003, og i det brev opstillede FIH vist nok problemstillingerne vedrørende inventar og service med videre.

Foreholdt byggeregnskab vedrørende ombygning af Furesøbad/Marina[1] forklarede vidnet, at det ikke er usædvanligt at tage mindre poster med repræsentationsudgifter til indvielse mv. med i et regnskab som en del af den samlede byggeudgift. Adspurgt om hvad der er rimeligt at medtage i byggeregnskabet forklarede vidnet, at der er ingen retningslinjer desangående i FIH, og at det er et skøn fra sag til sag. Der er ingen tommelfingerregel eller fast procentsats. Dog fandt han udgiften til indvielse i den høje ende.

Foreholdt byggeregnskab vedrørende Farum Park II,[2] faktura fra E-Agency Copenhagen på 528.000 kr. til indvielsen, forklarede vidnet, at udgangspunktet er, at når fakturaerne er gennemgået af kommunen og af KR og disse har sagt god for dem, så må det være i orden. Set fra FIH's side var KR's rolle den, at KR skulle udføre revision med henblik på den påtegning alle byggeregnskaber er forsynet med. KR havde gennemgået bilag ved stikprøverevision. FIH stolede på de mennesker, der havde med det at gøre.

Foreholdt Farum Park II[3] forklarede vidnet, at FIH har ikke set de underliggende bilag og havde man det, ville man have spurgt til, hvad det var. FIH havde en "opmand" i form af KR, som gennemgik bilagene og påså, om de havde noget med byggeriet at gøre, og hvis KR havde sagt ok til bilagene, så stolede FIH på dem. Der er 12.000 bilag i byggeregnskabet, og FIH har ikke gennemgået alle bilagene.

Forespurgt vedrørende FIH's reaktion på KR's forbehold om det manglende aftalegrundlag vedrørende entreprisesummen og prisfastlæggelse af ekstraarbejder forklarede vidnet, at man undrede sig, spurgte lidt ind til det, men i sidste ende stolede FIH på sine aftalepartnere."

Keld Nybo Jensen, FIH, har forklaret bl.a.:[4]

"Adspurgt til hvordan FIH sikrede sig, at byggerierne holdt sig inden for bevillingsrammen, forklarede vidnet, at FIH vidste, hvor meget der efter bevillin-

[1] 256-58, f2,b13-14
[2] 256-58,f7,b1-26, især b23-24
[3] 652-2,f3,b11-12
[4] 316-198

gerne var til rådighed på hvert projekt. Farum Kommune betalte entre-prenørerne og fremsendte a contobegæringer til FIH. Hvis byggeriet blev dyrere end fastsat i bevillingsrammen, måtte Farum Kommune søge om yderligere bevillinger. Det blev så gjort op i forbindelse med det reviderede byggeregnskab. Det er helt normalt.

Foreholdt brev af 25. august 2000 fra FIH til Farum Kommune, billede 105, og at byggeregnskaberne ikke forelå i februar 2002 forklarede vidnet, at det ikke var FIH, der lavede byggeregnskaber. FIH rykkede for byggeregnskaberne, og de fik at vide fra Farum Kommune, at byggerierne ikke var færdige, at alle regningerne ikke var modtaget og lign.

Foreholdt referat af møde med FIH den 20. marts 2002 fra Kommunernes Revisions arbejdspapirer[1] og adspurgt om rammen blev overskredet, forklarede vidnet, at de samlede aconto betalinger holdt sig indenfor bevillingsrammen, men der var mange projekter, og måske fik FIH et aconto beløb til f.eks. rensnings-anlægget, der så i stedet blev brugt til Farum Park. Det ved vidnet ikke noget om, men det er en mulighed, at der skete sådanne omflytninger. Den totale bevillings-ramme blev ikke overskredet

Særligt adspurgt til billede 43 med referat af "Gennemgang af posteringsoversigt vedr. de forskellige byggeprojekter" forklarede vidnet, at der ikke er blevet udbetalt 60 mio. kr. mere, end der var bevilliget til Farum Kommune. Den overskridelse på 60 mio. kr., der er tale om i referatet, må være i forhold til den bevilling, som man havde givet i kommunen til at etableringen af Farum Park. Overskridelsen kan måske have skyldtes, at tennisanlægget og Team Danmark-hallen var taget med i byggeregnskabet vedr. Farum Park, uanset at FIH ikke havde aftalt at ville finansiere disse byggerier over Farum Parks byggeregnskab. De blev så pillet ud igen. Han er 100 % sikker på, at Farum Kommune ikke har fået udbetalt penge fra FIH ud over den bevilgede låneramme."

10.5.5. Sammenfatning og vurdering

10.5.5.1. Idrætsbyggerierne

Farum Byråds beslutning den 17. marts 1998 om udbygning af Farum Idrætspark til et stadionanlæg, der kunne danne ramme for en fodboldklub i superligaen, var baseret på dels en forudsætning om, at superligaklubben AB indgik i projektet, dels en forudsætning om, at "hele projektet søges finansieret af private investorer". Hverken AB's udtræden af projektet allerede et par uger efter byrådets beslutning eller Peter Brixtoftes udtalelser til pressen i den forbindelse om, at han skønnede Farum Kommunes udgifter til renter, afdrag og andre omkostninger til stadionbyggeriet til ca. 7 mio. kr. om året, gav anledning til fornyet drøftelse

[1] 292-16,b42-43

i byrådet af grundlaget for projektet, der blev igangsat sideløbende med etableringen af Farum Boldklub A/S.

Hverken udvalgs- og byrådsprotokollerne eller den øvrige bevisførelse giver kommissionen sikkert grundlag for at fastslå hvilket sagsmateriale, der blev forelagt eller stod til rådighed for byrådsmedlemmerne i forbindelse med den politiske behandling af idrætsbyggerierne. Bevisførelsen giver dog et billede af et i forhold til rækkevidden af de trufne beslutninger særdeles sparsomt beslutningsgrundlag og en overfladisk beslutningsproces, hvor end ikke afstemningstemaet altid har stået klart. Sagerne blev overvejende uden forudgående behandling i fagudvalg hastet igennem økonomiudvalgs- og byrådsmøder afholdt i forlængelse af hinanden. Borgmesteren var den altdominerende drivende og styrende kraft, og det må antages, at de øvrige byrådsmedlemmer befandt sig i en vildfarelse med hensyn til idrætsbyggeriernes økonomiske konsekvenser for kommunen, og at det ikke altid var klart for alle, hvad der overhovedet var besluttet. Bevillingsreglerne i kommunestyrelsesloven blev ikke overholdt, og udbudsreglerne i EU's bygge- og anlægsdirektiv blev i flere omgange tilsidesat.

Gennemførelsen af projekterne var præget af, at der hverken forelå en klar og fastholdt plan for den fysiske udførelse eller en fast økonomisk ramme for gennemførelse af alle byggerierne. En række ideer opstod undervejs og omfattende arbejder blev igangsat uden aftaler om pris.

Det må således efter de afgivne forklaringer og det oplyste om byggeudgifterne - navnlig efter de manglende selvstændige udbud af Farum Park etape II-IV samt en række projektændringer/ekstraarbejder i de forskellige byggerier - lægges til grund, at der i projekt-forløbet kom væsentlige udgiftsforøgelser, der kunne have været undgået ved sædvanlig byggestyring. Kommunen savnede kapacitet til selv at gennemføre byggestyringen. Uanset inddragelse af professionelle rådgivere må det lægges til grund, at byggeriet bygherremæssigt var præget af en fra start utilstrækkelig præcisering af ønskerne til det færdige byggeri og/eller senere tilkomne ønsker til projektændringer. Der var således ikke anvendt et udbudsmateriale med en nøje projektbeskrivelse, der blev fastholdt under byggerierne alene med sædvanlige hensættelser til uforudsete udgifter. Kommissionen finder det sammenholdt med den øvrige bevisførelse ubetænkeligt at tilsidesætte Peter Brixtoftes udsagn om, at projektændringerne kun

vedrørte småting.[1] Kommissionen har dog ikke iværksat en selvstændig analyse af byggeregnskaberne med henblik på en vurdering og prissætning for sådan udgiftsforøgelse.[2]

Kommissionen lægger bevismæssigt til grund, at projekterne var så mange, omfattende og udgiftskrævende, at de samlet må betegnes som ude af proportion med kommunens størrelse.[3] Da kommunen ikke havde den fornødne finansielle baggrund for at gennemføre projekterne, medførte de en kraftig gældsætning, der som den væsentligste årsag førte til, at Indenrigs- og Sundhedsministeriet i 2002 måtte "sætte kommunen under administration", jf. bind 15, kapitel 24.

Tilsynet har i adskillige udtalelser om forhold i Farum-sagen understreget kommunernes pligt til efter kommunalfuldmagten at handle økonomisk forsvarligt - også i forhold, der ikke omfatter store og langtrækkende beslutninger - ligesom pligten til at sikre fornøden politisk beslutning og bevilling er indskærpet.

Tilsynet har i sin udtalelse af 30. november 2005 om byrådets beslutningsgrundlag og bevillingsgrundlag vedrørende de af FIH finansierede byggerier noteret, at byrådet har godkendt byggeregnskaberne, men at dette er sket med henvisning til økonomiudvalgets understregning af, at byrådet med sin tiltrædelse ikke hermed har godkendt eller accepteret de forudgående beslutnings- eller bevillingsprocedurer. Tilsynet noterede sig endvidere, at kommunen ved sin gennemgang af protokollerne fra byrådets møder vedrørende de enkelte ejendomme med tilhørende byggeprojekter, har konstateret, at beslutningsgrundlaget har været spartansk beskrevet i sagsfremstillingerne, ligesom sagernes faktiske omstændigheder har været ufuldstændigt oplyst og forelagt. Tilsynet noterede sig endelig, at kommunen har konstateret, at der kun i yderst begrænset omfang blev meddelt bevilling til de foretagne udbetalinger til byggerierne.

[1] Beretningens bilag 2.2. side 33 (683,b33) til protokol nr. 79 (Gert Andersson): "Det er korrekt, at jeg ind imellem kom med en god idé, der blev virkeliggjort, hvis den var fornuftig. Men det var småting.".
[2] Dette ville i givet fald kræve ekstern sagkyndig bistand som kommissionen også af ressourcemæssige grunde ikke har fundet tilstrækkelig anledning til at antage, jf. § 6 i lov om undersøgelseskommissioner.
[3] Se også bind 15, kapitel 24.3.8. om bemærkninger i Furesøaftalen.

Efter tilsynets gennemgang af oversigt over byrådets mødesagsbehandling i de 17 byggeregnskaber ses enkelte projekter ikke at være behandlet af byrådet (adgangsvej til Farum Arena, Musikhuset, Idrætten og renovering af Stavnsholthallen). De øvrige projekter er i varierende omfang behandlet i byrådet, men i alle tilfælde på baggrund af ingen eller sparsomme økonomiske oplysninger og bevillingsoplysninger.

Det er på grundlag af oversigten over byrådets behandling af byggerierne og de tilhørende udskrifter af forhandlingsprotokollen tilsynets opfattelse, at sagerne ikke har været fyldestgørende oplyst ved byrådsbehandlingen, ligesom § 40, stk. 2, ikke ses at have været overholdt.

I tilsynets udtalelse er der redegjort for det retlige grundlag, herunder § 8, stk. 4, i den kommunale styrelseslov om en borgmesters forpligtelse til, som led i forberedelsen af kommunalbestyrelsens møder, at sørge for at det fornødne materiale til bedømmelse af de sager, der er optaget på dagsordenen, så vidt muligt er tilgængeligt for medlemmerne mindst 3 hverdage inden mødet. Der redegøres for den kommunalretlige grundsætning om, at der ved kommunalbestyrelsens behandling af en sag skal foreligge det oplysningsmateriale, der er nødvendigt for, at medlemmerne kan træffe deres beslutning på et forsvarligt grundlag og for, at officialprincippet indebærer, at kommunalbestyrelsen er forpligtet til at sørge for, at der foreligger det nødvendige oplysningsgrundlag, inden der træffes afgørelse i en sag. Endvidere redegøres for § 40, stk. 2, 2. pkt., i den kommunale styrelseslov, hvorefter foranstaltninger, der vil medføre indtægter og udgifter, som ikke er bevilget i forbindelse med vedtagelsen af årsbudgettet, ikke må iværksættes, før kommunalbestyrelsen har meddelt den fornødne bevilling.

I tilsynets udtalelse af 1. juli 2005 vedrørende revisionens forbehold på byggeregnskaberne udtales bl.a., at det efter tilsynets opfattelse påhviler kommunalbestyrelsen som øverste ansvarlige for kommunens anliggender at sikre sig, at kommunens administration tilrettelægges på en sådan måde, at de af kommunens revision ønskede oplysninger kan fremfindes. Tilsynet konstaterer, at på trods af at Farum Kommune efter det oplyste har udfoldet betydelige bestræbelser for at finde de oplysninger, der efter Kommunernes Revisions opfattelse har

været påkrævede for at sikre byggeregnskabernes rigtighed, er der en række oplysninger, som ikke har kunnet findes.

Tilsynet var i sin udtalelse af 31. marts 2006 mest tilbøjelig til at mene, at kommunen lovligt havde kunnet træffe beslutning om at etablere konferencefaciliteter som led i Farum Park, og at etableringen af hotel- og restaurationsvirksomhed til dels var lovlig ud fra et accessorie-synspunkt, da disse faciliteter sammen med konferencefaciliteterne måtte anses for at knytte sig naturligt og tæt til stadion og idrætsfaciliteterne i kommunen i øvrigt, og da denne opgave ikke blev varetaget på en dækkende måde af private erhvervsdrivende i kommunen. Tilsynet fandt dog, at etableringen af et antal suiter og loger gik videre, end hvad hensynet til den lovlige kommunale opgavevaretagelse tilsagde, og beslutningen herom derfor havde været ulovlig

Kommissionen finder ikke, at forløbet giver anledning til forslag om ændringer i gældende ret.

En mere vidtgående adgang for tilsynsmyndighederne til at gribe ind i det kommunale selvstyre, herunder forhåndsgodkendelse af i øvrigt lovlige dispositioner, men med meget vidtrækkende betydning for en kommunes fremtidige økonomi, bør næppe gennemføres begrundet i et enkeltstående og formentlig unikt tilfælde. Tilsynsmyndighederne vil efter gældende ret kunne rejse sager om f.eks. økonomisk forsvarlighed også på et tidligt tidspunkt i en projektfase - efter henvendelser fra byrådsmedlemmer og borgere eller på eget initiativ efter f.eks. avisomtale.

Særligt om det politiske beslutningsgrundlag og protokollering henvises til bind 3, kapitel 4 og om journalisering og arkivering af dokumentationsmateriale til bind 12, kapitel 19.

10.5.5.2. Aftalerne med Farum Boldklub A/S

Kommissionen finder det efter bevisførelsen nærliggende at antage, at det allerede i forbindelse med byrådets beslutning om udbygningen af Farum Idrætspark af Peter Brixtofte var forudsat, at det færdige stadion skulle fremlejes af kommunen til Farum Boldklub A/S, og at Peter Brixtofte også i det forløb, der førte til en aftale herom, var den drivende og styrende

kraft. Det må således lægges til grund, at viceborgmester Per Edrén, der af byrådet var bemyndiget til at indgå aftale om driften af det nye stadion, ikke deltog i forhandlinger mellem kommunen og boldklubben, men alene forestod ledelsen af de byrådsmøder, hvor udbuddet af driften blev behandlet, og underskrev de færdige aftaler, som blev ham forelagt.[1]

Det forekommer efter bevisførelsen tvivlsomt, om der overhovedet har været tale om egentlige forhandlinger mellem kommunen og boldklubben, idet aftalerne snarere synes at være tilblevet efter uformelle drøftelser mellem Peter Brixtofte, Leif Frimand Jensen, Carsten Pedersen og eventuelt Ib Bolvig, med praktisk og juridisk bistand af Mogens Beier og advokat Christian Kruse-Madsen og uden nogen klar opfattelse af, hvem der repræsenterede hvem. De habilitetsmæssige spørgsmål, som Peter Brixtoftes dobbeltrolle som på den ene side borgmester og på den anden side bestyrelsesformand og aktionær i Farum Boldklub A/S rejste, er nærmere behandlet i bind 4, kapitel 5.6.

Det antages, at en kommune, der leverer ydelser til private virksomheder, skal agere og prissætte ydelserne i overensstemmelse med markedsværdiprincippet. Dette gælder eksempelvis ved en kommunes udleje af fast ejendom til en virksomhed.

Anvendelse af "markedsværdi" forudsætter i almindelighed, at der eksisterer et marked for den konkrete ydelse. Et marked defineres i denne sammenhæng ved, at der eksisterer såvel villige købere som villige sælgere af den konkrete ydelse, og at der kan identificeres et ikke ubetydeligt antal transaktioner på dette marked. I modsat fald kan en "markedsværdi" ikke fastsættes med rimelig sikkerhed.

Princippet om at prisfastsætte ydelser til markedsværdi tager sit udgangspunkt i, at en kommune ikke må afholde udgifter, der ikke tjener et lovligt kommunalt formål. Levering af ydelser til en privat virksomhed til en pris, der er lavere end markedsværdien, ville indebære anvendelse af kommunale midler til støtte af den private virksomhed.

[1] Jf. herved også Hillerød Kriminalrets dom af 10. april 2007 i hovedsagen side 696f: "Endelig er det uden betydning, at tiltalte Brixtofte formelt erklærede sig inhabil i alle sager vedrørende Farum Park, som derefter afgjordes af viceborgmester Per Edrén, pag.73; ingen fra FIH har nævnt samtaler eller anden forbindelse med Edrén, og at dennes indsættelse som borgmester "ad hoc" kun var af ringe vægt, ses ad forhold 5 nedenfor pag. 296 f."

I situationer, hvor en markedsværdi ikke med rimelig sikkerhed kan identificeres, må prisen fastsættes efter andre kriterier. Det vil være nærliggende at tage udgangspunkt i omkostningerne, der medgår til frembringelsen af ydelsen. Ved udleje af fast ejendom ville omkostningerne til forrentning, vedligeholdelse og eventuel afskrivning (værdiforringelse) indgå heri. Hertil kommer enhver anden omkostning vedrørende ejendommen, der ikke dækkes af lejeren.

Ved opførelse og udlejning af en ejendom, der delvist udlejes til en privat virksomhed og delvist anvendes til et (lovligt) kommunalt formål, bør beslutningsgrundlaget for kommunalbestyrelsens behandling derfor som minimum indeholde en opgørelse af:

- samtlige ejendommens omkostninger,
- hvor stor en del af ejendommen, der udlejes til den private virksomhed og betalingen herfor,
- hvor stor en del af ejendommen, der herefter anvendes til kommunale formål og (netto) omkostningen herfor.

Herved sikres, at kommunalbestyrelsen gives mulighed for både at vurdere rimeligheden af den fastsatte leje i forhold til omkostningerne, og at tage stilling til omkostningen vedrørende "det kommunale formål"

Konkurrencerådet har den 22. juni 2011 udtalt, at aftalen om fremleje af hotel- og konferencecentret i Farum Park er så fordelagtig for boldklubben, at der er tale om konkurrenceforvridende støtte. Lejen for hotel- og konferencecentret i Farum Park lå således væsentligt lavere end det generelle lejeniveau for konferencecentre, da lejeaftalen blev indgået i 2000. Da lejeaftalen er indgået før forbuddet mod konkurrenceforvridende offentlig støtte blev indført i konkurrenceloven, havde Konkurrencerådet ikke mulighed for at påbyde støtten tilbagebetalt. Konkurrencerådet har derfor heller ikke opgjort præcist, hvor stor støtten til FC Nordsjælland har været.

Det beslutnings- og bevillingsmæssige grundlag, der forelå for Farum Byråd i forbindelse med beslutningen om at indgå fremlejeaftale med Farum Boldklub A/S vedrørende Farum

Park, må efter det foreliggende anses for at have været helt utilstrækkeligt. Opførelsen af Farum Park påførte foruden betydelige driftsudgifter Farum Kommune årlige leasingafgifter på ca. 40 mio. kr. Fremlejeaftalen sikrede Farum Boldklub A/S særdeles gunstige vilkår, navnlig med hensyn til lejens størrelse og muligheden for regulering heraf, betaling for vand og varme og vilkårene vedrørende opsigelse. Fremlejeaftalen blev godkendt af byrådet, uden at der forelå sædvanlige, underbyggede budgetter over forventede indtægter og udgifter og uden en nærmere økonomisk bedømmelse af boldklubben. Det markante misforhold mellem kommunen pådragne udgifter og de forventelige indtægter, som der var tale om, og som et blot overordnet budget ville have afsløret, har således næppe stået klart for medlemmerne af byrådet. Tilsvarende gør sig gældende med hensyn til fremleje- og serviceaftalen vedrørende Farum Arena og fremlejeaftalen vedrørende Farum Marina.

Om serviceaftalen bemærkes endvidere, at den ikke ses at have været undergivet behandling i Farum Byråd, før tilsynsrådet senere tog sagen op til behandling, og at de driftsopgaver, der var omfattet af serviceaftalen, ikke ses at have været udbudt i henhold til EU's udbuds-direktiv.

For så vidt angår de fem fakturaer af 1. november 2001 fra Farum Boldklub A/S, lægger kommissionen til grund, at de blev betalt af kommunen umiddelbart efter modtagelsen uden at have været genstand for behandling i økonomiudvalg eller byråd. Der forelå således ikke bevilling til betalingen, jf. kommunestyrelseslovens § 40, stk. 2. De over for kommissionen afgivne forklaringer om omstændighederne i forbindelse med fakturaernes udstedelse, atte-station og betaling giver grundlag for at antage, at der i et vist omfang var tale om krav, der helt eller delvist savnede et retligt grundlag, og til dels dækkede over økonomisk støtte til boldklubben. Kravene var således udokumenterede, og de blev efterfølgende kun opretholdt i fuldt omfang for det enes vedkommende, idet det for de fire øvrige kravs vedkommende som led i afviklingsaftalen og rammeaftalen blev aftalt, at Farum Boldklub A/S tilbagebetalte samlet ca. 40 %.

Med hensyn til afviklingsaftalen af 18. juni 2002 har Indenrigs- og Sundhedsministeriet den 1. april 2003 udtalt, at der ikke var tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at Farum Byråd ikke handlede økonomisk forsvarligt ved beslutningen om aftalens indgåelse. Ministeriet lagde

herved bl.a. vægt på, at de krav, der var omfattet af aftalen, var gennemgået og vurderet med bistand fra kommunens advokat og boldklubbens revisor, at Farum Boldklub A/S befandt sig i en særdeles vanskelig likviditetsmæssig situation, og at formålet med aftalen var at beskytte kommunens tilgodehavende og undgå, at det fortabtes, og at et krav om kontant indfrielse af kommunens tilgodehavende i videre omfang end bestemt ved aftalen måtte antages at føre til boldklubbens konkurs, hvorved kommunen ville miste sit fulde tilgodehavende. Ministeriet lagde endvidere til grund, at der ikke bestod væsentlige realiserbare aktiver i Farum Boldklub A/S, og fandt ikke grundlag for at antage at kommunen - kontant eller ved pant eller udlæg - kunne have sikret sig det samlede tilgodehavende efter aftalen. Indenrigsministeriet fandt, at Farum Byråd under de foreliggende omstændigheder havde udfoldet rimelige bestræbelser på i videst muligt omfang at sikre kommunens tilgodehavende. Endelig fandt ministeriet, at Farum Byråd ikke ved sin beslutning om at indgå aftalen tilsidesatte de - vide - rammer, der tilkom byrådet ved dets skøn over, hvilke oplysninger der var tilstrækkelige som beslutnings-grundlag.

Kapitel 11

11. Reklame- og sponsoraftaler

11.1. Indledning

Farum-kommissionen har ifølge kommissoriet til opgave at undersøge og redegøre for det samlede begivenhedsforløb, som knytter sig til de beskrivelser og påstande, der er fremkommet i medierne og den offentlige debat, om en lang række kritisable forhold vedrørende Farum Kommune. Som eksempler på de angivne kritisable forhold nævnes blandt andet indgåelse af reklame- og sponsoraftaler mellem sportsklubber og private virksomheder med forretningsforbindelser til kommunen.

I begyndelsen af 1999 blev der i dagspressen rejst spørgsmål om mulige interessekonflikter som følge af, at Farum Kommune med Peter Brixtofte som borgmester indgik aftaler med virksomheder om leverancer til kommunen samtidig med, at Farum Boldklub med Peter Brixtofte som bestyrelsesformand indgik aftaler med de samme virksomheder om sponsorater til boldklubben. I en artikel i Berlingske Tidende omtaltes det forhold, at flere af de firmaer, der havde vundet ordren på udbygningen af Farum Park, var sponsorer for Farum Boldklub. Professor, dr.jur. Steen Rønsholdt betegnede det over for Berlingske Tidende som en grumset og kedelig sag for Farum Kommune og udtalte: "Der er så mange brikker i den sag, som ikke giver et klokkerent svar. De giver tilsammen et billede af noget, der ikke er godt." [1] I en artikel i Ekstra Bladet blev det omtalt, at firmaerne H. Hoffmann & Sønner A/S, Sportson A/S, Compaq Computer A/S, Minolta, Skanska A/S og Arkitektfirmaet Gert Andersson, der alle var leverandører til Farum Kommune, samtidig støttede Farum Boldklub. Eric Christensen, medlem af Farum Byråd for SF, udtalte til avisen: "De fleste firmaer, der leverer noget i større mængder til Farum Kommune er sponsorer i fodboldklubben. Groft sagt kan man sige, hvis du vil ind som leverandør i Farum, skal du være sponsor for fodboldklubben." Peter Brixtofte afviste over for avisen kritikken og udtalte: "Vi vælger til enhver tid den bedste leverandør.

[1] Berlingske Tidende, 5. februar 1999, 3. sektion, side 2.

Vi tilgodeser på ingen måder de firmaer, som sponserer fodboldklubben. I hvert enkelt tilfælde foretager vi et sagligt valg."[1]

Medieomtalen førte til, at Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt af egen drift tog blandt andet det rejste habilitetsspørgsmål op, jf. nærmere herom i bind 4, kapitel 5.

Peter Brixtofte har senere i sin bog "Med Hjertet" skrevet:

> "Der er så en række påstande om, at jeg som borgmester har ladet kommunen betale konkrete virksomheder mere for det, de har leveret, mod at pengene gik videre til boldklubben. Det kan jeg på det skarpeste afvise. Det er pure løgn.
>
> Der er ikke en eneste virksomhed, som jeg kender, som jeg ikke har punket for at få dem til at være sponsorer i Farum Boldklub, i håndboldklubben, basketballklubben eller for en tennis- eller badmintonspiller, en orienteringsløber eller en anden idrætsklub eller spiller. Eller punket dem for at få dem til at investere i en af aktieselskaberne.
>
> Og hvad så? De priser og de regninger, jeg kender til, er de bedst opnåelige - set med kommunens interesser. Og jeg har lavet mange gode handler for Farums borgere."[2]

I forbindelse med den såkaldte sponsorsag, se herom nedenfor, forklarede Peter Brixtofte i Hillerød Kriminalret blandt andet:

> "Han vedstår, at han selv kan have foreslået Alletiders Rejser sponsorataftalen, idet, som han bemærker, ingen slipper igennem Farum uden at få tilbudt et sponsorat."[3]

Under ankesagen i Østre Landsret forklarede Peter Brixtofte:

> "Som borgmester havde tiltalte en pligt til at hjælpe de lokale foreninger, og det er klart, at tiltalte "lagde pres" på folk og firmaer for at få disse til at blive sponsorer, men kun på samme måde, som hvis han ønskede at få stemmer til Folketinget. Han har altid adskilt sine erhvervsinteresser og interessen for sporten, og der har ikke været nogen sammenhæng mellem sponsorater og tildeling af arbejdsopgaver for kommunen. Han har gjort mest for fodboldklubben, men også støttet tennis-

[1] Ekstra Bladet, 6. februar 1999, 1. sektion, side 25.
[2] 65-2. Peter Brixtofte: Med Hjertet (2003) side 189.
[3] 456-39,b10

klubben, kunstklubben m.v. med at skaffe sponsorer. Der var også sponsorer, som ikke havde noget med kommunen at gøre i øvrigt."[1]

Stig Wessberg fra det rådgivende ingeniørfirma Jørgen Wessberg A/S, der udførte opgaver for Farum Kommune, har forklaret,

"at der lå et vist pres fra Farum Kommune/Peter Brixtofte om, at der skulle tegnes sponsorat. Vidnet havde mange gange hørt Peter Brixtofte sige, at: "Ingen får lov at arbejde i Farum Kommune uden at tegne sponsorat". Han husker ikke, om det personligt blev sagt til ham af Peter Brixtofte, men det var almindelig kendt."[2]

Peter Brixtofte har hertil forklaret,

"at han ikke har sagt, at man ikke kunne få arbejde for kommunen uden at tegne sponsorat. Derimod var der ingen, der kunne slippe forbi Farum, uden at vidnet spurgte til sponsorat, og det kan han 100 % stå ved. Det var det, han knoklede for. Selv postmesteren fra Post Danmark tegnede sponsorkontrakt. Det har aldrig nogensinde været en betingelse for, at et firma fik arbejde for kommunen, at der blev tegnet et sponsorat. Det var klart, at virksomhederne havde sympati for kommunen, for det var "en fed" reklame for virksomhederne at være sponsor. Adspurgt til, om Stig Wessberg følte sig presset til at tegne sponsorat, forklarede vidnet, at det håbede han da, men det betød bare, at vidnet havde presset alle til at støtte idrætslivet, og firmaet har haft arbejder for 50-60 mio. kr. på sportsanlæg, men vidnet har aldrig truet virksomheder med, at de ikke kunne arbejde for kommunen, hvis de ikke tegnede et sponsorat. Adspurgt om vidnet havde overvejet, om vidnet kunne sætte folk under et ubehagelig pres, forklarede vidnet, at han talte for sin syge moster, og det var altid "med et smil i øjet og et glas rødvin i hånden", når han spurgte til sponsorater."[3]

11.2. Sportssponsorering som markedsføring

Danske virksomheders brug af sportssponsorering i markedsføringen har været stigende igennem en årrække. Sportssponsorering har således øget sin markedsandel af det samlede reklameforbrug i Danmark fra 2,1 % i 1994 til ca. 5 % i 2004 og fremefter. Danske virksomheders forbrug på sportssponsorering var i 2007 på i alt ca. 1,2 mia. kr.[4]

[1] 752-6,f1,b7
[2] 316-70,b5
[3] 316-250,b4
[4] Dansk Oplagskontrol: Reklameforbrugsundersøgelsen i Danmark.

Sponsorater er af afgørende betydning for økonomien i de fleste professionelle sportsklubber og kan angå betydelige beløb. Også amatøridræt sponsoreres, idet sponsoraterne dog typisk er af beskeden størrelse. Den eksponering, en virksomhed opnår ved sponsorering af amatøridræt, er ofte begrænset og vil navnlig omfatte klubbens medlemmer og andre personer i det nærmeste miljø omkring klubben.

Farum-kommissionen har indhentet oplysninger om omfanget af sponsorering af såvel amatørbaserede som professionelle sportsklubber i eller med tilknytning til Farum Kommune.

Der er således indhentet skriftlige oplysninger om sponsorering fra Farum Boldklub A/S (nu FC Nordsjælland A/S), Ajax København Elite A/S, Værløse/Farum BBK A/S under konkurs, BF Copenhagen under konkurs, Farum Boldklub, Farum Håndbold Forening, Farum Basketball Klub, Farum Svømmeklub, Farum Bordtennis Klub, Farum Gymnastikforening, Farum Badminton Club af 1979, Farum Badminton Klub, Farum Bokseklub, Farum Sejlklub, Roklubben Furesø, Kano og Kajakklubben Nord, Farum Tennisklub, Farum Baseball og Softballklub, Farum Cats Australsk Fodbold og Farum Idræts Union.

Der er endvidere indhentet skriftlige oplysninger om forretningsmæssige forbindelser med Farum Kommune og om sponsorering fra Hoffmann/Krüger - Farum A/S, Hoffmann A/S, Rambøll Danmark A/S, Skanska Danmark A/S, NCC Danmark A/S, Jørgen Wessberg A/S, Gert Andersson Arkitektfirma ApS, Mangor & Nagel A/S, Arkitektfirma Hou & Partnere A/S, arkitektfirma, Michael Henriksen A/S (besvaret ved afhøring), PHL Konsulent v/ Preben Lund, Business Services A/S under konkurs, Kay Wilhelmsen A/S under konkurs (ikke besvaret), ISS (Jydsk Rengøring), Columbus IT Partner Danmark A/S, Falck A/S, FIH Erhvervsbank A/S, BG Bank A/S, Konica Minolta Business Solutions Denmark A/S, Kinnarps A/S, HP/Compaq Computers A/S, KF Plast A/S, Birger Lund A/S, Rådgivende ingeniører, EDC Mægleren v/statsaut. ejendomsmægler Hans Jørgen Laustsen, Deloitte Statsautoriseret Revisionsaktieselskab, Milcom A/S, Swimmix (ikke besvaret), Virklund Sport A/S (tidligere Sportson A/S).

Kommissionen har i anmodningen til virksomhederne stillet følgende spørgsmål:

> ”Spørgsmål 1: Virksomhedens forretningsforbindelser med Farum Kommune
> Der anmodes om en overordnet redegørelse for hvilke aftaler virksomheden i undersøgelsesperioden fra 1. januar 1990 til 6. august 2003 har haft med Farum Kommune om udførelse af opgaver, herunder opgavens art, aftaledato og tidsmæssige udstrækning for levering (f.eks. anlægsarbejder og løbende tjenesteforhold).
>
> Spørgsmål 2: Virksomhedens forretningsforbindelser med tilknytning til Farum Kommune
>
> Der anmodes om en overordnet redegørelse for hvilke aftaler virksomheden i undersøgelsesperioden fra 1. januar 1990 til 6. august 2003 har haft med andre om udførelse af opgaver til brug for Farum Kommune som lejer / leaser eller opgaver udført med økonomisk støtte fra Farum Kommune (f. eks. til sportsklubber), herunder aftalepartens navn, opgavens art, aftaledato og tidsmæssige udstrækning for levering (f.eks. anlægsarbejder og løbende tjenesteforhold).
>
> Såfremt der har været forretningsbetingelser som nævnt i spørgsmål 1 - 2 ønskes følgende spørgsmål besvaret:
>
> Spørgsmål 3: Virksomhedens reklame- og sponsoraftaler med sportsklubber med adresse i Farum Kommune
>
> Der anmodes om en overordnet redegørelse for hvilke evt. reklame- og sponsoraftaler virksomheden i undersøgelsesperioden fra 1. januar 1990 til 6. august 2003 har haft med nedennævnte sportsklubber, herunder aftaledato og tidsmæssige udstrækning samt reklame- eller sponsorbeløb:
>
> 2.1. Farum Boldklub, Farum Boldklub A/S (nu FC Nordsjælland A/S),
> 2.2. Ajax-Farum Håndbold A/S (Periode 27. april 2000 – 30. juni 2003),
> 2.3. BF Copenhagen (Basketballfællesskabet København) under konkurs (Periode 9. juni 2002 - 7. oktober 2003),
> 2.4. Andre sportsklubber med adresse i Farum Kommune.”

Der er med besvarelserne tilvejebragt et omfattende materiale, der i et vist omfang er fulgt op med yderligere anmodninger og vidneindkaldelser. Kommissionen har således benyttet sig af adgangen til efter § 9 i lov om undersøgelseskommissioner at indhente skriftlige redegørelser mv. Kommissionen har i øvrigt bl.a. benyttet materiale fra de her nævnte og andre virksomheder indsamlet under politiets efterforskning vedrørende sponsorater.

11.3. Sponsorering af sportsklubber i Farum Kommune

11.3.1. Sponsorering af amatørklubber

De fleste amatørklubber i Farum Kommune har modtaget ingen eller meget begrænset støtte fra erhvervsvirksomheder og vil ikke blive særskilt omtalt.

Farum Tennisklub har haft 10-15 sponsorater i størrelsesordenen 2.500–10.000 kr. årligt og et enkelt sponsorat på 35.000 kr. årligt (Virklund Sport).[1] Farum Badminton har haft mere end 60 virksomheder som sponsorer for årlige beløb i størrelsesordenen 2.400-8.000 kr.[2] Farum Sejlklub har til konkrete projekter modtaget engangsbeløb på 10.000 kr. fra Tryg, Jyske Bank og Nordeafonden.[3] Farum Håndbold Forening har haft et antal mindre sponsorater i størrelsesordenen 1.000-6.000 kr. og herudover sponsoraftaler med Zididada og Skanska A/S på henholdsvis 17.000 kr. og 135.000 kr. (alle beløb for to sæsoner).[4] Farum Cats (australsk fodbold) har i tilskud til to rejser til Australien modtaget mindre beløb fra en række virksomheder samt beløb på 30-50.000 kr. fra Skanska A/S, Austrade (The Australian Trade Commission), Dandy A/S og Summit Consulting A/S.[5]

11.3.2. Sponsorering af professionelle sportsklubber i Farum

En række virksomheder, der har været leverandører til Farum Kommune, har haft sponsoraftaler med en eller flere af de tre professionelle klubber Farum Boldklub A/S, Ajax Farum Håndbold A/S og Værløse/Farum BBK A/S eller været medlemmer af klubbernes sponsorforeninger.

I det følgende gennemgås en række udvalgte sponsoraftaler indgået af virksomheder, der har været leverandører til Farum Kommune, med professionelle sportsklubber i Farum.

[1] 69-17
[2] 69-9
[3] 69-13
[4] 69-3,f2,b3
[5] 69-18

11.3.2.1. Skanska Danmark A/S

Der var allerede fra 1999 i medierne og i den offentlige debat forlydender om, at Peter Brixtofte som borgmester tillod, at kommunen betalte overpriser til leverandører til kommunen, imod at de indgik sponsoraftaler med de professionelle klubber.[1] En række sponsoraftaler mellem kommunens leverandører og klubberne blev senere genstand for en strafferetlig efterforskning forestået af Statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet. Efterforskningen førte til, at der i relation til en sponsoraftale imellem Ajax Farum Håndbold A/S og Skanska Danmark A/S blev rejst tiltale imod Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen og to medlemmer af ledelsen af Skanska Danmark A/S for mandatsvig af særlig grov beskaffenhed subsidiært overtrædelse af straffelovens § 155 henholdsvis medvirken hertil.

Alle fire tiltalte blev ved Hillerød Kriminalrets dom af 20. juni 2006[2] fundet skyldige i mandatsvig af særlig grov beskaffenhed henholdsvis medvirken hertil ved i fællesskab at have ladet Farum kommune betale Skanska Danmark A/S forhøjede priser i forbindelse med renovering af Stavnsholthallen i Farum svarende til en samlet merpris på 9 mio. kr. ekskl. moms, mod at merprisen skulle anvendes til støtte af Ajax/Farum Håndbold A/S via dennes sponsoraftale med Skanska Danmark A/S med et tilsvarende formuetab for Farum kommune til følge. Retten fandt det "åbenbart, at der er foretaget overfakturering" og "ligeledes åbenbart, at overfaktureringen er viderekanaliseret som sponsorat til Ajax/Farum Håndboldklub, hvorved henvises til den beløbsmæssige overensstemmelse mellem overfaktureringen 9 mio. kr. og sponsoratet 10 mio. kr., idet differencen 1 mio. kr. svarede til det maksimale beløb, direktionen kunne yde selv." Den ene af de to tiltalte direktører, A, erkendte sig skyldig. Retten fandt det endvidere bevist, "at Brixtofte ikke blot har deltaget i de afgørende dispositioner, men har taget initiativet hertil og herunder har formået Warming til at yde det ønskede sponsorat ved en kombination af et løfte om at betale størstedelen af udgifterne ved en overfakturering og et betydeligt pres." For så vidt angår Leif Frimand Jensen lagde retten til grund, at han gennem hele forløbet havde haft en væsentlig hjælpende rolle. Vedrørende den anden direktør, B, lagde retten til grund, at han, til hvem direktør A refererede, havde haft

[1] 257-10,b16
[2] Dommen er medtaget i beretningens bilag 8.1.

en reduceret, men i et afgørende øjeblik vital rolle, idet han sanktionerede overfaktureringen og sammenkædningen med sponsoratet.[1]

Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen blev straffet med fængsel i henholdsvis 2 år og 1 år 3 måneder, og de to direktører i Skanska A/S blev hver straffet med fængsel i 1 år. Straffene for Leif Frimand Jensen og de to direktører blev gjort betingede. Peter Brixtofte og den ene af de to direktører ankede dommen, der blev stadfæstet ved Østre Landsrets dom af 8. februar 2007.[2] Dommen blev af Peter Brixtofte anket til Højesteret, der ved dom af 15. april 2008 stadfæstede landsrettens dom.[3]

11.3.2.2. Alletiders Rejser A/S

Alletiders Rejser A/S, der i november 1999 indgik aftale med Farum Kommune om kommunens såkaldte "velfærdsrejser" for pensionister, indgik i forlængelse heraf en sponsoraftale med Farum Boldklub A/S.[4] Aftalens løbetid var tre år fra den 1. januar 2000 og gav sponsor følgende ydelser:

"

- Fuldt medlemskab af erhvervsforeningen Farum & Erhverv.
- 3 stk. VIP-Kort til traktement før hjemmekampe i Danmarksturneringen og LP-turneringen. Reserverede pladser i Sponsor Lounge.
- 3 reserverede VIP-siddepladser til FB' s hjemmekampe i Danmarksturneringen og LP-turneringen.
- 10 stk. alm. billetter til alle hjemmekampe i Danmarksturneringen og LP-turneringen. 2 stk. VIP-Parkering (når P-plads står færdig).
- Navn på Farum Boldklubs hjemmeside under afsnittet Farum & Erhverv/Sponsorer, med link til Alletiders Rejser, samt navn på skilteplads ved sponsorlounge under titlen Farum & Erhverv sponsorer.
- Tribune C far navnet "Alletiders tribunen". Reklameskiltning udføres øverst pa tribunen pa tag facaden. Navnet fastholdes til kontraktudløb. Indtil tribune C er indviet udsmykkes bagside af squash hallen med Alletiders kæmpe banner. I takt med at C tribunen opføres, flyttes banneret, for at sikre maksimal eksponering. Efter færdiggørelse af tribunen tilfalder banneret Alletiders Rejser.

[1] 456-39,b193ff
[2] Dommen er medtaget i beretningens bilag 8.2.
[3] Dommen er medtaget i beretningens bilag 8.3.
[4] 340-5,f1,b56ff

- F.B. A/S etablerer et rullereklameanlæg i Farum Park, omkring medio år 2001 og senest primo 2002. Når dette anlæg er etableret tildeles A.R. 12 meter på en sekvens reklamedug.
- Efter ibrugtagning af tribune C, vil alle billetter til denne tribune blive påtrykt "Alletiders Tribune".
- Udgifter til repro, materialer og fremstilling af banner og rullereklame, samt til facadeskiltning af Tribune C betales af Alletiders Rejser.
- Udgifter til opsætning af ovennævnte eksponeringer betales af F.B. A/S.
- Ovennævnte eksponering gælder ved samtlige af F.B. s kampe i Farum Park i Danmarksturneringen og LP-turneringen. Ved internationale kampe, samt eventuelle private TV kampe, kan det forekomme, at de aftalte reklamer tildækkes efter UEFA's og FIFA's regler.
- Benyttelse af Farum-spillere i reklameøjemed efter nærmere aftale.
- Navn i kampprogram under Farum & Erhverv Sponsorer samt under Farum Top Sponsorer.
- Invitation til erhvervsklubarrangementer, såsom teaterforestillinger, landskampe m.m., mod egen betaling.
- Mulighed for leje af VIP loungen, konferencefaciliteter og Sports og Konferencecenter med medlemsrabat.
- En side i F.B.'s sponsor manual professionel støtte", hvori samtlige sponsorer præsenterer deres virksomheder og produkter.
- FB A/S er forpligtet til at lade samtlige FB A/S og Farum & Erhverv's rejseaktiviteter afvikle i Alletiders Rejsers regi, underforstået at rejserne tilbydes til konkurrencedygtige markedspriser.
- FB A/S forpligter sig til, at markedsføre Alletiders Rejser overfor medlemmerne i Farum & Erhverv, samt overfor andre leverandører, sponsorer og samarbejdspartnere.
- FB A/S bistår Alletiders Rejser med hjælp og support uden honorar, ved afvikling af en eventuel kampagne aktivitet i Farum Park eller Farum Arena."

Også denne sponsoraftale gav anledning til strafferetlig tiltale imod Peter Brixtofte, Leif Frimand Jensen, en direktør i rejsebureauet og indehaveren af konsulentfirmaet Sport & Event International/BJ Consult, Bjarne Jensen, der af Farum Kommune var engageret til at bistå med tilrettelæggelse og gennemførelse af kommunens rejser for pensionister.[1]

Ifølge tiltalen skulle de fire tiltalte i fællesskab have ladet Farum Kommune betale Alletiders Rejser A/S forhøjede priser i forbindelse med kommunens køb af såkaldte "velfærdsrejser"[2] svarende til en merpris på 500 kr. pr. rejse, mod at merprisen helt eller delvist skulle anvendes

[1] Det bemærkes, at Bjarne Jensen har optrådt under navn i mediernes omtale af straffesagen, jf. f.eks. Ritzau 5. august 2003 (148-1,b4). Herefter og set i forhold til øvrig for kommissionens opgave relevant omtale af Bjarne Jensens virksomhed er der ikke sket anonymisering.
[2] Se nærmere om disse rejser i bind 11, kapitel 15, Pensionistrejser.

til støtte af Farum Boldklub A/S via dennes sponsoraftale med Alletiders Rejser A/S som aftalt til 500.000 kr. pr. år for årene 2000, 2001 og 2002, med et formuetab for Farum kommune til følge på ikke under 639.000 kr.

Ved Hillerød Kriminalrets dom af 20. juni 2006 blev alle fire tiltalte frifundet. Retten fandt, at selv om der var "fremlagt et betydeligt materiale til støtte for en form for sammenhæng mellem prisen for pensionistrejserne og sponsoratet, er der fortsat ikke tilstrækkeligt grundlag for at anse strafbare handlinger fra Peter Brixtofte og/eller Leif Frimand Jensen som direkte gerningsmænd samt [en direktør i rejsebureauet og Bjarne Jensen] som medvirkende som bevist, idet atter henvises til, at en ensidig prisfastsættelse fra bureauets side - meget muligt med hensyntagen til sponsoratet, jo stærkere, des længere man nåede frem i tiden - er en alternativ, straffri mulighed, som ikke kan anses som så lidet sandsynlig, at en straffedomstol kan bortse fra den."[1] Frifindelsen blev ikke anket.

11.3.2.3. Sport & Event International v/Bjarne Jensen

Den 4. januar 2000 indgik Sport & Event v/Bjarne Jensen aftale med Farum Boldklub A/S om et Farum Business Sponsorat, der gav sponsor følgende ydelser:[2]

"

- Medlemskab af erhvervsforeningen Farum Erhverv.
- 3 stk. VIP-Kort til traktement før hjemmekampe i Faxe Kondidivisionen og LP-turneringen. Faste pladser i Sponsor Lounge.
- 3 reserverede siddepladser til FB's hjemmekampe i Faxe Kondidivisionen og LP-turneringen.
- 10 stk. alm. billetter til alle hjemmekampe i Faxe Kondidivisionen og LP-turneringen.
- Navn på Farum Boldklubs hjemmeside og på skilteplads på stadion under F&E sponsorer.
- 12 meter bandereklame på Farum Park(stadion).
- Navn i kampprogram under Farum & Erhverv Sponsorer samt under Farum Business Sponsorer.
- Mulighed for at købe 3 billetter til udlandsture for sponsorer og spillere, til fordelagtige priser.
- Invitation til erhvervsklubarrangementer, såsom teaterforestillinger, landskampe m.m.

[1] 456-39,b186ff. Dommen er medtaget som bilag 8.1 til beretningen.
[2] 285-11,f15,b4f

- Gratis side i sponsor mappen - professionel støtte", hvori samtlige sponsorer præsenterer sin virksomhed og produkter.
- Løbende information fra Farum & Erhverv, samt FB A/S.
- Mulighed for at købe yderligere skilteplads på Farum Stadion med 10 % rabat på pladser anvist af Farum Boldklub A/S.
- Mulighed for leje af VIP lokalet til speciel pris.
- FB forpligter sig til at markedsføre S&E overfor medlemmerne i Farum & Erhverv."

Aftalens løbetid var tre år med start den 1. januar 2000. For sponsoratet skulle sponsor betale 600.000 kr. for år 2000. Beløbet skulle reguleres stigende for år 2001 og år 2002 betinget af klubbens sportslige resultater og af aftalens PR-værdi for sponsor. Prisen skulle forhandles hvert år primo december, og de aftalte beløb indbetales i to lige store rater den 1. april og den 1. oktober. Kontrakten skulle genforhandles senest i tredje kvartal år 2000.

Bjarne Jensen har forklaret:

> "Foreholdt oversigt over sponsorer i Farum Boldklub A/S[1] forklarede vidnet, at det var en god idé for ham at blive sponsor for Farum Boldklub A/S, fordi alle disse sponsorer som fremstår på den foreviste liste, kunne blive kunder i Sport & Event International. Sponsoratet er et produktsponsorat på 600.000 kr. Det betyder, at fodboldklubben kan bruge op til 600.000 kr. brutto på træningsrejser. Vidnets reelle omkostning på et produktsponsorat er derfor ca. det halve eller 300.000-400.000 kr. Farum Boldklub A/S fik dog faktisk 600.000 kr. det første år, fordi boldklubben lavede en faktureringsfejl. Det er siden korrigeret. De andre sponsorer repræsenterede en potentiel værdi for et salg på 5-10 mio. kr. En del af disse sponsorer blev vidnets kunder. Hvis tingene var kørt videre som de var påbegyndt - før det hele sprang i luften - så havde det været en fantastisk aftale for hans virksomhed. Vidnet solgte rejser til Hoffman & Sønner A/S, Deloitte & Touche, PBS, Rockwool, Milcom og mange andre, som står på listen."[2]

11.3.2.4. Jørgen Wessberg A/S

Jørgen Wessberg A/S er en rådgivende ingeniørvirksomhed inden for byggeri, herunder bygherrerådgivning og tilsyn. Firmaet har bl.a. specialiseret sig inden for byggeri af sportsanlæg. Farum Kommune var virksomhedens hidtil største kunde inden for dette område.[3]

[1] 285-11,f1,b4
[2] 316-151
[3] 316-70, s2

Virksomhedens omsætning med Farum Kommune blev af Stig Wessberg i september 2002 opgivet til ca. 60 mio. kr.[1]

Jørgen Wessberg A/S indgik i september 2001 aftale med Farum Boldklub A/S for årene 2001-2005 om et årligt sponsorat på 600.000 kr. ekskl. moms.[2] Stig Wessberg har herom forklaret:

> "Vidnet havde mange gange hørt Peter Brixtofte sige, at: "Ingen får lov at arbejde i Farum Kommune uden at tegne sponsorat". Han husker ikke, om det personligt blev sagt til ham af Peter Brixtofte, men det var almindelig kendt. Det var i øvrigt almindeligt, at når man var med til et sportsbyggeri, var man med til at sponsere klubberne. Selv om virksomheden i forvejen havde en sponsoraftale med Pless, overvejede man ikke på noget tidspunkt at sige nej til boldklubben. Vidnet deltog i et møde på Regattapavillonen i sommeren juni/juli 2001 med Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen. Han ved ikke, hvorfor Frimand var med. Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen var altid sammen. Vidnet ved ikke, i hvilken egenskab Peter Brixtofte deltog på mødet, om det var for kommunen eller boldklubben. Nogle gange havde Peter Brixtofte sagt, at nu måtte de se at få den sponsoraftale på plads. Aftalen med Pless var lavet i forvejen. Den var mere "normal". Den aftale, Jørgen Wessberg A/S endte med at indgå med boldklubben, var i sig selv normal, det var beløbet, der var unormalt. Det var Brixtofte, der havde presset på, for at der skulle holdes møde. På mødet blev der sagt, at Wessberg A/S havde arbejdet meget for kommunen, og det var derfor rimeligt, at virksomheden støttede det lokale idrætsliv, og samtidig kunne virksomheden jo promovere sig selv. Farum Boldklub ønskede en sponsoraftale over en 3 - 5 års periode på 1 mio. kr. om året. Vidnet syntes, at det var mange penge og ville drøfte det med sin bestyrelse. Vidnet tog det op på næste bestyrelsesmøde i Jørgen Wessberg A/S, hvor man drøftede sponsoratets størrelse. De sponsoraftaler, Jørgen Wessberg A/S havde i øvrigt - og man havde sponsoraftaler flere andre steder - var på 150.000 kr. om året. På bestyrelsesmødet blev de enige om 600.000 kr. og så over en længere periode."[3]

11.3.2.5. Hoffmann A/S og Hoffmann/Krüger - Farum A/S

Hoffmann A/S (tidligere H. Hoffmann & Sønner A/S) har som entreprenørfirma haft et mangeårigt samarbejde med Farum Kommune. Dette samarbejde påbegyndtes i slutningen af 1980'erne, hvor Hoffmann A/S vandt en totalentreprisekonkurrence, idet kommunen havde udbudt byggeriet af Farum Kommunes nye rådhus i licitation. Hoffmann A/S opførte herefter dette som totalentreprenør. Efter afslutningen af byggeriet af rådhuset opnåede et konsortium

[1] 285-2,f19,b5
[2] 285-2,f19,b6f
[3] 316-70,s5

bestående af I. Krüger A/S og Hoffmann A/S (Hoffmann/Krüger - Farum A/S (HKF)) i 1990 en kontrakt på drift af Farum Kommunes spildevandsrenseanlæg i Stavnsholt for en 10-årig periode. Der blev i august 1998 indgået en ny kontrakt, i henhold til hvilken HKF forestår driften af såvel spildevandsrenseanlægget som kloaknettet indtil 2018. Den nye kontrakt repræsenterer for HKF en gennemsnitlig årlig omsætning på ca. 20 mio. kr. I januar 1999 vandt Hoffmann A/S licitationen vedrørende 1. etape af udbygningen af Farum Park. I februar og april 2000 blev der indgået aftaler om Hoffmann A/S' udførelse af også de efterfølgende etaper 2-4. Den samlede entreprisesum for de fire etaper var ca. 240 mio. kr.[1]

Såvel Hoffmann A/S som Hoffmann/Krüger - Farum A/S har været medlem af støtteforeningerne Farum & Erhverv og Ajax/Farum Erhvervsklub.

Ved brev af 31. marts 1999 gav Hoffmann A/S tilsagn om at tegne sig som sponsor for Farum Boldklub med et engangsbeløb på 100.000 kr.[2] Sponsoratet gav følgende rettigheder:

"

- benytte sponsorfaciliteterne i tribunen til møder/middage m.m.
- oppebære retten til at anvende Farum Boldklubs officielle holdbillede og logo i sit PR- og reklamemateriale.
- benytte Farum-spillere i reklameøjemed.
- mulighed for uddeling af firma-gaver/info-materiale.
- ret til 3 stk. bandereklameskilte på 6 * 0,9 meter på side- eller baglinien, efter nærmere aftale med Farum Boldklub.
- ret til højttaler-jingle af max. 10 sekunders varighed såvel før som i pausen af Farum Boldklubs hjemmekampe på Farum Stadion.
- ret til 20 stk. siddepladsbilletter på hovedtribunen til alle hjemmekampe.
- ret til deltagelse for 2 personer i buffetarrangement forud for hver hjemmekamp.
- ret til 4 stk. billetter til alle udekampene i Danmarksturneringen og Compaq Cup."

Hoffmann/Krüger Farum A/S tegnede sig i 1999 for et tilsvarende engangssponsorat, dog på 150.000 kr.[3]

[1] 285-5,f4,b2ff
[2] 285-15,f8,b35ff
[3] 285-15,f8,b44ff

Den 17. maj 2000 indgik Hoffmann A/S og Farum Boldklub aftale om et "Farum Guld Sponsorat".[1] Der var tale om et fem-årigt sponsorat på 100.000 kr. årligt. Aftalen gav Hoffmann A/S ret til følgende ydelser:

"

- 2 stk. VIP-kort til traktement før hjemmekampe i Faxe Kondidivisionen og LP-turneringen.
- Faste pladser i VIP Loungen.
- 2 reserverede siddepladser til alle hjemmekampe i Faxe Kondidivisionen og LP-turneringen.
- 20 stk. alm. billetter til alle hjemmekampe i Faxe Kondi divisionen og LP-turneringen.
- Navn på Farum Boldklubs hjemmeside og på skilteplads i VIP loungen under F&E sponsorer.
- 18 meter bandereklame på Farum Park til alle hjemmekampe i såvel Faxe Kondidivisionen som LP-turneringen.
- Navn i kampprogram under Farum & Erhverv sponsorer og under Farum Boldklub A/S sponsorer.
- To stk. VIP-parkeringspladser (når disse star klar).
- Benytte 1. holdspillerne i reklameøjemed (efter aftale med klubben).
- Ret til højtaler-jingle af max. 10 sekunders varighed i forbindelse med hjemmekampe i Danmarksturneringen og LP-turneringen.
- Oppebære retten til at anvende Farum Boldklubs officielle holdbillede og logo i sit PR- og reklamemateriale.
- Mulighed for at købe 4 billetter til udlandsture for sponsorer og spillere.
- Invitation til erhvervsklub-arrangementer, såsom teaterforestillinger, landskampe m.m.
- Gratis side i sponsor mappen professionel støtte, hvori samtlige sponsorer præsenterer deres virksomhed og produkter.
- Løbende information fra Farum & Erhverv, samt Farum Boldklub A/S.
- Mulighed for leje af VIP lokalet til firmaarrangementer m.m."

Efter forhandling mellem parterne blev aftalen den 10. juli 2000 erstattet af en ny fem-årig sponsoraftale til 600.000 kr. årligt med ikrafttræden den 1. juli 2000. Den nye aftale gav sponsoren (HHS) ret til følgende ydelser:

"

- Permanent VIP-loge til alle hjemmekampe i Faxe-Kondidivisionen og LP-turneringen indeholdende 8 reserverede pladser;
- 2 stk. VIP-parkeringspladser;

[1] 285-5,f4,b12ff

- Fremstilling og opsætning af HHS' navn og logo på skilteplads i VIP logen under Farum & Erhverv sponsorer, idet bemærkes, at skiltet forudgående skal godkendes af HNB;
- Fremstilling og opsætning af HHS' navn og logo som ad hoc rullebandereklame med en længde 13 x 6 meter anbragt efter nærmere aftale, idet bemærkes, at reklamen forudgående skal godkendes af HHS;
- Ret til anvendelse af højttaler-jingle af max. 10 sekunders varighed i forbindelse med hjemmekampe i Danmarksturneringen og LP-turneringen;
- Privat eneanvendelse af Harald Nielsen-loungen samt af banen en gang årligt efter særskilt aftale mellem parterne år for år.
- Permanent anvendelse af spillerdragter for FB's 1. holdsspillere, påført HHS' logo på skulder eller lignende, når en plads hertil måtte blive ledig i en af HHS forudgående godkendt form;
- Anvendelse af FB's 1. holdsspillere i reklame- og PR-øjemed efter særskilt afta1e mellem parterne;
- Anvendelse af FB's officielle holdbillede og logo i HHS' PR- og reklamemateriale;
  4 stk. VIP-kort til traktement før hjemmekampe Faxe-Kondidivisionen og LP-turneringen;
- 250 stk. billetter til hjemmekampe i Faxe-Kondidivisionen og LP-turneringen.[1]

Hoffmann/Krüger Farum A/S tegnede sig den 6. oktober 2000 også for et 5-årigt "Farum Guld Sponsorat", dog for et årligt beløb på 150.000 kr.[2]

Efter at der i begyndelsen af 2002 i dagspressen var opstået forstærket fokus på forholdene i Farum Kommune og herunder på sponsorater mv., udsendte Hoffmann A/S den 13. februar 2002 en pressemeddelelse, hvoraf fremgik:[3]

> "H. Hoffmann & Sønner A/S vandt i januar 1999 EU-licitationen på opførelsen af Farum Stadion, som med samtlige etaper udgør i alt ca. 240 mio.kr.
>
> Efterfølgende indgik selskabet i 2000 en 5-årig sponsorkontrakt med Farum Boldklub på 600.000 kr. årligt. Sponsoraftalens form og indhold blev på sædvanlig vis afstemt med advokat og revision.
>
> Foranlediget af pressens omtale af forholdene i Farum har selskabet på eget initiativ iværksat en grundig gennemgang af bogholderi og arbejdspapirer i forbindelse med projektet. Det er herunder konstateret, at sponsorudgiften uden direktionens viden er udgiftsført på sagen. Der findes ikke nogen tilsvarende post i fakturaer til bygherren, men det vil blive undersøgt, om en del af sponsorbeløbet er indgået i faktureringen til bygherren. Dette vil i givet fald blive tilbagebetalt."

[1] 285-5,f4,b21ff
[2] 285-15,f8,b41ff
[3] 285-5,4,b32

Pressemeddelelsen blev den 15. februar 2002 fulgt op af en ny pressemeddelelse, hvoraf blandt andet fremgik:[1]

> "I vor pressemeddelelse af 13. februar 2002 meddelte vi, at H. Hoffmann & Sønner A/S på eget initiativ havde iværksat en intern undersøgelse af et byggeprojekt i Farum Kommune.
>
> Årsagen til at vi sendte pressemeddelelsen var, at vi efter presseomtale af leverandørers samarbejde med Farum Kommune frygtede, at der hos Hoffmann var begået kritisable fejl.
>
> Vi har nu gennemgået sagen internt og med bygherrens rådgivende ingeniør og afsluttet undersøgelsen, som viser, at dette ikke var tilfældet.
>
> Det var i tilknytning til opførelsen af Farum Stadion, som med samtlige etaper udgør i alt ca. 240 mio. kr., at vi frygtede overfakturering af en sponsorudgift.
>
> Byggekontrakten er vundet i EU-licitation, og byggeriet er leveret til de aftalte markedspriser. Den senere sponsoraftale, der internt hos Hoffmann er bogført på projektet som markedsføringsudgift, har dermed ikke påvirket den aftalte pris."

Revisionsfirmaet Ernst & Young foretog efterfølgende som revisorer for Hoffmann A/S en gennemgang af selskabets interne entrepriseregnskab vedrørende Farum og konkluderede blandt andet, at entreprisen "Farum Park" hos Hoffmann A/S var behandlet i overensstemmelse med selskabets administrative forskrifter og procedurer, og at sponsorvederlag ikke var viderefaktureret til bygherren, Farum Kommune, hverken direkte eller indirekte.[2]

11.3.2.6. Metax A/S

Den 30. maj 1999 modtog Farum Kommune fra Metax A/S en ansøgning om tilladelse til at etablere en tankstation på Rugmarken 1-3 i Farum.[3] Farum Kommune meddelte ved brev af 2. juni 1999 ansøgeren fornøden dispensation fra den gældende byplanvedtægt.[4] Metax A/S ansøgte herefter ved brev af 29. juni 1999 om byggetilladelse, der blev udstedt af kommunen den 2. juli 1999. Såvel plandispensation som byggetilladelse var underskrevet af blandt andre borgmester Peter Brixtofte.

---

[1] 285-5,f4,b33f
[2] 285-5,f4,b43
[3] 254-16,b284
[4] 254-16,b286

Den 23. juli 1999 underskrev Metax A/S en aftale med Farum Boldklub om et årligt sponsorat på 300.000 kr. i tre år. Aftalen gav blandt andet Metax A/S ret til at få sit firmalogo på spillernes kamptrøjer, reklameskilte på Farum Park og billetter til Farum Boldklubs hjemmekampe i Danmarks- og Pokalturneringen.[1]

Ved breve af 27. og 29. juli 1999 ansøgte Metax A/S Farum Kommune om godkendelse af afløbsprojekt og statiske beregninger vedrørende tankstationen. Godkendelsen blev meddelt ved brev af 4. august 1999. Godkendelsen var underskrevet af blandt andre borgmester Peter Brixtofte.[2]

På baggrund af presseomtale bad tilsynsrådet den 31. januar 2000 Farum Byråd om "Byrådets bemærkninger til den meddelte tilladelse til opførelse af Benzintanken Metax og samtidigt meddelte dispensation sammenholdt med den i artiklerne omtalte sponsoraftale med Farum Boldklub A/S".[3]

Den 2. februar 2000 modtog tilsynsrådet en klage fra Alf Blume,[4] der bad tilsynsrådet om at

> "undersøge de påstande om korruption, mod Peter Brixtofte, der har været fremført i pressen. Beskyldningen retter sig mod Peter Brixtofte, da han har haft et personligt økonomisk motiv til at fremme Metax' etablering i Farum, og da han havde fået et løfte om støtte til Farum Boldklub A/S, hvis etablering kunne ske.
> …
>
> Af byggesagen fremgår det direkte, at ansøgning om etablering fra entreprenør er modtaget på Rådhuset den 31. maj 1999 og at tilladelsen med diverse dispensationer angiveligt meddelt af udvalget for Plan og Miljø, som andre firmaer i Farum har søgt i årevis var klar allerede den 2. juni 1999.
>
> Disse dispensationer, som blandt andet Jysk Sengetøjslager tidligere har søgt om (udkørsel), gælder udkørsel til Paltholmvej, om hvorvidt virksomheden hører naturligt hjemme i området, vejbyggelinie, og beplantningsbælte. Jysk Sengetøjslager har ikke ønsket at være sponsor for Farum Boldklub A/S."

[1] 285-15,f12,b15ff
[2] 254-16,b297
[3] 179-40,b113
[4] 179-40,b107f

Farum kommune besvarede den 10. maj 2000 tilsynsrådets henvendelse.[1] SF's byrådsgruppe afgav egne udtalelser af 11. april 2000[2] og 13. maj 2000.[3] Tilsynsrådet bad den 14. juni 2000 byrådet om en supplerende udtalelse om sagsbehandlingen, herunder om hvorvidt der kunne antages at foreligge magtfordrejning.[4] Farum Byråd svarede den 9. august 2000 bl.a.:[5]

> "For så vidt angår punkt 1 som Tilsynsrådet har ment at burde forsyne med den unødigt dramatiserende overskrift "Magtfordrejning og usædvanlig sagsbehandling", bemærkes følgende:
>
> Det er en mindretalsgruppes ret at give offentligt udtryk for kritiske synspunkter på kommunalbestyrelsesflertallets, borgmesterens og udvalgsformændenes dispositioner og grundlaget for disse. Indbringes en kritik for kommunaltilsynet, er det dettes pligt at afvise stillingtagen til påstande, der er fremsat som led i politiske angreb på de kommunale organer eller anlægger et andet syn på, hvad der er hensigtsmæssig sagsbehandling. Det ligger endvidere uden for kommunaltilsynets kompetence at fastslå et forhold som bevist, når kommunalbestyrelsen bestrider dette.
>
> I den foreliggende sag har SF-gruppen gjort gældende, at der skulle være udøvet magtfordrejning, angiveligt ved at Byrådet i 1986 afslog en ansøgning om "dispensation til at benytte beplantningsbæltet til at udstille biler", hvorimod der som anført er dispenseret i forhold til Metax-tanken. Som anført i skrivelse herfra af 10. maj 2000 er kommunen ude af stand til at verificere denne påstand der, selv om den måtte være rigtig, ikke afgiver noget som helst juridisk holdepunkt for spekulationer om magtfordrejning i betydningen varetagelse af usaglige hensyn. Dertil kommer yderligere, at Tilsynsrådet ikke kan foretage en prøvelse af, om sådanne hensyn faktisk er varetaget, jf. Erik Harder: Dansk Kommunalforvaltning III s. 150.
>
> Under disse omstændigheder finder Byrådet det ikke acceptabelt, at Tilsynsrådet i skrivelsen af 14. juni 2000 anvender en udtryksform, der må efterlade indtryk af, at Tilsynsrådet dels stiller sig bag SF-gruppens klage, dels stiller en realitetsbehandling af denne i udsigt.
>
> For så vidt Tilsynsrådet udbeder sig Byrådets fornyede stillingtagen til de i skrivelsen gengivne spørgsmål fra SF-gruppen bemærkes, at der er tale om særstandpunkter til og påstande om et beslutningsgrundlag, som udvalgsformanden og senere Byrådet har fundet tilfredsstillende. I det omfang, lovgivningen ikke stiller særlige krav til beslutningsgrundlaget, er det vedkommende kommunalbestyrelse, der "styrer omfanget og kvaliteten af det oplysningsmateriale, på grundlag af hvilket den vil træffe sine beslutninger", jf. Erik Harder Dansk Kommunalfor-

[1] 179-40,b120ff
[2] 179-40,b115ff
[3] 179-40,b124ff
[4] 179-40,b118ff
[5] 179-40,b132ff

> valtning I, 5. udg. s. 74. Byrådet anser dette spørgsmål for uddebatteret og må tage afstand fra, at Tilsynsrådet synes at ville genoptage debatten på SF-gruppens vegne. Spørgsmål om sagsbehandlingens tilrettelægning falder uden for tilsynsrådets kompetence, jf. Preben Espersen i Juristen 1988 s. l43f."

Tilsynsrådet udtalte den 6. april 2001:[1]

> "Da en stillingtagen til spørgsmålet om, hvorvidt Kommunen har varetaget usaglige hensyn i den foreliggende sag, vil forudsætte en vurdering af bevismæssige tvivlspunkter som Tilsynsrådet ikke har forudsætninger for at foretage, har Tilsynsrådet besluttet ikke at foretage videre. Tilsynsrådet skal dog bemærke, at rådet i almindelighed har kompetence til at påse, at kommunerne handler i overensstemmelse med lovgivningen, og at dette udtryk også omfatter uskrevne almindelige retsgrundsætninger, som f.eks. at en kommune ikke må forfølge et uvedkommende formål, jf. Højesterets dom af 18. juni 1981 (UfR 1981 s. 637)."

Alf Blume klagede den 19. april 2001 til Indenrigsministeriet over tilsynsrådets afgørelse:[2]

> "Tilsynsrådet konkluderer tilsyneladende, at det ikke kan vurdere bevismæssige tvivlspunkter og vil derfor ikke foretage sig yderligere.
>
> Denne besked er ikke forståelig for borgere i Farum, som ved selvsyn kan konstatere at Metax er storsponsor i borgmesterens firma, samtidig med at Metax har fået en usædvanlig særbehandling af deres byggesag med mange dispensationer, givet uden udvalgsbehandling.
>
> Jeg beder Indenrigsministeren om at tage stilling til, hvorledes borgere kan være sikret mod de tilstande, der ligger i spektret mellem inhabilitet og korruption, når Tilsynsrådet ikke enten har de nødvendige beføjelser, eller den nødvendige vilje, til at beskytte borgerne."

I brev af 4. maj 2001 anmodede Indenrigsministeriet tilsynsrådet om en udtalelse om sagen. Tilsynsrådet svarede den 17. maj 2001, at man kunne henholde sig til udtalelsen af 6. april 2001. Ved brev af 1. august 2001 fremsendte tilsynsrådet efter anmodning fra ministeriet de fra Farum Kommune indhentede tilladelser, som kommunen havde givet i forbindelse med etableringen af Metax-tankstationen.

[1] 179-40,b157
[2] 179-40,b155

Indenrigs- og Sundhedsministeriet anmodede den 6. marts 2002 tilsynsrådet om at genoptage sagen og udtalte i den forbindelse bl.a.:[1]

"Tilsynsmyndighedernes muligheder for at oplyse en sag

De kommunale tilsynsmyndigheder er forvaltningsmyndigheder. Officialmaksimen, også kaldet official- eller undersøgelsesprincippet, der er et almindeligt gældende princip for forvaltningsmyndigheders sagsoplysning, er derfor gældende for tilsynsmyndighederne.

Efter officialmaksimen påhviler det den enkelte forvaltningsmyndighed selv, eventuelt i samarbejde med andre myndigheder, at fremskaffe de fornødne oplysninger i en sag eller at foranledige, at private, herunder eventuelle parter, medvirker til sagens oplysning, således at der kan træffes en materiel rigtig afgørelse. Officialmaksimen retter sig både mod det faktiske og det retlige grundlag i en sag.

Efter § 63 i lov om kommunernes styrelse skal kommunalbestyrelsen tilvejebringe og meddele vedkommende minister og tilsynsråd de oplysninger, som denne måtte forlange om forhold i kommunen.

Der antages ikke at gælde nogen begrænsning for så vidt angår de oplysninger, der kan kræves udleveret i henhold til bestemmelsen. Således indebærer bestemmelsen, at kommunalbestyrelsen efter anmodning - ud over at videregive alle oplysninger, den i forvejen er i besiddelse af - er forpligtet til at tilvejebringe, indsamle og bearbejde oplysninger. Det antages, at det omfatter en udtalelse fra kommunen om dens vurdering af sagen.

Tilsynsmyndigheden kan i medfør af § 61, stk. 2, i lov om kommunernes styrelse pålægge de medlemmer af en kommunalbestyrelse, der er ansvarlige for, at kommunalbestyrelsen undlader at udføre en foranstaltning, som den efter lovgivningen har pligt til at udføre, tvangsbøder. Det vil sige, at i de tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen undlader at meddele tilsynsmyndigheden de oplysninger, som kommunalbestyrelsen er anmodet om, kan tilsynsmyndigheden anvende tvangsbøder mod de ansvarlige kommunalbestyrelsesmedlemmer.

Tvangsbøder løber, indtil forpligtelsen er opfyldt. Det er den, når kommunen har opfyldt sin forpligtelse, eller - for det enkelte kommunalbestyrelsesmedlem - når dette har fremsat forslag om, at kommunalbestyrelsen træffer den beslutning, den er forpligtet til, eller har stemt for beslutningen.

Endvidere kan tilsynsmyndighederne i medfør af forvaltningslovens almindelige regler herom indhente oplysninger fra andre myndigheder.

Tilsynsmyndighederne behandler deres sager på skriftligt grundlag, og myndighederne har ikke mulighed for at foranstalte vidneførelse. Der er således grænser for

[1] 179-40,b23ff

tilsynets muligheder for at skabe klarhed over en sags faktiske omstændigheder, såfremt der foreligger indbyrdes modstridende oplysninger i sagen, og det skriftlige grundlag - kommunens sagsakter og udtalelse og eventuelt supplerende sagsakter - ikke giver grundlag for en entydig fastlæggelse af faktum.

Folketingets Ombudsmand har tilkendegivet, at der tilkommer tilsynsmyndigheden ret vidtgående undersøgelsesbeføjelser, f.eks. ved at tilsynsmyndigheden udbeder sig skriftlige udtalelser fra enkelte kommunalbestyrelsesmedlemmer eller enkelte ansatte i kommunen eller ved samtale med enkelte af en kommunalbestyrelses medlemmer. Mundtlige oplysninger under samtaler med enkelte kommunalbestyrelsesmedlemmer eller ansatte vil således efter ombudsmandens opfattelse kunne give anledning til yderligere uddybende spørgsmål til kommunalbestyrelsen, ligesom oplysninger under sådanne samtaler kan supplere andre oplysninger på en sådan måde, at de fortrænger de oprindelige oplysninger fra kommunalbestyrelsens flertal.

De pågældende enkeltpersoner har - i modsætning til kommunalbestyrelsen - ikke pligt til at afgive oplysninger. Sådanne undersøgelsesskridt benyttes da også meget sjældent i tilsynsmyndighedernes praksis. Det forhold, at de pågældende enkeltpersoner ikke har pligt til at afgive oplysninger, hindrer imidlertid ikke, at det efter officialmaksimen kan påhvile tilsynsmyndigheden, som et led i at skaffe de fornødne oplysninger, at udbede sig skriftlige eller mundtlige udtalelser fra de pågældende enkeltpersoner.

Tilsynsmyndighederne har endvidere mulighed for at anmode private virksomheder, borgere og andre udenforstående om at bidrage med mundtlige eller skriftlige oplysninger. De pågældende virksomheder, borgere etc. har ikke pligt til at afgive oplysninger.

Saglighed i forvaltningen

…

Det fremgår ikke af de sagsakter, Indenrigs- og Sundhedsministeriet har modtaget fra Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt, at tilsynsrådet i tilstrækkeligt omfang har søgt oplyst, om Farum Kommune har varetaget usaglige hensyn i forbindelse med behandlingen af ansøgningen fra Metax om dispensation.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har i dag anmodet Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt om nærmere at søge undersøgt, om Farum Kommune har varetaget usaglige hensyn i forbindelse med behandlingen af ansøgningen fra Metax om dispensation.

…

Inhabilitet[1]

…

[1] Denne del af sagen er nærmere omtalt i bind 4, kapitel 5.6.4.3.

Det fremgår ikke af de sagsakter, Indenrigs- og Sundhedsministeriet har modtaget fra Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt, at tilsynsrådet i tilstrækkeligt omfang har søgt oplyst, om det af Dem anførte om, at Metax er sponsor i Farum Boldklub A/S, hvor borgmester Peter Brixtofte indtil for nylig var formand for bestyrelsen, og at Farum Boldklub A/S havde en særlig interesse i dispensationssagens udfald, der i givet fald ville bevirke, at Peter Brixtofte som formand for Farum Boldklub A/S var inhabil i medfør af forvaltningslovens § 3, stk. 1, nr. 3, er korrekt.

Ministeriet har derfor i dag anmodet Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt om nærmere at søge undersøgt, hvorvidt reglerne om habilitet er overholdt.
…

Behandling af dispensationssager efter planloven
...

Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt har efter de for Indenrigs- og Sundhedsministeriet foreliggende oplysninger ikke undersøgt, om Farum Kommune har overholdt de nævnte regler i planloven [§§ 19 og 20] i forbindelse med behandlingen af ansøgningen fra Metax om dispensation. Derfor har ministeriet i dag anmodet Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt om nærmere at undersøge disse spørgsmål.
…

Udvalgsformænds kompetence[1]
…

Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt har efter de for Indenrigs- og Sundhedsministeriet foreliggende oplysninger ikke undersøgt, om udvalgsformanden for Plan- og Miljøudvalget ved sin meddelelse af dispensation af 2. juni 1999 til B.K. Consult har handlet inden for delegationsreglerne. Derfor har Indenrigs- og Sundhedsministeriet i dag anmodet Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt om nærmere at undersøge disse spørgsmål.

Ministeriet har endvidere anmodet tilsynsrådet om underretning om, hvad der videre passerer i sagen.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har endvidere anmodet tilsynsrådet om underretning om, hvorvidt (dele af) den foreliggende sag vil indgå i den uvildige undersøgelse, som Farum Byråd påtænker at gennemføre."

Den 11. juni 2002 besluttede Farum Byråd, at sagen om Metax tankstationen skulle indgå i den uvildige undersøgelse med henblik på undersøgelse af, om planlovens regler var overholdt, og om Farum Kommune havde varetaget usaglige hensyn i forbindelse med meddelelse

[1] Denne del af sagen er nærmere omtalt i bind 3, kapitel 4.4.5.3.

af tilladelsen til byggeriet. Den uvildige undersøgelses rapport om sagen blev afleveret til Farum Kommune den 10. marts 2003. Rapporten indeholdt følgende konklusion:[1]

> "Det er vor konklusion, at Farum Kommunalbestyrelse (ved formanden for Plan- og Miljøudvalget) ikke handlede i strid med Planlovens § 19 ved meddelelsen af godkendelse/dispensationer fra partiel byplanvedtægt nr. 4 (§ 2.1, § 3.6 og § 5.6) i forbindelse med etablering af en Metax-tankstation.
>
> I relation til Planlovens § 20 er det vor konklusion, at Farum Kommunalbestyrelse burde have foretaget naboorientering inden meddelelse af dispensationerne fra partiel byplanvedtægt nr. 4. Den manglende naboorientering berører dog efter vor opfattelse ikke dispensationernes gyldighed.
>
> Det konkluderes, at formanden for Plan- og Miljøudvalget, Lars Gram, handlede inden for delegationsreglerne, da han meddelte dispensationer/godkendelse fra lokalplanen til etablering af Metax-tankstationen.
>
> Endelig er det vor konklusion, at Farum Kommune, således som sagen foreligger oplyst for os, ikke har varetaget usaglige hensyn i forbindelse med meddelelse af godkendelse/dispensationer til etablering af en Metax-tankstation i Farum."

Sagen blev også efterforsket af Statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet, der efter bl.a. at have afhørt ledende medarbejdere hos Metax og hos JYSK sluttede sagen.[2]

Tilsynsrådet afgav den 24. november 2003 en ny udtalelse om sagen.[3] I udtalelsen gengav tilsynsrådet den uvildige undersøgelses fastlæggelse af det faktiske forløb og retlige konklusion. Tilsynet redegjorde endvidere for de oplysninger, tilsynsrådet havde indhentet fra nuværende og tidligere medarbejdere hos JYSK og fra Hillerød Politi. Vedrørende spørgsmålet om varetagelse af usaglige hensyn i sagsbehandlingen udtalte tilsynsrådet herefter:

> "3.4. Saglighed i forvaltningen
>
> 3.4.1. Farum Kommune er i sin sagsbehandling underlagt retsgrundsætningen om saglighed i forvaltningen. Når en kommune træffer afgørelser er det sagligt at inddrage de hensyn, der er forudsat i den relevante lovgivning, samt de hensyn det i øvrigt påhviler en kommune at varetage. Hensyn herudover vil det være usagligt, og dermed ulovligt, at varetage.

[1] 110-20,f1,b24
[2] 326-58, 326-69, 326-70
[3] 254-16,b6ff

Det er derfor ulovligt, såfremt kommunen ved sagsbehandlingen har inddraget hensyn til Farum Boldklub A/S økonomiske interesser, herunder om virksomheder er sponsorer i Farum Boldklub A/S.

I den uvildige undersøgelse, kommissoriepunkt 9.7.3.2, oplyser Kim Nøhr Skibsted, at JYSK har fået afslag på ansøgning til Farum Kommune om adgang til butikken fra Paltholmvej, jf. ovenfor pkt. 1.4, s. 4. Heroverfor har Farum Kommunes tekniske forvaltning oplyst, at der ikke ligger noget skriftligt materiale i kommunen om denne sag, samt at forvaltningens medarbejdere ikke erindrer sagen, jf. ovenfor pkt. 1.4., s. 4. Dette understøttes af Tilsynsrådets oplysninger fra Hillerød Politi om, at politiet ikke har haft en sådan ansøgning fra JYSK til afgørelse eller udtalelse.

Sammenholdes dette med Tilsynsrådets oplysninger fra blandt andet Kirsten Brøndsted, finder Tilsynsrådet det sandsynligt, at der har været en drøftelse mellem JYSK eller en mellemmand som repræsentant for JYSK og Farum Kommunes forvaltning, men Tilsynsrådet finder det samtidigt sandsynligt, at denne drøftelse kan have haft en mere uformel karakter og at den ikke er blevet fulgt op af en egentlig ansøgning fra JYSK.

Det er på denne baggrund Tilsynsrådets vurdering, at det i nærværende sag ikke kan dokumenteres, at JYSK har indgivet en formel ansøgning og fået afslag på en næsten identisk ansøgning om dispensation.

I den uvildige undersøgelse, kommissoriepunkt 9.7.3.2 fremgår der ikke i øvrigt oplysninger, der kan godtgøre, at hensynet til boldklubben har været tillagt vægt ved afgørelsen af Metax's sag om dispensation fra planloven og bygge tilladelse.

For så vidt angår JYSKs senere ansøgning om udkørsel til Paltholmvej via Metax's udkørsel, fremgår det af den uvildige undersøgelse, at Farum Kommune har afslået ansøgningen med henvisning til politiets vilkår for godkendelse af Metax's udkørsel til Paltholmvej. Tilsynsrådet finder på denne baggrund ikke, at det senere afslag har været i strid med lighedsgrundsætningen.

Tilsynsrådet finder således ikke på det foreliggende grundlag, at der ved sagsbehandlingen har været lagt vægt på usaglige kriterier.

3.4.2. En borgmester har ikke i sin egenskab af øverste daglige leder nogen indholdsmæssig kompetence udover den, som han er udstyret med i sin egenskab af formand for kommunalbestyrelsen og formand for økonomiudvalget. Efter styrelsesloven tilkommer der således ikke borgmesteren nogen indholdsmæssig instruktionsbeføjelse overfor udvalgene eller forvaltningens arbejde for udvalgene. Dermed har borgmesteren heller ikke nogen ret til at påvirke sagernes materielle indhold.

I den uvildige undersøgelse pkt. 9.7.3.2. giver både Lars Gram, Jørgen Jensen og Jørn Frederiksen udtryk for, at man under sagsbehandlingen var klar over, at Peter Brixtofte syntes det var en god idé, hvis Metax kunne etablere sig i Farum. Både

formanden for Plan- og Miljøudvalget, der formelt traf afgørelsen, og forvaltningen, som udarbejdede oplægget til formandens afgørelse, har således redegjort for, hvorledes de i deres sagsbehandling var opmærksom på borgmesterens indstilling til, hvordan sagen skulle afgøres.

Jørgen Jensen taler om at få pålæg om at udstede byggetilladelse, jf. ovenfor pkt. 1.4., s, 8. Jørn Frederiksen udtaler, at det ikke var forventeligt, at Peter Brixtofte ville acceptere et svar om, at etableringen af Metax ikke kunne lade sig gøre, jf. ovenfor pkt. 1.4., s. 10. Hvorimod Lars Gram har udtalt, at han ikke modtog et direkte pålæg fra Peter Brixtofte om at meddele tilladelse, jf. ovenfor pkt. 1.4. s. 7.

På denne baggrund er det Tilsynsrådets opfattelse, at Peter Brixtofte har overskredet sin kompetence som borgmester ved med sine udtalelser at have udøvet en materiel påvirkning af sagsbehandlingen inden for udvalgets sagsområde.

3.4.3. En kommunes prioritering af sager er underlagt kravet om saglighed. En prioritering skal ske ud fra saglige kriterier, og opprioritering af en sag må derfor ikke betyde en usaglig forskelsbehandling.

De to afgørelser om henholdsvis dispensation fra planloven og byggetilladelse blev begge truffet på 3 dage. Det fremgår af den uvildige undersøgelse, kommissoriepunkt 9.7.3.2, at 2-3 dage var almindelig sagsbehandlingstid i Farum Kommune, når der var tale om en formandsafgørelse, der hastede.

Flere steder i den uvildige undersøgelse, kommissoriepunkt 9.7.3.2 fremgår det, at Metax-sagen hastede, uden at det begrundes hvorfor. Farum Byråd har dog i en udtalelse af 10. maj 2000, Tilsynsrådets j.nr. 2000-951/339, kommenteret sagsbehandlingstiden med en henvisning til, at byggesagen har været ukompliceret på baggrund af Metax's faste konstruktionskoncept.

Tilsynsrådet må dog på baggrund af den uvildige undersøgelse, kommissoriepunkt 9.7.3.2 lægge til grund, at sagens hastende karakter i forvaltningen primært skyldtes, at daværende borgmester Peter Brixtofte ønskede sagen behandlet hurtigt.

Hvorvidt en sag er af hastende karakter kan ikke antages at være en del af sagens materielle indhold. At foretage denne vurdering ligger dermed ikke umiddelbart uden for de funktioner, borgmesteren har som kommunens øverste administrative leder.

Det må dog antages, at et krav om så kort sagsbehandlingstid, at en sag er afgjort på 2-3 dage, kan have indflydelse på det materielle indhold af en afgørelse. Såfremt den daværende borgmester Peter Brixtofte ved at udtale sig om, at sag skulle behandles hurtigt, generelt har kunnet foranledige, at sagsbehandling blev foretaget indenfor 2-3 dage, må det antages, at den daværende borgmesters udtalelser kan have været egnet til materiel indblanding i udvalgets arbejde.

> I den konkrete sag har det forhold, at sagen af daværende borgmester Peter Brixtofte betegnes som hastende, efter Tilsynsrådets vurdering givet anledning til at sagen blev behandlet uden naboorientering efter planlovens § 20, jf. ovenfor pkt. 3.1.4.
>
> Uanset dette foreligger der dog ikke oplysninger i den uvildige undersøgelse, kommissoriepunkt 9.7.3.2, hvoraf det fremgår, at der ved Metax-sagen er lagt vægt på usaglige hensyn ved prioriteringen af denne sag frem for andre sager i forvaltningen.
>
> Til trods for, at Tilsynsrådet finder daværende borgmesters udtalelser om sagens hastende karakter var egnet til at påvirke det materielle indhold af udvalgets arbejde, finder Tilsynsrådet således ikke på det foreliggende grundlag, at det er godtgjort, at der ved opprioriteringen af sagen har været lagt vægt på usaglige kriterier."

Tilsynsrådet konkluderede endvidere,

- at dispensationerne fra planloven var meddelt i strid med lovens § 20 om naboorientering,
- at en af plan- og miljøudvalget truffet delegationsbeslutning af 22. januar 1998 var i strid med de forvaltningsretlige principper for delegation, og at udvalgsformanden dermed havde handlet i strid med de forvaltningsretlige principper for delegation, da han traf afgørelse i overensstemmelse med udvalgets interne regler,
- at daværende borgmester Peter Brixtofte var inhabil, da han den 4. august 1999 underskrev Farum Kommunes godkendelse af afløbsprojektet og statistiske beregninger, og
- at Peter Brixtofte ved at blande sig i det materielle indhold på plan- og miljøudvalgets sagsområde overskred den kompetence, han var tillagt som borgmester.

Daværende statsamtmand Christian Trønning har forklaret,[1]

> "at i de tilfælde, hvor virksomheder leverede til kommunen og samtidig havde særlige sponsoraftaler med Farum Boldklub A/S, gik tilsynsrådet ind for at vurdere, om der var noget de kunne sætte en finger på, men det kunne de ikke. … Metax-sagen handlede om mulig magtfordrejning. Det påkaldte sig mistanke, at der blev givet en meget hurtig tilladelse, og Metax samtidig blev sponsor for boldklubben. Tilsynsrådet spurgte kommunen flere gange til sagen. Kommunen afviste, at der forelå magtfordrejning, og i første omgang affandt tilsynsrådet sig med det svar.

[1] 316-156,b10f

Foreholdt Indenrigsministerens talepapir til samråd den 11. juni 2002[1] vedrørende Metax-sagen, forklarede vidnet, at vidnet ikke ønsker at kritisere indenrigsministeren, men at det efter vidnets mening ikke var en korrekt gengivelse, men at hoppe over, hvor gærdet er lavest. Det var et langt forløb. Tilsynsrådet fik oplysninger ad flere omgange fra kommunen. Politiet skulle også give tilladelse, hvilket de gjorde.[2] Dette var et element, der skulle indgå i vurderingen. Byrådet indestod for, at der ikke var sket magtfordrejning. Alternativet ville have været afhøring af alle involverede, og det ville være meget resursekrævende og næppe give andet resultat, og derfor sluttede tilsynsrådet sagen i april 2001. Tilsynsrådets afgørelse blev påklaget til Indenrigsministeriet. Foreholdt formuleringen i talepapiret "Det fremgår ikke…" forklarede vidnet, at det er "dygtigt formuleret" fra Indenrigsministeriets side. Efterfølgende indkaldte tilsynsrådet alle de implicerede som vidner. Det var en artsfremmed opgave for tilsynsrådet, der ikke rådede over beføjelserne m.h.t. vidnepligt etc. De sluttede sagen, idet de fortsat ikke kunne påvise grundlag for magtfordrejning. Indenrigsministerens bemærkning finder vidnet noget letkøbt."

Daværende kontorchef i Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Pernille Christensen, har foreholdt brevet af 6. marts 2002 forklaret:[3]

"Byrådet havde lidt "kækt" den 9. august 2000, mens sagen verserede, skrevet, at tilsynsrådet ikke kunne foretage prøvelse af, om der forelå magtfordrejning. Det var Indenrigsministeriet ikke enig i. Derfor formulerede de i brevet afsnittet om usaglige kriterier, som tilsynsrådet godt kunne se på. … Det var for det første - som nævnt - direkte forkert, at tilsynsrådet ikke kunne prøve spørgsmålet om magtfordrejning. Det var dernæst formelt set korrekt, at kommunen ikke var kontraktpart i en sponsoraftale mellem en virksomhed og en boldklub, men det var usagligt, hvis der faktisk var et "trekantsdrama", som Alf Blume argumenterede for. Så var det noget, der måtte få hårene til at rejse sig. Efter ministeriets opfattelse skulle tilsynsrådet være gået mere til biddet i undersøgelsen. Tilsynsrådet kunne have taget en formel eller uformel samtale med kommunaldirektøren eller Peter Brixtofte eller kommunalbestyrelsen. Det er ikke normalt, at et tilsynsråd gør det, men det var en usædvanlig sag. Folketingets Ombudsmand havde i 1981 sagt, at det var en mulighed at gennemføre sådanne samtaler. Tilsynsrådet kunne også have rettet forespørgsel til Metax, omend Metax dog ikke var forpligtet til at svare.

Ad brevets side 7 forklarede vidnet vedrørende Peter Brixtoftes habilitet, at det var en meget usædvanlig sag. Peter Brixtofte sad som formand for bestyrelsen i Farum Boldklub A/S og havde en særlig interesse i dispensationssagen, og derfor måtte han hverken deltage i sagens behandling i byrådet eller i sagsforberedelsen. Indenrigsministeriet bad om papirerne og sagens akter den 17. maj 2001, men

[1] 179-70,b21-27
[2] Om politiets behandling af sagen se bind 16, kapitel 27.
[3] 316-182,b3f

f.eks. var de konkrete tilladelser ikke medsendt. Det viste sig, at tilsynsrådet aldrig havde bedt om tilladelserne fra Farum Kommune. Det gjorde tilsynsrådet først, da Indenrigsministeriet kom ind i sagen. Tilladelserne var et vigtigt element i sagen. Da Indenrigsministeriet fik tilladelserne, kunne de således se, at det var Peter Brixtofte, der havde underskrevet dem, og at udvalgsformanden havde været inddraget, men at der ikke var sket udvalgsbehandling. Alf Blume havde ikke rejst spørgsmålet i sit brev, men tilsynsrådet er ikke bundet af klagerens påstand. Tilsynsrådet vurderer selv, hvilke spørgsmål det er relevant at tage op.

Metax-sagen … var færdigbehandlet fra hendes kontor og sendt videre til afdelingschefen inden februar 2002. Såfremt kontoret mener, en kommune har optrådt ulovligt, eller kontoret ikke var enig med tilsynsrådet, bliver sagen lagt op til afdelingschefen. Det er normal procedure. Eneste forskel til kontorets oplæg var tilføjelsen til sidst om "uvildig undersøgelse af Farum Kommune". Adspurgt om hvorvidt også passagen med hensyn til tilsynsrådets "andre muligheder" blev tilføjet efterfølgende, forklarede vidnet, at den passage var indsat i kontorets oplæg inden februar 2002 og skyldtes kommunens usædvanlige fremfærd, der påkaldte sig særlig opmærksomhed, dvs. byrådets provokerende afvisning af at tilsynsrådet overhovedet kunne bedømme spørgsmålet."

Jurist i Farum Kommune Erik Geert Pedersen har forklaret,[1] at han

"var sagsbehandler på klagesagen. … Vidnet foretog ikke en nærmere undersøgelse af den i klagen anførte kritik om sponsorkontrakten, for han ville ikke have troet på, at der kunne være en sammenhæng som antydet. Han spurgte ikke Metax, da det nærmest ville have været injurierende. Vidnet mener, han har hørt, at det var Metax' generelle politik, at man støttede sporten, hvor selskabet etablerede sig. Vidnet vidste slet ikke, om der var en sponsoraftale, så når der i brevet står "denne aftale", er det ikke udtryk for, at han vidste, der var en sådan."

Peter Brixtofte har forklaret:[2]

"Foreholdt byggeandragende af 26. maj 1999 fra B. K. Consult på vegne Metax A/S samt Farum Kommunes svar herpå af 2. juni 1999,[3] og adspurgt om vidnets underskrift på tilladelsen forklarede vidnet, at sagen blev forelagt formanden for plan- og miljøudvalget Lars Gram, og det var ham, der gav tilladelsen. Vidnet var bare postbud. Adspurgt af advokat Valentiner-Branth om det var noget, han havde drøftet med Lars Gram, forklarede vidnet, at han havde intet med beslutningen at gøre, det var alene Lars Gram. Da vejen var en amtsvej, var det en politimester, der skulle give tilladelse til indkørslen til benzinstationen, hvilken blev meddelt. Metax ligger på et hjørne. Adspurgt af advokat Holm-Nielsen hvorfor der var en sagsbehandling i kommunen, forklarede vidnet, at kommunen var involveret i tilladelserne til selve byggeriet, og samtidig skulle politimesteren give tilladelse til,

[1] 316-19,b6f
[2] 316-250,b4f
[3] 254-16,b284 og 286

at man kørte ud fra Metax-tanken og ud på amtsvejen. Adspurgt om kommunen gav dispensation fra planvedtægten, forklarede vidnet, at der var "tonsvis", der havde fået dispensation, og det var helt normal procedure. Adspurgt om nogen fra Metax forud havde henvendt sig til vidnet, forklarede vidnet, at den tidligere direktør for Metax - der desværre er død - henvendte sig til vidnet, fordi han var interesseret i at etablere en Metax-tankstation i Farum. Vidnet sagde til direktøren: "Så lad os finde en grund", og de kørte rundt i kommunen for at finde en passede grund. Det ville han gøre over for enhver virksomhed, der henvendte sig til ham, og det havde vidnet også gjort mange gange, og derfor voksede beskæftigelsen i Farum.

Foreholdt aftale af 23. juli 1999 mellem Metax A/S og Farum Boldklub A/S[1] og adspurgt om der var nogen sammenhæng mellem tegning af sponsorat og dispensationen, forklarede vidnet, at det var der ikke. Metax ville etablere sig i byen, og de havde ingen interesse i at sponsorere en lokal boldklub, hvis de ikke var til stede i byen. Farum har mange benzinstationer og måske også for mange. Metax ville godt etablere sig i Farum og det afgørende punkt var, at til den grund Metax fandt, skulle der søges om dispensation fra politimesteren - som skulle træffe afgørelsen - for at køre ind fra amtsvejen til benzintanken. Vidnet mener ikke eller husker i hvert fald ikke, at han har talt med politimesteren om dispensationen til Metax, men han kunne godt have fundet på det."

11.3.2.7. Deloitte & Touche Business Service A/S

Pr. 1. september 1999 udliciterede Farum Kommune sin økonomifunktion.[2] Opgaven blev efter afholdt udbud tildelt Deloitte & Touche Business Services A/S, et datterselskab af Deloitte Statsautoriseret Revisionsaktieselskab.[3] Den 29. september 1999 indgik Deloitte & Touche Business Services aftale med Farum Boldklub om et to-årigt "Farum Guld Sponsorat" på 150.000 kr. årligt.[4]

Deloitte Statsautoriseret Revisionsaktieselskab, har i brev af 9. februar 2005 over for kommissionen oplyst, at sponsoraftalen indebar, at selskabet udførte bogholderimæssig assistance for Farum Boldklub i regnskabsårene 1999/2000 og 2000/2001 uden beregning, idet sponsoratet var kalkuleret til at skulle dække værdien af den bogholderimæssige assistance til klubben.[5]

[1] 285-15,f12,b15 ff.
[2] Se nærmere herom i kapitel 9.
[3] 478-1,b1ff
[4] 285-12,b13f
[5] 478-1,b4

Karsten Heiselberg, daværende direktør i Deloitte & Touche Business Services, har forklaret, at

> "at sponsoraftalen havde vidnet på vegne Deloitte & Touches indgået lige forud for fodboldsæsonen 1999, det vil sige nok omkring august/september 1999, altså et par måneder efter indgåelse af aftalen med Business Service. Peter Brixtofte havde jævnligt spurgt vidnet, om ikke Business Service ville være sponsor for foldboldklubben. Vidnet havde trukket det ud, men da klubben rykkede op i 1. division, og det samtidig som modydelse for sponsorkontrakten blev aftalt, at Business Service skulle administrere løn til de 200 ansatte i Boldklubben, ville vidnet gerne indgå en sponsorkontrakt. Det var ikke store beløb, der blev udbetalt til de ansatte i Boldklubben, men der var mange lønsedler og meget arbejde. Vidnet tilføjede, at Peter Brixtofte ikke havde foretaget nogen sammenkædning af muligheden for, at Business Service kunne få den udbudte kontrakt, med indgåelsen af sponsoraftalen."[1]

11.3.2.8. Jydsk Rengøring A/S

Jydsk Rengøring A/S udførte i en længere årrække opgaver for Farum Kommune, herunder på ældreområdet og vedrørende drift af daginstitutioner. Den 21. december 1998 indgik Farum Kommune og Jydsk Rengøring A/S efter forudgående udbud aftale om udlicitering af opgaver på ældreområdet, jf. nærmere herom i kapitel 9. Aftalen vedrørte 24 af i alt 96 plejeboliger på Plejecentret Lillevang. Den 3. august 1999 besluttede Farum Byråd at bemyndige Peter Brixtofte til at indgå aftale med Jydsk Rengøring A/S om de resterende 72 plejeboliger på Lillevang. Aftale herom blev herefter uden forudgående udbud indgået den 21. september 1999 til ikrafttræden den 1. oktober 1999.

Jydsk Rengøring A/S indgik den 24. august 1999 en treårig reklameaftale med Farum Boldklub A/S for sæsonerne 1999/2000 til 2001/2002 for et årligt beløb på 150.000 kr. ekskl. moms.[2]

Farum Kommunes aftale med Jydsk Rengøring A/S omfattede blandt andet levering af mad, der skulle tilberedes i lokaliteter på kommunens plejecenter Lillevang af en underleverandør, Centralkøkkenet A/S, der var 60 % ejet af Jydsk Rengøring A/S. Jydsk Rengøring A/S forpagtede vederlagsfrit lokaliteterne af kommunen. I det omfang, lokaliteterne blev anvendt til fremstilling af mad til levering til andre end kommunen, havde Farum Kommune krav på

[1] 316-28,b7f
[2] 227-1,f2,b199f

en reduktion i prisen på den til kommunen leverede mad.[1] I forbindelse med, at lokaliteterne i en periode fra februar til august 2000 blev anvendt til produktion af mad til Allerød Kommune, opstod der senere tvist om, hvorvidt Farum Kommune i den anledning havde krav på et nedslag i prisen for leveret mad på 451.358,09 kr. Det lykkedes ikke at opnå et forlig, og Farum Kommune modregnede herefter beløbet i skyldige betalinger for madleverancer.[2] Centralkøkkenet A/S anlagde den 2. oktober 2001 retssag imod kommunen ved Civilretten i Hillerød med påstand om betaling af det modregnede beløb og fik ved rettens dom af 10. juli 2002 medhold. Retten lagde til grund, at kontraktparterne ifølge den indgåede forpagtningsaftale var Jydsk Rengøring A/S og Farum Kommune, og at Centralkøkkenet A/S var underentreprenør. Retten lagde endvidere til grund, at det efterfølgende var aftalt mellem sagens parter og Jydsk Rengøring A/S, at der skulle faktureres direkte fra Centralkøkkenet A/S til kommunen. På denne baggrund fandt retten Centralkøkkenet A/S legitimeret og berettiget til at indkræve sit tilgodehavende for levering af mad til kommunen, men retten fandt ikke grundlag for at antage, at Centralkøkkenet A/S i øvrigt skulle være indtrådt i kontraktforholdet. Med hensyn til kommunens krav om nedslag fandt retten ikke, at Centralkøkkenet A/S over for kommunen var bundet af kontrakten indgået mellem kommunen og Jydsk Rengøring A/S, selv om Centralkøkkenet A/S var bekendt med kontraktbestemmelserne og havde været med i licitationsfasen. Således som sagen var forelagt for retten, fandtes der herefter ikke grundlag for at tillade modregning som påstået af kommunen. Retten bemærkede, at parterne ikke havde fundet anledning til at inddrage Jydsk Rengøring A/S under sagen.[3] Farum Kommune ankede sagen til Østre Landsret,[4] men hævede den 22. januar 2003 anken.[5]

Thor Pedersen, der indtil 1. oktober 2000 var administrerende direktør for Jydsk Rengøring A/S, har forklaret,[6]

> "at det var ham, der tog initiativet til aftalen. Han havde hørt meget om planerne for Farum Park, og der var mange, der var imponerede af projektet i almindelighed og også i bestyrelsen for Jydsk Rengøring. Han var ude og se Farum Park og syntes, at det var oplagt, at Jydsk Rengøring fik reklamer på langsiden, da de la-

[1] 86-7,f2,b8ff
[2] 86-7,f2,b48
[3] 86-5
[4] 86-6
[5] 86-1,f1
[6] 316-69,s5f

> vede mange ting for kommunen, og også havde en del ansatte, der boede i kommunen. Han tilbød derfor 150.000 kr. om året for at få alle resterende reklamepladser for Jydsk Rengøring. Reklameaftalen blev tegnet for 3 år. Han opfattede ikke aftalen sådan, at Jydsk Rengøring nu skulle være sponsor. Aftalen havde en reklameværdi for Jydsk Rengøring, og det var den reklameværdi, der betaltes for."

Jydsk Rengøring A/S blev den 19. juni 2000 købt af ISS A/S og pr. 1. januar 2001 fusioneret ind i ISS Danmark A/S.[1]

Forlydender i medierne om en sammenhæng mellem indgåelsen af reklameaftalen med Farum Boldklub A/S og udvidelsen af aftalen vedrørende Lillevang eller med den ikke opnåede reduktion i prisen for mad leveret til kommunen er afvist af alle involverede og har heller ikke støtte i det for kommissionen i øvrigt foreliggende materiale.

11.3.2.9. Clemmens Skilte og Reklame, (senere Clemmens ApS, senere A/S)

Farum Byråd vedtog den 8. december 1998 under punktet "Farum i det næste årtusinde" bl.a., at der blev afsat ½ mio. kr. til at Clemmens Skilte og Reklame kunne udarbejde forslag til design og skilte i samarbejde med arkitekt Hans Tyge Petersen og ingeniørfirmaet Carl Bro. Der skulle ifølge sagsfremstillingen bl.a. laves "Ny grafisk identitet" som led i planer om "forslag og tiltag der forskønner og udvikler byen i takt med de krav en moderne kommune skal leve op til, og som med rette kan forventes af dens borgere".[2] Clemmens Skilte og Reklame præsenterede sine forslag på byrådsmødet den 3. august 1999, hvor byrådet godkendte designforslagene og besluttede at afsætte i alt 6 mio. kr. til projektet på budgettet i årene 1999-2001.[3]

Clemmens Skilte og Reklame v/Klaus Mildahl Clemmens indgik den 20. august 1999 aftale med Farum Boldklub A/S om et "Farum Guld Sponsorat" på 150.000 kr. årligt i tre år.[4]

[1] 227-1,f1,b1
[2] 249-9,b226
[3] 337-1,b152
[4] 285-12,f15,b11f

Der foreligger notat af 8. januar 2002 om kommunens samarbejde med Klaus Mildahl Clemmens udarbejdet af medarbejder i Farum Kommunes forvaltning Michael Elbæk:[1]

> "Ifølge aftale kommer her et mindre notat om kommunens brug af konsulenter med speciel fokus på Ib Andersen[2] og Klaus Mildahl. Dette notat bør behandles fortroligt.
>
> **Klaus Mildahl:** Klaus er tilknyttet kommunen som konsulent. Han sender en regning hver måned forud på kr. 18.750,00 inkl. moms for konsulentbistand. Umiddelbart er der ikke mange der kender til denne aftale, der stammer tilbage fra ca. medio 1999. Ifølge Carsten Pedersen, Farum Boldklub, blev Klaus ansat for at hjælpe i organisationen i Farum Boldklub med servicering af sponsorer, kampprogrammer, skilte til stadion og lignende. Han skulle "oplære" Jan Laursen, der var helt ny på det tidspunkt. Bliver stadig af og til brugt af Farum Boldklub. I kommunen bliver han brugt i forbindelse med udgivelserne af alle vores farvestrålende kataloger, brochurer, pjecer, gadeskiltning og udarbejdelse af reklameskilte i Farum Park og Farum Arena samt diverse små ad hoc opgaver. Alt dette er det mit indtryk at vi dog også bliver faktureret for. Som det fremgår af vedlagte udskrifter købte vi i 2001 for kr. 5,1 mio. - heraf er en meget stor del vedr. gadeskiltning, som fremgår af kopierne bagerst - og 4,4 mio. inkl. moms i 2000 hos Clemmens. Trods stor ihærdighed er det ikke lykkes at finde en kontrakt eller ansættelsespapir i øvrigt på Klaus Mildahl.
>
> Øvrige forhold: Som netop nævnt hjælper han stadig lidt til i Farum Boldklub, men ikke nok til at det er kr. 15.000 + moms værd i måneden.
>
> Nok så vigtigt er det dog at han som sponsor i klubben i årene 1999, 2000 og 2001 har lagt kr. 150.000 hvert af årene. Fra boldklubbens side er man i gang netop i denne periode at forhandle med Clemmens om de fortsat skal være sponsor og med hvor meget. Det skal derfor nøje overvejes om kommunen ønsker at ændre Klaus' ansættelsesvilkår netop nu i forhandlingsforløbet. Det er selvfølgelig det mest reelle at gøre det nu, såfremt det bliver konklusionen, da det ikke virker særlig smart udadtil at droppe hans konsulentaftale i det øjeblik han eventuelt ikke mere er sponsor i klubben.
>
> Mit forslag: Da vi ikke er i besiddelse af en kontrakt bør vi indkalde Klaus Mildahl til et møde hurtigst muligt. Her vil vi foreligge ham situationen og opsige ham med en for begge parter passende opsigelsesperiode, fx 3 måneder. Man kan mellem linierne gøre ham opmærksom på, at vi de sidste 2 år har købt for knap 10 mio. inkl. moms hos Clemmens og vi ser i øvrigt gerne i den forbindelse at han fortsætter som sponsor for klubben. Besluttes det at fortsætte samarbejdet vil det være en fordel for begge parter at få udarbejdet en kontrakt med en jobbeskrivelse samt opsigelsesvilkår.
> …"

[1] 285-4,f9,b33
[2] Se afsnit 7.6.6.

Klaus Mildahl Clemmens har forklaret blandt andet:[1]

> "Foreholdt sponsorfortegnelse[2] forklarede vidnet, at Clemmens ApS/A/S er sponsor for Farum Boldklub. Kontrakten bliver fornyet og forlænget hvert år. Vidnet satte sponsoratet ned på et tidspunkt. Sponsoratet før 1999 var ca. 25.000 kr. Det betød meget for Clemmens ApS/A/S at være sponsor. Clemmens ApS/A/S gav generelt store sponsorater, hver gang de fik en opgave i en kommune. De gav sponsorater fx til Rødovre, Gladsaxe og andre kommuner. Det er vigtigt at vise sig. Kommunerne stillede ikke krav om, at Clemmens ApS/A/S skulle være sponsor for fodboldklubben for at få designopgaver. Den slags har vidnet aldrig hørt om."

11.3.2.10. Air Consult ApS

Ved brev af 10. september 2001 med kopi til Leif Frimand Jensen accepterede rådgivende ingeniørfirma Jørgen Wessberg A/S på vegne af Farum Kommune tilbud/overslagspris af 6. september 2001 på 2.364.211,00 kr. ekskl. moms. for levering af 84 isdispensere til Farum Kommune.[3] Farum Kommune betalte i det følgende halve år Air Consult ApS i alt 3.910.676,07 kr. for levering og installering m.m. af ca. 100 isdispensere i institutioner, skoler, haller mv.[4]

Ved faktura af 1. november 2001 fakturerede Air Consult ApS Farum Kommune 98.000 kr. med tillæg af moms for blandt andet instruktion af personale vedrørende rengøring af is-dispensere og seminar med konceptgennemgang for institutionsledere.[5] Samme dag indgik Air-Consult ApS en sponsoraftale med Farum Boldklub A/S for et beløb af 100.000 kr. for perioden 1. november 2001 til 31. december 2002.[6] Peter Brixtofte har i brev af 27. december 2001 til Rene Dúpont, der 2000-2001 var salgs- og marketingdirektør i Farum Boldklub A/S, oplyst, at han indgik aftalen med Air Consult ApS om sponsoratet.[7] Michael Elbæk, der da var ansat i kommunens økonomiforvaltning, anførte i et fortroligt notat af 1. februar 2002 til Lars Bjerregaard Jensen, at der var indkøbt et større antal maskiner end oprindeligt planlagt

[1] 316-109,b5
[2] 285-11,f2,b9 og b15
[3] 285-6,f7,b6
[4] 285-6,f7,b15
[5] 285-6,f7,b75
[6] 285-6,f5,b1ff
[7] 285-6,f5,b5

med en merudgift på ca. 800.000 kr. ekskl. moms til følge. Michael Elbæk vurderede i notatet, at Air Consult ApS havde haft særdeles gode vilkår hos kommunen, og at virksomheden enten burde lægge mere den anden vej eller fremkomme med et bedre tilbud end det allerede afgivne på service på maskinerne.[1]

Michael Elbæk har om notatet forklaret,

> "at det ikke var et emne han forfulgte, og han ved ikke om Lars Bjerregaard Jensen gik videre med det. Han erindrer ikke, hvad der lå i formuleringen "i betænkelig grad minde om størrelsen af sponsorat". Vidnet mener, at Leif Frimand Jensen godkendte indkøbene. Ad "gode vilkår" forklarede vidnet, at aftalerne ikke var forhandlet "i bund". Ideen med at indkøbe isvandsmaskiner var sådan set god, men måske var selve indkøbet dårlig håndteret. Det var et generelt problem, at børn drak for mange sodavand. De ekstra 28 maskiner indkøbt af Thorvald Marcussen, Flemming Hansen og Per Benjaminsen er formentlig indkøbt efter, at de havde fået tilladelse dertil højere oppe. Adspurgt om hvad der lå i formuleringen "Air Consult har haft særdeles gode vilkår hos os. Enten skal de lægge mere den anden vej (hvilket vi nok ikke skal blande os i) eller skal de komme med et væsentligt bedre udspil til en servicekontrakt" forklarede vidnet, at der med første led formentlig menes et endnu større sponsorat med Farum Boldklub, og det var ikke en legitim løsning. Vidnet kender ikke til de videre forhandlinger med Air Consult."[2]

René Dupont har forklaret,

> "at det var vidnet, der udfærdigede sponsorkontrakten. Air Consult leverede vist nok ismaskiner. Det var den kontrakt, der gjorde, at vidnets egne ansættelseskontrakt blev ændret, fordi vidnet blev uenig med Peter Brixtofte om provisionen. Det var Peter Brixtofte, der sagde til vidnet, at der var en mulighed for at lave en kontrakt med Air Consult. Adspurgt til hvordan man får sponsorer, forklarede vidnet, at sponsorer får man via netværk og anbefalinger. Man får et emne, som man så jagter. Sponsorkontrakten med Air Consult var en standardkontrakt.
> …
>
> Adspurgt om der var en sammenhæng mellem indgåelse af sponsorkontrakt med Farum Boldklub A/S og muligheden for at blive leverandør til Farum Kommune, forklarede vidnet, at det ved han ikke, om end han selvfølgelig kan gætte. Hvis nogen var leverandør til stadion, så bad vidnet leverandøren om at blive sponsor."[3]

[1] 349-8,b90f
[2] 316-108,b6
[3] 316-202,b3f

Tommy Christensen, Air Consult ApS, har under afhøring hos politiet afvist, at selskabets aftaler med henholdsvis kommunen og boldklubben havde noget med hinanden at gøre.[1] Tommy Christensen har over for kommissionen fastholdt denne forklaring. Han har endvidere forklaret, at han blev kontaktet af René Dúpont fra boldklubben, der foreslog sponsoraftalen, og at han aldrig har talt med Peter Brixtofte om noget sponsorat.[2]

11.3.2.11. Compaq Computer A/S

I 1998 tilbød Farum Kommune alle fastansatte medarbejdere i kommunen en gratis pc i medarbejderens hjem, og det følgende år modtog alle familier i kommunen med skolesøgende børn et tilsvarende tilbud.

Ifølge en "foreløbig tidsplan for Hjemme-PC-projekt i Farum Kommune" skulle der den 25. september 1998 afholdes et projektopstartsmøde med deltagelse af repræsentanter for kommunen, Compaq Computer A/S og Dana Data A/S.[3]

Den 6. oktober 1998 besluttede Farum Byråd at bemyndige borgmesteren til at indgå en rammeaftale med Dana Data A/S om levering af ca. 1.000 pc'er af mærket Compaq med henblik på at tilbyde alle fastansatte medarbejdere i kommunen en pc i hjemmet.[4] Rammeaftalen blev indgået den følgende dag.[5] Samme dag indgik Compaq Computer A/S en treårig sponsoraftale med Farum Boldklub A/S for sæsonerne 1999/2000 til 2001/2002 for et årligt beløb på 250.000 kr. ekskl. moms. Aftalen gav endvidere boldklubben krav på et bonusbeløb på 250.000 kr. ekskl. moms ved oprykning til 1. division. Bonussen blev udløst, da boldklubben allerede i sæsonen 1999/2000 rykkede op i 1. division.[6]

Under henvisning til artikler i dagspressen, der omtalte, at leverandøren af pc'er til kommunens medarbejdere figurerede som den eneste pc-leverandør på sponsorlisten i boldklubbens støtteforening "Farum og Erhverv", bad Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt ved brev af 10.

[1] 265-6,f3,s7ff
[2] 316-111,s3
[3] 819-9,b50
[4] 249-9,b172f
[5] 819-9,b48
[6] 538-1,b1ff

februar 1999 Farum Byråd om en udtalelse om sagen.[1] I en redegørelse af 10. maj 1999, der blev tiltrådt af et flertal i Farum Byråd og fremsendt til tilsynsrådet med byrådets svar af 14. maj 1999, henviste borgmesteren til byrådets bemyndigelse til ham den 6. oktober 1998 til at indgå rammeaftalen og bemærkede, at rammeaftalen var indgået som en SKI-rammeaftale[2], dvs. på grundlag af de priser og rabatter, der følger af SKI's liste. Borgmesteren bekræftede, at Compaq Computer A/S var medlem af foreningen "Farum & Erhverv" og samtidig en af fodboldklubbens hovedsponsorer. Borgmesteren henviste endvidere til et af ham hos kommunens advokat Andreas Fischer indhentet notat af 6. januar 1999 om mulige inhabilitetsspørgsmål i forbindelse med borgmesterens og byrådsmedlem Poul Wincklers roller i Farum Boldklub A/S og Farum & Erhverv.[3] I notatet, der også var vedlagt svaret til tilsynsrådet, var blandt andet anført:

> "Når sponsorer - privatpersoner eller virksomheder - har sager til behandling i Kommunen vedrørende andre forhold end Boldklubben, kan borgmester og byrådsmedlem Poul Winckler ikke antages at være inhabile. Forbindelsen til boldklubbens interesser er så indirekte, at det ikke kan antages at påvirke byrådsmedlemmernes behandling af almindelige, kommunale anliggender, der vedrører en sponsor."[4]

Den 8. juni 1999 tiltrådte Farum Byråd en anbefaling fra borgmesteren om at indkøbe pc'er til alle familier i kommunen med skolesøgende børn. Borgmesteren blev samtidig bemyndiget til "at indgå aftale (iht. SKI) ud fra det tilbud, der for kommunen er økonomisk og servicemæssigt mest fordelagtigt."[5] Sagen var tidligere samme dag blevet behandlet på et møde i økonomiudvalget, hvor det var oplyst, at der forelå et tilbud fra Compaq Computer A/S, som borgmesteren blev bemyndiget til at forhandle.[6] Der blev indgået en rammekontrakt med Merkantildata A/S om levering af minimum 1.800 stk. Compaq computere,[7] og den 18. og 19. september 1999 blev der udleveret 1.675 pc'er til familier med skolesøgende børn.[8] I en statusrapport over "Elev PC-ordningen" af 11. november 1999 var indeholdt et foreløbigt regnskab, hvor udgifterne ved projektet blev opgjort til 23.379.603 kr.[9]

---

[1] 175-52,b114
[2] Aftale indgået af Statens og Kommunernes Indkøbs Service A/S.
[3] 175-52,b61. Se nærmere herom i bind 4, kapitel 5.6.
[4] 175-52,b51
[5] 337-1,b113
[6] 336-1,f2,b150
[7] 223-94,f1,b180ff
[8] 223-94,f1,b131
[9] 223-94,f1,b130

Tilsynsrådet udtalte den 7. oktober 1999, at rådet efter kommunens redegørelse for behandlingen af de forskellige aftaler med virksomheder, som havde ydet sponsorstøtte til Farum Boldklub A/S, efter omstændighederne ingen bemærkninger havde til, at borgmester Peter Brixtofte havde deltaget ved behandlingen af disse sager i Kommunen.[1]

Compaq Computer A/S og Farum Boldklub A/S indgik den 10. januar 2000 aftale, hvorefter sponsoraftalen mellem parterne blev forlænget med et år.[2]

11.3.2.12. Sportson A/S (senere Virklund Sport A/S)

Sportson A/S (senere Virklund Sport A/S) tegnede i maj 1998 et medlemskab af Farum & Erhverv.[3] Fra 1999 til 2002 var virksomheden leverandør af inventar til sportsanlæg i Farum Kommune for mere end 50 mio. kr., herunder tribunesæder til Farum Park, tennisbaner med udstyr, kombibaner, skøjtebane, kunstgræsbaner samt teleskoptribune og sportsgulve til Farum Arena.[4] Knud Erik Lindegaard, der var rådgivende ingeniør i forbindelse med anlægget af tennisbanerne, har herom forklaret:

> "H. Hoffmann & Sønner A/S havde entreprise A, som var tribunen med tilskuerpladserne samt toiletterne. Sportson (i dag hedder det Virklund Sport) havde entreprise B, som var selve tennisbanerne, grusbaner og kunststofbaner samt indkøb af stole til tribunen. Der var blevet afholdt en indbudt licitation på de to entrepriser, ud fra hvilken arbejdet gik til de to nævnte virksomheder. Vidnet havde stillet et forslag til hvilke virksomheder, der skulle med i den indbudte licitation, og fik at vide fra Farum Kommune, at det skulle være Sportson og Hoffmann & Sønner A/S, der skulle indbydes. Han har også i andre sager været ude for, at bygherren ønskede bestemte virksomheder i indbudt licitation. Der var på hver af de to entrepriser kun indbudt én virksomhed til at give tilbud, det vil sige Hoffmann blev indbudt til entreprise A og Sportson til entreprise B. De fik dog ikke at vide, at de var de eneste, der afgav tilbud. Der kom tilbud fra begge de to indbudte, tilbuddene blev gennemgået, og prisen forhandlet ned. I tilbuddet var prisen på 5.781.000 kr. fra Hoffmann, og Sportsons pris var på 3.186.900 kr. Derefter var der som nævnt en forhandlingsrunde, og tilbuddet på tennisanlæggets entreprise A fra Hoffmann & Sønner A/S blev reduceret til 5 mio. kr. eks. moms, og entreprise B fra Sportson blev ligeledes reduceret, blandt andet fordi vidnet fandt nogle billigere stolesæder i forhold til de af Sportson oprindeligt foreslåede til ca. 1.000 kr.

[1] 175-52,b8
[2] 378-5,f2
[3] 687-1,b25
[4] 687-1,b1f og 39ff

> stykket. Vidnet fandt nogle til ca. det halve. (…) Foreholdt redegørelse fra Farum Kommune,[1] og adspurgt til den difference der synes at have været i forhold til de oprindelige tilbud på 5 og 3 mio. kr. i forhold til, at den samlede pris blev over 15 mio. kr., forklarede vidnet, at Sportson og H. Hoffmann & Sønner A/S og vidnet har udført arbejdet for i alt 11.750.000 kr. ekskl. moms. Herunder er der kommet kunststofbelægning, lys- og haveanlæg samt yderligere omkostninger. Stigningen i forhold til det aftalte beløb skyldtes blandt andet, at der blev brugt 1.500.000 kr. alene for kunststofbelægning på tennisbanerne, som ikke var med i de oprindelige tilbud. Der var i øvrigt undervejs forberedt et scoringsanlæg og mulighed for overdækning af banerne, som dog ikke blev til noget."[2]

Den 21. marts 2000 indgik Sportson A/S en tre-årig sponsoraftale med Farum Boldklub A/S løbende fra den 1. april 2000 til et samlet beløb på 550.000 kr.[3] Den 25. april 2001 indgik parterne en ny aftale gældende for 2001 og 2002 til et samlet beløb på 900.000 kr.[4] Den 18. januar 2002 blev for 2003 og 2004 indgået en tredje sponsoraftale til et årligt beløb på 500.000 kr.[5] Den sidste aftale blev den 29. november 2002 opsagt af Virklund Sport A/S under henvisning til anteciperet misligholdelse fra boldklubbens side, idet to mobilgulve, hvorpå virksomhedens logo ifølge aftalen skulle eksponeres, ikke blev anvendt og var sat til salg.[6]

Virksomheden var endvidere sponsor for Farum Tennisklub i en tre-årig periode fra 2001. Sponsoratet var på 35.000 kr. årligt.[7] Tennisklubbens daværende formand, Ole Helms, har forklaret:

> "Det var ikke tennisklubben, som bad om et sponsorat. Sponsoratet kom i umiddelbar forlængelse af, at Sportson A/S fik kontrakten. Vidnet tror derfor, at det var et krav fra Peter Brixtofte. Peter Brixtofte stillede krav om sponsorater til alle potentielle leverandører. Det er i hvert fald, hvad vidnet har hørt. Vidnet henviste i den forbindelse til sagen om Skanskas sponsorkontrakt. Tennisklubben havde et sponsorudvalg. Vidnet deltog i det udvalg sammen med et par personer mere. Vidnet er helt sikker på, at det var kommunen, der valgte Sportson A/S og gav sponsorudvalget besked om, at de bare kunne sende en bekræftelse på sponsoratet til Sportson A/S og derefter sende en opkrævning pr. år."[8]

---

[1] 179-102,f1,b95-101
[2] 316-81,b3f
[3] 687-1,b3
[4] 687-1,b4
[5] 687-1,b8
[6] 687-1,b13 og 15
[7] 687-1,b24, og 206-14,b2
[8] 316-93,b4

11.3.2.13. Kinnarps A/S

Den 8. december 1998 vedtog Farum Byråd at bemyndige borgmesteren til inden for en ramme på 10 mio. kr. at indkøbe møbler til blandt andet kommunens skoler, daginstitutioner, rådhus og kulturhus med henblik på at sikre en ensartet høj ergonomisk standard.[1]

Den 16. marts 1999 indgik Kinnarps A/S en sponsoraftale med Farum Boldklub A/S om et såkaldt hovedsponsorat til 500.000 kr. for året 1999.[2] Aftalen blev den 1. juli 1999 erstattet af en to-årig aftale for 1999 og 2000 til 500.000 kr. årligt.[3]

I skolesommerferien 1999 forestod Kinnarps A/S på Farum Kommunes skoler en større udskiftning af borde og stole samt øvrigt inventar efter aftale med den enkelte skole.[4] Der forelå ikke mellem parterne nogen egentlig skriftlig kontrakt. Kinnarps A/S leverede frem til juni 2000 nye møbler til skolerne for i alt ca. 12,6 mio. kr.[5]

På baggrund af avisartikler den 30. og 31. januar 2000 anmodede Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt ved skrivelse af 31. januar 2000 Farum Byråd om byrådets bemærkninger til det i artiklerne refererede om sammenhængen mellem indgåelse af kontrakt med Kinnarps om levering af møbler til kommunens skoler og den omtalte sponsorkontrakt med Farum Boldklub.[6] Af en artikel i Jyllands-Posten den 30. januar 2000 fremgik således blandt andet følgende:[7]

> "På et byrådsmøde i Farum i december 1998 bad borgmester Peter Brixtofte om bemyndigelse til at købe nyt inventar til byens skoler for 10 millioner kroner. Han fik den som altid. Ordren gik til møbelfirmaet Kinnarps. I marts tre måneder efter, at borgmester Brixtofte fik bemyndigelsen, kunne formanden i Farum Boldklub, Brixtofte, glæde sig over, at Kinnarps tegnede et hovedsponsorat til en halv million kroner om året. Og så var alle tilfredse. Undtagen lige nogle lærere på i hvert fald en af de fire skoler, der blev udstyret med nye ergonomiske møbler. "Nogle borde blev stillet frem til forevisning, og allerede dér snakkede vi lærere om, at bordene var for store. Men vi blev aldrig spurgt, og en dag stod bordene der bare. Nu er der næsten ingen plads til børnene," siger en af lærerne, der ikke ønsker at

[1] 249-9,b215
[2] 285-15,f10,b9ff
[3] 285-15,f10,b4ff
[4] 223-17,f2,b75
[5] 250-7,b6
[6] 175-56,b51
[7] 257-11,b75

> stå frem med navn. Et besøg i klasseværelserne på skolen underbygger, at pladsen er trang selv uden børn og tasker."

Borgmester Peter Brixtofte svarede i brev af 12. april 2000, modtaget i tilsynsrådet den 11. maj 2000,[1] at

> "Farum Kommune har valgt Kinnarps som leverandør af møbler til skolerne, fordi dette firma efter Kommunens skøn havde de bedste tilbud med hensyn til priser og kvalitet. Det kan samtidig oplyses, at købsaftalen er forhandlet på basis af SKI-aftalerne.
>
> Den omtalte sponsoraftale mellem Kinnarps og Farum Boldklub A/S er Byrådet ikke i stand til at kommentere, da Kommunen ikke er part i denne aftale."

Ved Farum Kommunes brev af 9. maj 2000 blev alle kommunens daginstitutioner orienteret om, at Farum Byråd i lighed med udskiftningen af møbler på skoleområdet havde indgået aftale med Kinnarps A/S om udskiftning af møbler på institutionsområdet. Institutionerne ville inden for den nærmeste fremtid få besøg af en repræsentant fra Kinnarps A/S, således at man sammen kunne gennemgå behovet for institutionens udskiftning/modernisering af inventar.[2] Ved brev af 11. maj 2000 til institutionernes ledere blev det understreget, at samtlige institutioner skulle besøges i den følgende uge, da byrådet skulle behandle sagen på sit møde den 6. juni.[3]

Den 6. juni 2000 godkendte Farum Byråd en indstilling om indkøb af møbler til institutionsområdet for 6,3 mio. kr. og indkøb af møbler og inventar til skolernes lærerværelser og administrative rum samt kulturhuset og musikskolen for 3,5 mio. kr. SF's medlemmer af byrådet beklagede, at der ikke i højere grad var taget højde for de nødvendige udgifter i budget 2000, at institutionerne var blevet lovet nye møbler, før der forelå en bevilling fra byrådet, og at brugerne ikke i højere grad havde været inddraget forud.[4]

[1] 175-56,b16
[2] 544-63,b47
[3] 544-63,b46
[4] 337-2,f2,b130

Samme dag indgik Kinnarps A/S en tre-årig sponsoraftale med Farum Boldklub A/S om et såkaldt top-sponsorat. Aftalen erstattede den tidligere aftale om et hovedsponsorat. Det nye sponsorat var på 750.000 kr. i hvert af årene 2000 og 2001 og på 500.000 kr. i 2002.[1]

Konkurrencestyrelsen, der den 23. maj 2000 af tilsynsrådet var anmodet om en vejledende udtalelse om lovligheden af Farum Kommunes aftale med Kinnarps A/S om indkøb af skolemøbler, udtalte den 25. juli 2000, at det på det foreliggende grundlag var styrelsens samlede opfattelse, at Farum Kommune ikke i forbindelse med aftalen havde overtrådt EU-udbudsreglerne.

Tilsynsrådet foretog sig herefter ikke yderligere i sagen. Sagen var på dagsordenen på et møde i tilsynsrådet den 11. september 2000 som et orienteringspunkt.[2]

Ifølge oplysninger fra Kinnarps A/S solgte virksomheden i perioden 1. januar 1999 til 19. februar 2002 i alt møbler for ca. 20 mio. kr. til Farum Kommune.[3]

11.3.2.14. Minolta Danmark A/S

Med brev af 1. december 1998 fremsendte advokat Christian Kruse-Madsen til Farum Boldklub A/S, c/o Mogens Beier, Farum Rådhus, et udkast til en sponsoraftale mellem boldklubben og Minolta, som han af Peter Brixtofte var blevet bedt om at udfærdige. Af fremsendelsesbrevet fremgik, at der var tale om et paradigme, som skulle tilpasses de konkrete omstændigheder.[4] Udkastet indeholdt ikke beløbsangivelser mv.

Den 8. december 1998 tegnede Minolta Danmark A/S for 17.500 kr. et medlemskab af Farum & Erhverv for året 1999.[5]

Michael Rasmussen, Kimi Papir og Tryk, har ifølge politirapport til politiet forklaret, at han af Peter Brixtofte blev antaget som konsulent for Farum Kommune vedrørende indkøb af ko-

[1] 428-1,b3ff
[2] 176-32,b74f
[3] 428-1,b1
[4] 819-12,b265ff
[5] 463-1,f2, b90

pimaskiner. Efter en undersøgelse af kommunens behov og indhentelse af flere tilbud indstillede Michael Rasmussen, at kommunen anskaffede maskiner af mærket Canon. Han var herefter den 19. november 1998 blevet kaldt til rådhuset i Farum, hvor Peter Brixtofte havde bedt ham om i stedet at indstille et tilbud fra Minolta til antagelse. Da Michael Rasmussen havde afvist dette, havde man meddelt ham, at hans og kommunens samarbejde var afsluttet.[1]

Den 23. december 1998 indgik Farum Kommune aftale med Minolta Danmark A/S om køb af 69 kopimaskiner til en samlet pris på ca. 3,8 mio. kr.[2]

I et notat af 26. januar 1999 fra forvaltningen blev omkostningerne ved førtidig ophævelse af tidligere indgåede leasingaftaler vedrørende kopimaskiner opgjort til ca. 1,9 mio. kr.[3]

Den 2. februar 1999 tog økonomiudvalget en redegørelse fra Peter Brixtofte for den aftale, der var indgået med Minolta Danmark A/S, til efterretning.[4]

Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt anmodede ved skrivelser af 10. og 17. februar 1999 Farum Byråd om en redegørelse om sagen.

Den 12. marts 1999 indgik Minolta Danmark A/S en treårig sponsoraftale med Farum Boldklub A/S til 50.000 kr. årligt. Aftalen gav Minolta ret til at få sit navn på forsiden af spillertrøjerne ved alle kampe i Danmarksturneringen og Compaq Cup. Minolta fik endvidere reklame i forbindelse med klubbens annoncering af alle hjemmekampe, hvor firmanavnet Minolta Danmark A/S ville optræde sammen med boldklubbens øvrige sponsorer.[5]

I en redegørelse af 10. maj 1999 til byrådet i anledning af tilsynsrådets henvendelse anførte Peter Brixtofte blandt andet:[6]

> "Det kan bekræftes, at Farum Kommune har forhandlet med Minolta A/S om levering af 70 nye kopimaskiner til kommunens forskellige institutioner.

[1] 285-2,f18,b4ff
[2] 463-1,f1,b4
[3] 349-8,b67ff
[4] 336,1,f2,b38
[5] 463-1,f2,b91ff
[6] 420-15,f1,b74ff

> Hidtil har fotokopimaskiner i kommunen og dens institutioner været installeret og vedligeholdt på grundlag af individuelle kontrakter om leasing og service mellem de enkelte institutioner og en række forskellige udbydere og leverandører. Denne praksis har udover at være temmelig uoverskuelig også været uforholdsmæssig dyr for kommunen som helhed. Ved at bringe de eksisterende leasing- og service-aftaler til ophør og i stedet indgå aftale med en enkelt leverandør, regner Farum Kommune med at kunne bringe de samlede udgifter til fotokopiering ned med ca. 50 %.
>
> Farum Kommune har på dette grundlag indgået aftale med Minolta A/S om køb af kopimaskiner til de priser og rabatter, som følger af rammeaftalen med SKI. Det bemærkes, at købet af kopimaskiner ikke er af en sådan størrelse, at det skal i udbud.
>
> Dette handlingsforløb har jeg redegjort for på økonomiudvalgsmødet den 2. februar 1999, og udvalget tog enstemmigt denne redegørelse til efterretning."

På sit møde den 11. maj 1999 vedtog et flertal i Farum Byråd at tage redegørelsen til efterretning.[1]

Den 7. oktober 1999 udtalte tilsynsrådet, at det under henvisning til borgmesterens og byrådets redegørelse ikke fandt grundlag for at foretage videre i sagen.[2]

11.3.2.15. Falck A/S

Farum Kommune har i en længere årrække lighed med mange andre kommuner haft aftaler med Falck A/S inden for en række af selskabets forretningsområder.

Falck A/S var i perioden 1. december 1998 til 30. juni 2004 sponsor for Farum Boldklub A/S. Sponsoratet var på 70.000 kr. pr. sæson i de første tre sæsoner og 100.000 kr. pr. sæson i de følgende tre sæsoner. Aftalen gav blandt andet Falck A/S ret til eksponering af firmanavn på spillertrøjer og bandereklamer.[3]

[1] 337-1,f2,b83f
[2] 256-31,b199ff
[3] 541-1,b2 og 285-11,f8,b2ff

Fra den 1. marts 2001 udførte Falck Securitas A/S ifølge aftale med Farum Kommune receptionstjeneste i nattetimerne på hotellet i Farum Park Sports- & konferencecenter.[1] Som led i aftale af 18. juni 2002 mellem Farum Kommune og Farum Boldklub A/S om afvikling af kommunes tilgodehavende i boldklubben blev det aftalt, at boldklubben med tilbagevirkende kraft fra den 1. marts 2001 skulle betale kommunen 2.500 kr. inkl. moms pr. uge for den af Falck Securitas A/S ydede bistand i receptionen. Receptionstjenesten ophørte med udgangen af 2003. Den månedlige betaling fra kommunen til Falck Securitas A/S herfor udgjorde da ifølge kontrakten 68.662 kr.[2]

Den 11. december 2001 indgik Falck A/S en sponsoraftale med Værløse-Farum BBK A/S. Falck A/S havde været sponsor for Værløse Basketball Klub allerede før sammenlægningen med klubben i Farum.[3] Den nu indgåede aftale vedrørte et sponsorat på 3 x 300.000 kr. for perioden fra den 1. maj 2000 til den 30. april 2004. Aftalen gav blandt andet Falck A/S ret til eksponering af sit logo på spillertøj, kampprogrammer og kampplakater, bandereklamer, fribilletter til hjemmekampe og to medlemskaber i klubbens erhvervsklub. Falck A/S gjorde senere gældende, at klubben havde misligholdt aftalen, der herefter blev genforhandlet, således at Falck A/S betalte klubben 150.000 kr. for den første sæson og yderligere to betalinger på henholdsvis 300.000 kr. og 100.000 kr. for den resterende periode.[4]

Direktør Erik Falck har forklaret, at der ingen sammenhæng var mellem de indgåede kontrakter med kommunen og sponsoraftalerne.[5]

11.3.2.16. Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk A/S (FIH)

Fra 1998 indgik FIH aftale med Farum Kommune om finansiering af en række sale-and-lease-back arrangementer, jf. herom bind 13, kapitel 21.6.

FIH har over for kommissionen oplyst, at FIH siden 1999 har været sponsor for Farum Boldklub A/S, senere FC Nordsjælland, og i den forbindelse udbetalt følgende beløb inkl. moms til

[1] 110-4,f4,b71
[2] 541-2,b1 og b33
[3] 316-97,s2
[4] 285-11,f8,b6ff og 541-2,b2
[5] 316-99,s2

klubben: 1999: 309.375,31 kr.; 2000: 309.375,31 kr.; 2001: 309.375,31 kr.; 2002: 371.250,37 kr.; 2003: 396.000,00 kr.; 2004: 616.249,26 kr.; 2005: 616.249,26 kr.[1]

Administrerende direktør i FIH Lars Johansen har forklaret:[2]

> "FIH havde tidligere haft en sponsoraftale med AB, der blev afløst af en sponsoraftale med Farum Boldklub A/S, fordi de spillede bedre fodbold, og FIH fik mere for pengene. Aftalen var på helt almindelige marketingsmæssige vilkår. FIH indgik kontrakten for at pleje en række erhvervskunder, der var interesseret i fodbold. Det var helt almindeligt at indgå sådanne aftaler. FIH var interesseret i at se sit navn på foldboldbanens bander, og når TV transmitterede fodboldkampe. Hvis klubben rykkede op i superligaen, ville de få mere i sponsorat. FIH støtter derudover også andre sportsklubber med mellem 10.000 kr. og 30.000 kr. Vidnet vil tro, det var sportsklubben selv, der tog initiativ til, at sponsoraftalerne blev indgået. Det er klart, at FIH også vægtede det faktum, at Farum Kommune var bankens største kunde, når der skulle indgås sponsoraftaler, men der var intet afhængighedsforhold. I januar 2002 fornyede FIH sponsoraftalen med Farum Boldklub A/S, de var tilfredse og fik valuta for pengene. De fortsatte også sponsoratet de første tre år efter, Allan Petersen havde overtaget boldklubben. I dag har FIH en sponsoraftale med FC København A/S med beløb, der relativt svarer til det, man gav Farum Boldklub/FC Nordsjælland A/S."

11.3.2.17. Lustrum A/S

Lustrum A/S leverede i 2000-2001 inventar til blandt andet Farum Park, Farum Arena og Farum Marina for mere end 20 mio. kr.[3]

Den 25. oktober 2000 indgik Lustrum A/S en tre-årig aftale med Farum Boldklub A/S om et "Farum Guld Sponsorat" til 200.000 kr. årligt. Der blev samtidig indgået aftale om et tre-årigt sponsorat på 50.000 kr. årligt for Farum Boldklubs Junior 1 hold. Den 2. februar 2001 indgik parterne en ny tre-årig aftale om et sponsorat på 500.000 kr. årligt. Denne aftale gav Lustrum A/S ret til 60 meter rullebandereklame og en VIP-lounge til fri rådighed.[4]

Anne Vibeke Sand, der var bygherrerådgiver på projektet vedrørende Farum Arena, har forklaret:[5]

---

[1] 460-1,f1,b1f
[2] 316-199,s4
[3] 256-58,f2,f7-9,f11 og f16
[4] 285-15,f11,b5ff
[5] 316-75,b4f

”Når vidnet skulle vælge leverandører til bygherreleverancer, havde Farum Kommune nogle gange forslag til nogle ”favorit-leverandører”. Andre gange var det hende/Bascon, der havde forslag til leverandører, eksempelvis mener vidnet, at det var Bascon, der havde forslag til leverandør til køkkenet. Det var Farum Kommune, der bestemte leverandør af møbler. Kommunen ønskede at anvende virksomheden Lustrum, der senere skiftede navn til Punktum. Typisk tog vidnet stilling til eksempelvis hvor mange møbler, der skulle bruges, farvevalg og lignende. Sportson havde patent på et specielt gulv, som blev leveret. Tribunerne var et meget sofistikeret produkt, som Sportson også leverede. Det var Sportson, der ringede til vidnet om Lustrum, og de sagde, at de havde talt med Leif Frimand Jensen om det. Hun fik et navn på en leverandør. Lustrum var en virksomhed startet af en sælger, der tidligere havde været i Kinnarps og nu var startet selv. Folkene bag Lustrum var samtidig nogle unge sportsfolk. Dem ville Farum Kommune gerne arbejde sammen med. Beskeden fra Leif Frimand Jensen, som vidnet fik via Thomas fra Sportson, var, at hun bare skulle vælge Lustrum, og hun behøvede ikke kontakte Kinnarps. Vidnet checkede det hos Leif Frimand Jensen, der sagde, at hun ikke skulle indhente kontroltilbud, for Lustrum var unge og dygtige mennesker, ”som vi gerne vil hjælpe”. Normalt ville hun have indhentet to tilbud. Nu tog hun bare det, Lustrum tilbød. Vidnets fornemmelse var, at tilbuddet fra Lustrum lå indenfor ”normalområdet”, det vil sige, det var ikke urimeligt dyrt, men det kunne nok være blevet billigere. Hvis man har kendskab til listepriser, markedet og leverandører, kan man normalt opnå en del rabat. En sådan ekspertise rådede man ikke over i disse projekter.”

11.3.3. Forklaringer

Forklaringer vedrørende dette kapitel er medtaget i sagsfremstillingen.

11.4. Sammenfatning og vurdering

Som omtalt ovenfor i afsnit 11.3.2.1. er det ved Østre Landsrets ankedom af 8. februar 2007 fastslået, at Peter Brixtofte og Leif Frimand Jensen samt to direktører i Skanska Danmark A/S gjorde sig skyldige i mandatsvig af særlig grov beskaffenhed henholdsvis medvirken hertil ved i fællesskab at lade Farum kommune betale Skanska Danmark A/S forhøjede priser i forbindelse med renovering af Stavnsholthallen i Farum svarende til en samlet merpris på 9.000.000 kr. ekskl. moms, mod at merprisen skulle anvendes til støtte af Ajax/Farum Håndbold A/S via dennes sponsoraftale med Skanska Danmark A/S med et tilsvarende formuetab for Farum kommune til følge.

Som det fremgår af gennemgangen ovenfor, har der i mange tilfælde været en snæver tidsmæssig sammenhæng mellem virksomheders indgåelse af aftaler henholdsvis med Farum Kommune om leverancer til kommunen og med sportsklubber, herunder navnlig Farum Boldklub A/S, om sponsorater. Der er endvidere i flere tilfælde holdepunkter for, at kommunens interesser ved indgåelse af aftaler med virksomheder, der var eller blev sponsorer for sportsklubber i kommunen, set ud fra forretningsmæssige overvejelser om godt købmandskab ikke blev varetaget med henblik på at opnå de bedst mulige aftalevilkår efter pris og kvalitet, men dog med vilkår der ikke afveg fra almindelige vilkår i markedet. Det for kommissionen foreliggende materiale giver således ikke grundlag for i andre tilfælde end sagen vedrørende Skanska Danmark A/S at dokumentere en kritisabel sammenhæng imellem sponsoraftaler indgået af kommunens leverandører med sportsklubber i kommunen og de pågældende leverandørvirksomheders aftalevilkår med kommunen, herunder navnlig en kritisabel sammenhæng mellem en kontraktsum i overkanten af markedsværdien og sponsoratets værdi.

Peter Brixtoftes dobbeltrolle som på den ene side borgmester og dermed øverste chef for den kommunale forvaltning og på den anden side aktionær og bestyrelsesformand i Farum Boldklub A/S med en ofte tilkendegiven stærk interesse for sport og idræt har imidlertid været egnet til at skabe tvivl om, hvorvidt Peter Brixtofte i forbindelse med iværksættelse af tiltag, der indebar indgåelse af aftaler mellem kommunen og virksomheder, der var eller (for)blev sponsorer for sportsklubberne i kommunen, overholdt sin forpligtelse som borgmester til at varetage kommunens interesser bedst muligt. Denne tvivl meldte sig i forbindelse med pensionistrejser og i øvrigt i forbindelse med initiativer som udlevering af gratis pc'er til alle skolesøgende børn, indkøb af isvandsdispensere til alle kommunens institutioner, indkøb af nye møbler til alle skoler og institutioner og indkøb af nye kopimaskiner til kommunens institutioner.

De habilitetsproblemer, som den nævnte dobbeltrolle gav anledning til, er nærmere behandlet i bind 4, kapitel 5.6.